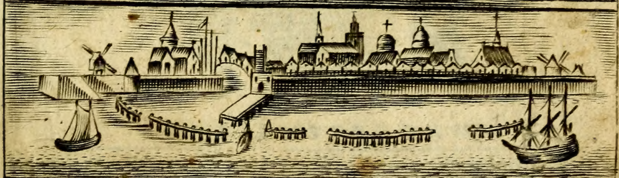

GULDEN SPIEGEL

GULDEN-SPIEGEL,

OFTE

Opweckinge tot Christelijke Deugden,

Afgebeeldt in Twee Deelen:

Waer in vertoont werdt de schadelijckheyt der Sonden, midtsgaders de Goedtheydt ende Weldaden Godts over den Boetvaerdigen. Tot Leeringe En Stichtinge alle Christenen toe-gepast.

Noch is hier by-gevoeght

THAMARS ONTSCHAKING,

Of de Verdoolde Liefde van Ammon.

Als mede

De Vermaeckelijcke Bruylofts-Kroon,

Door-vlochten met verscheyde Leersaeme Gedichten/ Vermakelijcke Bruylofts en aendachtige Liedekens; Voorgestelt op de Vier Getyden van den Dagh.

Gerijmt door

JACOB COENRAEDS MAYVOGEL.

Verçiert met Aardige Konst-Platen.

TOT AMSTERDAM,

Gedruckt by Casparus Loots-Man, Boeckverkooper In de Loots-man/ op't Water/ 1699.

VOOR-REDEN.

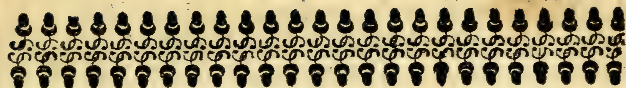
Unſtige Leeſer, ick achte het noodigh te weſen, om aen UE: bekendt te maecken, uyt wat oorſaecke ick dit Boeck, (welcke ick genaamt heb den GULDEN SPIEGEL) hebbe geſchreven, op dat niemant en oordeele voor en al-eer hy de ſaecke wel hebbe verſtaen. Soo ſal UE: dan gelieven te weten, dat ick niet en hebbe voorgenomen om yemant hier mede te beſtrijden, ofte nadeel te ſpreeken: want ick in ſulcker voegen (na de Leere Chriſti) eerſt den Balck uyt mijn eygen ooge moeſte trecken, ende dan den Splinter in mijns Naeſten ooge aenwijſen. Maer het gene dat mijn doelwit is, het welcke my bewoogen heeft, om dit te Schryven, is alleen de oorſaeck om ledigheydt te myden, die een Baermoeder is van veel quaet, ende om my ſelven ende een ander hier door te leeren: Want ſoo yemandt een goede ſaecke u leert, hy ſal daer door geſticht worden; gelijck ter contrarie, quade ſaken ontſtichtinge aenbrengen. Alſoo heeft my goedt gedocht, in placts van leedigheyt dit Boeck te Schryven, hoewel het na geen Geleertheydt en ruyckt:

nochtans hoopende, dat het tot ſtichtinge ſal dienen, ende de meeninge van een goede ſaecke ſal konnen verſtrecken. Biddende een ygelijck die dit Boeck ſiet, ofte door-leeſt, mijn fauten ende abuyſen te verſchoonen; wel wetende, dat dit Werck uyt geen hoogh - geleerde Schatkamer is voort-gebracht.

DIT Boeck is niet gemaeckt om yemant mee te quellen:
Maer soeckt tot leeringh sulcks een yder voor te stellen;
Doch soo dit slechte Werck tot stichtingh konde strecken /
Dat was mijns herten wensch / om tot de Deught te trecken
Mijn Naesten / dat soud' my op 't hooghste doen verblijden /
Ick wensch geen beter loon: want dan soud' t'allen tijden
Dit Werck my zijn een vreught. Hierom soo is mijn beede /
Dat ghy u met dit Boeck (O Leeser) houd te vreede:
En laet Neus-wysigheyt / noch Mugge-sifterijen
Niet plaetsen in u hart / om tegens my te strijen.
Soo yemandt fouten vind / ick laet my onderwysen;
Wie dat het beeter maeckt / ick sal het beste prysen.

Den

Den AUTHEUR Tot den LEEZER.

SOO yemandt weten wil, waer meed' dat ick mijn tijdt,
Die kost'lijck is, in plaets van leedigheydt verslijt:
Ick segh, soo yemandt denckt, wat of dit mochte wesen,
Die neem dit Boeck in d'handt, en ga dat eens doorlesen,
Soo sal 't weetgierigh hert daer van haest zijn versaet,
En klaerlijck sien waer in mijn Tijdt-verdrijf bestaet,
Maer denckt niet dat ick heb dit werck voor my genomen,
Als of hier aen den dagh een Meester-stuck soud' komen:
Ick ben niet Hoofs geleert, noch van geleerden aart,
Natura is alleen de Moeder die het baart.
Al valt het u wat slecht, en wilt het niet verachten,
't Is niet voor sulcken Volck die kloeck zijn van gedachten,
Die op het hoogh Toneel van Parnas zijn gevoedt,
Maer voor d'eenvoudigheyt, die kleyn zijn van gemoedt.
Die nedrigh zijn van Geest. Die voegh ick toe met vreughden,
Dees mijn *Opweckinge der Christelijcke Deughden.*
Doch soo daer eenigh mensch mocht dencken by geval,
Dat sulck een slechten stijl geen stichting geven sal,
Hoe wel ick anders hoop; genomen 't mocht soo vallen;
't Veroorsaeckt evenwel geen swarigheydt met allen.

't Ontsticht my selven niet, my dunckt ick hier by blijf,
Want op het alderminst soo is 't een tijdt-verdrijf.
Wat sal ick anders doen, sal ick gaen door de straten?
Schoon of het is vergeefs, en daer mijn tijdt in laten.
Of sal ick na wat nieuws geduurigh vroegh en spaet
Om hooren, hier en daer, hoe 't in de Wereldt gaet?
Of sal ick evenstaegh met snappen my geneeren,
En laten luy en leegh mijn tijdt voorby passeeren?
Sal ick met haat en nijt, met tweedracht ende twist,
Mijn tijdt oock brengen door, is dat niet heel gemist?
Of sal ick in de Kroegh noch gaen op 't alderleste?
Neen Vrient, na ick bemerck, mijn tijdt-verdrijf is 't beste.

OP-

OP-WECKINGE

Tot Liefde, Geloove en Hoope.

Seer Geliefde,

ONSEN Heylandt en Salighmaecker Jesus Christus seght by *Joh.* 3. 16. Alsoo lief heeft Godt de Wereldt gehadt, dat hy sijnen eenigen Soone heeft gegeven, op dat alle die in hem geloven niet verlooren en worden. Siet! wat een uytmuntende en gulden trooft is dit voor alle menschen, die met hertelijck verlangen na hare Saligheyt trachten. Ach! dat wy dese uytnemende weldaet onses Gods te rechte erkenden, hoe soude het herte des Menschen met een keeten der danckbaerheyt omringht zijn? Hoe soude de groote en wonderlijcke daden des Almachtigen uyt-gebreydet werden? ja gewis, wy souden bewogen werden, om met David te seggen, *Psalm* 103. Loovet den Heere mijne Ziele, ende mijn innigheden sijnen Heyligen Name, Loovet den Heere mijn Ziele, ende en vergeet niet wat hy my goedts gedaen heeft, die alle dijner misdaet genadigh is, en heelet alle uwe

kranckheden, die u verlosset van het verderven, die u kroont met goedheyt ende barmhertigheden. Barmhertigh ende genadigh is de Heere, lanckmoedigh en van grooter goedtheydt. Het soude in ons vorderen, om met den Apostel Paulus aldus te spreken, *Gal.* 2. 20. Ick leve nu niet meer mijn selven: maer het leven dat ick leve, dat leef ick door den geloove des Soons Godts, (Jesu Christi) die my lief gehad heeft, ende heeft hem selven voor my over-gegeven: Ende niet alleen my, maer alle die sijn verschijninge verwachten. Ja, ick acht het alles voor schade te wesen, om Christum te gewinnen, niet hebbende mijn gerechtigheydt, maer die van mijn lieven en getrouwen Saligmaecker. Wy souden daer voor uytroepen: O diepte der rijkdommen, beyde der wijsheydt ende de kennisse Godts! hoe onbegrijpelijck zijn sijn oordeelen, ende hoe ongrondelijck zijn sijne wegen. Want wie heeft des Heeren sin bekent? Of wie heeft sijn raedtgever geweest? Of wie heeft hem te vooren wat gegeven, ende het sal hem vergolden werden? Want uyt hem, ende door hem zijn alle dingen. Hem zy de prijs in der eeuwigheydt, Amen. *Rom.* 11. 33. Heerom laten wy onse ooge slaen op de vermaninge des Apostels Pauli, die ons op

het

het allervriendelijckste aldus aenspreeckt, seggende: Broeders, ick bid u door de barmhertigheyt Gods, ja of Godt selve UL. door ons bade, begeeft uwe lichamen Gode tot een levendige ende wel-behagende Offerhande, welck is uwen redelijcken Godts-dienst. Laet ons met Moses *Heb.* 11. de liefde tot Godt aenvaerden, de welke liever met Godts Volck verdruckinge woude lijden, dan de tijdelijcke nuttigheyt der sonden te gebruycken; want daer staet: Hy sagh op de vergeldinge des loons. Hy sagh, dat de Godt Abrahams, de Godt Isaacx, de Godt Jacobs, sulck een vriendelijcken Godt was over die gene die hem vreesen, gelijck de Wet seydt: Ick doe barmhertigheydt aen veel duysenden, die my lief-hebben, ende mijne Geboden houden. Ter contrarie, wist Moyses wel, dat Godt rechtvaerdigh was, om den Sondaren te straffen met schrickelijcke plagen, Als *Deut.* 5. staet, Ick ben de Heere uwe Godt, sterck ende yverigh, die de misdaet der Vaderen besoecke aen de Kinderen, tot in dat derde ende vierde lidt, der gener die my haten: En *Rom.* 12. *vers.* 19. My is de wraecke, ick sal 't vergelden spreeckt de Heere. Beminde, Laet ons daerom wech werpen de wercken der duysternisse, *Rom.* 13. 12.

ende

ende aendoen de wapenen des lichts. Die gestoolen heeft, dat hy niet meer en steele: maer wercke liever met sijn handen dat goedt is, *Eph.* 4. 28. Die Overspel gedaen heeft, dat hy niet meer overspel en doe, maer gebruycke sijn leden Gode ten dienste. Die droncken, gulsig ofte overdadigh is geweest, het selfde niet meer en plege, maer gebruycke de spijse ende dranck voortaen matelijck, ende geve sijn wederparty geen oorsaeck om te lasteren. Ende soo wie den tijdt sijn levens heeft goddeloos door-gebracht, die leere doch Godt vreesen, ende den Satan niet langer als een boos instrument ten dienste staen. Want, ô lieve mensche, weet ghy niet dat ghy dwaelt, wanneer ghy van den Almachtigen afwijckt? Ende begeeft u tot dienste, jae onder de slavernye der sonden, waer mede den Duyvel gedient werdt, die een Mensche-moorder is vanden beginne aen. Ick bidde u uyt hert-grondelijke toegenegentheyt, dat ghy doch den Heere soeckt, dewijle hy te vinden is: Want de Propheet Esaia vermaent ons daer toe, met een vriendelijcke beweegh-reden, seggende: De goddelose late af van sijne wegen, ende de ongeregtige van sijne gedachten, en bekeere hem tot den Heere, so sal hy sijn-

der

der ontfermen: want onse Godt geneygt is om te vergeven. O heerlijke trooft! ons allen niet-waerdige, ja dootwaerdige Sondaren bewesen in Christo Jesu den Beminden; daer over den Propheet *Esaia*, *Capittel* 1. 18. uytroept: Al waren u sonden soo root als bloet, so sullen sy nochtans sneeu-wit werden; al waren sy als Rosijn-verwe, soo sullen sy nochtans als Witte Wolle zijn. En onsen Heylant en Saligmaker, die so lieffelijck en aengenaem sijn stemme als een klare Basuyne verheft, roepende: Komt al tot my, die belast en beladen zijt, ick sal u verquicken, en ghy sult ruste voor uwe ziele vinden, *Matt.* 11. 22. Ick ben de weg, de waerheyt en het leven, niemant komt tot den Vader, dan door my. Ende wie tot my komt, die sal ick niet uytwerpen. Maer die in my gelooft, (gelijck de Schrift seyt) stromen des levende waters sullen uyt sijn Buyck vloeyen. Want ick ben een Harder, ick laet mijn leven voor mijn Schapen. Waerom sullen wy doch beweegt worden, om onsen eenigen getrouwen Hooge-Priester, Coninck en Saligmaker, niet uyt gront des herten lief te hebben, die om onsent wille in de Wereldt is gekomen, en de gedaente des Dienstknechts heeft aengenomen, ende een weynigh

tijdts

tijdts minder geweest dan de Engelen in den Hemel. De vervolginge, verachtinge, lasteringe, versmaetheydt, alleen uyt liefde, om ons ellendige menschen goedtwilligh heeft geleden. Gelijck geschreven staet: De vierige liefde uwes huys heeft my verslonden. Daerom seght de Propheet *Esaia* 53.7. Hy droegh onse kranckheden, ende onse smerte nam hy op hem: doen hy gestraft ende onteert werde, soo dede hy sijnen mondt niet op, gelijck een Lammeken dat ter Slacht-banck geleydt wordt: ende als een Schaep, dat stom is voor sijnen Scheerder, dat sijnen mondt niet op en doet. Siet wy gingen al doolende, gelijck als Schapen, een yegelijck sagh op sijnen wegh; maer de Heere worp alle onse sonden op hem, ende segt seer troostelijck: Ick heb u ter aengenamer tijt verhoort, ende ick heb u in den dagh des Saligheydts geholpen, ende hebbe u behoedt. Juyght ghy Hemelen, ende ghy Aerde verblijdt u, looft ghy Bergen met juychen: want de Heere heeft sijn Volck getroost, ende het jammert hem haerder ellenden. O groote getrouwigheydt! want alsoo spreeckt de Heere: Magh oock een Vrouwe haers Kinds vergeten, dat sy niet en ontfermt des Soons van haren lichaem, ende of sulcke

des

des selven al vergate, soo wil ick nochtans dijns niet vergeten, siet, in de handen heb ick u geteeckent. Broeders, wat sal ons hinderen, om van dese aerdtsche tijdelijcke saecken het aengesicht af te keeren, en aendoen de wapen-rust inge Godes, met welcken wy alle de vierige pijlen des Satans konnen uyt-blussen? Ey laet ons henen gaen, en vrucht dragen, na de vermaninge des Apostels Jacobi, ende uyt onse vruchten ons geloove betoonen, ende niet meer door onse snoode lief-koosende sonden, met smaet sulck een getrouwen, lief-hebbenden Salighmaecker het herte doorsteken. Niet meer hem bloedige druppelen sweet doen uyt-parsen, wanneer hy met suchten ende beven benauwt zijnde, seyde: Mijn Ziele is bedroeft tot der doodt, Wanneer als de eenige Soone des Almachtigen door de last der sonde soo geparst werde, dat hy seyde, met smeken: Mijn Vader, is 't mogelijk, laet dese Drinck-beker van my gaen. Ja, wanneer als de pijne der eeuwiger vervloeckinge, ende des rechtvaerdigen toorns Godts over de sonde, tot aen sijn Ziele waren geklommen, met luyder stemme moest uytroepen: Mijn Godt, waerom hebt gy my verlaten? *Matt.* 27.46. Daerom laet ons aendoen alle wapenen Gods: want wy hebben

ben den ſtrijt niet tegen vleeſch en bloet, maer tegen de Overſte, tegen de geweldige der duyſterniſſe deſer eeuwe, tegen de geeſtelijke boosheden in der Lucht. Laet ons na den raet Pauli doen, *Ehp.* 6. 13. die ten tweede-mael ſeght: Hierom neemt aen de geheele wapenen Gods, op dat ghy meught in den booſen dagh wederſtaen, al volbracht hebbende, ende blijven ſtaende: Soo ſtaet dan, uwe lendenen omgordt hebbende met der waerheydt, en de borſt bedeckt met de rechtvaerdigheit, en de voeten geſchoeyt met de vaerdigheyt des Euangeli des Vredes. Boven al, neemt aen den Schilt des geloofs, waer mede gy meught alle vierige pijlen des booſen uytbluſſen. Ende neemt den helm der ſaligheyt, ende dient Godt, ende het ſwaert des Geeſtes, het welck is Godts Woort, met aller biddinge ende ſmeeckinge, biddende te aller tijdt in den Geeſt; op dat wy met Paulus ſterck mogen werden, ende ſeggen: Wie ſal de Uytverkoren beſchuldigen, Godt is 't die regtveerdig maeckt, wie ſalſe verdoemen? Chriſtus is voor ons geſtorven: ja veel meer, die oock opgeweckt is, die ook ter rechterhant Gods is, dewelcke oock voor ons bidt. Wie ſal ons van de liefde Chriſti ſcheyden? Verdruckinge, ofte be-

benautheyt, ofte vervolginge, ofte honger, ofte naecktheyt, of vervaerlijkheyt, of swaert? Want ick ben versekert, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hooghte, noch diepte, noch eenige andere creaturen, ons sal konnen scheyden van de liefde Gods, welk is in Christo Jesu onsen Heere. Ende wy dan soo gesterckt zijnde, leerdt Paulus: Is 't dan dat ghy met Christo opgewekt zijt, soo soeckt het gene dat boven is daer Christus is sittende ter rechter hand Gods. Besorght dat Hemels is, ende niet dat op Aerden is: want wy zijn gestorven, ende onse leven is met Christo verborgen, ende als Christus onse leven sal geopenbaert wesen, dan sult gy oock met hem geopenbaert werden in heerlickheyt, *Coloss.* 3. *verss.* 1.4. Soo doodt dan uwe aerdsche leden, hoererye, onreynigheydt, quade beweginge, quade begeerten, ende gierigheyt, welcke is Afgoden-dienst, om den welcken den toorn Godts komt over de Kinderen der ongehoorsaemheyt. Maer leght oock af toorne, verbolgentheyt, quaedheyt, lasteringe, vuyl spreecken uyt uwen monde, lieget niet d'een tegen den anderen, na dat

ghy uytgedaen hebbet den Ouden menſch, met ſijne wercken: ende hebt aengedaen den Nieuwen, dewelcke vernieuwt wort tot kenniſſe, na de gelijckeniſſe des genen die hem geſchapen heeft. Soo weeſt dan bekleet als uytverkoorene Gods, Heyligen ende beminden des Heeren, met hertgrondelijcke barmhertigheydt, vriendelijckheydt, ootmoedigheydt, ſachtmoedigheydt, lanckmoedigheydt, malkander verdragende, ende malkanderen vergevende, is 't dat yemandt tegen u eenige klachten heeft: gelijck Chriſtus u vergeven heeft, doet ghy oock alſoo. Ende boven dit alles doet aen de liefde, welcke is de bandt der volmaecktheydt. Het geloove is een verſeeckertheydt der dingen die men hoopt, ende een bewijs der dingen die men niet en ſiet: want om dit zijn de Ouden met getuygeniſſen verçiert. Door het geloove verſtaen wy, dat de Wereldt door Godts Woordt bereyt is, ſoo dat de dingen die wy ſien, niet uyt ſienelijcke dingen gemaeckt zijn, *Hebreen* 11. *vers* 1. Voorwaer, voorwaer, ſegge ick u: Wie mijn Woordt hoort, ende gelooft Hem die my geſonden heeft, die heeft het eeuwigh leven, *Johan.* 5. *vers* 24. Wederom, wie in den Soone gelooft, die heeft het eeuwigh leven,

Johan.

Johan. 3. *vers* 36. Uwe herte en worde niet beroert, gelooft gy in Godt, gelooft oock in my. *Capittel* 14. *vers* 2. Want is 't dat ghy met uwen monde belijdt den Heeren Jesum, ende met uwe herte gelooft, dat Godt hem van den dooden op-geweckt heeft, soo sult ghy behouden worden, *Romeynen* 10. *vers* 9. Dit doende, soo hebben wy dese vaste belofte, die uyt het Geloove is vloeyende, namentlijck: een onwanckelbare Hoope, daer Paulus tot den *Hebreen Capittel* 9. *vers* 18. Seer treffelijk aldus van schrijft: Om dat wy door twee onveranderlijcken dingen, in den welcken dat het onmogelijcke is, dat Godt liegen soude, stercken TrooSt hebben souden, wy die hier onsen Toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoope vast te houden, de welcke wy hebben als een Ancker der Zielen, die seecker ende vast is, ende in gaet tot in het gene dat binnen dien Voor-hanck is, daer de Voorlooper Jesus voor ons ingegaen is, na de ordeninge Melchisedeck, Hooge-Priester in der eeuwigheydt. Daerom schort op de lendenen uwes verstandts, weest nuchteren, ende hoopt volmaecktelijck op de genade, die u aengeboden werdt in de openbaringe Jesu Christi, 1 *Petri* 2. *vers* 13. Want

hier toe arbeyden wy, en worden verſmaet, om dat wy in den levenden Godt hoopen, die een Salighmaecker is aller, maer aldermeeſt der Geloovigen, 1 *Timoth.* 4. *vers* 10. Want al wat te vooren geſchreven is, dat is tot onſer ſtichtinge geſchreven, om dat wy door lijtſaemheyt ende vertrooſtinge der Schriften, hope hebben ſouden, *Rom.* 15. *vers* 4. Dewijle wy dan ſoodanige hoope hebben, gebruycken wy groote vrymoedigheyt, 2 *Corinth.* 2. *vers* 16. Want wy zijn in hoope ſalig geworden, *Rom.* 8. 24. Ende de hoope en maeckt ons niet beſchaemt: want de Liefde Gods is in onſe herte uyt-geſtort, door den H. Geeſt, die ons gegeven is, *Rom.* 5. 5. Daerom ſeght Paulus, *Colloſſ.* 3. 14. Boven al (dit) doet aen de Liefde, dewelcke is den band der volkomentheyt. Weeſt haeſtelijk eens geſint op malkander, niet hoogh gevoelende van uw ſelven: maer met den nederigen u voegende, *Rom.* 12. 26. Ghy die uwe Zielen gereynight hebt in de gehoorſaemheydt der waerheydt, door den Geeſt des Heeren, hebt malkanderen vierighlijcken lief uyt reynder herten, 1 *Petri* 1. 22. Alderliefſte, laet ons malkander lief hebben: Want de Liefde is uyt Godt; ende ſoo wie lief heeft die is uyt Godt

ge-

gebooren, ende kendt Godt: wie niet lief en heeft, die en kend Godt niet, want Godt is de Liefde, 1 *Johan.* 4. 7. Soo laet ons dan van gantscher herten Godt lief hebben, en ons geloove betoonen krachtigh te zijn door de Liefde: want het is onmogelijk sonder geloove Gode te behagen. Ende nu dese drie, Geloove, Hope en Liefde: maer de meeste van dese is de Liefde. Sy is lanckmoedigh, sy is vriendelijck, de Liefde en is niet af-gunstig, sy en is niet lichtvaerdig, niet opgeblasen, sy en draegt haer niet oneerlijck, sy en soeckt haer eygen niet, sy en wordt niet verbittert, sy en denckt geen quaed, sy verblijd haer niet in onrechtvaerdigheydt, maer verblijdt haer in de waerheyt: sy verdraegt alle dinck, sy gelooft alle dinck, 1 *Corinth.* 1. 4. Hierom dan Beminde in den Heere, waeckt, staet in het geloove, houdt u als Mannen, weest sterck, doet alle uwe dingen in de Liefde, 1 *Corinth.* 16. 13. Weest hertelijck beweeght tot malkanderen met broederlijcke liefde: d'een den ander met eere voor-gaende, niet traegh in beneerstinge: vierigh van geeste, dienende den Heere, verblijdende in der hoope: geduldigh in der verdruckinge, geduerig in den gebede, *Rom.* 12. 10

Wetende, dat wy niet met verganckelijcke dingen, Silver ende Goud verloſt en zijn uyt onſe ydele wandelinge, die ons van den Ouden overgegeven was: maer met den dierbaren bloede Chriſti, als eens onſtraffelijcken ende onbevleckten Lams, de welcke voorſien was voor de Scheppinge der Wereldt, maer is geopenbaert in deſe laetſte tijden, om uwent wille. Ghy die door hem gelooft in Godt, die hem uyt den dooden opgeweckt heeft, ende hem heerlijckheydt gegeven heeft, om dat ghy geloove ende hoope op Godt hebben ſoud: gy die uwe Zielen gereynigt hebt in de gehoorſaemheyt der waerheyt door den geeſt tot ongeveynſde broederlijke Liefde, hebt malkanderen vierighlijcken lief uyt reynder herten, 1 *Petri* 1, *vers* 24. Want alle vleeſch is als gras, ende alle heerlijckheydt des menſchen is als de bloeme des gras, het gras is verdorret, ende de bloeme is afgevallen: maer het woort des Heeren blijft in der eeuwigheydt. Wel op dan, ghy, ô Menſche Gods! ſchout alle quaedt ende ſtaet na gerechtigheydt, Godtſaligheyt, Geloove, Liefde, Lijdſaemheyt, Sachtmoedigheydt. Strijdt eenen goeden ſtrijdt des geloofs: grijpt na het eeuwige leven, tot het welcke ghy geroepen zijt, ende hebt eene goede

belij-

belijdinge beleden, voor veele getuygen. Soo vermaen ick u lieden noch-mael, dat ghy onbevleckt ende onstraffelijck het gebodt houdet, tot de verschijninge onses Heeren Jesu Christi, welcke tot zijnder tijdt vertoonen sal de Salige, ende alleen geweldige, de Koninck der koningen, ende Heer der heeren, die alleen onsterffelijckheydt heeft, ende woont in het licht, daer men niet kan toe gaen: de welcke geen Mensche gesien en heeft, noch sien en kan, dese zy eere, ende macht, in der eeuwigheyt, Amen. 1 *Tim.* 6. *vers* 11.

KLACHTE
Over de
GEESTELYCKE
DEUGHDEN.
Vertoond in
Liefde, Geloove en Hoope.

Waer dat men Liefd' en Trouw versmaet,
Daer is het Landt in quaden staet.

I *Cor.* 13. 13.

Ende nu blijft Geloove, Hoope, [ende] Liefde, dese drie: Doch de meeste van dese is de Liefde.

Hebr. 11. 6.

Maer sonder Geloove is het onmogelijck [Gode] te behagen. Want die tot Godt komt moet gelooven dat hy is, ende een belooner is der gener die hem soecken.

I *Petri* I. 13.

Daerom opschortende de lendenen uwes verstants, [ende] nuchteren zijnde, hoopt volkomelick op de genade die u toegebracht wordt, in de openbaringe Jesu Christi.

KLACH-

KLACHTE
Over drie Geestelijcke Deughden,
Vertoont in
Liefde, Geloof en Hoope.

De Liefde.

WAnneer de Herder slaept dan dolen al de Schapen,
Dan is 't der Wolven tijd haer Nesten vol te rapen.
Dan werden op het Veldt de Schapen heel verstrooyt,
Den Herder (eer hy 't weet) staet nakent en berooyt.
O droevigh ongeval! waer sal ick henen dwalen?
Nu op een hooge Rotz, dan door de diepe dalen,
Verlaten van het volck, verschoven en versmaet:
Waer door de bange straf nu voor de deure staet.
Ghy stelt u tot een Proy van soo veel wilde Dieren,
Die met een snelle loop door Bos en Velden swieren.
Wanneer het wacker oogh des Herders niet en waeckt
Omtrent het dichte wout, het wilt hem stracks genaeckt,
En weet naer weynig tijdts de Schapen te verscheuren,
Keert weder, ach mijn volck, dit sal u oock gebeuren,
Ghy stoot u Herder uyt, ghy doet dat niet betaemt,
Ach wee my! dat ick oyt de liefde ben genaemt.
Waerom (eylaes) waerom verstoot sy my met schanden?
En segh verdwaelde mensch, waerom breekt gy de banden,
Daer mede ick met u soo vast gebonden was?
Wat is u in de weeg, hoe komt dat ghy soo ras,
My, die de Liefde ben, soo deerlijck hebt verlaten?
Daer wy, alsoo het scheen, in liefd' en vreede saten.

O won-

O wonder! siet, ick schrey, dat ick dus dolen moet,
Ellendigh en bedroeft, wie isser die my groet?
Ick barst met tranen uyt, en segh, O Nederlanden!
Hoe plaght ghy my altijdt te dragen op u handen,
Ghy sette my de Kroon door liefde op mijn Hooft;
Maer nu leyd hy ter neer, sijn glans die is verdooft.
Ghy flonckerde eertijds, u licht soo helder branden,
Gelijck een Fackel doet, by na in alle Landen.
U Liefde die stack uyt, u trouwigheyt die scheen
Gelijck de klare Son, voor 't oogh van yder een
Wee my! dat ick aldus moet jammerlijcke klagen,
En sit in eensaemheyt dus treurigh en verslagen.
Waerom, ô! dwalent volk, waerom versmaet ghy my;
Wat is u in de weegh, waerom is 't dat ick ly?
Heb ick oyt tegens u hartneckigh my gespannen?
Ach lacy! sonder schult werd ick van u gebannen.
Mijn tranen (door 't geschrey) die vloeyen wijt en breet
Och! kond ick drucken uyt mijn droevig herten leet.
Ick ben ja immers selfs de Liefde in Persoone,
Seer vriendelijck en soet ick by de menschen woone:
Waerom versmaet ghy my? ick leve sonder schult.
O mensch! soo ghy u staet wel overdenckt, ghy sult
My lieven na waerdy; want ick bedeck veel sonden,
Niemant en heeft my trots of hoog van geest gevonden.
Ick dencke nimmer quaed, ick ben oprecht en goedt,
Tot geenen tijd geveynst, noch dubbelt van gemoedt.
Ick ben gantsch recht en slecht, de liefde is mijn name,
Ick houd met yder vreed, O! loffelijcke fame.
Wist ghy ô! Nederlandt in dese tijd te recht,
Dat eendragt ende vreed', met liefd' en trou doorvlegt
Op 't hoogst u was van nood, gy soud u roem niet dragen
Op Ruyters noch soo sterck, op Paarden of op Wagen.
U Ouders wisten dit seer fijn in hare tijdt,
Godt was alleen haer kragt, hy hulp haer uyt den strijdt,
Haer oogen sagen niet op Ruyters ofte Paarden,
Maer Eendracht ende Liefd' gewillig sy aenvaarden,

De

De herten bonden sy aen een te samen vast,
En keerden soo haer jock, haer druck en groote last:
Den roem die quam tot God, die welk haer uyt het lijden
Trock, als uyt eenen band, hy leerde haer kloek strijden.
O! oude schoone tijd, wiens roem dat loffelijck is,
My jammert, dat ick nu de oude liefde mis.
Ach! mogt ick na den eysch mijn smaet en leet beschreyen
Ick weende nacht en dagh, mijn herte soud verdreyen:
Wanneer ick overdenck hoe dat het plagh te zijn,
Ick roep met luyder stem, met hertseer ende pijn,
Och Heere, staet ons by, seer weynig zijn de vromen;
't Getal dat is heel kleyn, het heeft veel afgenomen.
Het goud, het dierbaer goud, en is niet meer oprecht,
Den prijs van haer waerdy die valt nu al te slecht.
Den ketting daer de deugd seer schoon was ingevlochten
Daer d'oude Christenheyt haer lieve heyl in sochten,
Die vind ick nu verscheurt, by yder een veracht,
De Liefde die leyd nu ellendig en versmacht,
Ick, die op 't hoogste wierd bemind van kleyn en groot,
Werdt nu gestoten uyt, en sit in groote noot.
Ick, die voor desen plag als een Godin te blincken,
Werd nu bespot, veracht van yder een tot stincken.
Den roem die 'k eertijds hád, die leyd nu neer gedoken,
Mijn glans die is verdooft, mijn krachten zijn gebroken.
Waerom (ô arme mensch) wilt ghy dit stuck bestaen?
En durft, die u bemind, soo stout in 't aensicht slaen?
Kunt ghy de liefde dan door moetwil niet verdragen,
Of wilt ghy na u Godt hertneckig niet meer vragen?
Hy is de liefde selfs: wanneer ghy dit verlaet,
Soo denckt, dat ghy u vreugt, u heyl en troost versmaet.
Wee u! ghy sondig Volck, dat ghy de Liefd' laet dolen,
In Bergen, Bosch en dal, in klippen end' in hoolen;
Ghy roemt aen alle kant, de liefde werdt bemind:
Maer als men 't wel besiet, veel valsche schijn men vind,
Veel Judas kussen zijn de menschen in den monde:
Maer 't herte is beset met valscheyt in den gronde,

Het

Het ſwaert van Joab gaet ſeer vaerdigh uyt en in,
Dat haeſt ſijn Broeder ſteeckt met een geveynſde ſin.
O! al te droeve tijdt, ick moet daer over klagen;
Ick vrees, dat nu of dan de wel-verdiende plagen,
U ſullen onverſiens noch treffen op de huyt:
Dan ſult ghy zijn een aes, een roof, een enckel buyt.
Ick vrees, d'ellende ſal als gras op d'Aerde groeyen,
Want Peſt en dieren tijdt begint al-ree te bloeyen,
d'Almachtige die ſent een ſchrickelijcke ſtraf,
Om u ondanckbaerheyt, nu van den Hemel af,
Hy ſchiet met pijlen fel, vol jammer en elende,
Hy ſtort ſijn grimmigheyt nu op de Aerdſche bende.
Daerom waeckt op, 't is tijd, waekt op, O menſchen kint
Eer dat Godt u verdoet, u wegen recht beſint.
Staet op gy ſlaep'rig volk, en maekt doch rechte gangen
Wilt naer u hoogſte trooſt en ziel geneugt verlangen.
Laet doch de Liefde Gods, die hem ſoo verr' uytſpreyt,
En ſijn rechtveerdigheyt, waer over dat ghy ſchreyt,
Eenmael u trotze hart inwendighlijck bewegen;
Bidt Godt, en zijt oprecht, hy laet niemant verlegen;
Om ſijn getrouwe liefd', geduerigh hem bemint,
Om ſijn gerechtigheyt, geen valſcheyt onderwint.
Indien ghy liefde draeght; ſoo laet u dan vermanen.
Ey, hoort ghy Magiſtraet, ey hoort ghy onderdanen,
Hoort alle in 't gemeyn, die Godt oprecht belijdt,
Waeckt op, het is voorwaer, het is een droeve tijdt,
Getrouwheyt is van nood. Ach! laet u niet verleyden,
De ſonden ſullen u noch meer van Godt afſcheyden.
Staet na oprechte liefd', en u van ſonden wacht,
De liefd' is ongeveynſt, na deugt ſy altijd tracht,
Sy draegt haer nimmermeer on-eerlijck by de menſchen
Wat tot de vrede dient, dat is haer luſt en wenſchen.
Sy is ſeer vriendelijck, als Godes Woord u ſeyd:
Ootmoedig ende kleyn, ja vol barmhertigheyt,
Haer ſtem en is niet trots, maer lieffelijck van tale;
Bemint haer doch oprecht, ſoo ſult ghy nimmer dwale.

Want als de Magistraet gerechtigheyt hanteert,
En met een reyn gemoet, getrouwelijck regeert.
Wanneer een Herder gaet, en weydet sijne Schapen,
Uyt reyne liefd', maer niet om vuyl gewin te rapen.
Wanneer 't gemeene volck malkander trouw bewijst,
Dan is 't dat haer de Deugt selfs tot den Hemel prijst,
Dan mach door al het Land de Liefde by u woonen,
Dan sal die goede Godt gewilligh u verschoonen.
Want 't is u klaer geseyt, wat Godt van u begeert,
Waer door hy van den mensch gedient wert en geëert.
't Aenhooren van sijn woord, de liefde te aenvaerden,
En voor sijn Majesteyt ootmoedigh zijn op aerden,
Dat is u aller plicht, want Godt u dit opleyt;
Hem zy alleen de eer, tot in der eeuwigheyt.

Het Geloove.

Waer geen Geloof en is, kleyn noch groot,
Daer is de Liefd' en Trouwe doodt.

HET is (eylaes!) nu tijdt, te klagen en te weenen,
Te schreyen seer bedroeft, te suchten en te steenen.
Ick sie, waer ick my keer, ick wert niet recht bemint,
Geen Liefd' en vaste Hoop is dat men huyden vindt;
De menschen die zijn trots, en gaen stoutmoedig streven,
't Oprecht Geloof dat schijnt van d'aerde wech gedreven.
O! goede Godt, hoe is den tijdt aldus verkeert!
Hoe komt het ongeloof in vele soo vermeert!
Daer is een ydel roem in dese tijdt geresen,
Een yder wil het lof, een yder wil gepresen
Voor al de werelt zijn, elck is de beste man,
Die na des Heeren Wet hem suyver houden kan.
Maer als ick dese roem eens by my overlegge,
Soo vint ick in der daet, het is maer losse segge,

Maer

Maer uytterlijcke schijn, 't geloof is in den mond,
En waerom meer geseyd, een al te loose vond.
O mensch! dit is verkeerd, laet u alsoo niet peyen,
Dit sal u tot het vyer, en naer de Helle leyen,
Maer set een ander cours, door soekt Gods heylig woord
Verstockt u herte niet, als ghy sijn stemme hoord.
d'Almachtige die heeft in 't Land aen alle hoecken,
Door sijn al-wetenheyt, aendachtig laten soecken,
Of hy wel yemand vind, die hem oprechtig draegt,
Die met een herten lust naer het Geloove vraegt;
Want God wil zijn gedient met kinderlijcke vreese:
't Geloove dat moet reyn en sonder vlecken weese.
Maer ach! hoe gaet het toe, elck roemt van sijn Geloof
Uytwendig: maer wat is 't, inwendig is het doof.
Hoe weynigh zijnder (Heer) die recht aen u geloven,
Schoon ghyse nederslaet, sy steecken 't hooft noch boven.
Ghy plaegt het gantsche Land, met jammer en verdriet;
Nochtans 't ondanckbaer Volck en beteren haer niet,
Haer aengesicht is hert, wie salse kunnen leeren,
Sy zijn te gaer verstockt, niemant wil hem bekeeren.
O! ghy verkeert geslagt, hoort doch des Heeren woord,
Op dat ghy in u quaed en schande niet versmoord!
Hoe langh sult ghy u selfs soo dwalende behagen?
Des Heeren knegt die dreygt met veelderhande plagen.
En roept, doet wegh, doet wegh de boosheyt uyt u hert,
Op dat ghy in u nood van Godt geholpen werdt.
Hoe langh sal noch 't fenijn der sonden by u blijven,
Wiens loon sal aen het hert of aen de ziel beklijven.
Waeckt op daer komt een roep, van Ephraim seer quaet
De boosheyt is te groot, Gods hand niet af en laet,
De Steden sullen zijn, dat niemand daer mag woonen,
De krijgers sullen u in geenig dinck verschoonen,
Al waert ghy ook bekleed met purper nog soo schoon,
Met kostelijck çieraet, en stelde u ten toon.
Al waert gy als een Beelt, in schoonheyt door 't blanketten
Het is vergeefs gedaen, men sal op u niet letten.

Al

Al zeylt ghy voor de Windt, nu met een ruyme ſchoot,
Het ſwaert dat is gewet, te ſtraffen met de doot,
Daerom, 't is meer dan tijdt, laet af van uwe ſonde,
En neemt des Heeren Woort niet valſch in uwen monde.
Hoe, ſal de goede Godt, die 't alles heeft geſtelt,
Verdragen dat ghy hem met ſnoode ſonden quelt?
Sal hy de ſmaedt en ſchand' altijdt van u verdragen?
O neen! ghy ſult voorwaer u ſelven noch beklagen,
Ghy ſult ſijn hooge recht, ſijn oordeel niet ontgaen:
Maer voor ſijn Majeſteyt met ſchande moeten ſtaen!
Want Godt begeert een hert, dat nu en t'allen ſtonden,
In vroomheyt ende deught, oprechtigh is bevonden,
Een hert, dat ſuyver is, niet door geveynsde ſchijn,
Dat wil hy in de nood altijdt genadigh zijn.
Hy is de goedtheyt ſelfs, geen menſch kan hem gelijcken:
Maer als men gaet uyt ſpoor, dan laet hy haeſtigh blijcken
Sijn Goddelijcke toorn, die hy ſoo fel uyt-geeft,
Dat d'aerde hem verſchrickt met al wat daer in leeft:
Hy komt met vyer en vlam, en met veel donder-ſlagen,
Van boven uyt ſijn Throon, den booſen anghſtigh plagen.
Sijn Wagen is de Lucht, de Paerden zijn de Wint,
Daer op hy krachtigh vaert, en ſnel het al verſlint.
De grimmigheydt van Godt die blijckt dan in het ronde,
Hy ſchiet ſijn pijlen fel tot in de diepe gronde,
Want Donder, Hagel, Vyer, Wint, Aerde, Water, Lucht,
Het ſtaet al tot ſijn dienſt, 't is onder ſijn gehucht.
Hy is de grootſte Vorſt, daer 't al moet onder buygen,
De Daden, die ghy ſiet, die kunnen 't u getuygen,
Niemandt is ſijns gelijck, hy heeft het al gemaeckt.
Ach! lieve doolt niet meer, hertgrondelijck opwaeckt;
Wilt aen die goede Godt oprechtelijck gelooven,
Verwacht u heyl en trooſt, u ſaligheydt van boven.
Laet varen 't aerdſche goed, welck is maer ydelheyt,
Dat u in korten tijdt van alle trooſt ontſeyt.

De rijckdom die vergaet, de wellust hier op aerde
Verdwijnt gelijck als roock, wie dat haer oyt aenvaerde.
Tot steunsel van 't gemoedt, tot trooste voor het hert,
Die heeft sijn soetigheyt daer na gesien met smert.
Want op een losse grondt daer heeft hy willen bouwen,
En op het gulle zant een Coninghs Huys vertrouwen.
O wanckelbare troost! ô al te swacke kruck!
Die anders niet en brenght als jammer ende druck.
Het Huys dat valt om verr', geen klagen kander baten,
Daer is geen stutten aen, men moet het heel verlaten.
Dit is het werelts eynd', wat wilt ghy vorder gaen,
En op u eygen kracht hertneckigh blyven staen?
Of sal de Soone Gods dan geen geloove vinde
Wanneer hy komen sal, te troosten sijn Beminde?
En kroonen haer met vreught, en volle saligheydt.
Haest u, de Bruygom komt, u hert (ô mensch!) bereydt.
Gelooft Gods heyligh Woort, aenbidt den Heer der heeren,
Soo sult ghy eeuwighlijck hier namaels triumpheeren.

De Hoope.

Wie sonder Hoop op Aerden leeft,
Geen troost hy te verwachten heeft.

WAT vindtmen voor ellend' in dese laetste dagen!
Wat hoort men al geschrey, veel kermen ende klagen!
Het jammer dat is groot, vol droefheyt is het Landt,
Godt neemt door toornigheyt de roede in de hant.
Hy send van d'Hemel af veel schrickelijcke plagen,
Het groote Werelts-rondt werdt over al geslagen.
Men siet, dat dieren tijdt gestadigh domineert,
En dat het vyands swaert voorspoedigh triumpheert.
Men hoort nu anders niet als droefheyt en ellende,
Van moort en brantgeschrey, van deerlijck vrouwe schende.

Den

Den Hemel is vergramt, wee u in 't aerdſche dal,
Daer komt een ſchrick'lijck vyer, en ſpreyt hem over al.
Wiens pylen, vol vergift, ſeer fel in 't duyſter ſluypen,
Die haeſt en onverſiens des menſchen hert bekruypen.
De diepte van Gods toorn Joannes ons verklaert,
Hy ſagh daer in den Geeſt een root coleurigh Paert,
De macht die daer op ſat, was om de lieve Vrede
Te nemen van de Aerd', en met de voet te trede.
Nu voelt men deſe plaegh, nu ſtaet men als ontmant,
De tweedracht ende twiſt heeft verr' de overhandt.
De ſwaerden zijn gewet, de Bogen zijn geſpannen,
Den oorelogh neemt wegh veel kloecke trouwe Mannen.
O Iſraël! hoe druckt, hoe druckt u Godes handt:
't Is over al verwoeſt, vol klagens is het Landt.
Soudt nu, ach arme menſch! u Ziele noch wel luſten,
Te ſteunen op het Aertſch en laten daer op ruſten
U Ziel, gelijck als ghy voor deſen hebt gedaen,
En zijt tot deſen dagh moetwilligh blijven ſtaen?
Kunt gy Gods heyligh Woort hertneckig noch verſmaden,
Daer gy ſijn toorne voelt ſeer ſwaer op u geladen?
Soo mach de goede Godt wel klagen met verdriet,
En ſeggen: ach, eylaes! mijn volck en kent my niet:
Een oſſe weet perfect de kribbe van ſijn Heere,
Maer ſiet dit lauwe Volck en wil van my niet leere.
O Sion! trots en fier, u val die komt nu haeſt,
Ghy ſult in uwen ſmert noch vragen ſeer verbaeſt,
O Wachter! is de nacht, de nacht vol duyſterheden,
O Wachter! is de nacht nu ſchier verby getreden?
Al komt den Morgenſtondt, u naeckt noch meerder pijn,
Waer op den antwoort ſal van deſe Wachter zijn;
Den dagh die ſal voorwaer u-lieden noch beſwaren,
Veel meerder anghſt en ſmert ſal u noch openbaren.
Godts gramſchap is ontdeckt, laet af u boos bedrijf,
Sijn Boden ſtaen bereydt, te ſtraffen Ziel en Lijf.
De vreeſſelijcke doodt is op een Paert geſeten,
Dat vael is van Coleur, wiens kracht is ongemeten,

De Helle volght hem na, ſijn plagen die zijn groot,
Hy ſtraft met honger fel, met ſwaert en met de doodt.
Een al te droevigh wee, wiens laſt niet is te dragen,
Wiens angel vol vergift veel menſchen heeft geſlagen.
O Godt! neemt wech u roed, u grimmigheyt aflaet,
Schelt quijt het ſondigh volck, vergeeft doch haer miſdaet,
Ey, laet u Tortel-duyf, die ghy hebt uytverkooren,
Tot laſter van u Naem niet voor de Wereldt ſmooren.
Sal om de ſonde dan u lieffelijck aenſchijn,
Dat ſoo gantſch vriend'lijk is, voor 't Volck verborgen zijn?
Neen Heer, laet dit niet toe: want ſiet aen alle zijden
Sal haer 't vyandigh rot ſeer hartelijck verblijden:
Daer ſal een roep opgaen, waer is nu haren Godt?
Is nu ſijn kracht gedaen? ô ſchrickelijcke ſpot:
Daerom wilt goedertier u eygendom verſchoonen,
En nu in deſe tijdt barmhertigheyt betoonen.
Straft met u eygen handt veel liever als met 't Sweert,
Dat yder groot en kleyn oprechtigh hem bekeert.
Nu menſchen Kindt ſtaet op, het is nu tijdt van waken,
Wilt alle ydelheydt en Werelts wellust ſtaken,
Ghy hebt den grooten Heer, den Schepper nu verſtoort,
't Plecht-Ancker, daer u Ziel op ſteunt, moet overboort.
Werpt nu vry in den grondt het Ancker uwer Zielen,
Welck is de vaſte Hoop, Godt ſal u niet vernielen,
Hy is getrouw in als; maer 't is nu geenen tijdt,
Dat ghy uytwendigh hem met uwen mondt belijdt:
Het moet inwendigh zijn, oprecht en reyn van herte,
Of u naeckt groot gevaer, veel pijne ende ſmerte.
Hoopt vaſt en onbeſwaert, op hem die eeuwigh leeft;
Want hy uyt ſijnen Throon heylſame goed'ren geeft.
Vertrouwt alleen op Godt, hy ſal 't ten beſten leyden,
Gelooft hem na ſijn Woordt, hy ſal u trooſt bereyden.
Draeght u in alles vroom, niet uyterlijck in ſchijn:
Maer laet 't Geloof in Hoop door liefde krachtigh zijn.
Het welck de goede Godt ons gunne al te ſamen,
Tot onſer Saligheyt, door Jeſum Chriſtum, Amen.

VER-

VERMANINGE

Over de

Schuldige Plicht

DES

MENSCHEN,

Begrepen

In de Wet der Zeden.

Het geen Godt aldermeest behaeght,
Is, dat een mensch veel vruchten draeght.

SChandeloos is het voor alle Creaturen/ dat de Schepper / den Geever van alles goets / niet met eerbiedindinge ende ontsagh wert ge-eert. Exempel hebt gy onder de Menschen kinderen: soo een Mensche van Staet en Rijckdom sijn mede-creatuur uyt alle benautheden/kommernissen en slavernye ophelpt/ en stelt hem op den Burgerlijcke stoel der eeren/ ja sommige in hooger standt/ tot regeerens toe: Spreeckt de natuur hier van eens aen/ en vraeght/ of sulck een Persoon voor de bewesene weldaedt niet moet danckbaer zijn / eerende die gene / die hem weldaedt gedaen heeft: alle redelijcke Schepselen sullen met vollen monde hier antwoorden: Ja/ ofte ter contrarie sullen sy besluyten/dat dien ondanckbaren gast geen goede gaven meer sal ontfangen: maer veel eerder in den grondt gedreven werden. Hier uyt kan den Leeser sijn schuldige plicht tegens den goeden ende Almachtigen Geever genoeghsaem bespeuren.

1 *Cor.* 6. 10.

Want noch Hoereerder, noch Afgoden-Dienaer, noch overspeelder, noch onkuysche, noch die by Mannen leggen, noch dieven, noch gierigaerts, noch dronckaerts, noch lasteraers, noch roovers, en sullen het Koninckrijcke Gods niet besitten.

***Matth.* 22. 37.**

Ghy sult liefhebben den Heere uwen Godt uyt alle uwe krachten, ende alle uwer zielen, ende uyt alle uwen verstande.

2 *Cor.* 6. 14.

En treckt geen ander jock aen met de ongeloovige.

Dat

Dat Eerste Gebodt.

Ghy en sult geen andere Goden voor mijn aengesichte hebben.

WAnneer als Godt sijn Wet door Moyses wilde geven,
Heeft hy in harde steen met kracht aldus geschreven:
Ick ben alleen u Godt, u Heere groot geacht,
Ick heb u uyt den dienst van slaverny gebracht.
My sult ghy Israël daerom alleene eeren;
Geen goden en sult ghy benevens my begeeren.
Gedenckt, ô swacke mensch, gedenckt altijdt hier aen,
U staet die heeft gelijck als Israël gestaen.
Hoe heeft het Nederlandt ellendigh moeten buygen,
Door veel Tyrannen wreet, als d'Oude noch getuygen.
O Heer! u zy het lof, tot in der eeuwigheyt:
Want ghy hebt door u kracht als Schapen ons geleydt,
Uyt het Egypten-Landt, daer in wy treurigh saten,
Vol lijden en verdriet, van alle troost verlaten.
U komt alleen den prijs, ghy hebt ons by-gestaen.
U Goddelijcke kracht is voor ons heen gegaen.
Wie soud niet sulck een Heer oprecht van herten vreesen,
Die ons sijn goedigheydt geduurigh heeft bewesen?
Een yder die behoort met herte, ziel en mondt,
Den roem van onsen Godt verbreyden t'aller stondt.
Maer ach! ondanckbaer zijn wy alle, ja versmaden
d'Heylsame gunst, aen ons gedaen door veel weldaden.
Nu wy gezegent zijn in volle overvloedt,
Soo slaen wy achter uyt, en stooten met de voet.
In plaets van danckbaerheyt te toonen voor de zegen,
Die Gode ons verleent, zijn wy den Heere tegen.
Wy zijn gantsch trots en stout, wy hebben geen ontsagh,
Waer door de groote Godt tot ons wel klagen magh:

Ach Nederlandt! hoe dus, waer wilt ghy henen dwalen?
Waer wilt ghy arme Mensch u Zielen troost gaen halen?
Heb ick niet door mijn macht u in het licht gestelt,
Doen ghy noch onder 't jock laeght van het Spaens gewelt?
Heb ick u niet gedaen al wat ghy kondet wenschen,
Waerom blijft ghy dan noch sulck ondanckbare menschen?
Waerom soo schuylt by u in 't Landt een ander Godt,
Die ghy door Beelden dient, u Schepper tot een spot!
O ghy verdrietigh Volck! leert aen de quade Boomen,
Den Bijl die is gestelt, sal haest ter neder komen.
Wanneer de Wijngaerts-vrucht is amper ende suur,
Haer oordeel is gevelt, te branden in het vuur.

DES Heeren Wet ende Geboden te verachten is een grouwelijcke ende uytsteeckende sonde, dewelke den grooten Godt op het hooghste doet vergrammen, ende den ondanckbaren Mensche veel plagen over den Halse brenght. Sulcks leert onsen Saligmaker ons oock klaerlijck in den Euangelio:

Dat welcke Dienst-knecht, die den wille des Heeren weet, en niet en doet, dat die met meerder slagen sal getormenteert werden. Stellende alsoo de recht-

rechtvaerdige ſtraffe na de mate der ſonde: gelijck den getrouwen Dienſt-knecht Moſes, den Kinderen Iſraëls te kennen heeft gegeven, door het breecken der Twee Steenen Tafelen. Betoonende daer mede, dat ſy door veel plagen, om haer ſtoute overtredinge der geboden Gods, van den Heere ſouden gebroocken werden. Welke Exempelen ons klaer genoegh te verſtaen geven, hoe noodigh dat het is Godts Geboden te behertigen, ende hoe lieffelijck dat die een Hemelſche Fonteyn, vol van Heyl en Zegen, doen ſpringen, wanneer ſy te rechte beſtraft werden: maer contrarie, veel ellende ende droefheydt over de Kinderen der ongehoorſaemheyt brengt. Hierom ghy Chriſten-menſche ſiet wel toe, dat ghy den Heere uwen Godt niet en vergetet, noch ſijne Geboden niet en verachtet: want ſoo ghy des Heeren weldaden ſat werdt, (ô ghy gezegende Nederlanders) ende lauw werdt om hem te dienen, ſoo ſult ghy uyt den monde des Heeren geſpoogen werden, ende met de onvruchtbare Boomen ter neder gehouwen, ende uytgeroeyt werden.

Men vindt op Aerd' geen dwaaſer Sot,
Als die de Beelden eert voor Godt.

Schadelijck en ſchandelijck is het voor een Chriſten/ de Beelden eenige eer of dienſt te bewijſen: maer veel ſchandelijcker/ en noch ſchadelijcker is het voor die gene/ die de Beelden en ſtomme Af-goden maken/ wel wetende/ dat die tot Af-goderye ſullen werden gebruyckt. O laſterlijcke en over-grouwelijcke ſonde! Laſterlijck/ om dat het is tot verachtinge van Godts heylige eere/ genoeghſaem grouwelijck/ om dat de ſtraffe verſchrickelijk is. Des Heeren Woordt leert ons klaer genoegh/ waer ſulcke Perſoonen na dit leven ter Bruyloft ſullen gaen/ wiens ſnarenſpel ſal weeninge der oogen zijn/ ende haer ſoet ſingen knerſinge der tanden 't Is een grouwelijcke ſaecke/ dat het Schepſel den Schepper wil maecken/ die hy niet geſien heeft/ noch ſien kan. Een yder menſche is wel ſoo voorſichtigh/ in 't aertſche ſulcks te mijden/ daer hy ſiet dat hem ſchade uyt ſal voort komen. O trotſe en hovaerdige ſtoutigheydt/ die ſonder verſchrickinge de helſche verdoemeniſſe durft verwachten.

Dat

Dat Tweede Gebodt.

Ghy en sult geen Beelden / noch eenige Gelijckenisse maecken.

HOE sal een Hovenier in de d'oogen konnen lijden
Een oude dorre Boom, die noyt tot geenen tijden
Vrucht ofte bloeysel draeght? het is een vast besluyt,
Een rechte Hovenier die sal hem roeyen uyt.
Hy sal hem als onnut ter Aerden neder vellen:
O mensch! wilt sonder vrucht d'Almachtige niet quellen.
Laet af den Beelden-dienst, aenbidt alleen u Godt,
Voorwaer, u Schepper wil van niemandt zijn bespot.
Soo ghy u Godt vergeet, en gaet de Beelden eeren,
Hy sal gewis sijn gunst, tot u in straf verkeeren:
Ey siet uw' dorheyt aen! verçiert het eed'le Hof,
Dat rontsom heerlijck staet met Bloemen, Kruydt en Lof:
Het welcke Planten zijn, ten spijse hares Heeren,
Die door een reyn geloof tot haren Schepper keeren.
Hierom (ô Christen Ziel) ghy die noch dorre zijt,
Bidt, dat ghy groenen mooght, hier na is geen meer tijdt:
Soo ghy geen vrucht en draeght, ellendigh suldy sterven,
Ghy sult het Hemels Hof hier namaels moeten derven.

HET

HET is te beklagen, dat veele menſchen ſoo verblindt zijn, dat ſy 't Schepſel boven den Schepper eeren. O verblinde dwaesheyt! die den toorn des Almachtigen doet branden. Want de ſonde van Afgodery is verſchrickelijck voor Godt, en komt uyt een Duyvelſche ingevinge, de welcke Godt daer door ſoeckt te verachten, ende de ziele vanden menſche tot hem te trecken. Ja te rechte vertoornt hem de Heere over ſulck een quaedt: Want Hy die alleen heyligh is, die oock alleen de Almachtige is, diens Oogen als vyer-vlammen zijn, diens Majeſteyt verſchrickelijck is, wiens Heerſchappye over Hemel ende Aerde gaet, en kan noch en wil niet verdragen, dat een ſtomme Afgodt, die van menſchen handen gemaeckt is, ſoude ge-eert werden als den eeuwigen Godt, dewijle hem alleene alle Goddelijcke eere toe-komt. Hierom ſoo heeft een Chriſten wel toe te ſien hem voor Afgoderye te wachten; want het de grootſte ſchade ende ſchande met ſich brenght. Het is een ſnoode geveynſtheydt, ſoo yemandt hem beroemt een Schaep Chriſti te zijn, en heymelijcke genegentheydt heeft tot Afgoderye. Voorwaer, den Opperſten Leer-meeſter heeft ons een ander exempel na gelaten: Want als den Duyvel hem

ſocht

ſocht te verlocken, ſoo gaf hy voor antwoordt: Gaet wegh ghy Satan; want daer ſtaet geſchreven: Ghy ſult den Heere uwen Godt aenbidden, ende hem alleene dienen. Gelijck oock geſeydt is: Niemandt kan twee Heeren dienen, of hy moet den eene aenhangen, ende den anderen verlaten. En in het *Eerſte Boeck der Coningen, Capittel* 18. *vers* 21. Hoe lange hincket ghy op twee zijden? Is de Heere Godt, ſoo volght hem na; ende is Bael Godt, ſoo weeſt hem gehoorſaem. Waer uyt dat klaerlijck blijckt, dat men den eenigen waren Godt alleen moet aenhangen: want even gelijck de duyſterniſſe het licht niet kan omvatten, maer moet wijcken, ſoo wanneer het licht in een duyſtere plaetſe ſchijnt, alſoo moet wijcken alle Afgoderye, ende beweeginge van dien, voor het oprechte Geloove; want een beſmette Godts-dienſt voor den Heere een grouwel is.

Een Klapſe Tongh is 't ſnootſte quaedt,
Vermidts ſy nimmer ſtil en ſtaet.

DE Tonge is wel het edelſte lidt aen den Menſche: maer ſy doet oock de ſnootſte ſonden. Veel menſchen werden aen de tongh bekent / even als men aen de vrucht de boom kan kennen. Sommige Lieden ſchijnen van aenſien wijſe ende vroome Perſoonen te zijn / ſoo lange ſy ſtil zwijgen: maer als de Tonge begint geroert te werden / ſoo kendt men terſtondt (gelijck het Spreeckwoort ſeydt) aen de veeren wat voor een Vogel dat het is. Een wijſe ende voorſichtige Tonge / die op ſijn tijdt kan ſpreken / ende zwijgen / die maeckt een Menſche / alhoewel hy van geſtalte des aenſichts leelijck is / prijswaerdigh ende aenvalligh. Hadt de Tongh by veele op behoorlijcke tijdt geſproocken / men ſoude ſoo veel twiſt ende tweedracht in voorgaende eeuwen niet gehoort hebben / ende is noch hedens-daeghs een groot gebreck: want een ongebonden Tonge ontſteeckt een gantſche vergaderinge / ende menighmael een geheele Stadt / ja een gantſche Republijcke / waer door meenighmael d'onnooſelen het gelagh moeten betalen.

Jacobus 3. verſſ. 8, 9.

De Tonge en kan geen Menſche betemmen, ſy is een onbedwingelijck quaet, vol van doodelijck fenijn. Door haer looven wy Godt ende den Vader: ende door haer vervloecken wy de menſchen, die na de gelijckeniſſe Gods gemaeckt zijn.

Proverb. 18. 21.

Doodt ende leven ſtaet in de handt der Tonge, wie ſe bemint, Die ſal van haerder vruchten eten.

Matth. 5. 37.

U woort zy ja, ja: neen, neen: wat daer boven is, dat is uyt den quaden.

Dat

Dat Derde Gebodt.

Ghy en sult den Name des Heeren uwes Godts niet te vergeefs / ofte lichtveerdigh gebruycken.

GODT, die in de hooghte sit, met grooter Majesteyt,
Heeft na sijn wijse raedt den Mensch een Wet bereyt:
Waer in dat hy gebiedt, dat niemant by geval,
Of door een boose sin, sijn Heyl'ge Name sal
Lichtveerdigh of vergeefs gebruycken in den mondt:
Want Godt wil dese vloeck besoecken t'aller stondt.
Wegh dan lichtveerdigheyt, ghy zijt alleen geen schandt:
Maer schadelijck op 't hooghst voor 't kostelijckste pandt,
't Welck is des Menschen ziel, die sonder eynde leeft:
Mits hy onsterflijckheyt van Godt ontfangen heeft.
Hierom al-eer de Ziel lijdt schade van een lidt,
Dat kleyn is ende teer, soo dient het een gebit.
Op datter door een vonck geen grooter vyer ontsteeckt,
Dat niet te blussen is: maer over al uytbreeckt.
Want leven ende doot in d'handt der tonge staet.
Door haer soo prijstmen Godt: maer als men vorder gaet,
En met een rijp verstandt haer eygenschap door soeckt.
Soo vindtmen dat de tongh sijn naesten oock vervloeckt,
Haer aengesteken vyer, haer doodelijck fenijn,
Haer onbedwongen quaet, kan niet verborgen zijn.
Sy is een Wereldt vol van ongerechtigheyt.
Maer wilt ghy zijn bevrijt, doet als Jacobus seyt:
En houdt hem in den toom, dat hy u niet beswaert,
Ick segge: wie dat doet, die is de kroone waert.

WIE

WIE isser geluckiger op der Aerden, als die gene, die sijn Tonge kan bedwingen, dat sy nimmermeer misbruyckt den Name des Heeren, ende dat hy niet en spreekt, of het zy ten pryse van sijnen Godt, ende tot stichtinge van sijnen Naesten. O Tonge! die met rechte waerheydt vergeleken wert by een kleyn voncxken: maer nochtans een groot vyer ontsteeckt, ende by een kleyn roer: maer groote dingen doet. Och konde de Tonge swygen! ende spreecken ter bequame tijdt, dat soude Gulden Appelen wesen in een Silvere Schale. Waer isser haet, nijt, twist, tweedragt, lasteringe, kyvinge, achterklap, faemrovinge, daer de Tonge geen oorsaeck van is. Hierom seydt den Propheet David seer wel, *Psal.* 34. Wie is die lust heeft te leven, en wenschet goede dagen te sien. Behoedt u Tonge voor quaedt, ende uwe Lippen dat sy geen bedrogh en spreecken. Wel dien mensche uyt wiens Mondt dat zeegeninge komt: want den Mondt des sotten schendet hem selven, ende sijne Lippen vangen sijn Ziele, *Proverb.* 18. *vers* 7. Even gelijck 't vyer het Silver, ende den Oven het Goudt beproeft: Alsoo beproeft de Heere de herten, *Prov.* 17. *vers.* 7. Ende wiens herte ende tonge verkeert is, die sal in ongeluck

vallen,

vallen, *Prov.* 17. 20. Het oude ſpreeckwoordt ſeyt: Wie quaet ſpreeckt, eer hy quaet ſiet, al ſweegh hy ſtil, hy miſdede niet. Ende Salomon, *Prov.* 21. 23. Wie ſijn mondt en tonge bewaert, die bewaert ſijn ziele van benauwtheydt. Maer lacy! in deſe bedorven eeuwe is de Tonge in weynig bedwangh. Hoe meenig Chriſten is'er, die quaet van ſijnen Naeſten ſpreeckt, eer hy quaet ſiet, en lichtelijck uytbreeckt tot ſchendinge van den Name des Heeren, ende tot verachtinge van ſijnen Naeſten.

DAer is geen dingh / dat felder ſteeckt /
Dan als een Tongh die leugen ſpreeckt.
Een ſnoode Tongh / die vals'lijck lieght /
Den Menſch / al eer hy 't weet / bedrieght.
In 't Aenſicht toont hy ſoete ſchijn /
Maer achter rugh ſpuwt hy 't fenijn.
O vuyle Menſche! boos van aert /
Uw' Tong' voor Laſter doch bewaert.
Denckt / dat ghy van het quaet geſnap
Voor Godt ſult geven Reeckenſchap.

Gezegent is al-ſulck een Man,
Die ſijnen tijdt Waernemen kan.

EEN luy Menſche (ſeydt men) is des Satans oorkuſſen. Seer levendigh ſeydt den wijſen Salomon tot de Luyaerts / ſlaept en ruſt noch wat / daer mede te kennen gevende / ghy ſult het / wel gewaer werden / als u de armoede komt overvallen. Men leeſt van een Menſche, die ſijn Huys niet voor en ſtaet / dat die erger is als een ongeloovige. Gewiſſelijck / veel erger is die gene / die door ſijn hande arbeyt gewinnet / maer nochtans on-nuttelijck verteert / en ſijn Huys-geſin laet armoede lijden. O ſchandelijcke ſchande! boven alle mogen ſulcke wel ſchaemroot zijn / die een bedrieger van hem ſelven is / ende een verquiſter van Godts goede gaven / ende een bederver van ſijn Huys-geſin.

Geneſis. 2. 1.

Alſoo werdt volmaeckt Hemel ende Aerde, met haer Verçieringe. Ende alſoo volmaeckte Godt ten ſevenſte dage ſijn werck, dat hy gemaeckt hadde: ende hy ruſte ten ſevenſten dage van alle ſijn wercken, die Godt ſchiepende maeckte.

Exod. 23. 12.

Ses dagen ſult ghy arbeyden: maer den Sevenſten dagh ſuldy vieren, op dat Oſſe ende Ezele ruſte, ende u Jonck-wijf, Soon ende Vreemdelingh, haer vermaecke.

Dat

Dat Vierde Gebodt.

Ses dagen sult ghy Arbeyden.

WAT een lust en soet behagen
Heeft men aen de Somer dagen,
Siet! hoe soet het groene kruyt
Op sijn tijdt uyt d'aerde spruyt.
Vrient, dit lesjen past de menschen,
Let hier op, ghy sult na wenschen
Trecken uyt het edel groen,
Wat den Mensch behoort te doen.
Leert, mijn vrient, hier door u plichten
Ter bequamer tijdt uytrichten,
Even als de Wet vermelt,
U van Gode voor-gestelt.
Leert u arbeyt soo te stieren,
Om den Sabbath recht te vieren:
Want dit is Gods wil en Wet,
Die een yder is geset.
Lieve, arbeyt dan Ses dagen,
Naerstelijck na Gods behagen:
Maer den Sevend' viert en rust;
Dient u Schepper dan met lust,
Soo sal Godt u in dit leven,
Hier op aerd' sijn zegen geven.
En hier na is u bereyt,
Eeuwighlijck de Saligheyt.

HET ſchijnt een lichte ſake te zijn by veel Menſchen , of men den Sabbath (naer het gebodt des Heeren) viert ofte niet; ende ſoo yemandt haer vraeghde, Waerom? Souden voor antwoort geven, Dat den rechten Sabbath die Godt ingeſtelt heeft, nu niet geviert en wert, ende daerom alderley werck wel ſouden ter hant nemen, indien dat de eerſame Overheydt haer ſulcks niet op pœne van ſtraffe hadde verboden te doen. Maer is dit niet een vreemde ſake dat den Menſche altijt met ſijne ſinnen op een ander bedt wil? Wanneer men overweeght, welcke dagh ons de meeſte vreughde aenbrenght, of het dien dagh is, doen de Heere Hemel ende Aerde geſchapen hadde, met al haer verçieringe, ende ruſte op den ſevenſten dagh van het gene, dat hy gemaeckt hadde; dan of het is die dagh, die in der daet met

recht mach geheeten werden den Sonnen-dagh: want Hy, onsen Heylandt, waerlijck de eeuwige Soone Godts is. Dien Sonne-dagh, in welcken Dagh, de Son onser Vertroostinge, de Son onser Zaligheydt, heerlijck uyt den Grave is Verresen. Voorwaer wy moeten uyt-roepen: Dit is den dagh schoon uytgelesen, *Psalm* 118. 24. Ende seggen met vreughden: Wy hebben gevonden den Zalighmaecker, die ons verlosset; ende dese vreughde sal verre alle andere overtreffen. Soo houd dan ghy Christen-mensche den Sabbath in waerden; ende gedenckt, soo dickwils als den Sabbath komt, hoe diere dat uwe Verlossinge staet, dewelcke met Opstandinge uyt den dooden moeste bevestight werden: Ende laet den Sabbath u dienen, om boven andere dagen, Godtsaligheydt te oeffenen, ende niet om uwe wellusten op dien Dagh te gebruycken.

Wie dat ſijn Ouders niet en eert,
Veel ſchandt en ſmaetheydt is hy weert.

LIefde te dragen tot ſijn Ouders is een ſeer hooge en uytſteeckende deught / en by alle Christenen genoeghſaem in de nature in geprent / dat een yder / volgens het vijfde Gebodt / ſchuldigh is ſijn Ouders te eeren. Soo is het dan een groote ondanckbaerheydt van die gene / die ſijn Ouders niet en eert / ende zware ſonde / Godes gebodt te overtreden / latende het gene / dat ons inde Wet geboden is / welcke twee misdaden den menſche onaengenaem maeckt by Godt ende ſijn even-naeſten : maer in tegendeel eeuwige lof / roem en memorie geeft / die Goddelijke deugt (dewijle van Godt geboden is) aen ſijn Ouders is oeffenende. Men leeſt van twee gebroers / die uyt puere liefde haer oude Vader en Moeder ſeer kommerlijk wegh droegen op hare ſchouders / om dat ſy van het vyer / die den Bergh Ætna uytgaf / niet beſchadight ſouden worden: gelijck oock meer als uytgemeene liefde / den Huys-mans Sone ſijn oude Moeder wegh ſleepte / op een Berry / in plaetſe van een ſlee om haer voor 't haeſtigh overvallen van de Spanjaerden te bevrijden / paſſerende ſoo lange en kommerlijcke / ja ſchier ongelooffelijcke wegh / ſijn aenvangh nemende uyt Dorp Weſtzanen / tot voor de Poorte van deſe Stadt Hoorn / komende in armoede / tot verwonderinge van vele / aldus aen-ſlepen : gelijk dit ſelfde van onſe eerbare Magiſtraet als een uytſtekende deugt / ende Gulden leſſe voor de jeught / aen de Stadts Poort in Rijm is geſteldt.

Welcke Nederlandtſche deught ick mede met dit naervolgende veersken hebbe aengeroert.

Door 't ſnel gerucht, elck packt en vlucht: Maer ſiet, een Soon,
Door liefde-banden,
Laet goedt en geldt, treckt met geWelt, sIIn Moeder oVt, Vyt
's SpanIaers handen.
SijN ſlee gewis, een berry is, die ſleept hy voort met droeVe
tranEn,
Komt Moed en madt, voor deſe Stad, Benaut En arm, uyt 't doRp
Weſt-zanen.

Dat

Dat vijfde Gebodt.

Ghy ſult u Vader en Moeder eeren/ op dat gy lange leeft in den Lande/ dat u de Heere uwe Godt geven ſal.

HOE ſober ſtaet het in een Landt,
Daer moet-wil heeft de overhandt;
Daer yder na ſijn ſinnen leeft,
En niemant na den ander geeft.
Wee ſulck een rijck! 't en kan niet ſtaen,
Het moet gewis te gronde gaen.
Te recht hebt ghy, ô goede Godt,
Den menſch gegeven dit Gebodt:
Dat vriendelijck een yder Leert;
U Vader ende Moeder eert.
Op dat ghy langh op aerden leeft,
Welck Godt u uyt den Hemel geeft.
Ach treckt hier toe! verdwaelde menſch,
Hier vint ghy ſoet uws herten wenſch,
Het leven yder een behaeght,
Daerom u oude Vader draeght,
U Moeder nimmermeer verſmaet,
Al is ſy oock in kleynen ſtaet,
En ſchaemt u niet te zijn haer kruck,
In 't midden van haer noot en druck:
Een Kindt, dat ſtout en onbedacht
Sijn oude Ouders niet en acht,
Of Moeder ſchreyt, en Vader ſucht,
Blijft even trots, werdt niet beducht;
Is trouweloos en onbeſchaemt,
Die doet het geen dat niet betaemt;
Hy kan de ſtraffe niet ontgaen,
Gods handt ſal hem ter neder ſlaen.

EEN uytsteeckende Barbarische wreetheydt is het in den mensche, die onwaerdelijck met sijn Ouders handelt, die haer slaen, ofte stooten, of ook eenigh ander leet aen-doen; nochtans soo wert bevonden (Godt betert) dat de Ouders in haerder hooghste noot dickwils van de Kinders verstooten werden, als sy meest troost van nooden hebben: dat is, wanneer als sy oudt ende arm geworden zijn, en vol elendige droefheyt steken. Och wat een steenen herte met wreetheyt door-priemt, moet sulk een mensche hebben, die sijn Ouders in de noot verlaet. Wat kint en soude niet beweeght werden! die sijn Vader daer siet komende al suchtende, ende sijn Moeder al schreijende! die daer in den hoogen ouderdom hares levens komen en klagen, met smerte hares herten, over hare droefheydt ende ellende.

O ghy

O ghy wreede ende hartneckige ! Godt ſal u oock verlaten in den dage uwer ellende. Wanneer ghy roept om hulpe , ſoo ſal de Heere uwe wreetheyt op uwen kop vergelden. Want ghy trouwelooſe Kinderen , ſchaemt ghy u voor de Werelt , om uwe Ouders te omhelſen , ende in waerden te houden , om dat ſy arm en gebreckelijck zijn ; de Heere ſal hem oock met recht ſchamen, om u te ontfermen : want alle menſchen voor hem arm zijn , ſchoon ſy oock overvloeijen in tydelijcke Rijckdommen. Ja gewis , Godt ſal u niet alleen ſchamen ; maer ook de ſelfde plagen ende noch veel grooter toe-ſenden , daer mede ghy u Ouders geplaeght hebt.

Wie met ſijn Ouders wreed'lijck leeft /
En haer voor troost veel ſmaetheyt geeft /
En denckt niet aen den Ouden dagh /
Dat hem licht erger ſchieden magh :
Maer wordt de boosheyt nimmer moe /
Die past hem deſe Les wel toe :
Dat even als hy heeft gedaen /
Hem 't ſoo ſal wederomme gaen.

Geen ſonde meerder ſonden baert,
Dan als men 't lijf met dranck beſwaert.

DEN doodt-ſlagh is niet ſeer ongelijck de dronckenſchap: want even / als men door doodtſlagh ſijn even naeſten 't leven wegh neemt; alſoo neemt men hem ſelven allengskens 't leven wegh / door de dronckenſchap / die de natuur niet kan verdragen. In gelijckheydt van ſtraffe komenſe ſeer over een / gelijck als den doodtſlagh dickwils door dronkenſchap geſchiet/zijnde beyde ſeer quade ſaken/ſoo werden ſy oock met een en de ſelve ſtraffe geloont; want de H. Schriftuere ſeydt: Dat ſy beyde het Koninckrijck der Hemelen niet ſullen beſitten. Geluckigh is hy dan die de dronckenſchap weet te mijden/ ende die de aenlockſelen van de doodſlag door-by gaet.

Apocal. 22. 15.

Buyten ſullen zijn de Honden, en Tovenaers, ende Hoereerders, ende doodtſlagers, ende afgoden-dienaers, ende alle die leugens lief hebben en doen.

Matth. 5. 21.

Ghy hebt gehoort, dat tot den Ouderen geſproken is: Ghy en ſult niet doodt-ſlaen, want wie doodt-ſlaet, ſal waerdigh zijn geſtraft te werden door 't Oordeel.

Dat

Dat seste Gebodt.

Ghy en sult niet Dooden.

GElijck een Visscher weet met kloeck practijck te vissen;
Soo weet den Satan oock daer naerstigh op te gissen.
Gelijck den Visser stelt een fuyckjen op de gront;
Soo weet den Satan mee die gauwigheyt terstont.
Siet! hoe den helschen gast sijn fuycken weet verhoolen
Te leggen gins en weer, daer sulcke vissen schoolen:
Die hem zijn aengenaem, daer hy met lust na siet.
Maer wat voor visschen zijn 't, (ô mensch!) en weet gy 't niet.
Gaet noch een weynigh voort, ghy sult het licht bemercken:
Sy munten voor u uyt in Goddeloose wercken,
Het zy hier jonck of out, van hoogh of lege staet,
Wie dat met Toovery en Duyvels kunst om gaet.
Al die met herten lust de Hoerery na jagen,
Al die op aerden doen stoutmoedige doot-slagen,
Al die afgoden dient, die leugen lieght en doet,
Dat zijnse, die hem zijn soo aengenaem en soet,
Dees soeckt den helschen slangh in sijne fuyck te dringen,
Om haer met lijf en Ziel in 't eeuwigh vyer te bringen.
Och schrickt voor dese plaegh! en strijdet als een Helt,
Op dat u dese draeck hier namaels niet en quelt,
Hy sit seer fel en loert, en hoopt met groot verlangen:
Want sulcke Visschen zijn bequaem voor hem te vangen,
En raeckt ghy in sijn fuyck, ghy zijt in groote noodt,
Hy leydt u onverwacht tot in de tweede doodt.

DEwyle daer niet ſoeter op der aerden is als het leven, ſoo is 'er ter contrarie niet bitterder als de doot. Deſe weynige woorden geven genoeghſaem te kennen, de ſwaerwigtigheyt van de ſonde, van Doodtſlagh. Wie is'er, die daer geen af-gryſen van heeft; wel wetende, dat een dootſlager het Koninkrijk der Hemelen niet ſal beſitten. Den Doodtſlagh ſpruyt dickwils uyt veelderhande oorſaken; maer voornamentlijck ſpruyt ſy uyt den Dronck, waer uyt dat vloeijen verkeerde ende lichte ſinnen, daer uyt het Dobbelen ende Speelen ſijn oorſprongh neemt: Ende de vrucht van deſe Tuyſſcherije, is kyvinge, vloecken ende ſtooten, dickmaels vechten ende ſmyten, en vervalt eyndelijck tot een Doodtſlagh. Hierom ſeydt niet ſonder reden den Apoſtel Paulus: Drinckt niet droncken in wijn,

waer

waer in dat overdaet is. Ende onsen Salighmaker, *Luc.* 21. 31. Siet wel toe dat uwe herte niet te eeniger tijdt beswaert en werdt met spyse ofte dranck. De ervarentheydt leert het ons klaer, hoe gevaerlijck dat den Dronck is. Wat blijft in den mensche doch verborgen, wanneer als hy droncken is? Niet als de deught. Als den dranck is in de man, soo sietmer niet als ondeught an. Veele mogen dan in de oogen hare Egade niet lyden, slaen ende smyten, ja tracteeren seer deerlijck haer eygen Bed-genood. Andere willen yder sijn leet ophalen, het welke de voetspooren ende de voorbereydtselen van Doodtslagen zijn. Daerom is het hooghnoodigh, om de Dronckenschap te myden; want die insonderheydt een Christen mis-staet.

Wie

Wie reynheyt lieft, en kuysheyt mint,
Die is 't dat ed'le vruchten vint.

WAnneer de banden van het Huw'lijck door overspel gebroken zijn/soo is het Huwelijck als een huys dat op schroeven ofte stutten staet/ het welck geen tegen-stoot van stercke winden/ of ander ongemack/ verdragen kan; indien men eenigh aenstoot daer tegen doet / het geheel huys valt met een seer grooten slagh om verre: Alsoo tusschen Man ende Vrouw/ daer het Bedde geschent is/ daer is de liefde wegh. De liefde / het noodighste tusschen gehoude Persoonen vertrocken zijnde / komt in plaetse alle haet ende nijdt / twee-dracht ende kijvinge / ende eyndelijck een schandelijcke ruine van het geheele Huysgesin.

1 *Cor*. 7. 2.

Want om der Hoererye wille, sal een yegelijck Man sijn eygen Wijf hebben, ende een yegelijck Wijf haer eygen Man.

Prov. 11. 22.

Een schoon Wijf sonder zedigheyt, is gelijck een Sogh met een Gulden Spansel op der Neuse.

1 *Cor*. 6. 18.

Schuwet Hoererye: alle sonden, die den mensche doet is buyten den lichaem: Maer die Hoererye bedrijft, die sondight in sijn eygen lichaem.

Dat

Dat ſevende Gebodt.

Ghy en ſult niet Echt-breecken.

DE luſten van de menſch die loopen heel verſcheyden,
Des menſchen ſinnelijckheyt die weet het ſoo te leyden,
Dat in de ſin 't vermaeck en 't wel genoegen ſteeckt,
Een Ambacht ſonder ſin ſeer licht 't welvaren breeckt.
Maer eer ick vorder gae, ſoo heb ick voorgenomen
Om tot een Hovenier, en tot ſijn plicht te komen,
Vermits my ſulck een Beeldt gedienſtigh weſen kan,
Waer door ick ſeer bequaem mijn ſin ſal wijſen an:
Een kloecken Hovenier neemt waer bequame tijden,
Na d'ord're ſijn beroep, om Lootjes af te ſnijden,
En op een vreemde ſtam te griffen aardigh in,
Op hoope van de vrucht, vernoegingh van de ſin:
En voort hy dan verwacht met lijdtſaemheyt de jaren
Op dat hy dan hier na de vruchten magh vergaren;
En door den ſnellen gangh, door 't loopen van de tijdt,
Soo wert het Boomtjen groot, den Planter hem verblijdt.
Nu ſtaet het wonder ſchoon met vruchten overladen,
Seer lieffelijck en ſoet verçiert met groene Bladen.
Hy wert van d'Hovenier gehouden lief en waert,
De vrucht hy tot een pronck op 't alderleſte ſpaert.
Maer lacy! eer hy 't giſt, daer koomt een Boef in ſluypen,
Die weet in 't heymelijck het Boomtjen te bekruypen,
En ſlaet ſijn plompe handt aen deſe brave ent,
Hy neemt de vruchten wegh, en jammerlijck hem ſchent,

Hy ſiet gelegentheyt, met ſnoode booſe ſtreken
Weet hy het ſchoon çieraet van ſijnen ſtam te breken,
Al ſtaet hy in ſijn fleur, te dragen meerder vrucht,
Hy ſcheurt en breeckt vaſt toe, ſijn herte daer na ſucht.
Daer komt den Hovenier, ſijn Boom die is te ſchanden,
Nu ſtaet hy gants verſuft, en wringht in beyd' ſijn handen,
Hy klaeght wel, maer vergeefs, de daet is al geſchiet,
De Guyt is op de loop, het klagen baet u niet.
Vriendt ſoo ghy d'eygenſchap van deſen ſin wilt weten,
Let neerſtigh op 't vervolgh, ghy ſult ſeer licht af-meten,
't Geen wat ick ſeggen wil, voorwaer, in deſen ſin,
Die ſlecht eenvoudigh is, ſluyt ick d'Echt-ſchender in,
Sijn daet is diergelijck, ſoo dra hy weet te ruycken,
Dat hem Fortuna dient ſijn luſten te gebruycken,
Hy is niet luy noch traegh; hy ſpoeyt hem op de been,
't Sy waer het ſchuylen magh, hy voegt hem derwaerts heen,
Hy ſlaet wel neerſtigh gaed', de luſt dient niet verkeken:
Soo langh tot dat een Vrouw wert van haer eer verſteken,
Tot dat ſy is geſchent: want als ſy is onteert,
Men achtſe voor een Hoer, en alle ſchande weert,
Haer çieraet die is wegh, ja ſelfs haer jonge loten,
Die ſy in d'Echte Trouw heeft eerelijck geſchoten,
Die moeten deſe ſpot geſtadigh nu en dan,
Met lacchen en geſchimp, van yder hooren an,
Haer ſoet gewenſte vreught, haer lief, haer waerde trouwe,
Die wert haer tot een laſt, tot ſmert en groote rouwe:
Dewijl haer teere ſchoot is van een vreemt Geſel
Soo ſchandelijck ont-eert, geſchent door over-ſpel.
O! al te ſnoode daet, dat oock getrouwde Wijven,
Maer om een handt vol vreught, al ſulck een ſchant bedrijven.
O Schijn van eerbaerheyt! het welck doch in der daet
Is door bedrogh vermomt, met uytterlijck gelaet.
Is 't niet een wonder ſaeck, dat onder 't Vrouw-geſlachte
Ook d'aard van geylheyt ſchuylt? waer door ſy mede trachte,
Door

Door een onkuysse drift, die haer den wegh bereyt,
Behendigh onder schijn dickwils van eerbaerheyt,
Om 't vyer van Venus lust noch meerder aen te steecken,
Gelijck men dickmael siet van dees' en geen uytbreecken.
Veel sotte Klapperny, vol vreesselijcke aart,
Die nooyt een Vrouw betaemt, vermits het sonden baart:
Want d'oorspronck van dit quaet zijn d'ongesouten reden,
Vermenght met wulpsigheyt en ongebonden zeden.
Een Vrouw moet stadigh zijn, met Zeden gemaniert,
Sachtmoedigh ende stil, dat is 't, dat haer verçiert.
Een geyle Vrouw of Maeght ontsteekt het vyer tot branden,
En brenght haer in veel smert, in oneer ende schanden.
Wijckt af van sulck een wegh, laet nimmer u gelaet
Lichtvaerdigh zijn gestelt, zijt eerbaer in u praet:
Want soo ghy Venus-lust u herte laet bekooren,
U Lichaem ghy besmet, u Ziel gaet ghy versmooren.

DE Eerbaerheyt is het edelſte çieraet, dat een Menſche na den Lichame heeft, wiens heerlijcke glants aen alle Menſchen behoort geſien te werden. Maer inſonderheyt onder het geſlachte der Vrouwen moet ſulks boven al uytſteken, want om dat ſy boven de Mannen met een ſeer gratieuſe aenlockende bevalligheydt van den Heere begaeft zijn; ſoo iſt oock noodigh, dat ſy voor-al met eerbaerheydt zijn verciert: want haer vercieringe, ſeyt den Apoſtel 1 *Petri* 3. 3. en is niet in 't hair-vlechten, noch in gout om-hangen: maer in een ſtillen ende ſachtmoedigen Geeſt, wiens zedigheyt, met ſchoonheyt vermengt, vermaeckelijk is te aenſchouwen, welckers vrucht de eerbaerheyt een heerlijke Kroone, met deughden door-vlochten, vereert. Maer als de Vrouwen dertel, wulps

wulps ende ongebonden zijn, so wert de Echt-schenderye gebaert. Wanneer als de Moabiten Israël tot den val sogten te brengen, so bragten sy hare Dochteren, die schoon waren; doch sonder zedigheyt, veel min eerbaerheyt, voor hen; waer aen de Israëliten, door de sonde van onkuysheyt, haer vergrepen, ende Godt vertoornden, *Num.* 25. 1. Maer dit gebodt, gy en sult niet Echt-breecken, is niet alleen subject de Vrouwen: maer oock de Mannen, de welke elck over sijn Egade als een Hooft-man van Godt is gestelt, ende daerom, als een getrouw Overste oock schuldigh is, met goede exempelen haer voor te lichten; om welcke oorsake de Heere Christus de Mannen oock so nau bepaelt, dat hy selfs de oogen bestraft, seggende: Wie een Vrouwe aensiet, om die te begeeren, die heeft alrede overspel met haer in sijn herte gedaen, *Matth.* 5. 28.

Het Steelen ſchijnt een ſoet gewin:
Maer 't alderbitterſt ſteeckt daer in.

ALs Dieverije ſonder ſtraffe wierde toe-geſtaen / ſoo was het onnoodigh / en te vergeefs / eenige Schatten te vergaderen. Maer nu ſoo vind men (Godt zy lof) in onſe Vaderlandt Chriſtelijcke Wetten / tot beſcherminge der goeden / ende tot ſtraffe der quaden. Het ware te wenſchen / dat yder deſe Wetten als een Leverije ofte Wapen op ſijne Borſt droege; want daer ſoude in geſchreven ſtaen (conform de Wet Gods) Ghy en ſult niet Steelen: Het welcke den menſche geduurigh tot een getuyge ſoude zijn / dat alle ſoorte van Dieverije ſtraf-waerdigh is. Veele meynen / dat onrechtvaerdigheyt geen Dieverije en is / maer noemen ſulcks een gaeuwigheyt: Het welcke in de ondervindinge by wylen wel te beſpeuren is / dat deſe behendige Dieverije in 't werck geſtelt wert. Maer liebe wat meynt ghy / of ſulcks verborgen blijft? O neen / den menſche is van natuuren / wanneer hy rijck werdt / ſoo laet hy (gelijck men ſeyt) aen ſijn Voor-mouwen blijcken / en brenght het ſelve aen den dagh. Maer of ſulcks al voor de Menſchen bleve / ſoo ſiet ende weet het den Opperſten Rechter / die het tot ſijner tijdt / met ſtraffe ſal beloonen.

Jerem. 5. 25.

Alſo zijn hare huyſen dies vol, dat ſy met bedrog en boeverije genomen hebben. Daer af worden ſy rijck en machtigh, vet ende glat.

Proverb. 26. 24.

Wie met dieven deelt, die haet ſijne ziele.

Dat

Dat achtste Gebodt.

Ghy en sult niet Steelen.

WAer breeckter 's nachts een Minnaer in,
Uyt Liefd' alleen tot sijn Vriendin?
Waer siet men ooyt een Vrijer gaen,
Die Steelens-wijs yet durf bestaen?
Wie sulcke streecken onderwint,
Die meent te Steelen wat hy vint.
O Dief! al let ghy noch soo wel,
Al siet g' op straet niet een gezel,
Al hoort ghy binnen in het Huys,
Of buyten nieuwers geen gedruys,
Al is het doncker over al,
Nochtans ghy loopt recht in de val.
Het gene dat de Muys bedrieght,
Is 't Aes, dat hy soo dom na vlieght,
En loopt al sot'lijck in de doodt:
O dief! ghy zijt gewis in noot.
Hebt ghy geweest een eerlijck man,
U naem is wegh, ghy zijt'er van;
Ghy wort niet acht, ghy hebt geen eer:
Hier om, O mensch, Steelt nimmermeer.
Want wie met Dievery om gaet,
Al sit hy oock in grooten staet;
Hy is een boef, een snoode gast,
Op wien de straf van 't Steelen past.

Dieverye is een ſnode aenlockende ſonde; overmits een Dief verrijkt werdt door het ſteelen van een anders goet. De dieverye is van veelderley ſoorte, ende brengt met hem veel praktijke: Somtijts werdt ſy begaen met een openbaer gewelt, ſomtijdts door behendige inſluypinge, of oock door huys-brekerye. Maer och! of daer alleene maer openbare dieven waren, voor wien dat men de deuren en veynſters vaſt toe ſluyt: maer hoe klaer leert de ervarentheyt, met wat een vermomde ſchijn de dieverye in 't werck geſteldt wert, het welck met recht dieverye magh geheeten werden; want yemant ongelijck of onrecht te doen, dat is oock een ſoorte van dief-ſtal, het zy in mate, elle, gewichte of waren, wiens bederf met liſtigheydt men weet te bedecken. Het

s een schandelijke sake, dat een Christen men-
sche met dieverye om gaet: daerom den Apostel
Petrus de Christenen vermaent, seggende: Maer
niemant lijde onder u als een Moorder, ofte een
Dief, of als een Misdader, oft als die na ander
lieden goet staet. In somma, de veelderhande
manieren, die in het stelen gebruyckt werdt, en
kan onderscheydelijck hier niet opgehaelt wer-
den: maer een iegelijck laet hem de dieverye
doch mishagen, want daer is gesproocken tot
den gantschen schare van Israël: Ghy en sult niet
stelen, *Deuter.* 5. 19. Ende wederom, Soo
wie de Name Christi noemt, wijcke af van alle
ongerechtigheydt. Hierom, lieve, laet u de
vermaninge des Apostels Pauli doch gelusten,
die aldus spreeckt: Wie gestolen heeft, en stele
niet meer: maer hy arbeyde, ende wercke met
sijn handen, dat goet is, op dat hy hebbe te ge-
ven den Behoeftigen, *Ephes.* 4. 28.

Een valsche getuyge die bedrieght,
Om dat hy stout'lijck leugens lieght.

DE Wereltlijcke ende Geestelijcke Rechten houden een valschen Eedt voor een afgrijsselijcke sonde: daerom so werden oock / na 't recht in de Policie / als oock volgens de Kerckelijcke Ordonnantie / sulcke Persoonen met een meyneedige Tytul gestraft. Wie soude niet schricken voor een valschen Eedt? Want als yemandt een Eedt doet / is soo veel geseydt: doodet my / of laet my leven / indien ick recht getuyge / ick roep den Almachtigen Schepper aen tot mijner hulpe: maer soo ick valschelijck spreecke / de straffe des Heeren zy op deser uur in gelijcke mate op my / gelijck ick spreecke; het uytterste vonnisse van den Rechter steunt op dese spreucke: een Eedt gedaen zijnde / is het eynde van alle tegenspreeckinge. Soo heeft dan een Christen wel toe te sien / dewijle het Eedt-zweeren een zware saeck is / dat hy tot geenen tijde / door valsche getuygenisse / den Rechter soeckt te verleyden: waer door hy den rechtvaerdigen Godt bespot: ende sijn Ziele in groote perijckel stelt van tegenwoordige en toekomende straffe.

Rom. 1. 8.

Want den toorn Godts is ontdeckt van den Hemel, over alle Godtloosheydt ende ongerechtigheyt der Menschen, die de waerheydt in ongerechtigheydt onderhouden.

Proverb. 12. 17.

Wie de Waerheydt spreekt, die openbaert de gerechtigheyt: maer de valsche getuyge bedrieght.

Proverb. 6. 19.

De Heere haet valsche getuygen, die stoutelijck leugen spreeken, ende die twist tusschen Broeders maeckt.

Dat negende Gebodt.

Ghy en sult geen Valsche Getuygenisse spreecken tegen uwen Naesten.

WAnneer in 't Wout hem openbaart
Een felle Draeck van boosen aart;
Als hier of daer een Slange leydt,
Dicht voor u voeten uyt-gespreyt;
Wie isser dan soo stout in 't landt,
Die onbevreest durf houden standt?
Schoon of hy dit Gedierte siet;
Hem niet ontsiet, niet voor haer vliet.
Ach Christen mensch! wel hoe dus bang
Vreest ghy op aerden voor een Slangh?
Vliedt ghy dus snel voor een fenijn,
Om niet daer van gequetst te zijn?
Weet gy te schuwen 't schaed'lijck kruyt,
Soo schiet het nimmer selver uyt.
't Fenijn oock by den Mensche woont,
Als hy sijn naesten niet verschoont.
Wanneer hy lieght en valsch getuyght,
En 't goede recht vast krommer buyght,
Als hy sijn Broeder brenght om niet:
Dan is 't, dat hy met pijlen schiet.
Met pijlen fel tot in het hert,
Die gantsch fenijnigh zijn vol smert,
Vol van bedriegerye boos,
Vol vals bedrogh seer trouweloos.
Vol honingh en Syroop in schijn:
Maer in der daet vol snoot fenijn,

Vergift dat niemant ſchuwen kan,
Dat licht wel raeckt een eerlijck man,
En werdt geſchent al eer hy 't weet,
O al te droevigh herten-leet!
O ſtout beſtaen! O grove ſont!
Die ſweeren durf op valſche gront,
Die ſonder mate leugen ſpreeckt,
Waer door ſijn naeſten 't herte breeckt.
Wie dat ſulcks doet in ſchijn van recht,
Hy is een booſe Satans Knecht,
Voorwaer ſijn loon is hem bereyt
Hier namaels in der eeuwigheyt.

ONSEN Heylandt en Salighmaker Jeſu Chriſti ſeght by *Matth.* 5. 33. Ghy en ſult geen valſche Eedt doen: maer ghy ſult Godt uwen Eedt houden, ende ick ſegge u lieden, dat ghy in geenderley manieren ſweeren en ſult, noch by den Hemel, wantſe ſijn Troon is, noch by de aerde, wantſe ſijn Voet-banck is: Noch by Jeruſalem, wantſe een Stadt van een grooten Koningh is. Noch by u Hooft en ſult ghy niet ſweeren, want gy niet een Hayr ſwart ofte wit maken en mooght: maer u woorden ſullen zijn ja, ja: neen, neen, ende al dat hier boven toe-gedaen werdt, dat is van den quaden. O! hoe afgrijſſelijck is het dan, een valſchen Eed in de tegenwoordigheydt Godts te ſweeren; wat menſche

menſche en ſoude daer voor niet ſchricken ende beven? Salomon ſeydt: Een valſche getuige en blijft niet ongeſtraft; Ende ſoo wie vry leugen ſpreeckt, die ſal vergaen, *Prov.* 19. 9. Wanneer men nu eens overdacht, aengaende den Christelijcken Eedt, of die al met eerbiedinge ende ontſagh (ten opſichte van den grooten Godt) gedaen wert, ſoude met waerheyt den oprechtigen daer over niet ſuchten ende klagen? Soude de Heere van den Hemel niet ſeggen; Waerom neemt gy mijn Verbont in uwen booſen Monde, daer ghy doch mijn onderwijſinge hatet in den gronde? *Pſ.* 50. 7. Gewiſſelijck het is een grouwel voor den Heere, ende is een ſonde, waer aen de Ziele verſtickt. Den Propheet David ſpreekt, *Pſal.* 24. Wie ſal op des Heeren Bergh gaen, ende, wie ſal in ſijn Heylige plaetſe ſtaen? Die ontſchuldige handen heeft, ende reyn van herten is: die ſijn Ziele niet te vergeefs en verheft, ende en ſweert niet valſchelijck. Die ſal ſegeninge van den Heere ontfangen, ende gerechtigheyt van den Godt ſijner ſaligheydt.

Be-

Begeerlijckheydt veel ſonden baert:
Want Ziel en Lichaem ſy beſwaert.

GElijck den Crocodil altoos genegen is / om te verderven / en een byſonder practijque heeft boven andere Dieren / om ſijn aes te bekoomen / niet alleen trachtende na kruyden / ofte eenige onredelijcke Schepſelen : maer weet een maniere van ſchreyen om 't edelſte Schepſel (welcke is den menſche) te beſpringen : In ſulcken wijſe doet oock de Begeerlijckheydt / dewelcke / door de werckinge des Satans / den menſche weet aen te locken / 't zy door vriendelijck lacchen / ofte beweeghlijck ſchreyen / waer door hy de Ziel / die het alder-eelſte op Aerden is / ſoekt te verſtricken. d'Eygenſchap van die gene / die de begeerlijckheydt beminnen / zijn deſe Beelteniſſe heel gelijck / ſy weten met een groote liſtigheydt en begeerlijckheydt na te jagen / gelijck de Crocodil ſijn aes ; en in plaets van ſat te werden / ſoo groeyen ſy in deſe ſonde noch langhs hoe meerder / en konnen door de quade gewoonte niet af-laten / d'eene ſijn onkuysheydt / den ander ſijn onrechtveerdigheydt / den derde ſijn ſpaerſame gierigheydt / en voorts alle begeerlijcke luſten / ſoo lange als haer leven is geduurende / tot dat de doodt haer op de ſchouderen ſit / ende waſſen alſoo met de Crocodil midden onder de doodt / tot den eynde toe.

Dat

Dat tiende Gebodt.

Ghy en sult niet Begeeren.

GEEN schadelijcker vyer is oyt op Aerd gevonden,
Het welke snelder brant als d'oorspronk van de sonden,
Dat is begeerlijckheydt: want als die heeft ontfangen,
Dan wordt de zond' gebaert, met hertelijck verlangen.
Het vyer hijght na den brandt, dat zijn de boose lusten:
Het Duyvels wapentuygh dat geeft den mensch geen rusten,
Maer port geduurigh aen, om met het vleesch te mallen,
Soo langh dat in den doodt den Sondaer is gevallen.
Siet, hoe den helschen Slang het vyer stookt met vermaken,
Sijn dienaer sit en blaest, om tot een vlam te raken.
O mensch! let op het stuck, het vyer dat zijn u harten,
Waer in den Satan stoockt sijn geyle boose parten,
Een vlam vol snoode lust: maer vliet voor sulcke schanden,
Want siet, der sonden straf is namaels eeuwigh branden.

DE Wet des Heeren verbiedt wel expres, ghy en ſult niet begeeren, nochtans en kan niet geſeyt werden, dat alle begeerlijckheydt ongeoorloft is: want daer is een begeerte, de welke goet genaamt wert: namentlijk een begeerte, om Gods wille te doen, een begeerte, om Chriſtelijcke Deughden te oeffenen, een begeerte, om gerechtigheyt te hanteeren, welcke begeerten verre zijn af-geſcheyden van de verboden begeerlijckheden des Wets, te weten, dat men niet ſal begeeren ſijns naaſten Huys, nog ſijnes naaſten Huysvrouwe, noch ſijn Knecht, noch ſijn Jonck-wijf, noch ſijn oſſe, noch ſijn ezel, noch eenigh dingh dat hy heeft: want ſulck een begeerte is gegront op het fondament van de gierigheyt, om het gene, dat ſijnes naeſten eygen is, gierighlijcken te begeeren.

Voor-

Voorwaer hoe geluckſaligh is dat Volck, diens begeerte geneyght is, om Gods Woordt te hooren, de liefde te oeffenen, ende ootmoedigh te zijn voor haren Godt. Die Menſche ſal zegeninge ontfangen, wiens herte dat dorſtigh is na den levendigen Godt. Die met Paulus van herten begeert ontbonden te zijn, en by Chriſtum te weſen. Die alle begeerlijckheden des Werelts verſaecke, ende heyligh leeft voor ſijnen Schepper. Tot welcken eynde den Apoſtel Joannis oock een iegelijck vermaent, dat men de Werelt niet lief ſal hebben, noch die dingen die in de Wereldt zijn; ende ſoo iemant de Wereldt lief heeft, dat hy in de liefde des Vaders niet en is: Want al wat in de Werelt, is (namelijck de luſt des vleeſches, ende de luſt der oogen, en de hooghmoet des levens) en is niet van den Vader, maer van der Werelt. Ende de Werelt vergaet met hare luſten; maer wie de wille Gods doet, die blijft in eeuwigheydt, 1 *Joan.* 2. 15. Godt boven Al.

TOE-EYGENINGE

Aen alle Chriſtenen,

Over de Thien Geboden.

KOmt gy Chriſt'nen, komt aenſchouwt,
Hier is ſtof voor jongh en oudt,
Heerlijck voor den Magiſtraet,
Leerſaem voor den Onderſaet.
Hier werdt elck geleerdt ſeer ſoet,
Hoe ſijn leven weſen moet.
Komt dan hier ghy menſchen lauw,
Hier zijn u geſtelt ſeer nauw,
Thien Geboden op een ry,
Arme Menſche daer moet ghy
Onder buygen, ſchoon ghy hier
Zijt op Aerden trots en fier,
Rijck en machtigh; hoogh van ſtaet,
Overheed of Onderſaet.
Yder werdt hier klaer bericht,
Wat ſijn ſchult is en ſijn plicht,
Deſe Spiegel lichtet fijn,
Klaerder als de Sonne-ſchijn:
Deſe Wet die heeft geplant,
Op de Aerde Godes handt.
Dit ſoo leerdt hy boven al,
Dat men Godt lief-hebben ſal.
Eeren, vreeſen, t'aller tijdt,
Geene Beelden tot ſijn ſpijt

Maken, nu noch nimmermeer,
Of haer aen doen eenigh eer;
Want tot in den hooghsten graet,
Godt d'Afgoderije haet.
Siet wel toe tot aller tijd,
Dat ghy sulcke diensten mijd,
Die u Godt soo strengh verbiet:
Maer hier dient vergeten niet,
Dat de gierigheyt gewis
Oock Afgoderije is.
Wie 't geloove buyght en dreyt,
Tot een schijn van heyligheyt,
Om daer door te werden groot,
Rijck en machtigh voor sijn doot,
Dat is gruwelijck en boos:
Want hy dient Godt trouweloos.
Wie hy zy, hoe groot of kleyn,
Hoe Godtvreesend' en hoe reyn
Dat hy schijnt voor 's menschen oogh,
Schoon sijn roem oock bloeyden hoogh:
Wie met sulck een schijn om gaet,
Al is hy van grooten staet;
't Woort Gods leert, dat sulck een Sot
Dient sijn buyck voor sijnen godt.
Nu soo laet ons vorder gaen,
Dese Wet die wijst ons aen,
Dat men niet lichtveerdigh sal
Godes Name by geval,
Noch veel min tot aller stont,
Stout gebruycken in den mont.
Dit is Ouders uwen plicht,
Dat g' u Kinders onderricht,
En haer leert uyt dit Gebodt,
Niet te Sweeren by haer Godt,

Niet te ſpreecken licht en ſtout,
By Gods Naem, 't zy Jongh of Oudt.
Noch ſoo is hier meerder ſchult:
Want het Vierde ſeydt, Ghy ſult
In ſes dagen doen u Werck,
Langer niet, dat is u perck;
Maer den Sevenden ſult ghy
Zijn van al u Arbeyd vry;
't Zy u Dienſt-maeght of u Knecht,
Moet hy Wercken, 't is niet recht:
Vrouw of Meeſter, ſoo ghy doet
Dat u Dienaer wercken moet
Op den Sabbath, met verdriet,
Al vereyſcht de daet het niet;
't Is een teecken, dat ghy blint,
't Aerdſch verr' boven 't Hemels mint.
Want ghy overtreed de Wet,
Die van Godt u is geſet,
En veracht alſoo ſijn Raedt,
't Welck hy ſonder ſtraf niet laet.
't Zy dan Meeſter ofte Vrouw,
Ey, ick bidd' u, blijft getrouw
Uwen Schepper, die daer leeft
Eeuwigh, die 't u alles geeft.
En ghy Kinders neemt dees' Leer
Doch ter herten meer en meer:
Eert u Ouders t' aller tijdt,
Haer Beſtraffing' willigh lijdt.
Al zijt ghy geworden groot,
En u Ouders arm en bloot,
Evenwel u neerſtigh wacht,
Dat ghy nimmer haer veracht:
Schoon ghy rijck zijt en vermaert,
Houd haer evenwel in waert.

Noch

Noch soo is hier by gedaen,
Dat men niemant Doodt sal Slaen;
't Zy door boose haet of nijt,
Door bedrogh of ander spijt:
Zijt langhmoedigh, en verdraeght,
Want den Doodtslagh Godt mishaeght.
Oock staet hier, Dat Man of Vrouw
Niet mach Breecken d'Echte Trouw.
Soo hem yemant onderwint
Echt te Breecken, die bemint
't Overspel, hy is oock waert
Eereloos te zijn verklaert.
Lieve, mijd d'Echt-schendery,
Want het is oock Dievery:
Ghy ontsteelt uw's Naestens Eer,
Die ghy niet kunt geven weer.
't Steelen geeft de eygenschap
Van de boose Achterklap:
Achterklap genoeghsaem is
Vals en snoo Getuygenis:
't Reyckt hem beyden even veer,
't Zy in 't Goet of in de Eer.
Let hier op Vriendin of Vrient,
Wat U hier noch voorder dient:
Noodigh is het u voor al,
't Geen de Wet u leeren sal:
Want seer strengh hy ons verbiedt,
Ghy en sult Begeeren niet
Uw's Naesten Huys, Wijf, of Knecht,
Dienstmaeght, noch sijn Vee, hoe slecht:
Openbaer Gods Woort verklaert,
Dat Begeerte sonde baert.
Als de Sonde is volbracht,
Dan soo heeft de Plage kracht;

Dan ſoo is den menſch in nood,
Dan ſoo komt de bitt're dood,
Dan ſoo loopt de ſaeck gevaer,
Dan ſoo ſiet men bangh en naer,
Dan ſoo vreeſt men d'helſche pijn,
En des Satans ſnoo fenijn.
Ach! laet ons van nu voortaen
Gods Geboden nemen aen.
Overheden van het Landt,
Neemt dees' Wet doch by der handt;
s' Is u dienſtigh over al:
Gebruyckt haer meer als by geval.
Strafſe die daer tegen gaen;
Dan ſal Godt u oock by-ſtaen
In de tijt van noot en ſmert.
Maer ſiet toe, dat ghy niet wert
Selver ſchuldigh aen de daet;
Vroomheyt paſt een Magiſtraet.
En ghy Onderſaten hoort,
Luyſtert na Gods Heyligh Woort:
't Geen dat hy aen u gebiedt,
Doet terſtont, vergeet het niet.
Godt, die ons geſchapen heeft,
Die ons goedigh 't leven geeft,
Die komt toe, als Petrus ſeydt:
Glory in der Eeuwigheydt.

Schriftmatige
EXEMPELEN,
Van de
Schadelijckheyt der Sonde.

Sprach 21. vers 10.

De vergaderinge der godtloosen is als vergaderde stoppelen, ende haer vol-eyndinge is een vlamme des vyers tot verderffenisse. Den wegh der godtloosen is oneffen gemaeckt met steenen, ende in haer eynde zijn der hellen afgront ende duysternisse.

Genesis 3. verss. 1, 2, 3, &c.

DE Slange nu was listiger dan al 't Gedierte des velts/ het welke de Heere God gemaeckt hadde: ende sy seyde tot de vrouwe: Is 't oock / dat Godt geseydt heeft / Ghylieden en sult niet eten van allen boom deses hofs? Ende de vrouwe seyde tot de Slange/ Van de vrucht der boomen deses hofs sullen wy eten: maer van de vrucht des booms / die in 't midden des hofs is / heeft Godt geseydt/ Gy en sult van die niet eten / noch die aenroeren/ op dat ghy niet en sterbet. Doe seyde de slange tot de vrouwe: Ghy-lieden en sult den doodt niet sterven. Maer Godt weet/dat ten dage als ghy daer van etet/ soo sullen uwe oogen geopent worden: En gy sult als Godt wesen/ kennende het goet en het quaet. Ende de vrouwe sagh/ dat die boom goet was tot spijse / en dat hy een lust was voor de oogen/ ja een boom die begeerlijck was om verstandigh te maken / ende sy nam van sijne vrucht/ ende at: ende sy gaf oock haren man met haer / ende hy at. Doe werden haer beyder oogen ge-opent/ ende sy werden gewaer/ dat sy naeckt waren.

O eerste

O eerſte Sond'! O Hovaerdy!
Gy brenght de ſelle Dood voor my.

DE Slangh, die nydigh was, en 't liſtigh dier van allen,
Heeft d'eerſte menſch verleyt, en inde ſond' doen vallen.
Nu ſiet hy hem daer naeckt, ellendigh en vol ſpot!
Straf-waerdigh, (ach eylaes!) geſondight tegen Godt.
Nu leyd ſijn Hovaerdy, om Godt gelijck te weſen,
Ter neder in de aſch, ſijn hert dat is vol vreeſen!
Wat is'er nu begaen? Wat is'er nu gewracht?
Het Menſchelijck Geſlacht is in de Doodt gebracht!
De Aerde is vervloeckt. Den menſch die heeft verlooren
Gods Heyligh Evenbeeldt: Sijn ſtem durf hy niet hooren;
Door anghſt verberght hy hem: Maer lacy! al te laet!
Hy moet uyt 't Paradijs! Na-klagen niet en baet.

Genesis 4. versf. 8, 9, 10, &c.

EEnde Kain sprack met sijnen Broeder Habel: ende het geschiede als sy in 't velt waren / dat Kain tegens sijnen broeder Habel opstont/ende sloegh hem doot. Ende de Heere seyde tot Kain: Waer is Habel / u broeder? Ende hy seyde: Ick en weet [het] niet: ben ick mijnes broeders hoeder? Ende hy seyde: Wat hebt ghy gedaen? Daer is een stemme des bloeds uwes broeders / dat tot my roept van den aerdtbodem. Ende nu zijt ghy vervloeckt van den aerdtbodem/die sijnen mondt heeft opgedaen om uwes broeders bloedt van uwe handt te ontfangen. Als ghy den aerdtbodem bouwen sult/ hy en sal u sijn vermogen niet meer geven: Ghy sult swervende ende doolende zijn op aerden. Ende Kain seyde tot den Heere: Mijne misdaet is grooter / dan dat sy vergeven worde. Siet / ghy hebt my heden verdreven van den aerdtbodem / ende ick sal voor u aengesichte verborgen zijn; ende ick sal swervende ende doolende zijn op der aerde / ende het sal geschieden / dat al die my vindt / my sal doodtslaen.

Genesis 4. vers 8.

Het is een wijs en deftigh man/
Die sijn toorn matigen kan.

WAnneer des menschen hert in gramschap wort ontsteeken,
Soo sal seer lichtelijck noch booser daer uyt breeken.
De gramschap van den mensch die baert veel moordery,
Sy geeft geen reden plaets, 't moet alles aen een zy.
Als Kain hem ontstack in toornigheyt seer groot,
Soo sloegh hy op het velt sijn Broeder Habel doot:
Onnoosel, tegens re'en, stort hy sijn Broeders bloet,
Waer door hy seer verbaest velt-vluchtigh wesen moet.
Hy is vermaledijt van Godt in 't Aerdtsche dal;
Hy vreest, wie dat hem siet, dat die hem dooden sal.
Nu is de ziel benauwt, waer heenen dat hy keert:
Het ruysschen van een blad, dat maeckt hem stracks verveert.
Sijn herte dat getuyght de schrickelijcke moort;
Hy leeft niet soo gerust, gelijck het wel behoort:
Hy draeght in sijn gemoed een Goddelijcke Wet,
Die naderhant den mensch tot straf is voor geset.
Om dat de Moordery, door moetwil of gewelt,
Niet verder en sou gaen, is dese Wet gestelt.
Wie menschen bloet vergiet, gelijck wy konnen leesen,
Sijn bloet moet wederom op Aerd' vergooten wesen.

Genesis 6. versf. 5, 6, 7.

ENde de Heere sagh / dat de booshendt des menschen menighvuldigh was op der aerde / en al het gedichtsel der gedachten sijnes herten t' allen dage alleenlijck boos was: Doe berouwde het den Heere / dat hy den mensche op der aerde gemaeckt hadde / ende het smertede hem aen sijn herte. Ende de Heere seyde: Ick sal den mensche / dien ick geschapen hebbe / verdelgen vanden aerdtbodem / van den mensche tot het vee / tot het kruppende gedierte / ende tot het gevogelte des hemels toe: want het berouwt my / dat ickse gemaeckt hebbe.

Genesis 7. versf. 17, 18, 19, &c.

ENde de vloet was veertigh dagen op der aerde / ende de wateren vermeerderden / ende hieven de Arcke op / soo datse op-rees boven de aerde. Ende de wateren namen de overhant / ende vermeerderden seer op der aerde: ende de Arcke gingh op de wateren. Ende de wateren namen gantsch seer de overhant op der aerde: soo dat alle hooge bergen / die onder den gantschen hemel zijn / bedeckt wierden. Vijfthien ellen om hooge namen de wateren d'overhant: ende de bergen werden bedeckt. Ende alle vleesch / dat sich op d'aerde roerde / gaf den geest / van 't gevogelte / ende van 't vee / ende van 't wilt gedierte / ende van al het kruppende gedierte / dat op de aerde kroop / ende alle mensche. Al wat eenen adem des geestes des levens in sijne neus-gaten hadde / van alles wat op het drooge was / is gestorven. Alsoo wert verdelght al wat bestondt / dat op den aerdtbodem was / van den mensche aen tot het vee / tot het kruppende gedierte / ende tot het gevogelte des hemels / ende sy werden verdelght van de aerde. Doch Noach alleen bleef over / ende wat met hem in de Arcke was. Ende de wateren hadden de overhandt boven de aerde hondert ende vijftigh dagen.

Genesis 7. vers 17.

Der sonden vrucht / dat is de Doodt /
Sy brenght den mensch in grooten noodt.

HET gene dat den mensch aen-brenght veel sware plagen:
Dat zijn de Sonden boos, die Godt niet kan verdragen.
Een klare spiegel is het menschelijck geslacht,
Dat in de eerste Wer'lt door 't water is versmacht.
Dies sonden voor Gods Troon soo grouwelijck zijn gekomen,
Waer door dat alle vleesch van d'aerd' is wech genomen.
Als Godt van boven sagh des menschen overdaet,
Ten eynde van de tijdt hy met sijn Roede slaet.
Hy laet de gantsche Aerd' met Watervloet verderven:
Wat op het drooge leeft, dat moet ellendigh sterven;
De Moeder met haer Kind, de Vrouwe met haer Man,
Elck vlucht uyt groote vrees, al wat hy vluchten kan.
Maer lacy! 't is vergeefs, daer baet geen droevigh karmen!
De Vrouwen dryven wegh met Kinders in de armen!
De Mannen gaen te gront; men is in groote noot!
Elck geeft de laetste kus, in 't midden van de doodt!
Geen Rotz of hooge Bergh en kan het Leven schincken;
Waer dat den mensche klimt, daer moet hy oock verdrincken.
O Sonde! Hoe benauwt hebt ghy den mensch gemaeckt!
Als hy geen uytkomst sagh, daer 't water hem genaeckt.
Ach wat een naer geween? Wat kermen ende schreijen
Heeft daer, eylaes! geweest: Als elck hem moest bereijen
Tot Sterven! Als de Vloet is over 't hooft gegaen!
O mensch! tot aller tijdt soo Spiegelt u hier aen.

Gene-

Genesis 19. versſ. 15, 16, 17.

EN de als de dageraet opgingh / drongen de Engelen Loth aen/ seggende: Maeckt u op / neemt uwe Huys-vrouwe / ende uwe twee Dochteren / die voor handen zijn/ op dat ghy in de ongerechtigheydt deser Stadt niet om en komt. Maer hy vertoefde; Soo grepen dan de Mannen sijne handt / ende de handt sijner Vrouwe / ende de handt sijner twee Dochteren / om de versoeninge des Heeren over hem: Ende sy brachten hem uyt / ende stelden hem buyten de Stadt. Ende het geschiede / als sy hem uyt gebracht hadden na buyten / soo seyde Hy: Behoudt u / om uwes levens wille / en siet niet achter u om / ende en staet niet op dese gantsche vlackte: Behoudt u na het geberghte heenen / op dat ghy niet om en komt.

Versſ. 23, 24, 25, &c.

DE Sonne gingh op boven de Aerde / als Loth te Zoar in quam: Doe dede de Heere swebel ende vyer over Sodom ende over Gomorra regenen / van den Heere / uyt den Hemel. Ende hy keerde de selve Steden om / ende die gantsche vlackte; ende alle Inwoonders deser Steden/ oock het gewas des Lants. Ende sijne Huys-vrouwe sagh omme van achter hem; ende sy werdt een Zout-Pilaer. Ende Abraham maeckte hem des selven morgen vroegh op na die Plaetse / daer hy voor 't aengesichte des Heeren gestaen hadde. Ende hy sagh na Sodom ende Gomorra toe / ende na het gantsche Landt van die vlackte: Ende hy sagh/ ende siet / daer gingh een roock van den Lande op / gelijck de roock eenes Ovens.

Genesis 19.

Hoe hooger dat de Sonde gaet / Hoe swaerder dat de Heere slaet.

WAnneer in Sodoma geen thien Rechtveerdigh waren,
Om wien de goede Godt het Land noch woude sparen;
Soo werdt de Heere gram, om haer godtloose daet,
Die sy seer schandelijck bedreven obstinaet.
Maer als de boosheydt haer noch dagelijcks vermeerde,
Doe quam de Heere af, en Sodoma omkeerde:
Met Swavel ende Vyer verdorf hy 't gantsche Landt,
Al wat daer binnen was, is jammerlijck verbrandt.
Alleen de vroome Loth, die vaeck sijn ziele quelde,
Die na des Heeren Woordt sijn gantsche Leven stelde,
Is door Gods stercke handt seer wonderlijck bewaert:
Waer uyt het seecker blijckt, dat Godt de Vroome spaert.
Den goeden Patriarch, die Godt soo hadt gebeden
Voor het verdoolde Volck, en voor de schoone Steden;
Die voor den Heere stondt, en bad soo meenigh-werf
Ootmoedigh aen sijn Godt, voor sulck een groot verderf:
Die quam des morgens vroegh, en sloegh sijn oogh na boven,
Hy sagh den Roock en Damp opgaen gelijck een Oven;
Hy sagh het Oordeel Gods met over groote smert!
Denckt, hoe dien Vroomen Man bedroeft was in sijn hert!
Hoe Abram heeft gesucht! geweent op dese Stede!
Alwaer hy om Genaed' soo yverigh hadd' Gebede!
Daer leyd nu Sodoms pracht! daer leyd nu al 't gewoel!
Daer leyd die schoon' Lantsdouw'! verandert in een Poel!

Ende

Genesis 37. versſ. 19, 20, 21, &c.

ENde sy seyden d'een tot den anderen: Siet daer komt dese Meester-droomer aen. Nu komt dan / ende laet ons hem doodt-slaen/ ende hem in eene deser kuylen werpen; ende wy sullen seggen/ een boos Dier heeft hem opgegeten: so sallen wy sien/wat van sijne droomen worden sal. Ruben hoorde dat / ende verloste hem uyt hare handt; ende hy seyde: Laet ons hem niet aen het leven slaen. Oock seyde Ruben tot hen: Vergietet geen bloet / werpet hem in dese kuyl/ die in de Woestijne is/ ende en legget de hant niet aen hem/ op dat hy hem uyt harer hant verloste om hem tot sijnen Vader weder te brengen. Ende het geschiede / als Joseph tot sijnen Broederen quam/ soo togen sy Joseph sijnen Rock uyt / den veel-verwigen Rock/ die hy aen hadde. Ende sy namen hem/ ende wierpen hem in den Kuyl.

Genesis 42. versſ. 21, 22, 23.

DOe seyden sy / de een tot den anderen/ Voorwaer wy zijn schuldigh aen onsen broeder/ wiens benauthеyt der ziele wy sagen/ doe hy ons om genade bad; maer wy en hoorden niet: daerom komt dese benauthеyt over ons. Ende Ruben antwoorde hen / seggende: Hebbe ick het tot u niet geseydt / doe ick seyde/ en sondiget niet aen desen jongelingh / maer ghy en hoordet niet: ende oock sijn bloedt/ siet/ het wort gesocht. Ende sy en wisten niet/ dat het Joseph hoorde / want daer was een Taelman tusschen hen.

Gene-

Genesis 37.

Wee hem / die nijdigh is van aart:
Want Nijdigheyt veel sonden baart.

DOor boose haet en nijd wert Joseph, den oprechten,
Verkocht om weynig gelts, aen d'Ismalijtsche knechten.
Sijn Broeders dreyghden hem moetwilligh doodt te slaen,
Op dat sijn heerschappy niet boven haer soud' gaen.
Maer als sy sulck een quaet aen haren Broeder deden,
Soo smaeckt hy Gods genaed' in sijn ellendigheden:
Want Joseph wert een Prins in het Egyptenlant;
Hy deelt het Kooren uyt met Koninckliјck verstant.
Wanneer de Hongers-Noot nu hadde toegenomen,
Soo moesten sijn Gebroers om Zaed by Joseph komen;
Sy meynden dat het was met Joseph al gedaen:
Maer voor sijn aengesicht onwetende sy staen.
Sy groeten desen Vorst met vreesen ende beven;
Sy vallen hem te voet, en bidden voor haer leven:
Nu zijnse seer ontstelt, beanghst in haer gemoedt;
Waer op dat Ruben seyt: Nu wert ons' Broeders bloedt
Van onse hant ge-eyscht, doen wy hem niet en hoorden,
Wanneer hy op het Veldt ons bad met soete woorden:
Nu is dit onsen loon, nu weet ick geenen raet;
Dit hebben wy verdient door ons' ontrouwe daet.

Numeri 16. versſ. 31, 32, 33, &c.

ENde het geschiede/ als hy ge-eyndight hadde alle dese woorden te spreecken / soo werdt het Aerdtrijck / dat onder hen was/ gekloven: ende de Aerde opende haren mondt / ende verslontse met haer huysen; ende alle menschen die Korah toebehoorden/ ende alle de have. Ende sy voeren neder / sy ende alles wat hare was levendigh ter hellen / ende de Aerde overdecktese / ende sy quamen om uyt het midden der gemeynte. Ende het gantsche Israel / dat rontom haer was / vlood voor haer geschrey: Want sy seyden: Dat ons de Aerde misschien niet en verslinde. Daer toe gingh een vyer uyt van den Heere / ende verteerde die twee hondert ende vyftigh Mannen/ die Reuckwerck offerden.

Exodus 32. versſ. 9, 10, 11, 12.

VOorder seyde de Heere tot Mose: Ick hebbe dit selve volck gesien ende siet/ het is een hartneckigh volck. Ende nu / laet my toe/ dat mijn toorn tegen haer ontsteecke / ende haer verteere: Soo sal ick u tot een groot Volck maken. Doch Mose aenbadt het aengesichte des Heeren sijnes Gods: ende hy seyde/ O Heere/ Waerom soude uwen toorn ontsteecken tegen u Volck / 't welck ghy met groote kracht / ende met een stercke handt uyt Egyptenlandt uytgevoert hebt? Waerom souden de Egyptenaers spreecken / seggende: In quaetheydt heeft hy'se uytgevoert / dat hy'se doode op de Bergen / ende dat hy'se vernielde van den Aerdtbodem.

Versſ. 27, 28.

ENde hy seyde tot hen / Alsoo seydt de Heere de Godt Israels/ Een yder doe sijn Sweerdt op sijne heupe / gaet door / ende keert weder van Poorte tot Poorte in het Leger / ende yegelijck doode sijnen Broeder / ende elck sijnen Vriendt / ende elck sijnen Naesten. Ende de Soonen Levi deden na het woordt Mose: Ende daer vielen van den Volcke op dien dagh omtrent drie duysent Man.

Numeri 16.

De Waerheyt is een stercke heldt/ Die haest de Leugen neder veldt.

ALS Korah, Dathan ſtout met Abiram opſtonden,
En ſtreden tegens Godt, ſoo zijn ſy haeſt verſlonden;
De Aerde opent hem, en ſcheurt op Moyſes woort,
En Korah met ſijn volck al levendigh verſmoort;
De reſt verſlint het Vyer. O ſchrickelijcke daden!
Wie durf Gods Heylig Woort hartneckigh noch verſmaden?
Wilt ghy, O menſchen kindt, de waerheyt tegen-ſtaen?
Denckt eerſt, hoe dat het is met Iſrael gegaen,
Gods uytverkooren volck, wanneer ſy hem niet hoorden,
Als vreemd' Afgodery haer ſtalen hert bekoorden;
Als Aron Godt verliet, met al het ſondigh rot,
Terwijl den Harder gongh, en ſprack met ſijnen Godt:
Als ſy, op vreemde wijs, Afgodery bedreven,
Terwylen dat de Wet aen Moyſes wierd' gegeven;
Hoe dat de Sonde ſtack, en wat een groote ſmert
Dat yder heeft gevoelt in 't binnenſt' van ſijn hert:
Hoe datſe zijn geplaeght, om haer ſeer ſtoute ſonden,
Dewijl dat Godes eer ten hooghſten was geſchonden:
Haer eynde was de doodt, ſy ſtorven met verdriet;
Het welcke tot een ſchrick rechtveerdigh is geſchiet.

Exodus 14. verss. 26, 27, 28, &c.

ENde de Heere seyde tot Mose: Streckt uwe hant uyt over de Zee / dat de wateren weder-keeren over de Egyptenaers / over hare wagenen / en over hare ruyters. Doe streckte Mose sijne hant uyt over de zee / ende de zee quam weder tegen 't naecken van den morgen-stond tot hare kragt / ende de Egyptenaers vluchten die te gemoete: ende de Heere storte de Egyptenaers in 't midden der zee. Want als de wateren weder-keerden / soo bedeckten sy de wagenen / ende de ruyters des gantschen heyrs Pharaos dat hen na-gevolght was in de zee: daer en bleef niet een van haer overigh. Maer de kinderen Israels gingen op 't droogе / in 't midden der zee: ende de wateren waren haer een muur / tot hare rechter / ende tot hare slincker-handt. Alsoo verloste de Heere Israel aen dien dage uyt de handt der Egyptenaers: ende Israel sagh de Egyptenaren doodt aen den oever der zee. Oock sagh Israel de groote handt / die de Heere aen de Egyptenaren bewesen hadde: Ende het volck vreesde den Heere: ende geloofde in den Heere / ende aen Mose / sijnen knecht.

Capittel 15. verss. 1, 2, 3.

DOE songh Mose ende de kinderen Israels den Heere dit Liet / ende spraken / seggende: Ick sal den Heere singen / want hy is hooghlijck verheven / het paert ende sijnen ruyter heeft hy in de zee geworpen. De Heere is mijn kracht ende Liedt / ende hy is my tot een heyl geweest: dese is mijn Godt / daerom sal ick hem lieflijcke wooninge maken: hy is mijnes vaders Godt / dies sal ick hem verheffen. De Heere is een Krijghsman / Heere is sijn Name.

Ge-

Geluckigh is den Mensch, die leeft,
Die Godt tot eenen Hulper heeft.

ALS Pharao op den wegh wil Israel na-jagen,
Soo valt hy onder voet met Ruyters ende wagen;
In 't Roode Meer verdrinckt Pharonis groote macht,
Maer Israel die wert drooghs-voets daer door gebracht.
Gelijck een staalen muur soo staet aen beyde zyden
Het water, door Gods kracht, en gaet alsoo bevryden
Sijn uytverkooren Volck: Dies sy met bly gesanck,
Van herten seer verheught, hem singen lof en danck.
O heerelijcke daet! waer in men kan aenschouwen,
Hoe troost'lijck en hoe soet dat Godt is in 't benouwen.
Welzaligh is den mensch, die hem op Godt verlaet,
Die nimmermeer sijn oogh op vreemde goden slaet.
Sijn kruys, al is het swaer, dat sal sijn ziel niet schaden,
Hy sal met Israel gevoelen Gods weldaden.

Judicum 16. versſ. 25, 26, 27, &c.

EEnde het geschiede / als haer herte vrolijck was / dat sy seyden: Roept Simson / dat hy voor ons speele. Ende sy riepen Simson uyt het Gevangen-huys / ende hy speelde voor hare aengesichten / ende sy deden hem staen tusschen de Pilaren. Doe seyde Simson tot den Jongen / die hem by de handt hielt / Laet my gaen / dat ick de Pilaren betaste / op de welcke het Huys gevestight is / dat ick daer aen leene. Het Huys nu was vol Mannen ende Wijven; oock waren daer alle Vorsten der Philistijnen: ende op het dack waren ontrent drie duysent Mannen ende Vrouwen / die toe sagen als Simson speelde. Doe riep Simson tot den Heere / ende seyde: Heere / Heere / gedenckt doch mijner / ende sterckt my doch alleenlijck ditmael / O Godt! Dat ick my met eene wraecke voor mijne twee oogen / aen de Philistijnen wreecke. Ende Simson vattede de twee middelde Pilaren / op de welcke het Huys was gevestight / ende waer op het steunde; den eenen met sijne rechter-handt / ende den anderen met sijne slincker-handt. Ende Simson seyde: Mijne ziele sterve met de Philistijnen / ende hy boogh sich met kracht / ende het Huys viel op de Vorsten / ende op al het Volck / dat daer in was: Ende der dooden / die hy in sijn sterven gedoodt heeft / waren meer / als die hy in sijn leven gedoodt hadde.

Judicum 16.

Niets steeckt den mensch meer in 't gemoet/
Dan als een Spotse tonge doet.

EEN spottelijck geschimp is swaerlijck te verdragen;
Het is een zielen-smert, het doet de menschen klagen;
't Zijn pylen vol vergift, die bitter zijn als roet,
Die door het herte gaen, en steecken in 't gemoedt.
Het is een wacker man, die Spottery kan lyden,
Die midden in de Smaet hem selven kan verblyden.
Het is een groote kunst, het is een kloecke daet,
Die midden in de spot als onbeweeghlick staet:
Wiens herte niet beroert, wiens sinnen niet verstooren,
Als hy veel Smadigheyt moet van sijn vyandt hooren:
Geluckigh is de mensch, die soo verdragen kan;
Maer 't is niet wel te doen, Waer vind men sulck een man?
Doen Simson wiert Bespot, Belacht van sijn vyanden,
Soo wert sijn ziel bedroeft, hy bidt Godt in sijn banden;
Sijn geest die wert gesterckt, hy spreeckt in sijnen noot,
Mijn ziel die sterve met den Philisteen de doodt.
Hy buyght die twee Pilaers, en doetse neder vallen,
Waer door den Philisteen moet sterven met hun allen:
Soo lastigh is den spot, die gene diese proeft,
Die weet hoe schrickelijck dat sy den mensch bedroeft.

1 Samuel 17. verſſ. 45, 46, 47, &c.

DAvid daer en tegen ſeyde tot den Philiſtijn/ Ghy komt tot my met een zweerdt/ ende met een ſpieſſe/ ende met een ſchildt: maer ick kome tot u in den Name des Heeren der heyrſcharen/ des Gods der ſlach-ordenen Iſraels/ dien ghy gehoont hebt. Te deſen dage ſal de Heere u beſluyten in mijne handt/ ende ick ſal u ſlaen/ ende ick ſal u hooft van u wech nemen/ ende ick ſal de doode lichamen van der Philiſtijnen leger deſen dagh den vogelen des hemels/ ende de beeſten des veldts geven: Ende de gantſche aerde ſal weten/ dat Iſrael eenen Godt heeft. Ende deſe gantſche vergaderinge ſal weten/ dat de Heere niet door het zweerdt/ nochte door de ſpieſſe en verloſt: want de krijgh is des Heeren/ die ſal u lieden in onſe handt geven. Ende 't geſchiede/ doe de Philiſtijn ſich opmaeckte/ ende heenen gingh/ ende David te gemoete naderde/ ſoo haeſtede David/ ende liep na de ſlagh-orden toe/ den Philiſtijn te gemoete. Ende David ſtack ſijne hant in de taſſche/ ende hy nam eenen ſteen daer uyt/ ende hy ſlingerde/ ende trof den Philiſtijn in ſijn voorhooft: ſoo dat de ſteen ſonck in ſijn voorhooft; ende hy viel op ſijn aengeſichte ter aerde. Alſoo overweldighde David den Philiſtijn met eenen ſlinger ende met eenen ſteen/ ende hy verſloegh den Philiſtijn/ ende doode hem: doch David en hadde geen zweerdt in de handt. Daerom liep David/ ende ſtondt op den Philiſtijn/ ende nam ſijn zweerdt/ ende hy trock het uyt ſijn ſcheyde/ ende hy doode hem/ ende hy hieuw hem den kop daer mede af: Doe de Philiſtijnen ſagen/ dat haren geweldighſten doodt was/ ſoo vluchten ſy.

1 Samuel 17.

Het is een spreeckwoordt over al / Hoe hooger moed / hoe laeger val.

DE hoogmoet kan den mensch seer laeg doen neder dalen,
En hem van sijnen Godt doen trouweloos af-dwalen.
Den hooghmoet wert gepleeght op veelderleye maet,
Op Landen, Huys en Hoff, op Rijckdom, Eer en Staet;
Op Konst en Wetenschap, op Hoogh-geleerde Gaven:
Op Schoonheyt ende Kracht, daer veele soo na draven:
Op ick en weet niet wat, ja op een ydel niet,
Is dat men hedendaeghs gemaeckte Hooghmoet siet.
Want by een slechten bloet daer sult ghy oock bespeuren
Een trots hooghmoedigh hert, al soud' hy moeten treuren.
Den Hoogmoet heeft'er veel in groot verdriet gebracht.
Een opgeblasen geest, die selfs hem waerdigh acht,
Is voor den grooten Godt een gruwel boven maten:
Wie op sijn hoogheyt steunt, die wert van Godt verlaten.
Aenschouwt den Philisteen, die als een Reuse staet,
Die Godt gedurigh terght, en Israel versmaet:
Die op sijn krachten roemt, stoutmoedigh en vermeten:
Die Israel beschimpt, veel smaetheyt heeft verweten:
Die met een groote Spies daer staet gelijck een Helt,
Wert op een oogenblick ter aerden neer gevelt.
Den trotsen Goliath van David is verslagen,
Sijn macht die wert verstrooyt noch binnen weynigh dagen:
Daer leyt hy nu in 't zant, die soo gesprooken heeft,
Het welck een spiegel is, wat vrucht dat hooghmoet geeft.

2 Samuel 17. vers 23.

ALs nu Achitophel sagh / dat sijnen raedt niet gedaen en was / sadelde hy den Ezel / en maeckte sich op / ende toogh na sijn Huys in sijn Stadt / ende gaf bevel aen sijn Huys / ende verhingh sich : Alsoo sterf hy.

Capittel 8. verss. 8, 9, 10, &c.

WAnt de strijt wert aldaer verspreyt over al dat Lant: En het Wout verteerde meer van den volcke / als die het Sweert verteerde / te dien selven dage. Absalom nu ontmoete voor 't aengesichte der knechten Davids : ende Absalom reed op eenen Muyl ; ende als de Muyl quam onder de dichte tacken van eene groote eycke / soo wert sijn hooft vast aen de eycke / dat hy hangen bleef tusschen den hemel ende tusschen de aerde ; ende de Muyl / die onder hem was / gingh door. Als dat een man sagh / soo gaf hy 't Joab te kennen / ende seyde : Siet / ick hebbe Absalom sien hangen aen een eycke. Doe seyde Joab tot den man / die 't hem te kennen gaf / Siet doch / gy hebt het gesien / waerom dan en hebt ghy hem niet aldaer ter aerden geslagen ? Alsoo het aen my [stont] om u thien silverlingen ende een gordel te geven : Maer die man seyde tot Joab / Ende of ick al duysent Silverlingen op mijne handen mochte wegen / soo en soude ick mijne hant aen des Konings soone niet slaen : want de Koningh heeft u / ende Abisai / ende Ithai voor onse ooren geboden / seggende : Hoedt u / wie [ghy zijt] van den jongelingh van Absalom : of ick al valschelijck tegen mijn ziele handelde / soo en soude doch geen dingh voor den Koningh verborgen worden : oock gy selfs soud'er u van tegen over stellen. Doe seyde Joab / Ick sal hier by u alsoo niet vertoeven : Ende hy nam drie pijlen / ende stackse in Absaloms herte / daer hy noch was levende in het midden der eycke.

2 Samuel 17.

Wie dat sijn Ouders dreyght te Slaen / Het sal op Aerd' hem qualijck gaen.

Achitophel die geeft aen Absalom de schoone,
Een schandelijcke raed, dat hy sijns Vaders Kroone
Met list berooven sou. O schrickelijck bestaen,
Hy soude onvoorsiens in 't Veld sijn Vader slaen.
Maer Godt, die alles siet, en die haer boosheyt kende,
Die laet dit schandigh stuck, dit quaet contrary wenden.
Den raed van Husai by Godt gezeegent wert,
Waer door Achitophel haest speeld' een ander pert.
Nu hem sijn raed misluckt, nu treurt hy alle dagen,
Nu is hy disperaet, en vol benauwde vlagen,
Nu moet hy aen de Bast, daer is geen praten an;
En naer een korte tijt, daer hanght die wijse man:
Dien Raeds-Heer, hoogh geacht by David en sijn Soone;
Daer hanght hy tot een schand', voor yder een ten toone,
De saeck die loopt in 't wild', elck drijft nu sijnen spot
Met hem, die in het Hoff geacht was als een godt.
En Absalom, die schoon en suyver was van leden,
Is, tot sijn ongeluck, door 't woeste Wout gereden;
Sijn hayr dat hecht hem vast, als Samuel beschrijft:
Want aen een Eycken-boom hy deerlijck hangen blijft,
En wert van Joab selfs soo levendigh doorsteecken;
Dus weet die goede Godt der boosen kracht te breecken.

2 Samuel 11. verss. 2, 3, 4.

Soo geschiedet tegen den avondt-tijdt / dat David van sijn leger opstondt/ende wandelde op het dack van het Koninghs huys/ ende sagh van het dack eene vrouwe / haer wasschende: dese vrouwe nu was seer schoon van aensien. Ende David sond henen / ende onder-vraeghde na dese vrouwe: Ende men seyde / Is dat niet Bath-seba / de dochter Eliams / de huys-vrouwe van Uria den Hethiter? Doe sond David boden heenen/ ende lietse halen: ende als sy tot hem ingekoomen was / lagh hy by haer; (sy nu hadde haer van hare onreynigheydt gesuyvert:) daer na keerde sy wederom na haer huys.

Genesis 6. verss. 1, 2, 3.

Ende het geschiede, als de menschen op den aerdbodem begonnen te vermeenighvuldigen / ende hen dochters gebooren werden; Dat Godes soonen de dochteren der menschen aensagen / dat sy schoon waren / ende sy namen hen wyven uyt alle/ die sy verkooren hadden. Doe seyde de Heere: Mijn geest en sal niet in eeuwigheydt twisten met den mensche / dewyle hy oock vleesch is: doch sijne dagen sullen zijn hondert ende twintigh jaer.

2 Samuel 11.

Het Oogh heeft meenigh mensch verleyd/
't Is het Compas daer 't Hart na dreyd.

NIet is'er, dat den Mensch meer prickelt tot de sonden,
Als het Gesichte doet, het maeckt hem ongebonden;
Het brenght veel sonden aen, daer dient wel op gelet:
Het Ooge maeckt het Hart door sijn Gesicht besmet.
Soo ras als David sagh de schoonheyt van de Vrouwe,
Sijn Herte dat ontsteeckt, hy siet op Wet noch Trouwe:
Hy valt in Overspel, in Doodtslagh, als men leest;
Waer af dat sijn Gesicht de oorsprongh is geweest.
Wanneer de Kind'ren Gods in d' eerste Werelt sagen
De Schoonheyt, soo nam elck een Wijf na sijn behagen:
Een yder heeft Getrouwt, en na sijn lust gespeelt;
Of Heydens, ofte niet, men sagh maer op het Beelt
Als dat maer aardigh was, en lieflelijck van weesen,
Waer uyt dat naderhant veel Plagen zijn gereesen:
't Gesicht verleydet haer, 't welck Godt seer heeft mishaeght,
Waer over sy al t' saem zijn grouwelijck geplaeght.
Daerom (O Christen mensch!) wilt ghy u suyver houwen,
Soo wend u Oogen af voor al van Schoone Vrouwen;
Het streckt u tot verderf, haer ed'le Schoonigheyt
Heeft meenigh oprecht hert tot Overspel verleydt.

1 Samuel 2. verss. 22, 23, 24, &c.

DOch Eli was seer oudt / ende hoorde al wat sijn Soonen aen gantsch Israel deden / en dat sy sliepen by de Wijven, die met hopen t'samen quamen aen de deure der tente der t'samen-komste. Ende hy seyde tot hen / Waerom doet ghy alsulche dingen / dat ick dese uwe boose stucken hoore van desen gantschen volcke? Niet mijne Sonen: want dit en is geen goet geruchte / dat ick hoore / ghy maeckt / dat het volck des Heeren overtreet. Wanneer een mensche tegen een mensche sondight / soo sullen de Goden hem oordeelen: maer wanneer een mensche tegen den Heere sondight / wie sal voor hem bidden? doch sy en hoorden de stemme hares Vaders niet / want de Heere wildese dooden.

Cap. 4. verss. 14, 15, 16, &c.

ENde als Eli de stemme des geroeps hoorde / seyde hy / Wat is de stemme deser beroerte? doe haestede hem die man / ende hy quam ende boodschaptet Eli. (Eli nu was een man van achten-tnegentigh jaren / ende sijne oogen stonden stijf / dat hy niet sien en konde.) Ende die man seyde tot Eli: Ick ben die / die uyt den slaghorden kome / ende ick ben heden uyt de slaghorden gevloden: hy dan seyde / Wat is 'er geschiet mijn sone? Doe antwoorde hy / die de boodtschap bracht / ende seyde: Israel is gevloden voor het aengesichte der Philistijnen / ende daer is oock een groote nederlage onder den volcke geschiedt: daer en boven zijn uwe twee soonen Hopni en Pinehas gestorven / ende de Arcke Godes is genomen. Ende het geschiede / als hy van de Arcke Godes vermelde / soo viel hy achterwaerts van den stoel af / aen de zijde der poorte / ende brack de necke / ende storf.

2 Regum 2. verss. 23, 24.

ENde hy gingh van daer op na Bethel: Als hy nu den wegh opgingh / soo quamen kleyne jongens uyt de Stadt / die bespotteden hem / ende seyden tot hem / Kaelkop gaet op / kaelkop gaet op. Ende hy keert sich achter om / ende hy saghse / ende vloecktese in den Name des Heeren: Doe quamen twee Beeren uyt het Waut / ende verscheurden van de selve twee en veertigh kinderen.

1 Samuel 4.

Een Godtsalige Jonge Jeught
Is voor de Ouders groote vreught.

HET geen den Ouderdom aenbrengt de meeste vreugden,
Dat is, wanneer de Jeught uytsteeckt in alle Deugden;
Want als den Grysen Tijt Eerbiedigheyt ontmoet,
Dat is seer aengenaem, gantsch lieflelijck en soet.
O dat 's een schoone saeck, gezegent zijn die Landen,
Alwaer de Jeught hun schaemt de oneer ende schanden.
Daer is geen beter stant, noch prijsselijcker deught,
Dat meerder voordeel geeft, als een geschickte Jeught.
Ghy Ouders, leert haer doch van Jonghs op Godt te vreesen,
Dan sal u gantsche Staet van hem gezegent wesen:
Maer zijt ghy luy en traegh, in 't Straffen van het quaet,
Soo gaen sy uyt het spoor, en doen noch booser daet.
Als Eli al te sacht bestrafte sijn twee Soonen,
Soo wilden sy daer op geen beterschap betoonen;
Het Swaerd dat nam haer wegh, het welcke was de vrucht,
Om dat hy niet in tijts sijn Soonen had getucht.
Wanneer de dert'le Jeught door moetwil niet verschoonde
Elisa, daer den Geest des Heeren binnen woonde;
Als sy hem op den wegh beschimpen al te stout,
Soo quamen onvoorsiens de Beeren uyt het Wout,
Die hebben haer verscheurt, en ingeslockt tot voedsel:
Siet sulck een eynde neemt het Goddeloos gebroedsel.

Matth. 7. verss. 13, 14.

GAet in door de enge Poorte: want wijdt is de Poorte/ en breet is de wegh / die tot het verderf leydt / ende veele zijnder / die door den selven ingaen. Want de Poorte is enge / ende de wegh is naeuwe / die tot het leven leyt / ende weynigh zijnder / die den selven vinden.

Matth. 13. verss. 41, 42, 43.

DE Soone des Menschen sal sijne Englen uyt-senden / ende sy sullen uyt sijn Koninckrijck vergaderen alle ergernissen/ ende de geen die de ongerechtigheyt doen: Ende sullen de selve in den vyerigen oven werpen: daer sal weeninge zijn ende knersinge der tanden. Dan sullen de rechtveerdige blincken gelijck de Sonne / in 't Koninghrijch haers Vaders. Die Ooren heeft om te hooren/ die hoore.

Apocalypsis 20. verss. 11, 12, 13, &c.

ENde ick sagh eenen grooten witten Throon / ende den genen die daer op sat / van wiens aengesichte de aerde ende de Hemel wegh vloot/ en geen plaetse en is voor die gevonden. Ende ick sagh de doode/ kleyn ende groot/ staende voor Godt : ende de Boecken wierden geopent: ende een ander Boeck wiert geopent / dat des levens is / ende de doode wierden geoordeelt uyt het gene in de Boecken geschreven was na hare wercken. Ende de Zee gaf de doode/ die in haer waren ; ende de doodt / ende de Helle gaven de doode/ die in haer waren : ende sy wierden geoordeelt een yegelijck na hare wercken. Ende de doodt ende helle wierden geworpen in den poel des vyers: dit is de tweede doodt. Ende soo yemandt niet gevonden en wierdt geschreven in het Boeck des levens / die wierdt geworpen in den poel des vyers.

Hoe

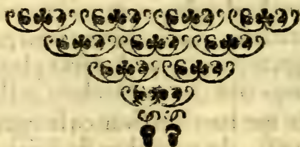
Hoe ſoeter haer de ſond vertoont:
Hoe ſtrenger dat ſy namaels loont.

AL 't quaet dat iemandt oyt op aerden heeft vernomen,
Al wat den armen menſch voor leet is aen-gekomen,
Al 't quaet dat huydendaeghs den menſche noch aenkleeft,
Dat is der ſonden ſchult, die ſulcke vruchten geeft.
De ſonden brengen aen veel ſchrickelijcke plagen,
De ſond' heeft lange tijdt de Chriſtenheyt geſlagen.
De ſonde brenght met haer den ſwarten hongers-noot,
De ſonde is 't vergift, dat veele doet de doodt,

De

De Sond' doet over al den Oorlogh domineeren,
Sy is gelijck een vyer, die 't alles doet verteeren:
De Sonde is een Poel, die sonder eynd' opgeeft
Al sulck een snooden vrucht, gelijck sy in haer heeft:
Want Duyvel, Dood en Hel, die zijn in haer verborgen;
En siet, met dese strick veel Zielen sy verworgen.
Dewijl de Sonde is van veelderleye soort,
Soo wert den eenen dus, den ander soo bekoort;
Waer door hy vrolijck Reyst na desen Poel der Schanden,
Daer oogen weeningh is, en knersinge der tanden;
Daer midden in de vlam veel Nickers zijn vergaart,
Die boos zijn van natuur, en schrickelijck van aart.
Hierom O mensch aenschouwt het rechte Beeld der Sonden,
En treckt u Ziels profijt daer uyt tot allen stonden.
Dit Beeld u klaer vertoont, hoe haest het Rad omdreyt;
Die huyden vrolijck lacht, wel morgen droevigh schreyt.
Die heden met Vermaeck de Werelt gaet na-jagen,
Wel morgen door de Dood moet reysen met veel klagen.
Die heden is vervult na wensch met volle vreught,
Met wereltsche wellust, met blijtschap en geneught;
Die heden heeft op aerd' al wat sijn hert' mach wenschen,
Dat die licht morgen is d'ellendighst' aller menschen;
Want aen den Breeden Wegh daer paelt den Afgront aen,
Waer na dat door de Sond' veel Menschen heenen gaen:
Wiens Pijne dat geen mensch op aerden kan beschryven,
Wanneer sy op den wegh van desen Afgront blyven.

t'SAMEN-SPRAECK
Tusschen den
GEEST en 't VLEESCH,
Over
Het Gebruyck der tydelijcke Gaven.

1 Cor. 14. Vers 1.

Jaeght de Liefde na, ende yvert om de Geestelijcke [Gaven.]

Galaten 5. versſ. 19/ 20/ 21/ Etc.

DE wercken des vleeſchs nu zijn
openbaer : welcke zijn overſpel,
hoererije, onreynigheyt, ontuchtigheyt,
Afgoderije, fenijngevinge, vyantſchap-
pen, twiſten, afgunſtigheden, toorne,
gekijf, tweedracht, ketterijen, Nijt,
moordt, dronckenſchappen, braſſerijen
ende diergelijcke: van de welcke ick u
te vooren ſegge, gelijck ick oock te
vooren geſeght hebbe, dat die ſulcke
dingen doen, het koninckrijcke Gods
niet en ſullen be-erven. Maer de vrucht
des Geeſts, is liefde, blijtſchap, vrede,
langhmoedigheyt, goedertierenheyt,
goetheyt, geloove, ſachtmoedigheyt,
matigheyt. Tegen de ſoodanige is de
Wet niet.

t'Samen - Spraeck

Tusschen den

Geest ende het Vleesch.

Den Geest.

O Trots en nietigh mensch! wie hadt dat ooyt gedacht,
Dat ghy de Hovaerdy, de Staet-zucht, en de Pracht,
Die als een bloem vergaet, soo dierbaer soud waerdeeren,
Dat ghy daer door versmaet, de vreese Gods te leeren,
Tot welvaert van u Ziel, tot eeuw'ge Zaligheyt?
Eylaes! hoe laeuw en traegh wert Godes eer verbreydt!
Daer is in dese Eeuw niet anders by de menschen
Als wellust en vermaeck. Al wat sy kunnen wenschen,
Dat hebben s'abondant. De aerde is haer lust,
Daer 't hert, met al sijn kracht, lief-koosende op rust.
O vleesch! O aerdsche vleesch! al zijt ghy hoogh verheven,
Nochtans geen vreugt noch troost kunt gy in 't eynde geven.

Het Vleesch.

t IS tijt, dat ick nu spreeck: Wie klaeght dus over my?
Zijt ghy 't, O slechte Geest? Packt u vry aen een zy,
Ick heb de werelt in; want siet ick gae verkeeren
By yder, jongh en oudt, by knechten ende heeren;
By maeghden fraey en schoon, by vrouwen trots en eel:
Ick vlucht voor niemant niet, 't is my nu in 't geheel,
Ick ben een heer van all's: want yder is genegen
Het Vleesch te volgen na, om aerdsche vreught te plegen.
O wonderlijcke Geest! treed vry nu aen een kant,
U hoopken dat is kleyn, ghy hebt geen onderstant.

Den Geest.

SAcht, ſacht ghy weeligh vleeſch, vol wulpſe ydelheden,
Stelt in u ſotte roem u ſelven niet te vreden;
Daer zijn in deſe tijt noch Vroomen in het Lant,
Die oock Godtſaligh zijn in 't midden van den brant.
Die met voorſichtigheyt u helſche Lock-aes ſchouwen;
Daerom u trotſe Roem die ſal u haeſt berouwen.

Het Vleeſch.

OF ghy my gantſch veracht, ick ben doch niet verveert,
Mijn krachten nemen toe, mijn Rijk noch veel vermeert
Gaet ſoeckt vry door het Lant, hoe weynig zijn de Vroomen
Gelijck als David klaeght, 't getal heeft afgenoomen.
Ick hebb' van ouden tijt verr' boven u geſtaen,
Men heeft in 't Paradijs al na mijn wil gedaen.
Ghy zijt een vyſe Geeſt, niet louter by de menſchen;
Maer ick geef yder een al 't gene wat ſy wenſchen,
Ick ben ſoo liberael, dat yder my bemint,
Elck krijght van my ſijn luſt, na dat hy is geſint,
Ick laet het alles toe, hoe dat het oock mach weſen,
Niemant gaet ſonder vreught, ſy hoeven niet te vreeſen.
Waer is'er een geſlacht, daer ick niet word' gedient?
De gantſche werelt houd my voor een waerde vrient.
Ick hebſe over al die 't Venus-ſpel behagen,
Die naer dit ſoet bedrijf met grooten yver jagen,
De daet betuyght het klaer. Wat is'er meenigh Maeght,
Die door de luſt van 't vleeſch een ſeltſaem teeken draeght?
Ick ſwijg'. Maer ſo men ſogt, men vonde noch wel Vrouwen.
Die haer in d'Echte-ſtaet niet kunnen eerbaer houwen.
Somma, 't zy Man of Vrouw, van hoogh of laege ſtaet,
Hoe Edel dat ſy zijn, het vleeſch wert niet verſmaet,
Ick ſtae op d'hooghſte trap: want in des Koninghs Hoven
Daer word' ick meeſt gedient, en alderminſt verſchoven,

Daer

Daer woont de Venus-lust gelijck een Borgerin,
Daer heb ick na mijn wensch een over groot gewin,
Daer groeit en bloeit mijn rijk, hoogmoedig ende pragtig,
Geen Koninckl ijcke Staet is op de aerd' soo magtig.
En alsick vorder gae, en kome tot de Jeught,
Daer vind' ick wederom het vleesch met volle vreught:

Ja 't is in dese tijt nu al soo verr' gekomen,
Men Vryd nauw eerelijck, de schaemt' is wech genomen.
Wat vint ghy doch voor tucht, wanneer een eenigh Paer
Gaet buyten op het Velt, of elders hier of daer,
Als haer in eensaemheyt geen oogh en kan aenschouwen?
Een wonder soete lust, met kusjens door gebrouwen,
Vertoont hem daer terstont. En siet, het recht bescheyd,
Waerom dus wert gestreelt, waerom de Linckert vleyd,
Dit is het oogemerck van Venus Jonge Knapen,
De Maeghdelijcke Bloem te handelen wanschapen.
Indien ghy meer begeert, ick sal noch hooger gaen.
My dunckt het is genoegh, ick kan voor u bestaen.

Den Geest.

HET wereltſche geſlacht is waerdigh te beklagen!
Om dat haer booſheyt groeyt in deſe laetſte dagen.
Ghy broos en nietigh Vleeſch, ghy pocht dus op u macht
't Is ydelheyt dat ghy ſoo ſtout'lijck my veracht:
U roemen is vergeefs, ghy ſult u ſelfs verraden;
Want ghy de goetheyt Gods misbruyckt tot uwer ſchaden
Ghy prijſt d'onſuyverheyt, en roemt van 't Overſpel,
Ghy noemt het Venus-luſt, het haeght u wonder wel:
Maer weet gy niet, O vleeſch! dat hier de Wet ſtrijt tegen
En ſeyt den vloeck haer aen, die ſulcke booſheyt plegen?
Of ſal de ſchoonheyts fleur, die Godt den menſche geeft,
Alleen de oorſaeck zijn, dat ghy ontuchtigh leeft?
Of zijn de Vrouwen dan geſchapen tot dien ende,
Op dat ghy naer u wenſch haer ſoudet mogen ſchende?
Voorwaer 't is heel gemiſt, hoe ghy de ſaake keert,
Siet maer op d'eerbaerheyt, die is 't dat anders leert.
Het is geen kleyne ſaeck, Gods Wet te overtreden,
En achten min als niet de Chriſtelijcke Zeden.
Het is geen kleyne ſaeck, in ſonden voort te gaen,
En ſeggen daer by ſtout, Ick heb geen quaet gedaen.
Het is geen kleyne ſaeck, ſijn Ziele te beſmetten,
En die in p'rijckel van verdoemenis te ſetten.
Al meynt ghy, 't ſal wel gaen, 't is ſoo des werelts loop,
Ghy dwaelt bezyden af, ghy hebt een yd'le hoop,
Met ſchanden ſult ghy ſtaen; want Godt die ſal u plagen,
Uw' miſdaet die ſult ghy noch jammerlijck beklagen.
Daerom gy Man of Vrouw, gy Jongelingh of Maeght,
Veracht d'onreynigheyt, en ſuyverlijck u draeght.
Een Overſpeelder is een ſchantvleck in de oogen;
Een Overſpeelder kan die reyne Godt niet doogen:
Al ſchijnt de Sonde ſoet, het is een ſnoot bedrijf:
Een Overſpeelder is een ſchantvleck van ſijn Lijf;
Hy leyt altijt en loert, en ſiet na ſchoone Vrouwen,
En ſondigt in hem ſelfs: Wie ſoud' hier van niet grouwen?

De

e vrucht van dese Sond' is alsem ende roet,
ie beyde Lijf en Ziel brenght in de Helsche Gloet.
eert van u dit Serpent, sy geeft seer sware slagen,
ie door den grooten last het lichaem niet kan dragen;
:k laet de Straffe staen, die noch hier na sal zijn,
)ie 't aertsch verr' overtreft, 't welck is de Helsche Pijn.
/at heeft een Onkuys Mensch al jammer te verwachten?
ijn vlees en bloet verteert, hy wil van stanck versmachten;
ijn krachten dwynen wegh, ellendigh leyd hy daer
eladen met veel smert, sijn lyden valt hem swaer:
ly weet door pijn hem nauw te wenden of te keeren;
n als dan sijn Gewis hem oock begint te leeren,
)an voelt den armen mensch een Beul in sijn Gemoedt,
)ie 't schrickelijcke Boeck der Schanden open doet.
/anneer doots bitterheyt den mensch begint te naken,
)an leyd het al ter neer, niets kan sijn ziel vermaken;
Vant als hy overdenckt, wat namaels sal geschien,
)an klaeght hy, Och! hadd' ick de werelt nooyt gesien!
)e Straffe van de Sond' die doet dan lamenteeren,
Jyt vrees' dat hy altijd Gods Aenschijn sal ontbeeren;
ijn Lieffelijcke Gunst, sijn Goetheyd en Genaed',
)at Prickeld oock de Ziel tot in den hooghsten graedt:
)an valt de last te swaer, dan schijnt men gantz verlaten;
)an kan het swacke vleesch met al sijn lust niet baten;
)an komt'er op een nieuw een desperaet gemoedt,
Vaer door het sondigh hert' hem selven noch verdoet.
) al te Droevigh Leet! O bitt're Sodoms Vruchten!
)ie soet zijn in 't begin, maer eyndelijck doen suchten!
)e vreughde die vergaet, de lust verdwijnt tot niet,
)en mensch die is benauwt! de ziel steeckt vol verdriet!
) Vleesch! ghy weet met schijn u aardigh te bedecken:
Maer als men u eens mach het mom-aensicht af-trecken,
)at lieff'lijck hem vertoont: Dan sal men in der daet
Terstond wel kunnen sien, hoe dat u trony staet:
Dan sal vertoonen klaer de leelijckheyt uw's weesen,
Verschriek'lijk, daer de mensch geduurig voor sal vreesen.

Maer door u ſchoone glans van wereltſche wellust
Gy 's menſchen oogh verblint, het licht wert uytgebluſt.
Het Lock-aes tot de Sond' dat ſtelt ghy ſoet voor oogen,
Waer door de menſch (eylaes) ſeer deerlik wert bedrogen
Al 't gene wat ghy doet, dat is maer ſchijn bedrieght,
Dat in een oogenblick als ſtof daer heenen vlieght:
U vreughde die geeft pijn, u loon is eeuwigh lyden,
Een yſſelijck geſchrey, in plaetſe van verblyden.
Hierom elck Moeders Kindt bedencke wat hy doet,
Op dat de Helſche Plaegh hem namaels niet gemoet.
't Onkuyſſche Overſpel dat zijn de Booſe Netten,
De Geyle Luſten zijn de Bracken en de Fretten,
Die 't Wild vaſt Jagen op: En ſiet, den Helſchen Gaſt
Is Meeſter van dat Werck, die op het Vangen paſt.
O Grouwelijcke Sond'! die niet is te verſchoonen;
Geen Overſpeelder hoord' in 't Chriſtenrijck te woonen.

Het Vleeſch.

HET is een ſlecht Propooſt, een kinderlijck beſluyt,
Dat ghy u onderwind, mijn Roem te bluſſen uyt.
Wat wilt gy Godes Straf den menſch voor oogen ſtellen?
Swijgt vry daer van maer ſtil: de meeſte Chriſt'nen hellen
Gelijck een yder weet, na ſulck een Mediçijn,
Die haer geneſen kan van d'alderſwaerſte pijn;
Schoon dat'er yemant heeft een ſware Sond' bedreven,
Het hooft, het opper-hooft, die kanſe haer vergeven:
Hoe ſoud' dit domme volck hier beter zijn geleert?
Al is haer ſonde ſwaer, s' is haeſt Geabſolveert,
Sy ſtaen vaſt op haer ſtuck: Hoe ſoud' ick deſe menſchen,
Tot mijnen dienſt bequaem, in blintheyt anders wenſchen?

Den Geeſt.

OCH was den menſche wijs, en woud' hy my verſtaen,
Hy ſoud' haeſt zijn geleert, een ander wegh te gaen;
Maer overmits dat hy van 't Vleeſch hem laet verleyden,
En gaet hem trouweloos van ſijnen Godt af-ſcheyden,

Soo

oo is hy gantsch verkeert in wille en verstant,
ijn herte blijft verstockt, hy leeft in sond en schant.
) wee ghy sondigh volck! die tot de stom Afgoden
n dese laetste eeuw moetwilligh zijt gevloden,
Meynt ghy den grooten Godt te dienen na u sin?
) lieve, let hier op, daer steeckt wat anders in:
Meynt gy den toren Gods, die schrick'lijck is t'ontvlieden,
Door u Afgodery? 't en sal soo niet geschieden;
Want over sijns Naem eer is hy een jelours Godt,
Die niet verdragen wil, dat iemant hem bespot,
Sijn roem, die heerlijck is, wil hy geen Afgodt geven,
Dat stomme blocken zijn, die selver niet en leven,
Die, of men schoon al roept, geen hulp en bieden weer,
Sy zijn van Baals geslacht, sy hooren nimmermeer:
Maer Godt, die nimmer slaept, die haestelijck kan hooren,
Komt op het onversiens met een verbolgen tooren,
En slaet met eenen slagh het alles onder voet,
Den Afgodt, en die geen, die eenigh dienst hem doet,
Gelijck gy dit bespeurt aen d'Isralijtsche benden,
Doen sy met volle lust haer na den Afgodt wenden,
Als sy een goten Kalf aenbaden in haer noot,
Soo wert de Heer jeloers, hy plaeght haer met de doot,
Alleen om dese daet soo zijn in weynigh dagen
Drie duysent door het Sweert in Israël verslagen.
Daer is geen sond soo groot, die dees te boven gaet,
Daer is geen sond op Aerd, die Gode meerder haet,
Een hout of steenen Beeldt in plaets van Godt te eeren,
En d'Heylige Schepper selfs in 't Schepsel te verkeeren,
Dat is verschrickelijck, een sond, die niet verschoont,
O wee al sulck een Landt! daer dese sonde woont.
Ach, laet doch nimmermeer u van die Babels hoere,
Door noch soo soet gevley, bedriegelijck vervoere:
Want droefheyt en ellend, verschrickingh ende vrees,
Benauwtheyt ende smert, komt over alle vlees,
Die 't grouwelijcke dier vol lasterheyt aenhangen,
Die met een bly geneught d'onsuyverheyt ontfangen,

Een klagelijck geween, vernielingh en ellent,
Komt haer op 't alderſwaerſt ontmoeten op het ent.
Den Poel, die heftigh brandt, die ſtaet met open kaken,
Wiens vlam en heete gloedt de Babels hoer moet ſmaken,
Met al haer groot gevolgh, van hoogh of lage ſtant,
't Zy Boer of Edelman, hy moet na deſe brandt,
Diens roock altijt opgaet, daer weenigh is der oogen,
Daer alle hoop tot trooſt geheel is wegh getogen.
't Is wonder dat een menſch dit groot verderf bemint,
Of ſchoon de waerheyt licht, blijſt even ſiende blindt.
Waeckt op, 't is meer als tijdt, want Godt die heeft verboden
Op ſtraf van 't eeuwigh vyer, te dienen geen Afgoden.

Het Vleeſch.

U reeden die ghy doet, die ſchijnen wat te zijn:
Maer 't is een kleyn profijt, elck luyſtert meeſt na mijn,
In 's Werelts regement gae ick vaſt domineeren,
't Staet al tot mijnen dienſt, ick ben een heer der heeren:
Ick hebſe, die den twiſt aenſteken als een vyer,
Die vyantſchap en haet noch achten voor pleyſier,
En ſcheppen oock daer in een wonder groot behagen,
Het is haer hooghſte luſt de tweedracht na te jagen.
Ick hebſe hier en daer, die Seckten voeren in,
En houden muytery voor een ſeer groot gewin,
Want by het heyligh Volck daer ſpeelen oock al parten,
Het welcke dees of die in 't heymelijck doet ſmarten.
Hoe gaet het huyden toe, men rooft malkanders eer,
Door Valſche achterklap en diergelijcke meer.
Den menſch die is vervult met bitter nijdighede,
't Gaet na mijns herten wenſch, daer is geen rechte vrede,
De liefd' is langh verdooft, elck paſt maer op het ſijn,
Schoon of men 't recht wat buygt, als 't maer heeft eenig ſchijn.
Sijn Broeder ſonder ſchult, met voeten te vertreden,
En hem tot in den grondt te ſtooten ſonder reden.

at is een kunst, die my heeft lange tijdt behaeght:
laer nu vermeert haer kracht, nu werdt sy na gejaeght;
En waer dit werdt gepleeght, by Burger ofte Boeren,
Daer kan de nijt en twist behendigh haer in voeren,
En nijdigheyt die baert terstont een stercke haet,
Dit is het fondament daer al mijn kracht op staet.

Den Geest.

AL meynt ghy door u roem de deught te overstelpen,
't Sal anders met u gaen, u pochen sal niet helpen,
Of ghy op u practijcq en boosheyt u verlaet;
Men seyt, de boevery sijn eygen meester slaet,
Ghy kunt doch niet bestaen, ghy sult haest neder vallen,
Al is u aenhangh groot, u kracht is niet met allen,
Een rijck, dat in hem selfs gedeelt is, kan niet staen,
Het moet al is het sterck, tot sijner tijdt vergaen.
Wat vrucht kan u den haet, den twist en tweedracht geven?
Wat nut brenght u den nijt en vyandtschap beneven?
De Seckt en muytery, is 't niet een rechte smert,
Die 't lichaem gantsch doorsteekt, en maekt het al verwert?
Voorwaer het is een Pest, die 't alles gaet bederven,
Die oock den mensche doet met een bedroeft hert sterven:
Want als den haet en nijdt, den tweedracht ende twist,
Na wensch al lange duert, ô lieve vriendt, wat is 't?
Wat is alsulck een strijt? want of men al veel dagen
Daer in loopt met vermaeck, noch eynd'lijk volgter klagen,
Wanneer des werelts vriendt waerschijnelijck beleeft,
Dat hem des werelts soet met al sijn vreught begeeft,
Dan rijster in het hert een deerlijck bitter kermen;
't Is op het alderbest, ô Godt wilt my ontfermen.
Dan klaeght men och! hoe sot heb ick mijn schoone tijdt
Met haet en nijt verquist, ick was daer in verblijdt,
Met hertelijck vermaeck was ick daer toe genegen,
Maer ach! nu 't my ontvalt nu stae ick heel verlegen:
Nu klaegh ick met verdriet, ick sie, ick ben verleyt,
O Heere! u genaed' my sondaer niet ontseyt.

O we-

O werelt! hoe steeckt ghy nu met vergifte steken.
O Godt! verhoort my doch, 't hert wil van smerte breken.
O werelt! hoe hebt ghy de oogen my verblint.
Ach Vader! neemt weer aen my arm verlooren kint,
O Werelt! vol bedrogh, hoe ben ick nu bedrogen,
Nu voel ick 's werelts loon, nu sie ick klaer voor oogen,
Het eynde van het vleesch, welck bitter is als gal,
Wiens vreughde haest verkeert in droevigh ongeval;
Ach! so ick Gods genaed en goetheyt niet magh hooren,
Veel beter waer het my, dat ick noyt was geboren.
Nu leyt het al ter neer, nu ben ick gants ontbloot,
En vind aen alle kant my in seer grooten noot.
Dus siet den armen mensch hem deerlijck dan verlaten,
Sijn steunsel dan verdwijnt, sijn twist en kan niet baten,
't Is alles dan vergeefs, sijn nijt en boose haet
Die is 't, dat eyndelijck dan om sijn tanden slaet.
Maer siet de ware vrucht van eendracht ende vrede,
Wat brenght sy voor een vreught in vlecken ende steden.
Hoe bloeyt een Republijck, die in de vrede staet,
Den Huys-stant wert vervult met zegen, ja men gaet
Door Christelijcke deught malkander dan behagen,
De eendracht doet de last aen alle kant licht dragen,
De vrucht van eendracht is seer aengenaem en soet,
Een onbeveynsde vreed het volck verheugen doet.
Wat wil ick vorder gaen, ick hoef niet op te proncken
Mijn saek door valsche schijn, en so den mensch toelonken,
Om, door een soet gevley, te krijgen in het net
Die gene, die sijn hert vast op de Werelt set.
Als ghy (ô listigh vleesch) doet met veel loose treken,
't En is met my soo niet, de vrucht sal selven spreken
Van mijn oprechte daet: daerom de waerheyt leyt
Niet in het woort alleen, maer in d'ervarentheyt.
Gaet tot die geen, die sulcx wel hebben ondervonden,
Die klare spiegels zijn voor yder t'allen stonden,
Waer in geschreven staet, dees les: dat ghy u toont
Wel soet in het begin: maer namaels bitter loont.

Het Vleesch.

AL die de Levery van mijn Velt-teken dragen,
Die dienen my altoos met hertelijck behagen:
En siet, dewijl sy my getrouwe dienaers zijn,
Waer op ick my verlaet, en speel de heyl'ge schijn,
Soo schenck ick noch een gaef aen dese mijn trouwanten,
En gae tot mijn profijt sulcx in haer herten planten;
Diens eygenschap bestaet in 't wel-gebrouwen nat,
Dat soo den mensch bevalt, dat hy het dierbaer schat,
Waer door ick aardigh weet Collegiens op te rechten,
En 't herte van de mensch soo vast daer aen te hechten,
Dat hy gaet of en aen, ja op bestemde tijt,
Al waer mijn knapen zijn van herten seer verblijt.
Daer suyptmen lustigh om, met loutre volle kannen,
Soo langh, tot dat den buyck wert op den leest gespannen.
En ondertusschen dit, soo brengh ick oock noch met
Een heerlijck tijtverdrijf, een hemelsche bancket,
Gedisteleert seer schoon op veelderley manieren,
O! dat gaet aldermeest mijn dis noch braef verçieren;
Want 't is alsulck een drank, die aardigh is gemaeckt,
Die vele wert gebruyckt, en op de tongh wel smaeckt,
Daer brengh ick dan een kruyt uyt Indiën gekomen,
Dat by het meeste volck voor goet wert aengenomen,
Waer mede dat men smoockt, gelijck den smit Vulcaen,
Die dese scherpe roock door neus en mont liet gaen.
Met noch meer diergelijck weet ick mijn volck te peyen,
En onder mijn banier noch dagelijcks te leyen,
Soo dat hem menigh mensch, van groot en kleyne staet,
By nacht en dagh op dit bancket hem vinden laet.

Den Geest.

O Vleesch! is dit de lust, is dit de schoone haven,
Die ghy uyt liefde schenckt? ô lacy! arme slaven,
Recht slaven van het Vleesch, en Báchus dienaers boos,
Des Satans instrument, voor Gode trouweloos.

Neen

Neen vlees, ick hoop, den menſch die ſal hem door u vleyen
Niet laten in 't verderf, en in de ſonde leyen:
Want al u ſoete vreught, die ghy op aerde ſchenckt,
Is niet als quaet vergif, dat ziel en lichaem krenckt.
Inſonderheyt dit ſtuck, waer van ghy hoogh gaet roemen,
Dat welcke men te recht dan Bachus-feeſt magh noemen;
Alwaer men drinckt en klinckt, en milt is by de kan,
En roockt, en ſmoockt, gelijck de ſwarte bulleman.
Ghy ſchenckt een ſchoone gaef, die koſt'lijck is te houwen,
Wat ſegh ick, ja een gaef door Duyvels liſt gebrouwen,
O Vleeſch, dit is te ſlecht, hoe liſtigh dat ghy zijt,
Het is maer enckel windt, en vorders niet een mijt.
Dat ghy den menſche meynt ſoetvoerigh wijs te maken,
Dat Bachus dronckerny zijn treffelijcke ſaken,
En dat het is gelijck een hemelſche Bancket:
Men vanght u klaer genoegh hier in u eygen net,
De Dronckenſchap die maeckt de wijſen haeſt tot ſotten,
Men vint'er geen reſpect, de kinders haer beſpotten,
De dronck beneemt den menſch ſijn eer en goede naem,
Schoon of hy is geleert, hy maeckt hem onbequaem.
En noch behalven dit, s'is Moeder van de ſonden,
Sy baert aen alle kant, ſy is als ongebonden,
Gods Naem die wert geſchent, door ſnoo lichtveerdigheyt,
Van woorden, die ſeer ſtout een dronckaert henen ſeyt.
Onkuysheyt brengt ſy meê, want ſiet, dat boos hoereeren
Dat ſpruyt meeſt uyt den dronck, en doeter veel boeleeren,
By ſulcke ſnollen, die geduurigh daer op gaen,
Die door de dronckenſchap ſoo meenigh menſch verraen,
Die anders niet en doen, als leggen daer op lagen,
De welcke waerdigh zijn de Landen uyt te jagen.
En noch beneffens dit, ſoo voeght hem oock daer by
Dat dobb'len en geſpeel, die booſe tuyſſchery,
Waer door men licht'lijk raeckt aen't vechten ende ſmijten,
Uyt oorſaeck dat men wil malkanders leedt verwijten.
Somma, recht uytgeſeyt, den dronck die is ſoo quaet,
Dat ſy de oorſpronck is, daer d'ondeught uyt ontſtaet.

Sy

y smijt het al om verr', sy weet van geen bedaren:
Vel wijs is hy, die hem kan voor den dronck bewaren.
)e Heydens hebben dit geweten in haer tijdt,
y hebben oock dit quaet voorsichtelijck gemijdt;
Vant dit was onder haer een schande boven maten:
Een Christen moet veel meer de dronck gedurigh haten:
)y Heydens konden sien, dat door de gulsigheydt
)en mensch, al eer hy 't weet, wert in 't verderf geleyt.
) Vleesch! men magh met recht u een bedrieger noemen:
Maer ick magh in der daedt met lof en eere roemen,
Vermits ick aen den mensch een beter gaef vereer,
Die hem in deughden voedt, tot lof van sijnen Heer;
Een Sonne voor de ziel, wiens heerelijcke stralen
Den mensch geduurigh licht, op dat hy niet sal dwalen
In woeste Wildernis, in duyst're donckerheyt,
Op wegen die den mensch tot in de Helle leyt.

Het Vleesch.

DEN naem, daer ghy op steunt, is niet veel aen bedreven,
Hy sal (na mijn verstandt) u weynigh voordeels geven.
Maer stelt het my eens voor, hoe edel en hoe braef
Dat ghy den tijtel noemt van dees u groote gaef.

Den Geest.

OF ghy met spotterny my heden komt begroeten,
Nochtans ik hout daer voor, dat gy sult buygen moeten:
Want 't geen daer ick op bouw is vast van fondament,
Mijn ed'le gaef en werdt door spotten niet geschent.
Den tytel die sy draeght roemt selfs haer eygen fame.
Het is de matigheyt dat is haer ouden name,
Wiens eygenschap den mensch in 't minste niet matteert,
Maer houdt het lichaem fris, en daer by noch vereert
Met schoonheyt van coleur, met kloeck en scherpe sinnen,
Met hertelijck begeert', om Gode te beminnen.

Dit

Dit is die hooge deught, die ghy altoos veracht;
Wat dunckt u weligh vleesch, waer is u trotse kracht,
Daer mede dat ghy my voor desen woudt verdrucken,
En door u groote hoop my 't hooft doen neder bucken?
Sal nu de sotte roem van uwe dronckerny
Wel machtigh kunnen zijn, te kampen tegens my;
O neen; want uyt den dronk daer vloeyen schaed en schanden
De wijsheyt die vergaet, en druypt snel door de handen,
Het lichaem dat verdwijnt, de krachten nemen af,
Het aenschijn miscoleurt, en siet na 't nare graf,
De boosheyt is gepaert, men vreest daer voor geen plagen,
Daer groeyen op het lest moetwillige doodt-slagen,
En als sy is begaen, dan wert te spaed geseyt,
Och! hoe koom ick hier toe, dan dranck heeft my verleyt:
Dan is men in den noot, dan gaet het op een klagen,
Dan moet de stercke dranck de schult alleene dragen.
Maer lieve mensch ghy dwaelt, 't is al vergeefs gekalt,
Het is u eygen schult, dat ghy in sonden valt?
Wie is hy, die misbruyckt den dranck van Godt gegeven
Tot Lichaems onderhoudt, hier in dit tijd'lijck leven,
Zijt ghy die gene niet, die gulsigh u vervult,
Waerom soo geeft ghy dan Gods goede gaef de schult?
Het is genoegh bekent, waer uyt veel sond en schanden
Van oudts gesprooten zijn in dese Nederlanden,
Hoe dat het plagh te gaen, hoe gulsigh dat men dronck,
Veel plaetsen daer de Kroegh was even als een pronck.
Niet verre van de Zee, dicht by de zoute baren,
Daer heeft men 't wel gemerckt, dat vele dronckaerts waren,
Een waterachtigh volck, meest al van bracken aart,
Genegen tot den dranck, die vele sonden baert,
Hoe heeft het doe gegaen, hoe gingh het op een moorden;
Het was by na in 't wild, veel ongeval men hoorden,
Wat saghmen doen in 't Veen, hoe gingh 't in Waterlant,
De Noorderlandtsche Boer was oock een hertigh quant,

Hier hingh men Messen uyt, daer gingh het op een Jagen,
De Boeren waren dol, sy konden niet verdragen
Het wel-gebrouwen Vocht, dat versch van Haerlem quam,
Dat was 't dat haer verstant en zedigheyt benam.
Elck Boer was een Soldaet, sy Vochten en sy Smeeten,
Sy saten Nacht en Dagh, sy Droncken en sy Kreeten.

Het Mes dat gingh in swangh, men stack het in de Mou,
Men trotste yder een, wie dat maer Vechten wou:
Den Doodtslagh was gemeen; men hoorde alle dagen
In dees' en geen Gewest, daer was'er een Geslagen:
't Lant was geheel ontstelt, veel leefden als een Beest;
Want op den Sabbath-dagh dan Dronck men aldermeest.
Wie soud' al sulck een doen des Menschen niet mishagen?
Soud' niet een vroome ziel met smert daer over klagen?
My dunckt (O listigh Vleesch!) u eygenschap die is
Van Trony heel gelijck als dese Beeltenis.

Siet hoe de Meeremin haer lieffelick vertoont,
Maer hoe sy met de steert bedriegelicken loont:
Den Zeeman staet versuft, heeft Schip en Goedt verlooren,
Haer valsche melody kon haer te seer bekooren.
Dit is u rechte kunst, ghy speelt seer wonder soet,
Maer onder aen u steert daer schuilt de helsche gloet:
Dies moet de ed'le Ziel in 't eynd' schipbreuking' lyden,
't Is verr' de beste raedt, u vreughde te vermyden.

Het Vleesch spreeckt by hem selven.

NA dat ick recht bemerck, de saeck hem alsoo keert,
Dat ick wel haest soud' zijn met reden overheert.
Ick hadde niet gelooft, dat ghy (O Geest) in 't stryden,
Soo kloeck soud zijn geweest, en my aen doen sulck lyden:
Maer nu ick dit bevind', soo dient my goeden raedt,
Op dat niet t'een'ger tijt mijn Rijck te gronde gaet.
Wel aen, ick weet hier toe noch veelderleije saaken,
Waer mede dat ick sal ten stryde my op maaken,
En na een korten stoot floreeren over al,
Ick sal den wysen Geest haest brengen tot een val.
Nu dan, om dese Kamp kloeckmoedigh te beginnen,
Soo rust ick my wel toe, om hem te overwinnen;
Maer ben ick al voorsien, om tegen hem te staen,
Die my met gantscher kracht ter neder meynt te slaen?
Dat ick my wel beraet: want soo 't eens wert verlooren,
Dan is 't met my gedaen, in schanden soud' ick smooren.
Ick moet in Reedens-konst uitnemend' zijn geleert,
En door welspreeckentheyt my maken lief en weert.
Wat segh ick, 't is alsoo, in Reeden-kavelingen
Moet ick uitmuntend' zijn, en aardigh die voortbringen.
Maer dit 's al niet met al, dit heeft den Geest gemeen,
En staet met my gelijck in wetenschap en re'en.
Hoe dan! is 't raet ten end? Neen, 'k schep weer nieuwe krachten,
Vermits het meeste Volck de Redens-konst licht achten:
Maer 't is een ander stuck daer op ick my verlaet,
Om dat des werelts Vreugd' den mensch voor oogen staet;
Om dat hy die geniet, soo laet hy hem verleijen,
En met een slechte Pop gelijck de Kinders peijen:
Ick weet hy is soo blint, hy siet niet verder heen
Als op die aerdtsche Vreugd', hy denckt op geen geween:

Ick

Ick weet, dat hy 't Vermaeck, het welck hy siet voor oogen,
Van sijnder Jonckheyt aen heeft in sijn borst gesoogen.
Terstont des Werelts lust te hebben na sijn sin,
Dat treckt soo meenigh Prins en Ridder tot my in;
Maer hadd' ick 's Werelds Lust niet tot mijn metgeselle,
Ick was al langh vergaen, ick soud' my oock niet stelle
In sulck een swaer Perket, in sulck een ongeval,
't Welck in balance staet, wie of het winnen sal.
Maer hoe! Wat twijffel ick? Ick sal gewis floreeren,
Daer is niets in de wegh, Wie sal my kunnen deeren?
Daerom ick gae ten Strijdt als een kloeckmoedigh Heldt,
En 't gae my soo als 't wil, ick ruym niet uyt het Veldt.

Het Vleesch spreeckt wederom tegen den Geest.

AL schoon dat u bewijs de waerheyt kan doen blijcken
Soo klaer gelijck den dagh, noch sal ick niet beswijcken:
Mijn eygenschap die is van sulck een duuren schat,
Dat al u Redens-konst in 't minst' daer op niet vat.
Ghy roemt veel van de Deught, en van het loon der Deughde,
Van Blijtschap sonder end', van groote Hemels Vreughde,
Die Namaels koomen sal. Maer wat is dit geseydt?
Het is noch verre wegh, O al te slecht bescheydt:
Wie weet of 't in der daedt hier na soo breedt sal wesen,
Gelijck als ghy wel seght, en als men wel kan lesen?
Maer of het alsoo waer, wanneer komt noch die tijdt,
Dat in het Paradijs den Mensch sal zijn verblijdt?
Sijn hert bemindt veel meer 't geen dat hy kan aenschouwen,
Hy sal 't geen dat hy siet veel kostelijcker houwen;
Daerom mijn waerdigheyt treft u verr' over 't hooft,
Mijn Dadelijcke Vreughd' de hoope gantsch verdooft,
Om dat des Werelds Lust staet voor den Mensche open,
Soo soeckt elck sijn Vermaeck, elck tracht daer in te loopen:
Want yders sinn'lijckheyt, seer aengenaem en soet,
Die vind men op de Aerd' met vollen overvloet.
Ick sal hier op een rey de meeste gaen verhalen,
Komt laet u geestigh oogh omtrent mijn Reden dalen;
Soo sult ghy-lieden sien mijn kracht aen alle kant,
Dat ick een Heere ben, oock in dit Nederlandt.

Wie gelt en goet bemint, wie ſpaerſaem is genegen,
Wie dat een giergaert is, voor hem zijn veele wegen,
Den Armen geeft hy niet, maer houd het in de Kas,
En gaert al meerder op, en denckt of 't quam te pas;
Hy durf by wijlen ſchier van 't overſchot niet eten,
Tot 's Lichaems onderhout, nochtans hy wilt 't niet weten,
Maer noemt het matigheyt, want hier ſteeckt waerlijck in
Sijns herten ſinn'lickheyt, door een vernoeghde ſin.
Noch zijnder neffens dit veel wonder gaeuwe treecken,
Waer door den eygen-baet ſeer liſtigh kan uitbreecken,
En komt heel wel te pas die niet ſoo rijck en zijn,
Als voor het oogh vertoont in d' uiterlijcke ſchijn,
Uit oorſaeck dat haer ſtaet, die ſy geduurigh houwen,
Is meer dan als gemeen, dat veele doet benouwen;
Die ſegh ick, weten oock terſtont wel goeden raet,
De wereltſche practijck haer ſtracks tot dienſte ſtaet,
Want in de Koopmanſchap daer kan men licht bedriegen,
't Zy door vervalſte waer, of door behendigh liegen,
Het zy door kleyne wight, door valſche el of Maet,
Dat anders niet en ſtreckt dan als tot eygen-baet.
Dit is terſtont een vrucht, die veel kan profiteeren,
Waer nae een gierigh hart verlanght met groot begeeren.
Die Gulſigheyt bemint, en leeft in overdaet,
Die vind al med' ſijn Volck, daer hy med' omme gaet,
Die anders niet en doen als houden van het Braſſen,
Die op een goeden Roes heel licht'lijck niet en paſſen,
En waer een Maeltijt is, daer vind den gulſigaert
Terſtont gelegentheyt, te Drincken dat hy Staert,
En gaet hem tot een lof noch roemende vermeeten,
Dat hy de meeſte was van Suipen ende Vreeten;
En vorder wie oock graegh de Venus-luſt hanteert,
Wert op een korte ſtond voldaen na ſijn begeert'.
Ghy ſiet het immers klaer, dat ſelfs de ſchoonſte Vrouwen
Haer lieffelijcke ſchoot niet kunnen ſuyver houwen:
En Schoonheyt treckt den menſch tot Venus Janckerny,
Waer door hy in ſijn ſin geluckigh is en bly.
Wie oock tot Achterklap geduurigh is genegen,
Het alderminſte dingh dat kan de Tong' bewegen;
Wanneer het Hert' maer denckt, den Mond die ſtaet bereydt
Om vaerdigh te voldoen alſulcke ſinn'lickheyt.

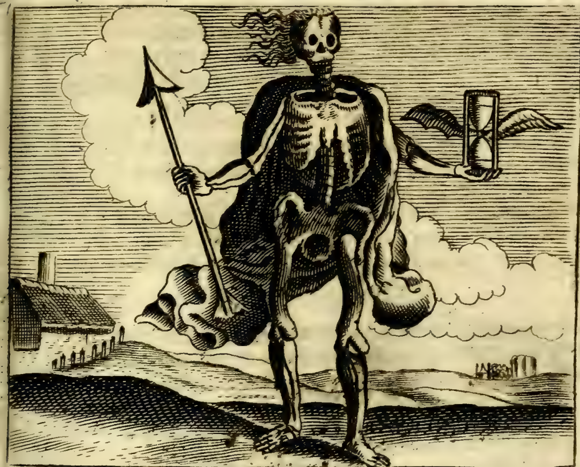
Soo iemant Snappigh is, ghy sult het sien uytbreecken,
Daer 't herte vol van is, daer sal den mond af spreecken.
Die gene die oock zijn tot Hovaerdy gesint,
Diens herte boven al de Pracht alleen bemint,
Die hebben na haer wensch de kostelicke waaren,
Ja al het werelts mooy gaen sy by een vergaren,
En munten soo seer uit, dat yder op haer acht,
En siet op haer gewaet, of diergelijcke Pracht:
Daerom soo gaet den mensch Cieraadigh hem Op-proncken,
Vermits de Oogen meest op Cierlickheden loncken:
Noch hebben sy hier by, al wat de Nieuwe Tijt
Voor Vreemde Kleeding' brenght, daer tracht men na met vlijt.
Dan mach het Kleed heel Ruim, dan moet het Naeu Besneden,
Dan dus, en dan weer soo, somwijl heel tegens reden.
Siet dus wert elck gerieft, elck wert na wensch gedient;
O wat een groot vermaeck heeft hier des werelts vrient!
Wat zijnder op de aerd' ja duisent sinn'lickheden,
En elck wert na sijn Lust terstont gestelt in vreden.
Het is een vaste pijl, den mensch die grijpt na 't geen
Dat hy gevoelt en smaeckt, hy denckt, 't is verre heen,
Dat ons den geest belooft: En noch beneffens desen,
Soo siet hy dat het blijft gelijck het plach te wesen,
Dat alle dingh behoud sijn oude koers en loop.
Vertreckt waen-wyse Geest, voor u is kleyne hoop,
Om tegens my in strijt Kloeckmoedigh te floreeren,
Ghy sult haest sonder roem te rugge moeten keeren.

Den Geest.

WAnneer als in u woort de waerheyt recht bestond',
't Is waer, ick soud' voor u versmooren in den grond;
Maer nu is in der daet al u Gesuickert spreecken
Niet als bedriegery, niet dan als loose treecken.
Wat is 't, of ghy al dacht op ydele werelts vreught,
Die haestelijck vergaet in droevig' ongeneught?
Het is gelijck ghy seght, veel menschen haer vergapen;
Maer sulcke zijn noch blint, die leggen noch en slapen
In haer onsuiverheyt: Maer siet eens op den stant
Van die, die vyant zijn van sonden ende schandt;
Die met een reyn gemoed tot haren Schepper keeren,
Dewelcke zijn verlicht van d'Opper-Heer der heeren:

Die voelen beter trooſt, die hebben beter luſt
Aen 't Eeuwigh als aen 't Aerdtſch, ſy zijn in haer geruſt:
Die willen liever zijn in Godes Huys, hier boven,
Een wachter aen de deur, om hem aldaer te loven:
Die willen liever zijn met Moſes in 't verdriet,
Dan 's werelts luſten ſoet, die haeſtigh gaen te niet,
Met vollen overvloet gebruycken by d'onvroomen,
Vermits haer oogen ſien op 't Loon dat na ſal koomen.
Het is een wanck'le brugh, die op de werelt bouwt,
Sy valt al eer men 't giſt, gelijck men dat aenſchouwt:
Want als den Grooten Vorſt van Hemel ende Aerde,
Maer ſpreeckt, Ghy ſult vergaen, ſoo leyt dat hoogh vermaerde
Ter neder in de aſch: En niet in korten ſtoot,
Soo vindt dat arme ſtof ſeer droevigh hem ontbloot
Van al 't Vermaeck, dat ghy ſoo breet hebt gaen verhalen,
En wie op 't Vleeſch dan ſteunt, hoe droevigh moet hy dwalen;
Dan vindt hy, dat den menſch is als een bloem des gras,
Die ſnel is afgemaeyt, doen hy op 't ſchoonſte was.
Dan ſiet hy dat hem ſlechts een ſchaduw' heeft beſcheenen,
Wiens heerelicke glans ſeer haeſtigh is verdweenen:
En tot een klaer bewijs van 't geen ick heb geſeyt,
Dat dit de waerheyt is, blijckt in d'ervarentheyt:
Maer ghy maeckt een beſluit op 't eynde van u reden,
Gantſch ſonder fondament, vol ſnoode ydelheden;
Slechts op een nietigh woort volkoomen ghy vertrouwt,
Om dat des werelts loop ſijn oude weeſen houdt.
O al te ſlecht Propooſt! dat my ſeer gaet mishagen,
Om dat de goede Godt langhmoedigh is in 't plagen,
En geeft den armen menſch, die ſondigh is, reſpijt,
Door ſijn barmhertigheyt al vry een ruime tijt.
Sult ghy dan ſulck een goet tot uwen voordeel trecken,
Als of Godt nimmermeer ſijn hand uit ſoude ſtrecken,
Tot trooſte van ſijn volck, en haer ſijn heerlijckheit
Niet maken openbaer? O! laet u zijn geſeit,
Godt ſal tot ſijnder tijdt gewiſſelijck noch komen,
Dan ſal u weelig vleeſch een ander lesje droomen,
Met al u ſnood gebroed, die u ſchilt knapen zijn,
O ſpotters! let wel op, u naeckt noch helſche pijn,
Verlaet u ſpotterny, tot Godt wilt u begeven,
Leert aen u ondergang, en aen u ſterflijck leven.

Siet hoe den strengen Vorst hem als een helt vertoont,
Met sijn vergifte pijl, die niemant niet verschoont;
Geen Koning, Vorst noch Prins, en mag hy 't leven schenken,
Maer steeckt haer onder voet, als sy daer minst op dencken,
En maeckt haer tot een stanck, een ander tot een schrick,
Die noch in 't leven is. Och! denckt op dese strick

Die haest den mensche stelt voor d'opper Heer hier boven,
En brenght in 't Paradijs, of in den vier'gen oven,
Want alsoo sekerlijck als ghy hier sterft de doodt,
Alsoo sal oock gewis voor yder naeckt en bloodt,
Met grooter Majesteyt den hoogsten Godt verschijnen,
Voor wiens gerecht uyt vrees den sondaer sal verdwijnen,
Daer sal hy op sijn Throon als Recht en Souvereyn
Dan sitten, en voor hem soo sullen groot en kleyn,
Rijck, arm, jong en oud, daer moeten compareeren,
En voor den Vierschaer staen van desen Heer der heeren.
Och! hoe sal 't daer dan zijn, wat mensch is noch soo stout;
Die hier aen denckt, en niet van sonden af en hout?
Daer sal dan yder een Gods stemme moeten hooren,
Dan sal behouden zijn, of eeuwig gaen verlooren

Den mensch, na dat hy heeft gedaen, 't zy goet of quaet:
Och wort noch heden wijs, van sonden doch af staet,
En valt den Heer te voet, want hy is seer weldadigh,
Seer vriendelijck en goet, barmhertigh en genadigh.

Het Vleesch.

WEL, sal den mensch altijt gedencken aen sijn doodt?
Genoeghsaem is hy dan van alle vreugd' ontbloot,
Dat's wel een lastigh pack, en swaerlick om te dragen;
Want siet doods bitterheyt brenght anders niet dan klagen,
En sal hy noch daer by benevens sijn doodspijn,
Bedencken datter sal op 't laest een Oordeel zijn?
Daer hy van yder woort sal klaerlick moeten geven
Oprechte reeckenschap, van al sijn gantsche leven?
Dit is ondragelick, een al te swaren last,
Het welck den swacken mensch in 't minste niet en past:
Geen dingh soud hem op aerd' vermakelick toe schynen,
Hy soud' door groote vrees als sneeuw op 't velt verdwynen.

Den Geest.

VOorwaer alsulck een stant dat was den mensche goet,
Wie aen de Doodt gedenckt, geen stoute sonden doet.
Te recht geschreven staet, Gedencken om te sterven,
(Gelijck 't oock de waerheyt is) dat doet de sonden derven.
Wanneer dat in 't gemeyn het menschelick geslacht,
Geduurigh met verstant op 't laetste Oordeel dacht,
Sy souden 's werelts lust soo vierigh niet na-jagen;
Het waare Hemels Goed soud' haer veel meer behagen.

Het Vleesch.

WEL hoe! en mach den mensch des werelts soetigheyt
Niet hebben tot Vermaeck? Dat was te veel geseydt.
Of meynt ghy dat vergeefs de werelt is geschapen,
En dat de mensch als doodt soud' in de werelt slapen,
Van alle vreugd' berooft, en leven als een beest,
Die eynd'lick niet en weet, waer dat hy heeft geweest?

Den Geest.

NEen Vleesch, gy gaet te veer, men mach des werelts vreughde
Wel hebben tot vermaeck, in eerbaerheyt en deughde;

Het recht gebruyck van dien ick noyt en heb veracht:
Gebruyckt de werelt vry; maer u voor 't misbruyck wacht:
Want in het misbruyck leydt de dadelijcke ſonden,
Die (als ſy is begaen) den menſch geeft diepe wonden.

Het Vleeſch.

HET is wel haeſt geſeyt, Misbruyckt de werelt niet;
Daer is geen menſch op aerd' ſo vroom, of dit geſchiet:
Hy is daer toe te ſwack, hy ſondight alle dagen;
Godt weet het ſelver wel, hy ſal ſoo hart niet plagen,
Gelijck als ghy wel roept, den menſch is hem te waerdt,
Hy heeft ſijn eygen Soon niet voor de doodt geſpaert:
En wie dat hem bevint met ſonden overladen,
Door deſe Offerhand' ſoo krijght hy weer genaden.

Den Geeſt.

O Ghy geſleepen gaſt! hoe goddeloos geaart
Zijt ghy in al u doen? Wat Slangh heeft u gebaart?
Den Ouden Helſchen Draeck heeft u dus leeren ſpreecken;
Want dit zijn in der daet des Duyvels looſe treecken.
Somtijts komt hy den menſch gelijck een Leeuw aen boort,
En ſeyt, 't Is al vergeefs; want Godt u niet en hoort,
U ſonden zijn te ſwaer, Godt ſal s' u niet vergeven,
En doet den armen menſch in deſperaetheyt leven.
Dan ſtelt hy wederom Gods goetheyt en genaed'
Soo ruym en liberael, ja houd daer in geen maet,
En maeckt den menſche wijs, hy mach wel heenen loopen,
Dewyl' dat Gods genaed' altijt ſtaet voor hem open:
Dus gaet hy oock te werck, en treckt alſoo met liſt
Des Duyvels ſchoenen aen: Maer lieve vrient gy miſt,
Al is hy u Patroon, nochtans ſy u niet paſſen,
Sijn Schoenen zijn te glat, ghy ſult u ſelfs verraſſen;
Ten paſt u niet, dat ghy van 't Geeſtelijcke ſpreeckt,
Waer onder u fenijn tot uwer ſchade ſteeckt:

Ick raedt u, swijght vry stil van Goddelijcke saken,
Soo 't eens komt tot het stuck, gy sult haest onder raken;
Want wie maer het begin van 't Hemels heeft gesmaeckt,
Die is stracks soo beroert dat hy het alles staeckt;
Die weet u geyle lust, u vreughde te verachten,
Sijn hoope die staet vast, hy wil 't van Godt verwachten,
Hy acht het alles dreck, hy schouwt het werelts quaet,
Hy strijdet als een helt daer tegen met der daet;
Hy bouwt op dese gront: wie Godt oprecht wil vresen,
Die moet geduerighlijck des werelts vyant wesen.

Het Vleesch.

WEL Geest, wel hoe dus trots! my dunckt, al wat ghy denckt,
Dat seght gy op het vuylst, mijn roem die wert gekrenckt,
Ghy raeckt my aen het hooft met dese harde reden,
Ick sie, ghy soudt seer graegh my op den necke treden:
Want ghy tot sulck een end' het spreken my verbiet:
Maer ick veel liever vlucht, eer dit van my geschiet,
Wanneer ick niet en magh na wil en wenschen spreken,
Soo is het u geen kunst mijn krachten te verbreken,
Voor my is dan geen hoop, en licht so krijgh ick schaed',
Het vluchten is my best, want ick my soo beraet.
Helpt my het geest'lijck niet, so raeck ick wel licht onder,
My selven tot een spot, de werelt tot een wonder:
Maer eer ick van u schey, soo segh ick op het lest,
Ghy valt my al te wreet, ghy zijt voor my een pest,
Ick magh uyt enckel spijt u naem niet langer noemen,
Ick segh ô vuyle gast, ick sal u lof niet roemen,
Maer ick sal noch mijn saeck wel geven vry wat schijns,
Hier mede ick vertreck, adieu ick denck het mijns.

Godt boven al.

Kleyn Tafereelken /
Of Vertooninge van het
Misbruyck der TONGE.

HET beste dat een mensche heeft,
Dat uytterlijck aen 't Lichaem leeft,
Waer door de meeningh van sijn hert
By yder mensch geopent wert,
Dat is de tongh, die loose tongh,
Die boose, bitse felle tongh:
Dat is de tongh die altijt ielt,
En steedts sijn even naesten quelt.

Achterklappende Tonge.

DIE altoos en geduerigh snapt,
En vals'lijck achter-rugge klapt;
Die anders niet als liegen kan,
En spreken quaet van yder man.
En vorder gaet in kort geseyt,
In ongebonden Godloosheyt:
Al sulck een tongh heeft in sijn mont
Een achterklapper vals van gront,
Want als 't niet gaet na sijnen wil,
Soo kan hy oock niet swijgen stil,
Wanneer 't die mensch niet qualijck gaet,
Op wien hy draeght een stercken haet;
Voorwaer dan weet hy noch terstont,
Door Satans list een nieuwen vont.
Dan is sijn tongh soo vol fenijn,
Als oyt een Adders tongh magh zijn:
Dan spreeckt hy oock seer opstinaet,
Stracx van de vroomen alle quaet,
Dan heeft men yets van dit of dat
Gehoort, terstondt wert hy beklat,
Den achter-klapper staet bereyt,
Den slangen-tongh veel wonders seyt,
Hy spuwt vast uyt veel vyer en vlam,
En maeckt sijn even-naesten gram;
Want door veel leugens, dien hy hoort,
Soo werdt hy oock met recht verstoort.
Den een moet hooren, dat hy heeft,
Door vuyle drift, onkuys geleeft,
En dat hy heym'lijck is gesien
Van sulcke ('k weet niet wat voor liên)

Die

Die met veel leugens ſwanger gaen,
Die ſoo tot Sathans dienſte ſtaen,
Dat of den menſch onſchuldigh is,
Noch geven vals getuygenis,
Al is het, dat een ſulck een daet
Niet eenen titel waerheyt ſtaet:
Nochtans den klappers even ſeer
Berooft ſijn naeſten van ſijn eer.
O achter klap! ô ſnappery!
Wie iſſer voor u tonge vry!
Wie leeft ſoo vroom en ſoo oprecht,
Daer noyt u tonge quaet van ſeght?
Al ſiet ghy iemant, die daer gaet,
In ſijn beroep hier langhs de ſtraet,
En dat ghy juyſt daer na hem groet
Ter Stede, daer hy weſen moet:
Al iſt een plaetſe, die de Stadt
Heeft ingeſtelt, en eerlijck ſchat,
U oordeel ſtaet terſtont gereet,
Ghy ſeght al quaet, eer dat ghy 't weet,
En ſchelt hem voor een dronckaert uyt,
En maeckt alſoo een quaet beſluyt:
Och lieve vriendt! die is verkeert,
U ſelven eens examineert,
Of ghy wel alſoo goet bevalt
Als deſe, daer u tongh af kalt,
Geen quaet gerucht brenght op de baen.
Men ſoud wel kunnen verder gaen:
Daerom ſpreeckt van geen ander quaet,
Wie weet, of 't met u beter ſtaet.
Al ſiet ghy dees, of geenen quant,
Met iemant gaen, en ſpreeckt geen ſchant,
Noch oneer, dat noyt is gedaen:
Of ſal men uyt de werelt gaen?
En dolen in de Boſſchen groen,
Gelijck als d'Heeremijten doen?
Op dat als dan geen klappers tongh
In 't Boſch den menſche noyt beſprongh:
O neen, mijn vriendt dat waer verkeert,
De reden ons heel anders leert,
Men hoeft niet in de wildernis:
Maer dit dunckt my, dat beter is,
Dat ieder uyt de werelt ſcheyt,
En hem tot ware deught bereyt;
En vyant is, ſoo langh hy leeft,
Van 't geene, dat hem oorſaeck geeft
Tot quaet doen, ofte eenigh ſchijn,
Dat ſonde, of dat ſchand magh zijn.

O! dat

O! dat was wel een schoone saeck,
De vroomen tot een groot vermaeck:
Och! stont het hier in sulck een stant,
Geen klapse tongh was meer in 't Landt.
Wel op ghy luyaers, die u tijdt
Met klappen by de straet verslijdt,
Die op een prick weet over al
Waer 't school is, daer men klappen sal:
Komt leert, hoe qualijck dat het sticht
Wanneer als ghy u eygen plicht
Niet onderhout, alsoo 't behoort,
En vaert met achterklap noch voort;
Voorwaer het is een leelijck werck,
Een groote smert in Godes Kerck,
Dat selven luyden van fatsoen
Al sulcken achterklappingh doen.

Nijdige Tonge.

ELaes het is een droeve tijdt,
Daer gaet in swangh veel bitt're nijdt.
Wie gunt sijn naesten eenigh goet,
Al is hy oock sijn eygen bloet.
Al is de maeghschap oock soo na,
Die nijdigheyt die doet hem scha.
De tonge raest, de tongh die bijt,
Uyt nijdigheyt hy hem verwijt,
Al 't gene dat aen hem mis-staet,
Al 't gene dat hy doet of laet.
Is iemant van een kleyn geslacht,
De nijdigheyt hem stracx veracht.
En soo hy is in korte stoot
Van kleyne staet geworden groot:
Dan steeckt den nijdt noch alder meest,
En seyt, wel wat heeft hy geweest,
Van waer komt hem sijn grootsheyt an,
Het schijnt, als of hy niemandt kan,
Dus weet hy met een loose treck,
Te seggen alle mans gebreck,
Somma geen Landt, geen Stadt noch Vleck,
Of nijdigheyt speelt met sijn beck,
Ja dickwils daer hy niet en hoort,
Dicht onder Godes Heyligh woort
En steeckt vast nijdigh met sijn steert
Soo langh tot dat het iemandt deert,
O snoode tongh! O valsche gast!
Die aldermeest op ondeught past,
Die na den mensch sijn boose raet
U als een weerhaen dreyen laet.

Spotse Tonge.

DIE u tot spotternye keert,
En maeckt u over al onweert,
Die altijdt lacht gelijck een sot,
En hout met yder een de spot,
Die over al waer dat hy raeckt
By yder een grimmatsen maeckt;
Die noyt geen reden selven seght,
Of 't is met spotterny doorvleght;
Die als een Nar de trony staet,
En giggelt om sijn eygen praet,
Het welcke geen verstandigh Man
Verdragen ofte lijden kan.
Het is een werck dat niet en deught,
Het geeft sijn Meester vrucht noch vreught:
Och! was de tongh na veel haer wensch,
Ick segh de tongh, maer meen de mensch,
Het spotten was wel haest gedaen;
Men soud een ander wegh in gaen.
Indien ghy noch wilt zijn geacht,
Siet dat ghy u van spotten wacht.
Wie hem tot sulck een quaet begeeft,
Die is niet waerdigh dat hy leeft:
Dit is de vrucht, den schimp en spot,
Die maeckt hem vyant van sijn Godt.
Met recht soo wert dit teere lit
Geordonneert een strengh gebit,
Op dat het niet soud buyten slaen,
En ongebonden henen gaen:
Maer wel tot spreken zijn bereyt,
Doch machtigh met bescheydenheyt.

Neuswijsige Tonge.

NIET in het praten al te gauw,
Oock niet neuswijsigh al te nauw,
Gelijck als vele die seer fijn,
Ja al te nauw besneden zijn,
Die 't minste dingh, hoe kleyn het is,
Licht houden voor een ergernis,
Die d'oogen gins en weder slaen,
En sien hoe dat d'habijten staen,
En siften aen veel leuren swaer,
Die sy bemercken hier of daer,
Hoe wel het in der waerheyt gaet,
Niet buyten regel ofte maet,
Nochtans sy meenen dit gewis
Dat sulck een doen Religie is,

Haer reden die gaen woort aen woort
Soo effen, 't is by na accoort,
Men speurt wel in haer stadigheyt,
Een geestelijck hoovaerdigheyt.
't Is droevigh dat het alsoo staet,
En dat de tongh dus buyten slaet.

Leugenachtige Tonge.

DIE soo hy vele wert misbruyckt,
Dat hy op 't lest na leugens ruyckt,
Dat hy wel lieght op eenen dagh,
Veel meerder als de Klocke slagh,
En lichtelijck soo veel begaet,
Als hier de Klock in 't etmael slaet.
Seght vrient, hoe zijt ghy dus ontstelt,
Of wint ghy met u liegen gelt?
Hoe zijn u oogen soo verblint?
Dat ghy de leugentael bemint,
Wat treckt ghy daer voor winningh uyt!
My dunckt het is een vreemt besluyt,
Dat u het liegen soo behaeght,
Dat ghy om haer het alles waeght,
Of doet ghy dit om u profijt?
O slechte bloedt, siet om 't is tijt:
Want ghy verliest noch al veel meer;
Ghy brenght tot schant u eygen eer.
Maer dit is noch de minste daet,
Denckt hoe het met u ziel dan staet,
Of die niet is in groote noot,
Of namaels niet de tweede doodt,
Of u misdaet sal machtigh zijn,
U ziel te brengen in de pijn.
Daerom staet op ghy menschen kint,
Geen leugens u meer onderwint,
Beswaert u naesten nimmermeer,
Soo houdt ghy oock u eygen eer.

Ongetrouwe Tonge.

DOCH hier meê is de saeck niet goet,
Al is 't dat ghy u tongh behoedt,
Voor leugens vals, of diergelijck,
Sy kan oock wesen al te rijck
In 't spreken, schoon sy met bescheyt
Van dees of die de waerheyt seyt,
Wie dat het doet, 't zy Man of Vrouw,
Voorwaer die tongh is ongetrouw,
Het is bedrogh, het is verraet,
Dat d'eene vrient van d'ander praet;

Want menig mensch bevonden wort,
Die voor sijn vrient sijn hert uytstort
Aen wien hy sijn secreten seyt,
En steunt op sijn getrouwigheyt:
Maer als die vrient sijn trouw vergeet,
En seyt noch meerder als hy weet:
Dat zijn dan steken in het hert,
Het welck tot in de ziele smert.
Geen beter raet gy oyt verkrijght,
Als dat ghy matigh spreeckt en swijght.
Valt u een goede vrient ten deel,
Vertrout hem wel, maer niet te veel,
Want is hy trouw, hy weet genoeg,
Het bladt wel eertijdts omme sloeg,
Dat al de vriendtschap ging te niet,
En hy u werde tot verdriet;
Ja tot een vyant in der daet,
Die van u spreekt het meeste quaet:
Gelijck als menigh dat besift,
Wanneer als hem een vrient begift,
Hy licht tot achterklap vervalt,
En schandeloose dingen kalt,
Die hy seer nijdigh dan vertoont,
En and're met sijn leugens kroont.
Ha! sulcke helden zijn geacht,
Waer soo! by Lucifers geslacht.
Die aardig schijnen vrient te zijn;
Maer spuwen dan daer na 't fenijn:
Dat zijnse, die men op het best
Beminnen moet, gelijck de pest,
Want sy genesen alle smert,
Gelijck de Kancker doet by 't hert
Sy vreten in hoe langhs hoe meer,
En rooven vele van haer eer.
Wat isser menigh laster mont,
Die 't met sijn tongh maeckt al te bont,
Die onbetamelijcken spreeckt,
Waer door den bandt der liefde breeckt.
Het beste dat tot troost gedijt,
Om alle laster, smaet en spijt,
Seer licht te dragen met gedult,
Al lijdt gy hier oock sonder schult;
Dat is, dat Godt u saeck aenschout,
En weet hoe dat hy wert benout,
Die 't herte van den mensch doorsiet,
En weet wie schuldigh is of niet.
De leugenaer die moet vergaen,
Sijn eygen mont die sal hem slaen,
Hierom staet dese regel vast,
Hebt ghy geen schult, ghy lijdt geen last.

Godt boven al.

Eynde van het Eerste Deel.

Het Tweede Deel,

Vervattende

De Goedtheydt ende Weldaden Godts
over den Boetveerdigen.

Psalm 125. Vs 1.

Die op den Heere vertrouwen, zijn als de
Bergh Zions, [die] niet en wanckelt,
[maer] blijft in eeuwigheydt.

t'AMSTERDAM,

Gedrukt by Casparus Loots-Man, Boekverkooper
In de Loots-man / op 't Water /

Openb. 3. verss. 6/ 7/ 8/ &c.

DIE ooren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeynte segt. Ende schrijft aen den Engel der Gemeynte, die in Philadelphia is, Dit seght de Heylige, de Waerachtige, die den sleutel Davids heeft: die opent, ende niemant en sluyt: ende hy sluyt, ende niemant en opent: Ick weet uwe werken, siet, ick hebbe een geopende deure voor u gegeven, en niemandt en kan die sluyten: want gy hebt kleyne kracht, ende ghy hebt mijn woort bewaert, ende en hebt mijnen Name niet verloochent. Siet ick geve [u eenige] uyt de Synagoge des Satans, der gene die seggen datse Joden zijn, ende en zijn 't niet, maer liegen: siet, ick sal maken, dat sy sullen komen, ende aenbidden voor uwe voeten, ende bekennen dat ick u lief hebbe. Om dat ghy het woort mijner lijdsaemheyt bewaert hebt, soo sal ick oock u bewaren uyt de uure der versoeckinge, die over de geheele wereldt komen sal, om te versoecken die op de aerde wonen. Siet, ick kome haestelijk: houd dat gy hebt, op dat niemandt uwe kroone en neme. Die overwint, ick sal hem maken tot eenen pilaer in den Tempel mijns Gods.

Op de woorden Godts, Genesis 9. 14, 15.

Ende het sal geschieden als ick de Wolcken over d'Aerde brenge; dat dese Boge sal gesien worden in de Wolken. Dan sal ick gedencken aen mijn verbondt / 't welck is tusschen my ende tusschen u / ende tusschen u / ende tusschen alle levendige Ziele van allen vleesche.

GEEN lieffelijcker troost en vint men in 't benouwe,
Als Godes lieve gunst, sijn goetheyt ende trouwe,
Want hy, die krachtigh is, die 't al geschapen heeft,
Voor wiens geduchte macht de Aerde schut en beeft,
Die is seer vriendelijck tot hulpe dan genegen,
Wanneer den mensche treurt, en staet geheel verlegen,
Vermits men in de noot kan bidden na den Geest;
Soo vint men Godes gunst op die tijt aldermeest.
Vermits men in de noot kan bidden met het herte;
Soo vint men oock genaed' in 't midden van de smerte.
Vermits men in de noot Godt bidt met vyerigheyt;
Soo wert ons wederom genade toe-bereyt.
Aenschout die lange tijdt, die Godt hadt voorgeschreven,
Die hondert twintigh jaer heeft tot respijt gegeven,
Tot boete en bekeer, de Arcke werdt gebouwt,
Een yder die het hoort, dit voor een fabel hout:
Daer wert geen reyn gebedt gesproken in die dagen,
Veel min met vyerigheyt, na Godes wel-behagen.
Elck leeft in overdaet, en maeckt den Schepper gram,
En denckt niet aen de straf, voor dat het eynde quam,
Dat Noach in de Arck ten laetsten is getreden,
Noch heeft men niet aen Godt hert-grondelijck gebeden;
En siet, om dat de Heer geen bidden heeft gehoort,
Soo vaert hy met de straf rechtveerdighlijcken voort.
O stoute hoovaerdy! de vloet die komt genaken,
Het regent nacht en dagh, daer leggen alle saken,

Daer leyt het overhoop, en op een korte ſtont,
Gaen menſchen ende vee ellendigh na den gront.
De Werelt ſtaet bedeckt, men hoort'er niemant ſpreecken,
Een ſchrickelijcke vloet, en duurt verſcheyden weecken.
Men hoort geen haen-gekrey, geen ſchoone Vogel-ſanck,
Geen ſoete melody, geen lieffelijck geklanck.
Men ſiet geen groente meer, geen bergen, boſch noch bomen,
Noch eenigh ſchoon gebouw, 't is alles wegh genomen,
Geen bloem noch aardigh kruyt, of ander ſoet gewas,
't Schijnt tot den Hemel toe niet anders dan een glas:
En Noach met ſijn Arck drijft midden in de baren,
Van alles niet verſien, als nu de Schippers varen,
Heeft Ancker, zeyl noch touw, drijft los aen alle kant,
In ſulck een groote Zee, een water ſonder landt,
Een diepte ſonder grondt. Denckt hoe heeft hy gebeden,
En Godt om trooſt geſmeeckt, en dat met groote reden,
Alſoo het voor hem ſcheen, dat Godt vertoorent bleef,
Vermits dat hy ſoo langh bedroeft op 't water dreef.
Een Duyfje ſent hy uyt, dit ſal de Boode weſen
Op dat het van de Aerd' een teycken mochte leſen:
(Gelijck als naderhandt ten tweede-mael geſchiet,
Al waer hy voor ſijn oogh een klare teecken ſiet)
Het Duyfje dat is ſnel, en in der yl gevlogen,
Nu hier, en dan weer daer, maer (lacy!) 't is bedrogen,
Sijn vliegen is vergeefs, het vindt den heelen dagh
Geen plaetſe noch ſoo kleyn daer het op ruſten magh:
En ſonder langh beraet, 't is wederom gekomen,
Hy heeft het met ſijn handt terſtondt we'er ingenomen:
Waer uyt dat Noach nu wel duydelijck verſtaet,
Dat Godt noch met de roed en met de ſtraffe ſlaet:
Waer door ſijn herte treurt, verſlagen en vol vreeſe,
Bidt Godt noch ſtercker aen als oyt en oyt voor deſe.
Dit brenght het lijden mee: wanneer men is ontmant,
Dan roept men aldermeeſt, om trooſt en onderſtant:

Hoe hooger in de noodt, hoe ſtercker in gebeden,
Dan is 't de rechte tijdt, dan komt den Herder treden,
Dan wert 't onnooſel Schaep veel eerder als het meent,
In plaetſe van het kruys een nieuwe vreught verleent.
Siet, even in die tijdt als Noach was belade
Met anghſte, hoop en ſorgh, komt Godt met ſijn genade.
De Aerde die wert droogh, hy maeckt aldaer terſtondt,
Met Noach, ſijnen Knecht, een loffelijck Verbondt.
Waer van wy in de Lucht het Teecken noch aenſchouwe,
't Welck heden ons getuyght Gods overgroote trouwe.
Wel aen, ghy Chriſten menſch, u oogen heft om hoogh,
En leert met eerbaerheydt, u plicht uyt deſe Boogh.
Dit is een vaſt verbondt, waer aen Godt wil gedencken:
Dat hy de Aerd' niet meer met watervloedt ſal krencken:
Daerom wie dat ghy zijt, gedenckt met vreught hier aen,
Soo vaeck als ghy de Boogh ſiet in de Wolcken ſtaen,
Het is u tot een trooſt in droefheyt ende lijden,
Vreeſt Godt, als Noach deê, ſoo ſult ghy u verblijden.

Geneſis 8. verſſ. 13, 14, &c.

Ende het geſchiede in het ſes-honderſte en eerſte jaer / in de eerſte [maent] op den eerſten der ſelver Maent / dat de Wateren drooghden van boven der aerde: Doe dede Noach het deckſel der Arcke af / ende ſagh toe / ende ſiet / den Aertbodem was gedrooght: Ende in de tweede maent / op den ſeven-en-twintighſten dagh der maent / was de Aerde opgedrooght. Doe ſprack Godt tot Noach / ſeggende: Gaet uyt de Arcke / Ghy / ende uwe Huys-vrouwe / ende uwe Soonen / ende de Wijven uwer Soonen met u. Al het gedierte / dat met u is / van allen vleeſche / aen gevogelte / ende aen vee / ende aen al het kruy-pende gedierte / dat op der aerde kruypt / doet met u uytgaen: Ende dat ſy over-vloedelijck voort-teelen op der aerde / ende vruchtbaer zijn / ende vermenighvul-digen op der Aerde.

Verſſ. 21, 22.

Ende de Heere roock dien lieflijcken reuck / ende de Heere ſeyde in ſijn herte: Ick en ſal voortaen den Aerdtbodem niet vervloecken / om des menſchen wille / want het gedichtſel van 's menſchen herte is boos van ſijner jeught aen: Ende ick en ſal voortaen niet meer al het levende ſlaen / gelijck als ick gedaen hebbe. Voortaen alle de dagen der Aerde / en ſullen zaeyinge / ende ooghſt / ende koude / ende hitte / ende ſoomer / ende winter / ende dagh / ende nacht / niet ophouden.

Op de woorden Mose, Exodus 34. 6.

Heere Heere Godt / barmhertigh ende genadigh / lanckmoedigh ende groot van weldadigheyt ende waerheyt.

HET hoogste goet dat ons den Schepper heeft gegeven
Waer door wy wederom in sijn genade leven,
Dat is de groote liefd' van sijn barmhertigheyt,
Die ons in 't Edens Hof van Godt is toegeseyt,
Gelijck geschreven staet, Een Held die sal oprijsen,
Het Zaet der Vrouwen sal den slang sijn kop verbrijsen,
Een Held die magtig is, diens hert van liefde brand,
Een Koninklijcke Vorst, ons tot een onderstand,
In wien de liefde Gods volkomen is besloten,
Door welcke Gods genaed' op ons werd uytgegoten.
O onversaegden Held, die ons de weg bereyd,
U zy alleen den prijs tot in der eeuwigheyt,
Ghy doet den morgen-star in onse herten luchten,
Soo dat wy voor de dood noch voor de hel niet vluchten.
Ghy zijt die ons bewaert al voor het helsch fenijn,
Ghy doet de saligheyt de vroomen seker zijn.
O Heer! wy roepen uyt, want ghy zijt seer weldadig,
Barmhertigh, vol van trouw, langhmoedigh en genadigh.

Genesis 3. versf. 14, 15.

Doe seyde de Heere Godt tot die Slange: Dewijle gy dit gedaen hebt / soo zijt ghy vervloeckt boven al het vee / en boven al 't gedierte des velts: op uwen buych sult ghy gaen/ende stof sult ghy eten alle de dagen uwes levens. En ick sal vyantschap setten tusschen u / en tusschen dese Vrouwe/ en tusschen uwen zade/ende tusschen haren zade: Dat selve sal u den kop vermorselen/ ende ghy sult het de versenen vermorselen.

Matth. 21. versf. 5, 6, &c.

Seght de dochter Sion: Siet uwe Koningh komt [tot] u sachtmoedig en geseten op een Ezelinne/ ende een Veulen/zijnde een jonck eener jockdragende [Ezelinne.] Ende de Discipelen henen gegaen zijnde/ ende gedaen hebbende/gelijk Jesus haer bevolen hadde/brachten de Ezelinne en het Veylen / en leyden hare kleederen op de selve/ en setteden hem daer op. En de meeste schare spreyden hare kleederen op den wegh / ende andere hieuwen tacken van de boomen / ende spreydense op den wegh. Ende de scharen / die voor gingen en die volgden/ riepen/ seggende: Hosanna den Sone Davids: gezegent is hy die komt in den name des Heeren: Hosanna in de hooghste Hemelen.

Op de woorden Esaia 1. vers 18.

Al waren uwe sonden als scharlaken / sy sullen wit worden als sneeuw.

HOE diep een armen mensch in sonden leyd versopen
Nochtans soo staet de deur van Gods genade open:
Want sijn barmhertigheyt is over al bekendt,
Alwaer dat sonde is, daer is genaed' omtrent;
Ja daer de sonde heeft op 't hoogste toe genomen,
Daer is noch meer genaed' van Gode by gekomen.
O Goddelijcke liefd'! die nimmermeer vergaet,
Die als een stercke rotz en onbeweeglijck staet:
Niet om dat wy daer op ons sullen vast betrouwen,
Dat Godt genadig is, schoon wy niet af en houwen
Van sonden; want alsoo werd Godt van ons veracht:
Maer wie op Godt vertrouwt, en hem van sonden wacht
Die is hem aengenaem, die werd hier in dit leven
Door Christum onsen Heer genade toe geschreven.
Hierom soo weest getroost, wanhoopt tot geenen tijdt,
U is genaed' bereyd, soo ghy boetveerdigh zijt:
Al zijn u sonden swaer, wilt in 't geloof volharden,
Al waren sy als bloet, sy sullen sneeuw-wit werden.

1 Joan. 2. vers 1.

Mijn Kinderkens / ick schrijve u dese dingen / op dat ghy niet en sondiget: ende indien yemandt gesondight heeft / wy hebben eenen voor-sprake by den Vader Jesum Christum den rechtveerdigen. Ende hy is een versoeninge voor onse sonden: ende niet alleen voor de onse / maer oock voor [de sonden] der geheeler wereldt.

Titum 2. versſ. 11, 12, &c.

Want de salighmakende genade Gods is verscheenen allen menschen: Ende onderwijst ons / dat wy de godtloosheyt ende de wereltsche begeerlijckheden versakende / matighlijck / ende rechtveerdelijck / ende Godtsalighlijck leven souden in de tegenwoordige werelt: Verwagtende de salige hoope / ende verschijninge der heerlijckheydt des grooten Godts ende onses Saligmakers Jesu Christi: Die hem selven voor ons gegeven heeft / op dat hy ons soude verlossen van alle ongeregtigheyt / ende hem selven een eygen volk soude reynigen / yverigh in goede wercken.

Op de woorden Chriſti, Luce 23. 43.

Voorwaer ſegge ick u/ Heden ſult gy met my in 't Paradijs zijn.

DE werelt die ſeer ſchoon en çierlijk ſtaet voor oogen,
Heeft menig mens (elaes) door hare ſchijn bedrogen:
Het lock-aes toont ſeer ſoet, vermits het heerlijk ſchijnt:
Maer die het wel beſiet, als roock het haeſt verdwijnt.
Wie dat de werelt kent, die ſal hem niet vermaken
Met 's werelds ydelheyt: maer ſien op 't Hemels baken:
Met een verſlagen Geeſt ſal hy tot Chriſtum gaen,
Geljck den Moordenaer heeft aen het kruys gedaen;
Die door een recht berouw, en leedſchap van ſijn zonden
Noch in de laetſte uur genade heeft gevonden.
Die ſulck een ſoete ſtem van Chriſtus heeft gehoort,
Wiens Goddelijcke tong uytſprak dit gulden woort:
Voorwaer ick ſegge u, van nu aen ſult ghy weſen
Met my in 't Paradijs. O goetheyt hoog gepreſen!
Die 't herte van den menſch volkomentlijck verblijt.
O! treed noch huyden toe, ghy die beladen zijt:
Want ſiet, u Heyland ſtaet met uytgeſtreckte armen,
Wie dat boetveerdig is, die wil hy noch ontfarmen.

1 Johan. 2. verſſ. 15, 16, 17.

En hebt de Werelt niet lief/ noch 't geene in de Werelt is: ſoo yemandt de werelt lief heeft / de liefde des Vaders is niet in hem. Want al wat in de werelt is [namelijck] de begeerlijkheyt des vleeſches / ende de begeerlijckheyt der oogen / ende de grootsheyt des levens / en is niet uyt den Vader: maer is uyt de wereldt. Ende de werelt gaet voor by / ende hare begeerlijckheyt / maer die den wille Gods doet / blijft in der eeuwigheydt.

Johan. 12. vers 44.

Ende Jeſus riep / ende ſeyde: Die in my gelooft / en gelooft in my niet / maer in den genen die my geſonden heeft. Ende die my ſiet / die ſiet den genen die my geſonden heeft. Ick ben een licht in de werelt gekomen / op dat een yegelijck / die in my gelooft / in de duyſterniſſe niet en blijve. Ende indien yemandt mijne woorden gehoort / ende niet gelooft en ſal hebben / ick en oordeele hem niet. Want ick en ben niet gekomen op dat ick de wereldt oordeele / maer op dat ick de werelt ſaligh maecke.

Op

Op de Woorden Petri. 2 Petr. 2. 9.

Soo weet de Heere de Godtsalige uyt de versoeckinge te verlossen.

Ende Matth. 11. 28.

Komt herwaerts tot my alle die vermoeyt ende belast zijt: ich sal u ruste geven.

AL wat den Schepper doet, dat moet het schepsel prijsen,
Geen menschelijk vernuft behoeft hem t'onderwijsen.
Hy is dien grooten Heer, die 't alles is bekent,
Geen heymelijcke plaets of Godt is daer omtrent,
Hy weet de moede ziel te troosten in het lijden,
En op het onversiens volkomen te verblijden:
Want hy in d'hoogste noot, na sijn al-mogentheyd,
De sijne onverwacht verlossinge bereyd.
Wanneer de vroome schijnt van God geheel verlaten,
Dan is hy aldernaest met hulpe t'haerder baten,
Dit leerd ons over al de Goddelijcke Schrift.
Hoe, soud' een Christen Ziel niet hebben stercke drift?
Om op sijn Scheppers kracht volkomen te betrouwen,
Op sijn barmhertigheyt ziels zaligheyt te bouwen:
Want Christus tot een troost uyt roept, Komt al tot my
Ghy die beladen zijt met sonden slaverny;
Ick sal u dorre ziel verquicken ende laven,
U hert sal zijn vervult met geestelijcke gaven.

Matth. 8. versf. 23, 24, &c.

Ende als hy in 't Schip gegaen was / zijn hem sijne Discipelen gevolght. Ende siet / daer ontstondt een groote onstuymigheyt in de Zee / alsoo dat het Schip van de golven bedeckt wierd: doch hy sliep. Ende sijne Discipelen / by hem komende / hebben hem opgeweckt / seggende: Heere behoed ons / wy vergaen. Ende hy seyde tot haer / Wat zijt ghy vreesachtigh gy kleyn-geloovige? Doe stondt hy op / ende bestrafte de winden ende de zee / ende daer wierdt groote stilte.

Hand. 12. versf. 6, 7, &c.

Doe sliep Petrus dien selven nagt tusschen twee krijgs-knegten / gebonden met twee ketenen: ende de wachters voor de deure bewaerden de gevangenisse. Ende siet een Engel des Heeren stondt daer / en een licht scheen in de wooninge / ende slaende de zijde Petri / weckte hy hem op / seggende staet haestelijck op. Ende sijne ketenen vielen af van de handen. Ende de Engel seyde tot hem / omgordt u / ende bindt uwe schoenen aen. Ende hy dede alsoo. Ende hy seyde tot hem / Werpt uwen mantel om / ende volght my. Ende uyt-gaende volghde hy hem.

Op de woorden Davids, Pſalm 36. 6.

O Heere/ uwe goedertierenheyt is [tot] in de Hemelen; uwe waerheyt tot de bovenſte wolcken toe.

DE goetheyt onſes Gods ſchijnt boven 't licht der Sonne,
't Licht heeft de duyſternis ſeer krachtig overwonne,
De ſtralen van het licht die ſchijnen over al,
Gods goetheyt ſiet men klaer hier in dit jammer-dal.
Waer is den ſtouten menſch met ſijn hoogmoedig herte,
Waer is dat trotſe dier, dat licht verſaeght in ſmerte?
Treet uyt ghy aertſche worm, en ſchout den Hemel aen,
Dit heerelijck çieraet dat ſal u doen verſtaen
De wonder-wercken Gods, die boven al uyt ſteken,
Waer over dat ghy ſult met groote blijdſchap ſpreken:
O Heer! u goetheyt is in 't werelts regement,
U Goddelijcke kracht die werdt daer door bekent:
U trouwe ghy betoond aen veelderleye volcken,
De aerde die is vol, ſy reyckt tot aen de wolcken.

Epheſ. 1. verſſ. 3, 4.

Gezegent zy de Godt ende Vader onſes Heeren Jeſu Chriſti/ die ons gezegent heeft met alle geeſtelijcke zegeninge in den Hemel in Chriſto. Gelijck hy ons uytverkooren heeft in hem/ voor de grondlegginge der Werelt/ op dat wy ſouden heyligh ende onberiſpelijck zijn voor hem in de liefde.

Pſalm 19. verſſ. 1, 2, 3, &c.

De Hemelen vertellen Gods eere/ ende het uytſpanſel verkondight ſijner handen werck. De dagh aen den dagh ſtort overvloedighlijck ſprake uyt; ende de nacht aen den nacht toont wetenſchap. Geene ſprake/ noch geene woorden zijnder/ daer hare ſtemme niet en wordt gehoort. Haer regt-ſnoer gaet uyt over de gantſche aerde/ ende hare redenen aen 't eynde der wereldt; hy heeft in de ſelve een tente geſtelt voor de Sonne. Ende die is als een Bruydegom/ uytgaende uyt ſijne ſlaep-kamer; ſy is vrolijck als een helt/ om 't padt te loopen. Haren uytgangh is van 't eynde des Hemels/ ende haren ommeloop tot aen de eynde des ſelven; ende niets is verborgen voor hare hitte.

Apoca-

Apocalypsis 14. vers 13.

Saligh zijn de doode/ die in den Heere sterven.

DE menschen, die op aerd hier door malkander sweven,
Gelijck de Visschen doen, die in het water leven,
Den mensche, die als nu, en nu gelijck als dan,
Gaet swerven gins en weer, moet eyndelijck hier van,
't Is alles voor een tijt, een tijt is hem gegeven,
Hy magh een kleyne tijt maer op de aerde leven,
Sijn aerdsche glants die is met nietigheyt bekleet,
Geluckigh is die mensch, die Goddelijck besteet
Sijn tijt, en vast vertrouwt met al sijn kracht op Gode,
En uyt een oprecht hert betrachten sijn gebode.
Die met een recht berouw sijn Heylant valt te voet,
En tot den eynde toe 't geloove blijcken doet,
Die sal het hemelrijck hier na gewis be-erven:
De dooden Saligh zijn, die in den Heere sterven.

Apocal. 2. vers 25.

Maer 't gene ghy hebt/ hout dat/ tot dat ick sal komen.
Ende die overwint/ ende die mijne wercken tot den eynde toe bewaert/ ick sal hem macht geven over de Heydenen: Ende hy salse hoeden met een ysteren staf: sy sullen als Pot-backers vaten vermorselt werden: gelijck ooh ick van mijnen Vader ontfangen hebbe. Ende ick sal hem de morgen-sterre geven. Die ooren heeft/ die hoore wat de Geest tot de Gemeynte seght.

Apocal. 7. vers 13.

Ende een uyt de Ouderlingen antwoorde/ seggende tot my/ Dese die bekleet zijn met lange witte kleederen/ wie zijn sy/ ende van waer zijnse gekomen? Ende ick sprack tot hem/ Heere ghy weet het. Ende hy seyde tot my/ Dese zijn 't die uyt de groote verdruckinge komen: ende sy hebben haer lange kleederen gewassen/ ende hebben hare lange kleederen wit gemaeckt in het bloedt des Lams. Daerom zijn sy voor den throon Gods/ en dienen hem dagh en nacht in sijnen Tempel: ende die op den throon sit/ sal haer overschaduwen.

Op

Op de Woorden Joannis. 2 Joan. 1. 9.

Die in de leere Christi blijft/ die heeft beyde den Vader ende den Soone.

DEN Goddelijcken wil is ons seer klaer beschreven,
Wel zaligh is dat Volck, die hun daer toe begeven;
Die soo des Heeren lof uitbreyden t'aller tijdt,
Dat sulcks tot Godes prijs en roem alleen gedijdt.
Hier aen kan yder een Gods Kerck onfeylbaer weten,
Dit is de rechte proef, hier aen kunt ghy 't afmeten:
Daer u des Heeren Woordt werdt suiverlijck geleert,
Daer Godt in alles werdt volkomentlijck ge-eert:
Daer 's menschen kracht en wil met al sijn goede wercke
Voor Godt vernedert wert, daer is de ware Kercke,
Daer 't alles uit genaed' den mensch wert toegeseydt,
Daer breeckt de hovaerdy, daer komt de danckbaerheydt,
Die port geduurigh aen, om Godt alleen te eeren.
O domme aertsche mensch! hoe, kunt ghy dit niet leeren?
Godts goedtheidt is bekent, sijn macht is openbaer,
Sijn waerheidt en sijn woordt licht als den dagh soo klaer.
Waeckt op in dese eeuw, het zijn de laetste tijden,
Gaet op den rechten wech, siet nimmermeer ter zijden.
Houdt u aen Christus woordt, dat is de rechte leer,
Die heeft de zaligheidt, die streckt tot Godes eer,
Al wie daer in volhart, die vindt des levens kroone:
Want hyse beide heeft den Vader en den Soone.

Matth. 7. versf. 16, 17, &c.

Aen hare vruchten sult ghyse kennen. Leest men oock een druyve van doornen/ of vijgen van distelen? alsoo een yder goede boom brenght voort goede vruchten / ende een quade boom brenght voort quade vruchten. Een goede boom en kan geen quade vruchten voortbrengen: noch een quade boom goede vruchten voortbrengen. Een yder boom / die geen goede vrucht voort en brenght / wort uyt-gehouwen / ende in 't vyer geworpen. Soo sult ghy dan de selve aen hare vruchten kennen.

Joan. 3. versf. 25, 26, &c.

Daer rees dan een Vrage van eenige uyt de Discipulen Joannis met de Joden over de reyniginge. Ende sy quamen tot Joannem / ende seyden tot hem Rabbi/ die met u was over de Jordaen / welchen ghy getuygenisse gaeft / siet die doopt/ ende sy komen alle tot hem. Johannes antwoorde / ende seyde: Een mensche en kan geen dingh aen-nemen / soo het hem uyt den Hemel niet gegeben en zy. Ghy selve zijt mijne getuygen / dat ich geseght hebbe / ich en ben de Christus niet / maer dat ich voor hem henen uytgesonden ben.

Op de Woorden Salomons, Proverb. 15. 29.

De Heere is verre van de godtloose: maer het Gebedt der rechtveerdigen sal hy verhooren.

DER Goddeloosen hoop, die hier op aerden swevet,
Die slimmer als het vee in gulsigheden levet,
Die met Godts mogentheyt bedrijven haren spot,
Die oock haer eygen buyck hun maken tot een Godt,
Die zijn (eylaes!) seer wijt van Gode afgescheyden,
Godt is oock verr' van haer, sy gaen in sulcke weyden,
Daer van den Duyvel selfs den opper-Herder is,
Die eyndelijck haer sleept in d'helsche duysternis.
Maer beter is het lot hier namaels van de vromen,
Die met een reyn gemoedt by Godt om hulpe komen,
Schoon haer den lastermondt van alle kant beset,
Sy hebben ander troost, sy gaen door haer gebedt,
Tot Godt die hun verhoort: want hy doorsiet het herte,
Hy weet d'onschuldige te helpen uyt haer smerte.
Daerom hebt goeden moet, ghy die verschoven zijt,
Al lastert yemandt u als ghy onschuldigh lijt,
Geen achterklapper sal met sijn fenijn u schaden,
Bidt Godt: want hy sal u verhooren uyt genaden.

1 Petr. 4. versf. 12, 13, 14, &c.

Geliefde en houdt u niet vreemt over de hitte [der verdrnckinge] onder u/ die u geschiedt tot versoeckinge / als of u [yet] vreemts overquame: maer gelijck ghy gemeynschap hebt aen het lijden Christi / [alsoo] verblijdt u. Op dat ghy oock in de openbaeringe sijner heerlijckheydt u moogt verblijden ende verheugen. Indien ghy gesmadight wordt om den name Christi / soo zijt ghy zaligh: Want de Geest der heerlijckheydt / ende [de Geest] Godts rust op u.

2 Petr. 2. versf. 9, 10, &c.

Soo weet de Heere de Godtsalige uyt de versoeckinge te verlossen / ende de onrechtveerdige te bewaren tot den dage des oordeels / om gestraft te worden. Maer aldermeest de gene die na het vleesch in onreyne begeerlijckheyt wandelen/ ende de heerschappije verachten: die stout zijn / haer selven behagen / ende die de heerlijckheden niet en schroomen te lasteren.

Op de woorden Christi, Matth. 24, 13.

Maer wie volharden sal tot den eynde / die sal saligh worden.

HET Hemels firmament, verçiert van Godt met lichten,
Dat is een open Boeck, om yder t'onderrichten,
't Licht is seer wonderbaer elck aen sijn oort gestelt,
Het welck Gods mogentheyt geduerigh ons vertelt.
Soo oock, ghy die Godt vreest, vertelt sijn groote daden,
Versmaet al wat sijn eer kan krencken ofte schaden.
Siet, hoe aen 't firmament de Sterren, Son en Maen,
Gehoorsaem op Gods woort, elck in sijn order gaen,
Soo moet ghy oock aen Godt gehoorsaemheyt bewijsen,
En hem door 't goede werck voor al de werelt prijsen.
Het Hemels licht dat is bequaem voor alle man,
Elck wert daer door verlicht, wie 't licht aenschouwen kan:
Bemint ghy 't ware licht, Godt sal u ziel genesen,
Soo ghy volstandigh blijft, soo sult ghy zaligh wesen.

Jacobi 1. versf. 12, 13, 14.

Saligh is de man / die versoeckinge verdraeght: want als hy beproeft sal geweest zijn/so sal hy de kroone des levens ontfangen/welke de Heere belooft heeft den genen die hem lief hebben. Niemant als hy versocht wort / en segge / ick worde van Godt versocht: want Godt en kan niet versocht worden met het quade / ende hy selve en versoeckt niemant. Maer een yegelijck wort versocht / als hy van sijne eygene begeerlijckheyt afgetrocken en verlockt wordt.

1 Cor. 3. versf. 11, 12, &c.

Want niemandt kan een ander fondament leggen dan 't gene gelegt is/ 't welck is Jesus Christus. En indien yemant op dit fondament bouwt/ gout/ silver/ kostelijcke steenen/ hout/ hoy/ stoppelen. Een yegelijcks werck sal openbaer worden: Want de dagh sal het verklaren; dewijle het door vyer ontdeckt wordt: Ende hoedanigh eens yegelijcks werck is sal het vyer beproeven. So yemants werck blijft/ dat hy daer op gebouwt heeft / die sal loon ontfangen.

Op de woorden Jeremia 31. vers 16.

Soo seyt de Heere: Bedwinght uwe stemme van geween/ ende uwe oogen van tranen; Want daer is loon voor uwen arbeydt/ spreeckt de Heere.

HET is een schoonen troost op Aerden voor de vromen,
Dat waerlijck in der daet haer loon hier na sal komen:
Want Godt met groote kracht, na sijn rechtveerdigheyt,
Sal maken hooft voor hooft in 't laetst een onderscheyt.
Wanneer des werelts oogst ten vollen rijp sal wesen,
Dan sal de Vorst uytgaen, die sal sijn dors-vloer lesen,
Die sal seer wonderbaer ordentlijck scheyden af,
Het goede van het quaet, het kooren van het kaf,
En sal het snoode kaf, vol sonden en vol schanden,
Rechtveerdigh ende strengh met eeuwigh vyer verbranden.
Wel op, ghy die nu treurt, die nu verschoven zijt,
Hout op van u geschrey, in Gode u verblijdt,
Hy sal u trooster zijn, u arbeyt sal hy loonen,
Hy sal met saligheyt u uyt genaden kroonen.

Matth. 25. verss. 31, 32, 33.

Ende wanneer de Soone des Menschen komen sal in sijne heerlijkheyt/ ende alle de heylige Engelen met hem/ dan sal hy sitten op den Throon sijner heerlijkheyt. Ende voor hem sullen alle de volckeren vergadert worden/ ende hy salse van malkanderen scheyden/ gelijck de Herder de Schapen van de Bocken scheydet. Ende hy sal de Schapen tot sijnen rechter-[hant] setten: maer de Bocken tot [sijner] slincker-[handt.]

Matth. 5. verss. 11, 12, 13.

Saligh zijt gy/ als u [de menschen] smaden/ ende ver- volgen/ ende liegende alle quaet tegen u spreken/ om mijnent wille. Verblijdt ende verheught [u/] want uwen loon [is] groot in de Hemelen: Want alsoo hebben sy vervolght de Propheten/ die voor u [geweest zijn.] Ghy zijt het sout der aerde: indien nu het sout smakeloos wordt/ waer mede sal het gesouten worden?

Op de woorden Luce 2. vers 10.

Ick verkondige u-lieden groote blijdtschap / die alle den volcke wesen sal.

WAt sal den mensch aen Godt tot een verlossing geven
Op dat sijn ziel hier na magh eeuwigh vrolijck leven
Sal hy sijn rijcke schat, de vruchten van sijn Landt,
Opdragen aen sijn Heer, hem tot een Offerhandt?
Of sal hy voor sijn ziel sijn eerst-gebooren Soone
Op-offeren, dat Godt met zaligheyt hem kroone?
Of sal hy hier en daer uyt-vinden eenen vriendt,
Die hem versoent? ô neen! want Godt is niet gedient
Met uytterlijcke schat, met schapen ofte ossen,
Het werck is veel te swaer, 't en kan ons niet verlossen.
Geen Vaderlijcke gunst, geen broederschap soo waert,
Die ons bevryden kan, of Godes vriendt verklaert.
Maer beter Offerhandt is ons van Godt den Vader
Geschoncken, die ons brenght de saligheyt veel nader,
Als oyt van aenbegin, d'af-beeldingh heeft gedaen:
De schaduw' heeft een eynd'. Komt laet ons henen gaen,
Het heyligh Hemels Heyr dat is van Godt gesonden,
Om ons de zaligheydt met blijdtschap te verkonden;
Dat wy van slaverny, van helle doodt en pijn,
Door dese Offerhandt verlosset sullen zijn,
O wonderlijcke daedt! lof zy u Godt Almachtigh,
Dat ghy aen u genaed' ons allen maeckt deelachtigh.

Matth. 16, verss. 26, 27.

Want wat batet een mensche/ soo hy de geheele Werelt gewint ende lijde schade sijner ziele? Ofte wat sal een mensche geven/ tot verlossinge van sijne ziele? want de Soone des menschen sal komen in de heerlijckheyt sijns Vaders met sijne Engelen/ ende als dan sal hy een yegelijck vergelden na sijn doen.

Joann. 1. verss, 14, 15, &c.

Ende het woort is vleesch geworden/ ende heeft onder ons gewoont/ ende wy hebben sijn heerlijckheyt aenschouwt/ een heerlijckheydt als des eenigh-gebooren van den Vader/ vol genade ende waerheydt. Joannes getuyght van hem/ ende heeft geroepen/ seggende: Dese was 't van welcken ick seyde/ Die na my komt/ is voor my geworden/ want hy was eer dan ick. Ende uyt sijn volheyt hebben wy alle ontfangen/ oock genade voor genade. Want de Wet is door Mosem gegeven/ de genade ende de waerheydt is door Jesum Christum geworden.

Op de woorden Davids, Pſalm 47. 6, 7.

Godt vaert op met gejuygh / de Heere met geklanck der Baſuyne. Pſalm-ſinget Gode/ Pſalm-ſinget: Pſalm-ſinget onſen Koningh.

HOE grooter dat een Prins van rijckdom is en ſtaten,
Hoe vaſter dat ſijn volck op hem haer magh verlaten,
Wanneer als ſulck een Vorſt getrouw is tot der doodt,
Soo is hy voor ſijn volck een trooſter in den noodt.
De minſte van ſijn Rijck ſal hem met lof vereeren;
Wel aen (ô Chriſten Ziel) den grooten Heer der heeren,
Die eeuwighlijck regeert, wiens macht dat niet beſwijckt;
Geeft die de hooghſte lof; want uyt ſijn daden blijckt
Sijn liefde ende trouw, ſijn goetheydt boven maten;
Want hy, om onſent wil den Hemel heeft verlaten,
En is een weynigh tijdts in minder ſtaet geweeſt
Als die, die voor ſijn Throon geduurigh ſtaen bevreeſt.
Nochtans hy is een Vorſt, die niemandt is gelijcke,
Hy heeft in eeuwigheydt een Hemels Koninghrijcke.
Door hem zijn wy verſoent en van den vloeck bevrijdt.
Ghy alle, die Godt vreeſt, in Gode u verblijdt.
Den klager, d'helſche Draeck, kan ons niet meer beſwaren,
Want Godt tot onſen trooſt, is heerlijck op-gevaren,
En ſal oock nemen op, die vaſt op hem vertrouwt,
In d'Hemels Melody, die nimmer op en hout:
Daer ſal het heyligh Choor in deſe gulde Wooningh
Met ſtemme roepen uyt: Lof-ſinget onſen Koningh.

Hand. I. verſſ. 9, 10, 11.

Ende als hy dit geſeght hadde / wiert hy opgenomen daer ſy het ſagen/ ende een wolcke nam hem wech van haren oogen. Ende alſoo ſy hare oogen na den Hemel hielden / terwijle hy henen voer / ſiet / twee Mannen ſtonden by haer in witte kleederen: Welcke oock ſeyden / Ghy Galileeſche Mannen / wat ſtaet ghy ende ſiet op na den Hemel? Deſe Jeſus / die van u opgenomen is in den Hemel/ ſal alſo komen/ gelijckerwijs ghy hem na den Hemel hebbet ſien henen varen.

Joannis 14. verſſ. 1, 2, 3.

Uw' herte en worde niet ontroert: ghy-lieden gelooft in Godt / gelooft oock in my. In het Huys mijns Vaders zijn vele wooningen: anderſints ſoo ſoude ick het u geſeght hebben / ick gae henen / om u plaetſe te bereyden. Ende ſoo wanneer ick henen ſal gegaen zijn / ende u een plaetſe ſal bereydt hebben / ſoo kome ick weder / &c.

Op de woorden Christi, Matth. 25. 34.

Komt ghy gezegende mijns Vaders / be-erft dat Koninghrijck / 't welck u bereydt is voor de grondt-legginge der wereldt.

WAer isser yemandt oyt soo kloeck op aerd' gevonden
Die Godes groote magt of wijsheit kan door gronden:
Het nauwste ondersoeck dat yemandt heeft gedaen,
Om Gods verborgentheyt natuerlijck te verstaen,
Dat is so dwaes geweest (hoe schoon het scheen te blinken)
Als of een kindt de Zee woud' in sijn Lichaem drincken.
Hierom soo roept met recht d'Apostel Paulus uyt,
O diepe rijckdom Gods, wie weet van sijn besluyt?
Wie heeft des Heeren sin bekent voor 's wereltsgronden?
Wie heeft'er tot sijn raedt een tittel by gevonden?
Gods Dienaers hebben ons soo veel daer van geseydt,
Als even noodigh is tot onser zaligheydt.
Wegh dan hooveerdigheyt, die tot den Hemel binnen,
Wilt gaen met u verstandt, ghy kundt geen Zielen winnen.
Door al te hooge drift, wat tracht ghy na die dagh,
Die Godt verborgen houdt, en niemandt weten magh;
En hoe veel datter zijn, die door de poorte dringen,
Die nauw is ende engh, en diergelijcke dingen,
Het is maer tijdt-verdrijf, 't is sottelijck gedaen.
Doet ghy na Christus woordt, op dat ghy moogt bestaen
Voor 't Goddelijcke recht, dat ghy als dan meught hooren
Die lieffelijcke stem met al de uytverkooren:
Komt ghy gezegende, besit in eeuwigheyt
Het Hemels Paradijs, dat voor u is bereydt:
Want in mijn Coninghrijck daer sult ghy triumpheeren,
En altijdt vrolijck zijn voor 't aengesicht des Heeren.

2 Tim. 2. versf. 22, 23, 24.

Maer vliet de begeerlijckheden der jonckheyt: ende jaegt na rechtveerdigheyt/geloove/ liefde/vrede met de gene die den Heere aenroepen uyt een reyn herte. Ende verwerpt die vragen / die dwaes en sonder leeringe zijn / wetende datse twistingen voortbrengen. Ende een dienstknecht des Heeren en moet niet twisten / maer vriendelijck zijn tegen alle/ bequaem om te leeren/ [ende] die de quade kan verdragen.

VER-

VERVOLGH
Van de Goedtheydt ende Weldaden Godts over den Boetveerdigen.

Jacob werdt van Godt met Rijckdom gezegent.

DEN alderwijsten Godt, den grooten Heer der heeren,
Die Hemel ende aerd' kan wonderlijck regeeren,
Wiens Goddelijcke macht, en heerlijckheyt bestaet
In eeuwigh sonder eynd', dat nimmermeer vergaet,
Die selfs de volheyt is met vruchten overladen,
Die alle soete lust en heerelijcke daden
Gelijck een rijcke stroom geduurigh tot ons brenght,
En sonder na-verwijt mildadigh aen ons schenckt:
Die zy voor eerst geseydt, van u en my te samen,
Lof, eer en danckbaerheyt, in eeuwigheden, Amen.
Vermits hy aen den mensch, die aerd' is ende stof,
Sijn mildigheyt betoont, soo keert hem alle lof
Tot Godt, die goedertier ons noch beneffens 't leven,
Heeft alles in de handt en tot een spijs gegeven,
Die ons met rijckdom vult, in volle overvloet,
Hy is die rijcke Godt die ons dit alles doet.
Dit heeft den vromen man, den Jacob ondervonden,
Die uyt sijn Vaders huys tot Laban is gesonden
Maer enckel met een staf, en sonder rijckdom meer,
En is in korte tijdt geworden als een Heer.
Die in de koude nacht, die in de heete dagen,
Gingh dwalen met het Vee, en moest sijn leven wagen,
En stellen in gevaer, van eenigh wilt gediert,
Dat in de duysternis omtrent de kudde swiert,
Die dick en menighmael het loon, by hem bedongen,
Niet suyver en verkrijght: maer van sijn Oom gedwongen,
Tot dienst voor hem alleen, en dat soo lange tijdt,
Waer door hy op het velt veel hitt' en koude lijdt.
Die om een soete Maeght wel veerthien jaren dienden,
En werde noch benijt van al sijn naeste Vrienden,

Waer dat hem Jacob keert, het aengesicht dat staet
Van Laban niet als 't plagh, hy werdt van hem gehaet,
Hy is hem wonder stuur, in alle saken tegen:
Des even niet te min des Heeren rijcken zegen
Die houdt sijn ouden gangh, en neemt geen ander wijck,
Dus werdt den goeden Man in korte jaren rijck:
Sijn Schapen nemen toe, het vloeyt aen alle zijden.
Dit is een soete les, voor ons in dese tijden,
Dat niemandt op het aerdtsch hem al te seer bedroeft,
Schoon hy een kleyne tijt van Gode werdt beproeft,
En weynigh is versien met tijdelijcke have,
Dat hy op aerde is als een geringe slave,
Dat hy aen alle kant in kommernisse leeft,
In quellingh en verdriet, om dat hy weynigh heeft:
Des Heeren milde handt die kan het haest verkeeren,
Oock selve, daer niet is, de goederen vermeeren,
Kan geven rijcke schat, daer niemandt het vermoet,
En na veel slaverny weer rijckelijck versoet.
Die oock in hoogen staet en rijckdom is geseten,
Die moet die soete les oock mee tot leeringh weten,
Dat hy voorsichtigh leeft, dat niemandt hem verstout,
Te steunen op sijn goedt, op rijckdom hem vertrouwt.
Men vindt een gulden spreuck, Godt gaf en nam het weder:
Het goedtje dat stuyft wegh, gelijck een lichte Veder,
Dat heeft den vroomen Job soo bitterlijck gesmaeckt,
't Is beter niet geroemt, al eer men onder raeckt.

Genes. 31. versf, 1, 2, 3, &c.

Doe hoorde hy de woorden der Soonen Labans / seggende / Jacob heeft genomen alles wat onses Vaders was: ende van 't gene dat onses Vaders was heeft hy alle dese heerlijckheyt gemaeckt. Jacob sagh ooch het aengesichte Labans aen: ende siet, dat was tegen hem niet als gisteren [ende] eergisteren. Ende de Heere seyde tot Jacob / Keert weder tot het landt uwer Vaderen / ende tot uwer maeghschap: ende ick sal met u zijn. Doe sont Jacob henen / ende riep Rachel ende Lea op het veldt tot sijne kudde. Ende hy seyde tot haer / Ick sie u Vaders aengesichte / dat het tegens my niet en is / als gisteren [ende] eergisteren; doch de Godt mijns Vaders is by my geweest. Ende ghylieden wetet / dat ick met alle mijne macht uwen Vader gedient hebbe.

Joseph

Joſeph een Heere in Egypten / ſpijſight en behoedt ſijns Vaders huys.

ALs voor het ſwacke vlees geen uitkomſt is voor handen,
Alſt arme Schaepje doolt, niet weet waer't ſal belanden,
Wanneer het in een Put vol jammer en verdriet
Moet lijden en daer na in vreemde handen ſiet:
Wanneer men door het kruys hem naulijks weet te wenden,
Dan weet den Schepper ons verloſſingh toe te ſenden.
Hadt Joſeph niet gedwaelt, was Joſeph niet verkocht,
Was Joſeph niet in 't Huys van Potiphar gebrocht,
Waer ſoud' den Patriarch met al ſijn lieve Kind'ren
Gebleven zijn, doen 't zaed nu hardt begon te minderen?
Tot wien hadt hy gereyſt, waer hadt hy heen gekeert,
Wanneer de dieren tijdt het alles hadt verteert?
Sijn Landen, Huys en Hof, ja ſelfs ſijn eygen leven,
Hadt hy om weynigh broodt aen Pharo moeten geven.
Hadt Joſeph niet geleeft, den ſcherpen hongers-noodt,
Die hadt hem anderſints gebracht tot in de doodt:
Maer hy nu tot een Vorſt van Godt aldaer geſonden,
Laet aen ſijn Vader ſelfs ſijn groote ſtaet verkonden.
Hy ſpijſt het Huys-geſin, de Broeders aen ſijn dis:
Ons heden tot een trooſt, dat Godt Almachtigh is.

Geneſis 45. verſſ. 8, 9, &c.

Doch Godt heeft my voor u-lieden aengeſicht henen geſonden / om u een overblijfſel te ſtellen op de aerde; ende om u by 't leven te behouden / door eene groote verloſſinge. Nu dan / ghy hebt my herwaerts niet geſonden / maer Godt ſelve / die my tot Pharaos vader geſtelt heeft / ende tot eenen Heere over ſijn gantſche huys / ende Regeerder in 't gantſche landt van Egypten / Haeſtet u / ende treckt op tot mijnen Vader / ende ſegget tot hem / Alſoo ſeyt uw' Soone Joſeph: Godt heeft my tot eenen Heere den gantſchen Egyptenlande geſtelt: komt af tot my / en vertoeft niet. Ende ghy ſult in den Lande Goſen woonen / ende na by my weſen / ghy ende uwe Sonen / ende uwer Sonen Sonen / ende uwe Schapen / ende uwe Runderen / ende al wat ghy hebt. Ende ick ſal u aldaer onderhouden: want daer ſullen noch vijf Jaren des hongers zijn; op dat ghy niet en verarmt / ghy / ende u Huys / ende alles wat ghy hebt. Ende ſiet / uwe oogen ſien 't / ende de oogen mijnes Broeders Benjamins / dat mijn mondt tot u ſpreeckt. Ende boodtſchappet mijnen Vader alle mijnen heerlijckheydt in Egypten / ende alles wat ghy geſien hebt: ende haeſtet u / ende brenget mijnen Vader herwaerts af.

Jacob werdt in sijn ouderdom door Joseph heerlijck verblijdt.

O Soon ! dewijl ick nu met oogen magh aenschouwen
U groote heerlijckheyt, hoe soud' ick my onthouwen
Van vreughde ? want mijn hert inwendigh is verblijt,
Vermits mijn oogen sien, dat ghy in 't leven zijt.
Ach Sone ! sulck een Prins, dus van Godt op-getogen,
Van blijdtschap drucken my de tranen uyt mijn oogen.
Een Heere van het landt, het schijnt voor my een droom,
Dat sulck een groote Vorst, seydt (Vader) wellekoom :
Voor wien wy heden staen, voor wien wy neder buygen :
Wiens Princelijck ontfangh, u staet ons doet getuygen.
Mijn Kindt, men seyde my, dat ghy verslonden waert :
Maer Godt, die machtigh is, heeft u soo langh gespaert,
Ons tot een hooge troost, in dese droeve tijden,
Waer in ick my, ô Soon ! volkomen kan verblijden,
En leve nu gerust, ick stel my nu bereydt
Te scheyden van de Aerd', te gaen in d'eeuwigheyt.
Hadt ghy hier niet geweest, wy hadden moeten sterven,
Wy souden dese gunst aen Pharo niet verwerven.
De Heere zy gedanckt, die u alsulck een maght
Heeft na sijn goede wil geluckigh toe-gebracht,
Waer door gy met een woordt, ons kunt ten vollen spijsen.
Komt siet ô Christen mensch ! hier kan men klaer bewijsen,
Dat somtijts in de noodt de Kinders zijn een stut,
De Ouders tot een troost, tot welvaert en tot nut :
Een Kindt werdt menighmael tot grooter staet verheven,
Elck houdtse vry in waerd', die vroom met Joseph leven.

Genesis 46. versſ. 28, 29, 30.

Ende hy sondt Juda voor sijn aengesichte heenen tot Joseph / om voor sijn aengesichte aenwijsinge te doen na Gosen : ende sy quamen in het landt Gosen. Doe spande Joseph sijne wagen aen / ende toogh op sijnen Vader Israël te gemoete na Gosen : ende als hy sich aen hem vertoonde / soo viel hy hem aen sijnen hals / ende weende lange aen sijnen hals. Ende Israël seyde tot Joseph : Dat ick nu sterve / na dat ick u aengesichte gesien hebbe / dat ghy noch leeft.

Moyses Gebooꝛte. Exodus 2.

EEN Kindt, een teere Wicht, in Israël gebooren,
Een Kindt, van d'eerste uur by Gode uytverkooren,
Een Kindt, dat door 't Gebodt des Koninghs wierdt gebracht
In 't Water, om alsoo te sterven onverwacht.
Wiens leger-plaetse was een kistken maer van biesen,
Met lijm en peck versien, dit moest de Moeder kiesen:
Daer leydt 't onnosel dier en drijft vast op genaedt,
Daer leyt het in en schreyt, en weet van goedt noch quaedt:
Hier komt by avontuur, een Juffer om te baden,
Die siet dit kleyne Wicht, s'ontfanght het in genaden,
Sy, die een Dochter was van Pharao, niet te min
Betoont barmhertigheydt, met toegenegen sin,
Neemt sy dit Kindt tot haer, het welck alree moest derven
Sijns Moeders lieve borst, en eyndelijck daer sterven:
Maer door des Heeren raedt, door Godes wijse macht,
Werdt Moyse wederom sijn Moeder toe-gebracht,
Die 't Kindt heeft op-gesooght, kon liefd' aen hem betoone,
Schoon dat hy droegh de Naem van Pharaos Dochters Sone.

Moyses een Leyder van Gods Volck.

ALS Moyses in sijn tijdt, in 't midden van sijn Jaren,
Was beesigh op het velt, komt Godt hem openbaren
Sijn heymelijcken raedt; en toont sijn Heerlijckheydt
Hem in den dooren-bos, daer werdt hem op-geleydt
Een Goddelijcke last, die Moyses doet verschricken,
Uyt vreese dat sijn Ziel hier in hem sal verstricken:
Een last om Godes Volck te voeren uyt het Landt,
(Daer Pharos macht regeert) door een verheven handt:
Hier werdt dit kleyne Wicht door 't loopen van de jaren
Een baken, een pylaer, een leyder van de scharen,
En voert op eenen dagh, door 't Goddelijck bewint,
Ses-hondert-duysent Man, behalven Vrouw en Kindt,
Uyt slaverny, en gaet door 't roode Meyr met vreughden,
Soo dat oock Israël haer op den wegh verheughden:
Met Princelijck verstandt hy dese Schaer regeert,
In noodt hy voor het Volck by Godt intercideert,
Hy leydt haer tot den strijdt, en biddet Godt Almachtigh,
Sy op dit trouw Gebedt verslaen haer vyandt krachtigh,
Een yder is bevreest, een yder staet beducht,
Waer heen het Leger keert, den Vyandt voor haer vlucht,
Sy nemen Steden in, ja gantsche Coninghrijcken,
Waer aen Gods groote maght en mogentheyt kan blijken.

Exod. 3. verss. 7, 8, 9, &c.

Ende de Heere seyde/ Ick hebbe seer wel gesien de verdruckinge mijns Volcks/ 't welck in Egypten is: ende hebbe haer geschrey gehoort van wegen hare drijvers/ want ick hebbe hare smerten bekent. Daerom ben ick neder gekomen/ dat ick het verlosse uyt de handt der Egyptenaren/ ende het op-voere uyt desen Lande/ na een goede ende ruym Landt/ na een Landt vloeyende van Melck ende Honigh: tot de plaetse der Cananiten ende der Hethiten/ ende der Amoniten/ ende der Pherezijten/ ende der Jebusiten. Ende nu/ siet het geschrey der Kinderen Israel is tot my gekomen; ende ooch hebbe ick gesien de verdruckinge/ daer mede de Egyptenaers haer verdrucken. Soo komt nu/ ende ick sal u tot Pharao senden/ op dat ghy mijn Volck (de kinderen Israels) uyt Egypten voeret.

Moyses

Moyses Sterft.

WAnneer des levens draet met Moyses liep ten ende,
Soo sprack hy voor het lest nu tot de gantsche bende,
En seyd haer als adieu, met zegen hoog geroemt,
En klam doen op een Berg, die Nebo was genoemt:
Alwaer den grooten Godt hem toonde al de Landen,
Die hy noch Israël soud' geven in de handen,
Waer uyt dat hy dat Volck, dat sterck was ende veel,
Soud' drijven door het Swaert, hun tot een errefdeel.
Hier mede quam het eynd', en Moyses is gestorven,
In stilheyt ende rust, en heeft alsoo verworven
Genade by sijn Godt, die voor 't beloofde Land,
Hem voerd in 't Hemels-hof, stelt in volmaeckter stand.
Nu is des Heeren Knecht in blijdtschap ende vrede,
Geen mensch en weet sijn graf tot op den dag van heden.

Deut. 34. verss. 1, 2, 3. &c.

Doe gingh Mose op uyt de vlacke Velden Moabs na den Bergh Nebo / op de hooghte van Pisga / welcke recht tegen Jericho over is: ende de Heere wees hem dat gantsche Landt / van Gilead tot Dan toe: Ende het gantsch Napthali / en het landt van Ephraim / ende Manasse: ende het gantsche landt van Juda / tot aen de achterste Zee. Ende het Zuyden / ende het effene veldt der valeye van Jericho / de Palmstadt / tot Zoar toe. Ende de Heere seyde tot hem: Dit is het landt dat ick Abraham / Isaac ende Jacob gezwooren hebbe / seggende: Uwen zade sal ick het geven: ick heb het u met uwe oogen doen sien; maer ghy en sult daer heenen niet over-gaen. Alsoo sterf Mose / de knecht des Heeren / aldaer in den lande Moabs / naer des Heeren mondt. Ende hy begroef hem in een dal / in den lande Moabs / tegen over Beth-Peor / ende niemandt heeft sijn graf geweten / tot op desen dagh.

Josua tot een Regent in Moyses plaetse gestelt.

WAnneer des Heeren Oog draegt sorge voor de menschen
Wie souder schoonder saeck hier in dit leven wenschen?
Een Oog dat nimmer slaept, dat alle dinck doorsiet,
En weet wat hier op aerd' geschieden sal of niet?
Een Oog, een machtig Oog, dat alles kan verslinden,
Waer in dat Godes Volck kan vreugt en trooste vinden:
Gelijk als hier geschiet, door wiens voorsigtigheyt,
Dat Josua het volck als Schapen henen leydt,
En brengt haer in dat land daer schoone vrugten groeyde,
Daer hoonigh ende melck ten vollen overvloeyde,
Alwaer dat Israël in weelde sit en rust,
En dient den Schepper daer met vreught en volle lust:
Dus weet den grooten Heer, noch Princen te verwecken,
Die voor het Vaderland met Josua uyt-trecken,
En strijden tot der tijd, dat ons de Heere geeft,
Dat al de Christenheydt in rust en vrede leeft.

Josua 1. versſ. 1, 2, 3, &c.

Het geschiede nu / na de doodt Moyse des knechts des Heeren / dat de Heere tot Josua / den soone Nun / Moyse dienaer / sprack / seggende: Mijn knecht Moyse is gestorven; soo maeckt u nu op / treckt over dese Jordane / ghy en al dit Volck / tot het landt dat ick hen / den Kinderen Israëls / geve. Alle plaetse / daer u-lieden voet-zole op treden sal / hebbe ick u gegeven: gelijck als ick tot Moyse gesproken hebbe. Van de Woestijne ende desen Libanon af / tot aen de groote Riviere / de Riviere Phrath / het gantsche landt der Hethiten / ende tot aen de groote Zee / [tegen] den ondergang der Sonne / sal u-lieder Landt-pale zijn. Niemandt sal voor u aengezichte bestaen alle de dagen uwes levens.

Josua doet de Sonne stille staen / en verslaet Een en Dertigh Koningen.

HET swaert geluckigh is van sulcke Potentaten,
Die haer volkomentlijck op Godt alleen verlaten;
Dit heeft dien trouwen Helt, dien Josua gedaen
Op wiens Gebedt (terstondt) de Son heeft stil gestaen,
En is alsoo de nacht niet over haer gekomen:
Een Goddelijcke gunst heeft Josua vernomen.
Den Hemel is hem mee, de nare nacht vertreckt,
De Son aen 't Firmament hem tot een hulpe streckt,
Sijn Vyandt hy verslaet, de Koningen seer prachtigh,
Tot een-en-dertigh toe, die overwint hy machtigh.
't Werdt alles uyt-geroeyt, sy vallen voor hem neêr,
Godt strijdt voor Israël met hagel, windt en weêr.
Een wonderlijcke daedt. O Heer! wilt t'allen tijden
Ons loffelijcken Prins alsoo oock leeren strijden,
Op dat hy door u kracht den Vyandt magh verslaen,
Gelijck als Josua heeft in sijn tijdt gedaen.

Josua 10. verss. 11, 12, 13, &c.

't Geschiede nu doese voor 't aengesichte van Israel vluchteden/ zijnde in den afgangh van Bet-horon / soo wierp de Heere groote steenen op haer van den Hemel / tot Azeka toe / dat sy storven: daer warender meer die van de hagel-steenen storven / dan die de Kinderen Israels met den zweerde dooden. Doe sprack Josua tot den Heere / ten dage als de Heere de Amoniten voor het aengesichte der Kinderen Israels over gaf / ende seyde voor de oogen der Israeliten / Sonne staet stille te Gibeon / ende ghy Mane in het dal Ajalons. Ende de Sonne stondt stille / ende de Mane bleef staen / tot dat sich het volck aen sijne vyanden gewroocken hadde. Is dit niet geschreven in 't Boeck des oprechten? De Sonne nu stondt stille in 't midden des Hemels / ende en haestede niet onder te gaen omtrent eenen volkomenen dagh. Ende daer en was geenen dagh desen gelijck / voor hem / noch na hem / dat de Heere de stemme eenes mans [alsoo] verhoorde: want de Heere streedt voor Israel.

Josua

Josua leert als een getrouw' Overste / Het volck Gods Geboden te houden.

EEN treffelijck Patroon voor alle vroome Menschen
Is Josua geweest, vol zeegening na wenschen,
Hy heeft hem aen sijn Heer geduurig vast gehecht,
En altijdt na Gods Woord sijn wegen aengerecht.
Hy heeft het swacke Volck in deugden voor getreden,
En haer altoos geleerd Gods Wet en goede zeden:
Noyt heeft hy op hem selfs, nog op sijn kracht gestaen;
Maer na des Heeren wil en wijse raedt gedaen.
Nu in sijn Ouderdom, en in sijn hooge Jaren,
Soo doet hy Israël voor 't lest by een vergaren,
En spreekt: Ick ben nu oud, ghy hebt Gods sterke handt,
Sijn wonderlijcke daedt gesien aen alle kant.
Hoe machtig dat hy heeft in nood voor u gestreden,
Waer door ghy nu besit veel Landen en veel Steden:
Dus houd nu sijn Gebod, en gaet kloeckmoedig voort,
Vertrouwt op hem alleen, en luystert na sijn Woordt,
Soo sult ghy vast bestaen, uw' staet die sal vermeeren:
Het landt geluckigh is, daer Prinçen selver leeren.

Josua 23. verss. 1, 2, 3, &c.

Ende het geschiede na vele dagen / na dat de Heere Israel ruste gegeven hadde van alle sijne Vyanden rontom henen: ende Josua oudt geworden / [ende] wel bedaeght was: Soo riep Josua gantsch Israel / hare oudste / ende hare Hoofden / ende hare Rechters / [ende] hare Ampt-lieden / ende hy seyde tot haer / Ick ben oudt geworden / [ende] wel bedaegt. Ende ghy-lieden hebt gesien alles wat den Heere uwen Godt gedaen heeft allen desen volckeren voor u aengesigte: want de Heere uwe Godt selve is het / die voor u gestreden heeft. Siet ick hebbe u dese overige volckeren door het lot doen toe-vallen / ten erfdeele uwer stammen / van de Jordane af / met alle de volckeren die ick uyt-geroeyt hebbe / ende tot de groote Zee tegen den ondergang der Sonne. Ende de Heere uwe Godt salse uyt-stooten voor u-lieder aengesichte / ende hy salse van voor u-lieder aengesichte verdrijven; ende ghy sult haer Landt erffelijck besitten / gelijck als de Heere uwe Godt tot u gesproken heeft. Soo weest seer sterck / om te bewaren / ende om te doen alles dat geschreven is in het Wet-boeck Moyse / op dat ghy daer niet af en wijckt ter rechter noch ter slincker-handt.

Josua Sterft.

ALS Josua het volck nu hadde voor gedragen,
De groote weldaed Gods, die in voorgaende dagen
oo heerlijck was geschied, soo heeft hy een Verbond
Met Israël gemaeckt, en op den selven stond
Noch in het Wet-boek Gods met eygen hand geschreven
Vaer af den grooten steen getuygenis soud' geven,
Dat nu de gantsche Schaer verbonden was aen Godt,
Te dienen sijnen Heer, te houden sijn Gebodt.
Vaer op dat yder een het Ja-woord heeft gesprooken,
En Josua terstond sijn oogen heeft gelooken.
Doen hy sijn trouwe dienst ten vollen had gedaen,
Soo is hy op den wegh van alle vleesch gegaen.
Nu sal hy 's levens kroon gewisselijck be-erven;
Geluckig is een Prins, die zaliglijck mag sterven.

Josua 24. verss. 22, 23, 24, &c.

Josua nu seyde tot den volke/ Ghy zijt getuygen over u selven/ dat ghy u den Heere verkooren hebt / om hem te dienen: Ende sy seyden / Wy zijn getuygen. Ende nu / doet de vreemde Goden wegh / die in't midden van u zijn / ende neygt uwe herten tot den Heere den Godt Israels. Ende het volck seyde tot Josua: Wy sullen den Heere onsen Godt dienen / ende wy sullen sijne stemme gehoorsamen. Alsoo maeckte Josua op dien selven dagh een Verbont met den volcke: Ende hy stelde 't haer tot een insettinge ende recht te Sichem. Ende Josua schreef dese woorden in het Wet-Boeck Godes: ende hy nam eenen grooten steen / ende hy rechtede dien daer op onder de eycke/ die by het Heyligdom des Heeren was. Ende Josua seyde tot den gantschen volcke / Siet desen steen sal ons tot een getuygenisse zijn / want hy heeft gehoort alle de redenen des Heeren / die hy tot ons gesprooken heeft; ja hy sal tot een getuygenisse tegens u-lieden zijn / op dat ghy uwen Godt niet en lieght. Doe sondt Josua het volck wegh / een yder na sijn erfdeel. Ende 't geschiede na dese dingen/dat Josua/de sone Nun/ de knecht des Heeren sterf/oudt zijnde hondert ende thien Jaren.

Elias wordt van den Engel gespijst.

DOor Jesabels gebodt soo moet Elias vluchten,
En met een sterke drift tot God inwendig suchten,
Hy roept vast om de dood, en met een naer geklagh,
Soo bid hy sijnen Heer, dat hy doch sterven mach.
Hy vind hem nu alleen, en steld hem noch te slapen:
Maer God, die dese Man heeft tot sijn dienst geschapen
Die gaet een ander wegh, die wil sijn dood noch niet:
Hier siet ghy nu perfect, hoe 's menschen wil geschiet.
Een Engel hem verschijnt, die port hem om te eten,
Die laet een ander les als sterven aen hem weten,
Die weckt hem twee-mael op, en seyd hem heftig aen
Staet op, en eet terstond, ghy sult noch verder gaen.
Den Engel die vertreckt, terstond soo moet hy rijsen,
Gaet veertig dagen lang op eenderleye spijsen.
Daer komt geen bleeke dood, al gaet hy lange tijdt,
't Is Godt die na sijn wil die enge draet af-snijdt.
Indien den lesten snick stond selven aen de menschen,
Elck soud in tegenspoet gewis om sterven wenschen.
Geen mensch en leed hier pijn, nog smart of kommernis
't Is best dat een alleen daer van de Meester is.

1 Regum. 19. verss. 4, 5, 6, &c.

Maer hy selfs gingh heenen in de Woestijne eene dagh-reyse / ende quam / ende sat onder eenen Jeneverboom: ende badt dat sijne ziele storve / ende seyde: 't Is genoegh / neemt nu Heere mijne ziele: want ick en ben niet beter dan mijne Vaderen. Ende hy leyde sich neder / ende sliep onder eenen Jeneverboom: Ende siet / doe roerde hem eenen Engel aen / ende seyde tot hem: staet op / eet. Ende hy sagh om / ende siet tot sijn hooft-eynde was een koecke op de koolen gebacken / ende eene flessche met water; alsoo at hy / ende dranck; ende leyde sich wederom neder. Ende de Engel des Heeren quam ten andermael weder / ende roerde hem aen / ende seyde: Staet op / eet: want de wegh soude voor u te veel zijn: Soo stondt hy op / ende at / ende dranck; ende hy gingh door de kracht der selver spijse / veertig dagen ende veertig nachten / tot aen den Bergh Gods Horeb.

Elias werdt in een Tempeest ten Hemel Opgenomen / 2 Regum 2.

AL wat hier voor den mensch niet mogelijck kan wesen,
Geschied door Godes kracht, en doet een yder vreesen.
Wat heeft des Heeren Knecht al wonderen gedaen!
Geen water ofte vyer en kon hem tegen staen.
Maer eyndelijck heeft Godt een wonder willen wercken,
Waer aen men sonderlingh sijn mogentheyt kan mercken,
Een wonder noyt gehoord, van Adams tijden af,
Een mensche sonder dood, een mensche sonder graf,
Een mensch, die onversiens ten Hemel werd genomen,
Om wien dat schielijck is een Hemels Jacht gekomen:
Diens Paarden vyerigh zijn, de Wagen niet te min
Is rontom als een brandt, daer sit Elias in.
Gelijck een groote Vorst, van ongemeene krachten,
Verciert met Hemels tuygh, en diergelijcke machten,
Hy vaert ten Hemel op in Onwe'er en Tempeest,
En werdt alsoo in kort een Goddelijcke Geest.

Elisa ontfanght den Geest van Elia.

ELisa staet en kijckt, en roept met luyder stemme,
Hy weet door dit gesicht hem selven niet te temme,
Hy star-oogt na de Lucht, en roept noch even sterck,
Mijn Vader waer dus heen? hy siet het wonder werck!
Sijn alderliefste vriendt dus van hem af-getoogen,
En op een oogen-blick geslingert uyt sijn oogen,
Hy staet geheel versuft, verslagen en bevreest:
Maer sonder lang vertrek, hy krijgt een ander geest,
Den Mantel heft hy op, die door de snelle rede
Sijn vriend ontvallen is, en doeter wonder mede:
Hy slingert die te saem, en heftig daer meê slaet,
Waer door het water splijt, soo dat Elisa gaet
Nu midden door de Stroom, en vind in alle wegen,
Dat hy de selve geest van Godt nu heeft verkregen,
Om welcke dat hy badt. O troostelijck besluyt,
Dus send de selve God noch Herders voor ons uyt,
Die 't Woord des Heeren regt in dese oogste snijden,
En wijcken niet daer af ter recht noch slincker zijden,
Ten eynde dat de draeck geen zielen meer verslind,
O mensch! om Godes wil de Herders doch bemind.

2 Regum. 2. versſ. 11, 12, 13, &c.

Ende het gebeurde/ als sy voort gingen/ gaende ende sprekende/ siet/ soo wasser een vyerige wagen met vyerige Peerden/ die tussen hen beyden scheydinge maeckten: alsoo voer Elia met een onweder ten Hemel. Ende Elisa sagh 't / ende hy riep: Mijn Vader/ mijn Vader / wagen Israels / ende sijne Ruyteren; ende hy sagh hem niet meer: Ende hy vattede sijne kleederen / ende scheurdese in twee stucken. Hy hief oock Elias Mantel op / die van hem afgevallen was; ende keerde weder / en stondt aen den oever der Jordane. Ende hy nam den Mantel van Elia / die van hem afgevallen was / en sloegh het water; ende seyde / Waer is de Heere de Godt van Elia? Ja de selve? Ende hy sloeg het water/ ende het werdt herwaerts ende derwaerts verdeelt / ende Elisa gingh daer door. Als nu de Kinderen der Propheten / die tegen Jericho waren / hem sagen / soo seyden sy / De Geest van Elia rust op Elisa: ende sy quamen hem te gemoete.

Elisa

Elisa verblijdt een bedroefde Vrouwe / die veel Schulden hadde.

HOE meenig opregt hert moet heymelijck gaen klagen
En leven ongerust door veel bedroefde vlagen.
En soo my yemand vraegt, Waerom dit nu geschiet?
O vriendt! let op de tijdt, die ghy voor oogen siet:
De tijdt die brenght het meê, wat sal den mensch beginnen!
Och! 't is een slechte staet, daer is niet om te winnen,
De schulden nemen toe, (eylaes!) den vroomen Man
Die siet het Huys-gesin met droeve oogen an.
De tranen is de dranck, het treuren is de spijsen,
Soo lang dat God sijn gunst en liefde komt bewijsen,
Tot dat Elisa komt en vult met overvloet
De Vaten, daer de Vrouw haer Schult-Heer me'e voldoet;
Wiens herte was bedroeft, met schulden overladen,
Nu van haer Man berooft, en weet haer niet te raden.
De Schult-Heer is te wreet, hy dreygt met ongedult,
Haer Soonen alle bey te nemen voor de schult.
Sy bidt in dit geval, en krijght terstond genade:
Dus geeft de Heere noch sijn zegen vroeg en spade.

2 Regum 4. versſ. 1, 2, 3, &c.

Eene Vrouwe nu uyt de Wijven van de Soonen der Propheten riep tot Elisa / seggende: Uwe Knecht / mijn Man / is gestorven / ende ghy weet / dat uwe Knecht den Heere was vresende: nu is de Schult-heere gekomen / om mijne beyde Kinderen voor hem tot Knegten te nemen: Ende Elisa seyde tot haer: Wat sal ick u doen? geeft my te kennen / wat ghy in den Huyse hebt: Ende sy seyde / Uwe Dienst-maeght en heeft niet met allen in den Huyse / dan een Kruyche met Olye. Doe seyde hy / Gaet / eyscht voor u Vaten van buyten / van alle uwe na-bueren ledige vaten / maeckter niet weynigh te hebben. Komt dan in / ende sluyt de deure voor u / ende voor uwe Sonen toe; daer na giet in alle de Vaten / ende dat vol is / set wegh.

Vers 7.

Doe quam sy / ende gaft den Man Gods te kennen: ende hy seyde: Gaet henen / verkoopt de Olie / ende vergelt uwen Schult-heere: ghy dan / [met] uwe Sonen leeft by het overige.

Elisa verwerft vande Heere voor een Vrouw die geen kinderen hadde / een Sone / en de selve stervende / maeckt hy hem weder levendigh.

HET was van ouden tijdt een wonder groote zegen,
Wanneer een jonge Vrouw veel Kinders had verkregen
Wanneer sy vruchtbaer was, men spracker deftig van,
De Vrouwe tot een lof, en eere voor den Man.
Al was de rijckdom groot van huysen, Hof en Landen,
Men leefde sonder kind, dat was een groote schanden,
Dat wist Gehasi wel, die tot Elisa seydt,
Mijn Heer soo 't u belieft, soo wilt uyt danckbaerheyt,
Voor al de trouwe dienst de Vrouw een Sone geven,
Op dat sy met haer Man in vroolijckheyt magh leven.
Gehasi dit versoeckt, waer op het is geschiedt,
Dat sy na seeker tijdt met vreugd een Sone siet.
De Vrouw is seer verblijd: maer siet na weynig jaren,
Het kindeken dat sterft, en doet op nieuw beswaren
Het Moederlijcke hert, schoon datse treurig leeft,
Noch is 't dat sy de moedt niet heel verlooren geeft.
Sy roept, en bidt om troost, Elisa laet hem seggen,
Hy gaet hem op het kindt en op sijn aensicht leggen,
Het leven komter in. O wonderlijcke kracht!
Het Kind is wederom sijn Moeder toegebracht.
De Ouders zijn verblijd, sy hebben Godt gepresen:
Terwijl dat aen haer Soon veel gunste was bewesen.
Wel op, ghy die nu leeft aenschouwt die groote vlijt,
Die dickmael is geschied. Nu is 't een ander tijdt,
Het bladt is omgekeert, de jaren zijn verloopen:
Indien het wesen mocht, men souze sien verkoopen,
Daer soud' een Kinder-marckt voorseker gins en hier
Oprijsen, als men siet tot Thunis en Algier.

Alwaer de ſoete jeught, de ſtercke jongelingen,
Voor dit vervloeckte Volck het meeſte gelt opbringen,
't Schijnt offer nu geen Godt ſoo wel als doe en leeft,
En dat hy maer voor een of twee de ſpijſe geeft.
Dat meerder in 't getal de ſaecke doet bederven;
En houd de weyde kael, ſoo lang tot dat ſy ſterven.
My dunckt, dit is te ſlecht, dat nu een Chriſten aard
Schier hout als voor een vloek, wanneer de Vrouwe baard:
Het gaet niet als het plag, men ſoekt wel om te trouwen,
Maer veel die in der daet het kinderbaren ſchouwen.
Het ſpreekwoort heeft ſijn kragt, men roepter wel om ien,
Maer ſoo ghy 't wel verſtaet, men wenſchter om geen tien.
Men ſtuurtſe zuyd en noord, ſy moeten dickmael ſwerven,
Ja in haer hoogſte nood, de gunſt van Ouders derven.
O Jeugt, wie dat ghy zijt, houd dit in u gedacht,
Die van u Ouders ſelfs noch waerdig zijt geacht,
Betoont u dankbaerheyt, en wilt haer ook verblijden,
Ghy hebt een groot geluck in deſe leſte tijden.

2 Regum 4. verſſ. 11, 12, 13, &c.

Ende het geſchiede op eenen dagh / dat hy daer quam: ende hy weeck in de Opper-kamer / ende leyde ſich daer neder. Doen ſeyde hy tot ſijnen jongen Gahazi / Roept deſe Sunamitiſche: en als hyſe geroepen hadde / ſtondſe voor ſijn aengeſicht / (want hy hadde hem geſeyt: ſeght nu tot haer / Siet / ghy zyt ſorghvuldigh voor ons geweeſt met alle deſe ſorghvuldigheyt; Wat is 'er voor u te doen? Is 'er yet / om voor u te ſpreken tot den Koning / ofte tot den Krijgs-overſten? ende ſy hadde geſeydt / Ick woone in 't midden mijnes volcks. Doe hadde hy geſeyt / Wat is 'er dan voor haer te doen? Ende Gahazi hadde geſeyt / Sy en heeft doch geenen Soone / en haer Man is oudt. Daerom hadde hy geſeyt / Roept haer / ende als hyſe geroepen hadde ſtondt ſy in de deure.) Ende hy ſeyde / op deſen geſetten tijd / omtrent deſen tijdt des levens ſult ghy eenen Soone omhelſen: Ende ſy ſeyde / Neen mijn Heere / ghy Man Gods / en lieght tegen uwe Dienſt-Maeght niet.

HESTER

Tot Koninginne Gekroont / bidt voor de Joden / en behoud haer by het leven.

ALS door het ſtreng Placcaet, de lieve Koningin
Was van haer Throon geſet, uyt al haer Huys-geſin,
Als Vaſthi door 't gebod Aſueros moet verlaten,
Wat is 'er op gevolgt? men heeft in alle Staten,
Geſogt en nageſpeurt, wie of de ſchoonſte vond,
Die wederom de plaets, die noch als open ſtond,
In 't Koninklijcke Hof mocht na waerdy bekleden,
En voor des Koninks ſtoel als Koninginne treden.
Men brengt een Maegden-rey te Suſan op het Slot,
Elck çiert haer lange tijd na 't Koninklijck gebodt.
De dagen gaen voorby, den tijdt die is gekomen,
Dat nu den Koning heeft de ſaake voor genomen,
En dat men voor den dag het Maegdelijck gelaet,
Het alder-aengenaemſt, het overſchoon çieraet,
Sal brengen en terſtond Aſueros gaen vertoonen,
En wie dat hy verkieſt, die ſal hy mogen kroonen,
Die ſal door al het Landt geluckig ende fijn,
Voor echte Koningin ſtraks uyt geroepen zijn.
Elck is nu wel verſien met Balſem en met Kruyden,
Die nu een ſoete ſtem laet voor den Koning luyden,
Die nu een klaer geſigt, een aardig lonkend' oog,
Vertoond, dat meenig Prins en jonge Vorſt bedroog,
En tot een ydel vyer, tot geyle luſt opweckte:
't Welck tot een ander eynd' als deſe ſaecken ſtreckte,
Nu ſiet men op het loon, nu dient het tot een lof,
Nu ſtrijd men om een Kroon, en om een hooger ſtof.
Ciert Maeghden, çiert nu vry, en na de beſte kunſte,
Op hoop van Egte Trouw, op hoop van 's Konings gunſte.

Op hoop van hooger loff, om door de ſoete min
Te werden op een uur een groote Koningin.
De tijdt die is vervult, daer komen ſnelle booden,
Die met expreſſe laſt de teere Maegden nooden,
Een yder ſtaet bereyd, hier op ſoo treed men uyt,
Elck wenſt nu haeſt te zijn Aſueros lieve Bruydt,
Des Konings bed-genoot, met hem te mogen trouwen,
En ſoo te mogen zijn het Hooft van alle Vrouwen.
Den Kamerling die brengt nu dees en geene Maegt
Ordentelijcken voor: maer geen hem noch behaegt,
Hy kan geen ſoete min uyt haren boeſem leeſen,
Hy ſietter noch al meer, die deftig zijn van weeſen,
In alles ſchier volmaeckt, die luſtig henen gaen,
Die voor ſijn Aengeſicht als een Godinne ſtaen.
Het loopt ſchier al te ſlecht, hy vind 'er noch niet eenen
Die hem vernoegen kan, men leydſe weder heenen,
Sijn herte dat ontſteeckt noch tot geen ſoete Min,
Hy voelt'er noch geen treck noch geen bewegen in.
Hy ſiet de Maegden aen: maer ſonder Minne-voncken
Hoe aardig datſe zijn, hoe dat haer oogen loncken,
't Is al te mael vergeefs, hy blijft de ſelve Man,
En ſiet de ſoete Jeugt gelijck een droom daer an.
Indien dat menig Vorſt quam ſulck een ſaeck te voren,
Daer wierd in korte tijdt een vreemde luſt geboren,
Wat ſeg ick van een Vorſt, daer ſoud' geen aardig quant,
Geen rappe Jong-geſel, gevonden zijn in 't Landt,
Die ſulk een ſchoon toneel van Maegden kon aenſchouwen
En hem van Minnens-luſt volkomentlijck onthouwen,
Dit is van ouds geweeſt een Biliams practijck,
En bragt wel in de grond een gantſche Republijck.
De ſaken die gaen voort, de uur die is gekomen,
Dat Heſter by der hand werd vriendelijck genomen,
Sy met een heus gemoed, met lieffelijck gelaet,
Nu koſtelijck verçiert terſtond ten Hove gaet:
Daer ſtaet die gulde Son, wiens glans ſoo kragtig luyſtert,
Dat hem des Konings Ziel met haer te ſamen kluyſtert.

Daer staet die morgen-star, en blinkt seer wonder schoon
Beweegt des Konings hert, en wind alsoo de kroon.
Nu voelt hy eerst een brand in sijn gemoed oprijsen,
Nu kan hy aen sijn lief haest wederliefd' bewijsen,
Nu is hy niet gestelt gelijck voor desen plagh,
En scheen of al 't vermaeck by hem ter neder lagh.
Of noyt geen schoone Vrou sijn hert soud' kunnen trecken,
Sijn al te doffe geest tot vrolijkheydt verwecken,
Nu brand hy als een vuur, en heeft geen ander lust,
Als dat hy in de schoot van sijn beminde rust.
Nu schiet hy stroomen uyt, van liefd' vol minne-treken,
En leeft in groote vreughd, gelijck het is gebleken:
Want Hester werd terstond tot Koningin gekroont,
En door het gantsche Land veel eer en lof betoont.
De Koninklijcke pracht die sal men nu hanteeren,
Het Hof dat is vervult met Princen en met Heeren,
Met Vorsten groot en kleyn, met Juffers abondant,
Waer dat men went of keert, het is aen alle kant
Versien met groote staet, den Koning heeft geboden,
Men sal door al het Rijck tot dese maeltijt nooden,
Al wat de name draegt van Prins of Edel bloet,
Alleen om Hesters wil hy dese maeltijd doet.
Daer komt het al te saem uyt veel verscheyden Landen,
Elck kust met groot ontsag de Koninklijcke handen,
En wenst hem toe geluck, in sulck een blijden staet,
Waer op dat yder een aen dese maeltijd gaet.
Daer vreugt in overvloet ten vollen is bedreven.
Noch werd benevens dien aen yder uyt-gegeven
Geschenken na den eysch, na Koninklijcke aart,
Geen kosten werd ontsien, of elders in gespaart.
Als nu de groote feest naer veel verscheyden dagen
Ten eynde was gebragt, men hoort'er niemant klagen,
Van eenig overlast, of ander ongemack,
Een yder was vernoegt, en van de vreugde sprack.
Het heeft hier niet gegaen, gelijck men siet gebeuren,
Dat, alsmen scheyden sal, dan gaet het op een treuren.
Dan

Dan rijster een gewoel, een wonder groot gedruys,
Dan baert de soete vreugt wel licht een bitter kruys,
Dan gaet men meenigmael malkander meest belasten,
In 't scheyden van de merkt dan kentmen eerst de gasten.
Hier gaet het anders toe, de Bruyloft is gedaen,
Elck soeckt nu wederom sijn eygen weg te gaen.
Daer is om eer noch staet of diergelijck gestreden,
De Princen zijn gerust, het Rijck dat is in vreden.
De Vorsten wederom die komen op een nieu,
En seggen 't lieve Paar met danckbaerheyt adieu.
Elck gaet van daer hy quam, en sonder lang te dralen,
Het Hof is als het plag, en sonder vreemde talen,
Dit is de rechte wijs, dat oock een Bruylofs Gast
Ten eynde van de tijd wel op het scheyden past.
Schoon dat den Koning selfs een maeltijd laet bereyen,
De reden die heeft plaets, op 't eynde moet men scheyen.
Als yemand hier of daer ter Bruyloft werd genoot,
Blijft langer als sijn tijd, en maeckt hem al te groot,
Als yemandt wil sijn Vriend in 't Land of in de Stede
Besoeken al te lang, het spreekwoord brengt het mede,
Dit lesje past op hem, dat aen den derden dagh,
De Gast al louter stinckt, en vry vertrecken magh.
Ghy dan, indien ghy wilt nu elders speelen, varen,
En wilt u waerde Vriend niet al te veel beswaren,
Vertrekt na korten tijd, en hebt een weynig schroom,
Als ghy dan weder komt soo zijt ghy wellekoom.
Terwijl den Koningh nu gerustigh is van leven,
Soo heeft hy in sijn Rijck tot grooten staet verheven
Nu dees en gene Prins: maer siet voor alle man
Is Haman groot gemaeckt, en sit nu boven an,
Sijn Stoel die is verhoogt, elck moet de saken prijsen,
En door een nieuw gebodt hem lof en eer bewijsen,
Een yder neygt en buygt, ootmoedig aen hem bidt,
't Is Haman, die seer trots nu haest als Koning sit.
Sijn herte dat verheft, men siet het aen sijn wesen,
Hy wil van yder een ten hoogsten zijn gepresen;

Hy voert een Koninghs pracht, een kostelijcke staet,
Een al te grooten roem, die buyten schreve gaet,
Hy treedt gelijck een Pauw, hy kan de Vorsten dwingen,
Hy spreekt geen enckel Woort of 't zijn van groote dingen,
'tIs alles hem subject, wie dat hem oock ontmoet,
Die is 't dat dese Prins ja tot der aerden groet.
Al wat hy voor hem neemt moet yder een behagen,
O! 't is een sterck gebeent', dat weeligh Vleys kan dragen:
Heer Koningh weet het vry, en houdt het voor gewis,
Hoe hoogh dat dese Man van u gezegent is.
Schoon dat hy met sijn Stoel is neffens u geseten,
En weet der Landen kracht, haer innighste secreten,
Aen wien ghy alle dingh soo overvloedigh schenckt:
Dat ghy door sulck een staet hem aen den Galligh brenght,
Sijn Princelijck gemoedt en kan die staet niet lijden,
Sijn eygen ongeval en kan hy niet vermijden,
Het is, na ick bespeur, geen ongeluckigh Man,
Die in de middelmaet soo soober leven kan,
Die in de Polecy al sachjes werdt vergeten,
En die sijn eygen Broodt (gelijck men seyt) magh eten,
Die heeft in dese tijdt al vry een beter lot,
Die leeft gerustelijck, en dient alsoo sijn Godt.
Een Mensch, wanneer hy is tot Ampten opgetoogen,
d'Ervarentheydt die leert, hy werdt soo licht bewoogen
Tot pracht en hovaerdy, hy lijdt al vry wat last,
Mijn Vriendt besiet het wel, daer is al wat aen vast,
Indien ghy tot het Ampt van Rechter werdt verkooren,
Het is een sware saeck, wat komt u al ter ooren!
Ghy staet soo menighmael en weet niet hoe ghy sult,
Ghy hoort aen wederzijd. niemandt en heefter schult,
Het vonnis evenwel dat sult ghy moeten vellen,
Het recht, het Rechters-ampt, dat kan al vry wat quellen,
Dit heeft den wijsen Man, dien kloecken Salomon,
Terstont al meê gevoelt, soo ras als hy begon
Justici ende recht, tot trooft voor alle vromen,
Siet, wat een swaren saeck is stracx voor hem gekomen,

Door welckers daet hy noch ter werelt is beroemt,
By yder ſoo bekent, onnodigh dat men 't noemt.
Verkrijght ghy by het Hof of elders groote machten,
Ghy moet u ſwarigheyt daar van al meê verwachten.
Als is 't dat Haman heeft in 't Hof de tweede ſtem:
Nochtans hy is de Vorſt, die haeſt loopt in de klem,
Die midden in de vreught het alles moet verlaten,
Sijn rijckdom, eer en pracht, met al ſijn hooffſe ſtaten,
Nu is hy op-gepronckt, en munt oock boven al,
Seer weynigh dat hy denckt op ſulck een ongeval,
Dat Haman, die na wenſch kan alle dingh verwerven,
Dat die na korte tijdt ſoo ſchandelijck ſal ſterven.
Hy treedt nu naer het Hof met groote hoovaerdy,
Elck acht hem als een godt, wie dat hy gaet voorby,
Die ziddert en die beeft, en buyght voor hem ſeer aardigh,
Hy denckt in ſijn gemoedt, hy is het alles waardigh,
Hy is de grootſte Prins, waer iſſer ſijns gelijck
Te vinden naeſt de Kroon in al het Coninghrijck?
Terwijl hy door ſijn ſtaet, door ſijn hooghmoedigh leven,
En door een hooger lof ten Hemel was verheven.
Als al de werelt nu hem naeſt den Koningh prijſt,
Soo vindt hy noch een Jood, die hem geen eer bewijſt,
Een ſlechte Mardachai die wil niet voor hem buygen,
Schoon dat hem door 't gebodt de Dienaers overtuygen,
Hoe dickmael deſe Vorſt het Hof gaet uyt en in,
Den Joode groet hem niet, noch heeft niet in den ſin,
Om eenigh corteſy aen Haman te betoonen,
Hy wil hem met geen lof (gelijck als and'ren) kroonen.
Hoe moedigh en hoe trots, hoe deftigh dat hy gaet,
Niet eens dat Mardachai verandert ſijn gelaet.
Dit kan dien grooten Vorſt, Prins Haman niet verdragen,
Dit gaet op 't alderhooghſt hem in ſijn hert mishagen,
Hier door is hy terſtondt nu in ſijn eer geraeckt,
Dit is een ſlechte ſaus, die hem niet wel en ſmaeckt,
Dat hem den Mardachai dus kleyn en ſlecht ſal achten;
Dat is een groote ſchandt, dat kunnen ſijn gedachten

In 't alderminste deel niet lijden noch verstaen,
Daer dient een ander wegh om dese saeck gegaen.
Hy met een groote nijt wraeckgierigh ingenomen,
Is wederom ten Hoof op seeker tijd gekomen,
Hy stelt de saeck in 't werck, en met een snoot beleydt,
Noch op dien eygen dagh hy tot den Koningh seyt:
O groot en machtigh Vorst! van soo veel rijcke stroomen;
Voor wiens verheven Throon de Princen moeten komen,
En buygen voor u neêr, opoff'ren hare kracht,
Ghy hebt nu al het Landt tot rust en vreed' gebracht.
Ghy hebt u volle wensch verkregen door het strijden,
Maer een dingh (letter op) dat staet u niet te lijden.
Daer is een seltsaem Volck verstrooyt door al het landt,
En soo het langer duyrt sy nemen d'overhandt.
Haer Wet die hebben sy verkregen uyt de Wolcken,
Sy leven op haer selfs, en niet als and're Volcken,
Sy stellen nimmermeer hun na der Landen Wet,
Maer blijven op haer stuck altoos soo vast geset;
Dat eer het Coninckrijck soud' barsten ende scheuren,
't Is best daer in versien, eer dat het Landt moet treuren.
Indien 't u mogentheydt belieft, en dit toelaet,
Soo schrijftmen overal, en dat op versche daedt,
Dat hem het Joodtsche volck tot sterven moet bereyden;
Soo wil ick oock terstondt, en sonder langh te beyden,
Vereeren aen het Hof thien duysent ponden net,
Aen Silver, soo dit werck sijn volle voortgangh het.
Den Koningh hoortet aen, is wonder wel te vreden,
Hy staet het alles toe, alleen op losse reden,
Is dit niet al wat licht een oordeel soo terstondt
Te vellen eer men weet de saeck sijn rechten grondt?
O Koninghlijcke Vorst! ghy laet te licht verwerven,
Om soo veel duysenden van menschen te doen sterven,
Te storten in u Landt soo veel onnoosel bloedt,
En dat noch aen een Volck dat niemandt leedt en doet.
O oversotte dat! lichtveerdigh uyt-gesproken,
De wijsheyt heeft (eylaes!) haer oogen toe geloken,

Men

Men siet hier op geen recht, de saeck werdt met bescheyt
Niet eens gebalanceert, met niemandt overleyt,
Men geeft het weeligh Paert sijn vol en losse tomen:
Siet, Haman is verblijdt, heeft nu sijn wensch bekomen,
Tot wraeck van Mardachai. Wee, wee, alsulck een Landt!
Alwaer de Vorsten zijn als kinders in 't verstant:
Wanneer ghy sulck een daet siet in het Landt geschieden,
Dat wil een groote plaegh tot sijnder tijdt bedieden.
Ghy Princen leert hier uyt een beter wegh te gaen,
Ghy Rechters laet die les voor u geschreven staen,
En wilt 't onnoosel bloedt niet al te licht verwijsen,
Soo sal u al het Volck als trouwe Rechters prijsen.
Godt heeft geen aertsche mensch in hooge staet gestelt,
Dat hy regeeren sal met maght en door gewelt.
Dit zijn de vruchten noyt van Godes lieve zegen,
Des Heeren suyver Woordt is over al daer tegen,
Die wijst een ander spoor, die leyt als'met de handt,
Tot oordeel ende recht, tot reden en verstandt.
Al is des Koninghs gunst by Haman nu verkregen,
Asuerus niet te min die gaet verkeerde wegen,
Hy weet niet wat hy doet, hy kent hem selven niet:
Want hy sijn eygen rinck aen desen Joncker biedt.
En spreeckt met volle mondt: Het Silver, my geboden,
Dat schenck ick wederom aen u met al de Joden,
Doet soo als 't belieft, en naer u eygen lust:
Op dat mijn Coninghrijck magh blijven in sijn rust.
Hier op soo is terstondt een strengh Gebodt gegeven,
En in verscheyden tael ten Hoof aldus geschreven:

DEN Artaxerxes / die van d'Indiaensche strandt /
Met Konings Magt regeert / tot aen het Moren-lant /
Die onder sijn gewelt verscheyde Koninckrijcken
Heeft wonderlijck gebracht / gelijck de daden blijcken /
Die is 't dat heden nu na sijn believen doet /
De Vorsten van het Landt een vriendelijcke groet:
Als ick een Heere ben geworden over allen /
Als my de gantsche aerd' is tot mijn deel gevallen.

Doo

Soo heb in mijn macht noyt uyt vermetenheydt /
In dees mijn groote ſtaet / tot hooghmoet my bereydt:
Maer heb het vreemde Volck ſachtmoedigh kunnen leeren/
En blijf noch ſoo geſint de Landen te regeeren.
Als ick nu in mijn raedt op vreede heb gedacht;
Soo is een wightigh ſtuck ter ſtondt voor my gebracht.
Van Haman / die getrouw hem quyt in alle ſaecken /
Waer op het gantſche Hof met reden heeft te waecken /
Hoe dat door al het Landt en Steden is verſpreyt
Een Volck / een vreemde aart / en vol rebelligheydt.
Dat noyt hem onderwerpt het Koninckliick gebieden /
En heeft een groot verſchil met alderhande lieden:
Daerom dat onſe rijck ſtantvaſtigh magh beſtaen /
Soo iſſer een Gebedt by ons aldus gedaen /
Dat die in het Geſchrift (welck onder Hamans handen
Voorſichtigh nu beruſt / als Vader van den Lande)
Geſchreven zijn / ter ſtondt / en ſonder langer ſpijt /
Met Vrouwen ende Kindt op een beſtemde tijdt
Door 't Swaert op eenen dagh al t'ſamen ſullen ſterven /
En geen barmhertigheyt aen yemant meer verwerven.
Dit is dan onſe wil / begeert' en hooghſte luſt:
Op dat ons Regiment in vreed' volkomen ruſt.

ALS nu voor alle Man 't gebodt was aengeſlagen,
Soo werdt de Stadt beroert, vol kermen en vol klagen,
Daer is een groot geween, waer datmen hoort of ſiet,
't Is over al vervult met droefheyt en verdriet:
Elck heeft in grooten ernſt, met vaſten en gebeden,
In deſen hoogen noodt als voor de doodt geſtreden,
De Mannen groot en kleyn, de Vrouwen neffens haer,
Die leggen op de Aerd', bedroeft en vol gevaer,
Elck bidt met vierigheyt aen Godt nu om het leven,
Wie ſoud' voor ſulck een daedt niet ſchricken ende beven?
Het is een ſlechte ſtandt, en baert licht ongeval,
Wanneer den menſche weet wat dagh hy ſterven ſal.
Een droefheyt die het hert des menſchen licht bekommert,
En dickmael met een anghſt de ziele ſoo beſlommert,

Uyt vreese van de doot, en door aenstaende smert,
Dat al de Godes-dienst daer door verdonckert wert.
Het is een beter werck, tot Godt op recht te suchten,
En midden in het kruys tot hem alleen te vluchten,
Tot Godt met sijn Gebedt hert grondelijck te gaen,
Wanneer men oock de doodt siet voor sijn oogen staen,
Gelijck als hier geschiedt in dees bedroefde Joden,
Die in haer hooghste noodt tot Gode zijn gevloden.
Nu is 't dat Mardachai seer jammerlijcken treurt,
En met verslagen geest sijn kleederen verscheurt,
Hy doet een sack om 't Lijf, gaet midden door de steden,
Roept klaegelijcken uyt, en gaet noch vorder treden,
Tot in des Koninghs Poort, alwaer dat niemandt mocht
Verschijnen, die een sack op 't Lichaem mede brocht:
Maer efter niet te min, hy stelt het op een klagen,
De Maeghden van het Hof die komen om te vragen,
Wat of sijn klacht bediet: sy hooren treurigh aen,
In wat bedroefden staet dat al de Joden staen,
Hoe dat den Koningh selfs door Haman heeft geboden,
Dat hy op eenen dagh sal al de Joden dooden.
De Maeghden nu terstondt die treden op het Hof,
Met treuren overstort, en brengen dese stof,
Dees al te droeve maer, voor Hester, ende spreecken:
Hoe dat den Mardachai sijn herte schier wil breecken,
Van droefheyt ende leedt. hoe deerlijck dat hy klaeght.
En dat hy om sijn Lijf een sack tot teecken draeght.
Dat Haman het Geslacht der Joden wil uyt-rooden,
Hoe dat hy door het Landt heeft scherpelijck gebooden,
Wanneer, en op wat tijdt, dit alles sal geschien,
Gelijck men in 't geschrift kan voor sijn oogen sien.
De Coningin verschrickt, verandert al haer weesen,
Besterft gelijck een doodt, en is vol groote vreesen,
Vernedert haer terstondt, en bidt in dese smert
Beweegelijck aen Godt, met een gebroken hert.
Het kostelijck gewaet dat leydt nu in de hoecken,
Sy wil met Mardachai den rechten Trooster soecken.

Nu

Nu ſpreeckt een Koningin, aldus in haer verdriet:
O Godt! met u genaed' u dienſtmaeght doch aenſiet:
Die nu verlaten ben, in ſulck een groot onweder,
Och Heere! ſiet ons aen, wy leggen voor u neder
Ootmoedigh in het ſtof, en bidden lijfs-genaedt,
Geeft my doch nieuwe kracht, en zegent mijnen raet,
Gunt my een ſoete ſtem, en leert mijn tonge ſmeken:
Wanneer ick voor de Leeuw ſal om genaede ſpreken.
Bekeert het wrede hert, dat hy 't onnooſel bloedt,
U eygen Tortelduyf niet van der aerdt verdoet.
Als Heſter nu tot Godt dus vyerigh hadt gebeden:
Soo gaet ſy wederom op 't çierlijckſt haer verkleden,
En op den derden dagh ſy voor den Koningh treet,
Met lieffelijck gelaet, en koſtelijck gekleedt,
Haer aengeſicht dat blinckt, geeft vriendelijcke ſtralen,
Maer 't hert dat is benauwt, met angſt en groote qualen.
Daer ſtaet de ſchoone Vrouw, Aſuerus bedt-genoot,
Verwacht nu met een woordt, het leven ofte doodt.
Den Koningh ſit en blinckt van Goudt en ed'le ſtenen,
O ſchrickelijck toneel! waer wil dit ſtuck noch henen,
Daer is geen enckel Woordt noch uyt ſijn mondt gegaen,
Hy ſiet in toornigheyt ſijn lieve Huys-vrouw aen.
Sy door dit fel geſicht, valt neder met verſchricken,
In onmacht, en werdt bleeck, haer aſem wil verſticken,
Het Coninghlijck gemoedt dat ziddert ende beeft,
Waer door de goede Godt terſtondt genade geeft.
Sijn hert is omgekeert, vertoont hem nu ſachtmoedigh,
Door Heſters ongeval ſoo werdt hy heel weemoedigh;
De angſt die drijft hem voort, hy treet van ſijnen Throon,
Omhelſt ſijn echte Vrouw, en ſmeeckt haer wonder ſchoon.
En ſeydt: mijn Coningin bedaert, ghy ſult niet ſterven,
Och! hoe ſoud' ick dit beelt mijn leven kunnen derven?
Hy op het alderſoeſt ſijn vriendtſchap haer verklaert,
Waer op de jonge Vrouw een weynigh is bedaert,
En ſprack, ô groote Vorſt! ick heb Godt aen-gebeden,
Inwendigh na den Geeſt, daerom ſoo heb ick heden

U mo-

U mogentheyt gesien, soo helder als de Son,
Gelijck een Engel Godts; soo dat ick niet en kon
My door de groote schrick voor u gesicht onthouwen:
Want siet u Majesteyt is wonderlijck t'aenschouwen.
Terwijl dat Hester dus haer reden openbaert,
Soo werdt sy weder flauw, en zijght nu op de aerdt.

Daer leydt de Coningin ter neêr als sonder leven,
En schijnt de leste snick uyt haren mondt te geven,
Daer is nu al het Hof beroert in groote noodt,
Men houdt het voor gewis de Coningin is doodt.
Den een die roept om dit, den ander om te laven,
Daer is een groot verstel, men siet het alles draven.
Den Koningh is vervaert, en weet niet wat hy sal
Beginnen (och, eylaes!) hy siet het ongeval
Nu met bewegen aen, vol vreese in-genomen,
De swacke Coningin is wederom bekomen,

En is nu by haer selfs tot redelijck verstant,
Elck troost haer wat hy kan, en neemt haer by de handt.
De Koningh wederom op sijnen Throon geseten,
Siet Hester vriend'lijck aen, laet haer genade weten,
Hy reyckt sijn gulden staf, sijn Scepter over haer,
Betoont sijn goede gunst nu in het openbaer,
Met lieffelijcke stem begint hy dus te spreken:
Wat is u Coningin, wat mach u oock ontbreken?
Eyst naer u eygen lust, al wat ghy dencken kunt,
De helfte van mijn Rijck dat zy aen u gegunt.
Doen sprack sy met een Woordt, kan ick genade vinde,
Soo komt den Koningh selfs met Haman, sijn beminde,
Ter maeltijt, dien ick heb u heden toebereydt.
Den Vorst die staet gereet, en stracx soo werdt geseydt,
Dat Haman in der haest moet tot de maeltijt komen,
Die Hester nu ter tijdt heeft by der handt genomen.
Terstont zijn dese twee tot Hester ingegaen,
En zijn met groote vreught en blijdtschap aen-gedaen,
Den Koningh, als hy nu hadt van den Wijn gedroncken,
Soo heeft hy aen sijn Vrouw sijn halve rijck geschoncken,
Indien sy 't maer begeert: maer sy met soete tael
Versoeckt hem wederom, nu voor de tweede mael,
Dat hy met Haman wil ter Maeltijdt weder-keeren:
Asuerus consenteert des Coningins begeeren.
Hier op gaet Haman uyt, is vrolijck van gemoedt:
Maer als den Mardachai hem weder niet en groet,
Soo werdt hy heel ontstelt, in toornigheydt ontsteken,
Sijn herte wil uyt spijt door nijdigheyt schier breken.
Hy gaet hooghmoedigh voort, treet na sijn Logement,
Terstondt hy om sijn Vrouw, en om sijn Vrienden sent,
Hy toont sijn heerlijckheydt, sijn rijckdom boven maten,
Hoe dat hem alle dingh in 't Hof werdt toegelaten,
Hy spreeckt, den Koning selfs heeft my hier toe gebracht,
Ick ben de grootste Prins, en boven al geacht.
Dien Haman, voor wiens macht de Vorsten moeten buygen
Gelijck als noch de daedt u heden kan getuygen.

Want

Want oock de Coningin heeft niemant meer genoot
Ter maeltijt, dan als my, ick Haman ben nu groot,
En op de hooghste trap in 't Koninghrijck verheven,
't Is alles in mijn hant tot eygendom gegeven:
Maer noch soo ben ick niet in dese staet gerust,
En schep in desen al geen vreught noch soete lust:
Soo langh als ick den Jood den Mardachai moet lijden,
Soo kan ick in mijn staet my selven niet verblijden.
Sijn Vrouwe spreeckt hier op: verandert u gelaet,
Zijt fris en wel gemoed, ick weet u goeden raet,
Ghy sult terstont een Boom voor desen Joode maken,
Van vijftigh ellen hoogh, en neerstigh daer op waken,
Dat ghy des Koninghs gunst in dese saeck geniet,
Ten eynde dat u wil door sijn gebodt geschiet.
Wel aen, geen tijt versuymt, soo ghy dit kunt verwerven,
Soo sal den Mardachai aen dese Galligh sterven,
En hangen tot een spot, tot schrick van yder mensch,
Soo leeft ghy dan gerust, en hebt u volle wensch:
Dan sult ghy met geneught tot dese maeltijdt treden,
En by de Coningin met vreught u tijt besteden.
Als hy nu dese raet hadt van sijn Vrouw gehoort,
Hy isser in vernoeght, en vaert daer mede voort.
Den Boom die wert bereyt, daer schijnt nu geen genade,
Siet, Haman gaet ten hoof, en slaet wel neerstigh gade,
Hy toeft geen oogenblick, noch op dien eygen dagh,
Op dat hy dese Jood terstont op-hangen magh:
Terwijl hy als een geest gaet in het Hof te waren,
Komt hier een vreemde saeck, een wonder, openbaren,
Niet sonder Gods beleydt, verkregen door 't gebedt,
Waer door dat Hamans wil en boosheyt wert belet,
Den Koningh op dien tijdt tot slapen niet genegen,
Heeft door des Heeren wil een ander lust gekregen,
Een lust, die niet en streckt tot spijs of eenigh dranck,
Noch tot geen snaren-spel, of ander soet gesanck:

Maer om den ouden ſtaet van ſijnen Rijck te weten,
Het welcke door de tijdt te met nu was vergeten.
Daer werdt op ſijn gebodt terſtondt een Boeck gebracht,
Waer uyt dat is gevolght het geen dat niemant dacht.
Men leeſt den Koningh voor dan dees en geene ſaken:
Dit is een loflijck werck, het doet de Princen waken;
Het is een noodigh dingh, de reden wijſt het aen,
Te leſen watter is voor deſen omgegaen.
Hoe licht de Vorſten zijn in ouden tijdt bewoogen,
En eer men omme ſagh door valſche ſchijn bedrogen.
Hoe deerlijck dat men heeft het Landt met bloedt bedeckt,
Waer van ſoo meenigh Boeck noch heden tot ons ſpreckt,
Het is een fraye ſaeck, Chronijcken door te leſen,
Al watter is geſchiedt, en hoe het plagh te weſen,
Het ſcherpt (inſonderheyt) de ſinnen voor die geen,
Die nu in deſe eeuw geſtelt zijn voor 't gemeen,
Voor onſe Magiſtraet, voor onſe Overheden,
Die nu ſchier in 't verbondt met haren Vyandt treden,
Tot vreed' en ſoete luſt, tot welvaert van het Landt,
Och Vaders! neemt altoos den ſpiegel in de handt:
En ſpiegelt u alſoo in waerheydt ende trouwe,
Leert op een vaſte grondt en niet op zandt te bouwen.
Als nu den Lijf-trouwant wat vorder was gegaen,
Soo heeft den Koningh dit perfect daer uyt verſtaen:
Hoe dat op eene tijt twee ſtoute Kamerlingen
Hun hadden onderſtaen, den Koningh om te bringen,
Hoe dat door Mardachai de ſaecke werdt bekent,
En aen den dagh gebracht, ten beſten is gewendt.
Terſtondt ſoo ſpreeckt de Vorſt, wat hebben wy gegeven
Aen Mardachai, die my behouden heeft in 't leven?
Voor ſijn getrouwe dienſt wat is aen hem geſchiedt?
Daer op ſoo werdt geſeydt: Heer Koningh hem is niet
Van yemandt aengedaen, tot op den dagh van heden:
De Koningh overtuyght hem ſelven door de reden,

En spreeckt: wie is in 't Hof, wie hoor ick hier omtrent?
Terstondt den grooten Heer een Bood' tot Haman sent:
Daer komt dien fellen Prins, die Mardachai wil dooden,
En niet alleenigh hem: maer al 't geslacht der Joden,
Daer staet hy met een hert vol wreedtheydt en vol moort,
Die uyt des Konings Mondt een seltsaem wonder hoort.
Hy hoort met groot verlangh, om haest te mogen wreken:
Den Koningh onder dies begint tot hem te spreken,
En seydt? wat sal men doen (indien het soo gevil)
De Man, die nu terstondt den Coningh eeren wil!
Dit klonck hem in sijn oor, hy eygent dese woorden
Voor al hem selven toe, met vreughde hy dit hoorden,
En denckt vast by hem selfs, gewis ick ben de Man,
My sal die eer geschien: hy spreeckter deftigh van,
Hy seydt: alsulck een Helt die sal men doen verçieren
Met Konincklijck gewaet, op aerdige manieren,
En setten op sijn Hooft de Konincklijcke Kroon,
Gelijck de Koningh plagh te sitten op sijn Throon.
Noch sal men 't beste Paert, waer op tot allen tijden
Den Koningh door de Stadt en elders plagh te rijden,
Gebruycken tot dit Werck. Ey hoort, wat Haman seght,
Dan sal men dese man, dus edel afgerecht,
Met groote heerlijckheyt, door al de Straten leyden,
Hier toe sal men een Vorst gewilligh dan bereyden,
Die sal daer voor hem gaen, en roepen overluyt,
Tot eer en groote lof, voor alle Menschen uyt:
Dus sal men doen den Man met hertelijck begeeren,
Die heden desen Dagh den Koningh wilde eeren.
Soo ras als Haman nu sijn reden hadt gedaen,
Soo is een strengh gebodt stracx over hem gegaen;
Dat hy met Mardachai, den Jode, soo sal leven,
En hem door al de Stadt al-sulck een eere geven:
Denckt nu eens, hoe dien Prins door dit gebodt verschiet,
Hoe dat hy by sijn neus ter aerden neder siet:

Daer ſtaet hy nu en kijckt, ſijn hooghmoedt die vermindert,
Sijn voor genomen raet die wert hem daer verhindert,
Hy moet een ander wegh, het zy hem lief of leyt,
Het oordeel is gegaen, het woordt dat is geſeyt,
Hy gaet'er mede voort, en doet het aller wegen,
Maer is het met ſijn wil? ô neen! die iſſer tegen,
Had hy naer eygen luſt te wercke mogen gaen;
De Galligh had ſoo langh hier niet vergeefs geſtaen,
Hy had dat çierlijck kleet terſtont hem uytgetrocken,
Hy ſoud hem van het Peert wel haeſt ter aerden rocken,
Had Haman mogen ſlaen, ô vrient, dit vry gelooft,
Hy hadde Mardachai den kop aen twee gekloofſt.
Dat menigh haeſtigh menſch niet wierde ingebonden,
Terſtont ſoo was de man genoeghſaem als geſchonden,
Op wien, door beuſelingh, ſijn nijdigheyt dan viel,
Hy haeld hem (ſoo hy kon) tot onder door de kiel,
Indien het hier toe quam, en woud men onderwinden;
Men ſoud in korten tijt noch al veel Hamans vinden.
Als nu dus over-al den Joode was ge-eert,
Is Haman ſeer bedroeft terſtont naer huys gekeert,
Vertelt het aen ſijn Vrouw en aen ſijn naeſte Vrienden,
Die hem voorſichtelijck met reden daer op dienden;
En ſpraken: is de ſaeck ten hove dus beleyt,
Soo iſſer dan voor u een ongeluck bereyt,
Siet voor u, wat ghy doet: dus midden in de reden
Soo komen van het Hof de Boden aengetreden,
En drijven Haman voort, vermits hy was genoot
Ter Maeltijdt: maer (eylaes) hy gaet tot in ſijn doot,
Sijn hert is vol van vrees, ſijn hooghmoet is geſoncken.
Den Koningh nu verheught, en van de Wijn beſchoncken,
Die ſpreeckt ſeer liberael, en met een goeden ſin,
Hy tot ſijn Huys-vrouw ſeyt: wat bidt ghy Coningin?
Al eyſt ghy 't halve Rijck, het ſal alſoo geſchieden,
Verſoeckt, wat ghy begeert, ick ſal het oock gebieden.

Hier op de Coningin ten hooghsten is verheught,
En siet den Koningh aen, nu in sijn groote vreught,
Sy bidt haer lijfs genaed, en valt voor hem ter aerden,
Met smeken sy haer nood aldus hem openbaerden,
O Koninghlijcke Vorst! indien het u behaeght,
Soo gy een gunstigh hert tot mywaerts heden draeght,
Soo wilt op mijn gebedt, de misdaet my vergeven,
Die ick oyt heb begaen, en schencken my het leven,
Met mijn ellendigh Volck. Ach! soo het wesen mocht,
Want wy zijn al te saem seer jammerlijck verkocht,
En tot de doodt gebracht, wy moeten alle sterven,
Ach, ach, in dit verdriet, laet my genaed verwerven.
Als hy in dese vreught van Hester dit verstaet,
Soo barst den Koningh uyt, en met een stuur gelaet,
Spreeckt hy: wie is de man, die dit heeft voorgenomen?
Laet hy op varsche daet hier voor mijn oogen komen:
Wie isser doch soo stout te vinden in het Landt,
Die sulck een swaren saeck durft nemen by der handt?
Te trachten nu of dan mijn Coningin te dooden,
Dien ick noch dese uur mijn gunst heb aengeboden?
Dit is een vreemde saeck, waer magh de Lincker t zijn?
Dit hoort des Koninghs Vrient, met hertseer en met pijn.
Terwijl dat Hester dus den Koningh hoorde vragen,
Soo antwoordt sy daer op, met droefheyt en met klagen:
De oorsaeck van dit werck is Haman, die hier sit,
Waerom u Coningin soo treurigh leyt en bidt,
't Is Haman, die perfors de Joden wil uyt roden,
't Is Haman, die alree heeft door het Landt geboden,
Om sulck een daedt te doen, ô schrickelijck beleyt:
't Is Haman, die het hert steeckt vol hoovaerdigheyt.
Dit moet den fellen gast met lijdtsaemheyt aenhooren.
Asuerus die staet op in sijn verbolgen tooren,
Gaet buyten in den Hof, nu is de man bevreest,
Die op sijn hooge staet soo moedigh is geweest.

Hy valt de Koningin met ſchricken en met beven
Ootmoedigh nu te voet, en bidt haer om ſijn leven:
Maer lacy: 't is te laet, 't zy of hy bidt of niet,
Wanneer den Koningh hem ſoo dicht by Heſter ſiet,
Soo ſpreeckt hy wederom, het is my niet verborgen,
Wilt ghy noch in mijn Huys de Koningin verworgen?
Sijn aenſicht werdt bedeckt, nu leydt de moedt in 't zant,
Sijn oordeel wert gevelt, hy moet nu aen een kant.
Harbona leyt de brugh, Herbona baent de wegen,
Herbona weeght de ſaeck voorſichtigh en te degen:
Hy ſeydt den Koningh aen, hoe Haman ſijnen knecht,
Hoovaerdigh in ſijn huys een Boom heeft opgerecht,
Van vijftigh ellen hoogh, om Mardachai te krencken:
Dit is ſoo veel geſeyt: Heer Koningh wilt gedencken,
Dat Haman deſe ſtraf veel beter heeft verdient,
Door ſijn hooghmoedigheyt, als deſe trouwe Vriendt,
Die in het openbaer ſijn goetheyt heeft beweſen;
Gelijck voor yder een noch huyden ſtaet te leſen.
Herbona heeft hier van ſijn reden nauw gedaen,
Den Koningh geeft gehoor, ſiet Haman moeter aen.
Het werdt hem aengeſeydt, dat hy ſal moeten hangen,
Oock aen dien eygen Boom, waer aen hy met verlangen
Den Jode woud' verdoen, dien ſlecht en goede Man:
Maer 't valt heel anders uyt, hy moeter ſelven an.
De Joden zijn verblijdt, haer vyandt is geſtorven,
Sijn Vrouw met al 't Geſlacht is in den grondt bedorven,
Sijn Soonen zijn gedoodt, ſijn goedt geconfiſqueert,
Een ander in ſijn plaets en op ſijn Hof regeert,
't Is alles overhoop, en onder voet geſmeeten;
Dit maghmen wel te recht de vrucht van hoogmoet heeten.

SUSAN-

SUSANNA

Door Onkuysse begeerte van twee Oude Rechters ter doot veroordeelt/ werdt door den Propheet Daniël verlost.

MEN leest in Godes Woordt, wanneer als Daniël
Noch was een teere spruyt, een kleyne jong-gesel,
Soo woonden op die tijt tot Babyloni vreedigh,
Een Man van vromen aart, Godtvreesend' ende zeedigh,
Een Man vol eer en deught, gelijck het woordt vermelt,
Die na Gods goede Wet sijn leven heeft gestelt,
Een Man van grooten staet, die heeft hem onderwonden,
En na des Heeren Woordt hem aen een Vrouw verbonden,
Een Beelt seer wonder schoon is 't dat Jojakim trouwt,
Hy heeft haer seer bemint, in waerden hy haer houdt;
Haer schoonheyt is verçiert met Christelijcke zeden,
Dit Beelt, dit aerdigh beelt, munt uyt in eerbaerheden:
In Liefd' en groote vreugt, is dat Susanna leeft,
Nu met haer tweede ziel, die sy verkooren heeft,
Haer herten sijn gemeen, Gods woort dat woont'er binnen,
Elck draeght des anders kruys, malkander sy beminnen,
Daer is een trouwe bandt, en waerom veel geseydt,
Daer is een goede grondt van eersten aen geleydt.
't Is yder een bekent, men siet het oock gebeuren,
Dat selfs aen't nieuw Gebouw de muren dikmaels scheuren,
Het kraeckt vast hier en daer, het barst aen alle kant,
Het Huys staet al te los: men siet van handt tot handt,
Hoe dat het langer staet, hoe 't meer begint te hellen,
Den Huys-heer moet uyt noodt daer stutten tegen stellen,
Het opstal is wel goedt, en fraeytjes opgepronckt:
Maer 't schort hem onder aen, het deert hem by de grondt,
Daer heeft geen fondament van eersten aengelegen,
Dat is het rechte beelt, daer valt geen spreken tegen.

Dus gaetet over-al, wanneer daer yemant trouwt,
En ſonder achterdocht op loſſe gronden bouwt,
Wanneer men in 't begin wil wauwen ende bijten,
Ick bid u, letter op, de muuren willen ſplijten;
Indien men niet voor al van 't eerſte kijven wacht,
Het huys, het Huw'lijcx-huys, verlieſt ſijn eerſte kracht:
De ſaeck die loopt gevaer, wat ſal ick meerder ſeggen?
't Is beſt van eerſten aen een vaſte gront te leggen,
Waer op ghy ſonder vrees u dan vertrouwen meught,
U ſelven tot een lof, tot eer en groote vreught.
Jojakim was een man vol eer en reputatie,
Hy ſtont by 't Joodſche Volck volkomen in de gratie,
Terwijl hy was geacht, van yder een ge-eert,
Soo heeft hem al het Volck tot deſe Man gekeert,
En kooſen op haer wijs twee wel-geleerde Mannen,
Wiens geeſt en wettigh breyn ten vollen was geſpannen
Op oordeel ende recht, op wetenſchap der Wet,
Die in voorgaende eeuw van Godt was in-geſet.
Nu op een ſeker tijt, ſoo wierde na behooren,
Gelijck men was gewent, twee Rechters uyt-gekooren,
Aen wien dat al het volck haer ſelven over-gaf,
De goede tot een trooſt, de quade tot een ſtraf:
Een yder komt tot haer, een yder magh daer ſpreken,
Een yder is te vreen als 't vonnis is geſtreken:
Sy dragen nu het ſwaert rechtvaerdigh ſoo men meent,
Geen menſch en wert van haer een gunſtigh oor verleent,
Sy nemen van het volck geen gaven noch geſchencken,
Waer door men 't goede recht ſeer lichtelijk kan krenken.
Het gaet nu wonder wel, de Rechters zijn bemint,
Geen aenſien van Perſoon is dat men by haer vint:
Sy zijn voor 't oogh verçiert met deughdelijcke zeden,
Sy ſitten in het recht, een yder is te vreden,
Sy gaen voor alle man geſtadigh uyt en in;
Sy houden (ſoo het ſchijnt) het recht niet om gewin,
Haer roem is door het lant, elk gaet haer dapper prijſen,
En met een groot ontſagh geduerigh eer bewijſen;

Sy staen in d'hooghste graet van loffelijcke eer:
Maer laes! het duurt niet langh, het neemt een ander keer:
De Rechters die het Volck rechtvaerdigh souden richten,
Vergeeten alle bey haer aen-gebonde plichten,
Daer is, ick weet niet wat, in 't hert van haer ontstaen,
Een heymelijcke brant die heeft hen op-gedaen,
Een vonck van Venus-lust die heeft haer beyd ontsteken
Een wonderlijcke smert die 't herte schier wil breken,
Een vlam die stijgt haer op met kracht uyt d'helsche kolk,
Sy toonen haer gelaet schijn-heyligh voor het volck:
Sy spreken met de mont van kuys en reyne wetten,
Maer 't hert is in der daet onsuyver en vol smetten,
Men houtse voor een licht, een baken aen de strant,
Maer 't is een ander vyer dat in de Rechters brant:
Sy wijsen dees en geen wel tot de rechte haven,
Maer selfs verzeylt haer schip, en blijven arme slaven,
Sy klagen meenigh mael met smert in eensaemheyt,
Want niet een enckel woort elck ander daer af seyt,
Schoon dat de lust vermeert, noch durftmen niet verklaren,
Noch schaemt men dese saeck aen yemant t'openbaren.
Sy sitten noch in 't recht, elck houdt sijn goede naem,
Geen mensch ook anders denkt of zijn daer toe bequaem.
Dog 't vyer brant meer en meer, en krijgt al nieuwe kragten,
Want op een schoone Vrouw daer spelen haer gedachten,
Susanna is het wit; waer op het ooge siet,
Haer schoonheyt hun verleyt: maer ach, sy weet het niet,
Haer lieffelijck gesicht dat gaet haer meest bekooren,
De lust die klimt so hoogh, men weetse niet te smooren.
Susanna is het lief, Susanna wert bemint,
Waer dat de Rechters gaen, haer oogen zijn verblint,
Sy werden door een strijt van ongetemde tochten
Geduurigh aen-geparst, soo heftigh aen-gevochten,
Dat sy nu door bedwangh niet langer zijn beschaemt:
Maer gaen al-sulck een wegh die haer niet en betaemt:
Een Rechter moet voor-al in hooge deught uytsteken,
Een Rechter die magh noyt onkuysse woorden spreken,

 Een

Een Rechter, die het quaedt van and're straffen sal,
Maer selfs ontschuldigh zijn, of 't heeft geen rechte val,
Indien hy schuldigh is, hy sal 't recht corrumpeeren,
Hy sal niet glorieus in Deughden triumpheeren.
Hy sal het selve quaedt, dat hem sijn hert bekoort,
Al sachjes gaen verby, niet straffen soo 't behoort.
Terwijl nu dese twee, door lusten aengedreven,
Swaermoedigh by haer selfs om haer beminde leven,
Soo rijster uyt dit vyer noch al een grooter brandt,
Het hert en denck niet eens op sonde noch op schandt,
Het moeter nu toestaen, al soud men daer om treuren,
Het moet nu voor den dagh, al soudt het alles scheuren,
En sonder langh vertreck den een hem onderwint,
Vrymoedigh sonder schaemt, sijn reden dus begint.
O Frater! dien ick nu volkomen sal vertrouwen,
Ick bid u, wilt geen gunst noch hulpe achterhouwen,
Vermits ick in mijn noodt, in mijn bedroefde smert,
U raedt van nooden ben, soo toont een gunstigh hert
Tot my, want ick terstondt aen u sal openbaren,
Wat my op 't herte leydt, en wat my doet beswaren.
Den ander staet en kijckt, en seydt wat magh dat zijn,
Of is het kinder-spel, vermomt met loose schijn,
Wel wat is dit geseydt, te spreken van beswaren,
En dat ghy wilt den grondt my als een vriendt verklaren,
Het schijnt my al wat vreemt, van waer komt u de noot,
Wie isser in het landt in eer en staet soo groot
Als wy, bedenckt u wel, wie sal u kunnen deeren?
't Moet al tot onsen dienst en nuttigheyt hem keeren.
Indien het u belieft vertrouwt my als u vriendt,
Spreeckt vry en sonder vrees, ick bender meê gedient.
Dit woordt bevalt hem wel, hy opent sijn secreeten,
Hy seydt, O trouwe vriendt, ick heb een wijl geseeten
Beneffens u in 't recht: maer nu op dese stondt,
Soo ben ick heel gequetst, en tot de ziel gewont.
Nu gae ick sonder vreught in stage droefheyt doolen,
Vermits my al mijn kracht is van een Vrouw ontstoolen.

Een

Een Vrouw, wiens aardigh Beeld volkomen my behaeght,
Die vreught en ſoete luſt in haren boeſem draeght.
Een Beelt als een Godin, in ſchoonheyt boven maten,
Die treckt my langhs hoe meer, die kan ick niet verlaten,
Die is my nacht en dagh in 't herte vaſt geprent,
Het is dat gulden beelt, Suſanna die ghy kent,
Suſanna is het Hof, met Vruchten overladen,
Sy is het badt, waer in mijn zieltje ſoeckt te baden.
Dit is mijn hooghſte vreught, mijn trooſt en Medecijn,
Och! mocht ick maer een uur met haer vereenight zijn,
Als hy ſijn geyle luſt ſijn ſchand dus had beleden,
Soo vind hy ſtracx ſijn maet, die iſſer meê te vreden,
Die draeght in ſijn gemoedt oock even deſe laſt,
En is aen deſe ſieckt' ſoo wel d'ander vaſt:
Terſtondt zijn deſe twee in eenigheyt verbonden,
En hebben haer dit ſtuck eendrachtigh onderwonden:
Nu is men in de weêr, nu tracht men na de daet,
Elck paſt nu wacker op, waer dat Suſanna gaet.
Sy ſoecken met practijck veel liſten alle dagen,
Sy geven om geen recht, al ſoud' het Godt mishagen,
d'Oprechte liefd' is wegh, haer hert is omgekeert,
Sy volgen nu een Wet, die haer heel anders leert,
Haer ſnoode linckerny die weet haer om te voeren,
Haer oogen overal vaſt op Suſanna loeren,
Sy leven ongeruſt, en trachten na het quaed,
Sy vinden haer tot nut een ſchandelijcke raed.
Jojakim had een Hof, omtrent de ſelve Stede,
Daer quam de ſchoone Vrouw vol deughd en goede zede
Op haer beſtemde tijd, in ſtilligheyt en ruſt,
Daer heeft ſy haer vermaeck, haer vreught en ſoete luſt,
Daer komt ſy meenigmael, en waſt haer ſonder ſchromen,
Heeft noyt geen ongeval of eenigh leed vernomen.
Dit was haer hoogſte vreugt: maer ach! het duurt niet lang,
Haer Ziel die word benouwt, het Hof is haer te bang,
Sy gaet met vrolijkheyt ten Hoof met haer twee Maegde:
Maer eer ſy weder keert de vreugd ſy wel beklaeghde.

Het Hof, het droevig Hof, waer heen ſy werd geleyd,
Dat is die eygen plaets, die ſy noch ſoo beſchreyd.
O reyn en ſuyver Wijf, wat ſal u overkomen,
Het geen gy niet en denkt, nog oyt en hebt vernomen,
Suſanna die gaet voort, gelijck ſy was gewent,
Sy vind ook niet een menſch in 't Hof nog daer omtrent:
Maer 't is een looſe ſchijn, daer ſchuylen valſche ſtreken,
De Rechters hebben haer in 't heymelijck verſteken,
Het loeren met haer oog is nimmermeer gedaen,
Sy gluren over al hoe dat de ſaken ſtaen,
Sy ſullen in 't ſecreet Suſanna nu beleſen,
't Schijnt of ſy meer de menſch als haren Schepper vreſen.
Dit is van overlang een groote fout geweeſt,
En gaet in deſen tijd noch op den ouden leeſt,
Veel ſonden gaen in ſwang, die heymelijck geſchieden,
Men weet voor 's menſchen oog uit ſchaemte weg te vlieden
Want ſoo daer eenig menſch quam nevens haer te ſtaen
Het ſoude menigmael licht blijven ongedaen,
Men denckt in dit geval niet op het oog des Heeren,
Hoe dat hy 't alles ſiet, dat hem geen muuren keeren,
Hoe dicht de Kamer is, of ſchoon in duyſterheyd,
Dat alles naeckt en bloot voor Godes oogen leyd,
Dit wert hier niet gedagt, als 't maer geen menſchen weten,
Het Oog, Die nimmer ſlaept, dat is hier al vergeten.
Suſanna gaet in 't Hof, en denckt op geen verraet,
Verçiert met eerbaerheyt, en weet van goed nog quaet,
Sy ſiet het groene lof, ſy hoord de Vogels ſingen,
Op veelderhande wijs, en door de Boomen ſpringen.
Suſanna is verheugt, ſy ſtuurt haer Maegden uyt,
Om Oly en Melis of eenigh ander kruyt,
Sy blijft in eenſaemheyt, vrymoedigh ſonder ſorgen,
De Rechters niet te min die loeren in 't verborgen,
De ſaeck die ſtaet nu ſchoon, het is haer wel bekent,
Dat ſy alleenigh is, en niemant meer omtrent,
Sy weten uur en tijt en alles wel te giſſen,
Het ſchijnt nu voor het oogh haer luſt die kan niet miſſen,

Sy Branden als een vyer, haer sinnen zijn op hol,
Elcks hert is als een damp van geyle lusten vol.
Noch blijven sy al stil, en heymelijck verholen:
Maer sitten even wel met smert op heete kolen,
Terwijl haer nu de tijt gelegentheyt aen biet;
Elck wacker uyt sijn oogh gelijck een Arent siet.
O snoo verradery! Susanna te verrassen,
En juyst op sulck een uur als sy haer wilde wassen.
Sy is alleen in 't Hof, sy schreumt voor niemant niet,
En weet nu van geen leet, noch denckt op geen verdriet,
Haer lichaem wil sy nu geheel en al ontblooten,
Sy denckt, ick ben alleen, de deuren zijn geslooten,
Haer oogen slaet sy om, en siet vast hier en daer;
Sy vint haer nu alleen, wort niemant noch gewaer;
Sy scheyt haer onder-kleet van hare naeckte leden,
En gaet alsoo met vreught terstont in 't water treden,
Daer schijnt een Spiegel schoon; een Lichaem als Albast,
Vertoont hem sich ter plaets, daer 't met prieelen wast.
De Rechters daer omtrent, die leggen vast te loeren,
Sy durven haer voor al niet reppen noch verroeren.
Maer 't oogh staet nimmer stil, dat vint voor hen geen rust,
Dat siet als vyer en vlam, na d'oorsprongh van haer lust,
't Gesicht heeft haer soo sterck en dapper aengedreven,
Dat sy haer in het hof schier openbaer begeven:
Want op die schoone vrouw het oogh soo vyerigh schiet,
Sy willen voor den dagh, en dan als weder niet,
't Schijnt offer nog wat schuylt,en waerom dat sy schromen
Maer 't is wel haest gedaen,de vrees wort weg genomen,
Terwijl dat haer 't geluck vertoont een open baen,
Soo dient het niet versuymt, het moeter nu toe staen.
Hier door heeft haer de lust soo heftigh aengedrongen,
Dat sy in 't openbaer zijn uyt haer hof gesprongen,
En treden alsoo voort, met blijdtschap en geneught,
Om aen dat schoone beelt te doen dat niet en deught.
Susanna die verschrickt, en siet de Rechters komen,
Haer Geest die is ontroert, haer sinnen op genomen:

Sy

Sy vreeſt in deſe noodt, wat of het magh bedien,
Sy ziddert ende beeft dat haer de Boeven ſien.
Haer Verruw die ontgaet, de leden ſtaen en trillen,
Van ſchaemte voor haer eer en kan ſy haer niet ſtillen,
Haer kracht is of verdwijnt, het herte dat beſwijckt,
Van anghſt en groote vrees ſy aen d'een zijde wijckt.
Men ſiet geen aardigh root omtrent haer teere wangen:
Maer op dien eygen plaets veel droeve tranen hangen,
Men ſiet geen ſchoon gedaent', gelijck men eertijts plagh,
Het is nu al verſtelt, vol droefheyt en geklagh,
Men hoort geen ſoete ſtem nu van Suſanna ſpreecken,
Och! 't is nu al gedaen, en van haer af geweecken,
Hoe droevigh dat ſy ſucht, de Rechters evenwel,
Die gaen haer oude gangh, en zijn noch bijſter fel:
Eerſt met een ſoet gevley, daer na met ſtuure ſinnen,
Sy tot de jonge Vrouw haer reden dus beginnen:
Suſanna weeſt te vreên, en zijt dus niet ontſteld,
Het is een ſlechte ſaeck, dat ghy u ſelven queld.
Waerom aldus verbaeſt, ghy pronck van alle Vrouwen?
Op u gedwegen aart volkomen wy vertrouwen,
O ghy beminde Bruyd, grijpt weder nieuwe moedt,
En ſchaemt u niet voor ons, maer lieve doch voldoet,
Voldoet nu onſe luſt, wilt u met ons vermengen,
Geen menſch ſal't aen den dag noch voor de regter brengen.
Wy zijn nu hier alleen, ô ſoet en aardigh Beelt,
Op wien dat onſe oogh heeft langen tijd geſpeelt.
Wel aen, bereyd u dan, het moet terſtond geſchieden,
Het is nu al te laet, ghy kund ons niet ontvlieden,
Bedaert, en weeſt geruſt, het beſte dan verkieſt,
Al eer ghy noch daer by u goede Naem verlieſt:
Want ſoo ghy niet en wilt, ghy ſult in ſchande leven,
Wy ſullen tegens u getuygeniſſe geven,
Dat ghy op deſe plaets onſuyver hebt geleeft,
En dat de ſnooden gaſt hem op de vlucht begeeft.
Hoe liſtigh dat ghy hebt de Maeghden wegh geſonden,
Dan zijt ghy des te meer in 't openbaer geſchonden.

O ſchric-

O schrickelijcke tongh! die sulcke woorden seydt,
Dit heeft sy by haer selfs een weynigh overleydt,
Sy weet niet of sy sal gewilligh consenteeren,
Dan offe dese daedt kloeckmoedigh sal af-weeren,
De Vrouw die staet beducht, en is in groote noodt:
Maer kiest noch op het lest het leven uyt de doodt.
Het herte swelt haer op, sy kan niet langer swijgen,
De droefheyt maekt haer sterk, haer borst begint te hijgen,
Daer komt een nieuwe kracht, haer ingewant ontsluyt,
Haer woorden barsten nu met volle stroomen uyt.
Sy klaeght met groot verdriet, en seyt waer wil dit heenen,
Mijn hert dat smelt (eylaes!) in tranen door het weenen,
Waer meê heb ick verdient, wat heb ick oyt begaen,
Dat my werdt dese schandt en oneer aengedaen,
Ach trouweloose daedt! die my doet bitter treuren,
En als een wreede Leeuw aen alle kant verscheuren:
Want soo ick 't consenteer, ick sondigh tegen Godt,
Indien ick 't tegen stae, soo werd' ick tot een spot.
O vyer, ô schandigh vyer! vol schandelijcke voncken,
Ghy hebt in desen kroes my bitter roet geschoncken,
U boos en slim beleydt dat is my over al,
Waer ick my heenen keer, niet dan als bitter gal.
Ach lacy! is het waer het geen my komt ter ooren,
Ick wenschte dat ick ooyt op aerden was gebooren,
Dat ick noyt leven hadt van Godes handt ontfaen,
Ach! soo het waerheydt is, hoe sal ick dit ontgaen?
Ick weet my geenen raedt, ick magh het wel beklagen,
Dat oyt mijn Moeder my ter wereldt heeft gedragen.
Geen gruwelijcker quaedt en isser oyt geschiedt,
Wee my in dese anghst, en over groot verdriet,
Ick sal (gelooft het vry) nochtans niet overtreden,
Mijn trouw, mijn waerde trouw, door ongetemde zeden,
Mijn trouwe dien ick schat verr' boven 't werelts goedt,
De trouwe die mijn ziel op 't hooghst verheugen doet,
Die sal ick naer u lust met sonden niet beswaren,
Daerom het is vergeefs, laet vry u boosheyt varen.

En

En ſpreeckter niet meer van, ick ben gereſolveert,
Om nu noch nimmermeer te doen naer u begeert.
Suſanna die begint te roepen en te tieren,
En met een naere ſtem door al het hof te gieren:
De Rechters zijn verbaeſt, daer ſtaet men nu bekeyt,
Men vint niet in de Vrouw als deught en eerbaerheyt.
Dit is een ſchoon toneel, een ſpiegel voor de Vrouwen,
Dat ſy in d'Echte-ſtaet haer moeten ſuyver houwen,
Oock even op die tijt als 't haer wort voor-gewent,
Het zy of door gevley, of door een dreygement:
Voor-al u teere ſchoot laet die van niemant ſmetten,
Soeckt met u volle kracht die ſchande te beletten.
Een bloempjen als het is bemorſelt met de hant,
De ſchoonheyt die is wegh, men ſmijt het aen een kant:
Als yemant met ſijn voet treet op een ſuyver Laken,
Hy ſal 't in korten tijt vol vuyle ſmetten maken.
Soo langh de ſoete Druyf haer eygen waeſem heeft,
Soo is ſy noch verçiert: maer als haer die begeeft,
En wort bemorſt, verſolt, beſoetelt met de handen,
De fleur die iſſer of, ſy wort daer na te ſchanden.
Dus gaet het met de Trouw, ſy is een ſchoone bloem,
Indien men haer bemorſt gedaen is al de roem;
Sy is een ſuyver kleet, men magh het niet betreden,
Sy is een druyven-tros, het magh noyt zijn geleden,
Dat iemant met ſijn hant de waeſſem daer af ſtrijckt,
Al was het oock maer eens, terſtont de fleur beſwijckt.
Wel aen dan, wie ghy zijt, wilt met Suſanna leeren,
De ſnoode boevery met reden af te keeren,
En laet u niet voor al ontvallen hier of daer,
't Geen dat u krencken magh, of ander ſot gebaer.
Wanneer als ymant hoort een Vrouw ontuchtig ſpreken,
Hier door ſoo wert het vyer van geylheyt aengeſteken,
Der Vrouwen ſot diſcours dat is ſo veel geſeyt:
Dat ſy van 't Overſpel de eerſte gronden leyt.
Als nu dit ſnoot bedrijf voor al niet wilde weſen,
En dat de ſaeck nu was vermenght met duyſent vreeſen;
Dat

Dat elck van 't Hof gesin den Boomgaert nu beklam,
Al waer men dese drie en niemant meer vernam:
Susanna als een dood, de Rechters daer en tegen
Verbaest in haer gemoed, en by haer selfs verlegen.
De knapen staen en sien, het stuck is ja te slecht,
Waer op van stonden aen de reden werd geseght,
De Rechters alle bey, en als met volle monden,
Die seggen: siet dit werck, dus hebben wy 't gevonden,
Is dit geen fraeye saeck van sulck een schoone Vrouw,
Die soo ontuchtig leeft, en schent haer waerde Trouw;
Dit is op varsche daet, wat sal men daer af seggen,
Ghy siet de saeck hier klaer, en voor u open leggen.
Wie dat de reden hoord, die is 'er door beschaemt,
Want noyt dit reyne beeld on-eerlijck was genaemt,
Geen mensch en heefter oyt tot nadeel van gesproken,
Sy heeft geen Echte Trouw door Overspel gebroken,
De Vrouwe sit en kermt, en klaegt vast met verdriet,
En seyt soo menigmael al watter is geschiet,
Dat sy onschuldig is: maer (lacy!) 't mag niet baten,
Sy vindt haer over al in dese nood verlaten.
Dus naer een lange twist, dien dagh is gepasseert,
Elck is weer uyt het Hof en na sijn Huys gekeert,
De saeck werd opgesteld, Susanna magh wel sorgen,
En seggen by haer selfs (eylaes!) bedroefde morgen.
De duyster nacht vertreckt, den dageraet komt aen,
Elck is nu wederom in sijn beroep gegaen,
Als op bestemde tijdt de uure was gekomen,
Soo zijn de Rechters boos, met valscheyt ingenomen,
Tot haer voorgaende ampt en heerelijcke staet
Aensienelijck gekeert, doch met een valsch gelaet,
Daer sitten dese twee, en schijnen sulcke Mannen,
Wiens herten zijn versteent, wiens breynen zijn gespannen
Op enckel leugentael, op schandelijck verraet,
Op sulck een fieltery, 't welck regel heeft noch maet.

Om eer en goede naem schijn-heylig te bewaren,
Soo willen sy parfors 't onnooſel bloet niet ſparen,
Sy hebben eer geen ruſt, wat dunckt u waerde vriend,
Suſanna moet ter dood al heeft ſy 't niet verdiend?
Waer mag men met ſijn hert op menſchen nu vertrouwen?
't Is vry een vaſter borgh op Godt alleen te bouwen.
Aenſiet des werelts loop, op Koning, Prins of Vorſt,
Wie is hy, die op haer hem vaſt vertrouwen dorſt!
Ghy vintſe menigmael oock in den Raed geſeten,
Die u afgunſtigh zijn, en geven Slange beten,
Oock met een looſe treck, als of het niemant wiſt,
De wonde ſtaet en ſwelt, al-eer men 't ſelve giſt,
Soo dat ghy door 't vergif wel haeſt moet ſuyſebollen,
Al ſoud' u gantſche ſtaet tot in 't verderf voort rollen.
Aenſchout 't gemeene Volk, ſiet, wat'er omme gaet,
Wat ſchuylter al bedrogh en heymelijcke haet.
Nu op een ſeker uur, Suſanna werdt ontboden,
Men wil haer tot een ſchant op 't alderwreetſt uytroden.
Daer ſtaet die kuyſche Ziel onſchuldig voor 't Gerecht,
Wiens herte dat aen Godt door liefd' is vaſt gehecht,
Daer ſtaet de teere blom met Ouders, Vriend en Magen,
Met Kinders aen haer hand, die alle treurig klagen,
Daer moet ſy ongedeckt voor deſe Boeven ſtaen,
En hooren met gedult haer valſche woorden aen;
Sy ſpreken overluyt, wy hebben haer gevonden,
Terwijl ſy in het Hof wierd' met haer wil geſchonden,
Haer maegden ſont ſy weg, en bleef daerom alleen,
En ſiet, een Jongeling die was met haer gemeen,
Den Gaſt, een rap Geſel, wiſt vaerdig hem te buygen,
En ſprong ter deure uyt, dit is 't, dat wy getuygen.
Terſtont heeft al het Volck volkomen dit gelooft,
Nu is ſy van haer eer en goede naem berooft,
Hoe dat'er wierd geſmeekt, men mag 'er niet verwerven,
Daer is geen bidden voor, Suſanna die moet ſterven.

Sy slaet haer oogen op in 't midden van haer spot,
En weent vast bitterlijck, en roept tot haren Godt,
Sy klaeght haer hooge noot aen hem, die alle saken
Weet in het openbaer en aen den dagh te maken.
Terwijl het lieve Schaep werd na de dood geleyd,
Soo is 'er noch een Kind dat seltsaem wonder seyd:
Een wonder daer oock selfs geen menschen op en dencken,
Een wonder waer door Godt de Regters weet te krencken,
Hy roept met luyder stem, en met een gram gemoet,
Dat hy onschuldigh was van dit onnoosel bloet.
Elck keerd hem wederom, daer komt een groote vreese,
Daer is een nieuw proces van stonden aen gerese.
Den jongen Daniel die krijght een geestig hart,
Hy stelt op heeter daet de Rechters nu apart:
En door des Heeren kracht begint te procedeeren,
Hy vraegd de eerste (dit) en gaet hem wel toetzeeren,
Waer op het is geschied, hy antwoord sonder schroom,
En noemt een Moerebes, dat was dien eygen boom,
Waer onder dat hy had Susanna sien boeleeren,
En met een jongh Gesel onkuysche lust hanteeren.
De eerste die vertreckt, de tweede komt nu voort,
Die van den jongelingh strack dese reden hoort:
Voorwaer de schoon' gedaent' die heeft u selfs geschonden,
Nu seght, waer is de plaets daer ghyse hebt gevonden?
Hy noemt een ander boom, waer dat het was geschiet,
En seyt van een Granaet, gelijck als hy bediet.
Nu is het Pleyten uyt, sy hebben valsch geloogen,
Sy hebben al het volck en meest haer selfs bedroogen.
Susanna is verblijdt, geniet een dubbelt lof,
De Rechters staen bedroeft, haer saeck is al te grof,
Nu moeten sy de plaets van eer en hoogheyt derven,
Het radt is om gedraeyt, sy moeten beyde sterven.
Dit is der sonden loon, de vruchten van het quaet,
De boevery op 't lest sijn eygen Meester slaet.

De Drie Jongelingen,

Worden van Godt in den Vyerigen Oven Bewaert.

DES Heeren grooten Naem die hoord men dikmaels loven
In 't midden van het kruys, ſelfs in den Vyerigen Oven.
Geen Vlam en gaet ſoo hoogh, die dit beletten kan,
O! Singht den Heere lof, en ſpreekter wonder van,
En buygt u voor geen beeld, wilt God ſijn lof toe bringen,
Al moeſt ghy in het vyer met deſe Jongelingen:
Al moet ghy door de Zee vol droeve ſmerten gaen,
Vertrouwt den grooten Heer, ghy ſult door hem beſtaen.

Sy

Sy die de Eere Gods gantſch niet wilden beſmetten ,
Die gaen haer alle Drie met kracht daer tegen ſetten :
Den Koning die word gram : des even niet te min ,
Sy blijven onbeweegt op haer voorgaende ſin.
Den Oven werd geſtookt , en ſeven mael noch heter
Als oyt ; maer wat is dit ? het is niet als te beter ,
Hoe hooger in de noot , hoe ſtercker dat hy dwinckt ;
Hoe ſchoonder dat de daet van Godes goetheyt blinckt ,
De Mannen alle drie die worden nu gebonden ,
En met een wreet gemoet terſtond oock heen geſonden ,
Na dit verſchrick'lijck vyer , na deſen fellen brandt ,
Waer in de ſtokers ſelfs vergaen aen alle kant ,
Elck vlucht met groote vrees , wie 't niet en kan ontloopen,
Die moet het dier genoeg en met ſijn lijf bekoopen.
Den Koningh onderwijl die komter neffens ſtaen ,
En ſieter nu wel vier , die in den Oven gaen ,
Hy ſeyt : wel dit is vreemt , dit kan ick niet geloven ,
En zijnder dan geen drie gebonden in den Oven ?
Wel hoe ! daer zijnder meer , 't en is geen valſchen ſchijn ,
Ick ſie haer ongequetſt , dit wil een wonder zijn.
De vierde ſtaet en blinckt ſoo klaer gelijck de Sonne ,
O ! dit is Godes werck , wat hebben wy begonne ?
Den Koningh treet nu toe , en roept in dit verdriet :
Komt uyt ghy Mannen Gods , u is geen recht geſchiet.
Sy komen onverſeert uyt deſen Oven treden ,
Daer hapert niet een Lid aen al haer gantſche Leden ,
Haer Godt die werd ge-eert , gepreſen door het land ,
Dus helpt den Grooten Vorſt noch meenig uyt den brand ,
Dus ſendt Hy over al in dees bedroefde tijden
Sijn Boden tot een trooſt , oock in het meeſte lijden ,
Daer is , al eer ghy 't weet , een Engel u omtrent ,
Hoewel niet openbaer , die 't al ten goede went.
God laet oock menigmael de Vromen hier bedroeven ,
Hy wil het dierbaer Goud in deſen Oven proeven ,
Niet tot haer groot verderf : maer 't word alſoo beleyd ,
Het ſtreckt tot Godes eer , en haer tot ſaligheyd.
Wel aen ô Chriſten ziel , in leven of in ſterven ,
Vertrouwt alleen op Godt , ſoo ſult ghy trooſt verwerven.

DANIEL

Werdt van Godt in den Kuyl der Leeuwen bewaert.

DES Heeren Rechter hand die kan het al verwinnen,
Hy weet des Vyands list, hy kan haer boose sinnen;
Des Heeren Rechter-hand is yder een te sterck,
Het is een vaste rotz, een groot en wonder werck,
Hy breekt der Leeuwen kragt, en weet haer soo te binden,
Dat sy geen Jongelingh, geen Daniel verslinden.
Het is een groote saeck, gezegent is die Man,
Die oock d'Afgodery met kracht beschamen kan,
Daer is geen felder haet op Aerden in dit leven;
Dan als op sulck een mensch, die d'Afgod wil vergeven,
Dat blijckt in Daniel, haer haet die is soo groot,
Sy dreygen oock haer Vorst, haer Koning met de doodt:
Indien hy niet en wil terstont hem overgeven,
Want hy geen oogenblick uyt spijt moet langer leven:
Om dat hy haer Convent had openbaer gestoort,
Soo moet hy na de Kuil, en sonder eenig woordt,
Hy werd van stonden aen seer wreed daer in gesmeten,
De Leeuwen sitten stil, en hebben niet gebeten,
Ses dagen sit de Man in sulck een diepen gat,
Elck denckt nu by hem selfs hoe treurig dat hy sat.
Den Koning hem beweent, begint seer luid' te schreeuwen,
Hy siet den jongen Helt in 't midden van de Leeuwen,
Hy treckt hem uit de Kuil, hy vind hem noch gesont,
Oock aen het minste lidt en is hy niet gewont.
Den Koning word gestoort, en sonder lang te dralen,
Hy laet een ander proy nu voor de Leeuwen halen,
Hy stoot haer in den Kuil, wat is daer op gebeurt?
Al eer men omme sagh, soo waren sy verscheurt.
Dit is der sonden vrucht, dit zijn de rechte proeven,
Voor sulcke, die met smert de vroomen hier bedroeven.

Christelÿcke Vertooninge

Van de Goetheyt en Weldaden Gods, over de Kinderen Israels.

Vergeleecken

By de Heerlijcke Zegeningen over den Staet Van dese Nederlanden.

Inleydinge.

SOO langh als Israel bleef in des Heeren wegen,
Soo was sijn gunst met haer, sy waren noyt verlegen,
Of strack was Godes handt, door sijn almogentheyd,
Het arm verslagen volck tot hulp en troost bereyd.
Maer als dat Israel, dat volck, dat Godt beminden,
Begonnen hier en daer haer selven uyt te vinden
Verkeerde wegen, die haer streckten tot het quaet,
Gelijck sy meenigmael betoonden met der daet,
Soo werden sy seer strengh bestraft om hare sonden:
Doch midden in de plaeg sy Gods genaed' weer vonden,
Soo dickmael als sy haer vernederden, terstond
Is goetheyt en genaed' gegaen uyt Godes mond.
O! dit is 't rechte beeld, een Spiegel in de handen,
Voor elcke Moeders kindt van dese Nederlanden,
Een gulde beeltenis, staet op, besiet het wel,
O ghy gezegent Volck! ghy tweede Israel,

Ghy zijt het gulden beeld, ſiet maer op and're Volcken,
Hoe zegent u de Heer van boven uyt de Wolcken,
Van onder uyt de Aerd', rondſom aen alle kant
Is Gods Barmhertigheyt te vinden abondant,
Wanneer men van 't begin u ſtaet wil onderſoecken,
Men weet hier wie ghy zijt: want in de oude Boecken,
Daer vintmen wat of niet van u geſchreven ſtaen,
Wie weet den rechten grond, waer dat ghy zijt van daen?
Wat hebt ghy oyt geweeſt, wat zijn u eerſte jaren,
't Regiſter uw's Geſlachts waer ſult ghy dat vergaren?
Wat zijt ghy voor een Volck, wie heeft u opgevoet,
Waerom is 't dat de Heer ſoo veel weldaden doet
Aen u, dewijl ghy zijt van d'Heydens afgekomen?
Van ſulk een Volk die noch van vreemde Goden droomen,
Die oock na Godes Woord noyt hebben recht geleeft,
't Is wonder, dat u Godt ſoo uytverkoren heeft.
Voorwaer het is met u als met de Iſraëliten,
Ghy zijt oock van 't Geſlacht der booſe Amoriten,
Ghy waert gelijck een Kindt dat in ſijn bloede leyt,
Veracht, niemant bewees aen u barmhertigheyt:
Maer Godt die ſagh u aen, hy is tot u gekomen,
Hy heeft u tot ſijn Volck uyt liefde aengenomen,
Sijn Vaderlijcke gunſt is over u gegaen,
Sijn Goddelijcke kracht die heeft u by geſtaen.
U Land is als een krans rontom ſoo veel geperelt
Met zegen, dat ghy zijt een wonder voor de werelt.
't Is waer, ghy voelt ſomtijts de ſtraf van Godes hand,
Nochtans u ſtaet vermeert in 't midden van de brand,
Ghy werdt met Iſraël geplaegt om u miſdaden:
Maer tegens eene ſtraf geniet ghy twee genaden;
Ghy zijt voor veel een ſchrick, ſy vreeſen voor u kracht,
Vermits daer onder woont Gods mogentheyt en macht.
O groote goetheyt Gods! ô wonderlijcke wercken!
O Heer, wilt ons voortaen na Ziel en Lichaem ſtercken.

Neder-

NEderlandt zijnde door veele Jaren (volgens de oude Scribenten) een woest ende wilt Geweste / vol Bossen en Wildernissen / eertijts niet / ofte seer weynigh met on-goddelijcke menschen bewoont / dewelcke noch heden ten dage Heydenen genaemt werden. Het is onseeker / of dit Nederlandt noch in sulcke forme van hoogte / ofte diergelijcke maniere gelegen is / als in sijn oude ende woeste stant / alleen dit onderschept hebbende / dat de Bossen ende Boomen zijn uyt-geroeyt / ofte door ouderdom vervallen / ende dat het Landt nu ordentlijck ende op een behoorlijcke wijse werdt gebouwt. Het is eerder te glooben/ gelijk veel dingen haer gedaente veranderen/ dat oock alsoo dit Nederlandt is getransformeert in een ander fatsoen: insonderheyt alsoo men veel teyckenen op verscheyden plaetsen vindt van Boomen/ die by menigte wel vijf ofte ses speten onder de aerde alle op eenen coers leggen/ zijnde door hooge water-stroomen/ of door harde winden / apparent (doch onseeker) neder gevelt. Maer soo kan men uyt de oude Historien bewijsen/ dat de binnelandse Zeen / die ettelijcke Provintien nu van malkander scheyden / schoone Landen zijn geweest / gelijck als de oude memorien daer af getuygen: Dat men met een pols over den Hals van Medenblik op Staveren konde gaen: Soo dat het Landt geensints sijn oude gestalte heeft behouden. Doch het zy hoe 't is geweest / altoos in dese tijdt is het genoeghsaem het beloofde Landt; want in gelijckenisse van dien magh het wel met recht vertoont werden / soo als in vruchtbaerheyt / als in overvloet van Honingh ende Melck / dat is / van alle kostelijcke Waren uyt alle gewesten der werelt. De weldaden / die den grooten Godt ons daer in gedaen heeft/ en zijn niet minder als ten tijde van Moyses. Des Heeren Woordt ende suyvere Leere staet oock neffens de Israëliten op den gulden Kandelaer door het gantsche Nederlandt. Geluckig zijn de Inwoonders/ so sy 't Woort suyverlijk beleven.

ISRAEL.

HET Koninglijck gemoet van Pharao wiert verhart,
Soo dat hy Israël aendoet veel meerder smart,
Hy leyt haer lasten op, die swaer zijn om te dragen:
Sy door de noodt gparst, aen Godt haer droefheyt klagen,
Die na een korten tijdt twee Helden doet op staen,
Die voor 't verdruckte Volck om troost by Pharao gaen,
Wiens steenen hart niet wil door smeken noch door klagen
Hun van haer last ontslaen, ten zy dat Godes plagen
Seer strengh hem over al benauwen tot de doot;
Waer door hy Godes Volck laet gaen met kleyn en groot.
O wonderlijck bestier! ô Goddelijcke krachten!
Die Israël bevrijt, doen sy daer minst op dachten.

Exodus 9. verss. 12, 13, &c.

Doch de Heere verstockte Pharaos herte/ dat hy na haer niet en hoorde/ gelijk de Heere tot Mose gesproken hadde. Doe seyde de Heere tot Mose: Maeckt u morgen vroegh op/ ende stelt u voor Pharaos aengesichte/ ende segt tot hem: So seyt de Heere der Hebreen Godt/ Laet mijn Volck trecken/ datse my dienen: Want ditmael sal ick alle mijne plagen in u herte senden/ ende over uwe Knechten/ ende over u Volk/ op dat gy wetet/ datter niemant is gelijck ick op de gantsche Aerde. Want nu hebbe ick mijne handt uyt-gestreckt/ op dat ick u ende u Volck met de Pestilentie soude slaen: ende dat ghy soud van der aerde verdelght worden: Maer waerlijck daerom hebbe ick u verweckt/op dat ick mijn kragt [aen] u betoonde/en op datmen mijnen Naem vertelle op de gantsche aerde. Verheft ghy u selven noch tegen mijn Volk/ dat ghy het niet wilt trecken laten? Siet ick sal morgen omtrent desen tijt eenen swaren Hagel doen regenen/ desgelijcke in Egypten niet geweest en is van dien dagh af/ dat het gegrondet is/ tot nu toe.

NE-

NEDERLANDT.

WAnneer als Nederlandt het Spaensche jock moest dragen,
Dat soo tyrannigh was, dat yder een moest klagen;
Wanneer de Staten selfs, den Edeldom van 't Lant,
Door 't bloedige Placcaet nu stonden als ontmant,
Waer op oock is gevolght dat schrickelijcke moorden,
Van soo veel duysenden, soo dat men niet en hoorden
Een plaetse groot noch kleyn, of 't was vol droef geween.
Eylaes! wanneer de moet nu heel verlooren scheen,
Siet, in dien hoogen noot, de Nederlantsche Heeren
Ootmoedigh voor het Volck haer tot den Koningh keeren,
Sy smeken hem om troost, hy door een fel gemoet,
Veel strenger hem betoont, stort veel onnosel bloet,
Den Hemel staet bedroeft, de Aerde die moet suchten,
Elck met sijn Vrouw en Kindt die stelt hem om te vluchten,
Den Prince kloeck en wijs, door sulck een wreet besluyt,
Treckt met veel Edelen betreurt ten Lande uyt.
Nu leyt het overhoop, wat isser nu gewonnen?
Door 's Koninghs wreetheyt is 's Lants vryigheyt begonnen.

1 Bor. Fol. 30.

In 't Jaer 1566. hebben eenige groote Heeren/en principael de Edelen des Landts/een verbond met malkanderen gemaeckt/ om de strenge ende bloedige Placcaten te stuyten / die 1550. tegen de Ketters door de gantsche Nederlanden gepubliceert waren / ende hebben sulks met ootmoedigheyt aen den Koningh versogt; doch met weynigh voordeels / ende is naderhandt uyt vreese de Prince van Orangien / met verscheyde Edelen / als ontallijcke veel particuliere Persoonen / uyt dese Nederlanden gevlucht.

ISRAEL

ISRAEL.

ALS Israël nu was bevrijt door Godes hant,
Soo trecken sy met macht veel verder in het Lant,
Sy stellen haer ten strijt, sy soecken t'overwinnen:
Maer in de vreese Gods met Moses sy beginnen,
Sy gaen geluckigh voort, in volle overvloet,
Maer 't was noch al vermenght met sware tegenspoet,
Waerom sy tegen Godt hertneckigh murmureerden,
En tot Afgodery haer aengesichten keerden.
Sy keecken meenighmael naer het Egypten landt,
En wensten wederom haer in den ouden stant,
Waer over dat hun Godt alsoo oock heeft geslagen,
Dat sy 't beloofde Landt haer leven noyt en sagen.

Exodus 16. 1, 2, &c.

Doe sy van Elim gereyst waren / so quam de gantsche vergaderinge der Kinderen Israëls in de woestijne Sin / welcke is tusschen Elim ende tusschen Sinai: Aen den vijfthienden dagh der tweede maent / na dat sy uyt Egypten-landt uytgegaen waren. Ende de gantsche vergaderinge der Kinderen Israels murmureerden tegen Mose / ende tegen Aaron in de woestijne. Ende de Kinderen Israels seyden tot hen: Och dat wy in Egypten-lande gestorven waren door de hant des Heeren / doe wy by de Vleesch-potten saten / doe wy tot versadinge Broot aten! want ghy-lieden hebt ons uyt-geleyt in de woestijne / om dese gantsche Gemeynte door den honger te dooden.

NEDERLANDT.

TErwijl het arme volck als ballingh moesten vluchten,
En 't gantsche Nederland van droefheyt moeste suchten,
Soo brenght de goede Godt Persoonen voor den dagh,
En gaet met haer ten strijdt, en maeckt een groot ontsagh.
Den loffelijcken Prins, die heeft hem noch bekommert,
Om 't droevigh Nederlant ('t welck deerlijck was beslommert
Met wreede Tyranny) t'ontlasten van sijn druck,
Hoewel in tegenspoet: nochtans met veel geluck.
Hy steld hem tot den strijd, hy vind des Heeren zegen,
Hy heeft door Godes gunst de vryheyt ons verkregen.
Lof zy den Opper-Heer, die ons heeft by gestaen,
Lof zy den trouwen Prins, die voor ons heeft gegaen.

6 Bor. Fol. 281.

'**t Jaer 1572. den Prince van Orangien / niet konnende (door een sonderlinge schickinge Godts) Nederlandt verlaten / doet alle neerstigheyt / om haer te hulpe te komen / werft met groote moeyte / omtrent seven duysent Mannen; doch alsoo het aen macht mangueerde / om het Volck terstondt te betalen / stelt haer met goede versekerheyt te vreden / tot een onderpant stellende eenige Steden in Nederlandt. Ende is alsoo na weynigh tijdts / (niet sonder murmuratie onder het Krijghs-volck) in de Nederlanden gekomen.**

ISRAEL.

WAT iſſer voor een noodt in Iſraël gereeſen,
Nu ſtaet de gantſche Schaer in angſt, en duyſent vreeſen
Daer komt een Pharo wreet, een felle Moordenaer,
Daer ſtaet het arme volck; en weet niet hoe of waer.
De Zee daer ſtaen ſy voor, ſy ſien geen open weegen,
Haer Vyandt achter haer, (eylaes) geheel verleegen.
Terwijl dat Godes Volck dus al te treurigh ſtaet,
Soo komt een Engel Godts, die voor haer henen gaet.
Hy ſcheyt de Vyant af: noch laet de Heere weyen
Een ſtercken Ooſten windt, en weet ſijn volck te leyen,
Het Water ſplijt van een, ſy gaen door Godes kracht
Nu midden door de Zee, met al haer groot macht,
Het Water valt weer toe, dit is des Heeren zegen,
Die Iſraël van Godt uyt liefde heeft verkregen.

Exodus 14. verſſ. 5, 6.

Doe nu den Koning van Egypten wiert geboot ſchapt/ dat het Volck vluchtede: ſoo is het herte Pharaos ende ſijne Knechten verandert tegen den Volcke / ende ſy ſeyden: Waerom hebben wy dat gedaen / dat wy Iſraël hebben laten trecken / dat ſy ons niet en dienden? Ende hy ſpande ſijnen Wagen aen / ende nam ſijn Volck met hem.

En verſſ. 19, 20, &c.

Ende de Engel Godts / die voor het heyr Iſraëls ging/ vertrock / ende gingh achter hen: De Wolcken-colomme vertrock ooch van haer aengeſichte / ende ſtondt achter hen. Ende ſy quamen tuſſchen het Leger der Egyptenaren / ende tuſſchen het Leger Iſraels: Ende de wolcke was te gelijcke duyſterniſſe / ende verlichte den nacht: ſoo dat d'een tot den anderen niet en naderde den gantſchen nacht. Doe Moſe ſijne handt uytſtreckte over de Zee / ſoo deede de Heere de Zee wech gaen door eenen ſtercken ooſten windt / dien gantſchen nacht / ende maeckte de Zee drooge / ende de wateren wierden geklooven. Ende de Kinderen Iſraels zijn in-gegaen in 't midden van de Zee / op het drooge: ende de Wateren waeren haer een muur / tot haere rechter-handt / ende tot haere ſlincker-handt.

NE-

NEDERLANDT.

De oude Weldaet Gods en moet men noyt vergeeten,
Hoewel sy door de tijdt te met nu werdt versleten,
Aensiet den ouden standt, hoe datter is geslooft,
Hoe datmen heeft gevlucht, hoe datter is gerooft.
Hadt Godt niet bygestaen met sonderlinge daden,
Men sagh'er nu geen kans, men wist het niet te raden.
Een wonder werrick Gods geschiedt in dese tijdt,
Hier op de Zuyder Zee, den Vyant tot een spijt;
Daer leydt al onse Macht nu in het Ys bevroosen,
Men heeft de beste raedt aen alle kant gekoosen.
De Vyandt leydt en loert, het perijckel dat is groot,
De Schepen leggen vast, men is in hooge noodt.
Godt geeft een stercke Windt, het Ys begint te splijten,
En houdt dien selven streeck gelijck men wilde bijten,
Sy komen in de Stadt, en siet dien anderen dagh,
Men in de gantsche Zee geen Water meer en sagh,
Het vriest weêr even sterck. O goetheyt boven maten!
U tweede Israël en hebt ghy niet verlaten.

6 Bor. Fol. 307.

1572. Quam in de Winter een seer stercke ende onverdachten Vorst / waer door onse Schepen (zijnde meest alle onse macht) in het Ys / tusschen Amsterdam ende Hoorn / op 't Pampus bevroosen : onse Heeren / niet min als onse goede Patriotten seer bekommert zijnde / uyt vreese van den Vyandt / die hem hier en daer vertoonde / hebben groote neerstigheydt gedaen / om de selve Schepen in te bijten : Maer eensdeels door het lage water / ende ten anderen het Ys krachtigh dick zijnde / hebben niet of weynigh konnen uytrechten ; doch in dese radeloose noodt geresolveert zijnde / om de Schepen in brandt te steecken / laet Godt de Heere een stercke Noordt-Weste Windt waeyen ; waer door het Water is opgevloeyt / ende het Ys is terstondt geborsten / maeckende een open Riviere / streckende tot aen de Steden Hoorn ende Enchuysen / als of het met bijlen gebeten was / komende met gemack de Schepen alsoo in de Haven. Des anderen daegs 's morgens is de Windt om-geslagen / en schoof het wederom dicht / soo dat men geen Water in de Zee en sagh / ende vroos wederom even sterck als te vooren. Het welck geen minder wonder is / als doen het Water met de Kinderen Israels haer verdeelde.

ISRAEL.

I S R A E L.

DE ſtrijd van Godes Volk haer kragt en wonderwerken
Daer kan men noch dē macht des Heeren in bemerken,
Soo langh als Moſes bidt met groote vyerigheyd,
Soo is 't dat Iſrael geduurig boven leyd:
Maer als door Leeuwen kracht ſijn handen neder zygen,
Dan is 't dat Aemeleck kan overwinning krygen:
Doch Aron ende Hur, die weten goeden raet,
Het welck in deſen ſtrijd Gods vollick komt te baet:
Want Moyſes hout niet op voor d'ondergangh der Sonne,
Alſoo is door 't gebedt den Ameleck verwonnen,
En Iſraël bevrijt van wreetheyt en gewelt:
't Welck tot gedachtenis in 't Wet-boeck is geſtelt.

Exodus 17. verſſ. 9, 10, &c.

Moſe dan ſeyde tot Joſua: Kieſt ons mannen ende treckt uyt/ ſtrijt tegen Ameleck: Morgen ſal ick op des hemels hoogte ſtaen ende de ſtaf Godes ſal in mijne hant zijn. Joſua nu dede als Moſe hem geſeyt hadde/ ſtrijdende tegen Ameleck/ doch Moſe/ Aaron ende Hur klammen op de hoogte des heuvels. Ende het geſchiede/ terwijle Moſe ſijne hant ophief/ſo was Iſrael de ſterckſte: Maer terwijlen hy ſijne handt neder liet/ ſoo was Ameleck de ſterckſte. Doch Moſes handen waren zwaer/ daerom namen ſy een ſteen/ en leyden dien onder hem/ dat hy daer op ſate: ende Aaron ende Hur onderſtuttenden ſijne handen/ d'een op deſe/ d'ander op d'ander [zijde.] Alſoo waren ſijne handen gewiſſe tot dat de Sonne onder gingh. Alſo dat Joſua den Ameleck ende ſijn Volk krenckte door de ſcherpte des Sweerts. Doe ſeyde de Heere tot Moſe: Schrijft dit ter gedachteniſſe in een boeck/ ende leght het in de oore van Joſua: dat ick de gedachteniſſe van Ameleck geheel uyt-delgen ſal van onder den Hemel.

NE-

NEDERLANDT.

O Loffelijcke daet, ô schoone gulde tijden!
Wie dat'er aen gedenkt, die moet hem nog verblijden
Het Land dat schut en beeft, den Vyant die komt aen,
Hy wil met Amaleck gantsch Israel verslaen:
Hy komt met groote magt; maer God heeft ons gegeven
Oock Arons ende Hurs, wiens namen zijn beschreven,
Tot eer van haer geslacht, tot lof van dese daet,
Die klampen hem aen boort, die weten noch wel raet.
Hier is een Hoorens-hop, daer gaet het op een vechten,
Daer siet men 't eene Schip vast aen het ander hechten:
Daer siet men rechte liefd', daer doet men onderstant,
Daer vecht men sonder gelt voor 't lieve Vaderlant.
En sonder twijffel dit, daer zijnder oock in 't midden,
Daer zijnder op het Land die God met Moyses bidden,
Tot dat men overwint: gelijck het is geschiet,
Waer van men huyden noch een klare teecken siet.

6 Bor. Fol: 335.

Anno 1573 is den Grave van Bossu met een seer stercke Vloote op de Zuyder-Zee gekomen / meenende met eenen slagh het gantsche Noorder quartier af te loopen / even als Amaleck meende Israel te verwinnen: maer is tegen sijn meeninge seer kloekmoedig gestut / en contrary uytgevallen: want gelijk als Amalek van Israel is verslagen / also is oock den Grave van Bossu met sijn Vloot overweldigt geworden. Buyten twijffel / daer zijnder geweest / die Godt met Moyses in dese hooge noot vierigh hebben gebeden / waer door de Heere de herten gesterckt / ende met liefde ontsteeken heeft / ende is also door eendragtigheyt / ende door Godes hulpe / den Grave van Bossu met sijn Krijghs-volk overwonnen. Welcke overwinninge met een Danksegginge Jaerlijks behoorde gedagt te werden / om God den Heere tot een eeuwige Memorie voor sodanige weldaet te loven en te prijsen.

I S R A E L.

HET swacke Vrou-geslagt en magmen niet versmaden
Vermids het in den noot doet Prinçelijcke daden:
Gelijck als hier vertoont, wanneer den Vyand quam,
En legerd' hem rontom de Stad Bethuliam:
Wanneer als alleman van dorst begon te klagen,
En dat men dese smert niet langer kond' verdragen,
Wanneer als alle hulp en troost ten eynde scheen:
Soo gaet een swacke Vrouw in eensaemheyt alleen,
En bidt met vyerigheyt, dat God haer wil versterken,
Op dat sy dese daet kloekmoedig mag uytwerken.
Hier op soo treet sy uyt, alleenig met een Maegd,
Daer gaet het schoone beeld, dat alle Man behaegd,
Wiens vriendelijck gelaet, wiens lieffelijcke stralen,
Tot in het Prinçen Hert van Holofarnus dalen.
Sy vint voor hem genaed', haer schoonheyt hem bekoort
Het welcke naderhand hem in sijn bloede smoort:
Want als hy in de Wijn hem hadde vol gedroncken,
Soo wierde hem sijn straf rechtveerdig in geschoncken.
Terwijlen dat de Vorst aldus lagh vol en sat,
Grijpt Judith naer het Swaert, en by sijn hayren vat,
En slaet hem onverwacht het Hooft af sonder vrugten,
Waer door het gantsche heyr voor Israel moet vlugten.

Judith. 13. vers 5.

Ende Judith staende voor sijn Bedde / seyde in haer herte / O Heere ghy Godt aller kracht / siet te deser uure aen de wercken mijner handen / tot verhooginge Jerusalems: want het is nu bequamen tijdt / om uwe erve te hulpe te komen / ende mijnen aenslagh uyt te voeren / tot verwonderinge der Vyanden / die tegens ons opgestaen zijn. Ende sy gingh na de sponde van het bedde / die aen Holopharnus hooft was / ende sy nam sijn Sabel daer van / ende na-by komende aen het bedde / greep sy het hayr van sijn hooft aen / ende seyde / Sterckt my / O Godt Israels / op desen dagh. Ende sy sloegh tweemael in sijnen hals met alle hare kracht / ende hieuw hem sijn hooft af.

NEDERLANDT.

DON Fredrik seer wreet soekt Alkmaer te bespringen
En door sijn groote magt de Stad in kort te dwingen,
Hy slaet een vaste ringh met sesthien duysend Man,
En houd een lange tijdt met forsse daer op an.
De Stadt die word bestormt op twee verscheyde steden,
De Burgers in haer noot die hebben kloeck gestreden,
De Vrouwen neffens dien zijn wacker van gemoet,
Sy rechten meerder uyt als oyt een Krijgsman doet:
Sy vreesen Kruyt nog Loot, nog voor geen blanke harnus
Sy stuyten over al den Spaenschen Holofarnus.
Schoon sy met Judith hem sijn kop niet af en slaen,
Nochtans hy neemt de vlucht, en ruymt alsoo de baen,
Een yder is verheught, de Stadt die is behouwen
Door Godes stercke hand, en hulpe van de Vrouwen.

6 Bor. Fol: 333.

In 't Jaer 1573 is Alckmaer / met het Heyrkracht onder 't beleydt van Don Fredrick belegert/ ende seer heftigh aengetast / en wierde met groote forsse bestormt op twee verscheyde Plaetsen/ door welke oorsake de Burgers genootsaeckt waren / om haer alle / groot en kleyn / in de Wapenen te begeven / ende met kloeckmoedigheydt de Spanjaerts af te keeren: Onder welcke de Vrouwen van de minste niet en zijn geweest / meerder uytrechtende als een Krijgsman met sijn Swaert/ hebbende met steenen seer dapper geworpen / ende met brandende Peck-hoepen / en diergelijcke Vuur-wercken soo furieus van de Wallen af gesmeeten; dat daer omtrent oock niet een Spanjaert konde duuren / ende is eyndelijck (door de goetheydt des Heeren) de Stadt van de wreetheydt der Spanjaerden bevrijdt geworden.

 ISRAEL.

I S R A E L.

ALS God ten strijde gaet, dan moet den vyand wijcken
Dan moet de aldersterkst' in korten tijd beswijcken,
Dan helpt geen swaert of boogh, nog eenig grof geschut
Schoon of de grachten zijn gelijck een diepe put:
Geen Slot, geen vast gebouw, geen poorten ofte deuren,
En kan voor Godt bestaen, sy barsten en sy scheuren.
Aensiet de stercke Stad die Israel omringt,
En sonder Swaert of Spiets naer seven dagen dwingt;
Wiens muuren onversiens van selfs ter neder vallen,
Waer door dat Israel beklimt haer stercke wallen,
En alles overwint, oock in een korte tijdt,
Dus gaet het over al voor wien de Heere strijdt.

Josua 6. versf. 1, 2, 3, &c.

Jericho nu sloot [de poorten] toe / ende was geslooten voor het aengesichte der Kinderen Israels/ daer en ginck niemant uyt/ nog daer en gink niemant in. Doe seyde de Heere tot Josua; Siet ick hebbe Jericho met haren Koningh [ende] strijtbare helden in uwe hant gegeven. Ghy dan alle/ die Krijgs-lieden zijt/sult rontom de Stadt gaen de Stadt omringen eenmael: Also sult ghy doen ses dagen lanck. Ende seven Priesters sullen seven Rams-Basuynen dragen voor de Arke / ende ghy-lieden sult op den sevensten dagh de Stadt seven-mael ommegaen: ende de Priesters sullen met de Basuynen blasen. Ende 't sal geschieden / als men langhsaem met den Rams-hoorn blaest/als gy-lieden het geluyt der Basuyne hoort / soo sal al het Volck juychen met een groot gejuyg/ dan sal de Stads-muur onder sich vallen / ende 't Volck salder in-klimmen / een yegelijck tegen over hem.

NEDERLANDT.

O Leyden! wel te recht een Spiegel aller Eeuwen,
O Leyden! die ons stof van dankbaerheit moet geven
O Leyden! die ons leyd, en wijst als met der hand,
Wat Godt al heeft gedaen in dit ons Vaderland:
Aen u soo kan men klaer met Israel bemercken
Gods goetheyt ende gunst, sijn kragt en wonder-werken.
O droefheyts hoog toneel! wel waerdig nog gedagt,
De Stad die was benouwt, van honger men versmagt:
Maer siet wanneer de noot op 't hoogste was gekomen,
Soo speurt men Godes hulp selfs in de waterstromen,
De muur als met een kracht valt wonderlijck ter neer:
De Vyand vlugt verbaest, en doet geen meerder weer.
In plaetse dat de Stad lagh voor den Vyand open,
So schrikt elk door 't gedruys, en stelt het op een lopen,
Waer door dat Nederland met vreugt wel seggen magh,
Wy houden dese Stadt schier sonder Swaert of slagh.

7 Bor. Fol. 61.

Anno 1574 is een wonderlijke sake / en wel aenmerkens waerdigh geschiet in dese Nederlanden. De Stadt Leyden by den Spanjaert seer sterck belegert zijnde / ende tot de hoogste noodt van honger gebracht / waer door de Burgers soo gematteert waren / dat sy qualijck langhs de Straten / of de Bruggen konden opgaen: wanneer de Stadt nu tot de uytterste benauwtheyt was gebracht / ende geen uytkomst ofte ontset scheen voor handen te zijn / soo heeft Godt na sijn almachtigheyt de Water-stroomen gebracht / ende doen opvloeyen / tegen alle menschen opinie: ooch Visch doen vangen / daer het voor d'oogen onmogelijk scheen / ende de Stads Muuren laten om-vallen / gelijk aen Jericho geschiede; maer evenwel voor den Vyant bewaert / op dat sijn goetheyt te meerder soude blijcken / gevende den Vyant een vertsaegt herte / in plaetse van na de Stad te loopen / die open lagh / soo is elck op de vlucht getrocken / komende alsoo de Schepen met Victuailje aen de Stadt / waer door de Burgers langhs de straten zijn geloopen met broodt in de handt / en hebben Godt gedanckt / uyt-roepende: Godt zy gelooft / Leyden is ontset. Welcke schoone en heerlijcke weldaedt in eeuwigheydt noch by ons / ofte by onse nakomelingen niet behoorde vergeten te worden.

ISRAEL.

GY Heer, gy voert den Strijd, u moetmen daer voor loven
Daer baet geen sterke magt, het heyl dat komt van boven
Als Hemel ende Aerd', de Sterren, Son en Maen,
De Vroomen Nacht en Dagh tot haren dienste staen:
Dan heeft men groot geluk, dan kan men Legers dwingen,
Dan neemt men Steden in, dan doet men groote dingen.
Wanneer den hoogsten Vorst selfs in de spitse gaet:
Dan is 't dat Josua sijn Vyand neder slaet.
De Sonne die staet stil, den Hemel is bewogen,
En op een oogenblick met dampen overtogen,
Geeft Hagel-steenen uyt, en stort den Vyand neer,
Dit is geen menschen werk: maer komt van d'Opper-Heer.

Josua 10. verss. 15, 16, 17, &c.

Doe keerde Josua weder / ende gantsch Israel met hem / na 't Leger te Gilgal. Maer die vijf Koningen waren gevloden / ende hadden haer verborgen in de spelonckcn by Makkeda. Ende Josua wierdt geboodschapt / mits te seggen: Die vijf Koningen zijn gevonden / verborgen in de spelonche by Makkeda: Soo seyde Josua: Wentelt groote steenen voor den Mondt der spelonche / ende stelt Mannen daer voor / om haer te bewaren. Maer staet ghy-lieden niet stille / jaegt uwe Vyanden achter na / ende slaetse in den steert: En laetse in hare Steden niet komen/want de Heere uwe God heeftse in uwe hant gegeven. Ende het geschiede doe Josua ende de Kinderen Israels ge-eyndight hadden / haer met een seer grooten slagh te slaen / tot dat sy vernielt waren; ende dat de overgeblebe / die van hun overgebleven waren / in de vaste Steden gekomen waren: Soo keerde al het Volck tot Josua in 't Leger by Makkeda in vrede; niemant hadde sijn tonge tegen de Kinderen Israels geroert.

N E-

NEDERLANDT.

DAT Godt voor Nederland heeft wonderbaer gestreden
Dat blijkt, en kunt ghy sien, tot op den dag van heden,
Insonderheyt, wanneer men sesthien hondert schreef,
Alwaer soo meenig Held en stoute Krijgs-man bleef.
De Sonne straelt seer sterck den Vyandt in de oogen,
De Wind blaest tegen haer, het stof dat is gevloogen
Gelijck een duystre damp, en maeckt haer als verblint;
Soo dat d'Orangie-boom Bourgondien overwint.
In Vlaend'ren is de strijd soo dangereus begonnen,
In Vlaend'ren is de slagh seer wonderbaer gewonnen,
Tot 's Lands behoudenis, den Vromen tot een vreugt,
Singt lof den Grooten Heer, en zijt in hem verheugt.

7 Bor. 40, 41.

In 't Jaer 1600 heeft den Hoog-loffelijken Prince van Orangien de heerlijcke Victorie van den bloedigen ende verschrickelijcken slagh in Vlaenderen verkregen / niet sonder merckelijcke gunste van den Oppersten Krijghs-man hier boven / dewelcke niet min als ten tijde van Josua in 't spitse van den strijd is geweest / die ons met sijn Sonne is te hulpe gekomen / ende heeft hem met klaerheyt aen den Hemel laten vertoonen / soo dat hy met sijn stralen den Vyandt haer oogen verblinde. De Windt (als een Goddelijck middel) is haer tegen gegaen / ende heeft opgeblasen; alsoo dat het stof is gevloogen als een dicke damp / ende duysternisse: Want den Vyandt tegen de Sonne ende het stof moesten aensien / het welcke haer niet weynig en verhinderde. Voorwaer merckelijcke teeckenen van Godes gunste / ende is eyndelijck in soo dangereusen slagh de victory aen des Princen zijde gekomen / ende alsoo met Israel een schrick voor hare Vyanden geworden.

ISRAEL.

DEN vroomen Josua, die Godt heeft aengebeden,
Heeft voor des Heeren volck met groot geluk gestreden,
Hy slaet het Heydens rot, en brenght haer onder voet,
Hy neemt haer Steden in met weynigh tegenspoet,
Hy voert des Heeren Strijt, heeft wonder groote zegen,
Slaet Koningen ter neer, en doet soo aller wegen.
Wie tegen Josua hartneckigh opposeert,
Die brengt hy haest tot niet, verwint haer door het sweert.
Hy heeft het vreemde volck voor Israël verdreven,
En brenght haer in het Landt, dat Godt hun wilde geven,
't Welck Moyses was belooft, en lange tijt voorseyt,
Hier siet men Godes gunst, en sijn barmhertigheyt.

Josua 10. versſ. 36, 37, &c.

Daer na toogh Josua op / ende gantsch Israël met hem/ van Eglon na Hebron: ende sy kryghden tegen haer. Ende sy namense in/ ende sloegense met de scherpte des Sweerts/ so haren Koninck/als alle hare Steden/ ende alle Ziele die daer inne was/ hy en liet niemant in 't leven overigh blijven/na alles dat hy Eglon gedaen hadde: ende hy verbantse/ ende alle Ziele die daer inne was. Doe keerde Josua/ ende gantsch Israël met hem na Debir; ende hy kryghde tegen haer. Ende hy namse in/ met haren Koningh / ende alle hare Steden/ ende sy sloegense met de scherpte des Sweerts / ende verbanden alle Ziele die daer inne was / hy en liet geen overige over blijven / gelijck als hy Hebron gedaen hadde/alsoo dede hy Debir ende haren Koninck/ ende gelijck als hy Libna ende haren Koninck gedaen hadde. Alsoo sloegh Josua het gantsch Landt/ het Geberghte / ende het Zuyden/ ende de Leeghte/ ende de af-loopingen der wateren/ ende alle hare Koningen/ hy en liet geen overige over blijven : ja hy verbande alles wat adem hadde / gelijck als de Heere de Godt Israëls geboden hadde.

NEDERLANDT.

WANNEER men Nederlandt in alles wil gelijcken,
Voorwaer, 't sal Israël in weldaet niet beswijcken:
Hoe strijdt den vromen Prins, wat heeft hy al gewin?
Hy neemt met Josua in 't kort veel Steden in.
Telt eens de Jaren op van d'eerste Reformatie,
Tot nu op dese tijdt, waer isser sulck een Natie?
De Wapens zijn een krans rontom het lieve Beelt,
Van onse Josua, die 't Landt heeft aen-geteelt:
Die door des Heeren kracht veel Steden heeft gewonnen,
En is met Israël door weynigh macht begonnen;
Maer van den goeden Godt gezegent en verrijckt,
Gelijck als 't aen den dagh voor al de werelt blijckt.

Men leest in de Chronijcken met wat een kleyn beginsel dat dese Republijck van Nederlant in Vry-heyt is gekomen / welckers Inwoonders onder zware Tyrannye hebben geleeft; gelijk de kinderen Israëls onder de hant Pharaos/ende dat Godt (in gelijckheyt) voor Nederlandt een Moyse heeft verweckt: Den hoogh-beroemden en lof-weerdigen Prince Wilhelmus zaligr. uyt den Huyse van Nassou/ die voor het verdruckte Volck ten strijde is gegaen: Ende naer hem een Godvruchtigen Josua/ wiens salige gedachtenisse nimmermeer moet vergeten zijn/ die onse Landen heeft uyt-gebreydt/ die Steden heeft gewonnen/ den Vyandt verslagen/ ende ons door Godes goetheyt tot een beteren staet gebracht. Waer voor wy den Heere met Israël moeten loven ende dancken/ende hem dienen alle de dagen onses levens.

ISRAEL.

DES Heeren Handt verheft die gene, die hem vreesen,
Hy bouwt haer mouren op: gelijck wy kunnen leesen,
Hy heeft een wonderwerck in Israël gedaen,
En met een groote lust de schare voor-gegaen.
Nu sit des Heeren Volck gerustigh in den Lande,
En woont des niet te min in 't midden der Vyande,
Sy leven sonder sorgh: maer (lacy!) Israël
Betoont geen danckbaerheyt, en wordt geheel rebel.
Sy treden van den wegh, die Godt haer hadt geboden,
Haer Vyandt hun verleydt sy dienen stomme Goden,
Waer op dat is gevolght veel jammer en verdriet,
Soo dat gantsch Israël hem nu bedrogen siet.

Judicum 3. versſ. 1, 2, &c.

Dit nu zijn de Heydenen/ die de Heere liet blijven/ om door haer Israël te versoecken/ alle die niet en wisten van alle de krijgen Canaans. Alleenlijck op dat de geslachten der Kinderen Israëls/ [dit] wisten/ op dat hyse den krijgh leerde/ ten minsten de gene/ die daer te vooren niet van en wisten. Vijf Vorsten der Philistijnen/ ende alle de Canaaniten/ ende de Zidoniers/ ende de Heviten/ woonende in 't Geberghte des Libanons: van den Bergh Baal Hermon/ tot daer men komt te Hamath. Dese dan waren/ om Israël door haer te versoecken: of sy de geboden des Heeren souden hooren die hy haren vaderen door de hand van Mose geboden hadde. Als nu de Kinderen Israëls woonden in 't midden der Canaaniten/ der Hethiten/ ende der Amoriten/ ende der Pheriziten/ ende de Heviten/ ende der Jebusiten. Soo namen sy hen der selver Dochteren tot Wijven/ende gaven hare Dochteren aen den selver Soonen: ende sy dienden haer goden. Ende de Kinderen Israels deden dat quaet was in de oogen des Heeren/ ende vergaten den Heere haren Godt: ende dienden den Baalim/ende den Bosschen. Doen outstack den toorn des Heeren tegen Israel/ ende hy verkochtse in de handt van Cuschan/ Rischataim/ Coningh van Mesopotamien.

NEDERLANDT.

MEN leeſt een Oude Spreuck, ook waerdig te bedenken;
Dat welluſt ende vreugt de Landen dickmaels krenken.
Wat iſſer meenigh Rijck in weeld en luſt geweeſt,
Dat nu verdorven leydt, en daer men is bevreeſt.
O Nederlandt! hier is een Spiegel voor u oogen,
Aenſiet u Broederſchap, en zijt'er meê bewoogen.
Ghy zit noch in u Landt als op een gouden Boom,
U Vyant is rontom gelijck een Water-ſtroom.
Ghy woont beneffens haer, gelijck als d'Iſralijten,
Och! wilt den gulden tijdt niet ſorgeloos verſlijten,
Vermits het Iſraël ſoo meenighmael bedroogh,
Weeſt dankbaer, en vreeſt Godt, en houdt een wakend'oogh.

Is niet dit Nederlandt ſonderlingh van Godt bewaert voor ſijn Vyanden? het welcke midden onder de ſelve is woonende/ gelijck de Kinderen Iſraels onder de Cananiten. Och/ dat wy ons niet en vergrijpen in Afgoderye/ ende de weldaden des Heeren vergeten: gelijck die van Iſraël hebben gedaen; waer over de Heere hem vertoornde/ ende ſijn Volck verkochte onder de handen des Konings van Meſopotamien. Want uyt bryheyt komt dickmael weeldrighheyt/ ende uyt weeldrighheyt ſpruyt veeltijdts moetwille/ ende moetwille veroorſaeckt ſonde/ ende de ſonde baert de ſtraffe des doodts. Wat iſſer meenig ſchoon Landt ende heerlijcke Republijck/ ſelfs van onſe Nabuuren/ in moordt ende brandt geſtelt/ ende van den Vyandt tot ſteen-hopen gemaeckt/ die in vrede/ weelde ende in welluſt des levens hebben geleeft. Waer dat men ſiet/ ſoo wel in 't Zuyden als in 't Noorden/ ſoo wel in 't Ooſten als in 't Weſten/ men vint'er klare ſpiegels/ die ons tot opweckinge dienen/ al eer wy met Iſraël ende met onſe Broederen onder de Spaenſche Midianiten werden verkocht.

Opweckinge tot Danckbaerheydt.

BUYGT neder Hollants volck, met zegen overladen,
En ſinght den Heere lof voor al ſijn groote daden,
't Is nu de rechte tijdt, ſlaet eens u oogen neer,
Siet op geen vreemt geweſt, noch doolt niet al te veer.
Hier is een ſchoon Toneel, wie kan het al verhalen?
Hier is een dubbelt ſtof, ſelfs binnen uwe palen:
Hier is des Heeren gunſt, hier is ſijn wonder-werck:
Hier is de ſuyvere Leer, hier is de ware Kerck:
Hier heeft hy over al ſijn goetheyt willen toonen,
Hier heeft hy onſe Landt met Vryheydt willen kroonen,
Met ſulck een overvloet dien ick niet ſeggen kan:
O! buyght met Iſraël, en bidt Godt vyerigh an?
Daer is in deſe tijt een wichtigh ſtuck voor handen,
De Vorſten zijn by een uyt verr' en vreemde Landen,
Het ſchijnt of 't Godt belieft, dat naer een lange ſtrijt
Het herte van den menſch ten eynde wort verblijt,
Dat ons den grooten Heer met vrede wil beſchencken
In onſe Vaderlant. Wel op, wilt recht bedencken
Hoe vriend'lijck dat hy oyt met ons heeft om-gegaen,
En wat hy in het Lant al wonder heeft gedaen.
Buygt neder voor ſijn Troon, en danckt den Heer almachtigh,
Bidt met een reyn gemoet geduurigh en aendachtigh:
Bidt om oprechte Vreed', bidt om Getrouwigheyt:
Bidt om een vaſt geloof dat niemant en verleyt:
Bidt dat ons Godt bewaert voor tweedracht in den lande,
Voor valſch bedriegery, voor ſonden en voor ſchande,
Voor al het geen dat ons naer Ziel en Lichaem deert:
Dat gun ons 't eeuwigh Licht, die alle dingh regeert.

Chriſte-

Christelijck Af-scheydt,

O F T E

Een Zalige Uytgangh van dit Tegenwoordige Leven.

EEN reyn en suyver hert, een onbesmette ziele,
Die kan met groote vreught voor Gode neder-kniele,
Die stort sijn klachten uyt voor sijnen Bruydegom,
Die roept op sijn vertreck: O Heere Jesu kom!
Gelückigh is den mensch die 't selve wert gegeven,
Sijn uyt-gangh Saligh is, hy komt in 't eeuwigh leven,
In 't nieuw Jerusalem, wiens straten sijn van gout,
Diens glans dat eeuwigh blijft, en nimmermeer verout,
Alwaer geen Son noch Maen, geen Sterren meer en blincken,
Alwaer men uyt de stroom des levens dan sal drincken,
Daer oock geen duyst're nacht, noch koud' of hitte koomt,
Alwaer des Heeren glants het alles overstroomt.
Geen sieckte, pijn of leet en sal daer geensins wesen,
Men sal in vreughde zijn, volmaeckt en sonder vreesen,
Een vreught daer duysent jaer sal wesen maer een dagh,
Bedenckt ô Christen ziel! hoe of dit wesen magh.
Hier is de beste vreught slechts na een weynigh dagen,
Een swaer en lastigh pack, men kanse niet verdragen,
Hier is het snaren-spel en al wat vreughde hiet,
Wanneer het lange duert niet anders als verdriet:
Hier is het voor een tijt, hier leyt het haest ter neder,
Hier komt na sonne-schijn dickmael een groot onweder,
Maer in dat Hemels Huys daer is een vreught bereyt,
Die niemant en beswaert, en duurt in eeuwigheyt,

Het

Het welcke noyt geen mensch op aerden heeft vernomen,
Noch oyt in yemandts hert of sinnen is gekomen.
O! dat men dese vreught en dese reyne Stadt
Een oogenblick aensagh, of maer een uur besat,
Wy souden 's werelts lust met al haer ydelheden
Verlaten, en gewis door d'enge Poorte treden:
Wy souden Godts Gebodt wel beter gade slaen,
En op een ander wijs voorsichtelijcker gaen,
Het Hemels Paradijs dat soud' ons meer behagen,
Indien wy maer een uur haer heerlijckheyt aensagen.
Geen Mensch bleef op de aerd', de soete Melody
Die trock ons al te mael uyt dese slaverny,
't Geselschap datter is, dat soud' ons soo bekooren,
Dat wy oock naer het Vleesch niet langer souden hooren,
De aerde soud' ons zijn met al haer schoon çieraet,
Gelijck een vuyle slet, die eyndelijck vergaet.
Het nieuw Jerusalem met al sijn goude straten,
Daer liefd' en vreede woont, wie soude dat verlaten?
Wy souden met een vreught uyt dese Werelt gaen,
Geen mensch, geen eenigh mensch, en bleef'er stille staen.
Wel op, ô reyne ziel! al kunt ghy 't niet aenschouwen,
Wilt vry op dese grondt u zaligheyt vertrouwen.
Het sal veel schoonder zijn dan als men seggen kan,
En tot een klaer bewijs, aenschouwt den Hemel an,
Aensiet het firmament, dat sal u onderrichten,
Aensiet dat Hemels blauw met al die schoone Lichten,
Dit is het buyten werck, wat dient'er meer geseydt.
Wel zaligh is die geen, voor wien het is bereydt,
Die Godt daer prijsen magh, en eeuwigh hem versaden.
Och! wilt het dreckigh kleedt het werelts tuygh versmaden,
Het is niet als ghy meent, 't is maer een valschen schijn,
Let wel, want op het endt dan sal het ydel zijn;
Schoon of gy 's werelts Huys met vreugden meugt bewoone,
En seght, wat is het loon, wat is haer gulden kroone?

Wat is haer Roosen-hoet? voorwaer het is de doodt,
Die niemandt niet en spaert, het zy dan kleyn of groot,
Die met een scherpe Pijl geeft doodelijcke steecken,
Hy weet al 't soet vermaeck seer haestigh af te breecken,
Hy scheydet al van een, de Moeder van het Kindt,
Als 't glas verloopen is, hy neemt al wat hy vint:
Daer baet geen groote schat, men moet het alles derven,
Al wat op aerden leeft dat moet in 't eynde sterven.
Geen Man is met sijn Vrouw soo lief en vast gepaert,
Die dese felle doodt om reden wille spaert.
Hy neemt het leven wegh, geen mensch en heefter tegen,
Hy is een strenge Vorst, hy laet hem niet bewegen.
Hoe dat men klaeght en kermt, en d'handen t'samen wringht,
Och lacy! 't is vergeefs, de doodt het alles dwinght.

Rijck

Rijck, arm, jonck en oud, 't moet alles voor hem buygen,
Dit is des werelts end', dit kan u klaer getuygen,
Soo meenigh jonge Maeght, ſoo meenigh ſtercke Helt,
Die midden in haer jeught ter neder zijn gevelt,
De welcke onverſiens zijn van de doodt beſprongen,
En eer het yemant docht in haeſten wegh gedrongen.
Geluckigh is de menſch die hier oprechtigh leeft,
Die liefde en geloof in ſijnen boeſem heeft:
Die tot den eynde toe daer in oock kan volherden,
Die heeft het beſte lot: want hy ſal ſaligh werden.
Wanneer hy God'lijck ſcheyt van dees bedroefde aert,
Dan ſal hy na den geeſt zijn eeuwighlijck gepaert
Met ſijnen Bruydegom: dan ſal hy niet meer ſterven:
Maer 's levens gulden kroon genadelijck be-erven
In 't Hemels Koninckrijck, dat nimmermeer vergaet,
Daer noyt geen wrange ſpijt den menſch om 't herte ſlaet:
Alwaer geen nijt en leeft met duyſent ſlimme treken,
Alwaer men van geen leet noch droefheyt weet te ſpreken,
Daer vreught de volheyt is, daer ſal des Heeren Vrient
Geſtadigh zijn verblijt, die Godt hier heeft gedient:
Daer ſal het heyligh Volck des Heeren lof vermeeren,
Wiens uytganck ſaligh is, die ſal daer Triumpheeren.
Dit gun ons tot beſluyt den Vader uyt ſijn throon,
Door Chriſtus onſen Heer, ſijn wel-beminden Soon.

GEBEDT

Over het Eerste Deel: Spreeckende tot Godt over de verdorven Natuure der Menschen, hem aenroepende om troost en bystant.

O Eeuwige Vader / wiens onbegrijpelijcke goedtheydt hem streckt soo wijdt als de Aerde / wiens barmhertigheydt en trouwe hem uytspreyd van den opgangh tot den nedergangh der Sonne / wiens genade ende vriendelijckheydt Hemel ende Aerde vervult. O groote Godt / die alle dingen soo goedertieren / om u selfs hebt Geschapen / op dat ghy daer door soudet ge-eert ende gedient werden. Ghy die den Mensche na uwen Evenbeelde boven alle Creaturen in heerlijckheydt ende in schoonheydt hebt geschapen / niet als viervoetige Dieren / niet als Visschen in de Zee / noch als Vogelen onder den Hemel: maer hebt hem een redelijck Mensche gemaeckt / aensienlijck ende schoon / met den hoofde opwaerts na den Hemel verheven / op dat hy soude aenschouwen dat schoone uyt-gestreckte tapyt / vol glinsterende Diamanten. Gy hebt hem laten ver-

vermenighvuldigen als het Zandt aen den Oever der Zee; U uytnemende en heerlijcke macht hebt ghy seer wonderlijck hier in geopenbaert; waer door de Mensche schuldigh is / om u voor sulck een uytmuntende weldaet oprecht gehoorsaem en danckbaer te zijn. Maer ô Heere / hoe zijn wy aldus verkeert? Hoe is het gantsche Geslachte der Menschen aldus verdorven? Hoe komt het (O goede Godt) dat wy na u Geboden niet willen luysteren/ ende na u wel-behagen niet wandelen? Daer ghy nochtans sulck een getrouwen ende barmhertigen Vader zijt: gelijck als David getuyght / dat u genaede ende barmhertigheyt geduurt tot in der eeuwigheydt. Van waer komt dan sulck een afgrijselijcken bornput/waer uyt niet anders en vloeyt als sonde ende schande? Welcke sonden u / die den Alderheylighsten Godt zijt / seer schrickelijck kunnen vertoornen. Maer O vriendelijcke Godt / wanneer ick aldus spreecke / soo komt my even door u genade te binnen/van waer dat dese stinckende Fonteyne syn oorsprongh heeft. Och! wie is hy / uyt wien desen poel der sonden is gesprooten? souden nu de Beesten op den

Velde

Velde daer wel oorsaeck van zijn / of de Visschen in de Zee / of soude eenige andere onredelijcke Schepselen dese verdorven nature hebben voortgebracht ? Voorwaer / onschuldigh zijn de Beesten op het Veldt / onschuldigh zijn de Visschen in de Zee / onschuldigh zijn alle onredelijcke Creaturen: Maer laep! den schult van dese schandelijke daedt moet het alder-heerlijckste Schepsel / dat op der Aerden leeft / geduurigh dragen / het welcke is den Mensche / die van den goeden Godt na sijnen Evenbeelde was geschapen / heyligh ende rechtveerdigh / een Heere over alles / wat een levende adem hadde / een Koningh in den Lust-hove / onnoosel als een Duyve / levende volkomen na den wille des Alderhooghsten. Uyt hem is desen stinkader ontsprongen / de welcke het gantsche Geslachte der Menschen aenkleeft / ende met een onreynen stroom overstort / uyt wiens eenige hoovaerdye is gesprooten de eeuwige verdoemenisse over alle. Ach! wie en soude niet klagen ende kermen over dese bedroefde standt ? wie en soude sijn ellendigheydt voor den Heere niet willen bekennen / ende niet uytroepen: Het is onse verdorven

nature / ja het is onse verdorven nature / die ons soo af-keerigh maeckt / dat wy verkeerde wegen in gaen / dat wy af-wijcken van U / die den levendigen Godt zijt / ende doolen in de Wereldt / ende soecken daer in onse heyl ende troost. Ja onse sonden zijn 't Heere / die U ende ons van malkanderen scheyden: onse sonden geven getuygenis tegen ons / dat wy niet waerdigh en zijn Uwe barmhertigheydt deelachtigh te zijn; Te meerder / alsoo die groote hoveerdigheydt ende helsche sonde van onse Voor-ouders in den Paradijse / uyt haer eygen moetwilligheyt is begaen; alleen tot haer doelwit hebbende / om u volmaeckte Goedtheydt gelijck te wesen: Door welcke verdorventheydt wy oock noch dagelijcks aengedrongen werden / en tegen uwe Majesteyt sondigen uyt onse eygen verkeerde ende boose wille / sonder dat wy eenige de minste oorsaecke tegen u Goddelijcke Heyligheydt kunnen inbrengen: want wy voor dat hooge ende rechtveerdige recht schuldigh staen in dood en eeuwige verdoemenisse. En soo ghy met ons wildet in 't gerichte treden / wy souden op duysenden niet eene hebben te antwoorden. Wy zijn thien duysent Talenten schul=

schuldigh / ende hebben niets om te betalen. Wy zijn Rentmeesters/ die onse Comptoiren soo hebben bezwaert / dat / wanneer als de Heere komen sal/ om van ons reeckeninge te vorderen / wy alle uyt vreese sullen vluchten in de Spelonclen ende Bergen; want soo de rechtveerdighste naeuwelijcks sal behouden worden / waer sal de ongerechtige dan verschijnen? Maer O Heere / genadige Vader/ nademael wy in sulck een ellendige verdorventheydt gevallen zijn / is'er dan nieuwers geen genade voor onse ziele te vinden? Is'er dan geen hoope noch troost by u Goddelijcke goetheyt? Sullen wy dan verslauwen om u Aen te roepen / als of daer nimmermeer Barmhertigheyt voor handen was? Neen/ neen/ goedertieren en weldadige Vader / uwe goetheydt reyckt hem van den opgangh tot den neder-gangh der Sonne / ghy zijt rijck in barmhertigheydt ende trouwe: want ghy hebt ons geschoncken een Bruydegom vol goetheydt / wiens herte van vierige Liefde brandt tegen sijn uytverkooren Bruydt; Ja diens liefde stercker is als de dood/ die komt seer troostelijck ons ten goede/ die heelet onse kranckheden/en neemt onse smerten op hem.

Daerom Heere / ick wil opstaen / en soecken mijn Vrient, maer waer sal ick soecken die gene / die mijn bemint? want hy is de lust mijnes herten. Geeft my te kennen / O mijn Vriendt / waer ghy weydet / waer ghy rustet in den middage / op dat ick niet herwaerts en derwaerts en doole in de duysterheydt des nachts. Siet / mijn Vrient ghy zijt schoon / ja de schoonste onder duysenden / uwe oogen zijn gelijck als Duyven oogen: siet / mijn Vrient ghy zijt schoon en lieffelijck / een Bloeme te Zaron / ende een Roose in 't Dal / gelijck een Appel-boom onder de wilde boomen zijt ghy onder de Soonen / ghy leydet my in de Wijnkelder tot mijnder verquickinge / ende de liefde is u baniere over my. Mijn Vriendt spreeckt tot my / mijn Vriendinne / mijn schoone / ende komt herwaerts: maer wie is dese / die voortkomt als den dageraet / schoone als de Mane / uytverkooren als de Sonne / vervaerlijck als de heyrscherpte? het is de Sone der gerechtigheyt / het is de schoonste onder de menschen kinderen / het is de Soone Godts. Heere Jesu ghy zijt dien lieffelijcken Heylant / heerlijk is uwen Naem / verschrickelijk is u Majesteyt /

ghy

ghy onse Bruydegom / hoort het klagen van ons / wy roepen tot u / den last onser sonden drucken ons / Heere laet ons niet ongetroost van u afscheyden / vervult ons met geeste-lijcke gaven / wilt onse zielen genesen van de beete der helsche slange. Heere treckt ghy ons / soo loopen wy: wilt oock de plagen verminderen / die soo zwaer ons op den halse leggen; want Oorloge / Pestilentie is over ons uytgestort / ja 't schijnt / dat wy onder den last van dien moeten bezwijcken: daer-om laet u bermhertigheyt noch roemen tegen het oordeel / en komt ons met uwe genade te hulpe. Ghy zijt immers dien selven Godt die de kinderen Israëls soo menighmael hebt geholpen / die al de Godtsalige Coningen des Ouden Testaments in haren noodt heb-bet by gestaen. O Heere / streckt u handen uyt tot bescherminge / want wy in seer hooge noodt zijn gekomen / de Vyanden maken het te veele / sy hebben al geroepen over u lieve Bruydt: Reyn af / reyn af / tot den bodem toe / en hebben niets over laten blijven. O eeuwige Goetheyt / kunt ghy dit verdra-gen? en dat om de sonde des volks. O schric-kelijcke sonde! die so de barmhertige oogen

 onses

onses Godts kunnen over-wolcken / dat hy niet sien wil de onreynigheydt der Vyanden/ dat hy niet hooren wil dat suchten en kermen der ellendigen / dat hy geen eynde maken wil van moorden/branden en vrouwen schenden. O sonde / hoe grouwelijck zijt ghy voor de oogen Gods! Heere gy hebt ons gemaeckt/ wilt ghy ons wederom verderven? Wy zijn voor u als hoop ende stoppelen / den brandt hebt ghy daer in gesteeken / wanneer gy daer in den windt van uwe Goddelijcke kracht blaest/ soo werdt het alles in korten tijdt verteert. Het vyer der Pestilentie heeft langen tijt ons gebrant; vierige koolen hebt gy laten uytstrooyen. Ach Heere! houdt op / het is genoegh / der dooden getal is veele! beveeld den slaenden Engel/ dat hy niet meer vergiftight; Want onse droefheydt schijnt geen eynde! Kan de sonde/O Godt! uwe genade ende barmhertigheyt soo verduysteren ende verkleenen! dat ghy geen goedtheydt / noch trouwe meer bewijst? O genadige Vader/ wy keeren ons tot u / wy belijden opentlijck voor uwe Goddelijcke Majesteyt / dat wy arme / ja grouwelijcke sondaren zijn; want wy hebben alle gesondight / soo wel de

Over-

Overheden als de Onderdanen / soo wel de Herders als de Schapen. Hoe sullen wy dit kunnen verbergen? De Plagen die gy over ons sendt / die roepen als met een klare Basuyne uyt / dat het onser sonden schuldt is / dat wy alsoo geslagen werden. Daerom soo keeren wy ons tot den Throon uwer genade en smeeken uyt hert-grondelijke beweginge / dat ghy ons doch wilt in genaden aennemen ende sulcke lieden van ons maecken / die in uwe Gebooden wandelen / die uwe rechten en zeeden houden; op dat de Plagen / die ons drucken / mochten afgewendet werden / ende wy van uwe Goddelijcke goetheydt met een heylsame zegen mogen over-gestort werden / ende hier namaels de Kroone des Levens uyt genaden ontfangen / Amen.

GEBEDT

Over het Tweede Deel, Godt danckende voor alle ſijne groote Weldaden, ons na Ziele ende Lichaem beweſen.

O Heere/ eeuwige ende barmhertige Vader/ Vader des Hemels ende der Aerden/ wy dancken u voor alle uwe groote ende onuytſprekelijcke weldaden/ die ghy ons ſoo genadelyk aen Ziele en Lichaem hebt beweſen/ inſonderheyt voor dat groote en gewichtige ſtuck; waer door ghy ons na der Zielen uyt de geeſtelijcke Duyſternis tot het eeuwige Leven hebt overgeſet. O Heere/ het is een werck/ wiens gelijcke noch in den Hemel/ noch op der aerden en is geſien/ ofte gehoort/ voor welcke de alderwyſte ſtaen gelijck onnooſele Kinderen/ en zijn verwondert/ niet wetende/ noch kunnende door-gronden/ op wat maniere deſe groote Verloſſinge in eeuwigheyt is geordineert. Heere/ het is uwe Wijsheyt/ uyt de mondt der Zuygelingen moet u lof verkondight werden/ uyt den mondt van alle die u vreeſen moet ghy gepreſen zijn in der eeuwigheydt/ overmits ghy u Hey-

Heyligh Woordt ende Evangelium tot ons gebracht hebt / ende laet het selfde soo overbloedigh door u getrouwe Dienaren onder ons Prediken. Wy moeten met den Propheet seggen: Wat is het van ons/dat ghy u selven en u Heerlijckheydt boven anderen aen ons openbaert / en verleent ons de suyvere Predicatie van u Heyligh en Goddelijck Woordt/ het welck de kracht is om zaligh te maken / die het in oprechtigheyt en met waren geloove aen-neemt. Wy roepen uyt met luyder stemmen / ende seggen: Heer u goetheydt is groot / ende u vriendelijckheydt streckt tot boven de Wolcken. Lof zy u Vader der eeuwigheydt / die ons een eeuwige versoeninge voor de grondt-legginge der Wereldt hebt geordonneert. Lof zy u/ O Goddelijke Sone/ die voor ons zijt Borge geworden / die het handt-schrift onser sonden heeft betaelt / die uyt den hoogen Hemel zijt neder-gekomen / en een gedaente van een Dienst-knecht hebt aengenomen / die de Verlossinge voor alle Boetvaerdigen volkomen hebt te wege gebracht. Lof zy u H. Geest/ die ons vernieut/ die onse herten suyvert / die ons vaerdigh maeckt/ om in de wegen des Heeren te wandelen /

delen / die ons tot troost in alle tribulatie/ ende een vast vertrouwen in den geloove doet hebben. Lof zy u / O H. Drievuldigheydt/ van een Goddelijck Weesen / wilt ons uwe arme Dienaren onderhouden met geestelijke spijse in dese wereldtsche Woestijne / gelijck ghy den Prophete Eliam gespijst en gelaeft hebt / doen hy een groote reyse voor hem hadde: Wilt oock alsoo onse Ziele spijsen/ op dat wy in die groote Hemelsche reyse / in de Woestijne niet en versmachten: gelijck ghy het Broodt voor u uytverkooren Volck Israels van den Hemel hebt laten regenen/ laet alsoo dat geestelijck Brood in dese laetste Eeuwe uyt uwen Goddelijcken Throon vloeyen op ons als een gedurige stof-regen/ op dat wy tot den eynde toe mogen volstandigh blijven. Heere Jesu / onderhoudt ons in alle geestelijcke ende lichamelijcke nooden/ ghy zijt onse Bruydegom / ende wy uwe Bruydt / laet uwe liefde ende brandende affectie niet verminderen / op dat ghy siet/ dat uwe Bruydt weynigh appetijt heeft tot de Geestelijcke Spijse: Handelt met ons niet naer onse sonden / maer na uwe groote liefde ende barmhertigheydt. Bewaert ons

voor verleydende Geesten / die Engelen des lichts schijnen te wesen; maer in der daedt klaeuwen des Duyvels hebben. Voor Herders / die haer uytwendigh in Schaeps-kleederen vertoonen / maer inwendigh grijpende Wolven zijn / die de ziele verscheuren. Bewaert ons oock voor alle aen-locksels/ ende soet-schijnende lusten des wereldts: Gy hebt ons sulck een groote Genade bewesen/ dat wy redelijcke Menschen zijn geschapen/ ende geeft ons onderscheydt van goedt ende quaet/ ja openbaert ons uwen heyligen wille/ hoe ende op wat maniere wy in dese Wereldt sullen leven; hoe wy den Hemelschen Wegh met suyverheydt moeten betreden / dat wy onse Schoenen / met Moses / moeten uyt-trecken/ te weten/ de schoenen der onreynigheydt/ overmidts de plaetse Heyligh is / daer de Rechtveerdige sal in-gaen / dat is in dat Hemelsche Jerusalem. Gy geeft ons kracht ende sterckheydt in dit tijdelijcke leven / ghy over-stort ons met schoonheyt/ waer door de Menschen malkanderen behagen: Ghy begaeft veele met Rijckdom ende Have / ende andere met een rijcke ende Overvloedige Genoeghsaemheyt/ so dat oock uwen Lof in

de tijdelijcke armoede meenighmael werdt gehoort. Ghy zijt soo goedt en vriendelijck/ dat ghy u Sonne laet schijnen over de goede en quade/ dat ghy u vruchtbaren Regen laet vallen over de rechtveerdigen en over de onrechtveerdigen/ allenthalven is u goetheyt. Looft en prijst den Heere/ ghy alle sijn Heyligen/ want groot is de goetheydt onses Godts. Looft den Heere alle Heyden/ prijst hem alle Volcken: Want sijn goetheyt ende trouwe vermeerdert over ons in der eeuwigheydt. O goede Godt/ dewijle wy met sulck een groote wolcke der genaden omringht zijn/ wilt ons doch bewaren/ dat wy tot geenen tijdt struyckelen/ dat wy dese groote ende overvloedige genade niet en koomen te misbruycken/ ende tot een steunsel stellen/ waer op de sonde soude mogen rusten. Heere behoet ons/ want anders wy vergaen: De Wereldt toont seer lieffelijck/ de Satan is listigh/ onse eygen vleesch is begeerlijck/ wy hebben hulpe van nooden/ of werden licht overwonnen/ geeft ons die genade/ dat wy nimmermeer tot Afgodery en komen te vallen: maer u alleen eeren en dienen/ dat wy oock niet lasterlijck van uwen Heyligen

Na-

Name en spreecken / lichtveerdigh ofte ydel gebruycken / dat wy neerstigh in onse arbeyt zijn / den Sabbath niet en ontheyligen / onse Vader ende Moeder / Magistraten ende Overheden / ende alle die over ons gestelt zijn / behoorelijcke eere en reverentie bewijsen. Dat wy nimmermeer in Dronckenschap noch in overdaet en leven / ofte tot Doodtslagh komen te vervallen. Heere / behoet ons voor die groote aenlockende ende soet-vertoonende sonde van Overspel ; waer door wy in onse eygen Lichamen komen te sondigen / weert uyt onse herten alle onkuyssche lusten / en boose genegentheden. Bewaert ons voor ongerechtigheyt / en voor Steelen / voor Valsche Getuygenisse ende snoode Achterklap / die soo veele (eylaes!) nu in zwange gaet / voor alle Begeerlijckheden die quaedt zijn / ende tegen uw' Goddelijcke Wille strijden. Sterckt ons gedurigh in den Geloove / geeft ons boven al het noodighste / welck is de Liefde / op dat ons Geloove op de Liefde gefondeert zy / dat wy u uyt liefde vreesen / niet als Slaven / maer als Kinderen / dat wy alle onse dingen in de Liefde doen / in Liefde leven / ende in Liefde ster-

ſterven : Op dat wy naer dit Leven mogen over-gaen in die Eeuwige en Oneyndelycke Vreughde / in dat Hemelſche Paradijs ; alwaer wy Godt Vader / Godt den Zoone / Godt den H. Geeſt / in Eeuwigheydt ſullen Looven ende Dancken. Dit gunne ons al te ſamen den Goeden en Volmaeckten Vader / door Jeſum Chriſtum / Amen.

Thamars Ontſchaakingh

O F

De Verdoolde Liefde van

A M N O N.

Op de Sin/

Waer de Liefde heftigh brandt,
Daer is dwaeſheyt in 't verſtandt.

t'AMSTERDAM,

Gedrukt by Caſparus Loots-Man, Boekverkooper
In de Loots - man / op 't Water.

INHOUDT,

Hoe Amnon met Onkuyſſche Liefde,
Op ſijn Suſter Thamar wierde ontſteeken.

2 *Samuel Cap.* 13.

NDE het geſchiedde daer na, alſoo Abſalom, Davids Soone, een ſchoone Suſter hadde, welcker Naem was Thamar, dat Amnon, Davids Soone, haer lief kreegh. En Amnon was benauwt tot kranck wordens toe, om ſijner Suſter Thamars wille, want ſy was eene Maegt, ſoo dat het in Amnons oogen ſwaer was, haer yets te doen. Doch Amnon hadde eenen Vriendt, wiens naem was Jonadab, een Soone van Simea, Davids Broeder: ende Jonadab was een ſeer wijs man. Die ſeyde tot hem: Waerom zijt gy van Morgen tot Morgen ſoo Mager, gy Konings Soone, en ſult gy 't my niet te kennen geven? Doe ſeyde Amnon tot hem, Ick hebbe Thamar, mijns Broeders Abſaloms Suſter, lief. En Jonadab ſeyde tot hem, Leght u op uwen leger, en maeckt u kranck: Als dan uwe Vader ſal komen, om u

te ſien, ſoo ſult ghy tot hem ſeggen, Dat doch mijne Suſter Thamar koome, datſe my met Broodt ſpyſige, en de ſpijſe voor mijne oogen toe-maecke: Op dat ick het aenſie, en van hare handt eete. Amnon dan leyde ſich ende maeckte ſich kranck: Doe nu den Koningh quam om hem te ſien, ſeyde Amnon tot den Koning, Dat doch mijne Suſter Thamar kome, dat ſy twee koeckskens voor mijne oogen toe-maecke, ende ick van hare handt eete. Doe ſondt David henen tot Thamar in 't Huys, ſeggende: Gaet doch heenen in 't Huys uwes Broeders Amnons, ende maeckt hem eene ſpijſe. Ende Thamar gingh henen in het huys hares Broeders Amnons, (hy nu was nederliggende) ende ſy nam deegh, ende kneede het, ende maeckte koeckskens toe voor ſijne oogen, ende bieck de koekskens. Ende ſy nam eene panne en gootſe uyt voor ſijn aengeſichte, maer hy weygerde te eten: en Amnon ſeyde: Doet alle man uytgaen: ende alle man gingh van hem uyt. Doe ſeyde Amnon tot Thamar, Breng ht de ſpijſe in de Kamer, dat ick van uwe handt eete: ſoo nam Thamar de koekskens, die ſy gemaekt hadde, en bragtſe haren Broeder Amnon in de kamer. Als ſyſe

nu

nu tot hem na-by brachte, dat hy ate, soo greep hy haer, ende seyde tot haer: Koomt licht by my, mijne Suster. Maer sy seyde tot hem, Niet mijn Broeder, en verkracht my niet, want alsoo en doet men niet in Israel: en doet dese dwaesheydt niet. Want ick, waer heenen soude ick mijne schande brengen? En ghy, ghy soudt zijn, als een der dwasen in Israel: soo spreeckt doch nu tot den Koningh, want hy en sal my van u niet onthouden. Doch hy en wilde na hare stemme niet hooren: maer stercker zijnde dan sy, soo verkrachtede hy haer, ende lagh by haer. Daer na hatede haer Amnon met eenen seer grooten haet; want den haet, daer mede hy haer hatede, was grooter dan de liefde, daer mede hy haer hadde lief gehadt: ende Amnon seyde tot haer, Maeckt u op, gaet wegh. Doe seyde sy tot hem: Daer en zijn geene oorsaken, om my uyt te drijven, dit quaed soude grooter zijn dan het ander, dat ghy by my gedaen hebt: Maer hy en wilde na haer niet hooren. Ende hy riep sijnen jongen, die hem diende, ende seyde, Drijft nu dese van my uyt na buyten: En grendelt de deure achter haer toe. Sy nu hadde een veelvervigen rock aen, (want alsoo werden

des Koninghs Dochteren die Maegden waren, met Mantels gekleet) ende sijn Dienaer bragtse uyt tot buyten, ende grendelde de deure achter haer toe. Doe nam Thamar assche op haer hooft en scheurde den veel-verwigen Rock, die sy aen hadde: Ende sy leyde haer handt op haer hooft, ende gingh vast heenen ende kreet. Ende haer broeder Absalom seyde tot haer: Is uwe Broeder Amnon by u geweest? Nu dan mijn Suster, swijght stille; hy is uwe Broeder, set u herte niet op dese saecke: Alsoo bleef Thamar ende was eensaem in hares Broeders Absaloms huys. Als de Koningh David alle dese dingen hoorde, soo ontstack hy seer. Doch Absalom en sprack niet met Amnon, noch quaet noch goet: Maer Absalom hatede Amnon, ter oorsake dat hy sijne Suster Thamar verkracht hadde. Ende het geschiede na twee volle Jaren, dat Absalom [Schaeps-] scheerders hadde te Baalhazor, die by Ephraim is: Soo noodighde Absalom alle des Koninghs Soonen. Ende Absalom quam tot den Koningh, ende seyde, Siet, nu heeft uwe knecht [Schaep-] scheerders: Dat doch den Koningh, ende sijn knechten, ende uwen knecht gaen. Maer de Koningh, seyde tot Absalom, Niet

mijn

mijn Sone, laet ons doch niet alle te ſamen gaen, op dat wy u niet beſwaerlijck en zijn: Ende hy hielt by hem aen; doch hy en wilde niet gaen, maer zegende hem. Doe ſeyde Abſalom, Soo niet, laet doch mijnen Broeder Amnon met ons gaen: Maer de Koning ſeyde tot hem, waerom ſoude hy met u gaen? Als Abſalom by hem aenhielt, ſoo liet hy Amnon ende alle des Koninghs Soonen met hem gaen. Abſalom nu geboodt ſijnen jongens, ſeggende: Letter nu op, als Amnons herte vrolijck is van Wijn; ende ick tot u-lieden ſal ſeggen, Slaet Amnon, dan ſult ghy hem dooden, en vreeſt niet, is 't niet, om dat ick u het geboden hebbe? zijt ſterck, en weeſt dapper. Ende Abſaloms jongens deden aen Amnon, gelijck Abſalom gebooden hadde. Doe ſtonden alle Soonen des Koninghs op, ende reden een yegelijck op ſijnen Muyl, ende vlooden. Ende het geſchiede, als ſy op den wegh waren, dat het geruchte tot David quam, dat men ſeyde: Abſalom heeft alle de Soonen des Koninghs geſlagen, ende daer en is niet een van hen overgelaten. Doe ſtondt de Koningh op, ende ſcheurde ſijn kleederen, ende leyde ſich neder ter Aerden: deſgelijcks ſtonden alle ſijne Knechten met geſcheurde kleederen. Maer Jonadab, de Soone van Simea, Davids Broeder, antwoorde, ende ſeyde: Mijn Heere en ſegge niet, dat ſy alle de Jongelingen des Koninghs Soonen gedoodt hebben; maer Amnon alleen is doodt: Want by Abſalom iſſer op toe-geleyt, van den dagh af, dat hy ſijne Suſter Thamar verkracht heeft. Soo en neme nu mijn Heere de Koningh de ſaecke niet in ſijn herte, denckende: Alle des Koninghs Soonen zijn doodt; want Amnon alleen is doodt. Abſalom nu vluchtede: ende de jonge, die wacht hielt, hief ſijne oogen op, ende ſagh toe; ende ſiet, daer quam veel volcks van den wegh achter hem, aen de zijde van 't geberghte. Doe ſeyde Jonadab tot den Koningh: Siet, de Soonen des Koninghs komen, na het woort uwes Knechts, alſoo is 't geſchiedt. Ende het geſchiede, als hy ge-eyndight hadde te ſpreken, ſiet, ſoo quamen de Soonen des Koninghs,

ende hieven hare ſtemmen op, ende weenden, ende de Koning oock, ende alle ſijne Knegten met een groot geween. (Abſalom dan vluchtede, ende toogh tot Thalmai, den Sone van Ammihur, Koning van Geſur:) ende hy droegh rouwe over ſijnen Sone alle die dagen. Alſoo vluchtede Abſalom, ende toog na Geſur, ende hy was aldaer drie Jaren. Doe verlangde [de Ziele] des Koninghs Davids ſeer, om na Abſalom uyt te trecken: Want hy hadde ſich getrooſt over Amnon, dat hy doodt was.

PERSONAGIEN.

AMNON, Een Soone van den Koningh David.

DE DEUGHT, In forme als een Geeſt.

JONADAB, Een Vriendt van Amnon.

DAVID, Koningh over Iſraël.

THAMAR, Een Suſter van Amnon.

ABSALOM, Thamars Broeder.

VALSCH-SCHYN.

PAGIE.

DIENST-MAEGHT.

Thamars Ontſchaakingh
O F
De Verdoolde Liefde van
A M N O N.

Op de Sin /

Waar de Liefde heftigh brandt,
Daar is dwaeſheyt in 't verſtandt.

Eerſte Handelinge.

De Eerſte Uyt - Komſte

Amnon.

O Wonderlijcke kracht, die my doet eenſaem dwalen,
O ſoete liefdens dwangh, aen wien ſal ick verhalen
Mijn heymelijcke liefd', mijn hoopelooſe min,
Die my het hert door-ſnijd, mids ick geen trooſt en vin?
O ſtrenge ſlaverny! ô wreede Moorderinne!
Die al mijn kracht verteerd. O ſtercke brand der minne!
Waer vindt men uw's gelijck? u Scepter en u Throon
Swiert boven al; want ghy ontmant een Konings Soon.
Wiens Harnas is de min, de liefde is ſijn Wapen;
't Geſicht de pijl en boogh, de ſtrijd die is wanſchapen.
Ach Thamar! 't is om u, dat ick als ſneeuw verdwijn.
Ach! Suſter Thamar ach! de lieffelijcke ſchijn
Van d'ingebeelde min die kan my niet verſmaden:
Want ick met liefde ben op 't hoogſte overladen.
Wat baet u Koninghs Kindt u kloeck en hooge geeſt?
Leght vry u Swaert ter neêr, ghy hebt een Held geweeſt.

 Doen

Doen wert gy onvertsaegt; maer nu soo moet gy klagen,
Midts ghy 't verliefde oogh op Thamar hebt geslagen.
Wat raedt in dese saeck, wat dient hier in gedaen?
Sal mijn benaeuwde ziel dus troost'loos henen gaen?
Soo sal door groote smert mijn jeughdigh herte breken.
O plaetse daer ick stae! ach bloempjes kondt ghy spreken!
O Koninckklijcke Hof, met al u schoon gebouw,
Ick roep u tot getuygh, dus krachtigh is een Vrouw,
Een Vrouwe kan een Helt oock sonder Swaert verwinne,
Daer is geen scherper strijdt op aerden als de minne,
De min is als een koord', gevlochten drie mael drie,
Die niet te breken is, als ick ach leyder sie!
Want niet soo dra en was de min van my begonnen,
Terstondt soo was het hert van liefde overwonnen.
O Thamar! mocht my nu dit groot geluck geschien,
Dat ick u hier omtrent mocht vinden ofte sien.
Ick soud' aen u terstondt mijn lijden openbaren,
Mijn treurigh hert dat soud' u grondelijck verklaren,
Mijn over-groote liefd, mijn hertseer en verdriet.

De Deught in forme als een Geest.

Wel hoe, wat sien ick daer, wie is 't mijn lief of niet?
Gewis mijn hert ontspringht: ô neen het is een ander,
Nu is het tijdt voor my, dat ick van hier stracx wandel:
Want mijn gedaent' is bleeck, ick ben niet als ick plagh,
Men soud' het aen my sien, het dient niet voor den dagh.

Binnen.

De Deught spreeckende.

Wat heb ick hier terstondt gehoort een treurigh klagen,
Ick treed die Jonghman na, ick heb hem iets te vragen:
Maer 'k sie het is vergeefs, hy vlucht met snelle tret:
Vriendt, of ghy vlucht of niet, ick weet wel wat u let:
Al denckt ghy by u selfs, geen mensch en kon my hooren,
De Wegh heeft u gesien, de Wand heeft snelle ooren,
U saeck is my bekent, ick sweef hier als een Geest,
Ick heb aen gene hoeck dicht by u klacht geweest:

O Vorst

O Vorst! ô jonger Helt! waer wilt ghy liefde dragen?
Wat voor een geyle lust bemint ghy in u dagen?
O ongetempert vyer, vol van oneerbaerheydt,
Hoe komt u helsche vlam soo verre uyt-gespreyt?
Hoe flonckert ghy aldus, en blakert in de harten
By na van alle man, en speelt vast uwe parten
Door Venus boevery, in duyster hier en daer,
Gelijck noch menighmael geschiedt in 't openbaer.
Lieft eerlijck als gy mint, en laet onkuysheyt varen:
Onkuysheyt doet de ziel op 't alderhooghst beswaren:
Onkuysheyt is voorwaer de Moeder van ontucht:
Onkuysheyt altijt om verdoolde Liefde sucht.
Onkuysheyt heeft 't begin genomen van de Goden,
Die door de geyle lust haer gunsten t'samen booden.
Verdoolde Liefd' met recht genaemt in onsen tijdt:
Elck Nimphje sie wel toe waer dat haer liefde glijt.
Het is bedriegery: daerom leert recht bemercken,
Wat vrucht dat dese liefd' en snoode lust kan wercken,
Een swaer beanghste geest, een strijdt in het gemoedt,
Een prickel in de ziel, die altijdt vreesen doet:
Een onuytbluslijck vyer, het welck met groote smerte,
Door 't gantsche lichaem brandt, en pijne in het herte.
Een sware helsche plaegh, ellende al te groot,
Die d'eed'le ziel versmoort, en brenght hem in de doodt.
Dit is haer eygenschap. Och wilt hier voor doch schricken:
Want als het is geschiedt, dan komt den Sathan pricken;
Dan is 't de rechte tijdt, dan steeckt de pijl door 't hert,
Dan is den armen mensch in dese strick verwert:
Gelijck als hier de daet begint te openbaren,
De goede Godt die wil daer yder voor bewaren.

Binnen.

Amnon.

Waer ick my wend' of keer, ten Hoof of in het Velt,
Ick wert aen alle kant met groot verdriet gequelt.
Ach lacy! wat torment, hoe lastigh is de Minne:
Wat lijdt ick al verdriet, het kost my schier de sinne;

De

De liefde is mijn Beul, ick ongeluckig mensch,
Waerom en mag 't niet zijn, dat ick na mijnen wensch,
Mijn Suster lief en waert, mach lieve gunst betoonen?
Nochtans het sal geschien, ick sweer het by de kroonen,
Dewelk mijn Vader draegt. Ach my! wat is 't een pijn
Daer my d' natuur doe dringt, eylaes! dat mag niet zijn.
Ick ben op 't hoogst bedroeft: want lacy! ick moet veynsen
En voeden steeds mijn min, met jammerlijck gepeynsen.
Het dunckt my alderbest te reysen uyt het Land:
Want als ick haer aensie, d'onkuysheyt meerder brand.
Ach! wat een Zee vol strijdt, van ongetemde baren,
Wat liefde, gunst en lust, doet my op 't hoogst beswaren,
De lust die eyscht de daet, de eerbaerheyt segt, vliet,
De liefde tracht seer sterck, 't gebodt en lijdt het niet.
De gunst raedt liefd' tot lust, dat is de daet volbrengen,
De straf dreygt dies te meer, hy wil het niet gehengen,
Waeromme dat ick blijf in twijffelmoedigheyd,
En schijnt nu wat te zijn, en dan weêr neder leyd.
Wil ick tot reysen my noch meerder gaen verstijven;
Soo doet de groote gunst en liefde my doch blijven,
Op dat ick haer na wensch, geduurig dag op dag
Aenschouwe, ja oock spreken ende kussen mag.
Ach Vader des Fortuyns, in dese sware slagen
Mijn doch u hulpe biet, ick kan den last niet dragen,
Mijn hert is seer bedroeft, mijn Ridderlijck Gemoedt
Dat leydt in dese strijdt geslagen onder voet.
Ach lacy! wie sal my in dees' ellendigheden
Een trooster zijn? want ick met droefheyt wert bestreden.
Waer is'er ooyt een Vorst gesien gelijck als ick,
Wiens herte is beset met anghst en sware schrick?
Geen grooter last en is by Minnaers ooyt gevonden,
Als ick nu dragen moet: Wat heb ick onderwonden?
Wat heb ick my, O Godt! een jammer toegebracht!
Dat ick mijn Suster selfs te minnen heb bedacht?
O wreetheyt! die door liefd' 't gebeente schijnt te breeken
En als met eenen steeck, my 't herte af te steeken.

Sy

Sy ſal haer eerbaerheyt hier niet te buyten gaen,
Ick weet, het is vergeefs, wat heb ick doch gedaen?
Sal ick met ſchand en ſmaed mijn eygen Suſter krencken?
De ſaecke loopt gevaer, dit kan ick wel bedencken,
De reden tuyght my ſelfs te myden ſulck verdriet:
Maer wat is dit geſeyt? De macht en is'er niet.
Mijn herte is vervult met Liefde overdadigh,
Ach! in mijn groot ellend'! lief weeſt my doch genadigh.
O gulden Son, Waerom ſchiet ghy geen ſtraelken uyt
Tot teecken van u Min? Den Hemel doch ontſluyt,
En laet u held're glans de dampen doen verſwinden,
Omſchaduwt met u licht u droevige beminden.
O Lief! ô mijn Princes! ſal dan u ſoet aenſchijn
Altoos en ſonder ent als onbeweeg'lijck zijn;
Hoe moogt gy met een Prins ſo hart en wreed'lijk leven,
Die ſeer goetwillig hem aen u wil overgeven!
Een die tot in den grond door liefd' verſoncken leyd,
En die met hoop en ſorg geduldig trooſt verbeyd.
Een Vorſt die tegens dank door liefde moet ſtaen pracchen
Hoe, ſult ghy die met trooſt niet vriendelijk toe lacchen?
Een die met groote ſmert ſijn liefdens hert beſit;
Beweegt u Lief, want 't is u Broeder die u bidt,
U Broeder die het hert vol ſcherpe pylen ſteeken,
Die door een ſtercke drift ſijn liefde niet kan breeken,
Die als een ſlaef moet gaen, met ketenen geboeyt:
Soo ſtreng, dat al mijn kragt gelijk een ſtroom weg vloeyt,
O ſware liefdens laſt! die ick moet heym'lijck dragen,
Wee my! want ick beſwijk, door al het treurig klagen.
Hoe verre kan de liefd' het herte nemen in:
Want ick nu quijnen moet, die ſulck een Ridder bin;
In 't beſte van mijn jeugt, in 't ſterkſte van mijn jaren,
Komt my dit laſtig pack door liefdens luſt beſwaren.
Mijn Ziel die is beangſt, mijn lijden is te groot.
Ach Suſter geeft my trooſt in deſe hooge noot,
U Broeder ſtaet en ſucht, een heymelijcke ſmerte
Door-boort met groote pijn mijn ſeer verliefde herte.

Ick voel in dit verdriet een Beul in mijn gemoedt,
Die al mijn kracht verteert, gelijck de Kancker doet.
Aenstooker van de Min, seght my, ô ghy verrader!
Waerom en komt haer liefd' haer liefde my niet nader?
Waerom moet ick alleen uyt-voeren dese saeck?
't Is wonder, dat ick my niet anders op en maeck.
Holla, dit 's ydelheyt, waer heen sal ick my keeren?
Ick magh het soet gesicht van Thamar niet ontbeeren,
Wat raedt in dit verdriet? wat dient hier in gedaen?
't Is wind al wat ick doe, mijn raedt kan niet bestaen:
Ick sal (eylaes!) noch mijn Beminde moeten derven,
En tot mijn levens-end' in droefheyt moeten sterven.
Gelijck de nare doodt wert op den Crocodil
Geschildert tot een beelt, als of men seggen wil,
Dit dier, dit seltsaem dier, moet wassen al sijn leven,
Tot aen sijn laetste uur, het moet hem oock begeven
Tot tranen om sijn aes, 't welck hy tot spijs begeert:
Een rechte beeltenis van 't gene dat my deert.
Mijn liefd' groeyt meer en meer, ik vrees die ook sal duren,
Soo langh mijn asem gaet, tot dat ick sal besuren
De doodt, de bitt're doot. Ach my! wat droefheyts last
Is my nu tot een lot vol smarte toegepast.
Ick vloey van tranen weg, hoe dickmael moet ick schreyen,
Om 't lieffelijcke aes, door smeecken ende vleyen,
Te krijgen na mijn wensch, tot hertelijck vermaeck,
Tot spijse van mijn lust. O hoogh gewenschte saeck.
O dwaesheyt al te groot! wat heb ick voorgenomen?
Dat ick door geyle lust, soo soeck ten val te komen.

Jonadab / Amnons Vriendt.

Geluckigh is den mensch, die hier op aerden heeft
Een Goddelijck gemoedt, waer in hy rustigh leeft.
Geluckigh is de man, die vrede kan verwerven:
Want soo hy vreedigh leeft, hy sal oock vreedigh sterven:
Wat baet al 's werelts goedt, ja Koninckllijck ontsagh,
Als 't herte nimmermeer gerustigh leven magh?

Dat

Dat is een gulden spreuck van d'oude na gelaten.

Amnon.

Wel Jonadab, mijn vriendt, vind' ick u hier staen praten
Dus eensaem hier alleen, ick wensch u goeden dagh.

Jonadab.

Ick u oock desgelijck, en wat ick meer vermagh,
Ghy wel-geboren Vorst moet u tot dienste voegen,
Soo ick u dienst kan doen, laet u mijn dienst genoegen.

Amnon.

Eerbiedigh neem ick aen 't geen ghy my presenteert:
Wie oude deught vergeet, geen lof en is hy weert.
De vriendtschap en de gunst die kan ick niet uyt-spreken,
Die ghy my daeg'lijcks doet, 't heeft heden noch gebleken,
U raedt, u wijse raedt, vol troostelijck bescheyt,
Heeft my soo menighmael als met de handt geleyt.
U troost dat was mijn vreught, ghy hebt tot allen tijden
My trouw'lijck bygestaen, in tegenspoet en lijden.
Soud' ick u hooge deught, ô Jonadab! mijn vriendt
Verhalen, 'k ben te swack: met recht hebt ghy verdient
Aen my, dat ick u eer met Koninckliicke eere;
Ondanckbaer moest ick zijn, soud' ick van u af-keere
Mijn aengesicht, gelijck by menigh dit geschiedt,
Dat hy voor d'hooghste deugt geen danckbaerheyt en biet.
Ja dickmael die hem heeft de meeste gunst bewesen,
Wert van hem minst geacht, en meenighmael misprezen,
O Neen, mijn waerde vrient, my sult ghy danckbaer sien,
Een stout ondankbaer mensch behoor geen deugt te schien.

Jonadab.

U danckbaerheyt, ô Prins! komt heden my te vooren,
Veel meer als in de saeck vereyscht wert na behooren,
't Geen dat ick heb gedaen voor u is min als niet:
Ick swijge daer van stil, mijn oogh wat anders siet,
Ick hebbe nu en dan mijn oogen vast geslagen
Op u al lange tijdt, 't beweeght my schier te vragen.

Am-

Amnon.

Soud' tusschen u en my oyt zijn verborgen Schat,
Het geen dat u beweegt tot vragen, wat is dat?

Jonadab.

O Amnon! 't is wel waer, dat ick al u secreten
Gelijk een trouwe Vriend voor desen heb geweten,
Maer nu soo twijffelt my, dat ghy yets achter houdt,
't Welk ghy niet als ghy plach te seggen my vertrouwt.
Ick sie (ach Jongeling!) aen u, dat my doet vresen,
Wat is u in de weegh? Ghy doet niet als voor desen,
Al wat u weder voer, was my terstond bekent:
En nu soo swijgt ghy stil, dit ben ick niet gewent.
U krachten nemen af, u Lichaem is veel trager,
Segt my (ô Konings Soon!) waerom werd gy so mager?
Wat is het dat de fleur uws jeughts verdwijnen doet?
Waerom verbergt ghy my, wat brengt u onder voet,
Soo ick u bidden magh, wat doet u hert beswijcken?
Vertrouwt my als u vriend, mijn trouwe die sal blijcken.

Amnon.

Het Lichaem van den mensch werd op een korte stoot
Door sieckt' of ander pijn van alle kracht ontbloot,
Dit doet d'ervarentheyt ons dagelijcks wel leeren:
Wel Jonadab, wel hoe, kan my geen sieckte deeren?
Die mijn de kracht beneemt, die mijn gedaent' verstelt,
Wat soud' het anders zijn, wat meent ghy dat my quelt?

Jonadab.

Ick weet niet wat ick sal tot antwoord hier op geven.

Amnon.

Het is een kleyne saeck, daer is niet aen bedreven.
Jonad. Niet. **Amnon.** Neen. **Jonad.** Wel waerom doch?
Amnon. Het is maer beuseling.

Jona-

Jonadab.

O Konings Kind! ghy acht u saeck voor my gering,
U sieckt' die is vermengt met suchten ende treuren
Ick heb het overlang aen u wel kunnen speuren,
'k Vertrouw, dat dese smert uyt ander sieckt' ontstaet,
En siet! ghy seght my niet, mijn lieve Soon wat raet?

Amnon.

Mijn herte dat getuygt, ach waerde Vriend vol trouwen
Dat ick in alles vast op u heb mogen bouwen,
Eerbiedig ick versoek, neemt doch mijn bede an,
Het schijnt onmogelijck, dat ick u seggen kan
De oorsaeck van mijn sieckt. Wee my! in dese dagen,
Ach! Jonadab, ick moet met leedt daer over klagen.

Jonadab.

't Is wonder, dat ghy my soo hard kondt wederstaen,
Daer ick soo dickmael u ten besten heb geraen,
Het is een seltsaem stuck, te swijgen dus stantvastig,
O Hemel! wat is dit? Wat mag hem zijn dus lastig?

Jonadab vertreckende / keert hem om / Ende Spreeckt:

Wel Amnon eer ick ga, ghy doet my groote spijt.
Binnen.

Amnon.

Ontstelt u niet, 't sal zijn: maer op een ander tijd,
Nu dient my goeden raet, sal ick mijn saeck ontdecken?
Of sal ick Jonadab mijn aengesicht ontrecken?
O droefheyt, angst en smert, verschricking en verdriet
Hoe komt dat ghy op my u scherpe pylen schiet?
O schrickelijcke Zee! wiens onbesuysde baren,
Vol allerley verdriet, my jammerlijck beswaren.
Ach Jonadab! nu ick u wijsheyt heb versmaedt,
En heb u niet geseyt, nu weet ick my geen raedt,

Nu is, ô waerde Vriend! mijn droefheyt eerst geboren:
Mijn herte dat werd flaeu,'t schijnt of ick noch sal smoren,
Nu my in dese saeck een qua fortuyne diend:
Nu weet ick tot mijn hulp ter wereld geenen vriend:
Nu ick aen Jonadab mijn lijden niet magh klagen,
Nu is mijn geest op hol, nu stae ick gantsch verslagen:
Ach Jonadab keert weer, ick weet niet, wat ick sal
Beginnen, geeft mijn troost in dit mijn ongeval,
De liefde die eertijds met soetigheyt aenparsten,
Want hoop die trooste my, die doet nu stucken barsten
Mijn groen en jeugdigh hert, van spijt en groote pijn,
Vermids de weder-liefd' tot my-waerds niet magh zijn.
O troosteloose Held! wat sult ghy nu beginnen?
Daer is voor u geen hoop u Suster te gewinnen,
Nu leyd het al ter neer, geen troost voor handen staet,
Hoe ick de saecke keer, daer komt voor my geen baet.
Nu ick mijn trouwste vriend heb van my afgewesen:
Nu is mijn hert bedroefd, nu ben ick vol van vresen,
Altoos is 't dat my dunckt, dat my een geest na gaet,
Die my dit woord vertoond: u liefde die is quaed.
Dewijl dat my 't geluck dus over al is tegen,
Soo dunckt my best te zijn, kond' ick een mensch bewegen,
Die my in eensaemheyd het leven stracx benam:
Ten eynde, dat mijn dood niet aen den dagh en quam,
Op dat mijn dwaese liefd' in 't heymelijck mocht blijven,
Want yder soud' mijn dood als ongeluck toe schrijven:
Wanneer van 't Hof gesin hier na my yemand vond
In dees of d'ander gracht, dus doodelijck gewond;
Soo sullen die gewis den Koning dit gaen klagen,
De Moorders hebben hem hier in het woud verslagen.
Dit is mijn beste raed: Och! vind' ick nu niet een,
Die my ten dienste staet, het zy dan groot of kleen.
Juyst nu op dese uur alleen ick my bevinde,
Niet een is hier omtrent. O droevigh onderwinde,
Waer keer ick my nu heen? daer is geen onderstand,
Ach lacy! ongetroost blijf ick in dese brand.

Een al te swaren last, ondragelijcke minne
Druckt my met ongenaed', wat mocht ick oyt beginne,
Ick lyde grootste pijn en smerte in 't secreet:
Vermids geen mensch op aerd' noch van mijn liefde weet,
De vlam die is te heet, daer in ick legh te brande,
Ick sal door liefde noch versmooren in de schande.
Het grootste ongeluck dat is my toegebracht,
Noyt was het in der daed van my soo slecht gedacht.
Ick moet met droefheyt gaen en klagen in mijn herte
Mijn jammer en mijn leed, want ick verdwijn van smerte,
Mijn hoope die is wegh, mijn troost heb ick ontseyd
Aen Jonadab, die my tot hulpe was bereyd,
O droeve slaverny! waer sal ick henen varen,
O dood! ghy zijt mijn vreugd, helpt my uyt dit beswaren,
Komt met u angel scherp, en steeckt my door het hert:
Soo sal ten eynde zijn mijn droefheyt ende smert.

Binnen.

De Deught.

Hier siet gy 't rechte beelt van d'eygenschap der menschen,
Hoe boos sy zijn van aart, als 't haer niet gaet na wenschen,
Wanneer den kors'len mensch sijn lust ontbeeren moet,
Waer op sijn herte steunt, dan leyd hy staegh en vroet,
Dan peynst hy nacht en dagh, ja breekt hem selfs de sinnen,
En weet niet wat voor quaet tot wraeck hy sal beginnen,
Gelijck als dese Held uyt een wraeckgierigh hert
Hem selven lagen leyd, te brengen uyt sijn smert.
Dit is een groot gebreck, oock selfs in dese tijden,
Hoe weynigh is 't getal die haer van wrake mijden,
Wie draegd hier met geduld, lijdtsamigh sijnen last,
Die hem werd van sijn Godt rechtveerdigh toegepast?
De dagen leeren 't ons, hoe veele soud' men vinden,
Die haer met dese Prins het quaet stracks onderwinden,
Om dat haer snoode lust niet werd na wensch voldaen,
Soo weten sy terstont een ander wegh te gaen.
En soeken sonder rust geduurigh in 't verborgen,
Het lichaem en de Ziel met koorden te verworgen.

O gruwelijcke daedt! die niet en kan bestaen,
Voor God nog voor de mens, maer maekt een ruyme baen
Na d'Afgrondt van de Hel, na sulcke duyst're wegen,
Daer al 't gedrogt in sweeft, en maekt den mensch verlegen
Soo dat hy niet en weet waer heen hy keeren sal,
En brengt hem eyndelijck in droevig ongeval.
Hierom, ô Christen Ziel, die met verlichte oogen,
Door Gods volmaekte kragt, zijt heerlijk overtoogen
Met reden en verstandt, het welck oock Godd'lijck is,
Ach loopt door vuyle drift den engen weg niet mis,
Mint eerbaer ende kuys, in woorden en in daden,
Want ghy een Christen zijt, soo sal 't u meerder schaden,
Gelijck geschreven staet: wee sulck een boose knecht,
Die 't Hemels pat wel weet, en wandelt het niet recht.
Sijn loon dat is gestelt, want met veel harde slagen
Sal hy getroffen zijn. Och! schrickt voor dese plagen,
Vliedt voor de geyle min, die dartel is en stout,
Die, als sy is volbragt, soo meenig mensch berout,
Laet u doch nimmermeer dees Duyvels min bekooren;
Daer onder schuylt een gast, die soekt u Ziel te smooren,
Te brengen in 't verdriet, ter plaetse daer de pijn
Van het verdoemt geslacht in eeuwigheyt sal zijn.
Voorwaer den helschen God, bewoonder van der hellen
Die in den afgrondt leeft, en soeckt u ziel te quellen,
Hy schuylt in 't heymelijck hier onder dese min,
En treckt soo met practijck veel zielen tot hem in,
Hy stelt de min schoon voor, 't schijnt of hy niet kan schaden
Maer siet, de Duyvel soeckt u ziele te verraden.
O Christelijcke jeugt! drijft van u dese gast,
Die, als een felle Leeuw, geduurig op u past.
Laet deugt u doel-wit zijn, gaet Christelijcke gangen,
Soo sal den Vyandt u niet in sijn stricken vangen.
Mint, daer u Godes Woord het minnen vry gebiet,
Soo sult ghy zijn gerust, en vry van het verdriet.
Laet u (ô soete jeugt) door 't ydel vyer niet branden:
Wanneer ghy daer in blaekt, so staet ghy in de schanden,

Het vyer van geyle min is als een helsche gloet,
Die niemant blusschen kan, die 't al verteeren doet,
Die Koninkrijcken heeft tot in den grond verdorven,
Waer door soo meenig mensch onnoosel is gestorven.
Die Steden heeft verbrand, die menschen heeft vermoort
Die sulcke plagen geeft, daer noyt is van gehoort.
O gruwel! boven al, want selfs der lusten jager
Verstrikt hem eer hy 't weet, werd eyndelijk een klager.
Wanneer het minne-vyer na wensch al schijnt geblust,
Dan leeft den armen bloed noch meerder ongerust,
Dan is 't dat eerst begint een stercker vlam te rijsen,
Die soo de Ziel benauwt dat hem de hayren grijsen,
Dan is het hert ontstelt, dan voelt hy, dat gewis
De straf van Godes toorn op hem geladen is.
Hierom, elk siet wel toe, wagt u voor schaed' en schanden
Op dat ghy namaels niet in heeter vyer moet branden,

Binnen.

Amnon.

Het wonderlijcke radt, het radt van avontuur,
Dat draeyt niet na mijn wensch, het blijft my even stuur
Geen toeval ick verneem, als dickmael kan geschieden,
Dat op het onversienst 't Fortuyn de hand komt bieden.
O! dat my dit geluck eens wierde toe gebrocht,
Dat ick mijn Suster hier in stilheyt spreken mocht:
Misschien sy soud' mijn min met reden doen versaden,
En my met goedt beleyd ten besten hier van raden,
Want als ick by mijn selfs bedencke al de smaet,
De laster en de schand', het gruwelijcke quaet,
Dat ik haer soud' aendoen, so wil my 't hert schier breken,
Dan valt het my te swaer, ach! mogt ick Thamar spreken
Mijn hoop die is mijn vrees, mijn vreugde is mijn pijn,
Ick sit in swaer ellend', wie sal mijn hulper zijn?

Jonadab met een Koninghs Dienaer.

De oorsaeck die my port, om heden te ontmoeten
U Hoogheyt hier alleen, is meer als simpel groeten,

Want zedert mijn vertreck, heeft my yets ingebeelt,
Dat noch op dese uur my in de sinnen speelt,
En mits mijn hert tot u (ô Amnon) is genegen:
Soo laet ons na den eysch u saeck eens overwegen.

Amnon.

Weest wellekom mijn vriend, op wien mijn hert vertrout,
Die my veel waerder zijt als al het werelts gout.

Jonadab.

Genoegsaem is my dit; doch hebt ghy sulck vertrouwen,
Soo toont u vriendschap dan, en wilt niet achterhouwen,
Ick sie u treurig aen, 't is slimmer als 't oyt was,
U Leden werden dun, men sieter door als glas.
't Gesucht en 't swaer gepeyns dat speurt men in u wesen,
U Trony is het Boeck daer 't klaer is uyt te lesen:
Daerom op mijn gebedt de oorsaeck doch belijdt,
U laetste afscheyd was op eenen ander tijdt.

Amnon.

't Is waer ick heb 't geseyt, ghy sult het soo bevinden:
Maer laet ons dit propoost om reden wat in binden,
Alsoo dat hier omtrent een Koninghs dienaer staet,
Die licht de reden hoort, en maeckt het alles quaet.

Jonadab.

Het is gelijck ghy seght, maer 'k sal die saeck wel stellen,
Dat ons geen oogh noch oor van menschen hier sal quellen.
Terstont soo gaen ick heen, op 't Koninckklijcke Hof,
En laet de Dienst-knegt daer, en ga daer stracks weer of;
Ghy ondertusschen dan sult u oprecht bedencken,
En spreken ongeveynst, of 't sal ons beyde krencken.

Amnon.

't Geen dat ick heb geseyt dat laet alsoo geschien,
Vertoeft niet lang ten Hoof, mits ghy my laet allien,

Voor-

Voorwaer die raet is goed, gaet ſonder toeven heenen,
O aldertrouwſte vriend! geluckig zijn u beenen,
Die voor my henen gaen, ick wenſch u oock geluck,
En my, die ben bedroeſt uyt ſwarigheyt en druck.

Jonadab.

Dat gun den Opper-Heer ons beyde in dit leve,
Met deſe groetenis na 't Hof ick my begeve.

Binnen.

Amnon.

O heymelijcke laſt! hoe overlaet ghy my,
O wee! ick ben benauwt, en ſteeck in ſlaverny,
Mijn liefd' is als een vlam, die niet is uyt te bluſſen,
Mogt ick noch voor het laeſt mijn lief, mijn Thamar kuſſen
Tot teecken van mijn brant, van mijn bedroefde pijn.
Ach! ſoo 't geſchieden mocht, geluckig ſoud' ick zijn,
Gewilligh ſoud' ick my tot ſterven dan begeven:
Want ick geen luſt meer heb hier op der aerd' te leven.

Jonadab.

Door 't wachten ſchijnt de tijdt veel langer als hy is,
Soo 't u verdrooten heeft, de reden ick wel gis,
Een Menſche vol gepeyns, in eenſaemheyt gelaten,
Mach ſijn bekommert hert niet na den eyſch uyt praten:
Nu dan om kort te gaen, laet ons verletten niet,
Dewijle dat de tijdt gelegentheyt aenbiet,
Nu dient u dit geluck, dat ghy met my meugt ſpreken,
Nu Amnon weeſt oprecht, ſoeckt geen geveynsde ſtreken.

Amnon.

Ach Jonadab! de vrees die ſlaet my in het hert,
Mijn Tongh wert redeloos, ick ben geheel verwert,
De ſtrijdt die is ſoo fel, ſy gaet ſchier tot het leven.
Ick werd' door ſtercke drift geweldig aen gedreven:
Soo dat ick ſchier beſwijck, hoe ſal ick dit beſtaen;
Beſt op een ander plaets, ey, laet ons van hier gaen.

Jonadab.

Neen Amnon, 't is hier wel, het is nu onderwonden,
Verswijgt nu niet een woord, seg my uws herten gronden.

Amnon.

O Jonadab! hy is geluckigh dat hy leeft,
Die sulck een schoonen beeld tot sijn beminde heeft,
Gelijck mijn Suster is, ô Son, ô gulde stralen,
Geluckig is die mensch, op wien sy neder dalen.

Jonadab.

U woorden die zijn kort, maer wonderlijck van sin,
En na ick recht bemerk, daer steeckt wat seltsaem in,
Ghy Konings Soon, ghy zijt met sterke liefd' omvangen,
Ick weet seer goeden raed, gaet Christelijcke gangen,
Ghy zijt nu in u fleur, de liefd' heeft groote kracht;
Soo ghy u onderwerpt haer al te strenge macht,
Soo sult ghy als een slaef u leven moeten enden,
Smijt weg dit lastig pak, en laet u soo niet schenden:
Wat staet ghy dus versuft? grijpt weder nieuwe moet,
Betoont u als een Held, u selven niet misdoet,
Verlaet u stercke liefd', en stelt u hert te vreden,
En wilt voortaen u tijd vermakelijck besteden:
Of is die raed vergeefs? Wel aen dan Konings Kind:
Seght Amnon, wie is sy, die ghy wilt dat u mind?
Spreekt suyver uyt de mond, het schijnt my, dat u reden
Noch zijn gemengt met veel gemaeckte duysterheden;
Nochtans (dewijl ick hoor waer dat u hert na keerd)
Zijt fris en wel gemoet, 'k sal doen wat ghy begeerd:
Soo in het Rijck een Beeld als Thamar is te vinden,
't Luck sal haer zijn gegunt te zijn u wel-beminden.
t'Sa Booden in der yl, rontom het Land doorvraegd
Na sulck een Beeltenis, na sulck een suyvre Maegd,
Die soo uytmuntend' is in schoonheyt ende zeden,
Gelijck als Thamar doet, in wetenschap en reden,

Wie dat haer vind, hy ſal met gaven zijn vereerd,
Sijn ſtaet ſal boven dit noch werden veel vermeerd.

Amnon.

Houd op, mijn vriend, houd op, ick bid u neergeboogen,
Hebt doch een wijs beleyd in deſe ſaeck voor oogen.
Wilt ghy dan al de Wereld gaen maken openbaer,
Dat liefd' mijn hert beſit, de ſaken loopt gevaer,
En als dan in het Rijck niet eene werd gevonden,
Soo ben ick in der daed genoeghſaem als geſchonden.
Dan ſal een yder my ophalen tot mijn leed,
Dat ick al liefde draegh, en noch geen lief en weet,
Ick ſoud' my tot een ſpot en tot een ſpiegel ſtellen,
Elck ſoud' mijn ſot bedrijf als voor een klucht vertellen:
Wanneer als dit beleyd dan voor den Koningh quam,
Waer ſoud'ik heen van ſchaemt! met regt ſo wiert hy gram.
Dan ſoud' veel meerder ſmert en droefheyd my genaken;
Het is de beſte raed, de liefd' geheel te ſtaken,
't Sal baren meerder pijn, meer jammer en verdriet;
Hierom, ach waerde vriend, doet dit gebodt te niet.

Jonadab.

Het ſmeeckende gebed, de vyerigheyd uw's herten,
De uytterlijcke drift, de innerlijcke ſmerten,
Die ick in u beſpeur, bewegen mijn gemoet,
Soo dat medogentheyd mijn raed' op ſchorten doet:
Weeſt daerom niet bevreeſt, mijn Soon houd op van klagen,
Ick ſal 't geen dat ghy bid my laten wel-behagen,
Vermids ghy deſe ſaeck hebt in balans geleyd,
En vind, dat die voor u ſoud' teelen ſwarigheyd:
Soo ſal ick dan met recht hier van oock deſiſteeren,
Mijn vriendelijcke gunſt ſal ick tot u-waerts keeren.
Bekort u ſwaer gepeyns, u ſelven doch verblijd,
Den oorſpronck van u pijn nu achter rugge ſmijt,
Ontlaſt u treurigh hert, laet geen melankolyen,
U groen en jeugdigh hooft ſoo bitter meer beſtryen.

Indien het u belieft, mint vry in d'hooghste graed:
Maer sonder weder-lief (ô Amnon!) dat is quaed,
Wilt u veel liever met manhaftigheyt verçieren,
Gelijck een Prins betaemt, met destige manieren,
Dit sal u zijn een pronck, een loffelijck çieraet:
Wanneer u vrolijck hert, u vriendelijck gelaet,
Een yder werd vertoond, dan sal u roem oprijsen,
Men sal u dan met recht oock naest den Koningh prijsen,
Dan fult ghy in het Hof des Koninghs zijn geacht,
Ghy sult een spiegel zijn ter eeren uws geslacht.
Dit dunckt my dat voor u de beste raed sal wesen,
Soo leeft ghy heel gerust, geduurigh sonder vresen.
Hier mede ick vertreck, weest hertelijck gegroet,
Want ick in dese uur ten Hoove wesen moet.

Jonadab Binnen.

Amnon.

Dewijl ick noch geen troost tot uytkomst van mijn lijden,
Bevinde noch bespeur, hoe soud' ick my verblijden?
Ick die met volle kracht op Thamar ben geset,
Ick keer mijn herte om, en volgh een ander Wet.
Ick sal op dese stond mijn bittere smert genesen;
Al soud' ick heymelijck mijn eygen Rechter wesen.
't Is nu de rechte tijd, geen mensch ick hier verwacht,
Nu isser hoop voor my tot uytkomst van mijn klacht.
Ach Thamar! nu gaen ick gewilligh my bereyen,
Om uyt dit aerdsche dal om uwen 't wil te scheyen.
Nu segh ick dan adieu, adieu, mijn hooghste goet,
Adieu mijn herten vreugd, om wien ick klagen moet.
Adieu mijn Bruyd, adieu, dien ick heb uytverkooren,
Om wien mijn jeugdig hert door liefde moet versmooren,
Adieu mijn levens lust, mijn troost in dese noot,
Ach lief! om u alleen, soo sterf ick nu de dood.
Adieu (ô Gulden Beelt!) die binnen in mijn herte,
Geprent zijt, evenwel ontschuldigh van mijn smerte,

Ick

ck ben genoegh vermaent, ick soud' van liefd' afstaen,
Maer lacy ! 't is mijn schult, ick heb het niet gedaen,
ck heb mijn ongeval aen niemant niet te klagen ,
Mijn vriend die heeft het my genoeghsaem voorgedragen :
Maer 't oogh gemetselt is op 't vriendelijck gelaet,
Dat heden dese uur my klaer te vooren staet.
Door welckers liefden-dwangh ick raed noch wijse reden ,
In 't minst niet heb geacht, om daer van af te treden ,
Dies is het oock mijn schult, rechtveerdigh komt op mijn
De straf, want ick terstond mijn eygen Beul sal zijn.
Wel aen ick ben bereyd, terstond sal ick beginne ,
En blussen alsoo uyt mijn al te groote minne,
Holla, ick my bedenck, is 't niet de beste raed,
Dat ick my niet verdoe, en leef noch op genaed ?
Neen, neen, het moet nu voort, want blijf ick by het leven,
Wie sal my eenigh hoop van weder-liefde geven ?
Ick sie geen beter end, als tot de dood te gaen :
Daerom soo neem ick dit terstond gewilligh aen.
Wat rijst daer voor den dagh, of schemeren mijn oogen ?
Wat duycker 't is een mensch, nu ben ick weer bedroogen,
Wat maeckt hier dese bloed, wat of den sot begeert ?
Nu magh ick henen gaen, mijn aenslagh is failjeert.

Binnen.

De Deught.

Wat kander uyt een vonck een groote vlamme rijsen,
O schandelijcke daed ! de hayren daer voor rijsen ,
Dus gaet het met den mensch, als hy sijn boose quaed
Niet in 't begin versmoord ; soo komt hy tot de daed ,
Hy valt noch meer en meer, en doet noch grooter sonde,
Gelijck als dese Vorst terstond hem onderwonde,
Nu hem sijn sotte min na wensch niet werd volbracht,
Nu is hy seer ontsteld, nu is het dat hy tracht
Hem selven tot een straf te brengen om het leven,
Dewijl dat hem sijn liefd' geen hoop noch troost kan geven.

Is

Is dit niet al te wreed? ô schrickelijck besluyt!
Leert leser, leert hier nu, en treckt daer voordeel uyt,
Ghy hebt hier klaer gehoort, wat liefde al kan wercken
O Nederlandsche Jeught! ick bid u wilt aenmercken,
Hoe schadelijck het is, wanneer men niet en mint
In eerbaerheyt en deugd, als menigh dat bevint,
Want sulck een Venus liefd' die gaet het hert door snijden,
En brengt in schijn van vreugd den mensch in bitter lijden:
Gelijck als Amnon klaegd, ick sterve nu de dood,
Om dat ick u bemin ben ick in dese noot.
Dus gaet den mensch al voort, en doolt op vreemde wegen,
Soo langh dat hy hem vind in 't eynde heel verlegen,
En dan door Satans list hem selven noch verdoet,
O jeught! let op dit stuck, blijft vroom in u gemoedt,
Een Suster tot sijn Vrouw door liefde te verkiesen,
Dat is een Duyvels kunst, om zielen te verliesen,
't Zijn lusten die daer gaen recht tegens de natuur,
Een liefd', een minne-brand, gesprooten uyt het vuur,
Het welck den Satan stoockt, uyt d'afgront van der hellen,
Op hoop dat hy de Ziel hier na sal eeuwigh quellen,
Want hy een Vyandt is van 't menschelijck geslacht,
Die altijdt sonder rust na boose daden tracht,
Daerom wie hem op Godt hier namaels wil verlaten,
Moet met voorsichtigheyd de sonden altoos haten.

Binnen.

Amnon en Jonadab uyt.

Jonadab.

Noyt heb ick in mijn hert bespeurt alsulck gewoel,
Gelijck ick heden noch met kommernis gevoel,
Het is of ick alleen des werelts last moet dragen,
Och wee my! wat is dit? Mijn geest is heel verslagen.

Amnon.

Wanneer (ach! trouwe vrient) is dees bedroefde smert
Van d'Hemel neer gedaelt, op u kloeckmoedigh hert?

Jona-

Jonadab.

't Beginſel van mijn leedt is even in die dagen
Begonnen, doen ick u op deſe plaets quam vragen,
Doen ick, (ô Konings Soon!) u treurigheyt vernam,
Doen is 't dat my terſtondt bekommernis aenquam;
Wiens laſt ik noch gevoel, ach! mogt ik daer voor ſtrijden.
Met ſwaert of ſtalen boogh, ick ſoude dus niet lijden.

Amnon.

't Geen dat ick heb gevreeſt (eylaes) my nu geſchiet,
't Is wonder dat ghy my het ſpreken niet verbiet,
Ick leyder heb de ſchult, ick wil de ſtraffe dragen,
Ick ſtae voor u bereyd, doet naer u wel-behagen.
De ſchult die komt op my, ick, door mijn ſtout beſtaen,
Heb u ſoo lange tijdt dees ſmerte aengedaen,
Wee my onwaerdige! met ſmaet moet ick mijn oogen
Voor u ter aerden ſlaen, ick bid u hebt medoogen
Met my (ô groote Prins) die voor u neder kniel,
Met een wee-moedigh hert, met een beanghſte Ziel:
Indien mijn ſmeecken u tot gunſte kan bewegen,
Laet my in deſen noodt en droefheyt niet verlegen,
Gedenckt de ſoete daedt van my doch nimmermeer,
Want ick mijn aengeſicht ootmoedigh tot u keer:
O al te ſwaren laſt! hoe heb ick my beſlommert,
Fy Amnon, dat ghy hebt u vriend alſoo bekommert.

Jonadab.

Staet op eerwaerde Soon, ſtaet op en weeſt te vreen,
En ſtaeckt u naer geklagh: het is niet langh geleen,
Datick hier in dit Hof met u yets diſcoureerde,
Naer welcke ſoet diſcours ick van u dit begeerde:
Dat ghy my onbeveynſt den oorſpronck uws verdriet
Verklaren ſoud', maer 't ſcheen dan ja, dan weder niet,
U ſinneloos verſtant dat wiert ſoo omgedreven,
Gelijck een Schip dat ſnel door ſtorm wert opgeheven,

En met een woeste kracht, staet nu als in de lucht,
Dan wederom in 't kort tot in den afgrond vlucht,
Soo ongestadigh was u herte in die dagen,
Dan waert ghy wel gemoed, dan weer benauwde vlagen,
Door welcke tegen-drift ghy noch op desen dagh.
U saeck verborgen houd, waer uyt dat mijn geklagh,
Mijn smert en kommernis, mijn treuren is gesprooten:
Wel aen 't is langh genoegh, het heeft my al verdrooten,
Stort nu vry sonder vrees in mijn getrouwe schoot,
U droeve klachten uyt, jaeght van u dese dood.
Ontlast u swaer gemoed, wilt my niet langer tergen,
Hoe kunt ghy u secreet u trouwste vriend verbergen.
Ghy weet hoe dat ick heb u trouw'lijck by gestaen
In dees en gene strijd, ick soud' noch vorder gaen;
Maer siet, den tijd die magh veel reden nu niet lijden:
Spreeckt sonder veynsen uyt, en treet nu niet ter zijden.

Ammon.

Mijn hert (ô Jonadab!) dat wil met groot verlangh
Uytspreken 't geen my deerd: maer ach! my is soo bangh,
De schrick houd my te rugh, 't sal my tot schande wesen,
Ick slae mijn oogen neer van schaemt en groote vreesen.

Jonadab.

Wat spreeckt gy hier van vrees, stelt schaemte aen d'een zy,
't Magh wesen soo als 't wil, mijn trouwe blijft u by.

Ammon.

Het herte springht my op van blijdschap door u spreken,
Ick kan nu langer niet, de tranen my uytbreken.
Nu werd' ick overtuygd, het herte my ontsluyt,
Nu ben ick gantsch bereyd voor u te spreken uyt,
Al wat mijn teer gemoed van binnen heeft verborgen,
Ick sal daer rond in gaen en spreken sonder sorgen,
Mijn innighste secreet, dat op mijn ziele leyd,
Al soude my de dood stracx werden aengeseyd.

Ick

Ick vreese Beul noch swaerd, het moet nu zijn gesproken,
Mijn sinnen zijn op hol, mijn krachten zijn gebroken.

Jonadab.

U woorden zijn te veel, ghy breeckt mijn lijdsaemheyt,
Ick bid u maeckt het kort, en geeft my recht bescheyt.

Amnon.

Het sal alsoo geschien, ick hoop den tijdt sal 't lyden,
Maer wanneer komt die tijd, dat ick my sal verblyden,
Ick die gekluystert gae, gekeetend en geboeyd;
Wiens liefde hertigh brand, en noch veel stercker groeyd,
Ick heb op 't onversienst my laten overwinnen,
En nu ick ben getreft, nu dwinght het my te minnen,
Nu ben ick maer een slaef: een ander heeft de macht,
De liefde die heeft my geslagen door haer kracht.
Dit is het geen dat ghy voor desen hebt geweten,
Wat is daer op gevolght, of is het u vergeten?
Hoe dat de wijse raed, u Vorstelijck beleyd,
Terstond met volle kracht tot hulp my was bereyd.
Dit was u oogemerck, men soud' in alle hoecken
Een schoon en lieflijck beeld tot mijn Beminde soecken.

Jonadab.

't Is waer, al-sulck een beeld gelijck u Suster is.

Amnon.

Ha! dat's een gulden woord, dit maeckt mijn leden fris,
Ach! mogt ik sulk een Maegt, de schoonste onder menschen
Mocht ick die tot mijn lief, tot mijn beminde wenschen,
Geluckigh soud' ick zijn, mijn smert soud' van my vlien.

Jonadab.

Wel Amnon seght ghy dit, laet noch u raed geschien;

Men

Men sal noch hier of daer wel haers gelijcken vinden.

Amnon.

Dit heb ick langh geseyd, wat magh ick onderwinden,
Ghy neemt het al verkeert, of ghy het soo verstaet :
Het heeft een ander sin, het is niet recht gevaet,
Mijn lief, mijn waerde lief, dien ick heb uytverkoren,
Die laet voor u en my haer soete stemme hooren ,
En schoon ick haer aenschouw, noch weet ick my geen raet.

Jonadab.

't Is wonder wat ick hoor, hoe vreemd het met u staet,
Ghy zijt een Koninghs Soon, wie sal u konnen weyg'ren ,
Al liet ghy met der daed u liefde hoogh op steyg'ren,
Ick kan dit niet verstaen, ey seght my met een woord,
Wat is het voor een bloem, die u dus heeft bekoord ?

Amnon.

Ach Jonadab ! voor 't laest, ick kan niet langer swijgen ,
Mijn Suster is de bloem, hoe sal ick die verkrijgen ?
Mijn Suster Thamar is 't, daer ick dus om verdwijn ,
O schoonste ! boven al moet ghy gepresen zijn.

Jonadab.

Ick schrick van 't geen gy segt, mijn leden staen en trillen,
Noyt sulck een saeck gehoort, ick weet my niet te stillen.
Ha ! snoo bedriegery, wat soeckt ghy sulck een daed ?
Ick scheur mijn opper-kleet, ick weet nu geenen raed,
Het is een valsch bedrijf, noyt sulcke loose vonden
Hadt ick u toe vertrouwd, ghy zijt genoegh geschonden,
Verrader van u selfs, en van u Vaders huys,
Nu brenght ghy op u hals meêr als een dubbeld kruys ,
Nu is op 't alderhooghst u lijden eerst gebooren :
Nu hebt ghy hoop en troost met eenen slagh verlooren.
Vlucht Amnon, vlucht van hier, met sulck een vals gelaet.
Al eer dat Godes hand u met sijn donder slaet.

Weest

Weest nu te recht bedroeft, den Hemel is u tegen.
Fy, sot en dwase liefd' wat hebt ghy nu verkregen!
Hoe, staet ghy nu en swijgt? het is nu klagens tijt,
U schandeloose liefd' u eygen schand' verwijt,
Of siet ghy, dat u praet u schand' niet kan bedecken?
Wel Amnon, 't wert nu tijdt, ick meene te vertrecken.

Amnon.

Mijn vrient hoort nog een woort, wilt ghy dus van my gaen,
En my in sulck een stant ellendigh laten staen?
Ick bid u met geklag, keert weder wilt ontfarmen
My, die verlegen ben, tot u streck ick mijn armen,
En roep u aen om troost, op wien ick my verlaet.
Och vrient! och waerde vrient! en is 'er dan geen raet,
Dat ick mijn Susters gunst en liefde magh verwerven?
Ach wyse Vorst! ick wil terstont veel liever sterven,
Eer ick verlaten soud' mijn Lief, mijns Levens-vreugt:
Tot teeken neemt mijn swaert, waer aen gy proeven meugt
Hoe fel de liefd' my heeft het herte door gebeten:
Soo 't u believen is, ghy weet nu mijn secreten,
Slaet toe, ick ben gerust, ick sterve sonder pijn,
Soo ick hier op de Aerd' moet sonder Thamar zijn.

Jonadab.

Is 't waer 't geen dat ghy seght? dat ghy u lijf en leven,
Om Thamar wilt terstont aen my heel overgeven?
Soud' dit waerachtig zijn? ick stelle noch wat voor.

Amnon.

Och ja, gelooft het vry, dit is het rechte spoor,
Van mijn benauwde min, ghy sult met ware daden
Hier van versekert zijn, hoe kunt ghy my versmaden.

Jonadab.

Dewijl ick ſeker ben, en ſien u ongeval,
Soo luyſtert na mijn woord, wat ick u raden ſal,
Op dat ghy naer u wenſch u Suſter mooght genieten,
Op wien met ſtercke ſtroom u liefdens pylen ſchieten.
Ghy ſult een dagh of twee kloeckmoedig dit beſtaen,
En leggen ſtil te bedt, en ſpreecken niemant aen,
En veynſen als of ghy met kranckheyt zijt geſlagen;
Dan ſal den Koningh u gewis in deſe dagen,
Beſoecken in u ſieckt'. Let dan wel op u ſtuck;
Dan ſult ghy wederom na-ſpeuren dit geluck,
Ghy ſult met droef gelaet, en ſwacke ſtemme vragen,
Ach Vader! mocht het zijn: het ſoude my behagen
Dat hier mijn Suſter quam, en my yets mede broght,
Op dat ick van haer hand een weynig eten moght.

Amnon.

Volkomen kan ick my in deſe raedt vernoegen,
Mijn aengeſicht is bleek, 't ſal by de ſieckt' wel voegen,
Seer aardigh ſal ick dit beleyden na mijn luſt,
Ick ſal u danckbaer zijn, nu gae ick na mijn ruſt.

t'Samen Binnen.

Amnon gaet / als Kranck zijnde / Op ſijn Bedde leggen.

Tweede Handelinge.

Valſche Schijn.

Is dit niet wel beſchickt, hoe ſlepen zijn de menſchen,
Een yder vindt ſijn luſt, al wat haer ſinnen wenſchen
Dat moet alſoo geſchien, elck tracht na ſijn begeert,
Al gaet het ſoo wat krom, dat is de pijn niet weert

Om

Om daer (na redens wet) conſcientie van te maken.
't Is beſt ick hier van ſwijg, ick ſoud' wel yemant raken,
Het is hier mee genoegh. Ick blijf by dit propooſt,
Oom-kool leyd nu te bedt, op hoope dat hy trooſt
Na wens door (Valſche ſchijn) van Thamar ſal bekomen
Is dit niet wel bedocht? 't en zijn geen ſlechte droomen,
Het gaet wel na mijn ſin, het ſtuck is wel beſet,
Ick hebbe Amnons hert nu vaſt genoeg in 't net:
Maer Amnon niet alleen, ick kenſe wel by namen,
En waerom meer geſeyd, ick ſalſe niet beſchamen.
Hier zijnder wel omtrent, van beyden jonck en out,
Die ſlechjes henen gaen, op wien men 't niet vertrouwt.
Maer weten op een prick de ſoete Venus dieren,
En kennen wonder wel haer weſen en manieren,
Doch 't werd ſoo aardighlijck met ſoete ſchijn beleyd,
Dat niemant daer van weet, noch niemant daer af ſeyd;
En ſchoon men van dit ſtuck een weynigh weet te ſpreeken,
Het word ſtracks met een ſchijn van dit of dat beſtreeken;
Terſtond werd ick gebruykt, terſtond werd' ick bemind,
De ſaeck werd ſoo beleyd, dat yder hulpe vind.
Ick ben nu als een Prins, ick gae vaſt domineeren,
Van weelde weet ick niet waer heen ick my wil keeren.

Den Koningh David / met een Pagie.

Den Schepper aller ding, wiens macht in eeuwigheyt
Geduurt, het werelts radt na ſijn believen dreyt,
Wat is den aerdſchen menſch, of hy een gouden Kroone
Draegt op ſijn nietig hooft? het kan hem niet verſchoone,
Daer komt een ſnelle ſieckt', die hem ter neder leyd,
Die als een ſtrenge Heer het leven hem ontſeyd.
Geen Scepter, Kroon noch Staf, mag na waerdye gelden,
Maer werden af-gemaeyt als graſen op de Velden:
Gelijck ſeer onverwagt mijn Soon (eylaes!) geſchiet,
Ick trede na ſijn Bed, en trooſt hem in 't verdriet.

Een Gordyne werdt Opgestreecken.

Amnon is Sieck te Bedde leggende.

O Soon! ô kloecke Helt! dus van Gods hand geslagen,
Dus neder in de asch, in sulcke korte dagen?
U aengesicht dat staet gelijck de bleecke doot,
Ghy schijnt van lichaems-kracht ten uytersten ontbloot.
O Soon het is nu tijt, ghy kunt Godt niet ontvluchten,
Wilt nu met u gebedt inwendig tot hem suchten;
Bedenckt u levens-loop, hoe dat ghy onbedacht
Ondanckbaer tegens Godt u tijdt hebt door gebracht,
Hoe dat ghy meenigmael 't gebodt hebt overtreden
Van Godes reyne Wet. Ach Kind! met u gebeden
Wilt tot u Schepper gaen, 't is nu de rechte tijdt,
Terwijl ghy door de sieckt' nu Gods gevangen zijt:
Soo ghy rechtveerdig bidt, hy sal u niet versmaden,
Hy sal u arme ziel ontfangen in genaden.

Amnon.

Ach Vader! hertelijck ick u in als bedanck,
Houdt op van dit vermaen, mijn lichaem is te kranck;
Mijn swacke geest en kan veel spreken niet verdragen:
Maer Vader, hoort my doch, een woortje sal ick vragen,
Ick ben gantsch uyt geput, de Sieckt' heeft lange tijdt,
In plaetse van de spijs, tot voetsel my gedijdt;
Ick ben seer teer en swack. Ach Vader! hoort u Soone,
Het schijnt noch of de Heer aen my wil gratie toone,
Daer komt een weynig lust. Mijn Vader mag 't geschien,
Soo gunt my dat ick stracks mijn Suster Thamar sien,
Op dat sy my terstont van d'een of d'ander spijse,
Toe maecke een gerecht, gekoockt na hare wijse,
Al-eer mijn lust vergaet, op dat ick van haer handt
Mocht eten, u tot troost, en my tot onderstant.

Dit

Dit Vader is 't versoeck, dit bid ick wilt gebieden.

David.

Mijn Soone, zijt gerust, het sal terstont geschieden.
Ick gae, de goede Godt wil sijn barmhertigheyd
Aen u vermoeyde ziel, eer ghy van d'aerde scheyd,
Betoonen, op dat ghy in leven ofte sterven,
Het gulden Hemels Hof meugt eeuwiglijk be-erven.

Binnen.

Thamar met een Dienst-maeght.

Den Hemel wensch ick u met heussche groetenis,
Ick voor u neder buyg, en geef getuygenis,
Van mijn gewillig hert, waer aen ick ben verbonden:
Dewijl mijn Vader selfs my heeft tot u gesonden,
Wel aen, mijn Broeder spreekt, ick ben voor u bereyt,
Segt my wat ghy begeert, maer ach! wat swackigheyt,
Wat siekt' is dit? het schijnt mijn Broeder die wil sterven.
Ag! Broeder Amnon hoort, mag ik geen woort verwerven?
Och al te bange vlaeg, die 't hert hem heeft beklept,
En stil, 't schijnt of hy noch een weynig asem schept.

De Dienst-maeght.

Soo 't u belieft Me-Vrouw, wilt u niet meer beswaren,
Ick sie sijn asem gaet, hy sal noch wel bedaren.

Amnon Veynst hem / of hy uyt een Suyselinge komt / ende spreeckt:

Wie sie ick daer voor my, gebogen op de aert,
Staet op, en gaet vry heen, ick ben die eer niet waert.

Thamar.

Hoe Broeder, hoe dus wilt, hoe doolen soo u sinnen?
Of kent ghy Thamar niet? hoe zijt ghy dus van binnen
In u gemoet ontstelt? mijn hert (eylaes!) vol rouw,
Dat treurt, om dat ick u in sulck een staet aenschouw.

Amnon bedaert / en spreeckt met verstandt.

Ick sie mijn Vaders gunst, waer op ick mijn vertrouwen
Heb vast gestelt, vermits mijn oogen nu aenschouwen
U lieffelijck gesicht, al ben ick swaer belaen,
Och! Suster Thamar gy, gy doet mijn sieckt' vergaen,
Ick heb met groot verlang begeert nog in dit leven,
Al eer ick my gerust tot sterven kond begeven,
Om u noch eens te sien, het welcke nu geschiet,
't Is of mijn sieckt' vertreckt, wel wat of dit bediet?
Daer komt een soete lust, een lust om wat te eten.
Ey lieffste Suster, nu een weynig neêr geseten,
Ick bid u door de liefd' die ghy tot mywaerts draegt,
Dat ghy doch mijn begeert voldoet: want my behaegt,
Dat ghy een weynig spijs tot sterkheyt van mijn leven
Bereyd, en my terstond met eygen hand sult geven,
Op dat mijn swacke geest door 't vasten niet verstrickt:
Maer dat mijn droeve ziel daer door wat zy verquickt.

Thamar

U vriendelijcke stem die hoor ick tot my spreeken,
Maer lieve, laet doch staen dit bidden en dit smeeken,
't Gebieden staet aen u, aen my gehoorsaemheyt;
Gewillig ick volbreng 't geen dat ick heb geseyt,
Te meer, alsoo ick ben uyt last van mijn Heer Vader,
Gesonden dit te doen, soo kom ick dan oock nader,
En neem naer u gebod, hier toe een weynig meel,
En meng dat naer u lust, en voort den Heer beveel,
Op dat de spijse u tot sterckheyt magh gedyen:
Dat ghy verblijd meugt zijn, in plaetse van dit lyen.

Thamar Koockt Amnon een Spijse Voor sijn oogen.

Thamar.

Nu is de spijs bereydt, gekoockt naer u begeert,
Mijn Broeder slaept nu niet, u aensicht tot my keert,

Soo

Soo 't u believen is, u flaeuw hert wilt verstercken,
Met dese spijs, ick hoop 't sal krachten in u wercken.

Amnon.

In geenderleye wijs en sal ick dit gerecht
Aenvaerden, 't is vergeefs, al wat ghy daer van seght,
Ick ben dit niet gewent, ick kan geen vreemde oogen,
Die op mijn handen sien, omtrent mijn Bed gedoogen:
Maer dit is mijn begeert, dit woud' ick, mag 't geschien,
Laets' alle van mijn gaen, en komt ghy hier allien,
Op dat ick dan de spijs vrymoedigh sonder schromen,
Mag eten van u hand, ghy aen mijn Bed moogt komen.

Thamar.

Dewijl ick u begeert' soo krachtig in u sie,
Dat ghy niet eten kunt, u wille dan geschie,
Vertrekt, terstond vertrekt, ghy dienstmaegt ende knapen
Die op mijn Broeders handt dus ydel staen en gapen,
Het is alsoo sijn wil, vertreckt terstond van hier,
Op dat hy eten magh, alleen op sijn manier.

Dienstboden Vertrecken.

Amnon.

Brengt nu de spijs tot my, den tijd is nu gebooren,
Te eten van u handt, mijn Suster uytverkooren,
Verkooren boven al, wiens aenschijn my verheugt,
En blinckt gelijck de Son, ô wonderbare vreught.

Thamar.

Siet hier mijn Broeder is 't, eet nu, op dat de Heer,
Na sijn geliefde Wil, u kracht daer door vermeer.

Amnon.

Neen Thamar, dit gerecht en kan my niet vermaken,
Set vry de spijse wegh, het zijn heel and're saken,

Die ick van u begeer, mijn lieve Suster, siet,
Mijn teer gewonde Ziel u ander spijs aenbiet,
Een spijse van de min, met liefde door gevlochten,
Die uyt mijn herte vloeyt, vermengt met soete tochten.
O Hemelsche Godin! mijn vreught mijn levens lust,
Nu ben ick niet getroost, voor dat mijn zieltje rust
In u geliefde schoot, dat mijn geleden smerte,
Met vreugde zy geloont. O soet en jeugdig herte,
O uytgelesen bloem! mijn lief, dit is de dagh,
Daer ick heb na gewenst, en noyt geen hoop en sagh.
Ach Thamar 't is nu tijdt, om gunste te bewijsen,
Wilt nu met weder-liefd' u Broeders herte spijsen,
Ick smeeke nu om troost, ick stort mijn klachten uyt,
Voor u mijn waerde lief, mijn uytverkooren Bruyt,
Ick heb soo lange tijdt met droefheyt moeten lijden,
Ach lief! op mijn gebedt, wilt eenmael my verblijden.
Het is geen lichaems sieckt', die my dus heeft ontstelt,
Maer lacy! puure liefd' heeft my dus neer gevelt.
Dit is noch Jonadab bekent, die ick veel dagen,
Door al te groote strijt mijn noot dickwils moest klagen.
Ick heb verscheyden mael geweest als disperaet,
In 't p'rijckel van de dood, in 't midden van het quaet,
Het leven my verdroot, de werelt was my tegen,
Noyt een geruste uur in 't minnen heb verkregen.
De vreugde van het Hof, de Koninckllijcke pracht,
Heb ick om u mijn lief geduuriglijck veracht.
Mijn eer, mijn staet, mijn kragt, mijn glory is verdweenen,
Ick ben noyt in de strijd gelijck een Held verscheenen,
't Is alles uytgeput, ick ben tot sterven toe,
Mijn herte my beswijckt, ick ben van klagen moe.
Wat heb ick meenigh dagh geveynst my te vermaken,
In 't Koninklijcke Hof, dat ick 't geluck mocht raken,
Om u, ach lief! te sien: te zijn met u gemeen,
Doch waer ick gingh of stond ick vonde my alleen,

't Is altoos my misluckt, met treuren gingh ick doolen:
Maer nu, ach Hemels gunst! nu is het u bevoolen,
U Vader heeft geseyt, dat ghy my trooste sult,
Kom lief omhelst my dan, voldoet aen my u schult.
O uur! geluckigh uur, die my vergunt te spreken
Met Thamar, dien ick socht met veel bedeckte streken.
Komt, mijn beminde komt, u lieve Broeder kust.
O schoonste! 't moet nu zijn, mijn brandt moet nu geblust.

Thamar.

U reden die ghy doet, die hoor ick met verschricken,
Sy gaen my aen het hert, en doen mijn ziele pricken,
Mijn Broeder zijt ghy dus met sotte liefd' bevaen,
Wee-moedigh ick u bidt, wilt doch in reden staen,
Noyt souder sulck een quaet geschiet zijn in den Lande.
Denckt aen u Vaders huys, denckt aen de groote schande,
Denckt aen u Susters smaedt, denckt wat een ongeval,
Wat een rampsaligh leedt ons overkomen sal.
Neen, Broeder Amnon neen, wilt sulck een schande mijden,
Geen mensch kon oversien ons beyd' aenstaende lijden,
Men steld' ons tot een spot, u Prins soo wel als mijn:
Want wy na Wet en recht strafwaerdigh souden zijn.

Amnon.

Ey lief, 't en is niet waert, 't is best daer van geswegen,
U krachteloose reen die kunnen niet bewegen
Mijn moedigh Princen hert, dat anders niet en kan,
Dan als sijn lust voldoen, wat on-eer is daer aen?
Ick ben (ô suyvr'e Maeght! bereyt voor u te sterven,
Soo ghy my volle vreught gewilligh laet verwerven;
Daer is niet in den weegh, ô lieffelijck gesicht,
O Son die met u strael tot in mijn ziele licht.
Ghy die mijn ziels-Princes, mijn hooghste lust op aerde,
Mijn levens vreughde zijt, lief, dat ghy wat bedaerde,

De vrees heeft u ontstelt, u herte staet en klopt,
Door 't heftigh wederstaen u asem schier verstopt;
Laet sulcke fantezy en beuselinge varen,
't Geschiet uyt rechte liefd', 't en kan ons niet beswaren.

Thamar.

Het magh geen rechte liefd' met waerheyt zijn genaemt,
't Is ongebonden lust, die u noch my betaemt.
't Strijt tegens Godts gebodt, het is een quaed begeeren:
Ghy wilt mijn kuyssche schoot door geyle min onteeren.
Mijn Maeghdelijck çieraet, mijn kroone van mijn hooft,
Ghy als een strenge Vorst door sulck een daedt berooft:
Mijn onbesmette roem die smijt ghy onder voeten;
Eylaes! wat is het doch? 't is om u lust te boeten.
Mijn Broeder houdt doch op, houdt op van sulck een quaet,
Dit sal een teecken zijn (soo ghy u raden laet)
Van u getrouwe min, laet dan u trouwe blijcken,
Soo ghy my recht bemindt soo moet ghy niet beswijcken,
Bindt in u grage lust, en doet na mijn bevel:
Want soo en heeft men noyt gedaen in Israël.
Doet sulck een sotheyt niet, ick segh het u in trouwen,
Het sal, soo dit geschiet, in eeuwigheyt ons rouwen.
Maer 'k weet een beter raedt, ey, hoort een teere Maeght,
Soo ghy oprechte liefd' in uwen boesem draeght.
Soo ghy in trouwheyt mint, en sonder loose treecken,
Vry morgen aen den dagh wilt met den Koningh spreecken:
Verklaert aen hem den grondt, wat u soo bitter druckt,
Ick stel my tot een borgh, u saecke wel geluckt:
Mijn Vader die sal my (gelooft) u niet ontseggen,
Ick sal u eygen zijn, wilt ghy 't maer onderleggen.

Amnon.

Neen Thamar dit is windt, gy leyt my soo niet af,
Veel eer ick tot een roof mijn Lichaem over gaf,

En

En ſteld' in doods gevaer, eer ick niet ſoude koelen
Mijn luſt op deſe ſtond', het is al nietigh woelen,
Ghy ſult en moeter aen, het zy u lief of leydt,
En ſonder uytvlucht meer, maeckt u terſtondt bereydt.
In dit mijn groot geluck, ick ſal mijn vreught niet derven:
Al ſouden wy hier beyd' op deſe plaetſe ſterven.
Het moet en ſal geſchien, daer baet noch dit of dat,
Hoe dier dat ghy u eer oock voor de werelt ſchat.

Thamar.

Ach laet mijn naer gebedt, met tranen in de oogen,
U Broederlijcke hert verwecken tot medoogen!
Als ghy u geyle luſt ſult hebben al voldaen,
Waer ſal ick met mijn ſchand' en ſmaet dan henen gaen?
Mijn droefheyt is te groot, ick kanſe niet beweenen,
Wee my! het bange ſweet loopt langhs mijn leden henen.
Mijn herte ſmelt al Was, noyt menſche ſoo geplaeght.
Sal ick geſchonden zijn? ach! ick bedroefde Maeght,
Die in ſoo diepen put vol alderley ellenden
Verſmachten moet! waer heen ſal ick mijn oogen wenden,
Tot hulp in deſe noodt? ô ſchande boven al!
Noyt ſulck een ſaeck gehoort, ô droevigh ongeval!
Men ſal het op de ſtraet van jongh en oude hooren,
Dat ick ſoo ſchandigh heb mijn eerbaerheyt verlooren.
Ach! iſſer dan geen hulp, geen trooſt in deſe noodt?
Soo ſal 't noch beter zijn, dat ick verkies de doodt.
Want eeuwigh ſoud' mijn ziel met droefheyt zijn doorſteken,
En ghy ſoud' Godes Wet en reyne plichten breken.

Amnon.

Soo ghy my wederſtaet te volgen mijn gebodt,
Met recht ſoo werd' ick gram, ghy houdt met my de ſpot.
Doch tiert u ſoo ghy wilt, dit lesje moet ghy leſen,
Gy raeckt niet uyt mijn handt, of ſult een Vrouwe weſen.

Thamar.

Genaed' ô Vorſt! genaed', beſtiert u gram gemoet,
Straft die de ſtraf verdient, kaſtijt die u miſdoet,
Indien ick ſchuldigh ben, doet met my na behooren,
De doodt ben ick getrooſt. Ach! was ick noyt gebooren.
Was ick nu als een ſchim, of ſlechts gelijck een geeſt,
Soo ſoud' ick voor dit quaedt niet anghſtigh zijn bevreeſt.
Ach! mocht mijn ſchoonheyt nu in ſnelheyt van my vlieden,
Soo ſoud' dit ſnoode feyt aen my hier niet geſchieden.
O vals vermomde ſchijn, met boosheyt t'ſaem gemenckt,
Waer door g'u eygen ziel en lichaem eeuwigh krenckt.
O weeligh bloedt! dat u ſoo geyl drijft om het herte,
O aders! gantſch beſet met vreugdelooſe ſmerte,

Wat

Wat dient voor my gedaen? mijn Broeder is verstoort,
O Godt ick roep tot u, mijn beede doch verhoort!
Aenschouwt mijn groot verdriet, hoe dat ick wert bestreden,
Mijn Broeder parst my selfs mijn plicht te overtreden.
Ick heb geen krachten meer, alleen mijn woorden zijn
Bekenders van mijn smert, uytleggers van de pijn.
Hoewel ick met geen kracht kan uytterlijcken wreken:
Soo wil doch evenwel mijn hert inwendigh breken,
Uyt vrees van Godes straf, die over ons sal gaen,
Och Broeder! 't is noch tijdt, denckt wat heeft Godt gedaen,
Hoe is het werelds-rondt, selfs in de eerste dagen,
Tot straf van dese sond', met water-vloet geslagen.
Hoe is oock Sodoma tot in den grondt verbrant.
Wat isser oock geschiedt voor desen in dat Landt,
Daer Dina wiert geschent, hoe is het haer bekomen?
Al wat'er Mann'lijck was, is 't leven stracks benomen,
Tot wrake van de schandt. Och! Amnon denckt hier aen,
En laet my ongeschent doch uyt u handen gaen.
Bedenckt dit in u hert, ghy sult het wel beseffen,
Soo wy dit quaedt bestaen, dat ons de plaegh sal treffen.

Amnon.

Het geen ghy my verhaelt, dat is my wel bekent,
Wy zijn alhier alleen, geen oogh is hier omtrent.
Al watter is geschiedt, daer zijn veel reden tegen,
De kracht van dit propooft, die kan my niet bewegen.
Alleen is dit mijn beed', dat ghy u sachten aart
Betoont, en voor u lief ten vollen my verklaert.
Wat is u in de weegh, hoe soeckt ghy dus te vlieden?
Daer is geen swarigheyt, 't sal heymelijck geschieden.

Thamar.

Waerom soud' ick niet zijn bevreest in dit verdriet?
Ick weet dat over al Gods ooge ('t hier oock) siet.

Amnon.

Hier is geen vrees ontrent, hoe siet ghy dus ter zijden?

Thamar.

Soo lange als ick kan sal ick my daer van mijden.

Amnon.

Ey lieve waerom niet, de saeck en lijdt geen last.

Thamar.

't Geschiedt niet met mijn wil, al houdt ghy noch soo vast.

Amnon.

Nochtans ick sal mijn lust, naer wenschen met u drijven;

Thamar.

Inwendigh sal mijn Ziel daer van ontschuldigh blijven.

Amnon.

Ghy toont hertneckigheyt, ô Thamar! dit is quaet,

Thamar.

Soo 't af te weeren is, ick my niet schenden laet.

Amnon.

Mijn lief, en vreest ghy niet? komt wilt u overgeven.

Thamar.

Ick vrees u nimmermeer, al kost'et my het leven.

Amnon.

Wel zijt ghy soo gesint, ick bid u langer niet,
Treet aen, gy sult perforts, siet daer mijn wil geschiet.

Een Gordyne toegestreecken.

Valsche

Valſche Schijn.

Nu is den jongen Prins in vreugde na ſijn wenſchen,
Nu is hy buyten 't oogh, geſcheyden van de menſchen,
Nu is hy fris en wel, nu weet hy van geen ſmert;
Terwijl ſijn volle luſt by hem genooten wert.
Nu moet die ſoete Maeght door dwangh haer laten ſchenden,
Dit gaet al wat te hoogh, hoe wil dit ſtuck noch enden
Al is 't dat Amnon ſelfs hem nu geluckigh acht,
My dunckt (na 't hem vertoont) 't is qualijck overdacht.
Al ben ick Valſche-ſchijn, dit kan ick niet verſchoonen,
Dat Thamar door gewelt haer moet gewilligh toonen.
Een Maget tegens wil te dwingen tot de min,
Daer ſteeckt (ô trotſe Helt) al vry wat meerder in:
Het is geen kleyne ſaeck, in ſulck een quaet te treden,
't Strijt tegen de natuur, en tegen alle reden.
U ſaeck die loopt gevaer, boet vry u grage luſt,
En voor de leſte reys, u lief, u Thamar kuſt:
Ick weet, gy ſult niet meer tot ſulck een vreugde komen:
Maer op een ander wijs noch van den Nicker droomen.
De ſoete vreught ſal u noch werden tot fenijn,
Het ſal te ſijnder tijdt aen u gewroocken zijn.
Ick vrees dat u dit ſoet ſoo bitter ſal opbreecken,
Het is een Konings Kindt, een yder ſal het wreecken.
Dus gaet het menighmael: als 't luſtjen is geboet,
Dan komt wel haeſt het ſuur in plaetſe van het ſoet,
Dan moet men al de laſt noch op het eynde dragen,
En leyt den menſch op 't hert, ja al ſijn leven dagen,
Dan is 't dat menighmael die les geſproken wert,
De vreught is al te kort voor ſoo een langen ſmert.

Binnen.

Thamar Uytgeſtooten.

O trouwelooſe Vorſt! zijn dit u minne-treecken,
Is nu de liefd' gedaen? 't hert wil van ſmaet my breecken.

Hoe

Hoe komt in u gemoedt alsulck een wreet besluyt?
Nu ick te schande ben, nu stoot ghy my noch uyt.
Mijn Broeder, vreest gy niet, noch Godt noch voor sijn plagen?
Soo laet u steenen hert bewegen door mijn klagen,
Ick die gebogen legh hier voor u Majesteyt,
En bid met droef gelaet, versoeck barmhartigheyt.
Want soo ghy my verstoot, ghy sult meer schant en schaden
Bevinden als ghy meent. Ach! lieve laet u raden,
Dit quaet sal erger zijn als ghy oyt hebt gedaen:
Neemt my in u genaed' en liefde weder aen.
Op dat wy in de gunst des Koninghs mogen blijven:
Ten eynde dat de vreught aen ons oock magh beklijven.

Amnon.

Gaet heen, waer dat ghy wilt, mijn lust die is gekoelt,
Geen liefde groot noch kleyn mijn hert tot u gevoelt,
Ghy zijt nu los en vry, gaet nu ghy trotse Thamar:
Soeckt ghy des Koninghs gunst, vertreckt hier uyt de kamer.

Thamar.

Ey Boerder, noch een woort. **Am.** Wegh met u getier.
t'Sa Boode weest bereyt, en jaeght de Pry van hier.

Dienaer van Amnon.

Gaet wegh ghy snoode hoer, gaet uyt mijn heer sijn oogen,
Hy wil geen eenigh woort te spreeken meer gedoogen.

Thamar.

Wee Amnon! dat ghy leeft, noyt sulck een boose daet,
Noyt sulck een fieltery, noyt sulck een felle haet,
Is van den aenbegin geschiedt gelijck als desen;
Godt sal u straffe zijn, de wraeck hebt ghy te vresen.
Is dit u trouwe min, is dit u soet gevley,
Die ick met Ziels-verdriet soo bitter nu beschrey?

Ick weet my voor de schand' met smerte niet te bergen,
Ach Vader! wat moght ghy my oyt voor desen vergen,
Dat ick hem dienen moest, nu is sijn wensch voldaen,
Nu moet ick noch met smaet van desen Linckert gaen.
Nu ick geschonden ben, nu werd' ick uytgestooten,
Eylaes! nu werdt de deur my voor het hooft gesllooten.
O vals fenijnigh hert! vol vriendelijck gelaet,
Is dit oprechte liefd'? ô schrickelijck verraet!
Geschent, eylaes! geschent, te schande al mijn leven.
Fy Amnon dat ghy hebt al sulck een feyt bedreven!
Fy snoode Boef, vol list, verrader van een Maeght!
Die, schoon sy is geschent, haer kuysheyt by haer draeght:
Die door u soete lust, noch smeecken is bewoogen,
Maer door gedwongen kracht, is schandelijck bedrogen.

Nu is mijn Ziel bedroeft, nu is mijn vreugt gedaen,
Nu sal ick tot een spot voor al de werelt staen.
Ick weet my geene raed, wee my! ick ben bedorven,
Och! was ick van dien boef sijn handen doch gestorven.
Hadt hy in dese haet terstont my oock gedood,
Soo was ick in de rust, en vry van dese nood:
Maer nu (ach leyder nu!) ick scheur met eygen handen
Mijn suyver Maegde kleed, tot teeken van mijn schanden!
De Bloem is afgepluckt, de glans die is verdooft,
Ick stroy bedroefde asch op mijn onweerdig hooft!
Gunt my (ach! Hemels Godt) de dood in dit benouwen!
Op dat mijn oogen hier mijn smaetheyt niet aenschouwen!

Derde Handelinge.

Absalom Uyt.

Wat vreemder saeck is dit, wie heeft u doch misdaen,
Mijn lieve Suster spreekt, hoe zijt ghy dus belaen?
Wat is aen u geschied, hoe zijt ghy dus uytsinnigh,
Seght my het ongeluck? wie is soo stout soo vinnigh,
Die u, een Konings Kind, durft eenig leet aendoen?
Het valt my op mijn hert, ick heb een quaet vermoen.
Ick denck de oorsaeck wel van dit seer droevig treuren,
't Is meerder als gemeen het Maegde kleed te scheuren!
Mijn Suster spreeckt oprecht, na ick bemercken kan,
Dien ick het toe betrouw, u Broeder is de Man,
Die u geschonden heeft, 't is Amnon dien ick meene;
Seght my. **Tham.** Och Absalom! hy is 't, en anders geene,
Die my heeft tegen wil door sijn gewelt verkracht:
Maer nu het is geschied, my smadelijck veracht:
Nu schopt hy met de voet mijn teere Maegde leden;
Waer door dat ick mijn tijd in droefheyt moet besteden.
Nu segh ick dan voor 't laetst, adieu mijn soete vreugt,
Adieu mijn levens lust, adieu mijn jonge jeugt.

Adieu al mijn vermaeck, dat my oyt mocht verblijden,
Mijn eerbaerheyt is wegh, nu moet ick altoos lijden,
Adieu ghy Maegden-rey, ghy Juffers van het Hoff,
Beklaegt mijn ongeval, hier is genoegsaem stof.
Adieu mijn schoon çieraet, Carbonckels ende steenen,
Die ick gedragen heb, helpt nu mijn leedt beweenen!
En wacht tot dat de dood het eynde my bereyd,
Dat ick bedroefde Maeght uyt dese werelt scheyd'!
Adieu ô felle Prins, die u niet laet bekooren,
Die niet een eenig woord van my begeert te hooren.
Adieu, ghy die mijn eer hebt trouweloos ontschaeckt,
En door beloftenis u eygen mondt versaeckt.
Adieu, voor 't laetst adieu, die my eertijts beminde,
Met valsheyt ick vertreck, ghy sult u straf wel vinde.

Absalom.

Houd op van u beklagh, mijn Suster weest te vreen,
Swijgt stil, 't en heeft geen nood, ey staekt dit naer geween!
En neemt u dese saeck soo swaerlijck niet ter herten,
Want hy u Broeder is, het sal hem noch wel smerten:
Wanneer des werelts loop het radt eens omme dreyt,
Dan sal de wraeck hem slaen voor dit sijn snoode feyt.
Hy sal tot zijnder tijd een ander lesje droomen,
Sijn schand' sal aen den dagh u tot een eere koomen.
Soo ick de tijdt beleef, en soo ick heb de macht,
Het sal gewroken zijn, door een bedeckte kracht.

Binnen.

David.

Wat brengt (eylaes!) de tijd, de tijd al droefheyt mede!
Wie leeft hier op de aerd' geduurigh in de vrede?
Waer vint men sulk een mensch, hoe rijk, hoe hoog van staet
Hoe Edel dat hy is, die sonder droefheyt gaet?
Sijn vreugde, dien hy heeft, werd dickmael ingebonden,
En door een haestig leedt op eenen uur geschonden.

Daer baet geen Konings Kroon, daer baet geen groot ontsagh,
Den tijdt brenght alle dingh volkomen aen den dagh.
Ick die soo menighmael mijn Vyandt heb verslagen,
En ben voor veel een schrick, moet evenwel nu klagen.
Ick die een Koningh ben, doch in mijn Konings-huys
Daer is een naer geklanck, daer is een dubbelt kruys,
Daer is een droeve maar my heden voor gekomen,
Mijn eygen Soon die heeft mijn Dochters eer benomen.
Een Goddeloose daedt, een schand' in Israël,
Een smaed voor al de liên, een al te sotten spel.
Een sonde voor den Heer, een laster in den Lande,
Een al te grooten quaedt, een gruwelijcke schande
Die isser nu begaen, daer staet men nu en kijckt,
Van schand' en groote schaemt men aen d'een zijde wijckt.
Komt nu eens voor den dagh, gy kloeck en stoute Ridder,
Aenschouwt u Vaders leet, komt siet hoe dat ick sidder,
Hoe dat ick stae en beef, in dit mijn groot verdriet,
Dat door u stout bedrijf my heden is geschiet.
Ick sie vast gins en weer, wat baet mijn treurigh suchten?
Mijn Soon, die schuldigh is, die stelt hem om te vluchten.
Wat sal ick hier toe doen, wat dienter nu beleyt,
Dit sal het beste zijn, gedult en lijdtsaemheyt.

Binnen.

Absalom met een Lijf-knecht Uyt.

Ick heb in dese tijt een Gastmael voor genomen,
Waer op, na dat ick hoop, het gantsche Hof sal komen.
Een wonder groot beslagh, om reden neem ter handt.
En Waerom dit gedaen? 't is om een geestigh quant,
Die door gemaeckte pijn kon aardigh blijcken veynsen.
Kon spreken met de mondt, maer anders met gepeynsen.
Kon, onder valsche schijn, het Koninckklijcke Hert
Bewegen, of hy was beladen met veel smert,
Kon door sijn geyle lust, met smeecken ende vleyen,
Mijn Suster (door 't gebodt des Konings) doen verleyen.

Kon

Kon met een droef gelaet noch klagen van sijn min:
Maer hadt uyt valsche grondt het schenden in den sin.
Kon op het alderwreest sijn schande niet bedecken,
Maer stietse van hem uyt, dit doet my nu opwecken,
Alsoo den tijdt hier toe gelegentheyt aen-biet,
Soo gae ick daer mee voort. Want my oock seer verdriet,
Dat sulck een schoone Maeght soo deerlijck is bedorven,
En dat den Schender boos noch niet en is gestorven.
Om dan het recht bescheyt te geven aen dit werck,
Soo let wel op de saeck, dit is het oogemerck:
Het is, gelijck ghy weet, een ruyme tijdt geleden,
Dat Amnon is gevleyt, dat Amnon is gebeden
Van Thamar, die bedroeft daer voor sijn bedde stondt
En smeeckte, maer geen troost by haren Broeder vondt.
Die tegens Wet en eer hertneckigh heeft gestreden,
En wierde niet beweeght door noch soo soete reden:
Maer heeft stoutmoedelijck met opgesette macht
Haer tegens wil en danck soo schandelijck verkracht:
Die sal ick onversiens nu met de doodt besetten,
Want hyse schuldigh is na Gods beschreven Wetten:
Dewijl mijn Vader dit te straffen hem ontsiet,
Soo sal het dan door my rechtveerdigh zijn geschiet.
Dit is dan mijn begeer, ghy Schilt-Knaep sult niet vresen:
Maer sult op mijn gebodt getrouw en vaerdigh wesen.
Wanneer als Amnon nu in goeder vreught sal zijn,
En dencken op geen quaedt, maer vrolijck van den Wijn,
Als ick dan tot u segh: Slaet Amnon dat hy sterve,
Soo ghy dan vaerdigh zijt, ghy sult mijn gunst verwerve;
Ghy sult dan sonder vrees terstondt hem neder-slaen,
En fris zijn van gemoet, getroost daer henen gaen,
Want ick door mijn gebodt aen u dit heb geheten:
Maer houdt dit by u stil, geen mensch en moet het weten.

Lijf - Knecht.

Aenſienelijcke Prins, in ſchoonheyt boven maet,
Mijn lijf, mijn gantſche kracht voor u ten dienſte ſtaet,
Al wat u mogentheyt hier na my ſal gebieden,
Dat ſal terſtond van my getrouwelijk geſchieden.

t'Samen Binnen.

David met Abſalom Uyt.

De oorſaeck mijns verſoeck Heer Vader doch verſtaet,
U Knecht in deſe tijdt ſijn Schapen ſcheeren laet,
En wenſcht het Hof-geſin des Konings te tracteeren,
Den Koning die gelieft hem tot u Knecht te keeren,
Met groot en kleyn, op dat een yder zy verheugt,
En dat den Koning ſie ſijn Kind'ren tot een vreugt.

David.

Mijn Soone weeſt geruſt, 't ſal u te veel beſwaren,
Het Hof-geſin is groot, laet ſulck een Maeltijt varen,
Wy ſullen naderhand aen u betoonen d'eer,
Om tot u in te gaen indien 't den grooten Heer
Belieft, en ons toelaet, ghy dan in deſe dagen,
Laet u met dees en geen van 't Hof-geſin behagen,
Ick heb een ander ſaeck ten Hoove by de hand,
Die niet en dient verſuymt, vermits het gantſche Land
Daer aen op 't alderhoogſt tot welvaert is gelegen,
Treckt ghy met u geſin, ick wenſch u Godes zegen.

Abſalom.

Dit had ick niet gedacht, dit had ick niet vertrout,
O Vader, dat ghy my ſoo kort af-ſeggen ſoudt.

Ick hoope immers niet, dat ghy my wilt versmaden?

David.

Neen Soon, soo 't u belieft, soo laet u van my raden,
Het mag voor dese tijdt met my nu niet geschien,
Indien het wesen mocht, ghy soud my willig sien.

Absalom.

Dewijl u Majesteyt hier toe niet is genegen:
Maer heeft wat anders voor, soo laet u dan bewegen:
Dat ick aenschouwen mag de naeste van mijn bloet,
En vroolijck met haer zijn. Ach! Vader dit voldoet.
Insonderheyt, soo laet mijn Broeder Amnon komen,
Want uyt een gunstig hert heb ick dit voor genomen.

David.

Op u gewenscht versoeck ick dus verr' consenteer,
De helfte van 't gesin, verkiest naer u begeer,
Wilt Amnon ende my voor dese reys verschoonen.

Absalom.

Ach! Vader wilt gy dan geen vriendschap my betoonen?
Heb ick aen u misdaen, dat ghy my wederstaet,
En toond, als of ghy my meer als een ander haet?
En ben ick niet u Soon, de vreugde van u kroone?
Ben ick niet Absalom tot lof genaemt de schoone?
Waer mee heb ick verdient, dat gy mijns herten wensch
My heden nu ontreckt? wat ongeluckig mensch
Ben ick in dese uur? ick twijffel of mijn Vader
My voor sijn Soone houd, bedenckt de saecke nader.

David.

Waerom spreeckt gy soo dwaes, en neemt een argument,
Als of den Koningh u niet voor sijn Soone kent?
Neen kindt, dit is vergeefs, 't zijn krachteloose rede,
Vermits mijn raedt u dient tot u profijt en vrede.

Absalom.

Wat soud' ick voor profijt uyt dees gehoorsaemheyt
Doch trecken, ick die nu het alles heb bereyt,
En staet alleen en rust op 't komen van de Gasten,
Is dit niet al te slecht, soo schandigh mis te tasten?
Die al de kosten heb volkomentlijck gemaeckt,
Ghy neemt het wel of niet, mijn eer die is geraeckt.
Sal ick dus vrughteloos van dese plaets vertrecken?
Ick sweere, 't sal hier na geen vreede doen verwecken.
Sal my dit spot en schand' voor dese tijdt geschien,
Dat selfs niet eenen Vrient wert aen mijn dis gesien,
Ick barste schier van spijdt, op my stelt geen betrouwen,
Het mocht door sotte daedt wel namaels noch berouwen.

David.

O Absalom ghy dringht my heden, dat ick moet
Toelaten, 't geen ghy wilt, u wille dan voldoet,
Treckt dan in vreden op, met al des Konings Kind'ren,
Vermijt het geen dat u de vreughde kan verhind'ren.

Absalom.

Ick danck u hertelijck, Heer Vader dat ghy dit
My consenteert: want 't is mijn doel, mijn eenigh wit.

t'Samen Binnen.

Naer weynigh Tyts / sittende aen de Maeltydt.

Absalom staet op.

Een meer als groot geluck komt huyden my te vooren,
Ick sie 't gaet na mijn wensch, de tijdt is nu gebooren.
Treet toe ghy Lijf-trouwant, mijn saken die staen vast,
Dien trouweloosen Prins kloeckmoedigh nu aen tast.
Wel op, zijt onvertsaeght, slaet toe, soeckt hem te raken,
Vergelt hem op sijn kop de wel-verdiende wraken.

De Schildt - Knaep.

U Vorstelijck gebodt voldoen ick nu terstondt,
En maeck met dese slagh hem doodelijck gewont.
Daer leydt hy onder voet, sijn kracht sal haest verteeren;
Met noch een snick of twee, daer mee sal hy passeeren.

Absalom.

Nu is het tijt voor ons, elck packt hem op de vlucht,
Voor my ick vlucht terstondt, want haest sal dit gerucht
Den Koningh (alsoo klaer als een Basuyne) hooren.
Adieu ghy Hof-gesin, mijn tijdt die is gebooren,
Ick segh voor 't laetst adieu, getuyght van dese daet,
Mijn handt heeft hem gedood, tot straffe van sijn quaet,
Smijt wegh den dooden romp, en sleept hem uyt de kamer,
Hy heeft het wel verdient aen onse Suster Thamar.

Vluchten Binnen.

De Deught met Valsche-Schijn Uyt.

Het eene quaet dat baert het ander onverdacht,
Nu Thamar is geschent, nu Thamar is verkracht,
Nu moet dien jongen Helt noch onverdachtigh sterven,
In 't midden van sijn vreught begint men hem te kerven.
O droevigh ongeval! den Hemel staet betreurt;
Geen sotter daedt is oyt in Israël gebeurt.
Een Konings Kind verkracht,een Konings Soon verslagen.
Men hoort door al het Hof den Koningh selven klagen,
Een yder staet versuft, een yder is verbaest.
Het gantsche Koninckrijck dat tiert, dat roept en raest;
't Is voor de gantsch wer'lt een saecke meer als wonder,
't Is yder in sijn oor een slagh gelijck een donder.
Een quaedt in Israël, waer van men noyt en leest:
Siet Thamar sit en treurt, en Amnon geeft de geest.

O Ab-

O Absalom de schoonst', de schoonste in het leven,
Wat quaedt hebt ghy begaen, wat feyt hebt ghy bedreven?
Wat schrickelijck verraet, wat voor een moordery,
Brenght ghy nu aen den dagh? ô snoode boevery,
U aldernaeste bloed te brengen om het leven,
U Broeder eer hy 't wist, verradelijck te geven
Een moord-steeck in het hert. O grouwelijck bestaen!
De wraeck die sal gewis u tot een straf na gaen,

Valsche Schijn.

Dewijl ghy Absalom beschuldight sonder reden:
Soo doet mijn u propoost wat nader tot u treden,
Al 't gene wat hier is van Absalom geschied,
Dat is rechtveerdelijck en sonder reden niet.
De straf is na waerdy, het loon is na de wercken,
Een onpartydigh mensch kan dit genoeghsaem mercken,
Hadt Amnon op de raedt van Thamar wel gelet,
Hy hadt sijn soete lust genooten sonder smet.
Hy hadt des Koninghs gunst, en oock sijn eer behouwen;
Hy hadt op sijn begeert met Thamar mogen trouwen:
Want eer dat Amnon soud' al sulck een quaed begaen,
Den Koningh liever hadt het trouwen toe gestaen.
Dat meenigh Vader wist 't secreet van sijne kind'ren,
Hoe dat de saecke stond', hy soude soo niet hind'ren,
Te trouwen dees' of geen, schoon tegens sijn gemoed,
Als hy des niet te min sijn Vaders plicht voldoet,
En haer ten besten raed: gelijck men siet gebeuren,
Dat om een quader feyt de Ouders dickmael treuren.
't Is beter dat een Kindt naer sijn begeerte trouwt,
Dan of het anders doet, dat u en hem berouwt.
Men heeft wel eer bespeurt, dat d'ongesienste trouwe,
Die by de Ouders selfs onweerdig wierd' gehouwe;
Slechts om een weynigh goeds, een beusel dit of dat:
Maer wierden haest daer na gepresen door de Stadt.

Ja wierden in der daet de alderliefſte vrienden,
By Ouders, Vrient en Maegt, die ſy gewillig dienden:
Gelijck in tegen deel d'ervarentheyt ons leert,
Hoe haeſt by dees' en geen het goetjen is verteert,
De Vrouwe tot verdriet, de Ouders moeten klagen:
Vermits ſy met haer Kind meeſt op het goetjen ſagen.
Daer leyt het over hoop, de rijckdom declineert,
Daer is geen rechte liefd', het blat is omgekeert.
De Man die is te loos, hy wil niet onder winden,
Het is een groot abuys, aen 't goed hem te verbinden,
Ick keer my wederom, en toon, hoe opſtinaet,
Dat Amnon is geweeſt, want noyt geen wyſe raet
Beweegde ſijn gemoet: maer wilde liever ſterven,
Eer hy ſijn geyle luſt een oogenblick ſoud' derven,
Sijn herte was verſteent gelijck een Diamant,
Sijn bloed was als een vyer, een Moeder van de brant.
Hoe vyerig dat ſy bad, hoe lieflijck dat ſy vleyde,
Hoe droevig dat ſy kermt! hoe bitter dat ſy ſchreyde;
't Was al om niet geſmeekt, voor haer was geen genaet,
De ſonde moeſt volbracht tot in den hoogſten graet,
Het moeſt van hem geſchien, door ſnoo verkeerde wegen
Sijn luſt heeft hy geboet, ſijn loon heeft hy verkregen.

De Deught.

Ick ſtae met groote luſt en let op u propooſt,
Maer als ick oordeel ſtrijck, dan ſie ick na het Ooſt.
En waerom dit gedaen, 't is of ick daer kan vinden
De Ooſt en Weſte Wind, ick wou die t'ſamen binden;
Is dit niet al te dwaes, 't en heeft geen fondament;
Dit raeckt u Valſche Schijn, u ſelven hier uyt kent,
Ghy ſpreekt hier tegens my van Amnon ſoo veel reden,
Als of ghy leeren wilt de Chriſtelijcke zeden,
Contrary u natuur, waer heeft de duyſternis
Gemeenſchap met het licht, ghy taſt voorſeeker mis.

Wie

Wie kan een ſoete vrucht oyt van een dorre plucken?
Wat doet een diſtel meer als 't goede kruyd verdrucken?
Wat kan hier doch voor goeds uyt uwen monde gaen?
Want ghy geduurig zijt met valſche Schijn belaen.
Weg, weg, vertrekt van hier, u naem die brengt het mede,
Ghy zijt een valſche gaſt, ſegt my waer brengt ghy vrede?
Het quaet dat Abſalom gedaen heeft, onder ſchijn
Van vriendſchap, dat is recht een Duyvelſe fenijn,
Hy heeft het uyt u borſt gelijck een ſpin geſoogen,
En door wraek-gierigheyt, op Amnon uyt geſpoogen.

Valſche Schijn.

Of Abſalom van u beſchuldigt werd of niet,
Daer is op deſe ſtond rechtveerdig ſtraf geſchiet,
Kon Abſalom ſijn quaet met Valſche Schijn bekleden?
Sijn Broeder Amnon heeft den weg hem voor getreden.
Slaet eens u oogen om in 't Werelts Regiment,
Is niet de Valſche Schijn by yder een bekent?
Ick ben van oud geſlagt, en van 't begin der dagen,
Mijn Ridderlijcke ſtam kan yder een behagen,
In 't Paradijs ben ick by Adam al geweeſt,
En ben voort naderhand gedient, geviert, gevreeſt.
Den grooten Patriarch, den Vader van 't Geloove,
Heeft in Egypten-land mijn krachten niet verſchoove:
Maer tot ſijn eygen nut gebruykt, en dat door nood,
Uyt vreeſe van het quaet, uyt vreeſe van de dood;
Uyt vrees van lijf en goed door Sara te verlieſen;
Soo heeft hy deſe wegh veel liever willen kieſen.
De Valſche Schijn die quam hem wonder wel te pas,
Want Sara niet ſijn Vrouw, maer doen ſijn Suſter was.
Soo zijnder meer geweeſt; ja deftige Patroonen,
En hebben Schijn gebruykt om and're te verſchoonen.
Alſoo heeft Jonathan geveynſt, en met een ſchijn,
Als of hy in het Veldt na eenigh Wilt of Swijn

Sijn

Sijn pijlen snellijck schoot, maer door dit lieve teecken,
Heeft David Sauls handt bedecktelijck ontweecken.
Als hy nu doot de vlucht van Saul was bevrijt,
Den Koningh op een nieuw meer swarigheden lijt.
Als hy voor Achis quam, soo spraken sijne knechten,
Dit 's David, die men gingh ter eeren kransjes vlechten,
Die sulck een hoogen lof door al de steden droegh,
Dat Sauls in den strijt wel duysent neder sloegh:
Maer David met sijn handt thien duysent hadt verwonnen;
Doe sloeg des Konings hert, doe heeft sijn vrees begonnen,
Hy hadt de Valsche-schijn van sotheyt niet getoont,
Voorseecker David was van Achis niet verschoont.
Hy hadt in dese tijdt veel smaetheyt moeten lijden:
Maer door de Valsche-Schijn soo quam hy tot verblijden.
Alsoo komt huyden noch de Valsche-Schijn tot nut,
En is noch in de noodt aen veele tot een stut.
Daerom soo 't u belieft, en wilt my niet verachten,
Ick heb in dese tijdt meer als gemeene krachten.

De Deught.

O valsche snater-tongh, ghy trotst my al te veel,
't Is maer bedriegery, u saeck is niet soo eel,
Gelijck ghy hier bewijst; gy weet de soetste dingen
Bequaem tot u profijt, seer aardigh voort te bringen,
Maer 't is vermomde schijn, ghy leydt door sulck gelaet,
Den mensch, den slechten mensch, al sachjes tot het quaet,
Want Valsche-Schijn wert meest tot slim beleyt getogen:
De Valsche-Schijn die heeft soo meenig mensch bedrogen,
De Valsche-Schijn die is van seer fenijnigh zaet,
Want hy sijn eygen Vrient al eer hy 't weet verraet.
De Valsche-Schijn die heeft den moort der Sichemijten
(In plaetse van Verbondt) vernielt, met strengh verwijten.
Door valsch bedrogh in Schijn is Uriam gedood,
En Joab Amasa bracht in gelijcke nood.

Door

Door valſch gemaeckte ſieckt' is Thamars eer benomen.
Door valſch en looſe ſchijn is Amnon omgekomen.
Dus huydens brengt gy noch veel menſchen om den hals:
Somma, in 't kort geſeyt, aen alle kanten vals.
Ghy rockent Princen op, de Koningen der aerden
Die hitſt ghy tegen een, met ſcherp en blancke ſwaerden,
't Is over al vol moort, 't is over al vol brandt,
Selfs heden deſen dagh in onſe Vaderlandt.
En of de goede Godt ons vreede woud vergunnen,
Men treckt het in bedenck, of gy ſult ruſten kunnen,
U faem is ſchijn-bedriegh, ick ſpreeck nu overluyt,
Begeert gy meer bewijs, verwacht het eynde, Uyt.

SLUYT-

SLUYT-REDEN.

Daer Liefde brandt /
Daer Liefd' niet siet /
Daer Venus kindt
Daer geylheyts aart
Daer is de Nydt /
Door het verwijt /
Somma / hoe 't staet /
Naer Ouders raedt /

Is kleyn verstandt:
Komt veel verdriet.
De Liefde bindt /
Twee Liefkens paart /
En groote Spijt /
Haer Loon altijt.
Als Liefd' niet gaet
't Is veeltijts quaedt.

Neemt Gunst Voor Kunst.

J. C. May-Vogel.

F I N I S.

VERMAKELYCKE
BRUYLOFS-KROON,

Door-gevlochten

Met verscheyden Leersame Gedichten, Vermaeckelijcke Bruylofts, ende Aendachtige Liedekens.

DOOR

J. C. MAY-VOGEL.

Voorgestelt op de Vier Getijden van den Dagh.

Morgenstondt			Jonge Jeught.
Voormiddagh	Aen de		Onder - Getrouwde.
Namiddagh			Getrouwde.
Avondtstondt			Aendachtige.

t'AMSTERDAM,

Gedrukt by Casparus Loots-Man, Boekverkooper
In de Loots-man / op 't Water.

Aen de

Deught-lievende en Zeden-rijcke

JONGE JEUGHT.

ICK heb eerwaerde Maeght
Dees Kroon u toe gevoeght,
Die in u Beelt'nis draeght
Het geen dat my vernoeght:
Indien ick Herderin
U weer vernoegen kan,
Soo çiert met weder Min
Mijn Bruylofts Kroontje dan;
Dat is met bly gelaet,
En met een ſoet Geſangh,
Met vriendelijcke praet,
Waer na dat ick verlangh:
Dit maeckt een Melody,
Een Kroontje dat u paſt,
Want aen de Vryery
Daer is al veel aen vaſt.
Treckt waerde Nimph hier uyt
De alderſoetſte ſin,
Dat ghy mijn waerde Bruydt,
En ick u Bruyd'gom bin.

Wanneer de Bruylofts-Kroon verçiert is met veel Deugden,
Soo blinckt ſy wonder ſchoon, en baert veel ſoete vreugden,
Wanneer een Jonge Bruyd is eerbaer, en vol zeden,
Soo munt ſy hooger uyt als alle koſtelijckheden.
Twee Zieltjes die de Deugt in Liefd' te ſamen binden,
Daer is geen hooger vreugt, noch beter Kroon te vinden.

HET EERSTE DEEL.

Aen de Jonge Jeught,

Vergeleecken by de Morgenstondt.

De Min gelijck de Son,
Is krachtigh met haer straalen,
Doet in een Jeughdigh hert,
Veel Vreughde neder-daalen,
Gelijck een Morgenstondt,
Die Lieffelijck Oprijst,
Soo is een Jonge Maeght,
Die al de Wereldt prijst.

Aen de Jonge Vrijers.

V Ryers wilt gy gaen uyt vryen?
Leert hier / hoe ghy ſult bedyen /
Gaet in eenſaemheyt alleen /
Houdt u met u Lief gemeen.
Gaet ghy met u twee geſellen /
Gy veroorſaecht niet als quellen.
Wat ghy dan oock doet of laet /
't Is niet als een loſſe praet /
't Is maer gecken / 't is maer ſcheeren /
Vriendt ghy moet het anders keeren /
't Meysje daer u oogh op valt /
Daer magh noyt zijn mee gemalt.
Wilt ghy met u Liefjen praten /
't Selſchap moet ghy achter laten /
Al de ſoetheydt is te niet /
Als het meer als eene ſiet /
't Is vergeefs met twee begonnen /
Dan ſoo wort'er niet gewonnen /
't Soete vryen is geſchent /
Als 'er yemandt is omtrent.
Niemandt ſal hem wel bevinde /
Een alleen by ſijn Beminde:
Dan ſoo heeft het vryen kracht /
Dan is 't dat men trooſt verwacht.
Dan ſoo durft de Vryer klagen /
Om het Meysjen te behagen /
Dan ſoo gaet men by de grondt /
En ſpreeckt Juffer uyt de mondt.
Dan ſal niemandt u beſnappen /
Noch u ſoete praet beklappen /
Hier noch ginder op de ſtraet /
Noch u Speelnoot noch u maet.
Dan ſult ghy geruſtigh leven.
Niemandt ſal de Kaert vergeven:
Wilt ghy minnen / laet de reſt /
Een alleen is alderbeſt.

Een is mijn Duyve.

Een Jonghman die in 't gros gaet over al te praten,
Die kan geen ſoete min noch minne-ſtreecken baten,
Schoon of hy beeſigh is met veel lief-kooſery,
Hy gaet door dit geſtel al ſijn geluck voor-by,
't En kan geen ſoete Maeght tot weder-liefd' bewegen,
Wanneer een Vryer loopt, en ſoeckt vaſt aller wegen,
Indien ghy minnen wilt, u ſaecken wel beleyt,
Soo voeght u by u Lief, en gaet in eenſaemheyt.
Het is een oudt gebruyck, wie dat te recht wil Vryen;
Een moet de Liefſte zijn, al eer ghy ſult bedyen.

LIE-

LIEDEKEN. Stem: Nadien de Godtlijckheyt.

NIET isser op de aerdt
Dat meer geneughte baert
Als soete Minne-praetjes /
Dit is de Klaver-wey /
Soete vreught voor de Maetjes /
En Nimphjes alle bey.
Dit is van outs gemeen /
Schier onder duysent geen
Vindt ghy / die dit versmaden /
Elck schickt hem aerdigh by /
't Is om 't hert te versaden
Met soete Vryery.
Liefd' is een soete saeck /
Liefd' geeft een schoon vermaeck /
Liefd' kan het al verwinnen /
Sy maeckt het hert verheught /
Liefde baert in het minnen
Meer als gemeene vreught.
Ach soete Nimph! wel hoe /
Waerom laet ghy niet toe /
Dat ick (o ziels beminde!)
Hier neder in het groen
Met u graesjes magh binde?
Wat sal ick nu vermoen.
Sal ick dan nu ter tijdt /
Tot mijnder smaet en spijt
Geen Bloemtjes met u plucken?
Ach / wat is dan de min?
't Herte vrees ick aen stucken /
Mijn waerde Ziels-godin.
Soet is de Vryery /
Ja 't is een melody /
Als ick u kan verwinnen.
Bluft / soete Laura bluft /
Bluft mijn brandt / wilt weer minnen /
Ey liefien eens gekust.
Dit maeckt mijn hert verblijdt /
't Is nu de rechte tijdt /
In eensaemheyt te praten /
Lief dit is 't hooghste soet /
Wilt my nu niet verlaten /
Maer minnaers lust voldoet.

Wie 't Goetje Trout, en niet de Maeght, Die staet bekaeyt, en wordt geplaeght.

Vryers wilt ghy wel besinnen/
Gaet niet al te los in 't minnen/
Siet eerst watter omme-gaet/
Hoe het met u Liefje staet.
Of sy deughtsaem is van leven/
Of sy reden weet te geven/
Niet te los noch onbedacht/
Datter niemandt om en lacht.
Laet u niet aen 't Goet verbinden/
Wilt geen Trouwen onderwinden
Met een Duysjen sonder gal/
Die men houdt voor half mal.
Laet veel liever 't goetje varen/
Soeckt oock wijsheyt in het paren:
't Goet en doet wel niemant quaet/
Maer wat is 't een slechte staet/
Als de Man alleen moet waecken/
En beschicken alle saecken/
Als de Vrouw is dom en bot/
Altijdt even mal en sot.
Sulje op een maeltijt komen/
Wijse Man hoe moet gy schromen/
g'Hebt u nauwlijcks omgedreyt/
Of ghy vindt u al beneyt.
O dit kan soo dapper drucken/
Nog soo breest ghy 't hert aen stucken/
't Gene dat'er wordt gebaert/
Meest al na de Moeder aert.
Voor gepeepen/ na gesongen/
Bonte Ouden/ Bonte Jongen.
Wilt ghy leven ongequelt/
Neemt geen Vortjen om haer gelt/
't Geldt en kan geen wijsheyt geven/
Wijsheyt is de fleur van 't leven.
Siet wel voor u wat ghy doet/
Trouwt geen sots-kap om het Goet.

't Is om het Geldt te doen.

Het Geld dat is den grond, daer op soo wil men bouwen
Het Geld dat loose Geld daerom so gaet men Trouwen,
Al is het Knechje sot, en 't Meysjen schier te geck,
Wanneer daer knobben zijn, men sieter geen gebreck.
De Vryer die heet wijs al heeft hy sotte streecken,
De Maegt en is niet slecht, al weet sy nauw te spreecken
Als Goossen is getrouwt, dan vind hy eerst verdriet.
Wanneer een snеege Vrouw een sotte Huys-Heer siet,
Dan staet men heel versuft, dan is men opgetoogen,
Dan vind men dat het Geld de Maget heeft bedroogen.

Wan-

Wanneer men om het Geldt
Een Houw'lijck gaet besluyten,
't Is selden wel gesteldt;
Want Liefde blijft daer buyten.

Stemme: Roosemont die lagh gedoocken.

WIE sijn hert en sijn vertrouwen
Set alleen op 't aerdsche goet/
Die sal 't op het endt berouwen:
Want het is maer ebb' en vloet/
Als de Ziel na boven gaet/
Dan verdwijnt ooch al de Staet.

Gaet ghy om het geltje minnen/
Och ghy zijt niet wel bedacht/
Lichte Maegden/ lichte sinnen/
Wat is al de staat en pracht/
Als een jeughdigh Jongh-gesel
Steeds moet leven in gequel.

Goossen die schreen hoog verheven/
Doen hy Rijchaerts Dochter kreegh/
't Scheen een Hemel al sijn leven/
Niet en wasser in de weegh/
't Meysje dat hadt gelt en goet/
Goossen dacht dit komt heel soet.

Maer het duurde weynigh dagen
Dat de soetert was getrouwt/
Goossen settet op een klagen/
Want sijn Zieltjen was benouwt/
't Soete Lief was al te fors/
Al te wreet en al te nors.

Gierigh/ vrech/ en vuyl van sinnen
Slordigh was dit liebe Wijf/
Luy en traegh kon niet beginnen/
Bars van woorden/ vol gekijf/
Goossen die lieft sonder lust/
Sonder vreede/ vrught en rust.

Sal hy op een maeltijdt komen/
Daer soo is het al bekeyt/
Goossen wordt de broeck benomen/
Niet een woordt de zwerver seyt/
Al te trots of al te mal
Toont de Vrouw haer over al.

Nu soo is de kans verkeecken/
Goossen is 'er heel aen vast/
't Vrouwken is vol loose treecken/
Och het is een zware last!
Goossen is om 't goedt getrouwt/
Dat hem nu soo dapper rouwt.

Jongh gesellen laet u raden/
Mint geen Sloerp om haer goet/
't Kan u t'allen tijden schaden;
Even als het Goossen doet.
Menigh sou t'ontrouwen gaen/
Mocht het maer na recht bestaen.

Wie dat veel Loopt, en niet en Mindt,
Op 't lest de Deur geslooten vindt.

ALS de Jeught begint te letten
Op de plichten op de wetten
Van de soete Vryery /
Dan soo gaen sy 't spel voorby.
Wegh dan met het Kinder-speelen /
't Kan by haer geen vreughde teelen /
Vliegers / knickers / horp en tol /
't Moet al t'samen in het hol.
Pas dan op / men wil uyt Vryen /
Dan soo weet men van geen lyen /
Dan soo soeckt men Poppe-goet
Daer dan 't hert op speelen moet;
Dan soo gaet men langhs de straten
By de Meysjes om te praten /
Dan soo soeckt men avontuur /
Dan bedryft men meenigh kuur.

Wilt ghy wys zijn / laet u raden /
Veel te loopen kan u schaden /
Doet het niet in overvloedt /
Al het loopen is niet goedt.
Niemandt sal u komst verwachten.
Yder een die sal u achten
Voor een looper / anders niet /
't Sal u dyen tot verdriet.
U Beminde sal oock wesen
Even staegh in duysent vreesen.
En sal dencken voor gewis /
Dat het oock maer loopen is.
Daerom Vryers wilt u wachten /
Vrysters hebben oock gedachten:
Hoe het zy / of hoe het gaet /
Veel te loopen dat is quaet.

Daer is Fenijn in de Min.

Wil Joosjen over-al geduurigh langhs de straten,
By and're Meysjes gaen, of by haer staen te praten,
En laten dien hy mindt nu voor een tijdt alleen,
Ick wed, dat onse Joost, licht haelt een blauwe scheen.
Indien ghy Paaren wilt, soo laet de reste vaaren,
En Voeght u by de Maeght, met wien gy soeckt te Paaren,
Wanneer gy met een vreemt gaet proncken langs de straet,
Het maeckt de liefde swack, en al u saken quaet;
Het heeft al over langh u soete lief verdrooten,
U Vryen is gedaen, het deurtjen is geslooten.

t' SAMEN-SPRAECK
Tusschen den Wel-spreeckenden Cloris, En de Lieftaalige Philida.

Stemme: Het Daget uyt den Oosten.

Cloris.

WAerom (ach) mijn Godinne/
Mijn soete Philida /
Waerom vertreckt u Minne /
Waerom soeckt gy mijn scha?
Wat kan u doch behagen
My te plagen.

Ach lief! ach mijn Doogdesse!
Hoe kan u teere hert
Verdragen O Princesse!
Dat ick ly sulk een smert?
Een smert die ick moet dragen
Met veel klagen.

Philida.

Hoort Cloris soet van tale /
En van wel-sprekentheyt /
Ick sal u rondt verhalen /
Wat my op 't herte leyt /
En waerom dat ick veynse
Met gepeynse.

't En kan u niet vercieren
Te strijcken langhs de straet/
Met and're soete dieren /
O Cloris! dit is quaet/
Het doet de liefd' verkouwen/
En u rouwen.

Cloris.

Kan 't Maeghdelijcke herte
Met liefd' soo zijn vervult?
Dat sulck u baert veel smerte /
O Lief! dan heb ick schult /
De misdaet nu bedreven /
Wilt vergeven.

Ick wond' hier mee bedecken
Mijn liefd' en Minne-brandt!
Maer ach het soud' my strecken
Tot nadeel en tot schandt.
Wits ghy met harde slagen
My wilt plagen.

Philida.

Ja Cloris mijn beminde /
De liefde wordt verkleent /
Wanneer ghy u laet binden
By die ghy niet en meent /
En laet u Liefjen rusten /
Sonder lusten.

Het loopen en het jagen
Dat baert veel haet en nijt /
Het doet een Minnaer klagen/
Sijn Liefje raeckt hy quijt;
De vreught verkeert in suchten/
En in duchten.

Die vry wil zijn van Druck en Rouw,
Die wacht hem voor een Vroege Trouw.

J Eughdig' herten/ licht van sinnen/
Wilt ghy Venus strijdt beginnen/
Soo ghy wilt uyt Vryen gaen/
Vanght niet al te haestigh aen.
Haestighepdt dat kan berouwen/
't Is niet goet soo vroeg te trouwen/
't Minnen eyst een rijp verstandt/
Neemt het niet te los ter handt/
Paert omtrent u rijpe Jaren;
Dan soo sal 't u niet beswaren:
Drie-mael seven dat bestaet.
Drie-mael acht en is niet quaet/
Jongh en dom is niet te prijsen/
Hier dient u plicht te wijsen/
Jonge Vrouw en Jonge Man
Daer is veel besnoepen an.
Kinders sullen Kinders baren/
Och men weet het nauw te klaren/
't Huys verdriet dat komt gewis/
Eer men tot sijn jaren is.
Geen Gelieven laet dit varen/
Schuwt voor al het vroege paren.
Brenght u selfs in geen elendt/
Voor dat ghy de werelt kendt.
't Roosjen als 't begint te groeyen
Wil men dat terstondt af-snoeyen/
Eer het bloeyt/ het sal vergaen/
't Sal verdort in 't water staen.
Neen men wacht tot dat sy bloosen/
Dan soo snijt men bloem en roosen/
Dan soo set men die ten toon/
Dan soo staen sy fris en schoon/
Op het eelste van haer bloeyen/
Dan is 't tijdt om af te snoeyen/
Dus is 't ooch met d'Echte Staet/
Al te vroegh dat is ooch quaet.

Waerom soo vroegh Getrouwt.

Wel Vrienden kijckt eens uyt, siet onse lieve Jorden,
Die nu dus dapper pronckt, hy is een Man geworden,
Wat heeft hy met sijn Vrouw al Poppe-goed vergaert,
Hy die de Vader schijnt, is met het Kind gepaert.
Is dit niet al wat vreemts, ja wonder soete kuuren,
Hy is nu selven Kock, hy kan de Keetel schuuren,
De Moeder sit en speeld, en kijckt het sachjes an,
De Man die is de sloof, en sy weet nieuwers van:
Alleen met Kinder-spel kan sy haer tijdt besteden,
Trouwt met een rijp verstant, te vroeg en heeft geen reden.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme:

Schoon Lief wilt my troost geven.

GEEN schoonder saeck op aerden /
Kan oyt een mensch aenvaerden
Dan als den Echten Staet/
Geen vreugt nog soeter leven
En kan de aerde geven /
Wanneer in 't order gaet.

Omtrent de rijpe Jaren
Met sijns gelijck te paren/
O dat 's een Hemels vreugt:
Maer al te vroeg te trouwen/
Dat brengt'er veel in rouwen
In leedt en ongeneugt.

Laet Kinders noch wat speelen /
Wanneer als kinders teelen/
Het is een slecht bestel /
Als 't Kind sal Kinders baren
Het geeft een groot bezwaren
Want selden gaet het wel.

Als 't kruys begint te drucken
Dan breest men 't hert aen stucken /
Men weet (och laes!) geen raet
Dan hoort men alle dagen/
Veel kermen ende klagen/
Is dit den Echten Staet?

Maer op bequame tijden
So kan 't een mensch verblijden
Dan is het oock een Wet/
't Is noodig om te trouwen:
Want om de sond' te schouwen
Is 't Huw'lijck in geset.

Als 't Roosje staet in 't bloeijen /
Dan dient men 't af te snoeijen
Al eer sijn fleur vergaet /
Omtrent de grijse Jaren /
Eerst met een Lief te paren/
Dan komt men veel te laet.

't Is beter d' Echt te schouwen /
Als oudt en of te trouwen /
Want met geen oudt Mans praet /
En kan 't geslacht vermeeren:
Te jongh kan abuseeren /
't Is best de Middel-maet.

Een trots gemoedt, met weynigh macht,
Dat wordt bespot en uytgelacht.

SOO ghy wilt geluckigh wesen/
En van yder een gepresen/
Neemt u treden wel gewis/
Loopt niet losjes by de gis.
Al u saken wilt bestieren/
Stil en wel met goe manieren/
Soo weet niemant wat ghy jaeght/
Hier noch ginder by een Maeght.
Jongh gesellen wilt ghy minnen?
Let hier op met rijpe sinnen/
't Is een lesje dat u past/
Daer al vry wat is aen vast.
Peylt voorsigtig eerst de gronden/
Dan daer na soo maeckt verbonden/
'k Segh u eerst voorsichtigh peylt/
Of ghy oock te hooge zeylt:
Weet gy dan geen klip nog zanden/
Licht soo kan u Scheepje stranden;
Licht soo raeckt ghy aen de gront/
Dan soo wort u hert doorwont.
Gaet ghy al te hoogh uyt vryen/
Hoop en vrees dat is u lyen.
Licht soo loopt g'een blaeuwe scheen/
Dan soo gaet se druppen heen.
Dan sal yder een u quellen/
En geduurigh staen en lellen/
Vriendt u Liefsjen was te rijck.
Best te minnen sijns gelijck.
Al te hoogh kan dickmael feylen/
Noodigh is het eerst te peylen/
Mint ghy blindt en onbedaght/
Ghy raeckt midden in de gracht.
Daerom lieve gaet voorsichtigh
Dese saeck is vry gewichtigh/
Wilt ghy blijven in u eer/
Set u pols niet al te veer.

Het schijnt soo wat.

Al schoon dat onse Fop hem dapper gaet uytstrijcken
In Zijd' en in Fluweel, en wil den Joncker lijcken,
Is louter opgetooyt, en van de beste stof,
Is aerdig af gerecht op d'aldernieuwste snof;
En meent dat hy hier door het Meysje sal bekooren:
Maer hoort eer dat je gaet, u moeyten is verlooren,
Bind vry een reefjen in, u zeyl dat staet in 't top,
Daer komt een Noorder buy, die slaet (ô lieve Fop!)
U Schuytjen in de grond, al speelt ghy soo de Jonker,
De Vrysters zijn niet geck, sy geven om geen pronker.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme:

Wat mag Goossen nu beginnen?

VRyers wilt ghy gaen upt Vryen/
Set u pols niet al te veer/
G'lijk by g'lijk dat kan bedyen
Dan soo krijgt ghy lof en eer:
Mint geen maget trots en teer/
Daer ghy staegh moet hoopen
En op 't lest/ met de rest
Ongetroost moet loopen.

Yder sal u smadig quellen/
Vrient u Liefjen was te rijck
Let hier op ghy Jongh-gesellen/
Best te minnen sijns gelijck:
Siet gy van de min geen blijck
Troost'loos sult ghy dwalen/
Yder sal/ 't ongeval
Tot u leedt op halen.

Blaeuwe scheenen zijn de sanden/
Daer het Scheepjen op verseylt
Voor de klippen/ voor de stranden/
Is hier nodigh dat men peylt:
Soo een Vryer eenmael feylt/
't Geeft ter stont een lyen/
Menigh man/ hoort het an/
Met een soet verblyen.

Als een springer niet wil gissen/
Maer gaet los en onbedagt/
't Is een regel/ 't kan niet missen
Of Oomkool raekt in de gragt/
't Komt hem aen heel onverwacht/
Midts hy niet woud' peylen:
Maer hy siet/ met verdriet/
Naderhandt sijn feylen.

Schouwt voorsichtigh dese plagen/
Meenigh gaet'er druppen heen/
Schoon sy witte kousjes dragen/
Onder schuylt een blaeuwe scheen;
Als men stiltjes/ soo ick meen/
Peylen mocht de gronden/
'k Wed haer hert/ van de smert/
Wierde vol gebonden.

Wan-

Wanneer 't Geluck ſoeckt na de Man, Elck taſt vry toe, als hy maer kan.

EEN dingh gaet'er boven allen/
Een ding kan ons wel gevallen/
Een dingh alle dingh beſluyt/
Treckt hier deſe regel uyt.
Liefde moet het al regeeren/
Liefde moet tot liefd' verkeeren:
Liefde paſt oock in de min/
Liefde neemt de herten in.
Iſſer yemandt hier beneven
Die de liefd' kan voordeel geven/
Neemt het aen door liefden aert/
Vry oock met u meerder paert:
Kunt ghy door de ſoete minne
Geldt en goedt en 't Lief gewinne/
Taſt vry toe/ wel waerom niet/
Als 't geluck u gunſt aenbiet.

't Is een Jorden/ 't is een Joris/
Die ſoo leert op 't Capitoris;
Dat hy oock niet toe en taſt/
Als 't geluck hem ſchier verraſt.
Wegh met ſulcke botte leecken/
't Minnen heeft heel andre ſtreecken
't Minnen eyſt een ſtout gemoet/
't Minnen paſt geen ſlechte bloet.
Stout in 't minnen magh paſſeeren/
Deſe regel moet ghy leeren/
Stoute luy verſtaet den ſin/
Hebben nu de werelt in.
Soecht ghy met een Lief te paren/
Voor geen kleyntje wilt vervaren/
'k Sluyt myn reden met 't begin/
Niet onnooſel in de min.

Het kan gebeuren.

Het is door al de Stadt ja wonder meer als wonder,
Het klinckt elck in ſijn oor ſoo vreemt gelijck een donder,
Dat oock een rijcke Maegt trouwt met een ſlechte Knecht,
En ſiet maer op ſijn Deugt gelijck men eertijts plecht.
Hy heeft een groot geluck, die heden ſoo magh Trouwen,
Beneffens gelt en goet, de puyck van alle Vrouwen;
Ick ſegh het is geluck, wat is nu onſe Klaes
Een liberael geſel, een wacker nobel baes,
De Vryer die is ſchrael, het gaet na ſijn begeeren,
Maer watje doet voor al, houd ſulk een Vrouw in eeren.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme:

Van de Engelsche Fortuyn.

O Soete Jeught! die door het vry gebodt/
Uyt d'Opper-zael geconsenteert van Godt/
Liefde jaeght na/ en 't lief te minnen tracht/
Mint vry/ want het past geen oude sonder kracht.
Wat liefde doet in eerbaerheyt en deught/
Magh vry bestaen/ ja 't is een groote vreught/
Hy heeft geluck/ die soo de min geniet/
Dat hem sijn Lief oock weder liefde biet.
Geen soeter vreugd' op aerd' men oyt bevint/
Als in de Min twee herten eens gesint/
Twee zieltjes t'saem gemengelt onder een;
O! dat 's een vreugd/ seer groot/ ja ongemeen.
Twee herten die te samen zijn gehecht/
En met een snoer van trouwe liefd' doorvlecht/
Met sulk een liefd' wiens liefd' weer liefde baerdt:
Voor die is 't hier een Hemel op de aerdt.
Een Hemels vreught een schoone melody/
Baert in de Min de soete Vryery/
Geen trouwe liefd' door tegenspoet vergaet/
Hoe fel de nijdt met duysent prickels slaet.
Wel op O Jeught! daer is een soete Wet/
In 't Paradijs van outs u voor geset/
Die van 't begin noodtsaeck'lijck is geacht/
Tot onderhoudt van 't menschelijck geslacht.
Als liefd' en trouw niet meer en was op aerdt/
't Gingh haest te niet al wat'er is gepaerdt:
Ach! ach! niet een en souder blijven staen/
't Was in de tijdt van hondert Jaer gedaen.

Wie tot geen Maeght en is gesindt,
Die niet en soeckt, oock niet en vindt.

Is geen wonder / dat in 't Paren /
Ongelijcke twee vergaren /
d'Een van 't Zuyden / d'ander van 't Noort
Daer men noyt heeft af gehoort.
'k Heb een brave wet gelesen /
Vryers mogen Vryers wesen /
Vry soo zijn sy in der daet /
Vryheyt in haer Wapen staet.
Vry in 't soecken / vry in 't laten /
Vry in 't vryen / vry in 't praten /
Vryheyt is 't aen alle kant /
Vryheyt heeft de overhant.
'k Weet niet meer van sulke wetten /
Vryers hier staet op te letten /

Och! wat is 'er meenig Maegt /
Die het niet en wordt gevraegt /
Die het Vryen moeten schouwen /
Souden nochtans geern trouwen /
Hadden sy oock sulck een wet /
't Baken was wel haest verset.
Niemandt soude willen leyen /
'k Wed sy souden selven Vryen /
Maer het is een ander Liet /
't Vryen past een Maget niet.
Lustigh dan ghy Jong-gesellen
Wilt u fraey in order stellen /
Soo ghy aenhout ghy verwint /
Soeckt soo lang tot dat ghy vint.

Het Vragen dat staet Vry.

Een Vryer heeft dit recht, hy mag in alle hoecken,
Uyt hoog of laeg van staet een aardig Meysjen soecken,
Met wien hy na sijn lust oock wenst te zijn gepaert,
Gelijck als onse Piet noch heden is vergaert.
Al wie dat wacker is die kander een bekoomen.
De Vryers die zijn vry, sy b'hoeven niet te schroomen;
Maer Hans die is te loom, hy kijckt niet in de wind,
Om dat hy niet en soeckt, met recht hy oock niet vind.
Een Jager sonder Fret en kan niet wel bedyen,
Een Vryer vangt oock niet wanneer hy niet wil Vryen.

LIE-

LIEDEKEN.

Stem : O Schoone Cariklea.

GEluckigh is den staet
Van u / o soet en wijt-beroemde Jeught /
Toont nu een bly gelaet /
Ey singht en queelt / weest vrolijck en verheught:
Vermits dat heden u geslacht
Is tot een vrye staet gebracht.
Wel op O geestigh Volck /
In wiens Banier de eele vryheyt staet /
Die Bode / Vrient / noch Tolck /
Van nooden heeft : maer selfs vrywilligh gaet /
Na d'een of d'ander soete Maeght /
Wiens schoonheyt dat u best behaeght.
Stight vry een groot Altaer /
Tot lof en ciersel van de jonge Jeught /
Om dat u heden klaer
De vryheyt gunt een oversoete vreught/
Al wat ghy doet / al wat ghy laet /
De vryheyt in u wapen staet.
Het is een slechte staet /
Dat Maegden stil en eerbaer moeten zijn /
Haer trots en fier gelaet
Vertoont dickmael met smert geveynsde schijn /
Voorwaer een al te strenge wet /
Tot nadeel van een Maeght geset.
Moght menigh jonge Maeght
Voldoen haer lust naer wens en sin'lijckheyt /
Schoon of't niet wiert gevraeght /
Daer wierde meer getrouwt/ gesmeeckt/ gevleyt/
De Liefde die souw krachtigh zijn ;
Geen Maeght en leeder Minne-pijn.
Wel op ghy Jonghmans fier /
Zijt wacker en versmaet de valsche schijn /
Soeckt vreught op u playsier /
En laet geen jonge Vrijster eenigh zijn ;
Terwijl dat sy 't verwachten moet/
Met reden dan u plicht voldoet.

De Liefde wordt hier door vermeert,
Om dat men veel by 't Lief verkeert.

ALles wat men heeft vernomen /
Is van niet door yet gekomen /
Alle dingh heeft zijn begin /
Dit ſoo paſt oock op de min /
't Is de menſchen ingegoten /
Haer beginſel is geſloten
In het woordtje waſt en groeyt /
Hier uyt al de liefde vloeyt.
Seltſaem komt ſy ons te vooren /
Elders wort ſy uyt geboren /
Maer my dunckt ick maeck beſluyt /
Dat ſy meeſt uyt d'omgangh ſpruyt /
Omgangh kan de herten trecken /
Omgangh die kan liefd' verwecken /
Omgangh maeckt genegentheyt /
Omgangh d'eerſte gronden leyt
Soo ghy ſoeckt een lief te minnen /
Omgangh wilt voor eerſt beginnen /
Omgangh leert u haer natuer /
Of ſy ſoet is ofte ſuer /
Omgangh ſal 't u openbaren /
En u liefjes gront verklaren:
d'Omgangh leert u vroegh en ſpaed /
Of ghy in haer gracy ſtaet.
Omgangh meught gy niet ontbeeren /
Houtſe vry in grooter eeren /
s' Is u noodigh lieve vrient /
In de minne ſy u dient:
Niemandt kan geluckigh vryen /
Die geen omgangh en magh lyden.
Wilt ghy zijn na wens gerieft /
Door de ommegangh komt de liefd'.

Spytigheydt en baert geen min.

Al wat een Vryer doet 't en magh hem doch niet baten,
Wanneer een jonge Maeght haer minnen ſoeckt te haten,
Als 't Meysjen is te ſchuw, en voor de Vryers vliet,
Dan baert de ſoete min niet anders als verdriet.
Neen Jantje houdt u ruſt, en wilt u wat bedaren,
Neemt elders uwen gangh, laet ſpijtigh Lijsje varen,
Indien ghy niet en meught geduerigh omme-gaen,
Gelijck de Min vereyſt, ſoo laet het vryen ſtaen:
Het is de beſte raet na ſoeter uyt-gekeecken,
Die niet afkeerigh is, noch ſchuw is om te ſpreecken.

LIEDEKEN.

Stem: Doet u Ooghjes open.

1.

O Wat een vernoegen
Vindt men in de min /
Als men hem magh voegen
Na sijn lust en zin /
By een Herderinne /
Daer een wacker Jongh-gesel /
Met sijn hert en zinnen
Staeg om woelt en leyt gequel.

2.

Als men magh verkeeren
By een Maeght playsant /
O dat conferceeren!
Dat baert minne-brant /
d'Omgangh kan verwecken
Daer men noyt heeft op gedagt /
Herten kan sy trecken /
Liefde komt dick onverwacht.

3.

Waerom moet ick dwalen
Seght mijn Herderin?
En dus hoop'loos malen
In mijn trouwe min?
Lief ick leef vol treuren /
't Herte dat is vol geklagh /
Laet mijn doch gebeuren /
Dat ick u aenschouwen magh.

4.

't Is niet langh geleden /
Dat ick u Godin
Quam voor-by getreden /
't Was een soet gewin /
Want u gulde stralen
Waren my een Medecijn /
Al mijn droeve qualen
Konden haest genesen zijn.

5.

Troost is my van nooden /
Lief my troost vergunt /
O ghy minne-Goden!
Doet al wat ghy kunt /
By mijn Lief mijn schoone /
Steekt haer hert in lichte brant /
Wilt mijn ziele kroonen
Voor het geven van haer hant.

6.

Mijn bedroefde Minnen
Heden u getuyght /
Dat g'u straffe zinnen
Eenmael neder buyght /
Sult ghy voor mijn sterven /
Met u Herder zijn verblijdt /
Sal ick troost verwerven;
Lief soo is het nu al tijdt.

Een Minnaer die ſijn Lieſje Vrijdt,
Spreek nimmer trots, maer vley altijdt.

LEET wel Vryers in het minnen
Op u lief en op haer ſinnen;
Dat ghy haer te vooren draeght /
't Gene wat haer wel behaeght /
Wil ſy jocken / wil ſy gecken /
Laet u ſin daer oock na ſtrecken /
Al wat dient tot haer vermaeck
Voeght u aardigh na de ſaeck /
Wil ſy kuſſen / wil ſy mallen /
Laet u dat oock wel gevallen.
Heeft ſy ſin in ſtatigheyt /
Voet haer oock al mee beſcheyt.
Gaet u lieſjen veel te kercken /
Hier op moet ghy mee al mercken /
Dat ghy oock daer compareert /
Daer men goede zeden leert.
Gaet ſy buyten om een wandel /
Dat is recht een Vryers handel /
In een Boomgaert hier of daer
Gaet ſoo meenigh jeughdigh paer /
Dan ſoo hebje ſchoone ſaken /
Dan ſoo kunt ghy u vermaecken
Met een Uyl of Ganſe ſpel /
O dat gaet ſoo wonder wel.
Als het dan gaet op een ſcheyen /
Wilt u oock terſtonk bereyen /
Brengtſe t'huys: maer op het leſt /
Gaet niet wegh of doet u beſt /
Stelt een uurtjen aen de Maget /
Siet ghy dat het haer behaget /
Let dan vorder op u ſtuck /
Want ghy hebt een groot geluck.

Doet al wat u Lief behaeght.

Wie dat een Maget terght, en wil ſijn Lief niet vleyen,
Dat is een rechte ſot, die magh hem wel bereyen
Met onſe Floris-buur; en ſpreken overluyt,
Al eer ick word gebruſt, ick ſcheyder liever uyt.
Wel Vryers zijt bewuſt, dit hebt ghy te verwachten,
Soo ghy 't niet door gevley weer ſoetjes kunt verſachten,
Een Maget wil niet trots van u bejegent zijn,
't Is oly in het vier, ja ſlimmer als fenijn,
Het kan de ſoete Min aen alle kant vergeven;
Een Veyer, lieve vrient, moet vleyen al ſijn leven.

L I E D E K E N.

Stem: Nu leef ick in 't verdriet.

PRincesse die mijn Ziel
Met soete koorden bint/
Voor wien ick neder kniel/
En heden ben gesint
Stantvastigh in de Min
Te strijden tot de doodt/
Om dat ick Ziels-voogdes
Magh rusten in u schoot.
Ick heb (o soete Maegt!)
Met lust en groote vlijt/
Gedaen wat u behaeght/
In statigheyt gevrijt/
Geliefkoost en gesmeeckt/
In suyverheyt verkeert/
Segt my o (sonne-bloem!)
Wat is het dat u deert?
Wanneer als ik maer kon
U dienen tot vermaeck/
O Lief! o gulden Son!
't Was my een schoone saek
Alleen tot uwen dienst
Was ick terstont bereyt/
Niet stout noch onversaegt/
Maer met een statigheyt.
Waerom mijn hoog Altaer
Mijn Lief/mijn levens lust/
Hoe straft gy my so zwaer?
Gy maeckt my ongerust/
Mijn zieltjen (ach vriendin)
Dat leeft in ongedult/
Om dat ick lijden moet
Ach laey! sonder schult.
Hoe kan een teere Maegt
Soo leven sonder wet?
Dat sy geduerigh plaegt/
En op geen reden let?
Geen Rechter vint men opt/
Hoe strengh hy oock regeert/
Of nu/ of t'eeniger tijt/
Hy tot de reden keert.
Indien ick eenmael mocht
Voor venus vierschaer staen
En dat men ondersocht/
Waer of het quam van daen
En offer eenigh schult
Te vinden was in my/
Voorwaer/gelooft my Lief/
Elck soud my spreken vry.
Lief isser geen genaed/
Noch geen medogentheyt?
Soo ben ick in der daet
Tot scheyden oock bereyt/
Indien geen statigheyt
Noch smeken iets vermag/
Wel Lief/ ick dan vertreck
En wens u goeden dagh.

Geen Schoonheyt kan voor Deught beſtaen, Want Schoonheyt kan ſeer licht vergaen.

GEen dingh kan u ſnelder trecken/
Noch tot liefde meer opwecken/
Als de ſchoonheyt van een Maeght/
Schoonheyt yder een behaeght/
Schoonheyt dat ſtrelt hert en ſinnen/
Schoonheyt geeft een luſt tot minnen/
Schoonheyt draeght de Princen uyt/
Schoonheyt maeckt een vreemt beſluyt.
Schoonheyt dat verblindt de oogen/
Schoonheyt heeft er veel bedrogen/
d'Overſchoonheyt van een Vrouw
Die brenght hartſeer in de trouw/
Schoonheyt moet ghy wel bewaren/
Of het ſal u licht bezwaren/
't Vrouwen-hart is haeſt vervoert:
Want op Schoonheyt wert geloert.

Noch ſoo ſult ghy oock bevinden
Dat de Schoonheyt kan verzwinden
Door een ſieckte / door een pijn /
Daer leyt al de Sonne-ſchijn /
Al de ſchoonheyt is daer henen /
Och het bloempjen is verdwenen/
't Oude ſpreeckwoordt komt te pas
't Is niet als 't te voren was.
Wat is ſchoonheyt van de Vrouwen?
Schoonheyt mag men niet betrouwen?
Is u Lief de mooyſte niet /
Trooſt u vry in dit verdriet:
Matigh ſchoon dat mag wel ſchuyven/
Wie eet juyſt de beſte druyven?
Sulck een Man geruſtigh leeft.
Die geen ſchoone Vrouw en heeft.

Schoonheyt verblindt het Oogh.

Het ooge van den menſch dat ſiet op ſchoone Vrouwen,
De ſchoonheyt geeft een luſt, en port oock om te trouwen,
Maer is hy niet verdoolt, die meeſt op ſchoonheyt ſiet?
Voor my ick ſegge ja: want ſchoonheyt baert verdriet.
Het is niet langh geleen, dat Jochem gingh uyt vryen,
Hy trouwt een ſchoone Vrouw, en denckt noch om geen lyen,
Maer 't duurt een kleyne tijt, de Vrouwe krijght een roos,
Het aengeſicht dat ſwelt, word bol en dapper voos,
Die ſchoonheyt die vertreckt, ſy is niet meer voor oogen,
Nu zit de Vrouw en kermt, en Jochem is bedrogen.

KLACHTE

Over de licht voor by gaende Schoonheyt.

Stem : Van de Engelsche Fortuyn.

WAerom (eylaes !) waerom soo hoogh van moedt /
Is 't om de deught / of is 't om schat en goet ?
Om Huys en Hof / om eer of groote Staet /
Seght my Godin wat was u toe-verlaet ?

2. Ach Philida ! waerom soo vraeght ghy dit
Dus aen u selfs ? u doel en eenigh wit
Was op de fleur van uwe schoonigheyt /
Wiens glans berooft is / en ter neder leyt.

3. Wat is den roem (O mensch !) van kleyne waerd /
't Is maer een schijn / verciert met stof en aerd ;
't Geen dat men opt de puyck van schoonheyt heet /
Is met een glans van nietigheyt bekleet.

4. Mijn schoone verruw en lieflijck purper-root /
Is nu soo bleeck gelijck de nare doodt :
Mijn aengesicht dat vrolijck plagh te zijn /
Is nu bedroeft / vol smert en vol van pijn.

3. 't Gekruysde hayr / dat als een Wijngaert stont /
Kont som mijn Hooft / daer ick geneught in vont /
Is gants vergaen / mijn Voor-hooft wit als snee /
Dat eertijdts glom / is nu vol droevigh wee.

6. Mijn soet gesicht / och ! dat soo vriend'lijck sagh /
Is overstort met tranen door 't geklagh /
Geen soete stem en wert van my gehoort /
Ach ! al mijn roem en schoonheyt leyt versmoort.

7. Leert hier aen my / o soete jonge Jeught /
Steunt met u hert op Godt en op de deught.
Ach ! leert aen my / hoe schoonheyt licht vergaet /
Hoe 't met den mensch en met sijn leven staet.

Een die men kendt, en wil men niet:
Men ſoeckt wat vreemts, al is 't verdriet.

'T IS een ſaeck om op te mercken /
Wat de Liefde kan uytwercken /
Wat ſy doet oock in een Maeght
Die maer weder-liefde draeght:
Liefde weet het ſoo te bouwen /
Niemandt kanſe wederhouwen /
Liefde maeckt het hert bereyt /
Dat een Maeght gewilligh ſchept
Van haer Ouders / van haer vrienden /
Die het beſte met haer mienden.
Liefde neemt de overhandt /
Dickwils met een vreemde quant /
Daer ſoo wil ſy by gedogen /
Soet en ſuur na haer vermogen.
Let hier op / hoe wel 't geſchiet /
Soo te trouwen prijs ick niet.

Wilt ghy vryen / wilt ghy minnen /
Let wel op de goede ſinnen /
Soeckter eene die ghy kent /
In u Stadt of daer omtrent /
Dat is veer de beſte wijſe /
Niemandt ſal u dit miſprijſe /
Dan ſoo weet ghy goet en quaet:
Hoe 't oock met u Liefje ſtaet.
'k Hou niet van om veer te trouwen /
't Kan de beſte licht berouwen /
Want het moet op beyen an /
Met de Vrouw en met de Man.
't Is te los / 't en heeft geen reden /
't Oude ſpreeckwoort brenght het mede /
Wie dat al te veer uytvlight /
Wordt bedrogen of bedriegt.

Het moet wat Vreemts zijn.

Wanneer een vreemden Haen komt by het meysje ſtrijken
Ach! dan moet onſe Jaep onnoſel ſtaen en kijcken,
Al is het oock een gaſt, die kael is en berooyt,
Voor 't oogh wat op-gepronckt, en fraeytjes op-getooyt,
Om dat hy geeſtigh is en weet hem braef te houwen,
Soo treckt hy 't meysjes hert, ſoo wil ſy met hem Trouwen,
Slechts op het avontuur, het valt dan goet of quaet:
Maer denckt niet om de reſt, voor dat het is te laet.
En dat den vreemden Haen altoos wil Meeſter weſen,
Waerom de Vrouw dan treurt, en leeft in duyſent vreſen.

Bedrieg'lijck Vrijen, Sal selden wel dijen.

L I E D E K E N.

Stem: Verdwaelde Koninginne.

1.

HOE magh de pronckerye/
De staet-sucht en de pracht/
Soo veel in 't soete Drye
By 't Volckje zijn geacht;
Schoon dat men siet
En anders niet
Als opgepronckte kleeren/
Geen jonge Maeght
Of haer behaeght
Om sulck een te begeeren.

2.

Ja noch so gaet men veerder/
Men wil een vreemde quant
Al ist geen Rijcks-vermeerder/
Hy neemt de overhandt/
Al siet men klaer
Dat sulck een paer
In 't minst niet kan bedijen:
Des niet te min
't Is met haer sin/
Al soud sy selven vryen.

3.

Ey seght eens soete dieren
Hoe zijt ghy dus verblint?
't Zijn sot en qua manieren/
Dat ghy soo kluchtigh mint/
U eygen scha
Daer tracht ghy na/
Ghy sult het noch beklagen/
Een vreemde Haen
't En kan niet gaen/
Hy sal u namaels plagen.

4.

Wel Vrijsters wilt gy minnen
Ey soeckt geen vreemt geneugt
Hanght met u hert en sinnen
Aen onse frisse Jeught/
Die niet in schijn
Bedrieghlijck zijn/
Met losse vise vasen/
Wiens aardigheyt
Wort uyt-gebreyt/
Het zijn oock noble vasen.

5.

Wilt soete veersjes maken
Tot roem van onse Stadt/
De Deught die is het baken/
De Jeught is onse schat.
Een Hooren blaest
Seer soet by naest
Door al de vreemt gewesten/
Na dat ick merck/
Aen al het werck/
Is onse Jeught de beste.

Schoon men Oudt met Jonge Paart,
Het is van 't mal, 't en heeft geen aart.

SOO my iemant komt te vragen/
Om te seggen mijn behagen/
Wat ooch best voeght in de trouw/
Jonge Man en Oude Vrouw/
Jonge Vrouwen/ oude Mannen
'k Heb mijn sin hier op gespannen/
Lieve vrient ick bouw dit vast
Dat ghy beyde niet en past.
Jonge Mans met oude Vrouwen
Gaen maer om het goet te trouwen/
Jonge Vrouwen/ oude Mans/
Dat is recht een ape-dans.
G'lijcke Jeught/ gelijcke Jaren
Dat kan soete vreughde baren.

Jongh by jongh/ en oudt by oudt
Dat is dan te recht getrouwt:
Wilt ghy dan hier vreught genieten
Laet u oogen nimmer schieten
Op een ongelijcke Jaght/
't Heefter veel in leet gebraght
't Is een lijden al u leven
Een van beyden moet het geven/
Een van beyden oudt en of
Waer leyt al het spel in 't stof.
Wech met oude suffe Wijven/
Trouwt niet om de ronde schijven;
Vrient ick segh u voor het lest/
G'lijck van Jaren alderbest.

't Verſcheel dat is groot.

Wanneer een jonge Maegt om 't gelt haer laet beleſen,
En wil een ouden Grijn ſijn Lief ſijn Huys-vrouw weſen,
En meent het ſal wel gaen: maer wat een ſlecht beleyt,
Nu 't Duyfjen is getrouwt, is 't over al bekeyt,
De Man die is te oudt, begint na 't graf te hellen,
Hy kan ſijn jonge Vrouw gantſch niet te vreden ſtellen.
Sy klaeght al wat ſy magh, en is ſchier bijſter gram,
En ſeyt ſoo dickmael och, dat ick een oude Man,
De lieve grijſe knecht die loopt ſchier als verſlagen;
't Is beſt met ſijns gelijck, dan valter niet te klagen.

LIE-

L I E D E K E N.

Stem: Laura sat laetst by de Beeck.

WAerom worter dog gedrijt
Na de ongelijcke Jaren?
Waerom gaet in dese tijdt
Jong en oud hen t'same paren
Daer men in het soet vergaren
Vy twee liefkens van gelijck /
Vint een leven vol van ruste /
Veel vermaeck en soete luste /
Schier op aerd' een Hemelrijck

't Gelt dat sal de oorsaek zijn!
Dat men ligt bestaet te trouwe/
En bemint sijn eygen pijn/
Dat niet anders is als rouwe/
Og wat ist om't goet te trouwe
't Vreugter menig in 't verdriet
Als men al sijn leven dagen/
Moet met leet sijn trou beklage
Dan soo is 't een droebig liedt.

G'lijk van jaren dat's een lust/
't Is een quellingh al u leven/
Maeckt u geest niet ongerust/
Tot geen oude wilt u begeven /
Menigh isser toegedreven/
Om de glory van het goet:
Doch niet lang so zietmer sugte/
En de vreugde die gaet vlugte /
Dan soo leyt men onder voet.

Een van beyden oud en of/
Een van beyden moet het geven
Daer leyt al het spel in 't stof/
Wat baet dan u jeughdig leven:
Dan soo is de kaert vergeven/
Met een suffe vrouw of man/
Die geen vreugt en kan bedrijve
Niet een soete kuer beschrijve /
Noch u yets vermaken kan.

Dan soo leeft men sonder vreught /
Ongetroost is een van beyden /
Venus spel en soet geneught /
Is al ver van u gescheyden /
Daer hy twee gelijcken vint/
Groen van herten / jongh van jaren /
Wegh met oude grijse Haren /
Daer men doch geen vreught by vint.

Een ſoete Praet, met Statigheydt,
Vermagh ſeer veel door goedt Beleydt.

SChoonheyt is een groote gave /
Meerder als veel Goedt en Have/
Mits ſy aen het Lichaem paſt /
Daerom iſſer veel aen vaſt /
't Lichaem ſullen alle ſinnen
Meer als eenigh goet beminnen /
Schoonheyt maekt een mens verheugt/
Als 't verciert is met de deugt.
Wat is ſchoonheyt ſonder deughde /
Ydelheyt en ſchijn van vreughde /
Schoonheyt die wordt uyt-gebreyt
Door haer deught en ſtatigheyt.
Statigheyt in alle ſaken
Dat ſal u ſtantvaſtigh maken.

Statigheyt behoudt het velt:
Statigheyt die wordt geſtelt
Neffens Schoonheyt/'t is na wenſchen/
Statigheyt paſt alle menſchen /
't Zy de Man / dan of de Vrouw /
Buyten d'Echt / of in de Trouw.
Jongh-geſellen wilt hier leeren
U tot ſtatigheyt te keeren /
Statigheyt die heeft de prijs /
Oock op veelderhande wijs /
't Zy in 't minnen/ of daer buyten.
Wat ghy doet of wilt beſluyten /
Zijt ghy Maeght/ of Jongh-geſel/
Statigheyt paſt altijt wel.

Statigheyt is noodigh.

Een vriend'lijck aengeſicht en ſtatigh in het ſpreecken,
Dat ſal een Vryſters hert tot weder-liefd' ontſteecken,
Het Vryen dat heeft kracht, als 't door een goet beleyt
Geſchiet in eer en deught, en met een ſtatigheyt;
Een ſtatigh aengeſicht, met vriendelijcke reden,
Dat geeft de ſoete min ſijn kracht en volle leden.
Hoewel dat in den menſch noch iets byſonders woont,
Waer uyt de liefde ſpruyt: nochtans wort ſy vertoont
Uytwendigh door het woord, dat ſal het klaer uytdrucken,
Wie dat het ſtatigh doet, die ſal het wel gelucken.

LIE-

L I E D E K E N.

Stemme: Bedroefde Herder siet, &c.

O Puyck van onse Jeught!
't Lant is om u verheught/
Elck schept een groot geneught
Om u t'aenschouwen/
U roem gaet breet en wijt/
Ghy wort van veel gevrijt/
Elck hoopt in dese tijdt
Te mogen trouwen
Met u godin/vol deugt en eeren
Maeckt trouw-verbondt
Tot vreught vermeeren.
Komt Nimphjes van de kant
Der Zuyder-Zeesche straut/
Neemt nu met vreugt in d'hant
Veel soete snaren/
Met harp/ Fiool en Luyt/
Trompet/ Schalmay of Fluyt/
Basuynt haer deugden uyt/
O ghy minnaren:
Maeckt bly geschal/wilt vrolijk zingen/
Ey siet door vreught
De baren springen.
't Is waerdig dat men queelt
Want Hooren heeft geteelt
Het alderschoonste Beelt/
Vol eerbaerheden/
Niet een in 't Noorder-landt/
Soo schoon men heden vandt/
Als dees Godin valjant/
In deught en zeden.
Treet toe ghy jeught wilt u bereyden/
En met gesangh
Haer lof uyt-breyden.

O soete Zuyder-zee/
Laet doch van liever-lee
Hier komen op de ree/
De Nimphjes prachtigh/
Sy willen oock de roem
Van dese jonge bloem/
Die ick de schoonste noem/
Met vreught aendachtigh/
Uytbreyden soet/en lof bewijsen
Wiens Jeught/ door deught
Moet yder prijsen.
Haer lieflijck gelaet/
En vriendelijcke praet/
Dat is een Lof cieraet/
Kontsom de Kroone/
Die mijn beminde Draeght/
Wiens beelt dat my behaeght/
Waer door mijn Zieltje klaegt/
Ach lief! ach Schoone!
Ach schoonste/ die my houd gevangen/
Ick leef op hoop
Met groot verlangen.
Princes biedt my de handt/
Ick bidt doet onderstant/
Verkoelt mijn heete brandt/
De brandt der minne/
Soo ghy my lief versmaet/
En trouweloos verlaet/
Ach my/ ick weet geen raet/
Ghy rooft mijn sinnen/
Wilt my Godin door liefd' verschoonen/
Met weder-liefd'
Mijn Zieltje kroonen.

Door Vriend'lijckheyt de Gunſte blijckt, Daer op den Suurmuyl ſtaet en kijckt.

'T IS een Vryer aengebooren
Om ſijn Lief ſijn uytverkooren
Te betoonen al den dagh
Vrientſchap waer hy kan en magh
Gaet ſy elders door de ſtraten /
Siet hy 't maer / hy ſal 't niet laten
Met een vroolijck aengeſicht
Om te doen aen haer ſijn plicht.
Tot der aerden ſal hy buygen /
Met ſijn weſen ſal hy tuygen,
Dat hy dapper is verblijdt
Om ſijn Liefjen dien hy vrijdt.
't Is een ſaeck oock om te prijſen
Dat men vriendſchap gaet bewijſen
Aen de gene die men mindt
Daer men weder liefde vindt.
Om u Lief / om u beminde
Moet gy vrientſchap onderwinde:
Met een yder / wie 't oock zy
Toont u altoos even bly;
Dan ſoo ſal u lof oprijſen /
Yder een die ſal u prijſen /
Waer ghy komt of waer ghy gaet
By u lief en langhs de ſtraet /
't Sal voorſeker haer bewegen;
Leert dit leſje maer te degen /
Houdt u over al gemeen /
Vriend'lijck tegen yder een.

Vriend'lijckheyt is aengenaem.

Al wie dat in de Min wil ſtuurſe weſen toonen,
Die ſal ſijn eygen ſelfs met deſe tijtel kroonen,
Waer dat hy oock verkeert, 't ſal weſen dat 's een Uyl,
De Geck ſiet altijt bangh, en heeft een ſuure Muyl:
Neen Vryers, dit 's geen weg om Vrijſters te bekoren,
Want ſulck een Medicijn die doet de Liefde ſmoren,
De vriendſchap treckt het hert gelijck een Seylſteen doet
Een ſacht en lieflijck woord dat maeckt van bitter ſoet.
Men kan een Jonge Maegt door vriend'lijkheyt beleſen,
Geen ſoeter in de Min als vriendelijck van weſen.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme: Nu sich ondanckbaer toont, &c.

ICk heb Princesse vast voor my genomen /
Om by u Godin met vroolijck gelaet
Al smekend' om troost en bystant te komen /
Vooghdes van mijn Ziel / schoon dat ghy my haet /
Ick hoope nochtans te winnen den strijdt /
En dat ghy met my sult wesen verblijdt /
Indien (ach Lief!) niet rust in u schoot /
Gelooft my / ick sterf veel liever de doodt.

2. Aensiet Godinne hoe dat ick moet treuren /
En leven om u in droefheydt en pijn /
Het beste dat men magh van u gebeuren /
Is dat ick om 't Jaer eens by u magh zijn:
Ghy schuwt my altoos / waer dat ghy my siet /
Gelijck als een hert al jagende vliet /
Soo vlueght ghy voor my / en acht my onweert /
Princesse magh 't zijn / segt wat of u deert?

3. Seght mijn beminde / of is 't u behagen /
Te quellen met smaet die 't niet en verdient /
Waerom een Minnaer soo wreed'lijck te plagen /
Die sonder veynsen soo trouw'lijck u mient?
Seght Moorderinne / hoe lange sult ghy
My houden soo vast in slaverny?
Sal noyt de Sonne van vriendelijckheyd
Eens schijnen op my? soo ben ick verleyd.

4. Soo sal ick mijn stemme seer luyde verheffen /
En singen met treuren een droevigh Liedt /
En klagen met smert / kan liefde soo treffen /
Als heden aen my soo wreede geschiedt;
Al staet mijn gesicht soo soet als het magh /
Noopt vriend'lijck gelaet ick van haer oyt sagh /
Een Vryer die wordt wel dapper geplaeght /
Wiens liefde dat valt op een stuurse Maeght.

U ſelven niet te ſeer verſlaet,
't Geluk brenght meenig menſch tot ſtaet.

WIE kan 't rat van avontueren
Door ſijn kloeck beleyt beſtueren?
Wie weet wat in 't aerdſche dal
Nu of dan geſchieden ſal?
't Is de tijdt die alle dingen
Weet volkomen voort te bringen.
Meenigh dingh komt onverwacht!
Daer geen mens heeft op gedacht;
Dus ſoo is 't in alle ſaken /
Lieve vrient wat wilje maken /
Al u wijs en kloeck beleyt
Is maer wint en ydelheyt/
Want het rat van avontueren
Werckt veel onverwachte kueren/
Brenght veel vreemdigheden in/
Maer byſonder in de Min/
Daer ſoo kan men dit beſpeuren/
Datter vreemde dingen beuren.
Daer ſoo wordt een Herderin
Onverwacht een Koningin.
Daer ſoo ſulje wonder mercken /
Wat de Liefde kan uyt-wercken.
Daer ſoo paert men ongelijck /
Wel een ſlechte met een rijck.
Daer ſoo vint ghy veel beminders
Groot en kleyn / ja Konings Kinders.
Daer wordt door de Liefd' volbrocht/
Daer oock niemandt op en docht.
Daer is hoop aen 't Lief te raken /
Vryers let wel op u ſaken /
Wordt u vers of geen ontſeyt /
Wie weet waer 't geluck noch leyt.

Het kan Veranderen.

't Geluck dat is het radt, het radt van avontueren,
Wie datter boven zit, 't en ſal niet lange dueren,
Het keert ſich in der yl, van boven tot beneen,
Al wat verheven ſchijnt, dat drijft wel haeſt daer heen.
Een Man van groote ſtaet wert uyt ſijn troon geſmeeten,
Een ſlechte wederom die iſſer in geſeeten.
Het radt dat is gedreyt, en op een korte ſtoot,
De groote worden kleyn, de kleyne worden groot.
Een yder houw dan moedt, de kans die kan verkeeren,
't Geluck brengt menig menſch tot Staet en grooter Eeren.

LIE-

LIEDEKEN.

Stem: Cupido onlanghs geleen.

1.

O Lief/ mijn toeverlaet/
Waerom dus trots en quaedt?
Silvia/ volght my na/
't Sal u rouwen/
Soo gy my heel versmaedt:
Of ben ick u te sleght/
Waerom dus vijs/ ey seght
Draegt gy moet/ op u goet/
Seght Vriendinne?
Waerom bezagt g'u Knegt.

2.

Soo ghy u oogjes slaet
Op rijckdom/ eer en staet/
Door de Min/ is 't begin
Eerst gekomen/
Mijn troost/ mijn toeverlaet.
Wanneer een Koning sag
Een Maegt vol soet gelag/
d' Herderin/ door de Min/
Wierdt sijn Vrouwe:
Siet/wat de liefd' vermag.

3.

Waerom dan Velt-godin
Toont gy geen weder-min?
Daer ghy siet/ mijn verdriet/
En mijn lijden/
Hoe treurigh dat ick bin.
Indien gy Lief de draegt
So toont/ O soete Maegt/
Eenig jonst/ van u gonst/
Tot mijn vreughde/
En my niet langer plaegt.

4.

Als Liefd' het geldt verwint/
Dan wort'er recht gemint/
Als het hert/ is verwert
Door de minne/
Dan is men eens gesint.
O soete Silvia!
Volght my in Liefde na/
Met een woort/ so 't behoort
Wilt my troosten/
Ey Soetert segt doch Ja.

Aen de Jonge Dochters.

Wanneer een Maeght haer gunſt aenbiedt,
Dan wert men ſchuw, en van haer vliedt.

S Oete Vryſters / lieve Dieren/
Daer de Vryers ſteets na zwieren/
Door een vlam van minne-brandt;
Klagen van haer droeve ſtandt.
't Is een Vryers vreugt en leven /
Als hy magh een teecken geven
Aen ſijn Liefje dien hy vrijdt /
Hoe veel ſmerten dat hy lijdt.
Als een Vryer lief d' mach plegen
Sonder dat hy vindt daer tegen
Ongemack of tegenſpoet /
Voor de windt al wat hy doet.
Sulcken Minne/ wilt bedencken/
't Kan ſeer licht een Maget krencken.

Als de Liefd' wordt t'huys gebracht/
Licht gewonnen / licht veracht.
t Kan een Maegt tot nadeel ſtrecken
En haer reyne plicht bedecken.
Als een Vryſter gunſt verleent
Aen een Vryer die 't niet meent/
't Kan de liefde doen verkouwen/
En het Minnen achter houwen.
Meenigh Vryer als hy ſiet
Dat een Maegt hem gunſt aenbiet/
Vliet terſtondt en laet ſe varen /
Soeckt niet om met haer te paren.
Vryſters wilt ghy zijn bevrijdt /
Laet niet blijcken voor den tijdt.

't Is beſt geſweegen.

Siet hier een teere Maegt, genegen om te Trouwen,
Die door een ſtercke drift haer niet kan weder-houwen,
Is even als verſot, en met een bly gelaet
Vertoont ſy aen de Knecht, hoe dat het met haer ſtaet.
Siet onſe ſlechte Neel die leeſt hem daer te vooren,
Hoe dat ſy deſe quant heeft tot haer Lief verkooren:
De Vryer hoort haer uyt, en wenſt haer goeden dagh,
En gaet al ſtiltjes deur, maeckt vorder geen gewagh.
Schoon of hy mint of niet, hy kijckt niet eens ter zyen,
Ey ſiet dit is het loon, als Maegden ſelver Vryen.

LIEDEKEN.

Stem: Recht als de Witte Swane.

HOort my/ gy o Venus dieren
Daer de Vryers met een brandt
Nacht en dagh met lust na zwieren/
Klagen van haer droeve standt/
Wilt gy vry van smerte wesen/
Swijght en denckt/
Laet niet blijcken/ 't wordt misprezen/
Want het krenckt.

't Is een Vryers vreught en leven
Als hy 't Meysje/ dat hy vrijt
Magh een klare teecken geven/
Hoe veel smerten dat hy lijdt/
Liefde groeyt in tegenheden:
Want men siet
Daer men noit heeft omgestrede
Acht men niet.

't Kan een Maegt tot nadeel strecken/
Als sy yemants gunst verleent/
't Sal de reyne pligt bevlecken
By een Vryer die 't niet meent.
Als de Liefde wort na wenschen
t' Huys gebracht/
Dan so wortse by veel menschen
Licht geacht.

't Kan de Liefde doen verkouwen
Als een Vryster gunst aenbiet:
Door de tijdt/ 't sal haer rouwen
Want het past een Maget niet/
't Geeft veel wonden/ duysent vreesen
Leert vriendin:
Vryers moeten slaven weesen
In de Min.

Meenigh Lincker gaet vertrecken/
Als een Dochter is in 't net/
Dan soo gaet hy haer begecken/
Siet op reden noch op wet.
Vryers woorden/ Vryers reden
Zijn maer windt/
Al de soetheyt/ al de reden/
Haest verzwint.

Wilt gy Venus Altaer cieren
Maegden die nog jeugdig zijt/
Pluckt eerst Bloempjes van manieren/
Die recht bloeyen op haer tijt/
Vleght een krans van dese bloemen
Tot u eer/
Dan sal niemant van u roemen
Immermeer.

Een heus gelaet, en ſtil van geeſt,
Verçiert een Maget aldermeeſt.

S Choon men ſiet aen alle kanten
Silver/ Goudt en Diamanten
Blincken aen een Zijden kleedt
Op het cierlijckſt upt-gereet;
Wat zijn al dees loſſe ſaken?
Wat kan het geſteente maken?
Wat kan Silver/ wat kan Goudt?
Daer den menſch hem op verſtout?
Wat kan Zijd' Fluweel en Koorden?
Wat zijn kanten/ wat zijn boorden?
't Is wel cierlijck voor het oogh:
Maer 't en reykt hem niet ſoo hoogh

Als een ſtil en ſtatigh weſen;
Daer een yeder kan upt leſen
Wijsheyt met een ſoet vermaeck
O! dat is een ſchoone ſaeck.
Zeedigheyt en goe manieren
Dat kan jonge Maegden cieren
Dat is veer de beſte dracht/
Dat wordt over al geacht:
't Is ons tot een Wet gegeven
Dat een Maegt moet zedig leven:
't Is voor u de beſte raet
Stil en zeedigh in u praet.

Niet al te Los.

Wanneer een jonge Maegt is licht en wilt van ſinnen,
Gaet los en onbedacht oock in het ſtuck van minnen,
Wie dat'er maer verſoeckt en is terſtond gereet,
Die is al meenigh werf bedroogen eer ſy 't weet.
De Vogel is gewent, het ſchijnt ſoo wat te lijcken,
Hy weet met ſoetigheyt de Maegdom weg te ſtrijcken.
Als 't Meysjen is beſet, dan weet men geenen raet:
Dan treckt men op de loop, dan ſtaen de ſaecken quaet.
De Vryer die is wegh, en Elsje die moet klagen,
't Is Vryſters alderbeſt te ſchuwen deſe plagen.

LIEDEKEN.

Stemme: Veldt-godin, dien ick min.

Herderin/ dien ick min/
Waerom dus onzedig?
En mijn herte/
Vol van smerte/
Steeds te voeden met onbreedt.
Waerom staet/ u gelaet
O ghy pronk der Vrouwen
Dus verbolgen?
Wilt niet volgen
U verderf/ het baert berouw.
Schoon men siet/ 't is verdriet/
Silver/Goud/Diamanten
Zijde koorden/
Strick en boorden/
Rontsom vol aen alle kant.
Wat is doch/ dit bedroch
Voor 't oog t'aenschouwen/
Als u sinnen/
In het minnen
Blijven wilt en ongetrouw.
Als een Maeght/ liefde draeght
Los en ongebonden/
Wie 't magh wesen/
Uytgelesen/
Trouwe liefde gaet te gront

't Soet gepraet/ 't heus gelaet/
Vriendelijck van wesen/
Wordt met reden/
Door de zeden/
In een Maget hoog ge-eert
Zeedigheyt/ gronden leyt
Van getrouwe Minne/
Weet van veynsen/
Noch geveynsen/
Maer die herten overwint.
Lief de soet/ werd gevoet
Door een deftigh wesen/
Daer een Vryer/
Als bedyer/
Sijn gewenste vreught uytleest.
Leert Godin/ in de Min
Zeedigheyt hanteeren/
Ghy sult buygen/
Overtuygen/
Die ghy mindt naer u begeer.
Ziels-Fonteyn/gy alleyn
Kunt my overwinnen/
O mijn schoone?
Wilt my loone
Met u lieve weder min.

Een Maget paſt geen Boertery,
Noch Sotte Klap, of Geckerny.

IN het ſocken / in het mallen
Heeft de Jeugt een wel gevallen/
't Is wel niet van 't ſlimſte quaet
Als het niet te grof en gaet;
Schoon het ſomtijds magh paſſeeren
Wie het doet of wil hanteeren/
't Paſt een Maget nimmermeer /
Wil ſy blijven in haer eer.
't Kan veel geyle luſt verwecken /
En op 't leſt tot nadeel ſtrecken;
Hier door wert een Maegt vervoert
Daer een Vryer dick op loert.
Wat hy met een ſtadigh ſeggen
Durft een Maegt te vooren leggen
Dat wordt even dan volbracht /
Als men jockt/ en malt/ en lacht/
Dan ſoo gaender blinde grepen /
O de Vryers zijn ſoo ſlepen /
't Maeghde Bloempje wort gekrenkt
Daer een Vryſter niet op denkt.
Jocken / gecken ende ſcheeren
Kan veel ſnoode ſtreecken leeren /
Wilt ghy 't prijckel gaen voor by/
Schuwt de geyle Boertery.

't Is niet ſonder Perijckel.

Een die met Boertery haer ſtadigh wil generen,
Die moet een vreemde ſtreeck dick laten door paſſeeren,
De Vryer die wordt ſtout, indien hy gecken magh,
't Is 't gene dat hy ſoeckt, het is de rechte ſlagh,
Dan gaet de looſe gaſt, en ſoeckt veel kromme wegen,
Quanſuys met geckerny, gelijck de Linckers plegen
Van ouden tijdt te doen, en ſoo 't haer niet bevalt,
Soo leyt men 't daer mee af, het is maer wat gemalt;
En ondertuſſchen lijdt een Maget duyſent laſten,
Wegh, wegh met geckerny, en met alſulcke gaſten.

L I E D E K E N.

Stemme : Nadien de Godd'lijckheyt.

Soet en de soetigheyt
Dat in 't minnen leyt
Mag zijn gebruykt in eeren
Geen soeter soet op aerd' /
Als de Min te hanteeren
Tot dat men is gepaerd'.

Maer als de Jeugt begint
En anders is gesint /
Ja heeft een wel-gevallen
In geyle boertery /
In geklap en in 't mallen/
Van sotte geckerny.

Dan treedt men uyt het
spoor /
Men geeft de Knegt gehoor
Om stout in vremde strecken
Gelijck de Linckers doen/
Die in geylheyt uyt breken/
Daer men' t niet soud' ver-
moen.

Dan wort de Vryer stout
Dat menigh Maget rout
Van gaender snoode grepen
Dan lijdt een Maget last /
O sy zijn soo geslepen :
Want menig daer op past.

Geck ende boertery
Maeckt dat de jongman vry
Onder een schijn van reden/
Het Meysjen overwint/
Ende stelt haer te vreden/
Als of hy haer bemint.

Soete Lief-kosery
Voegt hem daer mede by/
Men weet seer schoon te
spreecken /
Tot dat men 't Bloempje
pluckt /
En de fleur heeft gestreken/
En 't Meysjen is bedrukt

Maer 't is een valsch bedrogh :
Leert soete Nimphjes noch
Dit soet fenijn te schouwen ;
Hoe soet de Lincker queelt /
't Sal u namaels noch rouwen /
Als hy u eer wegh steelt.

Het is een eere voor een Maeght,
Die alle dingh in mate draeght.

ALLE dingen heeft ſijn mate
In het doen of in het late;
Alle dingh dat heeft ſijn merck
Zijn beſet en vaſte perck.
Hoort ghy Vryſters/ wilt hier leeren
En dit lesje tot u keeren:
Gaet doch nimmer als een ſlet
Slordigh / vuyl en gantſch beſmet;
Al te ſlordigh kan u deeren/
Niemandt ſal u willen eeren:
Yder ſal tot dit geſtel
Seggen dat 's een ſlorde-bel.

Bruyn en eerlijck dat magh weſen/
Dan ſoo wordt dit niet miſpreſen;
Als ghy houdt de middel maet
Dan ſoo blijfje van de praet.
Als een Maeght gaet uyt-ſteecken
Trots en moedig wil nauw ſpreecken/
En gaet proncken al den dagh
Meerder als haer ſtaet vermagh.
Daer ſal yder een van kallen
En geduurigh ſtaen en rallen/
't Is voor u de beſte wet
Niet te ſlordigh noch te net.

Middelmaet is Beſt.

Den een ſal met der daet het Proncken ſeer miſprijſen,
En ſal daer van met recht de waerheyt oock bewijſen,
Een tweede komter by, terſtondt ſoo wert geſeyt,
Wel Vriendt het ſlordig gaen dat is geen heyligheyt.
Slaet eens u oogen om, men vindt veel jonge Vrouwen,
Die oock met kleyne koſt haer konden netter houwen:
Siet, ginder komt een Maegt, wat is 't een ſlorde-bel,
Hoewel ghy 't proncken haet, wat dunkt u, ſtaet het wel?
Ick ſegh, 't is alderbeſt niet dapper uyt te ſteecken,
Een bruyn en eerlijck kleed heeft niemant op te ſpreecken.

LIEDEKEN.

Stemme: Sal ick noch langer met heete tranen.

HOE langh mijn Lief mijn Velt-Godinne/
Sal ick by nacht met haer gelupt/
Mijn leedt beweenen door het minnen/
En storten droeve traentjes uyt?
Sal ick met smaedt/ Noch langhs de straet
Aen al u Jeught gaen klagen tot een spijt/
Hoe strengh en straf dat ghy u minnaer zijt.
Ick gae veel nare nachtjes dwalen/
Op hoope van getroost te zijn/
Omtrent u deur soo gaen ick malen/
En min eplaes mijn eygen pijn;
Ick ben versot/ Ick wordt bespot
Van yder een/ die my dus treurigh siet:
Ach Lief! segh my/ waerom en mindt ghy niet?
Hoe kan u hertje doch verdragen
Godin/ dat ghy my dus versmaet?
Terwijl ghy schept een wel-behagen/
En houdt in als de middelmaet/
Hoe dan dus wreedt/ Of is't u leedt/
Mijn Ziels-Fonteyn/ mijn vreught en levens lust/
Dat ick u Min/ of leef met u gerust.
Ghy zijt Godin vol deught en zeden/
Dit is u pronck/ u schoon cieraet/
Ghy zijt gerust en leeft vol deughden/
En houdt in als de middel-maet/
Geen klappigh woordt/ Wert oyt gehoort/
Maer houdt u stil/ en leeft na redens wet/
In als zijt ghy niet slordigh noch te net.
Terwijl ghy Lief dus leeft in deughde/
En blinckt gelijck een helder licht/
Soo is mijn hoop de meeste vreughde/
Dat ghy noch sult voldoen u plicht/
En troosten mijn/ In dese pijn/
In dit verdriet en lijden al te groot/
O dat ick Lief magh sterven in u schoot.

Al ſmeeckt de Vrijer noch ſoo ſoet,
Let op ſijn gangh, en wat hy doet.

'T IS van overlangh beſchreven /
Dat een Maegt moet ſuyver leven
Eerbaer/ zeedigh/ ſtil en kuyſ /
Op de ſtraet en binnens huyſ.
Jonge Maegden wilt doch letten
Op u plicht / en op u wetten /
Wilt gÿ eerbaer zÿn geacht /
Zijt niet wulps noch onbedacht /
Weeſt voorſichtigh in het minnen /
Let geduurigh op de ſinnen
Van de Vryer / die u vleyt
Offer oock iets achter leydt.
Soete woorden kunnen krencken /
Daerom leert wat achter dencken /
Meenigh teer en ſoete Maeght
Heeft de vleyery beklaeght.
Is niet Thamar door het vleyen /
Door het ſmeecken/ door het ſchreyen
Van haer Broeder ſelfs behoort /
En als door gewelt vermoort /
En ſeer wreedt van hem geſchonden /
Als een Hoer noch wegh geſonden;
Uytgeſtooten/ onbekindt!
Daer ſy was een Koninghs Kindt.
Valſche-ſchijn van looſe ſtreecken/
Als 't aen Thamar is gebleecken /
Die ſoo droevigh heeft geklaeght
Wierdt geſchonden en verjaeght.
Siet alſulcke ſnoode ſtreecken
Gaender onder ſchijn van ſmeecken.
Liſten worden aengeleyt /
Om een handt vol ydelheyt.
Leert dan Maegden trouheyt pryſen
En de ſchuyners af te wyſen /
Op getrouheydt u verlaet /
Trouwe Minnaers noyt verſmaet.

't Baert niet als Klagen.

Ey trouwelooſe Prins, die door u valſche ſmeecken,
De Kroone van mijn Hooft onwaerdigh hebt geſlreecken;
Is dit getrouwe Liefd', die 't goedt met quade loont,
En door geen naer geklagh een Koninghs Kind verſchoont?
Geſchent, (eylaes!) waerom? door valſche ſchijn bedrogen,
Bedroogen valſche Prins, by wien dat geen medoogen
Noch liefd' gevonden wert: maer die een teere Maeght
Seer droevigh heeft verkracht, en wreedelijck verjaeght.
O ſchender van mijn eer! wee roover van mijn Kroone!
Elck ſpiegelt hier aen my, hoe dat de ſmeeckers loone.

TREUR-LIEDT.

Thamar klagende over de valsche Schenderye van haer Broeder Amnon.

Stemme: Ey Schoone Nimph, &c.

WAt droevigh lot komt my eylaes te vooren /
O trouweloose daedt?
Mijn Ziele smelt / en wil van droefheydt smooren /
Door schand' en groote smaedt /
Mijn suyvre Kroon is van mijn hooft gestreecken/
Mijn fleur is wegh / ick ben berooft /
Mijn schoone glants die is verdooft
Door valsche treecken.

2. Een Koninghs Kindt door valsche schijn bedrogen/
Een teere Maeght verkracht.
O valsche Prins / en sonder mede-doogen /
Ey hoort mijn droeve klacht!
Gedenckt doch eens / van waer ick ben gesprooten /
Denckt een-mael om u Vaders Huys /
Denckt aen de smaedt en 't bitter kruys /
My te verstooten.

3. O felle Prins! is dit getrouwe Minne /
Is dit u soet gebley?
Door valsch bedrogh een Maeght te overwinnen /
En door geen naer geschrey
Beweeght te zijn: Ach Broeder! 'k buygh my neder/
Laet my door smaet doch niet vergaen /
Neemt my in u genade aen /
Och keert doch weder!

4. Ach! wilt gy dan geen teere Maeght verschoonen?
Soo segh ick u adieu /
Verrader boos / en schender van mijn Kroone /
Gaet heen en weest bry schuw /
Ick ben bereydt te treuren al mijn dagen;
Maer ghy (O Prins!) sult in der daedt /
De straffe van dit boose quaedt
Hier namaels dragen!

Het

Her is een Lof oock voor de Jeught, Wanneer men Mindt in Eer en Deught.

'T IS een Maeght tot lof en eer /
Dat sy eerlijck gaet verkeeren
By haer Lief die sy bemindt /
Daer sy haer geneught by vindt.
't Is een ciersel al haer leven /
't Sal de Jeught een glory geven ;
't Is een Kroone voor een Maeght
Die haer altoos eerbaer draeght :
Wegh dan snoode minne-rancken
Die na geyle lusten sancken /
Schoon de Maget is bevrijdt /
d'Eerbaerheydt het niet en lijdt.
Meenigh isser door bedrogen ;
't Valckje dat is wegh gevlogen /
Als het lusjen is gedaen
Is men stiltjes wegh gegaen.
Meenigh zijn geworden Vrouwen /
Moeder / sonder opt te trouwen.
Dan soo wordt het na betreurt
't Geen soo meenighmael gebeurt.
Door veel soete Minne-treecken
Wordt het Bloempje wegh gestreecken /
En lijdt schade met der daedt
Eer men oock na trouwen gaet.
Vrindt en Moeder bey te samen /
't Schijnt een lof / wie sou hem schamen:
't Is nochtans een slecht gewin /
Houdt u eerbaer in de Min.

Eer voor Goudt.

Al wat de Liefde doet, men weet het te verbloemen,
Al gaet het soo wat manck, noch sal men 't Liefde noemen,
't Is Liefde voor en na : maer let eens op het endt,
Uyt Liefde wordt een Maeght al vleyende geschendt,
Men noemt het reyne Liefd' : maer niet met ware daden ;
Want door het soet gevley soo wordt een Maeght verraden.
Wegh schandeloos bedrogh, 't is beter dat men mindt,
En is tot ware deught en eerbaerheydt gesindt ;
Wie dat op dese grondt de Liefde soeckt te plegen,
Die sal in 't hert gerust en sonder quellingh leven.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme: O Schoonste Personagie.

ACh Lief! ick moet u klagen
Mijn smert die ick om uwent wil moet lijden /
Door veel bedroefde plagen/
Die my aen alle kant het hert doorsnijden /
Ick sucht en smeeck / Ick vley en spreeck
Soo lieflijck en soo aerdigh:
Maer ghy Godinne /
Ach mijn getrouwe minne
Gantsch onwaerdigh.
Ick sucht veel bitt're suchten /
Maer ach / ghy wilt het niet van my bemercken /
Tot u doen ickse vluchten /
Ghy siet het wel aen mijn verwonnen wercken /
Nochtans ghy zijt / En blijft altijdt /
Seer stuurs en straf van sinnen /
Ick kan 't niet myen /
Al proef ick seer veel lyen /
In het minnen.
In eerbaerheydt te minnen /
Dat is Godin mijn lust en hooghste vreugde /
Ghy kunt haest overwinnen
U tweede Ziel / door u roem-waerde daden /
O Lief eerbaer / Siet u Dienaer /
Met Knien neer-gebogen /
Wiens Minne-tranen
U soecken te vermanen
Tot medoogen.
Princesse wilt gedencken /
Wat Liefde doet / en wat sy kan uyt-wercken /
Wilt my een bloosje schencken /
Waer aen ick Lief u gunste kan bemercken /
Op dat mijn hert / Van al sijn smert
Gerustigh magh bedaren /
En my met vreughden /
Door Liefd' in waere deughden /
Mogen paren.

Wie

Wie Vrijers houd tot Tijtverdrijf,
Die haalt veel Laſter op ſijn Lijf.

Jeught vermaeck en tijdt-verdrijven
Staet noch veel om van te ſchrijven:
Duyſent kuurtjes/ wonder fijn /
Vindt men die geoorloft zijn;
Hier een loopje/ daer een ſtreekje/
Op het Veldt / of by een Beeckje/
In den avondt/ vroegh en laet /
Met een klucht of ſoete praet /
Dan met woorden/ dan met wencken/
Wie kan 't al-te-mael bedencken /
Wat de Jeught al niet en doet /
Daer de min wordt by gevoet?
't Magh in mate wel geſchieden/
Als het niet en wil bedieden /
Dat ghy die op u manier
Houdt alleen voor u playſier.
Schoon ghy ſiet veel minne-voncken /
Oogen die geduurigh loncken/
Op u ſchoonheydt ſoete Meydt /
Als u dick wordt aengeſeydt /
Door de Vryer / die van binnen
Is vol brandt/ en vol van minnen:
Echter ghy noch vaſt beſluyt /
Houdt het voor een ſotte kluyt.
Dat zijn ſnoode Maegde-ſtreecken
Die het vleyen / die het ſmeecken /
Van de Vryers hooren aen /
Laten 't voor een kluchjen gaen.
't Is een Maget aller wegen
Grootte ſchande die te plegen.
By 't voorgaende ick noch blijf /
Niemandt tot u tijdt-verdrijf.

Het Eynde dat is Quaet.

Wie dat van ſnappery en van de tongh wil blijven,
Die moet voorſichtigh gaen, geen kuuren oyt beſchrijven;
Daer is een oudt gebreck, indien men 't overweeght,
't Wordt by de jonge Jeught oock heden noch gepleeght;
Men houd om Tijt - Verdrijf verſcheyden Jong' Geſellen,
En die men aardigh weet met Veynſery te quellen,
Alleen maer uyt Playſier: En of de Vryer mint,
De Maeght die hoort het aen, en ſlaet het in de wint.
Wel Vryers let hier op, dit kan u licht gebeuren;
Maer Vryſters ſiet wel toe, ghy ſult het na betreuren.

L I E D E K E N.

Stem : Pronckje van de Maeghden.

Waerom Velt-godinne
Gaet ghy kromme wegen ?
Seght doch Herderinne /
Staet u 't Minnen tegen ?
Zijt ghy dan genegen
t'Aenschouwe mijn verdriet
En plagen / veel dagen /
Mijn herte / met smerte /
Gelijck ghy siet ?

'tHad een vast vertrouwe
Door u vriend'lijck weesen /
't Selschap ging ik schouwe
Om u Uytgeleesen :
'k Leefde sonder vreese /
De vrientschap is so groot :
'k Verheugde / met vreugde
Te rusten / met lusten /
Noch in u schoot.

Maer ick heb bevonden /
Tegens wet en reden /
Dat ghy t'allen stonden
Soeckt maer te besteeden /
Onder schijn van reden /
Met aardigh tijd-verdrijf :
Veel Nachjes / vol klagh-jes /
Bestede / ick mede /
Tot u gerief.

Nederlantsche Meysjes
Met u loose treecken /
Wilt ghy t'elcken reysjes
Door u Hooffse streecken /
Reyne Liefde breecken ;
En trecken meenigh hert
Door lusjes / en kusjes /
Seer gunstig / en kunstig /
Maer loont met smert ?

Dan sult ghy bevinden /
Dat men u sal leeren
Herten t' samen binden /
Suyver te verkeeren /
Dat u Converseeren
By yder Jonghman sijn /
Met vreughden / in deughden /
Heel zeedigh / en vreedigh /
Oprecht moet zijn.

Wie

Wie Vriend'lijck is, en meent het niet,
Dat is Vergift, en baert verdriet.

JOnge Maeghden wilt hier leeren/
Hoe ghy sult de Min hanteeren/
En voorsichtigh daer in gaen/
Blijft een weynigh stille staen:
'k Sal u hier een Lesje geven/
Hoe ghy sult in 't Minnen leven/
Wacht u voor een quaet gejach/
Houdt geen Popjes op het slagh.
Gaet geen snoo verkeerde gangen/
Wilt geen jonge vryers vangen/
't Is vergeefs by haer verkeert/
Als ghy geen van dien begeert.
Houdt geen Vryer ses of seven
Statigh een/ noch gaet niet streven
Dan met d'eene en d'ander quant
't Is u selven tot een schandt:
Wispelture en los van sinnen
Passen nimmer by het minnen:
Want de saeck niet wel en dijt/
Als'er meer als eene vrijt.
't Sal ten lesten u beswaren/
Laet het rommel-sootje varen:
Soeckt u vers of gene Vriendt!
Slaetse af die ghy niet miendt.

't Is slimmer als Vergift.

Het is een vals bedrogh, 't zijn snood en loose treecken,
Dat Maegden vriend'lijck zijn, doch met geveynsde streeken:
Wanneer een jonge Maeght vertoont een soet gelaet,
Uytwendigh voor het oogh, en anders in der daedt,
Dat is een boos Vergift: wegh, wegh met sulck gebroetsel,
't Beneemt de reyne Min sijn kracht en gantsche voedsel.
Dit laet ick nimmer toe, wie dat haer valsch betoont,
Die ban ick uyt het Hof daer Liefde wordt gekroont.
Let Maeghden wat ghy doet, wie soud' dit niet verveelen,
Ghy kunt door vriend'lijckheyt een Vryers herte steelen.

LIEDEKEN.

Stemme:

't Windeken daer het Bosch af drilt.

DRoevige Cloris / waer wilt ghy
Dwalen in u Dzhery ?
U gepeynsen /
En het veynsen
Van u Liefje Clorida /
Doet dat gy leeft noch op gena.

't Is maer een schijn / en anders niet /
Want u min die baert verdriet.
't Is verlooren /
U verkooren /
Toont voor 't oog een bly gelaet
Maer als gy siet/'t is losse praet

't Schijnt dat de Nimphjes haer geneught
Hangt maer aen een schijn van vreught /
En besteeden
Sonder reden /
Meenigh nachtjen al te los /
Houde veel vryers an in 't gros.

Daerom soo klaegh ick met verdriet /
Dat men dit van Clora siet /
Mijn beminde /
Herts - gesinde /
Daer ick so heb op vertrouwt/
En al mijn liefde op gebouwt.

Nimmermeer hadt ick dit vermoen /
Dat mijn Clora soo sou doen /
'k Ben verraden /
Want haer daden
Geven klaer getuygenis /
Dat al mijn hoop verlooren is.

Droevige traentjes stort ick nu /
Want mijn Herderin wort schu
Van haer Herder /
En loopt verder /
Clora Clora/ wachtje doch /
Vryers te vangen is bedrogh.

'k Sal het gaen klagen hoe men doet /
Aen de Saters 't vuyl gebroet /
Dat de Meysjes
t'Elcken reysjes /
Hier te Landt zijn schoon in schijn /
Maer dat het hert is vol fenijn.

Die sullen door haer listigheydt /
Even als men haer nu bleyt /
Soo besetten
In haer netten /
Menigh Dochter tot haer spijt/
Datse niet meer en weet gebrijt.

Die al te hoogh in Wapen ſtaet, Licht ſonder Trouwen heenen gaet.

VEEL ſoo ſiet men dit gebeuren/
Dat men liefd' en min gaet keuren
Naer het goedt/ en naer het geldt/
Daer wordt Liefde op geſtelt.
't Is een ſpoor / het is een baecken /
Geldt en goedt kan Liefde maecken /
Waſſer ſpecy / munt noch kruys/
Meenigh Vryer bleef wel t'huys.
Maer wat ſal ick hier af ſeggen /
Die ſijn ſaeck wil vaſt beleggen /
Houdt dan wijſlijck deſe voet /
Mint alleen niet om het goedt.
't Kon u tot een ſtrick gedyen /
Dat ghy moet geduurigh lyen /
Meenigh Dochter ſpijtigh leeft/
Om dat ſy veel ſchijven heeft.

Hoort hier Vrysters ! 't kan niet baten
Laet het niet gaen boven maten /
'k Hebſe eertijds wel gekent /
Die oock waren trots gewent.
Wie dat by haer quam te praten /
G'lijck van Goedt/ gelijck van Staten /
Dat was even ſtaegh haer ſangh.
Maer het nam een ander gangh.
Matigh rijck kon niet bedyen/
Die men woud' en quam niet vryen:
Deſe Vrysters al te ſtout /
Bleven daer door ongetrouwt.
Och ! daer quam niet een beminde /
Niemandt dorſt het onderminde /
Daerom Vrysters / wat ghy doet /
Niet te trots oock op u goedt.

Al te Trots dat is Quaet.

Als Liefde wordt gekocht met Geldt en met Juweelen ,
Soo magh men oock het Geldt wel met de Liefde deelen ;
Wie om het Geldtje mint , die vindt in dit geval
Niet meer als halve Liefd', of oock wel niet met al.
Een Maeght , die 't oogh alleen doelt op de ronde Schijven ,
Die ſal licht ongetrouwt , en ſonder Vryer blijven :
De Rijcke die blijft t'Huys , een ſlechte wil ſy niet ,
Waer door ſy op het leſt haer heel bedrogen ſiet ;
En blijft van alle beyd' in hare Jeught verſteecken ,
En ſchoon ſy namaels wil , de kans die is verkeecken.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme:
Blijdtschap van my vliet.

NU mijn Ziels-Godin
Siet op ronde Schijven /
Mijn getrouwe Min
Sal nu niet beklijven /
Want haer trotse roem
Is nu eerst gebooren /
Uyt des rijckdoms bloem /
Die sy heeft verkooren:
Want op hooge Staet
Sy haer ooghjes slaet /
Op een glory vol van schijn.
Ach haer soet gelaet!
Lieffelijcke praet
Is niet als het plagh te zijn /
Al de lieve lonckjes /
Al de Minne vonckjes /
Van mijn soete Velt-Godin /
Zijn nu bitt're dronckjes /
Al de prael / de pronckjes
Nemen 's wereldts Rijckdom in.

2. Soetertje waerom /
Waerom op-geblasen /
Waerom even dom
Om het geldt te rasen?
Moet u tweede Ziel
Om het geltje lyden?
Lief ick voor u kniel /
Wilt my doch verblijden.
Ach mijn soete Philida!
Neemt doch in gena /
Met medogentheyt aensiet
Uwen Clorida /
Die u vroegh en spa
Smeeckt met overgroot verdriet
Magh al mijn droevig klagen /
En al te strenge vlagen /
Al de wreetheyt / al de pijn /
Die ik door Liefd' moet dragen /
U dan behagen?
Om mijn lief weerom te zijn.

3. Lief soo ghy dus trots
U vertoont in 't spreken /
En blijft als een Rots
Die niet is te breecken /
't Mocht dan wel Matres
Namaels noch gebeuren /
Dat ghy / Ziels-booghdes /
Eensaem mocht betreuren /
Al u trotsheydt [illegible]aedt /
Midts ghy my versmaedt /
Al de vrientschap die men doet.
O verkeerde haet?
O vermomt gelaet!
Die nu steunt op 't aertsche goet.
Maer door u trots bedrijven
Sult ghy eenigh blijven /
Soo het u dan namaels rouwt /
Want om de ronde Schijven
Sult ghy niet beklijven /
Maer sult leven ongetrouwt.

Een Tong' die nimmer Swygen kan, Wort meest Gehaet van alle man.

'T ZYN heel sot en qua manieren /
Als een Maegt niet kan bestieren
Sulck een lidt / waer door men weet
In der daedt al haer secreet.
Dat sy tongh en mondt kan dwingen /
En vertelt vast alle dingen /
Met een onbedachte sin /
Aen haer Speelnoodt of Vriendin.
Die 't dan aerdigh weet te praten
By de buurt en langhs de straten /
Die soo maeckt het openbaer /
Dan werdt yder een gewaer /
Wat de Vryer hadt te seggen /
Hoe hy 't eerst wist aen te leggen /
Watter al is omgegaen /
En hoe dat de saken staen.
Zijn dit niet heel soete grillen /
Dat ghy met u tongh kunt stillen /
Van het geen ghy doet of laet /
Dat u eygen mondt u slaet ?
't Is te slecht ick moet het laken /
Dat men weet van al u saken /
Wijse Maegt / of Jongh-gesel /
Sulck een doen is Kinder-spel.
Wacht u van uyt school te klappen /
Weest een vyandt van het snappen /
Zijt ghy wijs / u tongh bestuurt /
Niet te klappen by de buurt.

't Is met Seggen niet te doen.

Het is een quaedt gebreck, oock by de jonge lieden,
Dat elders niet en magh een vreemde kuur geschieden,
Van Maeght of Jongh-gesel, schoon uyt een soetigheyt,
Of wordt stracks over straet by yder een verbreyt.
Geen Vryer magh'er nu schier by een Vryster komen,
Of 't wordt al mee terstondt op 't nauwste waer-genomen,
Men speurt malkander na, men sweeft in eensaemheydt,
En soo dat niet geschiedt, 't wordt over al geseydt:
De Vryster die vertelt 't beginsel en het ende,
Daer loopt de Vryer heen, men weet al sijn legende.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme: De schoone die my dus marteliseert.

WEch veynsery / wech achterklap /
Met al u trots fenijn /
Wech vleyery en quaet gesnap /
Met al u valsche schijn /
Waer reyne Liefde wordt gepleeght /
Daer moet ghy zijn ten eersten uyt-geveeght.
2. De Liefde verdraeght geen haet of nijt /
Sy is van goeden aart /
Oprecht / getrouw / met geen verwijt
Sy yemandt oyt beswaert.
O Liefde soet! waer dat ghy sweeft /
Hoe lieflijck zijt ghy die in Liefden leeft.
3. Twee Zieltjes in deught te saem gehecht /
Dat baert een soet geneught /
Twee har'jes met Liefde door-vlecht
Sijn van liefdens vreught /
Daer hoort men niet van eenigh quaet /
Noch by een Vriendt / of elders op de straet.
4. Het is voorwaer een slecht bedrijf
Te klappen over al /
Het zy dan Maeght / of 't zy Jonck-wijf /
Sy baert haer eygen val /
Sy neemt de Kroone van haer hooft /
Haer eygen glans en eere sy verdooft.
5. Hoort Vrijsters en Vryers wie dat ghy zijt /
Die u tot minnen stelt /
Voldoet u plicht en weest verblijdt /
U selven niet en quelt:
Bewaert u Tongh / swijght u secreet.
Ghy leeft gerust als niemandt van u weet.

Wie weet niet dat door valſe ſchijn,
Een Vryſter kan bedroogen zijn.

’t WOrt een Maegt niet toegelaten/
Om te ſpreecken/ om te praten
Al het gene wat ſy denckt/
Want het licht haer eertje krenckt;
Haer begeerte moet ſy zwijgen/
Of ſy ſal licht hinder krijgen.
Als een Vryſter openbaert/
En haer Liefde eerſt verklaert
Aen de Vryers ’t ſal haer ſchaden/
’t Quantje ſal hem licht beraden/
Als hy ſiet en klaer bevindt/
Dat de Maeght de Vryer mint.

Dan ſal licht het radt ombreyen/
’t Knechtje ſal van ’t Meysje ſcheyen/
Met een kus/ en anders niet/
Schoon de Maget lijdt verdriet.
’k Spreeck hier van de loſſe quanten/
Die daer zaeyen/ die daer planten
Op den acker van de ſchijn/
Die als Mereminnen zijn:
Die ſoo licht zijn als de pluymen/
Die op ’t leſt met ſchanden ruymen/
Blijft voor ſulcke ſoo geſint/
Laet niet blijcken dat ghy mindt.

Laet niet al te veel blyken.

Wanneer een jonge Maeght is vlijtigh in het ſpreecken,
Denckt om geen achter-klap noch om geen looſe treecken,
En praet al wat ſy denckt, en is ſchier ſonder gal,
Terſtondt ſoo houdt de Knecht de Meyt voor hallif mal.
Hy roemt het hier en daer, hy ſtrooyt het langs de ſtraten,
Al wat de Vryſter ſeydt, en wat ſy wiſt te praten.
Wech, wech, met dit geſchuym, het is een Boeve-jacht,
Let Maegden op dit ſtuck, en u voorſichtigh wacht.
Spreeckt met een wijs beleydt, hoe ſeer de Vryers loopen,
Houdt altijdt (wat je doet) een achter-deurtjen open.

L I E D E K E N.

Stemme:

Het glas van mijn geneught is afgeloopen.

KOmt Nimphjes/komt aen-
schouwt
Het beeldt der Minne/
Siet wat hem schuylend' houdt/
Siet eerst van binnen/
Hoe dat de loose schijn
Met duysent trecken/
Wanneer men is in 't net/
Van licht geloof beset/
Ons gaet begecken.

De pronckjes voor het oogh
Verblindt de sinnen/
Het licht geloof bedroogh
O Meereminnen/
Soo meenigh jonge Maeght/
Door schijn van reden:
Maer moesten naderhandt
Seer treurigh/ en met schandt/
Haer tijdt besteden.

De Vryers haer gedaent
Is vol van goethept/
Geen wegh wort soo gebaent/
Tot alle soethept/
Want haer Lief-koserp
Gaet boven maten/
In 't weesen over-soet/
In 't kussen overvloet/
En schoon in 't praten.

Maer als de over-schoone
Maeght
Haer gunst laet blijcken/
Dat sy weer-liefde draeght/
Dan gaet men strijcken/
Dan slaet men met de steert/
Als 't heeft gebleken:
Liefstaeligh in 't begin/
Op lest een Meeremin
Vol valsche streecken.

Hoort Vryers watje doet/
Wilt ghy bedyen/
Weest in het minnen soet/
Niet vals in 't vryen.
Lief-koost in ware deught/
Ghy sult verwinnen;
Maer Vrijsters wie ghy zijt/
Wacht tot de rechte tijdt/
Om weer te minnen.

Niet al te Goet, niet al te Quaet, Siet eerſt wie dat'er voor u ſtaet.

OOCK al ſoo kan men ſpeuren /
Datter valſche ſtreecken beuren /
Van de Vryers / die in ſchijn
Voor een tijdt als Minnaers zijn.
O ſy wetent ſoo te paſſen /
Om een Maget te verraſſen /
Als het Meysjen is bevraet /
Dan is 't dat men henen gaet.
Dan ſoo ſoecht men blauwe Bloemen /
Dan ſoo gaet men dit noch roemen
Dat de Trouw alleenigh hanght
Aen de Vryer / aen de quant /
Dit zijn loose Vryers netten /
Vrysters hier op ſtaet te letten /
Siet oock dat ghy niemandt went /
Voor dat ghy de Vryers kent.
't Is een goet het kan ſoo ſmeecken /
't Weet van alle looſe treecken ;
Vleyen / klagen / dat's haer luſt /
Ja ſy leven ongeruſt /
Waer een Maget is te vangen /
Daer na tracht men met verlangen /
O dat is een ſuycker ſoet /
Als men maer de luſt voldoet.
Wel op Vrysters / wilt hier leeren
Sulcke gaſten af te keeren /
Gaent geen weg / nog maekt geen ſpoor /
Geeft geen Vryers ſtracks gehoor.

't Is beter ongetrouwt.

Daer wordt noch meenigh Maegt bevonden in het minnen,
Die altijdt even nors en kluchtigh is van ſinnen,
Die ſonder oorſaeck ſnauwt, oock tegen yder een,
En laet geen kusjes toe, noch houdt haer noyt gemeen
Met d'een of d'ander quant, gelijck de Vrijſters plegen,
Maer toont haer even dwars, en loopt verkeerde wegen:
Indien het in der daedt ſoo uyt natuur geſchiet,
't Is Vryers alderbeſt, voor ſulck een Maget vliet.
Want ſtuurſheydt al den dagh dat baert een ongeneughde,
Een vriend'lijcke Vrouw is in het Huys een vreughde.

LIE-

L I E D E K E N.

Stemme:

Ick Min mijn Harder.

EEN stadigh wesen
Wordt seer gepresen/
Geen hooger deugde
Nog geen meerder vreugde
Voor een jonge Maegt/
O Nimphjes/ Nimphjes/
Die haer deugt saem draegt

Houdt in memory
Dees roem vol glory/
U soete oogen
Zijn van hoog vermoogen/
Kiest de ware deught /
O Nimphjes/ Nimphjes/
Soo leeft ghy in vreught.

Het soete smeecken /
Het vriend'lijck spreecken/
Van Jongh gesellen /
Die op hoop u quellen/
Niet geheel versmaet/
O Nimphjes/ Nimphjes/
Niet trots tegen staet.

Maer weest voorsichtigh/
De saeck is wichtigh /
Het soete minnen
Eyst wel rijpe sinnen /
Gaet in 't rechte spoor /
O Nimphjes/ Nimphjes/
Geeft straks geen gehoor.

Maer wilt met vreden
U tijdt besteden /
Niet trots hoovaerdigh /
Acht niemant onwaerdigh:
Want den eenen min /
O Nimphjes/ Nimphjes/
Brenght den ander in.

Geen straffe sinnen
Betoont in 't minnen /
Wilt niemant vergen /
Noch geen Vryers tergen/
Die met d'eene paert/
O Nimphjes/ Nimphjes
Is den ander waert.

Wie dat een ander ſteeds Beſpot,
Die valt wel licht in 't ſelve lot.

ALS men ſiet de jonge Jaren
Hoe de Jeugt in Deugt gaet paren
't Js is een ſoet en ſchoon vermaech/
Jnder daedt een fraye ſaeck.
Wie gy zijt/ wilt deugd'lijck minnen
Wacht u doch voor ſpotſe ſinnen/
't Spotten door een eerlijck quant/
Slaeter meenigh om de tant.
't Js van ouds oock ſeer miſpreeſen/
Soete klachten kan men leeſen
Van een wel-bekende Maeght/
Die het ſpotten hadt gewaeght.
Gingh ſy 's avonds om een wandel/
Spot en gecken was haer handel/
Wie men ſag 't was nimmer deegh/
Yder kreegh van haer een veegh.
Schimp en ſpot kan haer behagen:
Maer 't gebeurt na weynigh dagen/
Dat het radt eens omme-dreyt
En haer van de wijsheyt leyt.
Och / daer komt een kreupel Vryer/
Vol gebreck / een lamme Snyer;
't Wijſe Eyntje leyt op 't leſt
Al ſijn Eyers buyten 't neſt.
Yder wil dit Paer ſien Trouwen/
't Js de wijſte van de Vrouwen.
't Heeft met yder een geſpot /
Nu ſoo pronckt ſy met een ſot.
Yder roept en klopt in d'handen /
Nu is wijs-hooft heel tot ſchanden.
Wilt ghy loffelijck zijn bemint /
Zijt tot ſpotten niet geſint.

Met eygen Spot na Bedt.

Het is een ſlecht beleyt dat Maeght of jonge Vrouwen
Haer plicht (alſoo 't behoort) niet konnen onderhouwen;
En datter nauw een quant of Jongman is bekent,
Die van haer ſpotterny blijft vry en ongeſchent.
O tong, ô ſpotſe tong? die d'and're ſoeckt te ſchaden,
Denckt vry dat ghy u ſelfs met laſter ſult beladen,
Gelijck ghy heden ſiet, nu Teuntjen is de Bruydt,
De Jongens langs de ſtraet die geyen haer ſchier uyt.
Dus gaet het dickwils toe met veel neus-wijſe Vrouwen,
Die met haer eygen ſpot noch moeten gaen te trouwen.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme:

De Mey die ons de groente geeft.

Ofte:

Hansje sneed het Kooren, &c.

DAER is op straet
Een groot gelaet
Nu Elsje gaet te trouwen
Elck een kijckt uyt
Na dese Bruydt/
De wijst' van al de vrouwen
Geen nieuw jong paer
Wie dat het waer/
Sy wister op te spreken/
Sy leyde uyt
Met kort besluyt/
Een yeder sijn gebreken.
Geen Vryer quam
Die sy vernam/
Al was hy nog so aerdig
Al hadt hy stof
Van eer en lof/
Te spotten was sy vaerdig
Niemant/ hoe rijck
Was haers gelijck/
Al waert de alderbeste/
Hoe schoon in schijn
Dat hy mocht zijn
Sy spot met hem op 't leste.

Maer als ghy siet
Wat na geschiet/
Daer komt een slegte jorden
Sy wordt berecht/
Een kreupel knecht/
Is Elsjes Lief geworden.
De wijse Hen
Leydt uyt de Ven/
Nu kijcken alle oogen
Op dese Kroon/
Van spot en loon/
Siet/ Els is nu bedrogen.
Dus is 't wel eer
Gegaen met meer/
Met vryers ende maegden/
Die op het lest/
Noch met de rest
Haer spotterny beklaegden.
Het is een sot/
Die hem met spot/
Met schempen gaet generen
Het is te slecht/
Van Maegt of Knegt/
Het blat kan omme-keren.

Als Deught beneffens Rijckdom gaet,
Dan is 't dat Rijckdom onder ftaet.

ALS men wil van deugden fpreken
Neffens Rijckdom/ 't wort geleken
By het licht dat helder fchijnt/
Dat de duyfternis verdwijnt/
Even foo moet Rijckdom wijcken/
Voor de Deugt moet fy bezwijcken:
Deughtfaemheyt dat is het licht
Daer het al te mael voor zwicht.
Deught is meer als Gonde Schijven/
Deught die fal beftendigh blijven/
In het kruys en in 't verdriet/
Daer de Rijckdom gaet te niet.
Rijckdom dient al meeft de werelt/
Rijckdom is foo fchoon bepereit
Met een gulden Roofen hoet/
Die des werelts luft voldoet.
Rijckdom fal na hooghmoet trachten/
Rijckdom fal de Deught niet achten/
't Meerendeel van 't rijck gefin
Gaet den breeden wegh al in.
Vryfters foo ghy kunt in 't minnen
Deught of rijcke fchat gewinnen/
Siet niet op een hoogh geflacht/
Van een Rijcke/ noch fijn pracht.
Laet u oogh alleen niet doelen
Op het geldt/ het is maer woelen
Met de Rijckdom/ 't is heel mis/
Als 'er oock geen Deught by is.
't Is maer flooven/ 't is maer ploegen
Rijckdom geeft doch geen vernoegen/
Wilt ghy zijn te recht verheught/
Slaet u oogen op de Deught.

Deught baert Zegen.

De Rijckdom en de Deugt zijn beyde Godes zeegen,
Die door fijn milde hand van boven werd verkreegen.
Maer als ick een van beyd' magh hebben na mijn luft,
Soo grijp ick na de Deugt, die geeft een beter ruft
Als oyt de Rijckdom doet, die kan des Heeren wercken
Als met een rijp verftand geduurig recht bemercken.
De Rijckdom die verheft, (als Salomon oock feydt)
En maeckt een trots gemoet, en baert hoovaerdigheydt.
Indien ghy leven wilt geruftig en met vreugden,
Houdt Salomons Gebed, en fiet meeft op de Deugden.

LIE-

LIEDEKEN.

Stem : O ongeluckige dagh.

WAEN magh mijn Liefste zijn?
Mijn zieltjen is vol pijn /
Door 't missen van haer soet aenschijn /
Waer blijft mijn Ziels-Godin soo langh?
't Vertoeven maeckt mijn herte bangh.

2. Of soud mijn waerde Bruyt
Wel maken een besluyt /
En zien na 's werelts rijckdom uyt?
En laten in de duysternis
De deught / die soo gepresen is.

3. O Gulden Son! verklaert /
Verklaert en openbaert /
U lief! die nu seer is bezwaert /
De stralen van u soet gezicht /
Dat is mijn troost en eenigh licht.

4. O pronck van 's werelts vreught
Wat zijt ghy voor de deught /
Een Vyandt vol van ongeneught:
Ick vrees hier in mijn eenigheyt /
Dat haer de Rijckdom heeft verleyt.

5. Ach Ziels Fonteyn! ick wacht /
Ick wacht met droeve klacht /
Lijdtsamigh tot de nare nacht /
De hoop is troost in lijdens noodt;
Want trouwe Liefd' gaet in de doodt.

6. Den Hemel die ontsluyt:
Ick roep van blijdschap uyt /
Daer komt mijn lief / mijn waerde Bruyt /
Die in dit droevigh ongeval
Mijn Zieltje haest vertroosten sal.

7. Daelt neder uyt den Throon /
En set een gulden Kroon
Op mijn Liefs hooft / haer tot een loon:
De Rijckdom / Staet en pracht versmaet /
Die met de deught na d' Hemel gaet.

Te langh geveynſt, en is niet goedt,
Als Deught en Trouw de Liefde voedt.

ALS het uur-werck is verloopen
Dan ſoo heeft men niet te hoopen
Na geſpel of Klocke ſlagh /
Dan ſoo hoort men geen gewagh ;
Handt noch Wijſer kan hem wende/
't Is gedaen / het is ten ende /
't Geeft een teecken voor gewis/
Dat het af-geloopen is.
Even ſoo is 't oock in 't minnen/
Twee gelieven een van ſinnen /
Is ſoo veel / dit wel-verſtaet /
Dat de Klock niet meer en ſlaet/
Dat men dan niet meer moet veynſen
Met gedachten / met gepeynſen.
't Is voorwaer een groot verdriet
Als men blijck noch teycken ſiet
Van de liefd' / en als een Maget
Onder ſchijn haer Minnaer plaget
En door veynſery haer houdt
Om te leven ongetrouwt.
Sulke Vrysters moet men ſchouwen
Die de liefde binnen houwen /
Vryheyt wort een Maegt verleent
Aen de Vryer die haer meent.
Als de Liefde wordt bevonden /
Dat hy komt uyt 's herten gronde/
Dat hy goet is en oprecht /
Met getrouwheyt door gevlecht.
Laet dan vry het veynſen varen/
Dan ſoo meughje t'ſamen paren.
Tot beſluyt wordt u geleert /
Op het leſt ſoo conſenteert.

Het Slot is de Trouw.

Het ſoet dat in de Min een Vryer komt te vooren,
Dat is alleen de Hoop, die namaels wordt gebooren,
Door hoop wort hy getrooſt, door hoop wort hy gevoet,
De Hoop die maekt hem ſterk, en geeft hem goede moet.
De Hoop kan in de Min een ſoete vreugde baren,
Wie vrijt'er die niet hoopt om met ſijn Lief te paren?
Het Hoopen duurt ſoo lang tot dat men is de Bruyt,
Als 't Hoopen is gedaen dan is het Vryen uyt,
Dan is het ſpel ten end', dan gaet men om te Trouwen,
Dan moet men het gejagh van jonge Lieden ſchouwen.

LIE-

LIEDEKEN.

Stemme:

Cupido onlanghs geleen.

HET veynsen by Min
Is noodig in 't begin
Wonder soet
Werdt gevoet
Menigh Vryer /
Op hoope van gewin.
Sijn hoop die maeckt hem
sterck /
Op hoop is al sijn werck
Sijn geneught /
En sijn vreught /
Ja sijn leven
Hangt aen sijn ooge-merk.

Maer niet te bitter zijt /
Want als 'er wort gevrijt /
Met een vreught /
In de deught
Laet u raden /
Of 't Liefje raeckt gy quijt
O soete Nimphjes soet /
Het veynsen is wel goet:
Maer te langh
't Valt te bangh /
Voor de Vryers /
Op 't lest ontvalt de moet.

Dan gaet de Vryer deur
En neemt wat ander veur /
Schoon de Maeght
Haer beklaeght /
Sy moet lijden /
Al leeft sy vol getreur.
Het is dan al te laet /
Wanneer de Vryer gaet /
Jonge Jeught
Wilt ghy vreught /
Gaet voorsichtigh /
Na klagen niet en baet.

Uyt dese veersjes leert /
Hoe dat het licht verkeert
Is 't u wil /
Staet niet stil /
Toont weer liefde /
Op 't lest soo consenteert.
Wenst ghy te zijn de Bruyt
Soo maeckt een sterck be-
sluyt /
Als de Knecht
Gaet oprecht
In het minnen /
Soo blust het veynsen uyt.

Avon-

Avontuurlijke Vrijagie,

Gestelt op de Persoonen van

CORIDON en SILVIA.

Liefde drijft de Jeught tot Minnen /
Liefde kan het al Verwinnen.

WAnneer men wil van Liefd', of van haer kragten spreken
Sy dwingt ook d'aldersterkst', kan stalen sloten breken,
Al wat sy door geen kracht na wensch ter neder velt,
Dat doet sy met practijck, en door een soet gewelt.
De liefd' is wonder vreemt, sy kan een strijt verwecken:
Indien men al het Volck mocht by malkander trecken,
Daer wiert, al eer men 't docht een Leger geformeert,
Van veelderley fatsoen, van al wat ghy begeert,
Persoonen soudt ghy sien die goude Kroonen dragen,
Die desen Leger-dienst haer lieten wel-behagen;
Geen Koninklijcke Throon en wert als dan geacht,
Wanneer de Liefde bloeyt en staet in volle kracht.
Men hoefde geen Trompet noch Trommels om te roeren,
Maer slechts in een Banier de Maegden-Lely voeren.
Al wat de name droegh maer van een vry Gesel,
Al was hy als een Leeuw, en vry al bijster fel,
Al was hy wonder stuurs, belemmert in het spreecken,
Al was het Lichaem vol van vlecken en gebreecken,
Al was hy hoog gebult, en 't oog al scheluw sagh,
Al stondt de trony nors, ja oock den gantschen dagh,
Al was hy blindt en doof, al ging hy op twee krecken,
Noch evenwel soudt 't hert sich na de Liefde trecken:
Geen pot en is soo scheef, daer past een decksel op,
Soo wel op slechte aerd' als op een Gouden kop.

Den kreupel ſou ſoo wel ſijn Lief jen konnen vinden,
En in den Echten-bant te ſamen hem verbinden:
Dan als een friſſe Helt, die ſijns gelijcke mint:
Want waer de liefde woont, daer zijn de minnaers blint.
De Liefde heeft gebracht, dat Keyſers door het minnen
Volkomen zijn verlieft op ſlechte Herderinnen,
Dat Steden zijn verbrant, Geſlachten uyt-geroeyt,
Gevangen wegh gevoert, met ketenen geboeyt:
Exempels al te veel, wat wil ick meer ophalen.
Siet maer in onſe Land en binnen onſe palen,
Wat datter omme gaet, ghy ſult in overvloet
Veel vreemdigheden ſien, wat dat de liefde doet.
Hier binnen onſe Stadt daer ſult ghy Minnaers vinden,
Die om het ſoete Lief wat vreemts haer onderwinden;
Den een die loopt en dwaelt gelijck een ſlechte ſul,
Den ander ſtelt hem aen als waer hy ſot en dul:
Om dat hy na ſijns wens ſijn Lief niet kan bekomen,
Is 't Hooft een muyſe-neſt, en vol van ſotte dromen.
Een darde ſmockt hem op, en is geſlepen gauw,
Gaet altijt in ſijn Fulp en treet gelijck een Pauw.
De vierde ſtaet en pocht, en ſeyt: het ſal haeſt blijcken,
Allenigh door ſijn goet ſal hy het Meysje ſtrijcken.
De vijfd' gaet trooſteloos, al waer hy hallif doot:
De reſte die ſoeckt liſt omtrent der Maeghden-ſchoot,
Om door een ſoet practijck de liefſte te gewinnen:
Summa in 't kort geſeyt, veel vreemdigheyt in 't minnen,
De Maegden ſtaen verſtelt, en weten dickmael niet,
Hoe 't bloemtjen is gepluckt, of hoe het is geſchiet.
Een ander ſoete Maeght die weet het ſoo te maken,
Oock tegen Ouders wil, om aen het Lief te raken,
Sy ſtelt een ſoete leus, en wens te zijn de Bruyt,
Sy laet hem achter in, en tot een veynſter uyt,
Ja dat men 't al-te-mael perfect u kon beſchrijven,
Wat of de Liefde doet, en wat ſy kan Bedrijven.

Chronijken waren vol. Oock meenig oog dat valt
Op ſchoonheyt en op deugt, en op een braef geſtalt,
En als 'er dat al is, dan zijnder juyſt geen Schijven ;
Soo dat na Ouders raet de Trouw moet achter blijven.
Als liefd' dan word benaut, ſo toond hy eerſt ſijn kragt,
Dan werd de Liefde ſterck, en na wat anders tragt,
Dan werkt men na de luſt, dan ſoekt men vreemde ſtreken,
Dan weet men heymelijck malkander aen te ſpreken.
O dan is in der daet de Liefd' een wonder ding !
En werkt oock in de jeugt ſtraks veel verandering,
Als 't hert ten weder-zijd met Liefd' is in genomen,
Dan gaetme by de grond, dan ſpreektme ſonder ſchromen
Dan weet een Jong Geſel te toonen met der daet,
Hoe dat hy is geſint, en hoe het met hem ſtaet,
Al wat het Meysje wil, dat ſal de Vryer prijſen,
Hy ſal ſijn ſoete Lief volkomen gunſt bewijſen.
De Vrijſter wederom ſal met een ſoet gelagh
Vertoonen even ſtaeg, wat of de Liefd' vermagh.
Veel kuurtjes wonder ſoet ſal elck van ander ſpeuren,
Het dient niet al geſeyt, en wat 'er kan gebeuren ;
Daer Liefde kragtig is, daer durf men veel beſtaen,
Twee Liefkens eens geſint wat wort 'er niet gedaen ?
De Maegt in dit geval die laet haer licht beleſen,
Soo Liefd' oprechtig is, 't en kan niet anders weſen,
Al druckt het lijden ſwaer, al is de laſt vry groot,
Getrouwe Liefd' ſtaet vaſt tot midden in de doodt.
Dit ſiet ghy menigmael, 't is onlangs noch gebleken,
De Vryer die ſoeckt liſt ſijn Lief te mogen ſpreken :
't Was onſe Coridon een dapper geeſtigh quant,
Die op een Avond-ſtond ſijn tweede Zieltje vant.
Sijn lieve Silvia, dien hy ſeer heus begroete,
Soo ras hy haer ſagh, of als hy haer ontmoete.
Hy door de ſoete Min geduurigh ongeruſt,
En leeft niet als hy plagh, en heeft geen ander luſt,
Als by de Jonge Maeght te mogen conferceeren,
Hy kan haer ſoet geſicht oock niet een uur ontbeeren;

Waer dat hy wend of keerd, hem sweeft het wesen na
Van sijn Beminde Lief, sijn soete Silvia.
De Maget wederom is nevens hem beladen,
Haer Zieltjen (ach) dat leyd vast in de Min te baden,
Sy koestert even staegh haer in den gulden Son,
De stralen van haer Lief, van haeren Coridon,
Die doen een aardigh root by wylen boven prangen,
Die geven menigh blos op hare teere wangen,
Wanneer als Coridon hem by de Maegt vertoont;
't Schijnt of den Hemel selfs van binnen in haer woont,
Soo vroolijck staet haer mond, de Maegt is op getoogen
Voor seker Coridon die siet het aen haer oogen.
Sy toond een bly gelaet, sy geeft een soete wenck,
't Welk hem seer wel gevalt, en geeft een na bedenck,
Dit duurt een lange tijd, dat dese Jonge Lieden
Haer sonderlinge gunst malkander steeds aenbieden,
Dat Liefde word geteelt, en langhs hoe meerder groeyt
En als een rijcke stroom geduurig overvloeyt,
Ja klimt in sulck een graet, dat Coridon mits desen
Niet denckt, of Silvia die sal sijn Huys-Vrouw wesen,
Sijn eenigh Bed-genoot, sijn troost en toeverlaet.
Daer op soo maeckt de quant voor al een vaste staet,
En uyt de jonge Maeght daer kan de Vryer speuren,
Dat hy niet anders heeft, of 't sal alsoo gebeuren,
Uyt haer Lief-koosery genoegsaem hy besluyt,
Dat Silvia sal zijn met Coridon de Bruydt.
De Liefd' in dese twee die werckt veel soete kuuren,
Elck wenst vast by hem selfs, 't en sal niet langer duuren,
Daer sal een Harder zijn, die door een blijde Trouw
Haer t' samen voegen sal tot Man en Echte Vrouw.
Terwijl den Jongeling geduldig was in 't hoopen,
Soo is 'er tusschen beyd een kleyne tijd verloopen:
En naer een weeck of twee soo rijster een gerucht,
Dat gaet door al de Stad, en vlieght tot in de Lucht,
De Fama gaet het snel door al de straten blasen,
De Jeught die woelter van, men hoord de Lieden rasen

Van ſulck een vreemden ſtuck, en naer de tijdingh luyt,
Soo is 't dat Silvia is ſekerlijck de Bruyt,
Niet met haer Coridon: maer met een ander Joncker,
Die heym'lijck by de Maeght gekomen is in 't doncker:
Die meerder ſchijven heeft, die pluckt het roosjen of,
Die wert een Maeghden-krans gevlochten tot een lof.
Maer eer een dagh of twee ſoo komt het mee te weten
De lieve Coridon, die kan dit niet af meten,
Hy ſtaet'er op en peynſt, onſeker van dit werck,
Hy denckt ten kon niet zijn, de liefd' is al te ſterck,
Ick weet oock, dat haer hert met al haer gantſche zinnen
Met kracht genegen zijn, om Coridon te minnen,
En leeft als in een brant. Ick weet, dat in der daet
Haer Liefd' volkomen is; daerom 't is loſſe praet,
't Is maer een ſnoo gerucht, wel waerom dan t'onvreden,
En noodeloos getreur? ick weet, 't en heeft geen reden.
Dus trooſt hem Coridon in ſijn geliefde min,
Maer watter omme-gaet, de praet die kanckert in,
Men ſeyt het voor gewis, noch vele daer by voegen,
Dat ſulcks met Ouders wil en met een vol vernoegen
Voor vaſt beſloten is: daer wort noch by gedaen,
Dat elck de Vryſter prangt en raet het trouwen aen,
Dat d'Ouders alle beyd' haer dwingen om te trouwen,
En dat haer Silvia van Coridon ſal houden.
Dat is den ouden praet, en gaet geduerigh voort,
't Wert by de jonge Jeught aen alle kant gehoort,
't Schijnt of het waerheyt is; want naer een weynig dagen,
Een yder weet het klaer, men hoeft niet meer te vragen,
Want naer den ouden wijs: de Koſter roept het uyt,
Te midden in de Kerck, wie datter is de Bruyt,
En wie den Bruygom is; de lieden zijn verwondert,
Het is een nieuwe maer, en klinckt als of het dondert.
Elck ſpreeckt van Coridon, hoe dat hy is miſleyt,
En dat het wonder is, dat ſoo de Vrijſter ſcheyt

Van

Van ſulck een aerdigh quant, die ſy ſoo ſterck beminden,
Dat ſy haer openbaer by Coridon liet vinden.
Nu naer het dard' gebodt, een yder ſiet het aen,
Hoe prachtigh Silvia naer trouwen is gegaen,
En hoe ſy wederom van trouwen is gekomen,
Hoe ſy wort in-gehaelt, en by der handt genomen
Van haren Bruydegom, die onder het geſanck
Van veelderley Muſijck, en ander ſoet geklanck,
Sijn Bruyd eens heuglijk kuſt, en treet haer wacker veur,
En leytſe voor het leſt tot binnen in ſijn deur.
Terſtont ſoo volght daer op een ſoet en aardig ſpelen,
Een lieffelijck accoort, veel Stemmen die daer quelen,
En deftigh op de maet een Deuntjen ſingen uyt,
Ter eeren van de Feeſt en van de jonge Bruyt.
Wanneer de melody noch was op 't alderbeſte,
Terwijl daer wiert geſpeelt, ſoo komt daer op het leſte
De lieve Coridon mee treden by den hoop,
Hy ſiet daer al 't geſtel, 't gekriel en al 't geloop,
Hy ſpeurt aen yder een (al ſchijnent vyſe dromen)
Dat Silvia ſijn Lief is uyt de Kerck gekomen,
En dat ſy is getrouwt, hy hoort het met verdriet,
Hy ſiet het heden klaer, en noch gelooft hy 't niet.
Hy denkt vaſt by hem ſelfs, hoe kan dit doch geſchieden,
Daer Silvia noch korts haer gunſt my quam aenbieden,
Van wie ick menigh kus uyt vryigheyt genoot,
Als ſy met ſoet gelach haer roode lipjes boot;
En daer ſoo menig nacht is door de praet verdwenen,
Die ons op 't alderlangſt maer ſlegts een uurtjen ſchenen,
Den Dageraet quam aen, al eer ick omme-ſagh,
De tijt die viel te kort, ick ſcheyde met den dagh.
Dit is ſoo dick gebeurt, O Silvia! beminde,
'k Geloof het nimmermeer, ſoud ick u ontrou vinde,
Het is onmogelijck, veel eerder ſal de Maen
Met al het Hemels Licht geheel verdonckert ſtaen.

Veel eerder ſal de Son ſijn held're glans verlieſen,
Al eer mijn Silvia een ander ſou verkieſen,
Haer Liefde ſtaet te vaſt; ſy heeft oock dick geſeyt,
En ſwoer als met een eed, ick ſal in eeuwigheyt
Soo langh ick aeſem ſchep u nimmermeer verlaten,
Al ſoude my daerom de gantſche werelt haten.
Veel eerder ſal de dood my brengen in het Graf,
Al eer ick u mijn Lief oyt trouweloos begaf,
Hoe kan het dan geſchien, dat Silvia ſou trouwen,
En brengen Coridon eylaes in duyſent rouwen?
Ick ſeg, ſoo 't waerheyt is, onwaerdig dat ſy leeft,
Dat Silvia haer Lief ſoo haeſt verlaten heeft.
Dus ſtaet de Jongelingh en gaet vaſt overleggen,
Hy ſiet de waerheyt ſelfs, hy weet niet meer te ſeggen:
En naer een kort bedenk, de Vryer die gaet heen,
Hy treurt een lange tijd, en is niet meer gemeen
Met iemand van de Jeugt, hy laet de Vryſters varen,
Hy wil hem nimmermeer met yemand anders paren,
Hy wil geen ſchijn van Liefd', noch veynſery beſtaen:
Gelijck als Silvia hem valſlijck heeft gedaen.
Het is een ſnood bedrog, wanneer een Maegt laet blijken
Als of ſy weder Mint, maer gaet ten leſten ſtrijken,
Wanneer de Vryer meent, dat hy ſchier Trouwen ſal;
Dat dan de Vryſter ſpot, en ſeyd het is van 't mal,
Men hoord al ſulk een wigt aen Venus Kaek te ſtellen
Tot ſpot van al de Jeught, en van de Jongh Geſellen.
Dit is het eygen ſtuck, dat Coridon gebeurt,
En waerom dat hy ſucht, en ſtadig leyt en treurt,
Hy gaet dan op de wegh, dan in de Boomen dwalen,
Hy gaet in eenſaemheyt, inwendigh dapper malen.
Hy peynſt ſoo menigh werf, wat of hy ſal beſtaen,
En wat in dit geval voor hem nu dient gedaen,
Geen vreugt nog ſoete luſt en kan hem meer vermaken
Hy ſchuwt de jonge Jeught, hy wilſe niet genaken.
Hy gaet op ſeecker tijd, daer niemand op en dacht,
Alleenigh op het Veld, en ſtort aldus ſijn klacht:

O soete Silvia! hoe ben ick nu bedroogen,
Alleen door 't soet gelach, en 't loncken van u oogen,
U vriendelijcke mond die heeft my soo verleyd,
Dat ick al mijn secreet u rond uyt heb geseyd,
Ick heb geen eenig woord ook kunnen achter houwen:
Vermits mijn hoope was met u Godin te Trouwen;
Ick heb uyt puure Liefd' gestreelt, gevleyt, gesmeekt,
Waer van mijn Zieltje noch tot overtuyging spreekt,
Dat ick niet heb bestaen, noch niet heb onderwonden,
Als dat uyt Liefde quam, gevest op vaste gronden.
U daet (ach Silvia!) en kon niet zijn mispresen,
Indien ick maer alleen mijn Liefd' u had bewesen,
Soo ick aen d'eene zijd mijn Liefd' u had betoont,
Soo waert ghy heden vry, en bleef van my verschoont.
Maer Lief gedenkt doch eens, wat zijnder soete reden,
Wat is 'er al gevley, vol smeekende Gebeden,
Geschied aen weder zy, wat dient 'er niet geseyt;
O Silvia! ick swijgh, ick swijgh, de vryigheyt,
Die ick soo menighmael, en ghy aen my betoonde,
Daer ghy met weder Liefd' mijn lieve Zieltje kroonde:
Hoe dickmaels hebt ghy my u hoogste troost genoemt,
En van u snelle brand en weder-liefd' geroemt.
Had ghy in dese strijd geen weder-liefd' gedragen,
En my beleefdelijck met reden af-geslagen,
En had u steeds getoond als een die niet en mint,
Of dat ghy niet met my te Trouwen waert gesint:
Soo quam de schuld op my: maer valsche melodyen,
Hoe schoon de Maget spreekt, dat geeft op 't end een lyen,
Om dat ghy in de Min waert in gelijcke graet
Met my, ach Silvia, dat maeckt u saecke quaet;
't Is wonder dat soo haest u herte kan verkeeren,
En dat ghy noch met vreugt u Lief soo kunt ontbeeren.
Terwijl dat Coridon uyt stort sijn droeve klacht,
Soo valt hem daer terstond wat seltsaem in 't gedacht,
Hy breekt van 't klagen af, en stelt hem selfs te voren
Dewijl dat met der daet sijn Liefde gaet verloren.

En dat hy heden is in ſulck een ongeval,
Dat licht ſijn leven lang hem eeuwig rouwen ſal,
Hy ſtelt hem deſe voet om alles te vermijden,
En al de werelts vreught en wellust af te ſnijden.
Om eenſaem ende ſtil, en na des Heeren Wet
Te leven ſoo 't behoort, dat heeft hy vaſt geſet.
Hy peynſt noch andermael, en is 'er in te vreden,
Om elders hier of daer in ſulck een plaets te treden,
Al waer men niet en doet als na des Heeren Woort,
Staeg beſig in 't gebed, en wat'er toe behoort,
Daer noyt geen vreemt gewoel van ſotte Jonge Lieden,
Noch van Lief-koſery, of geyle min geſchieden,
Dat is ſijn eenigh doel het geen dat hem behaegt.
Hy kieſt een Klooſter Huys nu voor een jonge Maegt,
Hy wil ſijn Vaderland en al ſijn vreugde derven,
In 't Klooſter daer ſoo wil hy leven ende ſterven.
Dit duurt een kleyne tijt dat hy vaſt droevig gaet,
En 't wijl de Vryer treurt, ſoo komt 'er weer een praet,
Een praet men weet niet hoe, dat Silvia het trouwen
Heeft ſonder liefd' beſtaen, en heeft al duyſent rouwen,
Hoe datſe door de raet van d' Ouders is beſet,
En datſe treurig leeft, men weet niet wat haer let.
Dit komt met ſnelle ſpoet ſtracks Coridon ter ooren,
Die ſulks nog met geneugt en blijtſchap kon aen hooren:
Wat heeft den Jongelingh in dit geval gedaen,
Hy is verſcheyden mael voor by haer deur gegaen,
Hy ſiet de Jonge Vrouw, en groet ſijn uyt geleſen,
Maer ſtracks kon Coridon iets mercken aen haer weſen,
Haer ſuyver aengeſicht, dat blanck was ende teer,
Dat wert gelijck een roos als ſy hem ſagh van veer.
Daer ſag men deſe twee haer oogjes bey verklaren,
Die van malkander noch niet vreemt van liefde waren,
Hy ſagh haer roode mont, haer vriendelijck gelach,
Hy vont het al te mael noch even als hy plach.

Hy denckt terstont te rug, en om voor-gaende wercken
In 't kort geseyd, hy kon de oude Liefd' noch mercken;
Soo menigmael als hy gaet wand'len over straet,
En sy de Vryer siet, verandert haer gelaet.
Sy siet hem stadig aen, hy weet daer uyt te lesen,
Dat oock de jonge Vrouw eens by hem wenst te wesen,
Hy gaet in eerbaerheyt oock op den klaren dagh,
By zijn gewesen Lief, dat yder een het sagh:
Hy spreeckt de Juffer aen en met beleefde reden,
Een uurtje twee of drie sy haest daer mee besteden,
Daer gaet een soete praet by dese twee Persoonen
Seer heugelijcke om, die noch al gunst betoonen,
Daer seyt men met een woort, gelijk gy denken meugt,
't Beginsel en het end' en al de soete vreugt,
Die elck van ander kon door Liefde licht verkrijgen,
En wat 'er wierd verhaelt dat sal ick voorder swijgen.
Dus saten dese twee oock meenigmael by een,
Wiens herten door de Liefd' schier waren als gemeen,
Maer wat daer omme ging was eerbaer en met reden,
Bequaem en wel geschickt, in reyne tucht en zeden:
Alleen soo was'er dit het welck haer meest berout,
Dat sy met Coridon niet was uyt Liefd' getrout.
Dit onderling versoeck verheugt haer alle beyden,
Maer 't Hooft van Silvia dat deed haer dickmael scheyden:
Soo ras haer eygen Man present was of omtrent,
Dan was het Lietjen uyt, en al de praet geschent,
Tot dat op and'ren tijt de by-komst weer geschiede.
Maer hoor, niet lang daer na, dit wil wat vreemts bediede,
De schoone Silvia die valt daer in het bet;
Haer prangt een stage Koorts, de leden zijn beset,
't Schijnt of de jonge Vrouw haer stelt geheel tot sterven:
Maer eer sy daer toe komt, soo kan sy noch niet derven
Haer Vriend, haer Coridon, die wenst sy met der daet
Te spreeken voor haer dood: dit maekt een vreemde praet,

Men gaet het hier en daer in ſtilten overwegen,
Dat ſy uyt puure Liefd' is in het bed gelegen,
Dit laet ick dan hier by. Op haer verſoeck geſchiet,
En dat men voor haer bed den Coridon ontbiet:
Een yeder die vertreckt, men laet s'alleen met vreden,
En naer het weſen ſchijnt ſoo heeft ſy hem gebeden,
Dat hy vergeven woud' 't geen dat ſy had miſdaen,
Vermits ſy op den wegh van al het vlees ſouw gaen.
Men kan nu by hem ſelfs de ſake wel af meten,
Of elck niet heeft geſeyt zijn innighſte ſecreten,
En of het niet en is met ſuchten en getraen,
En met een naer geklagh, al droevigh toe gegaen,
Of niet hun beyder hert door Liefd' heeft willen breken.
Wanneer men op het leſt van ſcheyden moeſte ſpreken,
't Was vry een hart gelach, in ſulck een hooge nood,
Twee herten vol van Liefd' te ſcheyden door de dood.
Hier me vertrekt de vriend, beveelt de vorder ſaecken
Alleen den Opper Heer, die 't haeſt weet goet te maecken.
De ſieckt' die houd noch ſtant, 't blijft in den ouden graet
Men ſiet niet, of het wil ten goeden of ten quaet:
Maer als verlopen was den tijd van negen dagen,
't Schijnt of de koorts verligt, daer komen ſomtijts vlagen
Dat Silvia weer ſpreeckt, en is vry wel gemoet,
Het welcke Coridon al weer verheugen doet,
Schoon of ſy is Getrouwt, en hy haer moet begeven,
Noch wenſt hy evenwel haer welvaert en haer leven.
Sy, door des Heeren gunſt, verlaet in korte ſtont
Het Bedde wederom, en is wel haeſt geſont.
Sy krijght haer oude kracht, is even als te voren,
Gelijck een ſchoone bloem als op een nieuw geboren.
Dewijl dat Silvia haer fris en wel bevint,
Soo is dat Coridon noch echter is geſint
Sijn voor genomen reys om reden te aenvaerden,
En houd als by hem ſelfs het Klooſter noch in waerden;
Hoe dat hy 't overpeynſt, en hoe hy 't overleyt,
Hem dunkt, 't is alderbeſt, het is maer ydelheyt.

Schoon

Schoon of hy Silvia na wenſchen al mach ſpreken ;
Dat licht haer eygen Man de ſaeck ſal willen wreken,
En dat de Jonge Vrouw ſoud komen in 't verdriet,
In tweedracht ende twiſt, dit wil de Vryer niet.
Daerom voor 't alderleſt, ſoo gaet hy dit beſluyten,
Om alle quaet gerucht en achterklap te ſtuyten :
Hy maekt hem nu gereet met nootdruft na den eys,
Om haeſt te mogen doen ſijn voor genomen reys.
Hy wil noch voor het leſt hem by ſijn Lief begeven,
En ſeggen haer adieu, en dat voor al ſijn leven,
Hy voegt hem ſoo terſtond aendachtigh op de ſtraet:
Maer eer dat Coridon een ſchrede vorder gaet,
Soo komt hem daer een Vriend by avontuur ſoo tegen,
Die wenſt hem goeden dag en Godes lieve Zegen,
En hy des wederom ; doch naer een weynig praet,
Al eer de Jongelingh ſijn Met-geſel verlaet,
Soo ſeyt de Vriend hem aen, dat ook dien eygen Jonker
Die met een loos practijck gevrijd had in het donker,
Die Silvia ſoo kort en ſoo behendigh ſtreeck,
Al eer dat Coridon het dacht en omme keeck,
Dat die in doodes noot door ſieckten is gekomen,
Dat heden hem de Ziel ſal werden af-genomen,
Dat Silvia haer Man gewis verlieſen ſal.
Hier me vertreckt de Vriend : maer hy in dit geval
Denckt by ſijn eygen ſelfs, ſoud dit wel ſeker weſen,
Het hert van Coridon dat word met duyſent vreſen,
Met hoop en groote ſorgh, ſoo dapperlijck belaen,
Dat hy terſtond beraet, om weer te rugh te gaen.
Dien dagh die gaet voor-by, de Vryer komt niet buyten
Noch elders op de ſtraet, hy laet hem binnen ſluyten:
Maer op den tweeden dag, vroeg in den Morgen-ſtont,
Soo word het uyt gebreyt, 't gaet over al in 't ront,
Hoe dat de goede Man te nacht al is verſcheyden,
En dat nu Coridon een kleyne tijd moet beyden,
En ſien dan in de wint ; men ſeyt, 'k wed binnen 't Jaer,
Dat Silvia ſal zijn met Coridon een paer.

Dit

Dit is een oud gebruyck, als elders wat geſchiede,
Elck ſprack het vonnis uyt, en wat het ſoud bediede,
Den breden raet gaet voor, noch huyden deſen dagh,
Elck weet het op een aes, als of hy 't voor hem ſagh.
Het Graf dat wort bereyt voor deſe hoog vermaerde,
Men brengt het doode Lijck ſeer ſtadelijck ter aerde,
Vry met een groot beſlagh: maer wie men daer al ſiet,
Den hupſen Jongeling verſchijnt hem heden niet,
Hy is van de dood bewuſt, en Silvia te vrijen,
Hy peynſt al wat hy mag, hoe dat hy ſal bedijen.
En of hy als de tijt hem namaels preſenteert,
Sal wederom op nieuw verſoecken ſijn begeert.
En of hy wederom daer op ſal mogen bouwen,
Dat hy met Silvia ſoud komen om te Trouwen.
Dit is nu ſijn beleyt: voor eerſt hy diſiſteert,
Hy laet het Klooſter gaen, ſijn ſin is om gekeert,
Hy denkt wat weet men 't nog en wat'er kan geſchieden,
Of Silvia haer gunſt my noch quam aen te bieden,
Of ſy noch op het leſt door Liefde bleef getrouw,
En dat ſy met der daet noch wierd mijn eygen Vrouw,
Dit heeft de goede quant ſeer vaſt hem in gebonden,
Hy denckt om d' oude tijt, en om de ſoete gronden,
Die tuſſchen hem en haer van eerſten wierd geleyt,
En wat ſy in haer Trouw noch onlangs had geſeyt.
De tijt die gaet ſijn gang, 't begint wat uyt te ſlijten,
De Vryer weet hem ſelfs niet langer te verbijten,
Hy ſmockt hem aardig op, hy gaet al wederom
Na ſijn Beminde toe; hy vint hem wellekom,
Ja even als hy plagh, ſoo ſiet hy ſijn Beminde,
De grond' van d' oude Liefd' die was 'er haeſt te vinde,
't Scheen of geen blijder uur kon werden uyt geſocht,
De vreugt was al te groot, meer als ſy lijden mocht.
Soo ras als Silvia haer Coridon hoort ſpreken,
Van blijtſchap wert ſy flauw, en is geheel beſweken,

Haer roode mont besterft, haer vriendelijck gelaet
Is heden soo ontstelt, dat het schier dood'lijck staet.
Dit siet den Coridon, hy neemt haer in sijn ermen,
Ach! seyt hy Silvia, met suchten en met kermen,
Wat komt u aen mijn Lief, wat is het dat u quelt?
Of lijt u jeugdig hert door Liefde sulck gewelt?
Sou dit wel kunnen zijn, dat Liefd' soo sterk sou dringen,
En 't herte van de mensch met flauwigheyt bespringen?
My dunckt, na dat ick sie, ick houd het voor gewis,
't Zijn teekens van de Min, dat Liefde krachtig is.
Soo ras als Silvia een weynigh was bekomen,
Heeft Coridon terstont de waerheyt wel vernomen,
Dat sulcks van Liefde was; want hy het klaer bevont,
Vermits haer aengesicht straks weder vriend'lijk stont,
Haer oogen alle bey die waren noch vol tranen,
De Liefde niet te min wist soo de wech te banen,
Dat uyt haer naer gesigt de vriend'lijkheyt uyt brack,
En dat haer bleecke mont niet als te soeter sprack,
Dit waren in het hert van Coridon (terwijlen
Dat soo de Liefde bleeck) schier als vergifte pijlen,
Hy kreeg oock sulck een brant, dat hy niet lessen kon,
Ten waer met weder Liefd' van sijn vergulde Son,
O! dacht hy by hem selfs, en seyd oock menig werven,
Kan Liefd' soo krachtig zijn, het gaet schier tot het sterven.
Wat doet de Liefde niet als sy in 't herte woont,
En als sy hare kracht in volle wesen toont.
Dus heeft hy vast geklaegt: dan weer met schoone woorden
Seer vriendelijck hy smeeckt, gelijck als dat behoorden,
Hy vint voor dese reys sijn Liefje wonder soet,
Waer door sijn hert verheugt, en krijgt weer nieuwe moedt.
Hy gaet voor dese tijt met reden hem bereyden,
Om van sijn soete Lief, sijn Silvia te scheyden,
Hy kust haer menigmael, ja oock schier boven maet,
't Omhelsen neemt geen end' voor dat de Vryer gaet.

Ten

Ten lesten hy vertreckt, en heeft voor hem genoomen
Om naer den darden dagh al wederom te koomen,
Gelijck als naderhand soo meenigh-werf geschiet,
Dat Coridon de gunst van Silvia geniet,
By haer te mogen zijn, en dat na sijn begeeren;
Geluckigh is die geen die soo magh Converseeren.
Wanneer men dit bevind, dat Liefd' weer-liefde toond,
Dan is 't dat tusschen beyd' de Liefde word gekroond:
Maer als een Maget trots en spytigh is in 't spreecken,
Die kan op eenen uur oock al de Liefde breecken.
Wanneer geen Jonge Maeghd u wil ten antwoord staen,
Soo houd oock vry u rust, en laet haer heenen gaen.
Wat is'er aen belangh, al word'er een verlooren?
Weest daerom niet bedroeft, een ander weer verkooren:
Daer zijnder noch wel meer, en beter dan verleyd,
Gelijck als meenighmael het oude Spreeckwoord seyd.
Nu vorder tot het stuck van dese twee Beminden,
Die op gesette tijd malkander konden vinden,
Die naer een langh gevry, 't geen dat onmog'lick scheen;
Noch mengen op het lest twee Zielen onder een.
De Vrijer overwind, hy toond haer vaste Panden,
Sy spreeckt een duuren Eed, sy voegen beyd' haer handen
Te samen op dit stuck, en tot een vast besluyt,
In 't korte Silvia is wederom de Bruyd:
Sy Trout haer Coridon met blijdschap en met vreughde,
Sy leven beyd' gerust, in stadigheyd en deughde,
Sy zijn voor alle man een spiegel van den Echt,
Haer herten zijn met Liefd' en trouwheyt doorgevlecht,
Men siet nu dese Twee in Liefde triumpheeren.
Ghy Minnaers let hier op, hoe dat het kan verkeeren,
Wat Liefde noch vermach, en wat sy namaels doet.
Al word ghy afgeset, houd evenwel noch moedt,
En weest met Coridon geduldigh in het Minnen,
Soo sult ghy oock met hem noch eyndelijck verwinnen.

MIN-

MINNE-KLACHT,

Of t' Samen-Spraeck

Tusschen Philis en Philida,

**Uytgestort in 't Hoorense Wout/
Daer Philis noch Philida Trout.**

IN 't kriecken van den dagh, wanneer de gulde stralen,
Kort na den dageraed op 't aerdrijck neder dalen,
In 't midden van de Lent, recht in de Bloeysel tijd,
Wanneer het jeughdigh gras sich op het Veld verblijd,
Als bloeysel, blom en roos haer op het schoonst vertoonen,
Dan dient het tot een lust, om in het Wout te woonen;
Soo ras men in de Stad de Poorten open sluyt,
Dan gaet'er tot vermaeck oock meenigh Steeman uyt.
Den een gaet in sijn Hoff, den ander langhs de Wegen,
Of op het groene Veld, na dat hy is genegen.
Dus even in die tijd, vroegh in den Morgen-stond,
Al eer men op den Wegh een eenigh Mensche vond,
Soo komt'er uyt de Stad een Jonghman seer beladen,
Gantsch droevig door de Min, en weet hem nauw te raden.
De Vryer, dien ick meen, en waer van dat ick roem,
Ick met een soete Naem van Philis heden noem.
Hy door een stercke drift tot Philida genegen,
Bevind sich over al 't Fortuyn hem dapper tegen.
Hy door de Min geparst, gaet dwalen in het Groen,
In eensaemheyd alleen, om daer sijn klacht te doen.
Al suchtend' gaet hy voort, met Traanen in de Oogen,
't Is Philis die nu is tot Klagen heel bewoogen:
Hy gaet met snelle tred gantsch treurigh en ontsteld,
Soo langh men op de Laen tot t'sestigh Boomen teld:
Daer staet den Harder stil, daer werd hy opgenomen,
Daer is hy tot sijn klacht seer troosteloos gekomen;
Daer barst de Vrijer uyt, en seyd met droevigh leet:
Ach Philida! mijn Lief, hoe dus uytsinnigh wreet?

Godinne die mijn Ziel ſoo ſwaerlijck houd gevangen,
Mijn geeſt is uyt geput door 't hopen en verlangen,
Spring-ader van mijn luſt, Fonteyn van mijn geneugt,
Voogdeſſe van mijn Ziel, O Luſt-hof van mijn vreugt,
Waerom neemt gy geen acht op al mijn droevig ſmeken,
Het herte wil (eylaes!) van uwen Philis breken.
Seght Philida, waerom, ſegt wreede Moorderin,
Waerom ſoo haet ghy my dus in mijn Trouwe Min?
Drie Jaren is het nu in deſe tijt geleden,
Dat ghy, O ſoete Maegt, van my zijt aengebeden,
Drie Jaren ſegh ick Lief, die my in deſe ſchijn
Voorwaer wel drie mael drie, en noch veel langer zijn:
Wat is my tegenſpoet, wat is my al voor lijden
En droefheyt toe gevoegt, in plaetſe van verblijden,
Elck uurtjen had ſijn laſt, veel lijden in 't begin,
Veel lijden tot het end', ach leyder! in de Min
O al te ſtrenge Maegt! O ongeluckig Vryer,
Geen trooſt in het begin, op 't leſt nog geen bedyer.
Hoe ſoud mijn treurigh hert verdragen deſe pijn,
Ick ſegh u Philida, 't en kan niet langer zijn,
Ick roep de Goden aen, op dat ick magh verwerven
U lieve weder Min, of haeſtelijck te ſterven
O Liefd'! O ſtercke Liefd'! gy quelt mijn jeugdig hert,
O bitt're Minne-pijn! ondraeglijck is u ſmert!
Had tegen my oyt menſch van Liefde willen ſpreken,
Dat ſy ſoo kragtig dwingt, en herten kan verbreken:
Ick had daer mee geſpot, en eertijts om gelacht,
Maer nu bevint ick ſelfs waer toe ick ben gebracht,
Nu voel ick, dat de Liefd' kan vlees en bloet verteeren,
En dat men in ſijn Jeugt ſijn vreugde moet ontbeeren.
O Liefde die my druckt, en ſoo geduurig quelt,
Waer door mijn ſoete vreugt ter neder wort gevelt,
De Lente van mijn Jeught verdwijnt vaſt alle dagen,
Gelijck een Bloempje, dat door de Winter vlagen

Van hagel, wint en sneeu, op 't Velt bestreden wert,
En staet als heel verdort, en tuyght alsoo sijn smert.
Dus gaet het oock met my in dese droeve tijden,
De Winter (ach eylaes!) die komt my fel bestrijden,
Soo meenigh harde buy, soo meenigh Noorder kaeck,
Ick heden om de min en door de liefde smaeck.
De streng en harde Vorst die doet mijm bloempje treuren,
Om dat ick in mijn Jeught geen troost en magh gebeuren,
De hagel ende sneeu, de felle Noorden wint,
Die 't bloempjen van mijn Jeught onwaerdelijck verslint,
Dat is het stuers gesicht, de troosteloose reden,
't Verachten van mijn Min tot op den dagh van heden.
Dat is in kort geseyt, de wreetheyt van die Maeght,
Dien ick verkoren heb, maer noyt weer-liefde draeght,
Van Philida, die trots en scherper is in 't spreken,
Waer door mijn treurig hert van droefheit schijnt te breken
Het groen, het lommer groen tuyght heden van mijn pijn,
Al 't geen wat ick aenschou, wil treurigh met my zijn.
Indien ick sie om hoogh, en streck my na den Hemel,
En hoor dat soet geluyt, 't getier en al 't gewemel
Van soo veel pluym-gediert, dat door malkander springt,
't Schijnt of het van mijn smert en droefheyt stadig singht.
Den Hemel staet betreurt en is met my bewogen,
Is met een rouwigh kleet vol dampen overtogen.
Sla ick mijn oogen neer, en sie op 't groene velt,
Daer is het noch veel meer om mijnent wil onstelt,
De bloempjes zijn verwelckt, de roosjes toe-gesloten,
Sy staen in volle rouw, met droefheyt overgoten.
Waer ick my henen keer, seer treurigh ick het vin,
Om dat ick Philida soo trouwelijck bemin.
Ach trouweloose Maeght! aensiet mijn bitter lijden,
Sal ick in eeuwigheyt my nimmer dan verblijden?
Terwijl dat Philis dus uytstort sijn Minne-klacht,
En is als buyten hoop van weder-min gebraght:
Soo siet hy daer van ver yet swieren door de boomen,
Hy siet een jonge Maeght vast nader tot hem komen,

Hy breeckt van 't klagen af, hy speurt de Vryster na,
En wonder wat hy siet, het is sijn Philida.
Die wil haer in het Hof alleenigh gaen vermeyen.
O seltsaem avontuur! boe kan het radt hem dreyen,
Het schijnt voor hem een droom, hy staet'er op en kijckt,
Hy weet niet wat hy denckt, en wie het anders lijckt,
Sy nadert hem noch meer, hy siet het voor sijn oogen,
Sijn aengesicht bestersft, sijn geest is opgetoogen,
Van vreughde schijnt dat hier den Hemel hem ontsluyt,
Stracks viel den Jongelingh met dese woorden uyt:
Ha! Philis wat geluck, hoe kan het doch geschieden,
Dus in den Morgen-stont, dit wil wat vreemts bedieden,
Ick sie hier door 't geboomt het geen ick noyt en dacht,
Waer na ick heb gewenst: maer niet en heb verwacht,
Ick sie mijn gulden Son van verre daer op rijsen,
Wiens schoonheyt ende deugt de Goden selven prijsen.
O wonderbaer geluck! dat heden my vertoont,
Ick voel; dat in mijn ziel een ander wesen woont.
Wel op, O doffe geest, u vreught is nu gebooren,
Daer komt u ziels-vooghdes, u Lief, u uytverkooren,
Om wien ghy meenighmael soo treurigh hebt gedwaelt,
En vaeck een blaeuwe scheen in 't heymelijck gehaelt.
Wat listen dat ghy socht, of wat bedeckte streken,
Ghy konde nimmermeer de soete Juffer spreken,
't Was al vergeefs geklopt, ghy moeter buyten staen,
En weder ongetroost (als veel) te rugge gaen.
Maer nu, ach Herder, nu, ick sal u naem verswijgen,
Nu sult ghy tijt en uur te spreken haest verkrijgen,
Een meer als groot geluck is heden my bereyt,
Gelijck in sulck een staet oock meenigh Vryer seyt.
Wel op dan Cupido, komt nu met soete pijlen,
Doorwont mijn Philida haer hertje onderwijlen,
Vergunt my dese beed, dat ick op dese dagh,
Mijn Lief door soet gevley tot liefde trecken magh.
Terwijl dat Philis dus op-offert sijn gebeden,
Soo komt de jonge Maeght vast nader tot hem treden,

Hy met een heusse groet, en met een soet gelach,
Vertoont hem aen sijn Lief, soo vriend'lijck als hy mach,
Van vreughde weet hy niet, hoe dat hy haer sal smeecken,
Doch naer een kort beraet begint hy dus te spreeken:
Princesse, die mijn ziel op 't alderhooghst verheught,
O Gulden Dageraet! mijn Lief, mijn levens vreught,
Nu sie ick, hoe het radt van avontuur kan dreyen,
En dat ick van 't geluck niet heel ben af-gescheyen!
Een onverwacht Fortuyn, O soete Morgen-stont!
Geluckigh dat ick my hier buyten dus bevont,
Geluckigh ja Godin, gelijck de daet kan leeren,
Dat ick in eensaemheyt met u magh discoureeren,
In eensaemheyt, na wens, hier buyten in het wout.
O Hemel wat geluck, 'k en had dit niet vertrout,
Dat sulck een soete saek noch heden soud' geschieden,
Het geeft een na-bedenck, dit wil wat vreemts bedieden,
Het is der Goden gunst dat sulcks my wort verleent,
Ach soete Philida! een weynigh u verkleent,
Mijn Lief aensiet u slaef, en set u hier wat neder,
Soo mijn gebedt vermach, Princesse keert niet weder,
Aenschout mijn ongeval, Godin hoort mijn geklagh,
Bedenckt en siet aen my, wat of de Liefd' vermagh.
Wanneer de held're Son de aerd niet kan beschijnen,
Betreurt staet alle dingh, 't is of het moet verdwijnen,
Geen lely, bloem noch roos, geen groen noch aerdig kruyt,
En bloeyt gelijck 't behoort, noch uyt der aerden spruyt,
Haer Jeughdigheyt verswackt, de kracht wort in-getogen.
O Son! O Gulden Son! hoe groot is u vermogen,
Soo ras ghy 't groene Velt met stralen weer beschijnt,
't Verheught sich al-temael, 't voorgaende dat verdwijnt,
De bloempjes luycken op, de boompjes staen en bloeyen,
Men siet het jeughdigh kruyt aen alle kanten groeyen,
Dan staet het in sijn fleur en in sijn volle kracht,
't Is of het yder een van vreughde schier toe-lacht.
Alsoo, O groote Son, Son van mijn jeughdigh leven,
En kan mijn teere Jeugt geen vrucht noch bloeysel geven,

't En zy dat ick aenschouw u lieffelijck gesicht,
Waer door mijn droeve pijn een weynigh wort verlicht,
Ten zy, ach waerde Lief, dat my u gulde stralen
Met duysent soet vermaeck tot in het herte dalen,
Dat nu gelijck een roos gants toe-gesloten staet,
Die door de felle lucht verdwijnt en heel vergaet.
Hoe soud mijn treurigh hert het leven weer verwerven?
Terwijl het sonder u noodtsakelijck moet sterven.
Mijn ziele, (ach) bedroeft met herten-leet gequelt,
Dat als een bloempjen staet verschooven op het Velt,
Wiens schoonheit is verdooft, wiens glans is weg-genomen,
Hoe soud dat eenigh fleur van schoonheyt weer bekomen,
Ten zy dat my de Son van uwe vriend'lijckheyt,
Uytmuntende Godin, gelijck ick heb geseyt,
Met straeltjes overschijnt, O Lief dat wensch ick heden,
Met straeltjes Philida, van u medogentheden,
Waer door ick word getrooft, mijn ziele hem verheught,
Maer buyten u Princes soo leef ick sonder vreught.

P H I L I D A.

Ey Philis, waerom dus, waer toe alsulcke reden?
's Is noodeloos geseyt, onnut de tijdt besteden,
Wat spreeckt ghy van de Son, en van haer eygenschap,
My dunckt het is voorwaer, het is maer sotte klap.
De Sonne staen ick toe, is waerdigh om te prijsen,
Dat hy noodtsakelijck is, dat kunt ghy licht bewijsen,
Noodtsaeck'lijck moet hy zijn, indien het minste kruyt
Dat op den Velde wast, of uyt der aerden spruyt,
Sal bloeyen op sijn tijt, en rijpe vruchten geven,
Sal menschen ende Vee met vreughden konnen leven.
Maer als in tegendeel, dat gulden aengesicht,
Die lieffelijcke Son, dat aengename licht,
Dat alle dingh verheught, sijn suyv're gulde stralen,
Geduerigh op de aerd' het çierlijck neder-dalen,
Tot in den hooghsten graet, en in sijn volle kracht,
Hoe haest soud alle dingh zijn onder voet gebraght,

Geen

Geen mensch en souder dan sijn aessem konnen scheppen,
Geen Vogel in de Lucht en soud sijn wiecken reppen.
Geen Bloempjen op het Velt, geen Roosjen in het Hof,
Hoe çierlijck dat het stont, de fleur die moester of;
Geen Boomen in het Woud, geen grasen in de Weyden,
Geen Beemden noch soo schoon, die elders aen de Heyden
Belommert zijn met groen, en bleven in haer fleur.
Ach Philis! 't was dan haest een wereldt vol getreur,
Al wat nu tot vermaeck en tot een vreught kan strecken,
Dat soud dan yder een tot droef geklagh verwecken.
Al wat u waerdigh oogh op aerd aenschouwen kon,
Sond' wesen als versenght, door 't stralen van de Son,
Eylaes! wat droeve stant was dit voor alle menschen,
O Philis! wat ghy doet, en wilt doch nimmer wenschen
Geduerigh om de Son, vermits het niet en past,
En anders niet en streckt als tot een groote last,
Alsoo kan oock de Son, de Son der Minne schaden,
En 't herte van de mensch met droefheyt overladen.
Wie treckter voordeel uyt, schoon hy sijn Lief aenschout,
Als hy doch treuren moet en leven ongetrouwt.

PHILIS.

Godinnen, 't is wel waer, de Sonne kan verderven,
En al wat fleurigh staet door hitte doen versterven,
Maer als men even die, die soo verderven kan,
Stelt in sijn rechte graet, en dat hy nu en dan
Sijn soet en strålend licht laet schijnen onder ryen,
Princes bedenckt u selfs, wie kan hy niet verblyen?
Alsoo mijn Philida, moet oock een jonge Maeght,
Indien sy 't minste punt van weder-liefde draeght,
Aen d'Herder die haer mint, by wylen laten voeyen
Een straeltjen tot sijn troost, op dat hy oock mach bloeyen,
Gelijck een Bloempje doet, waer op de Sonne schijnt,
Op dat hy niet in smert en kommernis verdwijnt.

 Waerom

Waerom mijn Ziels-voogdes sult gy noch langer veynsen ?
En voeden my noch meer geduurigh met gepeynsen ;
Met hoop of groote sorgh , of ghy my mint of haet ?
Waer door ick steunen moet op uytterlijck gelaet ,
Dan op het soet gesicht, en 't loncken van u oogen,
Waer door ick meenighmael mijn selven vind bedrogen.
Dan op u soete praet, of op een vriend'lijck woort,
Dat by een seker vrient of elders wort gehoort.
Dan op een heusse groet , die op de straet geschieden ;
Of buyten op het Velt by seker jonge Lieden ;
Waer dat ick immer kan , daer neem ick oogemerck ,
Alleen niet op de straet : maer dickmael in de Kerck ,
Daer kan ick meenigh-mael uyt u gestadigh wesen ,
Ten goeden of ten quaed , een seltsaem vonnis lesen.
Daer steunt mijn Liefde dan op 't geen dat ick vermoen ,
Gelijck als in de Kerck veel Jonge lieden doen ,
Die met haer soet gesicht en lodderlijcke wencken
Een ander , die het siet , licht geven nabedencken.
Maer Lief , van dese last en groote slaverny ,
Uyt u medogentheyt , soo maeckt my heden vry ,
Ghy kunt uyt mijn gesicht mijn leet genoegh bespeuren ,
Hoe dickmael dat het staet bedroeft en vol van treuren ,
En dat ick eensaem leef , dat weet ghy Philida ;
Daerom beweegh u Lief , ick soeck aen u gena.

P H I L I D A.

Sacht Philis , niet te hoogh , of meent ghy door u vleyen ,
Gelijck veel Jonghmans doen , my in het net te leyen ?
Hoort Philis, dit is 't punt , dat my niet aen en staet ,
Om dat het meenigh Maeght soo om de tanden slaet ;
Niet dat ick met een haet op u ben ingetogen :
Neen , 't is een ander saeck , waerom dat geen medogen
By my gevonden wert ; de reden hebben kracht ,
Ick swijge van de rest , en mint niet onbedacht.
Hoe zijt ghy dus versot , en dwaelt vast in het duyster ,
En maeckt u selven vast aen sulck een lastigh kluyster ?

Weg,

Weg, weg, met sulck een doen, wat leyter aen een Maegt,
Die dickwils ongeneught in haren boesem draeght,
Het schijnt my wonder vremt, ik kan't niet binnen houwen,
Dat Mannen soo veel weer doen om de swacke Vrouwen,
My dunckt, indien ick was een fris en Jongh gesel,
Noyt leed ick om een Maeght veel hertseer of gequel,
Ick soud in sulck een smert om niemandt willen leven;
Maer eensaem ende stil tot ruste my begeven.

PHILIS.

Ick hoor u wijse tongh, ick hoor u soete mont
Wel spreken: maer Godin, het heeft geen vaste gront,
Wilt ghy, O soete Maeght, ons van de wegh af-wijsen,
Die al de werelt looft, en alle menschen prijsen,
Hy dwaelt bezijden af, en siet maer op den mensch,
Waer in, O Philida, bestaet sijn volle wensch?
Leyt niet u hooghste soet in 't lieflijck samen paren?
Elck weet met sijns gelijck seer heughlijck te vergaren.
De Vogeltjes in 't Woud, elck na sijn eygen aart,
Wert even uyt natuur met sijns gelijck gepaart.
Men siet dat yder is tot sijns gelijck genegen,
Waer ghy u ooghjes slaet, ghy vindt het aller wegen,
De Beesjes in de Wey, de Visschen in de Zee,
Niet isser soo geringh van 't onvernuftigh vee,
Of 't weet met sijns gelijck seer aardigh hem te voegen,
En schept daer in vermaeck, met wonder groot genoegen.
Ja Lief, wanneer men siet het redeloose kruyt,
Dat hier of ginder wast, men treckter leeringh uyt,
Elck teelt op sijn manier, 't en is niet sonder werckingh,
De aard van haer natuur die geeft een groot opmerckingh,
En leert aen yeder een waer op het alles dreyt,
Waer heenen dat natuur den mensche selven leyt,
Wel hoe dan Philida, of zijt ghy sonder wesen?
Ick hoop niet, O Godin, dat my dit staet te vresen,
Dat by so soeten Maeght niet dan als strengheyt woont,
Terwijl ghy in het minst u Philis niet verschoont;

Of datter geen natuer, noch werckingh is te vinden,
In u, O Sonne-bloem, tot trooſt van u beminden,
Dat ghy van alles vreemt en ſoo verbaſtert zijt,
Dat ghy om Lief noch leet bedroeft zijt of verblijt,
En datter noyt geen hoop van vrucht is te bekomen?
Maer dat ghy zijt ontzielt gelijck de dorre Bomen.
Ach Nimphje! ſoo ghy u in ſulck een ſchijn vertoont,
Waerom heeft Godt u dan met ſchoonheyt ſoo gekroont?
Indien ghy heden blijft gants ſonder mede-dogen,
Waer toe (ach Coningin) dan ſulcke ſoete oogen?
Die helder als de Son, en klaerder als de Maen,
Geduerigh in 't geſicht van u Beminden ſtaen.
Waer toe dan Philida ſoo vriendelijck van weſen,
In ſchoonheyt boven maet, in deughden uyt-geleſen?
Natuur heeft u vergeefs dit alles mee gedeelt,
Soo ghy in wreetheyt blijft, en ſulcke parten ſpeelt.

P H I L I D A.

Wel Philis, ſoudt ghy dan een Maegt terſtont misgonnen
Haer ſchoonheyt, om dat gy daer van wert overwonnen?
Misgunt ghy haer 't geſicht, en 't vriendelijck gelaet,
Om dat het u terſtont niet als ten dienſte ſtaet?
Om dat ghy van den boom de vruchten niet kunt plucken,
Soud gy den Boom daerom ſtracx uyt ſijn plaetſe rucken?
Wilt ghy alleen uyt nijt, en uyt een puere haet,
Volbrengen ſulck een Wet, O Philis, dit is quaet,
Daer wort geen Liefd' geteelt by ſulcke wreede harten,
Swijght van de maegden ſtil, dit zijn al ſnoode parten.

P H I L I S.

O ſoete Philida! dit waer mijn dapper leet,
Dat oyt mijn jeughdigh hert met nijt ſoud zijn bekleet,
Dat ick misgunnen ſoud' de fleur van iemants leven,
Dat kan met ware daedt my noyt zijn toegeſchreven.
Neen Lief, geen menſch op aerd en leefter ſoo geringh,
Die van my wert misgunt het alderminſte dingh,

Veel min dan (O Princes) soud' ick uyt nijdigheden
Misgunnen waerde Lief u schoonheyt sonder reden.
Ick sweere by de Min, die 'k in mijn herte draegh,
Dat ick ontschuldigh ben: maer dat ick even staegh
In kommernisse leef, uyt vrees van eenigh smerte,
Die neder-dalen mocht omtrent u Maeghd'lijck herte,
Ick sweere by de trouw, die ghy voor oogen siet,
Mijn ziele wort gekrenckt, u smert is mijn verdriet.
Wèl op, O Ziels-vooghdes! u blijtschap is mijn vreughde,
Wel op, O Gulden-Son! O Lusthof vol van deughde,
Revier vol van vermaeck, Fonteyn vol soetigheyt,
Mijn waerde Ziels-Godin, wat dienter meer geseyt,
Ick sweer soo dier ick kan, ja by mijn eygen leven,
Dat ick u Philida sal nimmermeer begeven.
Mijn Liefd' sal niet vergaen door druck noch ongeval,
Voor dat de bleecke doot ons beyde scheyden sal.

PHILIDA.

Ja Philis, 't is geseyt! maer Vryers hebben luymen,
Haer eeden die sy doen die zijn gelijck de pluymen,
En vliegen in de wint, 't is op het avontuur,
Hoe dat de trouw bevalt, 't zy in het soet of suur,
Hy dunckt het is niet waert, om breet hier van te spreken,
Het is nu scheydens tijt, wy moeten nu af-breken.

PHILIS.

Ey soete Philida, niet al te ras en gaet.

PHILIDA.

Neen Philis, 't moet geschien, het wort voor my te laet,
De tijt die roept van gaen: maer dit moet ick noch seggen,
En wilt niet al te vast u Liefd' op iemant leggen,
Het ingebeelde soet dat wort licht tot een plaegh,
Of Beelt hem Philis in, dat ick oock Liefde draegh?

PHILIS.

Godin dit is de gront van mijn hoop en vertrouwen,
Waer op (ach Philida!) soud Philis anders bouwen?

Soo ick door dese hoop niet wierde staegh gevoet,
Soo was mijn vreugt gedaen, en lagh haest onder voet:
Waerom dus langh geveynst? Ey Philida wat reden,
Wat is 'er in de weegh, wat zijn 't voor tegenheden,
Die my aen alle kant bestrijden met der daet,
Waer door gy dickmael toont aen my een stuurs gelaet?
My valt hier weder in, 't geen ick u hoorde spreken,
't Beginsel luyde dus: maer vorder bleef het steken,
De reden hebben kracht, waerom ick niet en min,
Ach Lief, voldoet mijn beed, segt my, wat schuylt hier in
Wat sal ick Veld Godin doch uyt dit woord besluyten?
Soud uyt u herten selfs de tegenheyt wel spruyten?
Of soude wel de Brugh niet al te vaste staen,
Waer over dat de Liefd' van u Godin moet gaen?
De Brugh van Rijcke Schat, en van de ronde Schijven,
Het welcke menig Trouw doet achter wegen blijven,
Of ben ick u te Boers, en van te slechte Staet,
Wat is 'er doch in my het gene dat ghy haet?

P H I L I D A.

Hoord Philis, in den Echt veel Wetten zijn Beschreven,
Waer na dat Man en Wijf te samen moeten leven,
Hy zy dan Jonck of Oud, die hem na Trouwen set,
Is, sonder tegen-spraeck, gebonden aen de Wet:
Maer eer men daer toe komt soo mag men balanceeren,
En 't Huw'lijck hem tot nut' of tot sijn hinder keeren.
Veel streeckjes gaender om, bysonder in de Min
Daer steeckt, alsoo het schijnt, de meeste soetheyt in,
Maer Vrysters siet wel toe, 't en zijn geen kleyne saken,
Men kan oock door de Min in dapper lijden raken,
Men siet het meenighmael, hoe 't in den Echten-staet
Contrary als men meent, met jonge Lieden gaet,
't Is al geen Goud dat blinckt, noch oock niet aller wegen
Komt soete Lief te bed, daer word soo veel verswegen:
Het is een fraeye saeck die soo geluckigh Trouwt,
Daer Liefde krachtigh blijft, en nimmermeer Verouwt.

Het

Het woord is niet vergeefs, men magh het wel gedenken,
't Slaet menigh om de tand, het kan soo dapper krenken,
Wanneer als door de Trouw de Bruyd is in de Schuyt,
Soo zijn, gelooft het vry, beloft en eeden uyt.
Het is niet langh geleen, daer was een aardigh Vryer,
Hy schijnt voor alle Man een al te groote lyer,
Hy klaegd' aen yder een sijn droefheyt en sijn noot,
Sijn aensicht was gesteld gelijck de bleecke doodt,
Sijn Liefje was bekend, elck wister van te praten,
Men gaf de Vryster schult, de strijd was boven maten,
Het ging op 't alderlest soo hoog, dat oock de Meyt,
Waer dat sy quam of stond, haer altoos vond bekeyt,
Al-eer sy omme-sagh, hy was haer op de hielen,
Het scheen hy soud' door Liefd hem selven schier vernielen
Hy klaeght daer even-staegh, hy smeeckt haer wonder soet,
Hy looft al wat hy magh, hy maeckt het Meysje vroet,
Het sal in alle dingh volmaeckt door Liefde wesen,
Hier mede weet de Gast de Vryster te belesen:
Sy op het goet geloof, sy slaet de Vryer aen,
En meent 't sal voor de wind in alle dingen gaen.
De Joncker is gerust, het gaet 'er op een Trouwen:
Maer wie het alder-eerst soo dapper is berouwen,
Dat weet de geene wel, die eertijds Vrijster was,
Die meenigh vreemde klucht van and're Vrijers las.
Nu gaet het in de wind, de Man die wil niet deugen,
Is altijd even dwars sijn Vrouw in alles teugen,
De Liefd' is nu gedaen, de brand die is verkoelt,
Daer is een groote twist, daer leyd men nu en woelt.
Men hoord 'er menigmael, och mogt ick weer ontrouwen
Ick soud den Echten-staet mijn leven lang wel schouwen,
Al wat de Vrouwe doet, noch is het nimmer wel,
Nu weet hy van geen Liefd' nu is hy al te fel,
Hy heeft geen eer nog schaemt, en wilde niemant schromen
Hy durft op d'hoogste trap van alle wreetheyt komen,
Hy slaet sijn Bed-genoot, hy stootse van hem uyt,
Is dit niet voor de wint, is dit geen blijde Bruydt?

Wat dunckt u als de Liefd' ſoo t'ſamen is gebrouwen,
Sal dit met reden niet een Maget achter houwen ?
De Vryers zijn te loos, ick hebbe meer gekent,
Men ſcheen een blijde Bruyd: maer 't Schip is haeſt gewent
Ick hebſe wel geſien, die oock om 't goetjen Trouwden,
Maer die het kort daer na ſoo jammerlijck berouwden,
Het goetje was verteerd al eer men omme ſagh,
De Weyd die wierde kael; 't en bleef niet als het plagh,
De Jonghman, niet gewent tot wercken noch tot ſloven
Gaet by de Grooten om, en Moeder ſit bedoven,
Ja tot de ooren toe, in alderley verdriet,
Vermids ſy 't Huyſgeſin in ſoberheden ſiet.
Een ander die na wens een Dochter heeft verkregen,
Die deugtſaem is en ſchoon, met rijkdom daer beneven,
Van alles wel verſien, die ſlaet haeſt achter uyt,
En maeckt al mee op 't leſt haer tot een droeve Bruydt:
Men leeft als ſonder Wet, men treet ſijn plicht bezijden,
In plaetſe van de vreught ſoo komter bitter lijden,
De Trouw die word beklaegt, betreurt in alle dingh,
Men ſeyt, O droevig uur, doen ick na Trouwen gingh.
Dus ſit de Vrouw en kermt, en draegt vaſt dunne wangen
Wie ſoud na ſulck een Staet ſijn leven oyt verlangen?
't En is altoos geen Liefd', geen Vriendſchap voor en na
Als 't was met Coridon en met ſijn Silvia.

P H I L I S.

My dunckt (O Philida!) dat ghy door ſulcke reden
Hier miſt het rechte ſpoor, en gaet bezyden treden,
In 't ſtuck van trouwe Min; geen Trouwe Minnaer word
Door iemands quaed misbruyck, in ſijne Trouw verkord.
Men mag geen trouwe Min met recht daerom verſmaden
Om dat een ander doet veel trouweloose daden,
Soud ick u waerde Nimph belaſten met het quaet,
Het welck een ander doet, dat waer een ſlechte daet:
't Is waer mijn Herderin, het misbruyk in het trouwen,
Dat ſchuylt wel by de mans; maer ook wel by de vrouwen

'tEn is, gelooft dit vry, alleen niet by de Mans,
De Vrouwe brengt in 't huys dickmaels een vreemde dans.
Een staeltje kunt ghy sien aen onse lieve Floris,
Hoe wort de Man gefopt, wat is 't een soete Joris.
Hoe meenigh Jongelingh zijn ongeval beklaeght,
Die van sijn eygen Vrouw gedurigh wort geplaeght,
En moet gelijck een slaef op haer gedachten leven,
In dien hy vreede wil, moet schoone woorden geven,
De Vrouw leeft als een Heer, hy als een slechte bloet,
En hoort noch knorren toe in alles wat hy doet.
Een groote slaverny, tot schande van de Mannen,
Die uyt haer Heerschappy haer selven laten bannen,
Die van den grooten Heer gestelt zijn als het Hooft,
En werden door een Vrouw van al haer glans verdooft.
Veel Maegden zijn wel soet, soo langh sy zijn te vrijen;
Maer als men is Getrouwt, dan zijn het snoode prijen.
Soo ghy u ooghjes Lief eens gints en weder slaet,
Ghy sult haest kunnen sien, hoe 't met de Vrouwen staet,
't En is soo suyverlijck met haer niet, als sy schijnen,
Sy doen soo meenig Man van hartseer schier verdwijnen
Den een die is te snaps, den ander is te luy,
De derde heeft somtijds al vry een sotte buy,
En laet haer niet aen 't huys, noch huys-gesin gelegen.
De vierd' is achteloos, en gaet verkeerde wegen,
De vijfde loft en borgt, en soeckt de Lombert an,
En teerd het geltjen op, veel slimmer als de Man,
Of schoon den goeden knegt moet op het water swerven,
De Vrouwe niet te min die gaet het al bederven,
Een ander is te proncks, gaet altijdt even net,
Of 't wesen magh of niet, het word'er op geset:
Het zeyl dat moet in top, al soud' het namaels rouwen,
Een Vrouw (O Philida!) die kan veel wonders brouwen.
Indien sy niet en is te vijs, of al te reyn,
Dan is sy dickwils soo, dat yder groot en kleyn
De walge van haer heeft, ja souder schier van kooren,
Vermids sy in haer vuyl van kladdigheyt wil smooren.

De refte die te veel maeckt van het huys haer werck,
Daer moet de Man op ftraet, of elders in de Kerck,
Jan Hen die moeter uyt, 't en magh niet zijn geleden,
't Is over al te reyn, hy mach'er niet op treden;
En als de goeden Man komt met een Vriend of twee,
Dan hanght terftond de lip, dat doet haer dapper wee,
Dan fiet de Vrouwe fuur en heeft veel norffe vlagen,
Dit, en noch duyfent meer, dat moet de Man al dragen.
Ick fwijge van de reft, en noch van hooger quaet,
Waer door het Huys-gefin vervalt en onder gaet,
Ey laet ons dit propooft om reden wat in binden,
In plaetfe van het fuur het foet voor d'Echt uytvinden.

PHILIDA.

Neen Philis noodigh is 't, indien men niet en peylt
Wanneer men 't Land genaekt, 't Scheepje word verfeylt;
Dit weet de Zee-Man wel, al eer 't u oock befwaerde,
't Is noodigh, dat men dit ftelt in fijn rechte waerde;
Want als men onbedacht het Trouwen onderwind,
In plaets van foete vreught men ongeneughte vind.
Wel Philis tot befluyt, laet ons die reden ftaken,
Ick moet hier in het Hof mijn geeft noch wat vermaken
Ick wens u goeden dagh ghy Herder weeft geruft,
Soeckt waer het u belieft, vermaeck en foete luft.

PHILIS.

Ick wenfte Philida, dat ick u mocht geleyden,
Ick fal hier in het groen u wederom verbeyden.

Philis klaeght by hem selven.

Terwijlen dat ick hier mijn Philida verwacht,
Soo ftort ick heden uyt mijn droeve Minne-klacht.
O vruchteloofe Min! wat heb ick onderwonden,
'k Heb lange tijd gefocht: maer (lacy!) niet gevonden,
'k Reyck na de Morgen-Star, die aen den Hemel ftaet,
Ick wil 't geen ick niet kan, O al te fotte daet.
Ick fie, dat ick de Son (ach leyder!) foeck te tergen,

Ick wil, (O soete Nimp) ick wil de Silv're Maen,
Die yder tot een pronck siet aen den Hemel staen,
Alleen tot mijnen dienst, en uyt haer plaets gebieden,
Onmogelijck Godin, welck nimmer sal geschieden:
Alsoo, O frisse bloem, is dat ick nu bevin,
(Eylaes!) de ware daet van mijn bedroefde Min,
Min, ja verdwaelde Min, met duysend kromme wegen,
Waer toe ben ick gebracht, waer toe ben ick genegen,
Seght gulden dageraet, seght vriendelijcke schijn,
Hoe komter in mijn hert alsulck een snoot fenijn?
Hoe komt de wreede Min soo streng mijn ziele plagen,
Dat ick daer over moet inwendigh rouwe dragen?
Dat ick u soet gesicht met smert aenschouwen moet,
En dat ick werd met spijt tot in mijn Ziel gevoet?
Wat mach 'er voor vergif omtrent u ooghjes sweven,
Wie heefter in mijn hert de Liefde dus Geschreven?
Waer door ick, als geparst, de Min ach laes begon.
Vooghdesse van mijn Ziel, O Lief, O Gulden Son!
Wiens stralen dat van ver soo krachtigh my verschijnen,
Dat ick van hitte smelt, van brand schier moet verdwijnen
O Philida! indien ick rondt uyt spreken mocht,
En dat ghy al mijn leed eens grondigh ondersocht,
Wat soud den Hemel u al soetigheyt verklaren,
Ghy soudt (O Philida) u anders openbaren.
Ick segh noch ander mael, gy soud mee-waerdig zijn,
Indien ghy Herderin wist van mijn droeve pijn.
Maer nu ach mijn Godin, waer op sal ick vertrouwen?
De Minne werckt in my wel duysent-werf berouwen,
Ick sie aen u gesicht, ick speur aen u gelaet,
Dat ghy die u bemind, paeyt met een losse praet,
Ick werd als om gevoert, twee-strijdigh zijn de reden.
O wonder! hoe kan 't zijn, 't en is niet langh geleden,
Dat my een soete les gantsch aardigh wierd verhaelt,
Waer in u weder Min wierd konstigh afgemaelt:
Maer 't valt heel anders uyt, 't schijnt of de Minne Goden
Uyt wan-gunst en uyt haet zijn van my af-gevloden,

Wanneer ick u aenſchouw, ſoo legh ick met geklagh,
O ongeluckigh uur, doen ick u eerſt aenſagh,
En dat ick wiert beroert, om u met hert en ſinnen,
Met hoop en groote ſorgh, volkomen te beminnen.
Godinne van de Liefd', waer komt het my van daen,
Ontdeckt my, waer de Min ſoo ſnel is uyt ontſtaen?
Daer is geen ſoet gevley, geen omgang, nog geen ſmeeken,
Geen lockſel tot de Min, noch ſoete Minne-ſtreeken
Ten weder-zijd' geſchiet, daer is by niemant ſchult;
Nochtans ſoo is het hert met Liefde gantſch vervult.

E C H O.

Wie klaegt hier van ſijn Min? verſoekt gy yets te weten?
't Beginſel van u ſmert, dat zijn u Liefs ſecreten,
Die ghy van goeder handt ſeer gunſtigh hebt gehoort,
Waer door u jeughdigh hert tot Liefden is bekoort.

P H I L I S.

O wonder! wat ick ſpeur, wie hoor ick ginder ſpreken?
't Schijnt of het uyt de aert of elders komt uytbreken,
't Is d'Echo na my dunckt, en dien ick hoor van veer,
Ach, ſtaet een weynigh ſtil, 'k verſoeck aen u noch meer.

E C H O.

Maer, Philis let hier op, het zijn omtrent drie jaren,
Dat u de Min begon ſecreet'lijck t'openbaren,
Drie Jaren, dat ghy eerſt verſocht aen Philida,
Die ghy niet ſpreken kunt; maer leeft noch op gena:
U Liefde die gaet hoog, maer kunt noch niet verwinnen?
Noch 't hert van Philida ontſteken tot weer-minnen.

P H I L I S.

Is in het herte dan van Philida geen luſt
Tot Liefd' noch Wedermin? en leeft ſy gantſch geruſt?

E C H O.

Geruſt, maer niet geheel, haer zieltjens heeft bewegen,
Nochtans ſy gaet de Min aen alle kanten tegen,
U Philida die wort by wylen omgevoert,
En tot de weder Min van Philis ſchier beroert:
Sy draegt een gunſtig hert, maer kan haer wederhouwen,
't En gaet ſoo hooge niet, om Philis noch te Trouwen.
Soo ras als Philida haer Philis maer aenſiet,
Ontſet haer teer gemoet, haer verruw die verſchiet,
Somwijlen op de ſtraet, by wijlen op de wegen,
Waer dat hy haer ontmoet, of by geval komt tegen.
Somwijlen voor haer deur, ſomwijlen in de Kerck,
Daer ſpeurt men aen 't gelaet een wonder oogen merck,
Daer kan een lieflijck root by wijlen boven prangen,
Daer ſiet men menigh blos op hare teere wangen;
't Welck tekens van de Min, van weder-liefde zijn,
Schoon of het word bedeckt met een geveynſde ſchijn.

P H I L I S.

Soud Philida tot my wel eenigh gunſte dragen,
En ſcheppen uyt mijn min een heym'lick wel behagen?

E C H O.

Behagen, weet ghy 't niet het weſen dat vermelt,
Of Philida geen Min in 't heymelijck en quelt:
Soo ras en word 'er niet van Philis oyt geſprooken,
Of 't hert wort als een roos in vroolijckheyt ontlooken.

P H I L I S.

Ick wenſte, dat ick mocht de reden van u weten,
Het ſchijnt, dat Philida heeft Philis heel vergeten,
Of dat dees Herderin my houdt als voor een ſot,
Of dat ſy met mijn Min geduurigh drijft de ſpot.

Dit ſpeelt my, waer ick ga, geduurigh in de ſinnen,
Dit geeft my groote ſpijt, en baert verdrietigh minnen.

ECHO.

Minnen, ey Philis ſwijght, eén-mael is u geſchiet
De gunſt, al waer omtrent ghy u niet vinden liet,
Het ſcheen of ghy de ſpot met Philida woud drijven,
Alleen door u vertreck, en door u achter-blijven,
En t'ſedert is 't compas met u gants omgedreyt,
En zijt van alle hoop tot deſe tijdt ontſeyt.

PHILIS.

Wel hoe, het ſchijnt een droom, dat gy mijn weder-varen,
't Geen heym'lijck is geſchiet, ſo duyd'lijk kunt verklaren.
Was oock de jonge Maeght niet in haer eer gekrenckt,
Was 't herte niet ontſtelt? gelijck men dat wel denckt.

ECHO.

Denckt vry, dat Philida met ſpijt was in-genomen,
Als ſy geen Philis ſagh omtrent noch by haer komen,
't Was voor een Jongh-geſel een al te ſlecht beſtaen,
Daerom ſoo ſchijnt voor 't oogh u vrijery gedaen.

PHILIS.

't Is vreemt, al wat ick hoor 't zijn wonderlijcke daden,
't Schijnt of den Echo weet mijn gantſche ſaeck te raden.
Soud Philida hier door nu blijven onbeweeght,
Schoon of haer Philis ſteets een hert vol Liefde dreeght?
Soud Philida dan ſulcks in my niet konnen mercken
Aen weſen en gelaet, aen woorden ende wercken?
Ick ſegge dan noch eens, indien het ſoo gebeurt,
Soo is de kans verſien, ſoo leef ick oock betreurt.

ECHO.

Treurt Philis ſoo ghy wilt, het zijn u eygen rancken,
Ghy hebt u Philida in 't minſte niet t'ontdancken.

U is

U is noch naderhandt een ander ſaeck geſchiet,
Waer in dat ghy u ſchult niet als te klaerder ſiet,
Ghy hebt de ſoete Maeght ſelfs mondelingh geſproken,
Het ſmeken ſtond aen u, aen u heeft het ontbroken.
Wech met u ſuure mont, wech met u ſtuurs gelaet,
Wanneer ghy naer u wens met u Beminde praet.
Siet voor u, dat ghy noyt van iets begint te roemen,
De ſchult die is by u, ghy kunt het niet verbloemen.

PHILIS.

Ick vind my overtuyght, de reden hebben kracht,
Vermits dat ick mijn plicht niet recht en heb betracht.
Soud Philida dan noyt genegen zijn te minnen,
Sal ick in eeuwigheyt haer nimmermeer verwinnen?

ECHO.

Verwinnen, 't kon geſchien, ick ſegh voortaen geen meer,
Het eynde van u ſaeck dat weet den Opper-Heer,
Die ſal het door den tijt u alles openbaren:
Wat Godt te ſamen voeght, dat ſal in't eynd noch paren.

PHILIS.

Nu dient my goeden raet, het ſchijnt met my gedaen,
Ach Philida! wat ſal u Philis nu beſtaen?
Door noots-dwangh nu geparſt ſo ſal ick moeten ſcheyden,
En met een ſtille geeſt een beter lot verbeyden.
Ach Philida! door noot, ſoo neem ick een beſluyt,
En ſegh adieu mijn Lief, mijn uyt-verkoren Bruyt:
Adieu mijn hooghſte ſchat, fleur van mijn jeughdigh leven,
Adieu mijn Sonne-blom, die ick nu moet begeven:
Adieu ô Morgen-ſtar, die my door Liefde voet,
Adieu mijn Gulden-Son, om wien ick treuren moet,
Adieu, Godin adieu, ghy pronck van alle Vrouwen.
Adieu Princes, die ick verlaet met duyſent rouwen,
Adieu ô ſoete Nimph, aenſchouwt u dienaers leet,
Adieu roem-waerde Vrouw, gedenkt aen 't geen gy weet.

Adieu mijn Ziels-Matres, die ick niet mach vermanen,
Adieu mijns herten trooſt, adieu met droeve tranen,
Adieu Luſt-Hof vol vreught, ick hoop ſoo langh ick leef,
Adieu mijns Ziels-Fonteyn, die 'k nimmermeer begeef.
Den Hemel die gun my in liefde te volherden,
Dat ghy mijn Echte Vrouw, en ick u Lief magh werden.
Adieu dan voor het laeſt, met droefheyt ende pijn,
Adieu mijn Lief, adieu, het moet geſcheyden zijn.
Maer eer ick noch vertreck, hoe, ſal ick dan ſoo ſcheyden?
Bedaert mijn droeve ziel, en laet u niet verleyden,
Daer mocht noch eenigh hoop by avontuur opſtaen,
En ick haer ſpreeken moght, 't is beſt van niet te gaen,
Daer komt licht onverſiens een toeval in de Minne,
O wonder! wat ick ſie, daer komt mijn Veld-Godinne,
Mijn trooſt, mijn toe-verlaet, wat dient'er nu gedaen,
'k Sal met mijn droeve klacht haer in 't gemoete gaen.
Ach Philida! ick wacht alleen op u medogen,
O Liefde die my druckt! hoe groot is u vermogen!
Ick dwael in mijn verdriet, ey ſoete Philida,
Gunt, naer u ſoeten aert, u Philis eens gena,
Mijn heet en brandent hert dat is aen alle zijden
Benauwt, O droeve Min! wat brengt gy duyſent lijden,
Indien ghy eenigh gunſt in uwe boeſem draegt;
Soo denkt (O Gulden Son!) hoe dat ick word geplaegt,
Hoe dat ick ben omringht van buyten en van binnen.
En hoe ick ſtrijden moet, my ſelven t' overwinnen,
't Schijnt dat ghy ſoete Nimph geduurigh my verſmaet,
In alles wat ick doe, of wat ick heden laet,
Soo ick iets van mijn Min bedenck aen u te Schrijven,
Ghy weet met aerdigheyt en klucht daer mee te drijven,
Mijn Rijmtjes die ghy ſiet, vol droeve Minne klacht,
Die worden even ſelfs oock met de Min veracht,
Mijn Min, verdoolde Min, die ik met ſmert moet dragen,
Die my niet anders leert dan als ootmoedigh klagen.

Door

Door dwang (eylaes!) geparst, buyg ik my voor u Throon
Had ick een Konings macht, of droeg een Keysers Kroon,
Door mijn eerwaerdigheyt soud' ick tot Liefde dwingen
U Maeghdelijck gemoed, met and're duysent dingen.
Vermits het meeste Volck alleen op rijckdom siet,
Soo dunckt my weerde Maeght ghy om die reden vliet,
De rijckdom my belet, om u te mogen spreecken,
Hoe soetjes dat ick vley, 'k blijf echter noch versteecken.
En schoon het eens gebeurt, en dat ick by geval
Een woortje met u spreeck, noch is het niet met al,
Ghy toont u wonder schuw, en schijnt niet wel te vreden,
En laet my heden gaen onwaerdigh tegens reden,
U Vriendelijck gesicht dat staet niet lief getal,
Geen kusje laet ghy toe, wanneer ick scheyden sal.
O soete Philida! wat magh u weder houwen?
Dat ghy geduurig spreekt van nimmermeer te Trouwen,
Dat ghy u soo bedwinght, of is 't om eer en staet,
Om glory van de wer'lt, die als een damp vergaet?
Wat vrees magh by u zijn, seght Lief, wat kan u deeren?
Sal ick u soet gesicht in eeuwigheyt ontbeeren?
Sal ick verlaten zijn en leven sonder vreught.
En dwalen in de nacht van droevigh ongeneught,
De nacht van duysterheyt vol hoopeloose minnen:
Door-vlochten met veel leet, en met beroerde sinnen.
Beweeght u Philida, aensiet mijn treurigh hert,
En maeckt my eenmael los van dees bedroefde smert.

PHILIDA.

Wel Philis, soete Knecht, al wederom te klagen,
En my de oude les van Liefde voor te dragen.
Het klagen lieve Vriend, als 't even staegh geschiet,
Dat is een lastigh dingh, men hoort het met verdriet.

Wel aen, indien ghy wilt, laet u ten besten raden,
Dus steets in ongeneught te leven kan u schaden,
Ghy zijt een Jongh-gesel, en vry een geestigh quant,
Soekt die u lieven wil, en houdt de overhant,
Voor my, het is vergeefs, ghy quelt u eygen sinnen,
Ick ben, in 't kort geseyt, noch niet geneyght te minnen.

PHILIS.

De mondt (ô Philida) spreeckt dickwils met bescheyt,
't Geen 't herte niet en meent, 't wort soo wat omgedreyt,
In 't minnen, naer het schijnt, soo magh dit vry passeren,
Een Vryer, die dat weet, kan haest dit lesje leeren,
Het is een oudt gebruyck, men noemt het eerbaerheyt,
Men prijst oock sulck een Maegt, die strack niet ja en seyt.
Het is des Vrysters aart, haer soo wat schuw te dragen,
De Vryers haer natuur, te smeken en te klagen :
Op dese Noord-Star Lief is dat mijn Scheepje zeylt,
't En kan mijn schult niet zijn, soo my de haven feylt.

PHILIDA.

Al stelt ghy dit voor vast, 't faljeert noch menig-werven,
En dat een Vryer moet sijn soete Liefjen derven,
't En is geen vaste wet, gelijck ghy heden drijft,
Want menigh Maeght is schuw, die soo geduurigh blijft.

PHILIS.

Ja Philida 't is waer, wilt ghy ten nauwsten keuren:
Maer maekt eens onderscheyt, wat siet me meest gebeuren?
Het is een oude spreuck, siet wat de Liefd' vermag,
Geen Eycken-Boom en valt ten eersten met een slag,
Een Vryer, die men meent, en sal niet eens versoecken:
Maer wel verscheyden-mael, en stadig hem verkloecken,
Sijn Liefde, dien hy draeght, hy dickmaels openbaert,
En soo de Vryster is vry van een goeden aert,
Sy sal hem als een vrient de saeck ten besten houwen,
En op het alderlest noch willigh met hem trouwen.

PHI-

PHILIDA.

Ist soo, gelijck ghy seght, en wort'er dus gedaen,
Wie kan na rechten eys dit altijt tegen staen?
Geduurigh en met kracht, gelijck de Vrijers strijden,
Dat kan geen teere Maeght noch jonge Vrijster lijden.

PHILIS.

De Strijdt, Godin, 't is waer, wort even als met kracht
In 't Leger van de Min geduurigh uytgewracht:
Maer let wel Philida, dit staet'er weder tegen:
Wie kan een forsse Maeght tot weder-min bewegen;
Sy slaet de Vryer af, al schoon sy hem bemint,
Soo langh als 't haer belieft, en vreughde daer in vint.
Dit recht dit heeft een Maeght, die moet de Vryer lijden,
En daerom magh hy oock geduurigh weder strijden,
Op hoope van gewin: maer 't is geen rechte munt,
De Vryster is te veel in dese saeck gegunt,
Een Vryer b'hoord' geen meer als driemael af-geslagen,
En na den derden slagh soo moest hy niet meer vragen.
De derde slagh moet hem soo veel al sijn geseyt,
Hoort Vryer, houdt u rust, en soeckt een ander Meyt,
Daer mee waer 't liedtjen uyt, dan had men vaste peylen,
Nu hoopt men langen tijt, en noch soo kan het feylen.
Voor my, ick wenste wel, en datter sulck een wet
Voor yder Jonck en Oudt in 't minnen was geset:
Maer noch in dese strijdt soo heb ick goet vertrouwen,
En dat mijn Philida haer niet sal achter-houwen,
In schijn noch veynsery, gelijck als veel geschiet,
En dat men leeft op hoop, en dan al weder niet.
Neen Philida, my dunckt, dat ick kan anders mercken,
En dat getrouwe gunst sal blijcken uyt u wercken.
Hier mede mijn Godin, soo dunckt my tot besluyt,
Dat ick de Bruygom ben, en Philida de Bruyt.

PHILIDA.

Neen Philis, lieve Knecht, dit ſlot en heeft geen reden,
Men gaet ſoo onbedacht niet in het Huw'lijck treden,
Al worter in de Min wat Boertery gepleeghT.
't Is noodigh dat men dit wat rijp'lijck overweeght.
Soud ghy met Philida genegen zijn te Trouwen,
Verſtaet wel wat ick vraeg, en ſoud 't u niet berouwen?

PHILIS.

Dit is een vreemde ſlach, wel Lief, wat vraegh is dit,
Te meer om dat ghy weet, dat liefd' mijn hert beſit?
En dat ick heb geleeft op hoop verſcheyde Jaren,
Om met u in den Echt door Liefde t'ſaem te paren,
Soo is mijn Antwoord dit, en ſeght dan Philida:
Op het berouwen neen, en op het Trouwen ja.

PHILIDA.

Hebt ghy de ſaeck al wel met voordacht overwogen?
Bedenckt u eerſt te recht, al eer ghy word bedrogen.

PHILIS.

Noyt kan ick in der daet van u bedroogen zijn,
Soo ghy in Trouwheyt lieft, en ſonder valſche ſchijn.

PHILIDA.

Soo Trouwheyt in de Min ſtaet vaſt ten weder zijden;
Soo is 'er geen gevaer van iets bedrogh te lijden.

PHILIS.

Op Trouwheyt ick verſoeck u tot mijn Echte Vrouw,
En op u Trouwheyt ick ten vollen my vertrouw.

PHILIDA.

Ghy ſoud tot weder Min een Maget ſchier bewegen,
Al was ſy tot de Trouw noch Minnen niet genegen:

Maer

Maer laet ons hier in 't kort wat Vraeghjes stellen voor,
Soo wat discours gewijs, ey geeft noch wat gehoor,
Ick sal geen losse klap; geen losse reden maken,
Het geene dat ick meen, zijn huysselijcke saken.
Wanneer ghy Philis dan naer wenschen waert getrouwt,
Met dees die ghy bemint, en die ghy nu aenschouwt,
Soud ghy u leven langh in vreed dan konnen leven,
En onder 't Huys verdriet gewilligh u begeven?
Sond ghy een swacke Vrouw doen billick onderstand,
En bieden na den eysch getrouwelijck de hand?

PHILIS.

Ja Philida, ick soud mijn trouwheyt noyt ontrecken,
Mijn hert met al sijn kracht dat soude daer toe strecken.

PHILIDA.

Dat ghy de waerheyt spreeckt, geloof ick in der daet,
Soo langh als 't voor de wind en naer u wenschen gaet:
Maer soud ghy d'eerste twist wel soetjes kunnen mijden,
En als 't te passe quam wel tegen spreecken lijden?
Dit is het eerste punt, dat Echte Lieden dient,
En eerder komt te pas dan als men dickwils mient:
Want door een schemper woort, of door een hevig spreken,
Soo siet men menighmael de grond der liefde breken,
En wie de gulde les niet vast en wel onthoudt,
't Is veer de beste wijs hy noyt sijn leven Trouwt.

PHILIS.

't Is waer, die gulden les is noodigh voor ons beyden,
En wijst als met de hand waer heen het ons wil leyden,
Te meer om dat het streckt tot vreed van Man en Vrouw,
Tot welstant van het huys, en van de reyne Trouw.
Dit sta ick willigh toe, en sonder langh te dralen,
Mids dat een deugtsaem Wijf blijft binnen hare palen,
En niet door forssen aert by wijlen nu of dan
Te zijn als Over-Heer, tot schande van de Man.

PHILIDA.

Gelijck als dit betaemt; maer Philis noch al verder,
Als ghy nu waert Getrouwt, ſegt my eens lieve Herder,
Soud' dan u liefd' wel ſoo ſtantvaſtig kunnen zijn,
Dat ghy geen oogen-luſt, noch heymelijcke ſchijn,
Van gunſt, u leven langh, aen niemand ſoud betoonen,
En dat ghy 't Echte-bed met ſuyverheyt ſoud kroonen?
Geen jock noch Boertery, geen geyle dartelheyt
Te plegen, welck de grond van jalouſye leyt?
Veel minder dat ghy ſoud een ander careſſeeren,
En lieven buyten 't huys, 't welk noyt en magh paſſeeren.

PHILIS.

Ick ſegh met volle mond, 'k ſegh ja mijn ſoete beeld,
Wanneer als in dit ſtuck de Vrouw geen parten ſpeeld,
Niet van ontuchtigheyt, of diergelijcke qualen,
Maer dat ſy na den eys haer ſchult niet wil betalen:
De ſchult, gelijck men leeſt, en van goetwilligheyt,
Het welcke meenigh Man oock in 't verderven leyt;
Schoon of de Huys Heer is tot ſoete luſt genegen,
De Vrouw blijft even koel, begeert het niet te plegen,
Indien een jonge Vrouw wil hebben haer begeert,
Die moet na deſe wet volkomen zijn geleert.

PHILIDA.

't Is waer, in dit geval, kan ick niet tegen ſpreken,
Maer als men vorder gaet, daer ſchuylen meer gebreken,
De Man die leyd de ſchult wel dickwils op ſijn Wijf,
En als men 't wel beſiet, ſoo is het zijn bedrijf,
De gronden van de Liefd' beſtaen in ſoetigheden,
In vriendſchap ſonderling, oock in bequame reden.
Een Man die alle dingh ſijn echte Vrouw verwijt,
En haelt veel ſaken op, alleen tot enckel ſpijt,
Die knorrigh is van aart, en uyt natuur genegen,
Daer is de Trouw een laſt, daer gaet het niet te degen,

Daer

Daer elck des anders leet als op een ſchale leyt,
Daer word de Liefde kleyn, daer vint men 't al bekeyt:
Soo ghy dit quaed vergift niet kunt geduurig ſchouwen,
Ick ſegh noch ander mael, 't beſt is dan niet te Trouwen.

PHILIS.

Neen Philida, O neen, dat 's wel een loſſe vent,
Die oock aen yder een ſijn ſaken maeckt bekent,
't Is beter, als men ſeght, in ſtilligheyt geſwegen,
Als van een enckel woord veel ſmaet en hoon gekregen.

PHILIDA.

Ja Philis, na den eys te ſpreken op ſijn tijd,
Dat heeft van overlang al meenig hert verblijd:
Maer tot de ſaecke ſelfs ſoo voegh ick deſe reden,
Een ſwijger is wel goet, wanneer 't geſchiet tot vreden,
Al wie dat op ſijn tijd tot vreden ſwijgen kan,
Dat is een wijſe Vrouw, of oock een deftigh Man.
Maer wat is dit geſeyt, men macher niet of roemen,
Daer is een ander ſoort, en die wy pruylers noemen,
Die met een ſtille mont oock ſwijgen al den dagh,
Ja weken, maenden langh, en doen een ſtille ſlagh,
Een ſlagh, die oock de Vrouw kan in de ziele nijpen,
En ſonder eenigh woord, hoe kunt ghy dit begrijpen?
Dit is noch erger leet, en gaet ſchier al te fijn,
Wel Philis ſoud ghy oock een pruyler kunnen zijn?

PHILIS.

Wat beeld mijn Philida dus ſeltſaem in de ſinnen
Dat Philis d'Echte Trouw met pruylen ſoud' beginnen,
Neen Herderin, 't en is van Philis noyt gedacht,
Veel minder dat dit quaed ſoud' werden uytgewracht.

PHILIDA.

Ghy ſtaet veel ſaken toe, die ick u draegh te voren,
Ghy ſoudt tot weder-min ſchier Philida bekoren,

Maer

Maer echter ſchuylter noch al vry een hooger quaet,
Waer door het huys-geſin ſeer licht te gronde gaet:
Dat is de Dronckenſchap, die 't alles kan verteeren,
Die moeſt ghy vyant zijn, en dapper van u weeren.
Daer zijnder, die voor 't oogh wel brave Mannen zijn,
Maer heym'lijck opgepronckt door een gemaeckte ſchijn,
Sy weten op den dagh haer vuyle luſt te buygen;
Maer echter in der nacht ſy in het duyſter ſmuygen,
Daer ſit de Vrouw alleen, de vreught is uyt het huys,
Wie die te beurte valt, het is een dubbelt kruys.
Het goetje wort verteert, de ſinnen bijſter dwalen,
Een dronckaert als men weet die wil veel moſtert malen.
O Philis! dat ick wiſt ick hier van liep gevaer
Ick troude nimmermeer, ick bleve die ick waer.

P H I L I S.

Ey Herderin, houdt op, dit zijn maer qua gedachten,
Ghy hebt van al dit leet geen ſchaduw te verwachten,
Ick laet de ware daet van al dit jammer ſtaen,
Komt, ſoete Nimphje kom, wilt my de koop toe-ſlaen.

P H I L I D A.

Ja Philis, als ick u ſoo hoogh ſteld in 't vertrouwen,
En 't viel dan anders uyt, hoe ſoud het my berouwen,
Al 't geen ick heb verhaelt, dat is maer huys-verdriet,
Dat ſelven wort gemaeckt, by toeval ſoo geſchiet:
Maer gaet een weynigh voort, wat zijnder duyſent laſten,
Van ſieckten, pijn en leet, wat zijnder ſtrenge gaſten,
Die oock geduurigh zijn ge-eygent aen de trouw,
En treffen menighmael de kinders of de vrouw,
Die al de ſoete vreught in droefheyt doet verkeeren,
En dat men lijden moet, al ſoeckt men 't af te weeren.
Als my oock over quam een quael of droeve pijn,
Soudt ghy my dan oock wel een trouwe ſteunſel zijn?

PHI-

PHILIS.

Ja Lief, gelooft dit vast, geen trouwheyt sal ontbreken,
Siet daer mijn eygen Ringh, 't welck is mijn trouwheyts teken,
Die sal getuyge zijn van mijn getrouwigheyt,
En dat mijn trouwe min op vaste gronden leyt.

PHILIDA.

Ick weet niet wat ick sal, ghy maeckt my twijffelmoedigh,
Ey Philis toeft noch wat, waer toe dus al te spoedigh?

PHILIS.

Waerom doch langh gebeyt, daer schuylt geen ongeval.

PHILIDA.

Ick stae als in beraet, ick weet niet hoe ick sal.

PHILIS.

Ey Lief, hoe dus beducht, wat staet u doch te vresen?

PHILIDA.

Wel Philis wat of 't is, het ja-woort wil niet wesen.

PHILIS.

't Is langh genoegh, mijn Lief, stelt sulcke fantasy
Ter zyen, kom hier staf, weest met u Minnaer bly,
Want ick op dese uur geluckigh my bevinde,
Geluckigh boven maet, mijn waerde Ziels-beminde.

PHILIDA.

Ja Philis, het geluck sijn rol te wonder speelt,
En wert gants ongelijck by velen uytgedeelt,

Wan-

Wanneer als het geluck een Jongh Gezel wil dienen,
Dan sal hem de Fortuyn haer hulpe haest verlienen,
Het zy of door een Vriend, die hem sijn gunst betoond,
Of dat hy by geval komt daer de Vrijster woond.
Of dat sy door het oogh, en door een soet aenschouwen,
Tot Liefde word verruckt, en wenst met hem te Trouwen:
Gelijck in dat geval oock meenighmael geschiet,
Dat Liefd' gebooren werd soo ras elck ander siet.

PHILIS.

Houd ick mijn Philida, wijtloopigh nu te spreeken,
Van Liefd' en van Geluck? Doet onsen handel breeken.
Keert weder mijn Godin, en spreeckt u rechte grond,
En sonder veynsen meer, spreeckt Juffer uyt de mond.

PHILIDA.

Wel Philis tot besluyt, soo vraegh ick u volkomen,
Hebt ghy dat in u hert getrouw'lijck voor genomen,
Met my u leven langh te leven in de deught,
Te dragen soet en suur, in droefheyt en in vreught:
Gelijck ick heb verhaelt in veel verscheyde saecken,
En soo ghy 't oprecht meent, ick sal het veynsen staken.

PHILIS.

Oprecht mijn Ziels-Godin, soo vastelijck vertrouwt,
Als ghy het Hemels licht hier met u oogh aenschouwt.

PHILIDA.

Wel Philis dese Ringh die sal ick dan aenvaerden,
En sal een teecken zijn van u, mijn Lief, mijn Waerden,
Dat ghy in trouwheyt lieft, en niet in valsche schijn,
Hier op sal ick u Bruyd, en ghy mijn Liefste zijn.

EYNDE.

Het

Het tweede Deel,

Aen de

ONDER-GETROUDE,

Vergeleken by de Voor-middagh.

De Min, in Deught gevoet,
Volbrenght des Minnaers wenſchen,
En baert een ſoete vreught
Op Aerd' by alle Menſchen:
Wanneer een Jeughdigh Paer
In Deught na Trouwen gaet,
Dan ſtaet de Gulde Son
In d' Alderhooghſte graet.

Genesis 2. vers 18.

Ende Godt de Heere sprach: 't En is niet goet dat de Mensche alleen zy / Ick wil hem een hulpe maken / die hem by sta.

DE Trou wiens eygenschap door vast geknogte handen,
Twee Zieltjes onder een tot eygendom verbanden,
De trouw die ons vertoont een sonderlinge kracht,
Die als een Voester is van 't Menschelijck geslacht.
De trouw wiens groot geheym van niemant is begrepen,
Schoon dapper in 't verstant, hoe kloeck of hoe geslepen.
De trouw die by haer selfs en uyt haer eygen aart,
Een schoone melody en soete vreughde baert.
De trouw, in 't kort geseyt, die boven alle saken,
Kan beyde Man en Wijf seer bly en heughlick maken,
En haer met sulck een band soo nauw en engh verbint,
Soo dat men in een Lijf twee Zielen t'samen vint,
Wiens Zieltjes onder een gevlochten maeckt een heele:
Wie niet en is gepaert, die is noch maer ten deele,
Hy is niet meer als half, soo langh tot dat hy vint
Sijn lieve weder-helft, dien hy van herten mint,
Het Huw'lijck maeckt een mens, een mens van volle leden,
En waerom dat men trouwt, dat heeft al vry sijn reden.

Syrach 9. vers 9.

Gebruyckt des levens met uwen Wyve / die ghy bemint / soo lange ghy dat ydel leven hebt / dat u Godt onder der Sonne gegeven heeft / alsso lange als ú ydel leven duurt: want dat is u deel in den leven / ende in uwen arbeydt / die u Godt onder der Sonne gegeven heeft.

De Liefd' is van seer soeten aart,
Sy werdt uyt vrolijckheyt gebaert,
Soet sien en mindelijck spreecken,
Kan 't hert tot Liefd' ontsteecken.

HET TWEEDE DEEL.

Door-gemengelt met verscheyde

Bruylofts-Liedekens.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stem: Schoonste Nimphje in het Wout.

WEest nu vrolijk en verblijt
Nu ter tijt/
Die hier t'samen zijt gekoomen.
't Is een dagh nu van geluck/
Vry van druck;
Wech met al de dosse droomen.
Siet daer is een Wild gejaegt/
Dat behaeght
Onse Bruydegoms Persoone:
Maer wat is het voor een Dier?
't Is seer fier/
Eene Maget jongh en schoone.
Wonderlyck soo is dit werck/
Want seer sterck
Heeft den Jager moeten jagen;
't Wilt dat wou niet zijn gevaen
Maer gedaen
Is nu al des Jagers klagen.

Bruydegom ghy zijt die geen /
Die alleen
By den Jager wordt geleecken /
En het Wildt dat is u Bruydt /
Die ghy uyt
Haer geselschap hebt gestreecken.
Laet in 't aertsch niet zijn verwert
Uwe hert /
Wilt het Hemelsche na-jagen:
Bouwt u Huys op dese grondt /
t' Aller stondt /
Wilt u vroom en eerlijck dragen.
Dits een Jacht die Godt bemindt
En ghy vindt
Op dien wegh des Levens Kroone /
't Is Heer Bruydegom u plicht /
't Eeuwigh Licht /
Sal het u hier namaels toonen.
Jaeght geduurigh na de deught/
In u Jeught /
Wilt in Godes vreese leven /
Met u liebe Echt-genoot /
Tot de doodt
U voert in het eeuwigh leven.
't Is van Godt ons tot een Wet
Ingeset /
Dat men sal in deughden Trouwen/
Want hy wil door d'Echte staet /
Vroegh en laet /
Vroegh en laet /
Het Geslacht alsoo opbouwen.
Nu dan Bruydegom en Bruydt /
Tot besluyt
Wy dan wenschen u te samen /
Werdsche vreughde/ vreed' en rust /
Naer u lust /

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stem: Nu laet ons allegaer Danckbaer zijn.

DIE hem ter Zeewaert in begeeft
En drijft op Gods genaden /
Zijn herte in veel sorgen leeft /
Hy hoopt op Godts weldaden /
Somwijlen heeft hy goeden moet /
Dat valt hy weder onder voet
Door stormen en door winden /
Die licht sijn Schip verslinden.
De Liefde is een groote Zee /
Met al sijn felle baren /
De wint die slaet het Schip aen twee/
En brenght het in beswaren /
Een Maget is gelijck de windt /
Die Schip en Goedt en al verslindt /
Als sy geen Liefde dragen /
Soo doen sy niet als plagen.
Het Schip dat is de Minnaer soet/
Die menighmael moet lijden /
En lacy met veel tegenspoet /
De groote Zee door-snijden /
Sijn Lief dat is sijn Vaderlandt /
Sijn licht sijn baecken aen de strandt/
Het zijn de peylen
Daer 't Scheepje na moet zeylen.
Geluckigh zijt ghy Bruydegom /
Dat ghy op sulcke stroomen /
Alwaer men u heet wellekom /
Zijt door de windt gekoomen /
Dat ghy voorsichtigh hebt gepeylt/
En sulck een haven hebt bezeylt /
Daer klippen/ grondt/ noch sanden/
U Schip niet heeft doen stranden.
Smijt nu u Ancker in de grondt/
En wilt gerustigh leven
Wilt lusjes/ kusjes/ t'aller stondt/
Aen u beminde geven /
En denckt niet om 't voorgaende wee
Ghy zijt nu op een goede ree /
Laet nu het schootje vieren
In deught en goe manieren.
Viert soo de schoot na liefdens aert
Op dat u tot een kroone /
Veel soete kinders wordt gebaert/
Als Olijf-spruyten schoone /
Die als een cieraet aen u dis
Hier namaels sullen zijn gewis /
En staen tot uwer eeren /
Wilt u geslacht vermeeren.
En gy Vrouw Bruyt/ na redens wet
Wilt mee den Acker ploegen /
Het is van Godt soo ingeset /
Ghy moet u daer toe voegen /
En geeft geen oorsaeck van verdriet/
Voldoet het geen dat Godt gebiedt/
Wilt hem van herten vreesen/
Ghy sult gezegent weesen.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stemme: Pronckje van de Maeghden.

Liefd' en reyne trouwe
Komt ons hier voor oogen
Ziet ons Bruydt en Vrouwe
Heerlijck op getoogen /
Liefd' heeft haer bewoogen
Te treden in den Echt /
Speelnootjes / pijlootjes /
Hert-binders / vreught-binders
Nu kransjes vlecht.
Helpt haer lof vermeeren /
Ghy die hier ter stede
't Jonge Paer ter eeren /
Zijt gekomen mede /
Wenst haer toe veel vrede /
Geluck in dese staet /
Dat hare / eerbare /
In 't leve / Godt geve /
Zijn gunst te baet.
Bruydegom wilt minnen
Uwe Bruydt vol eeren /
Met u hert en sinnen /
Soekt haer vreugts vermeeren
In de vrees des Heeren.
Wilt leven na Godts Woort /
Met vreugden / in deugden /
Wilt saeyen / en maeyen /
Soo als 't behoort.
Wilt Vrouw Bruyd betonen
Uwe Man veel trouwe /
Vreed'lijck by hem wonen /
d'Hemel t'samen bouwen /
Als eerbaer Vrouwen
U altoos deugd'lijck draeght
De Sonde in 't ronde /
Wilt haten / en laten /
Die Godt mishaeght.
Wilt al t'samen mercken
Op de handt des Heeren /
Op sijn wonder-wercken /
Hoe hy 't al gaet keeren /
Yder moet hem eeren
Hier in dit aerdtsche dal /
Dus noemen / en roemen /
Wy heden / met reden /
Godt boven al.

FINIS.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stemme: Gelijk de Sterren verçieren klaer.

O Heer! die in den Hemel woont
En eeuwighlijck daer leeft /
U goedigheydt dit Jonge Paer toont /
En haer u zegen geeft ;
Gy hebt t' huwlik selfs ingestelt
En wilt dat zeg'nen als u woort vermelt.
Den mensch hebt gy geschapen reyn
Naer u behagen goet /
Ghy Zeegent hem hier in 't gemeyn /
In volle overvloet /
Wilt met u geest begave schoon
Dit Jonge Paer uyt uwen hoogen Throon.

Ghy Bruydegom bemint oprecht
U Lief / u waerde Vrouw /
Aen wien ghy nu zijt vast gehecht /
Door wettelijcke Trouw ;
Leyt haer in deugt en vreugden voort/
En bint u beyde an Godts heylig Woort
En gy Vrou Bruyt weest ook bereyt/
Voldoet u reyne plicht :
En toont u Man gehoorsaemheyt/
U Kinders onderricht ;
En l yt haer in Godts vreese fijn /
So sult gy ook van hem gezegent zijn.
Wy wenschen u dan tot besluyt /
Des Heeren Heyl'gen Vreed' /
Al 't geen dat soet en lieflijck luyt/
Dat wenschen wy u meed' /
Al wat u tot den Hemel leyt
Dat zy by u tot in der eeuwigheyt.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stem: Weest welkom Bruyd'gom.

KOmt Fama blaest in 't openbaer
Ter eeren van dit Jonge Paer/
Komt wenscht haer mee
Des Heeren Heyl'gen Vree.
Geluck soo wenschen wy te saem
U beyde in des Heeren Naem /
Geluck Jongh Paer /
Geluck van Jaer tot Jaer.
Aenhoort nu wat ghy schuldig zijt/
En hoe ghy sult tot aller tijdt/
In d' Echte Staet
U dragen vroegh en laet.
Gy Mans-hooft sult al wat gy doet
In u geluck of tegenspoet /
In vreught of pijn /
Niet wreedt noch korsel zijn.
U Huysvrouw sult ghy gaen te moet
In vreede by haer woonen soet /
En onbezwaert
Haer houden lief en waert.
Ghy zijt voortaen u eygen niet/
Daer is een vast verbondt geschiet:
Want Man en Wijf
Twee Zieltjes in een Lijf.
En gy Huysvrouw / van uwen Man
Neemt ooch u plicht gewilligh an/
Met vreught betoont /
Dat Liefde by u woont.
U Man sult ghy gehoorsaem zijn/
Uyt reyne Lief d' en niet in schijn /
De vreed' na-jaeght /
Doet niet dat hem mis-haeght.
In woorden en in daden kuys /
Sachtmoedigh/ stil ooch in het kruys
Met heus gelaet /
Want dit is u cieraet.
Laet lichten als de Sonne klaer
U beyde deught in 't openbaer /
U Kind'ren soet /
In Godes vrees op-voet.
Leeft t'samen vreedig/vreest den Heer
In Liefde bloeyt/groeyt meer en meer/
Tot dat de doodt
U voert in Abrahams schoot.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stem: Schoonste Nimphje die, &c.

WEest nu vroolijck en verheught/
In de deught /
Socht alt'samen vreugts vermeeren ;
Komt aenschouwt/'t wort u verklaert
Hoe op aerdt /
Alle dingen haer om keeren.

Seit

Siet een Maeght jongh en schoon
Van Persoon /
Is in 't Net door Liefd' gevangen.
Waer aen 't Beeckje met sijn hart/
Was verwart /
En socht troost met groot verlangen.
Bruydegom weest nu verblijdt /
t' Aller tijdt /
Want het is nu klaer gebleecken /
Dat ghy u Lief-waerde Bruydt
Heden uyt
't Gilt der Maegden hebt gestreecken.
Leeft nu heyligh met u Vrouw /
In de Trouw /
Vreest den Heer/ wacht u van sonden/
't Zy in tegenspoet of smert /
Laet u hert
Sijn door Liefde vast verbonden.
Liefde neemt het al in 't soet /
Ende doet
Man en Wijf in vreughde leven /
En Godt wil tot sulck een staet/
Vroegh en laet
Sijn heylsame zegen geven.

Liefd' uyt reyne he t en sin /
Alween Min /
Laet het klare Beeckje bloeyen /
Op dat naer u wensch met vreught/
In u Jeught /
Olijf-spruytkens mogen groeyen.
En Vrouw Bruydt die is het lot
U van Godt
Op-geleyt/ als ghy kunt lesen /
Dat ghy sult u waerde Man /
Nemen an /
En hem onderdanigh wesen.
Leeft eendrachtigh/ want de vreed'
Is Godt meed' /
Wilt de eerste tweedracht schouwen ;
't Huwelijck schijnt een Hemel wel /
Maer de Hel
Kan men oock wel t'samen bouwen.
Wy dan wenschen u Jongh Paer
Alle - gaer /
Dat u hier den Heer wil geven /
Door sijn zegen Rijckdoms goedt /
In voorspoedt /
En hier na het eeuwigh leven.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stem: Rosemont die lagh gedooken.

Bruydegom wilt vroolijck wesen/
U van herten seer verblijdt /
Want ghy in den Echt gepresen
Naer u wensch gebonden zijt /
't Minnaers hert hebt ghy gejaeght/
Sy is Bruyt/ en Vrouw/ en Maeght
Komt ghy Nimphjes/ soete dieren/
Vlecht een krans van Maegde kruyd/
Wilt voor 't lest daer mee vercieren
't Jeughdigh hooft van onse Bruyd/
Want ick sie sy sal 't bestaen :
Om met Beeck ten strijdt te gaen.
Strijdt dan lustigh met malkander
Soo 't behoort na Liefdens aart/
Als twee Liefkens by den ander
t'Samen in de deught /
Treedt vry aen weest verblijdt /
Niemandt blijft in dese strijdt.
Wat al lonckjes/ wat al kusjes/
Geeft ons Bruydegom sijn Bruydt/
't Zijn de vlaegjes/ 't zijn de lusjes/
Die sijn hertje geven uyt.
Laet ons dan oock in het rondt /
Eensjes kussen mondt aen mondt.
Wie sal onse Bruydt geleyen
Als het tijdt is om te gaen ?
Speelnoots ghy moet u bereyen /
Meysjes / 't dient van u gedaen /
Brenght haer vry tot aen het bedt /
Maer weest vorder geen belet.
Laet nu eens de glaesjes klincken/
Dat wy mogen na den eys
Elck een frisse Roemer drincken /
Speelnoot 'k brengh u dit een reys :
Sendt het voort ter eeren om
Van ons Bruydt en Bruydegom.
Wy dan sullen ons vermaecken
Met Gesangh en kusjes soet /
Aen de schoon gebloosde kaecken/
Yder dan sijn plicht voldoet ;
't Ander dat wy noch vermoen
Laten wy de Bruyd'gom doen.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stemme: Lieve Dochters vol van Jeugden.

Of: Lieve Mopse.

WAerom soud' men nu niet singen
Deuntjes van seer soete toon/
Onsen Bruydegom ten loon?
Wilt nu vreugt in deugt voortbringen/
Want 't is nu den rechten tijdt/
Dat men heughlijck is verblijdt.
't Huys dat is vervult met vreugde/
Siet de Gasten komen aen/
In de Kamer siet men staen
Bruylofts-tafel/ 't is vol van jeugde/
Al het gene wat men siet
't Jonge Paer geluck aenbiet.
Speelnoots/ wilt nu kransjes vlegten
Dits de langh gewenste dagh/
D' Alderblijdtste die men sagh/
Hert en Zieltjes t'saem te hechten/
Dat is nu het soetste werck
Van een Herder in de Kerck.
Nu wel op/ daer komt getreden
't Jonge Paer met vreughden aen/
't Soete werck dat is gedaen/
Veel gelucks/ veel heyl/ en vreden
Roepen wy met vreughden uyt/
Sy ons Bruydegom en Bruyt.
Wegh nu klappers met u tongen
Die niet zijn als vol fenijn/
Uytgebannen moet ghy zijn/
Menigh wordt van u besprongen/
En door twee-dracht soo veel haet/
Dat de Liefde schier vergaet.
Waerom soud' men u doch hooren
Achterklappers boos van aert?
Ghy zijt hier geen plaetse waert/
Al u klappen is verlooren;
't Is nu tijdt van vreed' en vreught/
Dat men vroolijck is verheught.
Bruydegom leeft nu met vreden/
Neemt het alles in het goedt/
Met u Bruydtje suur en soet/
Daer op wenschen wy u meden
Dat ghy recht moogt zijn getrouwt
Werden saligh/ rijck en oudt.

DANCK-LIET na de MAELTYT.

Stemme: Gelijck de Sterren verçieren.

NU laet ons al t'saem danckbaer zijn
Den Heer die eeuwigh leeft/
Die door sijn vriendelijck aenschijn
Ons nu verzadight heeft:
Heft op u hert ten Hemel-waert/
En danckt den Heer ghy die hier zijt vergaert.
2. Wy dancken u/ O Vader goet/
Fonteyn van alle vreught/
Dat ghy in volle overvloet
Ons spijst en maeckt verheught;
U Liefd' en u barmhertigheyt
Hem wijder als des Hemels Throon uytspreyt.
3. Wat is (O Heer) den armen mensch
Dat ghy hem onderhoudt?
En geeft hem hier sijn lust na wensch/
Met vreught soo menighfout:
O rijcke Vorst! O goetheyt groot!
Veel sterker is u liefde dan de doodt.
4. U milde handt die doet ghy op/
En spijst elck seer bequaem/
U goetheyt reyckt aen 's Hemels top/
Jehova is u Naem/
Een Heere zijt ghy groot vermaert/
Die op des Hemels wolcken heenen vaert.
5. Laet onse vreught ter eeren zijn
Van uwe Majesteyt
Oprecht en niet in valsche schijn/
Tot onser zaligheyt:
O Heere Jesus Davids Soon/
Schenckt uyt genaden ons des Levens Kroon.

HET

HET VADER ONS.

Stem: Van de Engelsche Fortuyn.

O Vader goedt! die in den Hemel zijt/
Geeft dat ons hert en ziel in u verblijt/
Geheyligt zy / O groote Vorst u Naem/
Tot uwen dienst maeckt ons doch recht bequaem.
U Rijcke komt / tot in der eeuwigheyt /
Lof ende Eer zy uwe Majesteyt ;
U wil geschied' op Aerden hier gelijck /
Als in den Throon van 't eeuwigh Hemels rijck.
Geeft huyden ons tot Lijfs-behoef in noodt /
O milde Godt! alleen maer daeghlijcks Broodt.
Vergeef de schuldt / ons schuldt in snoodt fenijn:
Gelijck wy doen die aen ons schuldigh zijn.
Leydt ons Heer niet in qua bekooringh boos /
In twist en nijdt / in valscheyt trouweloos.
Van alle quaedt verlost ons Heer voortaen /
Leydt ons dat wy recht na den Hemel gaen.
Want u alleen / O Vader! is dat Rijck /
De Kracht / en ooch de Heerlijckheyt gelijck.
Tot een besluyt / soo seggen wy dan klaer /
Amen / dat is / het zy en werde waer.

Geestelijck Bruylofts - Liedt.
Uyt den 45 Psalm.

Stem: Gae 's Werelds Minnaers vliedt.

MYN hert is vol van vreught /
Mijn tongh die is verheught /
En singht een Liedt vol van geneught /
Ter eeren van den Koningh fijn
Soo wil ick heden vroolijck zijn.

Ghy schoonste die men vindt /
Die yder een bemindt /
Met kracht nu op de zijde bindt/
U Sweert / welck u is een cieraet/
Van uwe Koninckl ijcke Staet.
Klimt op u wagen hoogh /
Met wapens / pijl en boogh /
Want siet ghy hebt u vriendelijck oogh
Gewent tot liefd' en trouw een paer/
Daer door soo doet ghy dingen zwaer.
U Stoel staet eeuwigh vast /
Ghy lijdt geen overlast /
Elck een gehoorsaem op u past /
De Scepter van u Majesteyt
Is oorsaeck van gerechtigheyt.
Ghy haet het boose quaedt /
Van kruydt rieckt u gewaedt /
Wanneer ghy uyt u kamer gaet;
De Bruydt staet u ter rechterhandt/
Met Goudt verciert in hare standt.
Hoort Dochters die daer zijt
De schoonste van ons tijdt /
Verheught u nu/ en weest verblijdt/
Vergeet u volck nu in 't gemeen /
En oock u Vaders Huys met een.
Want onse Koningh fijn/
Heeft in u soet aenschijn
Een wel gevallen/ en wil zijn
U Vorst/ en Heer van nu voorteen /
Ghy sult hem bidden onderdaen.
Seer kostelijck gekleedt /
Met gulden stucken breedt /
Wert 's Konings Dochter uyt gereet
Met al haer Staet Jongvrouwen fijn/
Soo sal sy uyt geleydet zijn.
Met vreught sullen sy schoon
Den Koningh in Persoon
Sien sitten in sijn hooge Throon /
En vry van leedt en droef heyt zijn/
En leven vroolijck sonder pijn.
Daerom niet en klaeght /
Dat ghy u Vriendt en Maeght /
Verlaten moet na niemandt vraeght/
Want door dit Houw'lijck groot geagt
Werdt ghy tot eer en staet gebragt.
Ghy sult met Kinders soet /
Seer wel in overvloet
Gezegent zijn/ want Godt sulks doet.
Ick wil u loven seer verblijdt /
En dancken uwen Naem altijdt.

AVONDT-GEBEDT.

Stem: Sal ick noch langer met heete tranen.

O Eeuwigh licht in duysterheden!
Door wien de nare nacht verdwijnt
Bewaert ons doch in rust en vreden/
In 't midden van ons hier verschijnt/
Dat ons bedrijf / na Ziel en Lijf /
Sy Geest'lijk/reyn/en suyver onbevlekt
Dat onse vreugt tot uwer eeren streckt.
Hoewel wy desen dagh van heden/
O groote Godt! seer hoogh geacht /
Niet in Godtzal'ge deught en zeden/
Maer sondigh hebben door gebracht/
U niet ge-eert / maer gantsch onweert/
En tegen u hertneckigheyt betoont/
Door u genaed' ons misdaet doch verschoont.
B decht/ O Heer! al onse sonden!
Gelijck de nacht het al bedeckt /
Wilt onse quaet doch niet doorgronden
U goetheyt over ons nu streckt /
Dat wy nooyt zijn/ van u aenschijn
Verbreemt / noch dat geen boos / noch sondigh quaet /
In u Gerichte tegens ons op staet.
Laet onse vreugt/ O Heer der heeren!
Zijn tot u lof / en ons bewaert /
Heer Bruydegom en Bruyt wil leeren
En wy al die hier zijn vergaert /
Dat vroeg en spaet/ ons doen en laet/
Sy op des Heeren woort alleen gegront
Wel doen en vrolijk zijn tot aller stont.

In vrolikheit en dat met reden
Door 't soet versaem en Echts
beslupt/
Wy dese nacht met vreught
besteden.
Adieu dan Bruygom en Bruypt.
Wy wenschen lust / en soete
rust
Aen u Jong Paer / wanneer gy
van ons schepdt /
Dat Godt u bey in eeuwighept
gelepdt.

HUWELYCKS-LOF.

Stemme: Mijn Alderliefste verheven.

GEEN hoger staet op aerden
Noch loffelijcker stant /
Als 't huwlik groot van waerden
In 't Paradijs geplant ;
Geen vast noch soeter bant
En wort 'er uyt gevonden /
Twee zieltjes t'saem verbonden
O dats een vreugt playsant!

Wie kan den Trou mispryjsen?
Godt heeftse in gestelt /
Elck moetse eer bewijsen /
Gelijck sijn Woort vermelt /
U selven niet en quelt /
Wat wilt ghy tegen spreeken?
Wie blijft'er in gebreeken?
Natuur daer selfs na helt.

't Is nodigh om te Trouwen
Want door de Maegde Staet/
Kunt ghy niet onderhouwen
't Geslacht dat haest vergaet/
't Huw'lijck is Gods raedt /
't Zijn haters van de menschen/
Die niet na trouwen wenschen/
Den mensch hier door bestaet.

Op aerd' wort niet gebonden
Daer meerder Lief d' uytspruyt
Als uyt de soete gronden
Van 't Huwelijcks beslupt:
Siet onse waerde Bruydt /
Hoe dat haer ooghjes loncken/
Meer als gemeene voncken /
Denckt wat of dit bedupt.

Het zijn de Liefdens banden
Pylaren van 't Gebouw /
Het zijn de vaste panden /
De Zeegels van de Trouw /
Wanneer als Man en Vrouw
In Liefde t'samen leven /
Godt sal sijn Zeegen geven/
Geluckigh is haer houw.

Prins Bruydegom verheven
Wilt met u lieve Bruydt
In Vreed' en Liefde leven/
Bluscht alle tweedracht uyt /
Hier op met soet gelupt /
Soo wenschen wy u mede /
Veel soete vreught en vrede /
Den Hemel tot beslupt.

SCHEYDT-LIEDT.

Stem: 't Windeken daer het Bosch af drilt.

WEl op/wel op/geselschap fijn
't Sal nu tijt van scheyde zijn
Wilt nu prijsen/ eer bewijsen
Die 't ons alles heeft bereyd
Laet ons danken eermen scheyd
Wy danke dan met bly geschal
U/ O Schepper boven al.
Door u goethept/ ende soethept/
Die elck hier genooten heeft /
Eere zy die 't alles geeft.

Wy danken ook het jonge paer
En de Gasten allegaer /
Die met vreughde / in deughde/
Neffens ons Speelnootjes fijn/
Hier mee van herten vrolik zijn.
Komt nu al t'same an de dans/
't Is de vreugde der Maegde-
Krans /
Want het teken / heeft gebleken
Dat ons Bruytje Vrou sal zijn/
Morgen al voor de sonneschijn.
Teecken dat is reyne trouw/
Dat een Bruydt maeckt tot een
Vrouw /
Al het wenschen/by de menschen
Is de trou daer 't al aen hangt/
Daer menig maget na verlangt.
Tot'et besluit 't is tijt van gaen
Want den dageraet komt aen/
Laet ons scheyden/ en geleyden
Elck sijn Liefje met geneught/
En met een kusje vol van vreugt

LIEDEKEN.

Stemme: Phantastijcke Silvia.

Hoewel de vrysters met'er daet
Zijn spijtigh in het spreeken/
Nogtans sy mene 't niet so quaet
Gelijck 't wel heeft gebleeken
Aen menigh Maeght /
Die naemaels beklaeght
Haer eygen loose treecken.
Onlangs hoord' ick een minne-
klacht /
Van een bekende Vryer /
't Was ontrent de middernacht/
Hy scheen een droebigh lyer /
Sijn treurigh hert
Bleef vol Minne- smert /
Hy wierde geen bedyer.
Sijn Liefje die scheen al te trots
Sy woud' hem niet verhooren/
Sy bleef al even suur en spots/
Hy kon haer niet bekooren /
Sijn Philida
En gaf geen gena /
Sijn moeyte was verlooren.
Hoort wat de Jonge Vryer doet
Hy gaet hem wat bedaren /
Hy kiest een ander Liefje soet /
Laet spijtigh Lijsje varen.
Hy is verheught /
En soeckt nieuwe vreught /
Hy gaet met een ander paren.
Nu is de vryster schier beducht/
Men kan het aen haer mercken
Sy geeft so menig droeve sucht/
Men siet het aen haer wercken:
Och / dat hy quam /
En sy hem vernam /
Het soud' haer hert versterken.
Dit is het loon/O jonge Maegt
Van al te spijtigh spreecken /
So gy een vryer liefd' toe draegt
Wacht u voor sulcke streecken/
Meent ghy de Knecht /
Soo toont u oprecht /
Soo sal sijn liefd' niet breecken.
Nu sit de Vryer in sijn Throon
Met sijn Lief uytverkooren/
Onder de gulde Bruilofs kroon
En Lijsje wordt geschooren /
Yder die seydt
Door qua Spijtigheydt /
Heeft sy haer Lief verkooren.

BRUY-

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stemme : Ick voer al over Rhijn.

NU laet ons dese Feest /
Nu laet ons dese Feest /
Vereeren met een soete klucht /
De schoen past na de / &c.
Vereeren met een soete klucht /
De schoen past na de / &c.
Vereeren met een soete klucht /
De schoen past na de leest :
Van dobbe / dobbe / dob / van Calles dob / &c.
Het hert is nu verheught /
Het hert / &c.
Weest vrolijck die hier zijt vergaert /
't Is nu een tijdt van &c. vreught.
Ick hoor een soete stem /
Ick hoor / &c.
Het schijnt Musijk / 't gaet op de maet /
Het heeft sijn rechte / &c. klem.
Wy wenschen u Jongh Paer /
Wy wenschen / &c.
Veel vreede / vreught en soete lust /
Een spruytse binnen / &c. 't Paer.
Dit is voor een Jongh Wijf /
Dit is / &c.
In plaetse van veel soete praet /
Een aerdigh tijdtver- &c. drijf.
Wel vrienden tot besluyt /
Wel vrienden / &c.
Is 't Netje nu niet wel gespreyt /
De Bruydt is in de / &c. schuyt.
De Bruydt is in het Net /
De Bruydt / &c.
Maer siet nu eens by Neusen om /
Hoe fraey is elck be- &c. set.
Niemandt en spot op aer /
Niemandt / &c.
Elck woud' wel om een zwarte veegh /
Dat hy de Bruydegom / &c. waer.
Adieu dan soete Bruydt /
Adieu / &c.
Elck veeght hem met een kusjen of /
En daer mee is het / &c. uyt.

t'SAMEN-SPRAECK,

Tusschen Margarietje, ende Catharina, Bruylofts-Genoode.

Stem : Laura zat laest aen een Beeck, &c.

Margarietje.

O Wat is 't een soet vermaeck !
In de deughde t' saem te paren /
Hoopt en vindtmen schoonder saeck /
Dan als liefd' en trouw vergaren /
Siet eens na de Jonge Jaren /
Daer soo is het al verheught /
Hoe is yder een te vreden /
Vol van blijdtschap en met reden /
Hert en Zieltjen is vol vreught.

Catharina.

Liefde maeckt het Paren soet /
Och ! het is een Hemels vreughde
Als de Liefde blijcken doet.
Trouwigheyt / en dat in deughde /
Dan soo is 't een soete vreughde /
Die my schier behooren souw /
Om gelijck de Jonge Lieden /
Weder min en gunst te bieden /
Om te worden tot een Vrouw.

Margarietje.
Wat is doch den mensch alleen?
Sonder vreughde moet hy dwalen/
Twee Geliefjens t'saem gemeen /
Dat versoet veel droeve qualen /
Wie kan al de vreught op halen!
O het is een sucker soet!
't Is een lust/ een heughlijck leven/
't Houw'lijck kan veel vreughde geven/
Als de Liefd' de Trouwe doet.

Catharina.
Ja Margarietje / 't is alsoo /
Laet ons vry niet langer beyden/
En niet binden aen een stroo /
Maer met reden ons bereyden;
Waerom souden wy af-scheyden
Van het geen ons Godt gebiedt /
Eva is 'er door geschapen /
Waerom souden wy dan slapen?
Als 't ter eeren Godts geschiedt.

Margarietje.
Hoe geluckigh is den Mensch
Die door liefd' wort t'saem gebonden
Bruydegom ghy hebt na wensch /
U een Eva uyt gevonden /
s' Is van Godt u toe gesonden/
En sy staet ons soo wel aen /
Dat wy sonder meer te seggen /
Sulck een brugh ooch sullen leggen/
Om op dese Wegh te gaen.

L I E D E K E N.

Stemme:

Het Glas van mijn Geneught is, &c.

O Overschoone Maeght!
Pronck van de deughde /
Die in u handtjes draeght
Mijn levens vreughde.
Sal ick / ach Silvia!
U niet verwinnen?
O soete Melody!
Waerom mijn Lief zijt ghy
Dus koel in 't minnen?
Komt Nimphje laten wy
Eens graesjes binden /
O Rosemondt! hoe bly
Sult ghy bevinden
U Herder / die door Liefd'
Schier brandt van binnen /
O gulden dageraet!
Waerom dus opstinaet?
Dus koel in 't minnen?
Natuur heeft u / O Beeldt
Vol soetigheden!
Veel gaven mee gedeelt /
Wie soud' met reden /
Soo oversoete Maeght /
Met hert en sinne /
Niet in 't gemeyn /
Waerom dan Ziels Fonteyn?
Dus koel in 't minnen?
U ooghjes die soo soet
Als Fackels branden /
Het welck mijn Zieltje doet
Aen u verpanden /
U Hals wit als een Swaen /
O Veldt-Godinne!
Lanck zijt ghy van Persoon /
Ghy draeght een Gulden Kroon /
Maer koel in 't minnen.
Of is u schoon Cieraet
Daerom gegeven /
Dat ghy soudt met der daet /
Eensamigh leven?
Wilt dit/ O soete Beeldt!
Doch niet beginnen /
't En is niet goedt alleen /
't Is tegen Wet reen
Dus koel in 't minnen?
Aensiet/ O Veldt-Godin!
U schoone gaven /
Aenschouwt u Herders Min
En treurigh slaven.
Ey laet u soeten aart
U selfs verwinnen.
Blust doch het veynsen uyt /
En zijt eerwaerde Bruydt
Niet koel in 't minnen.

MINNE-KLACHT.

Stemme:

Verdwaelde Koninginne.

ACH Herderin! ootmoedigh
Knielt uwen Dienaer neer /
Wiens Zieltjen overvloedigh /
Bedroeft is meer en meer /
Bedroeft Godin / om weder-min /
Verkoelt mijn brandent herte /
Ach Silvia / 't bid' om gena /
Troost my in dese smerte.
O Goddelijck vermogen!
O wonderlijcke kracht!
Mijn geest die wordt gebogen /
En door u gunst gebracht /
Om Silvia / te volgen na /
Te vleyen / en te smeecken /
Ach Ziels Fonteyn! O Maget reyn!
Gunt my eens tijdt te spreecken.
Ick weet Godin geen reden
Waer uyt mijn Lief de spruyt;
Als mijn genegentheden /
O Uytverkooren Bruydt /
U soet gesicht is als een schicht /
Het doet mijn Zieltje krencken /
U soete mont / my 't hert doorwondt /
Als ick daer aen gedencke.
Ach Silvia! siet neder /
Siet wie hier voor u leydt /
Gebogen / en komt weder /
Bidt om medogentheydt /
Versacht u sin / vertrouwt mijn Min
Ach wijse Koninginne!
Lief ick verwacht met droeve klacht /
U lieve weder Minne.
O Son! O Gulde stralen!
Laet doch u klaer gesicht
Een door de Wolckjes dalen /
Gunt my het minste licht /
Laet my ver / O Morgen-ster!
U straeltjes soet beschijnen /
Op dat mijn pijn / verlicht magh zijn /
En door u glans verdwijnen.

Ach Zieltje die gestrengelt /
Gestrengelt is door mijn /
Gesmolten en gemengelt /
Och mocht het waerheydt zijn.
Mocht ick op aert / hier zijn gepaert
Met u in ware deughden /
Het sou voor mijn / gedurigh zijn /
Een soet gewenste vreughden.
Lief hebt doch mede-lijden /
Soo ghy in u bevindt
Yets dat my kan verblijden /
Een bonckje dat ghy mindt /
Want ick ben dijn / en ghy zijt mijn /
Als ghy u laet bewegen /
Mijn herten vreugt / mijn ziels geneugt
Waerom zijt ghy my tegen?
Terwijl u soete oogen
Niet sien op 's werelts staet /
Noch op een groot vermogen /
Op glory die vergaet:
Maer op de deught / welk is vreught
Op een Godtsaligh leven /
Hoe kan 't dan zijn / of ghy sult mijn
Oock weder Liefde geven.
Of doet u vreese schroomen?
Ey seght mijn Veldt-Godin?
Of hebt ghy voor genomen
Te leven sonder Min?
Ben ick onwaert / of bot van aart /
Of wilt ghy my beproeven?
Mijn treurig hert / wilt met geen smert
Door veynsery bedroeven.
Magh ick u niet vertrouwen?
Ach Lief dat doet my wee /
O Min! O duysent rouwen!
Dit is mijn laetste bee /
Aen u Princes / aen u Vooghdes /
Met soo een aardigh smeecken /
Geeft my geley / al eer ick schey /
Dat ick u eens magh spreecken.

GEESTELYK BRUYLOFTS-LIET,

Tusschen Bruydegom en Bruydt.

Stem: Ey schoone Nimph, &c.

ACh waerde Bruydt / mijn Zieltje brandt van binnen /
Want door u soet gesicht /
Treckt ghy tot u mijn hert en al mijn sinnen:
O Lief / O helder Licht!
Ick ben vol vreught als ick u magh aenschouwen /
Ghy zijt de Leydt-star die my leydt /
Van my wordt ghy gesmeecht gevleydt /
Pronck van de Vrouwen.

2. U aengesicht dat blinckt gelijck de Sonne /
Is suyver / wit en roodt /
Ach! mijn Vriendin / mijn Duyve ick ben verwonnen /
Mijn Liefd' gaet tot de doodt.
Seght my / O schoone bloem die my geleydet /
Ghy die mijn Zieltje recht bemindt /
Seght my waer dat ghy u bevindt /
Waer dat ghy weydet.

3. Kundt ghy my niet / O schoonste van de Wijven?
Soo gaet van heden uyt
In 't groene Veldt / en siet de Schaepjes drijven /
O Ziels Beminde Bruydt!
Laet my / ach Lief! u soete stemme hooren /
Want in mijn hert geschreven staet /
Het ciersel van u soet gelaet /
Mijn uytverkooren.

4. Staet op mijn Lief / en komt tot my Vriendinne /
Van Liefde ben ick kranck:
Mijn hertje brandt / is vol van soete minne /
Troost my met u gesanck /
Leydt my in 't Hof van u wellustigheden /
En laet ons daer met soet geneught /
Een kransje vlechten / en met vreught
Ons tijdt besteden.

BRUYDT.

5. Ick ben bereydt / ach Lief! tot u te komen /
Ick soeckt tot in der Nacht
Mijn Bruydegom / mijn Geest is opgenomen /
Van u ick troost verwacht /
'k Gae door de Stadt en vrage met verlangen /
Ick spreeck de Wachters rontom aen /
Die door de Straten henen gaen /
Ach! my is bange.

6. Ick

6. Ich roep seer luydt aen u / O mijn Beminde!
Ick ben in groote noodt /
'k Ben kranck van Liefd' / om dat ick niet vinde /
Men dreyght my met de doodt.
Ach Bruydegom / ick ben ter neer geslagen /
Ey / komt vertroost / droeve Bruydt /
Al eer dat ick mijn ooghjes sluyt /
In dese vlagen.

7. Wat is u Vriendt / O schoonste van de Wijven!
Die ghy soo hoogh bemindt.
Waerom gaet ghy soo grooten rouw bedrijven?
Ach! ach! soo ghy hem vindt /
Mijn Vriendt is root en wit als uyt-gekooren /
Zijn hooft dat is van 't fijnste gout /
Zijn hayr dat kruyst seer menighfout /
Edel gebooren.

8. Zijn soet gesicht is als der Duyven oogen /
Die in de volheyt staen /
Zijn lippen zijn met Roosen overtoogen /
Zijn Lichaem wel gedaen /
Is reyn yvoor / en staet op gulde voeten /
Zijn keel is lieffelijck en soet /
Dus is mijn Vriendt in overvloet /
Die my sal groeten.

9. Geen water-stroom en sal de Liefd' verkoelen /
Noch 't minste blusschen uyt /
Mijn Vriendt is mijn / wiens weer-liefd' ick gevoelen /
Die 'k in mijn hertje sluyt /
En is gelijck een zegel vast gesloten /
Die nimmermeer en sal vergaen /
Want ick met liefd' ben aen gedaen /
En overgooten.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stem; Weeſt Nimph gegroet, &c.

O Soete vreught /
Vol bly geneught
Veel soet vermaeck en melody
Brenght ons den Echten staet nu by;
Geen hooger kroon /
Geen soeter loon /
Krijght oyt een Minnaer van de Trouw /
Die sijn Beminde maeckt tot Vrouw;

't Ge-

't Gewenschte daer 't herte geduurigh op staet /
Is dat men met vreughden na Trouwen toe gaet /
Geen soeter op aerden men oyt bevindt /
Dan als het genieten van 't gene mint.

2. De reyne Trouw
Maeckt Man en Vrouw
Hier door den Echten-staet gemeen /
Dat sy van twee nu worden een:
Al 't suur en soet
Dat haer ontmoet /
Al wat haer beyde wordt toe-gepast
Sy dragen met geduldt haer last:
Twee Zieltjes in deughden te samen geboeght /
Die leven in vreughden en wel vernoeght /
Den Hemel die wordt door Liefde gebouwt /
Geluckigh is hy die deughdelijck trouwt.

3. Nu Jongh Paer /
Wy alle-gaer /
Wy wenschen u in desen Staet
Veel soete vreughde / vroegh en laet /
Dat Liefd' en Vreed' /
En eendracht meed' /
U beyde Hertjes staegh bewoont /
En met een regen wordt gekroont /
Dat hier met vreughden in 's Wereldts Hof
Meught groenen en roemen u Scheppers lof /
En leven in vreden / vol deughden pleysant /
Tot cierſel en cieraet van d' Echte stant.

4. Ey siet hoe soet
Dat nu ontmoet
Hier onse Bruydegom sijn Bruydt.
Speelnootje denckt wat of dit beduyt /
Siet alle bey /
Dat soet geschrey /
Lief-koserу in overvloedt /
Vol van gekus / ja wonder soet.
Heer Bruydegom 't Lief-koosen dat staet u wel by:
Maer zeylt niet te ruym / haelt 't schootje wat by /
Weest vroolijck / en vreughdigh / en soet van aert /
Maer 't beste / op 't leste / voor 't Bruydt is bewaert.

5. O soete

5. O soete Bruydt!
Tot een besluyt /
Soo groeten wy u voor het lest!
En wenschen u het alderbest.
Speelnootjes bly /
Komt voeght u by /
Eer dat de Bruydt nu van ons gaet/
Groet haer nog eens in de maegdestaet
Wy Wenschen u beyde dat ghy vernoeght /
Met vreden / en vreughden den Acker ploeght /
En dat ghy oock mede als den Acker-Man /
Door 't zaeyen / meught maeyen / de vrucht daer van.

BRUYLOFTS - LIEDT.

Tusschen een Vryer en Vryster.

Stemme: Prins Robbert, &c.

Vryer.

INdien dat ghy/ O jonge Jeught
Het soet van d'Echte-staet /
De grondt van alle soete vreught
Eens wist en hoe 't daer gaet:
Ick wed' men nauw een Jongh-gesel
Of oock een Maget vondt /
Elck soud' als door een soet gequel /
Hem voegen in 't verbondt.

Men soud' verbinden vroegh en laet
Veel hertjes aen malkaer /
Dees soeten gulden Echten-staet
Omhelsden menigh Paer:
't Sou met veel jonge Lieden zijn
Een Hemel op de Aerd' /
Geduurigh is het Sonne-schijn /
Daer Liefde t'samen paerd.

Vryster.

En beelt u niet veel wonders in/
Al word'er dit geseydt /
Dat even in de soete min
De meeste vreughde leydt;
't En is altijdt niet effen mooy
Kom soete Lief te bedt /
Men siet dat dickmael om een strooy
Het baecken wordt verset.

De Man is dickmael al te stuur
Zijn hooft en staet niet wel /
Siet altijdt even bangh en suur
En toont hem al te fel;
En slaet sijn liebe Bedt-genoot /
Ja stootse van hem uyt /
En duurt dickmael tot aen sijn doodt
Is dat geen blijde Bruydt?

Vryer.

Neen Speelnoot dat en raedje niet
Dit maeckje al te krom /
Dat is gemaeckte Huys-verdriet /
Ick keer het anders om;
Twee Zieltjes die in ware deught
Te samen zijn gepaert /
Genieten altijdt soete vreught /
Want Liefd' is soo van aert.

Het Huw'lijck is een schoone saeck/
Een Aerdtsche Paradijs /
Vol melody / en soet vermaeck /
En heeft een hooge prijs /
Geen eelder vrucht en wordt geteelt
Als door het Echts-besluyt /
Daer by soo wordt oock afgebeelt
De Geestelijcke Bruydt.

Vryster.

Wat vindt men al door tegenspoet
Soo haest men is Getrouwt.
Wat komt'er al veel suur en soet /
Soo dat het meenigh Rouwt:
Veel jammer en veel droevigh wee/
Veel hartseer en verdriet /
Het Huw'lijck is een groote Zee
Vol lijden / als men siet.

Vryer.

Wel Nimphje dits een mis verstant
't Sal noch wel anders gaen /
Wanneer als ghy een geestigh quant
Lief-koosende siet aen:
Gelijck als onse soete Bruydt
Oock eertijdts heeft geseydt /
Maer nu soo is dat seggen uyt /
't Compas is nu verdreyt.

Geluck Jongh Paer in desen staet/
Gezegent zy u Trouw /
Des Heeren gunst koom u te baet
In blijdtschap of in rouw:
En dat ghy t'samen bloeyen meught
In veel voorspoedigheydt /
In liefd'/ geloof/ en reyne deught/
Tot beyd' u Zaligheydt.

FINIS.

LIEDEKEN.

Stemme:

Onlanghs Geleden, &c.

HOORT soete Meysjes /
Die t'elcken reysjes
U toont van trotsen aerdt /
't Welck ongeneughte baerdt:
Waerom dus strengh en wreedt?
Wel hoe dus breedt?
Nu ghy 't secreet
Der Vryers weet /
Is nu de Min u leedt?
Wel Liebe Susje
Gun my een Kusje /
't En is soo niet gedacht /
Dat ghy soo trots u acht.
Wech met dit snoodt fenijn /
't En magh niet zijn /
Want Griet en Trijn
Die zijn seer fijn /
Vol list en loose schijn.
Siet onse Neeltje /
Dat aardigh Beeltje /
Of Duysjen haer gespeel /
Ey siet doch eens hoe eel;
Hoe 't alles op de maet
In order staet /
Haer fier gelaet
En soete praet
Ons om de Tanden slaet.
O loose lonckjes!
O valsche pronckjes!
Hoort Antjes avontuur /
En Aeghjen haer gebuur:
Ons Pietje soete Vaer /
Die neemt al waer /
Hy docht met haer
Te zijn een Paer /
Maer 't is 'er niet soo klaer.
Dat spijtige Lijsje
Dat songh een wijsje /
Neen Vriendtje 't past my niet /
Wijl na een ander siet;
Maer Truy wordt noch begeest /
Sy doet haer best /
Geeft een Request /
Trouwt met de rest
Jan Saly op het lest.
Ghy soete dieren /
Leert goe manieren /
Van Jonghs op staet het wel.
Waerom soo byster fel?
Ghy meent het immers niet
Hoewel 't geschiedt /
Ghy mijdt en vliedt
Als met verdriet
't Geen ghy soo geerne siet.
Het kussen en streelen
En Deuntjes queelen
Dat is u hooghste vreught /
Al schijnt het ongeneught.
Het is een soete saeck /
En geeft vermaeck:
Maer tegenspraeck
Beneemt seer vaeck
De Min sijn reuck en smaeck.
Wilt ghy geduurigh
Zijn wreedt en stuurigh /
En stellen u ten toon /
Ick wedt ghy krijght u loon /
Raeckt ghy maer over straet
Eens op de praet
In Vryers haet /
't Zy vroegh en spaet /
Soo wordt ghy heel versmaet.
Ick raedje voor 't beste
Noch op het leste /
De reden plaetse geeft /
En na de reden leeft:
En tot een soet besluyt
Kiest voor u uyt
De beste buyt /
Treedt in de Schuyt
Soo zijt ghy haest de Bruydt.

FINIS.

t'SAMEN-GESANGH.

Tusschen een Vryer en een Vryster.

Stemme: Galathea geestigh Dier, &c.

Vryer.

Waerom soete Veldt-Godin
Moet ick eensaem dwalen?
En gheduurigh in de Min
Hoopeloos gaen malen
Waerom treft my tegenspoedt
Meerder als een ander doet?
Dat ick in het Vryen
Niet en kan gedyen.
Sal ick nimmermeer de naem
Van een Bruydegom dragen?
Ben ick dan soo onbequaem /
In myn Jonge dagen?
Soete Meysje tot besluyt /
'k Wenschte dat ghy waert de Bruydt;
En ick neffens desen /
Mocht de Bruydegom wesen.

Vryster.

Dat ghy niet gedyen kunt
Vryer / dit 's de reden /
Dat ghy soeckt u eygen munt
Hooger te besteden
Als een Maeghdt als 't waerdigh is /
Daerom slaet ghy altijdt mis /
Ende kunt in 't minnen
Niemandt overwinnen.

Vryer.

Neen Godin / dit raedtse niet /
Stelt dit vry ter zyen /
Menigh Vryster als sy siet
Dat men haer wil vryen /
Toont haer nors en al te stuur /
En siet altijdt even suur /
Sulcke wijse streecken
Doet de Lief de breecken.

Vryster.

't Schort de Vryers lieve Vriendt
Aen haer eygen sinnen /
't Wordt met veynsery gemient /
Valsch zijn sy in 't minnen;
Yder Maget heeft een dat /
Wie het is daer scheelt oock wat /
Die haer stout vermeten
't Geen sy niet en weten.

Vryer.

Valschheydt schuylter by een Maeght
Die kan klaerder blijcken /
Schoon of haer de Min behaeght /
Noch gaet sy bezwijcken /
Al 't gepronck en al 't cieraet
Dat getuyght van d'Echte-staet;
Noch kan sy haer houwen
Of sy noyt wil Trouwen.

Vryster.

Vryer in het kort geseydt
Wilt u wel versinnen /
Soeckt een schoon en rijcke Meydt /
En wilt die beminnen /
't Is doch al de Vryers aert
Om met meerder t'zijn gepaert.
Geldt en Goedt te winnen
Dat 's een drugh van Minnen.

Vryer.

Zijn de Vryers daer aen vast /
Wel mijn Herderinne:
Dit oock op de Vrysters past /
Wie kan overwinnen?
Heeft de Vryster meerder goedt /
Wegh soo is het met Jan Soet /
Om de ronde Schijven
Kan hy niet bedrijven.
't Is voor my de beste raedt /
Noch een reys te wagen /
Met een Vryster na mijn Staet /
't Staet aen ons te vragen /
Is den eenen Juffer traegh /
d' Ander die is weder graegh:
'k Hoop ick sal na desen
Haest de Bruydegom wesen.

E Y N D E.

HUWELYCKS-PLICHT.

Twist - Verwijtingh.

Stemme: Och leghdy hier verslagen.
Ofte: Daget uyt den Oosten, &c.

DE sonne met haer strale
Het Aertrijk overschijnt
En laet seer lieflijck dale
Haer licht / waer door ver-
dwijnt
De nacht vol duysterheden/
Hier beneden.
De blompjes aen der heyde
Staen lieflijck in haer fleur
De Bosse / Velde / Weyde
Zijn vol van soete geur/
De Vogelkens die singen
Ende springen.
Alsoo is aengename
De Son van vriend'lijkheyt
Tussen twee Lieven t'same
Die 't al ten besten leydt/
En maeckt het Huys vol
vreughde
En geneughde.
De son moet altijt schijne
Van Eendragt ende Vreed'/
Sy doet de nacht verdwijne
Van Twist en Tweedracht
meed' /
Sy doet de blompjes luyke
Dat sy ruycken.
Voorsigtig moet gy myen
Het eerste Twist-gekijf/
't En past noyt in het vryen
Veel min van man en wijf/
Soo sult ghy nimmermeer
klagen /
Al u dagen.
Komen daer donder vlage
En stelt u noyt party /
Vermijt de harde slage /
't Onweder gaet door-by/
De zwarte wolk laet drijven
Sonder kijven.
Heer Bruydegom wilt
gedenken
De Son die u verheught/
U tweede ziel wilt schenken
Geduurigh soete vreught/
En leeft met haer in vreden
Na de reden.
Vrouw Bruydt bemindt
u Sonne /
Die u gestadigh licht /
Die van u is verwonne /
Door Liefde/ leert u plicht
Verblijt hem door u deugde/
Met veel vreugde.
Wy al te samen wenschen
Heer Bruydegom en Bruyt
Dat ghy vereende menschen
In beyd' u Trouring sluyt
Al wat de Echt doet bloeyen
Ende groeyen.

HUWELYCKS-PLICHT.

Gemeenſaemheyt in Goedt en Bloedt,
Maeckt door de Trouw het Paren ſoet

Stemme: Schoone Herderinne.

'tIS een heerlijck leven /
En te prijſen boven maet /
Die hem gaet begeven
In den Heyl'gen Echten Staet.
't Is des Heeren Wil en Wet /
Van hem ſelven in geſet.
't Huw'lijck kan vermaecken
Man en Vrouw in de hooghſte graet
Als men in ſijn ſaecken
Houdt de rechte middel-maet;
Als men 't goedtje niet en klooft /
Daer de Liefde door verdooft.
't Is een ſoet bedrijven
Tuſſchen Man en tuſſchen Vrouw
Dit of dat te Schrijven /
't Maeckt verwarringh in de Trouw;
Wat is aen een weynigh goedt
Als de Trouw de Liefde voet.
Zijn de Lichaems beyde
t'Saem gemeen van Man en Vrouw
Vaſt en onderſcheyde
Door een Wettelijcke Trouw.
Waerom ſcheyd men dan het goedt?
Dat maer Ebb' is ende Vloedt.
Sullen dan de Schijven
Meerder als het Lichaem zijn?
En geſcheyden blijven /
't Heeft geen reden noch geen ſchijn:
Daer men ſeydt van Man en Wijf /
Zijn twee Zielen in een Lijf.
'k Hou van ongebonden /
Ende prijs gemeenſaemheyt /
Daer men uyt de gronden
Van het herte t'ſamen ſeydt /
Al wat u is dat is mijn /
Daer kan Liefde krachtigh zijn.
't Is geen ſtijl van leven /
't Maeckt de Lief de teer en zwack /
't Kan geen vreughde geven /
Maer het baert veel ongemack;
Sulck een Trouw die ſlaet heel mis /
Daer het Goedt geſcheyden is.
Wilt ghy Liefd' en Trouwe
Hebben in ſijn volle graedt /
Stelt dan Man en Vrouwe /
t'Samen in gelijcke ſtaet /
Dat gaet boven al de reſt /
't Goedt gemeen is 't alderbeſt.

HUWELYCKS-PLICHT.

Een vreedtſaem hert verçiert met deught,
Dat leeft vernoeght en vol van vreught.

Stemme: Jonckvrouw wat ick u vragen ſal.

HOE aengenaem is de
Echte Staet
Wanneer ſy wort beleeft
Vreetſaem in haer regte maet
Veel ſoete vreught ſy geeft;
't Is g'lijckerwijs
Een Paradijs /
Daer in men vreugdig leeft.
De vrede die verheugt de
mens /
En is van grooter waert /
Sy geeft een yder ſijne wens
Veel ſoete vreught ſy baert /
Wie vreedigh leeft
Die is 't dat heeft
Een Hemel op de Aert.

Twee Zieltjes die uyt reyne Min
t'Samen zyn gepaerdt:
Die met haer lieve Huys-geſin
Zijn vreedſaem / ſtil van aerdt /
Zijn vol van ruſt
En ſoete luſt
Want Liefd' wordt daer gebaerdt.
De Liefde is het hooghſte goedt
Met vreedſaemheydt vernoeght /
Daer liefd' en vreede werdt gevoedt
Het al ten beſten voeght /
Wel aen Jongh Paer /
Van Jaer tot Jaer
Met vreed den Acker ploeght.

De Vreede is het Fondament
Waer op het Huwelijck ſtaet /
Door tweedragt wort den echt geſchent /
En haeſt te gronde gaet.
Onvreed' en twiſt
Het al verquiſt /
Het is van 't ſlimſte quaedt.
Heer Bruydegom neemt deſe raedt
Ter herten / tot beſluyt /
Leeft in den Heyl'gen Echten Staet
Vreedtſaemigh met u Bruydt /
Treedt onder voet /
Wat hinder doet /
En munt in deughden uyt.

HUWELYCKS-PLICHT.

Het is een ſoete Medeçijn, In Tegenſpoedt geduldigh zijn.

Stemme: Nadien de God'lijckheydt, &c.

G Een ſoeter vreugt op aerdt
En word'er uyt gebaerdt
Als in den Echt te leven;
In reyne liefd' en deught /
Veel wellust kan het geven
En maeckt het hert verheught.
Wie dat geduldigh leeft
Steedts in ſijn lijden heeft
Hoop ende troost van beyden/
Die valt het lijden licht /
En kan hem bereyden
Gewilligh tot ſijn plicht.
Gedult en lijdtſaemheydt
Dat is de Heerlijckheydt /
Dat zijn de diepe grachten /
De banden van de Echt /
't Is haer sterkt en haer kragten
Met Liefde door-gevlecht.
Want een geduldigh Man
Die veel verdragen kan /
Is beter als een ſtercke;
Gedult en tegenſpoet /
Als men kan bemercken /
Het lijden veel verſoet.
Wilt ghy dan Jonge Lien
Vreught en wellust ſien /
Soo moet ghy ſteeds hanteeren
Gedult en lijdtſaemheyt /
Daer moet ghy u na keeren
Met alle ſtadigheyt.
Dit moet u Huys-raet zijn/
Niet in geveynsde ſchijn /
Dit moet u cieraet weſen /
De beſte pronck in 't Huys
Is gedult / 't wordt gepreſen/
Lydtſamigh in het Kruys.
Geluck hier mee Jong Paer
Wy wenſchen u allegaer
Dat u den Heer wil geven
Veel zegen na den geeſt /
En hier na dit leven
Het eeuwigh Bruylofts Feeſt.

HUWE-

HUWELYCKS-PLICHT.

Als 't Haentje swijgt, en 't Hennitje kraeyt, Dan is 't Compas geheel verdraeyt.

Stemme: Pronckje van de Maeghden.

't Huwelijck is te prijsen /
Als men door de zeden
Deughd'lijck kan bewijsen /
Dat men na de reden /
Leeft in rust en vreden /
En stadigh die be-ooght:
In deughde / met vreughde /
Elck heden / met reden /
In 't sijne booght.

Heerlijck boven allen
Is de Man verheven /
Na Gods wel gevallen
Is hem dit gegeven;
Echter moet hy leven
Al is hy dus verhooght /
In deughde / met vreughde /
Elck heden / met reden
In 't sijne booght.

Een magh niet regeeren
In de Echte Trouwe:
Schoon de Man een Heeren
't Hooft is van sijn Vrouwe;
Nochtans moet hy schouwen
Te heerschen / wat men pooght /
In deughde / met vreughde
Elck heden / met reden / In 't &c.

Veel min sal de Vrouwe
Heerschappy genieten /
Want alsulck een Trouwe
Sal de Man verdrieten /
Dat sy Vooght sou hieten.
Geen wetten die gedooght /
In deughde / met vreughde /
Elck heden / met reden
In 't sijne booght.

Man en Vrouwe beyde
Zijn malkanders leden /
Leven ongescheyden /
Daerom leert de reden:
Dat ghy sult met vreden
Al wat ghy t'samen pooght /
In deughde / met vreughde /
Elck heden / met reden / In 't &c.

Elck is anders Kroonen /
Blijdtschap ende vreughde:
Waer twee Lieven woonen
t'Samen in de deughde /
Daer is veel geneughde;
Daer wordt de Trouw verhooght
In deughde / met vreughde /
Elck heden / met reden / In 't &c.

Bruydegom wilt leeren
Wel te onderhouwen
Dese wet / tot eere
Van de echte Trouwen /
Wilt het quade schouwen:
Geen Jalosy gedooght /
In deughde / met vreughde /
Elck heden / met reden
In 't sijne booght.

MOYSES GEBOORTE.

Stemme: O Paris wreedt. **Ofte:** Edel Karsouw.

HOE Wonderbaer
Hoe heerlijck zijn Gods wercken
Seer groot in overvloedt:
Wie kan sijn macht /
Zijn mogentheyt niet mercken /
In alles wat hy doet?
Zijn wijse raedt
En is niet om door-gronden.
Niemandt kan sijne groote macht
Begrijpen of verkonden.

Siet hier een Kindt /
Uyt slechte staet gebooren /
Veracht van yder een /
Drijft seer bedroeft
Op 't water als verlooren ;
Vol jammer en geween /
Zijn Wieghjen is
Een Kistje kleyn van Biesen !
't Schijnt of Moses in de Vloet
Zijn leven sal verliesen.
Dit kleyne Wicht /
Dat drijft daer in de stroomen /
En schreyt seer naer van dorst /
Geen lieve Vriendt
Noch Vader durft daer komen /
Noch Moeder met haer Borst /
Die 't lieve Dier
Eens laefde / maer moest derven /
En uyt vreez haer Liefste Kindt
Ellendigh daer sien sterven.
Een fiere Maeght /
Een Dochter van een Koningh /
Van Pharao wijdt vermaert /
Komt by geval
Uyt haer verheven Woningh /
En toont haer soete aert /
Neemt Moyses aen /
Ja tot haer lieve Soonen /
Wil hem in des Koninghs Hof
Met staet en eere kroonen.

Een wonder werck /
Door Godts verheven handt /
Siet Moyses in sijn Jaren /
Leydt hy met kracht
Een over-groote scharen /
Uyt het Egypten-Landt.
Dit is dat Kindt
Dat hier soo leydt verschooven /
Door wiens daet dat yder een
Des Heeren Naem hoort looven.
Wel op Jongh Paer /
Wel op ghy Nieuw Getrouwden /
En wie ghy heden zijt /
Dit is tot troost
Van alle Nieuw Gehouwden /
Weest in u staet verblijt /
Dus kan de Heer
In tegenspoedt vermeeren :
Al wat hier onmogelijck schijnt
Kan Godt ten besten keeren.
Den Echten Staet
Kroont Godt tot allen tijden /
Met Zegen in 't verdriet /
De vrucht uws Lijfs
Sal hy gebenedijden ;
Als ghy aen Moyses siet.
Godt is Getrouw /
't Komt alles u te baten /
Leeft maer reyn en vreest den Heer
Hy sal u niet verlaten.

De beste Trouw- Ringh die men vindt,
Is Liefde, die den Heere bindt.

Stemme: Een Kindeken is ons gebooren.

DE Liefde seer hoogh gepresen/
Duurt in der Eeuwigheydt/
De Liefde gelijck wy lesen /
Is vol van deughtsaemheyt /
Sy baert een soete vreught /
In 't Huwelijck gewis /
Geluckigh zijn de Paren
Wiens Trouw-Ringh Liefden is.
De Liefde tusschen beyden
Is oorsaeck van geneught /
En kan de Zieltjes oock leyden
In vreed' en soete vreught /
De Liefde die verdrijft
Het schadelijck fenijn /
Laet Liefde / O soete Bruydtje /
U rechte Trouw-Ringh zijn.
De Liefde is lanckmoedigh /
En vol van vriend'lijckheydt /
Vol deughden / en seer sachtmoedigh
En vol barmhertigheydt /
Sy is in 't Huwelijck
Een gulden Sonne-schijn /
Laet Liefd' / O soete Bruydtje /
U rechte Trouw - Ringh zijn.

De

De Liefde is niet afgunstigh
Gelijck men dickmael siet:
Maer nedrigh en goedt-jonstigh /
Sy soeckt haer eygen niet /
Sy is oprecht en goedt /
Sy toont geen valsche schijn
Laet Liefd' / O soete Bruydtje /
U rechte Trouwringh zijn.
De Liefde die kan verbinden
Twee Hertjes in de deught /
Door Liefde twee eens gesinden
Die leven in soete vreught;
De Liefde bindt den Echt
Seer lieflijck en fijn /
Laet Liefd' / O soete Bruydtje /
U rechte Trouwringh zijn.
Wy wenschen al t'saem heden /
O Bruydegom en Bruydt /
Des Heeren gunst en vreden /
De Liefde tot beslupt /
Dat ghy de ware deught
Steedts werdet in-gelijft:
Dat Liefde aen u leven
U rechte Trouwringh blijft.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Uyt den 128. Psalm.

Stemme: Het aartje van de Wijne.

Ofte: Komt laet ons 't Huwelijck prijsen.

ZALIGH is hy bevonden
Die Godt van herten vreest /
En dient tot allen stonden
Sijn Schepper na den Geest /
Door 't gene dat ghy sult drijven /
Werdt ghy seer fijn gevoedt /
In vreughden sult ghy beklijven /
Spoedigh met overvloedt.
U Wijf sal gelijck wesen
In u Huys seer verblijdt /
Den Wijnstock uyt-gelesen
Die vrucht draeght t'sijner tijdt /
U Kinderen in een kroone /
Die sullen oock voortaen
Als Olijf-spruyten schoone.
Rontsom u Tafel staen.
Dese schoone weldaden
Ontfanght hy in 't gemeen /
Die met geen quaedt beladen
En is: maer vreest alleen
Uyt Liefde den Heer hier boven /
Die al te samen voeght /
Die wy met vreughden oock loven/
En ons soo wel vernoeght.
Godt uyt Syon gepresen
U dees genade doet /
Dat ghy sult sien na desen
Jerusalems voorspoet /
Hy sal sijn zegen oock geven /
En kroonen d'Echten Staet /
En gunnen u jeughdigh leven
Veel Voorspoet vroegh en laet.

Ghy sult uyt uwen Zade
Kindts Kind'ren sien seer wel /
En oock door Godts genade
Veel vreeds in Israel.
In Liefde soo sult ghy bloeyen
In licht noch binnen 't Jaer
Een jeughdige Spruyt sien groeyen /
Geluck hier mee Jongh Paer.

G E B E D T.

Eens Jonghmans ende Dochters.

Stemme: Ey schoone Nimph, &c.

HEER goedertier / in goedheydt uytgelesen
Hoe heerlijck is u Throon/
Ghy zijt een reyn / een eeuwigh suyver Wesen
In schoonheyt over schoon
Ghy schept O Heer een lieflijck welbehagen!
In reyn en suyver selschap soet /
Die haer altijt oprecht en goet
Deughtsamigh dragen.

2. Wy bidden u / leydt ons op uwe wegen /
Geeft dat geen vreemt gedaent
Ons doch bekoort/of 't herte maeckt genegen /
Geen snoode weg en baent
Om in ontucht of quade dartelheden
Te leven / en met soete vreught:
In ydelheyt en ongeneught
Ons tijdt besteden.

3. Geeft dat wy Heer in suyverheyt verkeeren/
En op u wegen gaen /
d'Onkuysche lust gestadigh van ons weeren/
Met Joseph weder-staen
Het boose quaedt / dat wy door u genade /
Dees wereldts hoogmoet/ staet en pracht /
Met al't geen men sondig agt
Altoos versmaden.

4. So gy O Vorst! door u voorsichtigheden
My tot den Echten-staet
Beroept/ soo gunt u zegenrijcke vreden
Tot vreught my vroegh en spaed' /
En dat ick Heer daer in mag deughtsaem leven.
Ghy zijt mijn troost / ick roep u an:
Wilt my O Heer! een deugtsaem Man
Op Aerden geven.

5. De regte Trouw kom uyt de Hemel dalen/
Gy kent des mensen hert
Bewaert ons Heer voor alle droeve qualen /
Voor Huys - verdriet / voor smert /
Wilt ons altoos met uwen Geest regeeren /
Het zy in tegenspoet of vreught /
Ons alles door de ware deugt
Ten besten keeren.

LIE-

LIEDEKEN.

Stem: Als Bocksvoetje speelt, &c.

ACH Herderin! waerom soo dwaelt ghy dus veer?
Wat reden / komt heden / u hertje soo seer
Benouwen in 't veldt Dat u dus ontstelt;
En bedroeft u lieve Zieltje noch meer.
2. Of kunnen de baren van 't siltige nat /
Haer bloeden / door 't woeden / u eenige schat
Aenbrengen / och neen / Maer eenigh alleen
By Winter en Somer / Wat vreughde is dat?
3. Wat vint ghy doch heden voor vreugde in 't zandt?
Hoe naerlijck / gevaerlijck / is 't dickmael op strandt
En daer men van veer Noch gins ende weer;
Maer siet een Hutje van Harders op 't Landt.
4. Terwijl ghy O Nimphje volkomen u stelt
In deughde / met vreughde / te doolen in 't veldt:
Om stil en gerust Te weyden met lust
U Schaepjes / en leven soo ongequelt.
5. Soo wensch ick Godin veel vrolijck geneught /
Veel luste / veel ruste / u bloeyende Jeught /
En dat ghy verblijdt Geduurigh altijdt
U Schaepjes meught weyden met volle vreught.
6. Ten lesten Godinne soo wensch ick op nieuw
De Heere / vermeere / sijn zegen in u /
En dat ghy vol vreught In zalige deught
Meught leven / vaert wel / O Nimphje adieu.

MINNE-KLACHT.

Gesonden aen de Trouw - Hatende Silvia.

Stemme: Verdwaelde Koninginne.

Hoe zijn mijn zwacke sinne
Och laey nu ontstelt /
Door mijn bedroefdig minne
Het welck mijn zieltje quelt
Ach Herderin!
't Is door de Min
Dat ik dus seer moet klagen
Ick ben verrast /
Ick moet een last
Van zware Liefde dragen.

Waerom

Waerom moet ick dus klagen
Ey seght mijn Herderin?
En stadigh hoopeloos malen
In mijn getrouwe Min /
Ick sucht en steen /
Ick klaegh en ween /
In eensaemheyt verlaten /
Al wat ick spreeck /
Hoe soet ick smeeck /
Mijn vleyen magh niet baten.
Waer toe zijt ghy genegen
O soete Philida?
Wees 't my niet langer tegen /
Ick bidt u om gena;
Mijn jeughdigh hert
Dat is verwert
In 't Doolhof van de Minne.
O strenge Maeght!
Die my behaeght /
Sal ick u noyt verwinnen.
Godin gedenckt de reden
Waer uyt mijn Liefde spruyt /
't Is weynigh tijdt geleden /
U troostelijck besluyt
Wierdt onverdacht
My toe gebracht
U innighste secreten;
Al wat gh[y] peynst /
En hoe ghy veynst /
Dat heb ick langh geweten.
Ey Lief waerom gezwegen?
Wat is u soete praet /
Als ghy my allez wegen
Vertoont een stuurs gelaet /
Waerom seer heus
Een soete leus
Gestelt om u te spreecken /
O soete Meydt /
't Dient niet geseydt /
Het zijn maer loose treecken.
Hoe veynst ghy voor mijn oogen
O gulden dageraet?
Hoe groot is u vermoogen /
Waerom dus opstinaet?
Aensiet mijn smert /
Doorsoeckt u Hert /
Ghy sult'er Lief de vinden /
Ey Herderin
Versacht u sin /
Vlucht niet voor u Beminden.
Ach Zieltje stort u Tranen /
Draeght rouw met herten leet /
Daer baet geen soet vermanen /
U Lief die is te wreet /
U Silvia /
U Philida /
Die sal een ander Trouwen /
Om 's wereldts goet /
Is dat ghy moet
U Liefden achterhouwen.
Indien het niet magh wesen /
Soo segh ick dan Adieu /
Adieu mijn uyt-gelesen /
Ghy toont u al te schuw /
Op hooge staet /
Ghy u verlaet /
Dat doet u weder-houwen.
Adieu Princes /
Adieu Vooghdes:
Het kon u licht berouwen.

SILVIAS ANTWOORT.

Stemme: Verdwaelde Koninginne.

ICk ben doch niet genegen
Tot u / O Clorida!
Daerom ben ick u tegen /
En gun u geen gena.
Hoe is verwert
U Jeughdigh hert
In 't Doolhof van de Minnen?
Ey weest gerust /
Soeckt ander lust /
Ghy sult doch niet verwinnen.

Ghy sult my niet bekooren
Door noch soo soeten praet /
U Liefde gaet verlooren /
't Is ydel in der daet;
Jonghman bedaert /
Weest onbezwaert /
Wilt by een ander trouwen;
Die u ontmoet
Met Liefde soet /
Het sal my niet berouwen.

Noch

Noch eens doen ick vermanen
Op my geen Liefde stelt /
Hier baet geen sucht of tranen/
U zieltje niet meer quelt /
O Clorida /
Op Silvia
En set doch geen vertrouwen/
Het Wereldts Goedt /
Noch hooge moedt /
Doet my niet achterhouwen.

't Mach nu niet anders wesen
Hierom segh ick Adieu /
Adieu Herder gepresen /
Toont u wat meerder schuw.
Op hooge staet
Ick niet verlaet /
Dat doet my niet weer houwen
Maer Vrijers praet /
Hoe schoon sy gaet /
En mag men niet betrouwen.

Clorida schrijft wederom. Op deselve Voys.

BEdaert doch Herderinne /
Geen ontrouw is geschiet /
Waerom dus straf van sinnen?
Vertrout gy niemant niet?
Wist ick u grondt
Op dese stondt /
Ick soud' so lang' u smeeken /
Dat ghy van al
Mijn ongeval
My selven hoorde spreecken.
Geen Regter so hoogmoedig
Of hoort wel sijn Party /
Ach Silvia! demoedig
Zijt ghy versocht van my/
Nu ghy mijn klacht.
Onwaerdigh acht /
En my geen gunst mach beuren
Soo sal ick stil /
Lief na u wil /
Eensaem en heymelijk treuren.
Mijn troost die sal nu wesen
Op Godt Almogentheyt /
O Son! seer hoogh gepresen/
My is wel eer geseyt:
Wat Godt op Aerdt
Te samen Paerdt /
En sal geen menschen scheyden;
Heb ick dan schult /
'k Sal met gedult /
Van Godt het al verbeyden.

Klachte, Van de Minnende Clorida.

Toe - Gepast

Den Onverwinnelijcken Silvia.

Stemme: 130. Psalm.

Wanneer ghy Herderinnen, dit singen sult of lesen,
Denkt om u Herders minnen, en wilt my gunstig wesen.

ACH Herderin! ootmoedigh
Knielt uwen Dienaer neer /
Wiens Zieltjen overbloedigh
Bedroeft is meer en meer/

Bedroeft eylaes Godinne /
Godinne van de Min.
Min die my doet verwinnen /
En neemt mijn Zieltjen in.
O Goddelijck vermogen!
O wonderlijcke kracht!
Mijn geest die wordt gebogen
En tot de Min gebracht;
Om Silvia te smeecken /
Die veynst of niet en mint /
Die 't nopt heb konnen spreecken /
Men slaet het in de windt.
Nochtans / O Godt eerweerdigh
Door u voorsichtigheydt /
Wordt ick gemaeckt seer veerdigh
En tot de Min geleydt:
Ick weet (ach laes) geen reden
Waer uyt mijn Liefde sprupt /
Als mijn genegentheden
O Uytverkoren Bruydt.
Ach Silvia! siet neder /
Siet wie hier voor u leydt
Gebogen / en komt weder
Bidt om medogentheydt.
Vertrouwt / vertrouwt mijn minne /
Die nopt met yemandt spot?
Ach wijse Koninginne!
Strijdt doch niet tegen Godt.
O Son / O Gulde stralen!
Laet doch u klaer g'sicht
Eens door de wolckjes dalen /
Gunt my het minste licht:
Het minste van u minne
Laet my dat heden zijn /
Deught-lievende Vriendinne
Een soete Medecijn.
Ach Zieltje! die gestrengelt /
Gestrengelt is door mijn /
Gesmolten en gemengelt /
Och mocht het waerheydt zijn /
Mocht ick de Hemels vreughde /
Genieten hier op aerdt.
Met u in ware deughden
Geen soeter was gepaerdt.

SCHEYD-LIEDT.

Aen de Deughtrijcke Silvia.

Stemme: Sal ick noch langer met heete tranen.

ICk heb bemindt / gevleydt / gebeden /
Vol hoop en sorgh van dagh tot dagh /
Maer Silvia gantsch tegen reden·
Veracht met smaedt mijn droef geklagh.
Mijn geest verflauwt /
't Hert wordt benauwt /
Mijn Zieltje wordt doorsteecken met veel pijn /
Ick sie het moet op 't endt gescheyden zijn.

2. Godinne moet ick van u scheyden?
't Is my (eylaes!) van herten leedt /
Godt wil u Zieltje dan geleyden:
Geen Mensch op aerdt regeert soo wreedt /
Geen eenigh woordt
Hebt ick gehoort /
Geen reden opt waerom ghy my versmaet /
En waerom ghy dus strengh het Minnen haet.

3. Geen 's wereldts hoogh doet wederhouwen
De Liefde tot u Clorida /

Noch-

Nochtans seght ghy / ghy wilt niet Trouwen
Van Weder Min op Silvia /
Op hooge staet / Ghy niet verlaet /
Waer aen soo feylt het dan dat ghy niet mindt
Seght my Princes wat reden dat ghy vindt.
4. Waerom acht ghy my dus onwaerdigh
Of heb ick dese straf verdient /
Of ben ick plomp / bot en onaerdigh
Dat ghy my niet een woordt verlient?
O Sonne-bloem Die ick noch roem /
En wensch dat ick in Lief d' magh zijn gevoet /
Hoewel het schijnt dat ick nu scheyden moet.
5. Tot scheyden ben ick dan genegen /
O al te strengh en stuurse Maeght!
Terwijl ick u niet kan bewegen /
En dat het Minnen u mishaeght /
En dat ghy trots / Gelijck een rots /
Gedurrigh vast en onbeweeght blijft staen /
Adieu dan Lief / het is nu tijdt van gaen.

Een Horns kint, Dat wiert bemint, Met vleijen en met smeeken:
Maer Clorida, Heeft Silvia Nooyt eenmael konnen spreeken.

BRUYLOFTS - LIEDT.

Stemme: Doen ick was in 't groeijen, &c.

Coridon / die sijn verkooren Lief
Op 't alderhooghste beminde /
Scheen hem in het oogh gelijck de gulde Son /
Silvia / die noyt geen hooger vreught
Noch blijdtschap konde vinden /
Als in 't soet gesicht van haren Coridon /
Met een soet gelagh Elleck ander sagh /
Trouwe Min door Lief de veel vermagh.
2. Waer de Lief d' met sijn volkomen kracht
Bewoont ter Weder-Zijden /
't Hert van een Maeght en van de Minne soet /
Daer is troost / en hoope van gewin /
Daer gaet men vreughdigh strijden /

Daer komt Liefd' en Trouw malkander in 't gemoedt,
Om de Vryery
Maeckt het hert soo bly /
't Is een vreught / een soete slaverny.
3. Niet een mensche en schijnt'er nu op Aerdt
In blijder staet te wesen /
Als ons Bruydegom met sijn Bruydtje is ;
Siet eens aen de cierde Bruylofs-Kroon /
Van sijne uyt-gelesen /
Geeft ons van de vrucht een klaer getuygenis /
Och het jonge Paer!
Is soo bly voorwaer /
Of het in den Hemel t' samen waer.
4. Nu wel op ghy Jeught /
Wilt vry de Min hanteeren /
't Is een soete Wet / wel duysent Jaren oudt ;
Wie heeft oyt dees groote Koopmanschap
Niet vlijtigh willen leeren ;
Wie leeft sonder Min, en eensaem ongetrouwt ?
Of het is een Maeght
Die 't niet en wordt gevraeght /
Of een quant die 't nimmermeer en waeght.
5. Daer de Liefde komt in sijn volle graet /
Daer stelt men 't al ter zyen /
Schoon de Vryer mint / en haelt een blauwe scheen /
Is het schandt ? Neen seecker / 't is sijn eer /
Want sal hy oyt bedijen /
Och hy moet den wegh van hoop en sorgh betreen /
Schoon een trotse Maeght
Hem dan niet behaeght /
't Is geen Krijghs-man die geen wonden draeght.
6. Neemt den Schildt / en Liefdens wapen-tuygh
Met aerdigheydt in handen /
Strijdt als een Heldt / en houdt gedúurigh aen.
Voet door deughtu Liefdens teere hert
In weder-lief de vranden /
Daer wenschen wy
Heden haer soo bly /
Aerdtsche vreught / en Hemels melody.

LIEDEKEN.

Stemme : Ach treurt nu mijn bedroefde Schapen.

HOE dickmael siet men dit gebeuren /
Dat meenigh Dochter wordt Gevrijdt /

En dat de Minnaer staegh moet treuren/
En raeckt sijn soete Nimphje quijt:
Schoon dat sijn hoope
Hem gaf goeden moedt /
Om snel te loopen
Naer 't gewenste soet /
Dat hy nu missen moet.

2. Hoe dickmael schuylter in het Minnen
In 't heymelijck een Blaeuwe Scheen?
Hoe vaeck soo dwalen al de Sinnen
Mistroostigh t'samen onder een?
Schier sonder ruste
Leeft men in de Min /
En soete lusten
Neemt het hert en sin
Met al sijn krachten in.

3. Maer als de Minnaer gaet weer keeren/
En oock sijn Nimphje gantsch verlaet;
Wanneer de VrySter moet ontbeeren
De Vriendelijcke t' Samen - Praet;
De Soete Kusjes /
Na der Liefden aart /
De Soete Lusjes /
Al wat Vreughde baert /
Dat maeckt haer dan bezwaert.

4. Dan wenst de soete Herderinne
Eens weder by haer Lief te zijn /
En wederom de oude Minne
Te plegen / en niet meer in schijn
Veel stuurheydt toonen;
Maer met Trouwigheydt
Haer Minnaer loonen /
Als sy wordt gevleydt
Door Liefd' vol Soetigheydt.

5. Waerom ghy teere Harderinnen /
Waerom soo straf / als ghy 't niet meent?
Waerom te veynsen in het Minnen
Te toonen u schier als versteent?
Hoe dat wy vleyen
Aen u soete Jeught /
't Is in het scheyen
Maer een schijn van vreught /
En vol van ongeneught.

6. Voort waerde Nimph / en soete susje /
Schiet doch een soete straeltjen uyt /
En gunt myn neffens dien een kusje /
Want ick u Lief / en ghy mijn Bruydt
Sult heden wesen /
Soo het u behaeght ;
Godin geprezen
Myn niet langer plaeght /
Maer weder-liefde draeght.

7. De Bruylofts kroon die sal u cieren /
Gelijck als een Godinne schoon :
Men sal u heusheyt en manieren
Vertoonen op een Gouden Throon ;
Daer sult ghy wesen
Mijn beminde Bruydt /
Mijn uyt gelesen /
En door Liefdes besluyt /
In Liefde munten uyt.

t'SAMEN-GESANGH,

Tusschen de Lievende Maria, ende de Bedaeghde Anna,

Stemme: Prins Robbert is, &c.

Maria.
EEN al te wreed' en strenge Wet
Tot nadeel van een Maeght/
Is by de Ouden in-geset
Maer Jaren langh beklaeght :
Ach! vindt men nu in dese tijdt
Niet eenen Advocaet /
Die ons dit paertje wat verwijdt /
En geeft ons goeden raedt.

Anna.
Maria lieve soete Maeght
En weydt niet al te breedt /
Siet/ dat ghy 't niet te dier en waeght/
Tot smaet en herten leedt :
En geeft de soete Vryery
Niet al te ruymen windt /
Haelt vry het schootje dichjes by /
Wanneer ghy wordt bemindt.

Maria.
Ich heb in dese strenge Wet
Geen lust / noch geen vermaeck /
My dunckt 't is tijt/ sy dient verset/
Tot vreught van onse saeck.
Seght waerom soud' een Vrystet niet
Ooch plegen in de Min /
't Geen dat sy wenst/ en geerne siet/
En soecken haer gewin ?

Anna.
Om dat het haer niet wel en staet/
En even soo ick gis /
Haer dickmael om de tanden slaet/
Als sy bedroogen is:
De Vryers die zijn wonder soet /
Elck is een dapper Man /
Maer in der daet een oplijck goet /
Dat licht bedriegen kan.

Maria.
Dat zijn de guyts het slim gebroet/
Die wel te kennen zijn /
Maer ick spreeck van een trouw gemoet
En sonder valsche schijn:
Ich segge ja / dat ooch een Maeght /
Magh toonen dat sy mindt /
Dat sy de Vryer Liefd' toe draeght/
En hoe sy is gesint.

Anna.
Indien een Maeght dit durf bestaen
't Is op het avontuur /
Maer hoe 't haer dikmael kan vergaen
Leert meenigh vreemde kuur :
Den een die wordt somtijts de Bruyt/
En heeft een luckigh lot /
Maer valt de saeck ten quaet sten uyt:
Dan is men yders spot.

Maria.
't En is geen sond' al staet het niet
De kans die dient gewaeght /
Wanneer een soete Vryster siet /
Dat sy niet wordt gevraeght.
't Is even veel wie dat'er vrijdt /
Als 't Knechje is te bloot /
Wanneer de saeck maer wel gedijt/
Dan heeft men geenen noot.

Anna.
Ick stel my hier in geen party /
Altoos een stuurs gesicht /
Te toonen in de Vryery /
Is ooch geen Vrysters plicht:
Maer wat ghy doet voor al de rest/
Stelt dese vaste peyl /
Vindt wy u Lief / en doet u best/
Maer houdt een oogh in 't zeyl.

Maria.
Dit is voor al mijn eenigh doel /
Waer op mijn ooge siet /
Ick houw niet van dit los gewoel/
Dat baert niet als verdriet :
Getrouwe min op vaste grondt /
Daer magh Lief-koosery
Ter weder-zijden gaen in 't rondt/
En daer soo blijf ick by.

E Y N D E.

L I E D E K E N.

Meenigh Minnaer doet sijn klacht , In de nare donck're nacht.

Stemme: Weest Nimphje gegroet.

O Soete nacht! O droeve klacht /
Van meenigh Minnaer die daer vrijdt /
En by sijn Nimphje is verblijdt /
De blancke Maen / Die ick sie staen
Hier aen het hoogh Hemels Gebouw /
Sal nu met recht tuygen van mijn rouw /
Al dwalende gaen ick vast langhs de straet /
Schoon dat men by nacht het doolen versmaet:
Veel suchtjes stort ick u met klagend' verdriet /
Ick vind' mijn Liefje mijn Philida niet.

2. Ick roep vast uyt Met stil geluyt /
Hier nu in dese nare nacht /
Ach Philida! ick troost verwacht.
Mijn droeve stem En heeft geen klem /
Schoon dat ick sucht voor mijn Liefs deur:
Sy neemt geen acht op mijn getreur /
En al schoon sy van my nu wordt bemindt /
Mijn hertje seer droevigh hem nu bevindt.
Ach Nimphje / ach Nimphje / my doch verhoort /
Eer dat ghy mijn Zieltje door leedt versmoort.

3. O groote spijt / Het wordt nu tijdt
Dat ick van hier wech scheyden moet /
En Philida niet eens en groet:
Geen Sonne-schijn Komt opt voor mijn ;

Als meenigh Minnaer vaeck geschiedt /
Die door' t gevley noch troost geniet ;
Verkrijght van sijn Liefjen hier in de Nacht
Veel lusjes / veel kusjes / meer als ghy verwacht.
Ick leve vast hopeloos op gena
Van mijn Beminde/ mijn Phillida.

BRUYLOFTS - LIEDT.

Stem : De Schoone die my dus marteliseert.

DE Liefde / gelijck geschreven staet /
Duurt in der eeuwigheyt :
De Liefde / gelijck Gods Woordt verklaert /
Is vol van Deughtsaemheyt /
Sy schuwt het schandelijck fenijn ;
O soete Bruydt ! laet Liefd' u Trouw - Ringh zijn.
De Liefde tusschen Man en Vrouw
Is oorsaeck van geneught /
Sy is de Kroone van de Trouw /
En baerdt veel soete vreught :
Sy is een Gulden Sonne - schijn ;
O soete Bruydt ! laet Liefd' u Trouw - Ringh zijn.
De Liefde bedeckt de sonden quaet /
En is vol Deughtsaemheydt ;
Sy is van vriendelijck gelaet /
Tot Vreed' altoos bereydt :
Sy toont aen niemandt valsche schijn ;
O soete Bruydt ! laet Liefd' u Trouw - Ringh zijn.
De Liefde die is het hooghste goedt /
Die 't al te boven gaet ;
De Liefde die baert het hooghste soet
Ooch in den Echten - staet :
Sy doet de Vreede bloeijen fijn ;
O soete Bruydt ! laet Liefd' u Trouw - Ringh zijn.

Het

Het Derde Deel.

Aen de
GETROUWDE.
Vergeleecken by de Na-Middagh.

ZYT ghy na wensch Getrouwt,
En leeft in Soete Luste,
In Voorspoed hier op Aerd',
In Vrede, Vreugd' en Ruste:
Al hebt ghy, als een Kroon,
Veel Kinders om u Dis;
Weet dat de Sonne daeld,
En 't Na de Middagh is.

Het Soet dat komt het Suur te baet: Dit is de Vrucht van d' Echte-staet.

GEEN soeter melody en wert op d'aerd' gevonden,
Geen vast noch enger band en is'er ooyt gebonden,
Geen Water ende Wijn en is noyt soo gemeen
Gemenght en t'saem gevoeght, gesmolten onder een,
Dan als twee herten zijn te samen vast gestrengelt,
Gevlochten onder een, met Liefde door gemengelt:
Dat baert een wonder vreugd' dat is een hooge stof,
Dat is in dese graed gelijck het Edens-Hof,
Daer in dat Adam was gestelt met sijn Beminde,
Waer in hy was vernoeght, en alles konde vinden:
Dat schoone Paradijs, 't welck nu soo is vergaen,
Dat nauw een mensche weet waer dat het heeft gestaen.
Soo yets van 't overblijf op Aerden is te vinde,
Ick schrijf het heden toe twee Lieven eens gesinde:
Het schuylt, na dat my dunckt, noch in den Echten-staet,
Geen vreugd' en klimt soo hoogh die dees te boven gaet.
Het Huw'lijck is het Hof, het çierlijck Hof van Eden,
Daer Man en Vrouw te saem haer leven in besteden:
Een vreedsaem Huysgesin dat heeft een hooge prijs,
't Besluyt sich in hem selfs een aerdsche Paradijs.
Wie dat den Echten-staet soeckt waerdigh te beleven,
Die sal hy na sijn wensch een vol vernoegen geven;
Die eet een soete Vrucht, soo langh als hy vermijdt
Den schadelijcken Boom van boose Haet en Nijdt.
Soo lang als hy 't verderf, de tweedracht weet te schouwen,
Soo sal geen Echte Trouw hem nu of dan berouwen,
Soo sal geen Huys-verdriet u drucken op het hert,
Gelijck het meenigh Mensch tot in de Ziele smert.
Soo sal geen droevigh leed, geen twist u oyt bespringen,
Geen Laster, of geen Smaed, of andere duysend dingen;
Geen onrust in 't gemoed, geen hartseer, noch geen pijn:
Maer 't leven dat ghy leeft, dat sal met vreughden zijn.
U sal geen Tegenspoed verdrucken, noch benouwen;
Geluckigh is de mensch, die soo op aerd' mach Trouwen.

Het

Het Derde Deel.

Niet Soeter vind men in de Trouw/ Als Liefde tusschen Man en Vrouw.

T Ussen Man, en tussen Vrouwe,
In het Paren door de Trouwe,
Wert een noodigh dingh gevoedt,
Daer de Trouw op steunen moet.
't Is de kracht van alle saken,
't Kan oock Man en Vrou vermaken,
't Is van sulck een hooge stof,
't Heeft van ouds een dubbelt Lof.
'tIs de Liefd', sy baert het Leven,
Sy kan Vreed' en Vreughde geven,
't Is het Punt, in 't kort geseydt,
Daer het al te mael op draeydt.
Als men sonder Liefd' moet Paren,
't Geeft al vry een groot beswaren:
Liefde tusschen Man en Vrouw
Is het Zeegel van de Trouw.
Liefde kan de herten binden,
Liefde kan het alles vinden,
Liefde maeckt van bitter soet,
Liefde troost een swack gemoedt.
't Is een lust, een ziels geneugde,
Liefd' is meester van de Vreugde:
Wat men doet in 't Aerdsche Dal,
Liefde die gaet boven al.

Wie 't Eerste Kyven gaet voor by / Die blijft oock van het Tweede vry.

ICK heb van over langh gelesen,
Dat men moet voorsichtigh wesen
In de saecken van de Min;
Want daer schuyld al vry wat in.
'tIs alsoo, wil yemant Vrijen,
Sal hy na sijn wensch bedijen,
Heel voorsichtigh moet hy gaen,
Of hy sal licht achter staen.
Als men door een hoog vermogen
'tSoete Liefjen heeft bewogen,
En te samen is getrouwt,
Niet te seer u dan verstout.
'tIs u tot een Wet gegeven,
Dat ghy moet voorsichtigh leven:
Knorren, morren, en gekijf,
Past niet tusschen Man en Wijf.
Sal u Trouw tot vreugd' gedijen,
Wel voorsichtigh moet ghy mijen
'tMinste woort dat qualijck luyt,
Al het geen daer Twist uyt spruyt.
Komt'er somtijts donder vlagen,
Gaet ter zyden, mijd de slagen;
Stelt u nimmermeer Party,
'tOnweer gaet wel haest voor by.
Man en Vrou, schoon datse kyven,
Moeten doch te samen blyven;
Daerom nooyt u tijt vergist,
Schuwt voor al de Eerste Twist.

Geluckigh zijn sulcke Persoonen / die in 't Huwelijck de Eerste Twist soeken te schouwen. Dese zijn een sterck Kasteel gelijck: want men vindt daer Bolwercken van Eendrachtigheyt / en diepe grachten van Liefde / die de boose vyant niet overwinnen kan.

Uyt Haestigheyt daer spruyt veel Twist: 't Is achter 't Net vergeefs Gevist.

BY de Menschen kan men vinden
Veel verscheyden licht gesinden;
Hier Eenhoofdigh, daer een Gast,
Die schier nieuwers op en past.
Die met krassen, vloeken, sweren,
Yder dwinght na sijn begeeren;
Die als Ongebonden leeft,
En geen Reden plaets en geeft.
And're zijn van sulcke sinnen,
Dat sy nu en dan beginnen,
Door een Haestigheyt van Bloedt,
'tWelck haer gramschap rysen doet.
'tWas geen deeg oock alle dagen,
'tLiep so hoog, ja schier tot slagen,
Maer die Questi wort gesleten,
Eer men om siet, 't is vergeten.
Meenigh mensch is hier aen vast,
Dat sijn toorn haestigh wast:
Man en Vrou, men kan 't bespeuren,
'tSal u beyde licht gebeuren.
Niemant leeft op aerd' soo goet,
Of heeft tweederley gemoedt.
Schuwt voor al het haestig spreken,
'tIs noch onlanghs klaer gebleken,
Dat een haet door sulck begin,
Nam de teere herten in,
Och het was niet wel beleydt!
Wacht u voor een haestigheydt.

Proverb. 19. vs 11. Een verstandigh man achter-houdt den toorn / ende het is hem eerlijck / dat hy de misdaedt voor-by gaet. Het is de Kroone van het Huwelijck / dat de Man sijn Vrouwe / ende de Vrouwe haren Man met Lijdtsaemheydt kan verdragen: Want door Lijdtsaemheydt kan men een gewenst eynde bekoomen.

Geduldighepdt in Tegenspoedt/ Dat maeckt het Lyden licht en soet.

Wie dat tweedragt kan vermyden
Naer het lyden komt verblyden
Wie geduldigh wesen kan,
Dat is vry een rustigh man.
Die de harde strenge vlagen
Hier geduldigh kan verdragen;
Die met Lijtsaemheyt verwacht
Uytkomst van sijn droeve klacht.
Sulcke dat zijn stercke Lieden,
Waer men dit oock siet geschieden
Van de Man, of van de Vrouw,
Daer is Zeegen in de Trouw.
Is de Man van losse sinnen.
Sulk een Vrou kan 't al verwinnen,
Soo sy maer geduldigh lijdt
Al de leedt, en al de spijt.
Sal ten lesten heel verdwynen,
Vreede sal in plaets verschynen:
Want geduldt en lijdtsaemheydt
Na een beter standt verbeydt.
't Rad kan haestigh omme keeren,
Dat het gaet naer u begeeren:
Na veel smert en droeve pijn
Komt wel eens een Sonne schijn.
Als men dickwils siet gebeuren,
Blijtschap volgt'er na veel treuren:
Daerom houd vry goeden moedt,
Hebt geduld in Tegenspoedt.

Ecclef. 2.4. Al wat u toe geschickt wort/ ontfanght gewilligh/ ende gedooght in smerte/ ende hebt lijtsaemheyt in de veranderinge uwer vernederingh: want in den vyere wordt goudt ende silver beproeft/ maer den mensche in 't fornuys der vernederinge; want een geduldigh mensche is beter dan een stercke.

Het is een schand en groote smaedt/ Wanneer een Man sijn Vrouwe Slaet.

't IS al van de meeste Schande,
't Vyer kan selde hoger brande,
Als het soo in 't Huw'lijck gaet,
Dat een Man sijn Vrouwe Slaet.
Nog veel meerder kan't verkeeren
Dat de vrou de Man gaet smeeren
Met haer vuyst, en hem soo plaeght,
Dat hy oock een teeken draeght
Aen sijn oogen, aen sijn wangen,
Die hy smadigh heeft ontfangen
Van sijn Vrouw, en wort bespot
Van een yder voor een Sot.
Wegh met sulcke snoode Vrouwe,
Die tot schand' zijn van de Trouwe.
Mannen die haer Wyven Slaen,
E'hooren oock niet vry te gaen.
Harde straf en strenge wetten
Mag men daer met recht op setten:
Sulck een Vriend, in dit geval,
Is niet weerdigh dat hy sal
Gunst genieten van een Vrouwe,
Die wel vreed' soud' willen houwe,
En betoonen Liefd' en Min,
Was haer Man van goeden sin.
't Is vergeefs meer op te halen,
Een steen en kan geen kooren malen,
Wilt ghy spot en smaet ontgaen,
Houd u handen om te slaen.

Coloss. 3. 18. Ghy Vrouwen zijt onderdanigh uwe Mannen/ gelijck het behoort in den Heere/ ende ghy Mannen hebt lief uwe Vrouwen/ zijt niet bitter tegen haer: Want het is een seer schandelijcke Klip voor het Huwelijck/ als een Man ende Vrouwe in bitterheyt met malkanderen te samen Confereeren.

Al wat gescheyden is van een/
Wordt selden als het was gemeen.

AL de werelt kan het mercken,
Aen het leven aen de wercken
Van de Man, en van de Vrouw,
Wat'er om gaet in de Trouw.
Lijdt de Vrouw veel bange vlagen
Dunne wangen als sy dragen,
't Aengesicht een teecken geeft
Of sy in veel hertseer leeft.
Wie kan bly en vrolijck wesen
Als men leeft in duysent vresen?
Och! het is een swaer verdriet
Als het yemandt soo ontschiet.
Dat de Man leeft ongebonden,
En geen Liefde wert gevonden
Tusschen beyde t'eenigen tijdt:
Maer gedurigh leet en spijt.
Dat een stroo kan hinder maken
En ontroeren alle saken,
Ja, 't gesin alsoo verwert,
Dat het Vrouw en Kinders smert.
't Is bedroeft, wat sal ick seggen
Wilt de saeck ten besten leggen,
Siet dat niemant u verleydt,
Dat ghy al te haestigh scheydt.
Scheyden kan u niet bevrijden,
't Geeft meer laster en meer lijden,
Lijdt al wat ghy lijden kent,
Eer ghy u tot scheyden went.
't Zijn voorwaer heel slegte daden,
Yder een sal u versmaden:
Wat ghy doet, blijft doch gemeen,
Scheydt u nimmermeer van een.

Matth. 19. 9. Ick segge u/ wie van sijn Huys-Vrouw scheyd/ (het zy om Overspels wille) ende een ander trouwt/ die doet Overspel: ende wie de af-gescheydene trouwt/ die doet oock Overspel.

Wie dat tot scheyden is gesint/
Syn eygen schand' en on-eer mint.

VReemde grillen, sotte streken
Siet men nu en dan uyt breken,
Veel gemaeckte slaverny,
Die men licht wel kon voorby.
't Is te geck dat Vrou en Mannen
Selfs haer van malkander bannen,
Om een woordt, en om een leur,
En gaen sonder reden deur.
'k Weet niet wat'er nog sal groeyen
Yder magh het wel versoeyen;
't Is een schadelijck begin,
Groote schande voor 't Gesin.
't Is een vleck voor al u leven,
't Kan u nimmer voordeel geven,
't Is van 't alderslimste quaet,
Als de Man sijn Vrouw verlaet.
Dat een Vrou haer gaet bereyden,
Om van 't Echte Bedt te scheyden;
Wie het dreyght, of wie het doet,
Die is 't dat de sonde voet.
Die sal Godes strenge plagen
Tot een straf oock moeten dragen:
Wie het Echte bedde scheurt,
't Wordt voor schendery gekeurt.
Schuwt alsulcke boose droomen,
Laetse in u sin niet koomen,
Want het baert veel ongeval,
Wegh te loopen is van 't mal.

Eccles. 7. 1. En wilt niet wech gaen van een wijse ende goede Vrouwe/ die u ten deele is gevallen/ in der vreese des Heeren: de gratie haerder eerbaerheyt is boven alle Goudt. Want al wat Godt te samen gevoeght heeft/ dat en magh den mensche niet scheyden/ Matth. 19. 6.

Want-

Wanneer het loopen is gedaen / Dan soeckt men wederom te gaen.

ALS men rijd met losse tomen,
Dan so kan men licht'lijk komen
Aen het hollen: want het Paert
Toont als dan sijn lossen aert.
Dus so gaet het met veel menschen
Die daer doen al wat sy wenschen,
Die al losjes henen gaen,
Dan soo gaet het loopen aen.
Eerst al sachjes, dan wat harder
Eyndelijck soo gaet het varder,
Tot men 't soo ten lesten maeckt,
Dat men heel aen 't hollen raeckt.
Wachtje dan vry Ros en wagen,
Niemant hoeft'er dan te jagen,
't Gaet dan voort gelijck een pijl,
Maer 't en heeft geen rechte stijl.
Wat is al het vinnigh loopen,
Menigh moet het dier bekoopen,
Hoe het gaet in dit geval,
't Paert moet weder na de stal.
Als de fury is ten ende,
't Moet hem weer te rugge wende,
Even gaet het in den Trouw,
Wie ghy zijt, of Man, of Vrouw:
Die tot loopen zijt bewoogen,
Eynd'lijck vind ghy u bedroogen.
't Is voorwaer, het is van 't Mal,
Want ghy moet weer na de stal.
Veel exempels konnen 't leeren,
Die met schaemte weder-keeren,
Daerom loopt niet al te dom,
Want ghy moet doch wederom.

1 Cor. 7. 10. Maer den getrouwden gebiede niet ick / maer de Heere / dat het Wijf haer niet scheyden en laet van den Man / is 't dat sy haer scheyden laet / dat sy sonder trouwen blijve / of dat sy weder met de Man versoent werde.

Een al te nors en vijse Vrouw / Dat is maer hartseer in de Trouw.

JONGE Vrouwen wilt hier leeren,
Hoe ghy deftigh sult regeeren
't Huys gesin met stadigheyt,
Door een wijs en kloeck beleyt.
't Gene dat u komt te vooren,
Sult ghy met een heusheyt hooren,
Spreecken, swijgen, na den tijd,
Soo als 't best tot vreed' gedijd.
Matigheyt in al u saken,
Dat sal u stantvastigh maken;
Niet te stil, noch al te wilt:
Niet te karigh noch te milt.
Niet te geyl, noch al te darten,
Niet te wreet, nog vuyl van harten,
Niet te slordigh, niet te net,
Niet te mager, noch te vet:
Niet te lecker noch te keurigh,
Niet te luy, noch al te treurigh,
Niet te nors, of niet te stuur,
Niet te vrolijck niet te suur.
Niet te mal in vreemde kuuren,
Stoelen, Banken, Vloer te schuuren
Niet te wrijven al den dagh,
Datm'er niet op treden magh.
Niet te sisten aen veel leuren,
't Zijn maer lompen en maer seuren,
Wat ghy wilt, vry matigh doet,
Al te vies en is niet goet.

Proverb. 21. 12. Het is beter te woonen in woeste landen / dan by een kijfachtigh en toornigh Wijf. Een Vrouwe (wiens humeuren vies ende eygensinnigh zijn) geeft dickwils oorsaeck / dat de Man syn eygen Huys niet en bemindt.

Het is de fleur van d'Echten-Staet/ Als elck in sijn Beroeping' gaet.

VEel krakeelen, veel Corellen,
Komen dickmaels boven swellen
Als men al en wel besiet,
Dickmaels is het wat of niet.
Dees of die wil Meester wesen,
Och daer komt een seltsaem wesen!
Ja men stelt een Trony toe,
Leelijck, vuyl, men weet niet hoe.
't Vrouken wil het al regeeren
Na 't vernuft van haer begeeren:
't Hentje dat Kraeyt al den dagh,
't Haentje vry wel swygen magh.
Slechte Sul die gaet daer sweven,
Heeft sijn Broeck al wech gegeven
Doen hy effen was getrouwt,
Daer hy nu sijn hooft om klouwt.
't Zijn voorwaer heel groote plagen
Als de Man het Jock moet dragen
Van de Vrouw, al wat sy wil,
Moet daer by noch swygen stil,
Of Jan-oom die proeft haer handen
't Is van 't mal, wel wat schanden,
Dat een Vrou de Broeck aen heeft:
't Is een Sot die s' over geeft.
Dan soo meugje nimmer spreeken,
Al u glory wort versteeken.
Wilt ghy vry zijn van verdriet,
Geeft de Broeck aen niemant niet.
't Is van ouds de rechte wyse,
Niemant kan dit oock mispryse,
Wat men doet, of wat men pooght,
Yder in het sijne Vooght.

Prob. 15. vs 16. Het is beter een weynigh metter vreese des Heeren/ dan een grooten schat daer onrust is. Het is een geluckig Huysgesin/ daer elck in 't sijne Vooght is.

Wie Meester zijn wil over al/ Dat brenght'er meenigh tot een Val.

WIE dat wil ter eeren blyven,
Moet geen sotte handel dryven,
Niet te Snuyven boven maet,
Door een opgepronckte staet.
Sulck een doen dat is een handel,
Die in Leven en in Wandel,
Die in Kleeders, Staet en Pracht,
Meer bespot wort als geacht.
Trots en moedigh in het spreeken,
Onverstandigh, bot als Leeken,
Opgeblasen, hoogh van moedt,
Trots in alles wat men doet.
Sulck een handel die kan schaden,
En den mensch licht overladen:
Meenigh wort daer door veracht,
Heel bespot, en uytgelacht.
And're die zijn Opgeblasen
Op veel yd'le Vise Vasen,
Dat in 't Oogh wat schynen moet
Op een Glory sonder goet.
Daer soo vint men dan ten lesten
Munt nog Kruys, en niet ten besten:
Dan soo moet men achter staen,
Al de Glans die is gedaen.
Dan so moet men dickwils klagen,
En veel Achterklap verdragen:
Zijt ghy wijs, dit wel bedenckt,
Opgeblasentheyt dat krenckt.

Prob. 21. vs 17. Wie wellustighepdt bemindt/ die sal gebreck lijden. 't Is beter een kleyn Zeyldtje op een groote Schuyt te setten/ of een Reefjen in te binden/ al-eer het Schuytjen te gronde gaet: Want over-al Meester te wesen/ dat wil op 't leste wel tot een Val uytdraeijen.

Gemeensaemheyt in Goedt en Bloedt/ Maeckt door de Trouw het Paren soet.

'T IS voorwaer een sot bedryven,
Veel te wryven, veel te schryven
Tusschen Man en tusschen Vrouw,
't Maeckt verwarringh in de Trouw.
't Zijn maer leuren en maer grillen
Dus te maken, dus te willen;
Wat is aen een weynigh goedt,
Als de Liefd' de Trouwe voedt?
Zijn de Lichaems tusschen beyden
Gantsch gemeen, en ongescheyden,
't Lichaem dat ghy weerder acht
Als het Goedt van u Geslacht?
Sal men dan gemeenschap stellen,
En geduurigh staen te lellen
Om een weynigh meerder Goedt,
Dat maer Ebb' is ende Vloedt?

Waerom doch de Ronde Schyven,
Sullen die gescheyden blyven?
Daer men seyd van Man en Wijf
Zijn twee Zielen in een Lijf?
't Is geen rechte stijl van leven,
't Kan geen vreugt of wellust geven,
Daer het Goedt gescheyden is,
Sulck een Trouw die slaet heel mis.
'k Houw van vry en ongebonden,
Daer men seyt uyt 's herten gronden,
Al wat u is, dat is mijn;
Daer kan Liefde krachtigh zijn.
Dan soo vind men aller wegen
Hert en sinnen eens genegen,
Dat gaet boven al de rest:
't Goedt gemeen is alderbest.

Matth. 19. 5. Een mensche sal Vader ende moeder verlaten/ en sijn huysvrouwe aenhangen / en sy twee sullen een vlees wesen. In welke spreucke genoegsaem alle gemeenschap begrepen wort.

Noch beter by een Slechte Sul/ Als by een Leeuw of wreede Bul.

VEel Natuuren zijn verscheyden,
Soet en suur, of geen van beyden,
d'Een die houd de middel-maet
Op een haertje, op een draet.
d'Ander die is wreed van sinnen,
Niemant kan hem overwinnen
Door een soet of vriend'lijck woort,
't Is maer wind al wat men hoort.
Noch soo vind men daer en tegen
Soete Sultjes aller wegen,
Die soo soet in allen schijn,
Ja als Koeck en Vygen zijn.
Die daer strelen, die daer strooken,
Die daer mallen, die daer spooken
In 't gesicht van alle man,
Dat men 't nauw verdragen kan.

Vrient gy moet het anders keeren,
Al te sot kan niet passeeren:
Wat ghy doet, of wat ghy laet,
Houd voor al de middel-maet.
Zijt geen pruyler, nog geen muyler,
Noch geen lach'er, nog geen huyler,
Niet te soet, noch niet te wreedt,
Niet te koel, noch niet te heet.
Zijt ghy tot het Soet genegen,
Wilt het naer u wenschen plegen,
Doet het vry: maer leert u plicht,
Houd u Bed-gordijntje dicht.
Vreemde oogen kunnen schaden,
Wilt ghy wel, soo laet u raden
In het gene dat ghy doet,
Niet te wreed, noch al te soet.

Proverb. 21. vs 23. Wie sijnen mondt ende tonge bewaert/ die bewaert sijn ziele van benauwtheydt. Een stil-zwygende tonge/ soo wel in het soet als in het suur/ is een Moeder van de Vreede.

Uyt

Uyt Dronckenschap spruyt veel verdriet/ Het brenght oock meenigh Mensch tot niet.

WIE geduurigh wil hanteeren,
En met drincken hem geneeren
Die sijn Ambacht daer af maecht,
Licht oock uyt sijn Goedje raeckt.
'tIs een Kancker in de Trouwe,
Wie het doet, 't zy Man of Vrouwe,
'tIs een Teecken in der daet,
Dat de saeck niet wel en staet.
Tijt verquist, en 't goet vermallen,
't Huysgesin dat moet vervallen,
Droncke Vrouw, en droncke Man,
Daer en is geen helpen an.
Jong' Gesellen wilt doch leeren
U van Dronckerny te keeren,
Zijt ghy vry, of nieuws getrouwt,
Siet dat ghy het Drincken schouwt.
't Huw'lik kan het niet verdragen,
Want ghy sult het na beklagen,
't Past geen Jonghman in de Trouw,
Noch veel min een Jonge Vrouw.
Dronckenschap kan't al verderven,
Huys en Hof, en Vaders Erven
Worden door den Dronck verteert,
Als d'ervarentheyt ons leert.
Lever, Long', en hert en sinnen,
Die verdwynen oock van binnen,
Hoe het zy, of hoe het gaet,
Dronckenschap is altijt quaet.

Prov. 20. 1. De wijn maeckt spotters/ ende de stercke dranck maeckt wilde: wie daer lust toe heeft/ werdt nimmermeer wijs. De Wagen van Wellustigheydt rijdt wel gemackelijck (soo het schijnt) op den Breeden Wegh; maer den Afgrondt der Ellende is haer uytgangh.

Een Vreedigh Mensche/ stil van aart/ Die is 't dat veel Geneughte baart.

VReugde kan men hier op aerden
Door een vredig hert aenvaerden
Wie dat stil en vreedigh leeft,
Veel geneugt' op aerden heeft.
Vreede kan een mensch vermaken
En is nut tot alle saken:
Wie dat Vreedigh is van aart,
Veel vermaeck en vreughde baart.
't Geeft een mens veel soete lusten
Zieltjes die in Vreede rusten,
Naer dit Leven, door de doodt
Gaen in Abrams lieve schoot.
O wat is 't een heughlijck Leven!
Wat een Heyl kan vrede geven!
Wie dat vreedigh is gepaert,
Heeft een Hemel op de aerdt.
Waer geen rust is, noch geen vrede,
Daer zijn oock veel tegenhede,
Daer soo leeft men sonder vreught,
Selden is het hert verheught.
Vrede geeft een goet vernoegen,
Kan het al ten besten voegen:
't Is al vry een hooge Deught,
Vreedsaemheyt dat baert geneught.

Proverb. 12. vs 25. Daer is bedrogh in 't herte der gener die quaet dencken; maer die tot den vreede raden/ hebben blijtschap. De Vreede is onder alle Deughden als een uytmuntende Sterre. Een Mensche die Vreedigh van aart is/ leeft gerustigh/ ende is gelijck men seydt: Een vreedsaem herte dat op Godt betrouwt/ is beter als een wereldt vol Goudt.

Niet

Niet is'er dat'er meer Versoet
Dan als een Vriend'lijck Aensicht doet.

'T IS een lust, ja 't is een leven,
Die een soet gesicht kan geven
Midden in de Tegenspoedt,
Als hem yemant leed aen doet.
Let hier op ghy Jonge Vrouwen,
Wilt u Man in weerde houwen,
Die u steed's met vriend'lijckheyt
In den wegh der Deughden leydt.
En ghy Mannen wilt hier leeren
Sulcke Vrouwen hoogh te eeren,
Die, in plaetse van verstoort,
Vriend'lijck spreken, als 't behoort.
Die een soet gesicht vertoonen,
En u over al verschoonen,
Wat ghy doet, of hoe het gaet,
Nimmermeer het blyken laet.
Dat mach dan eerst trouwen hieten,
O die sulck een mach genieten!
Heeft voorwaer een groot geluck,
Man of Vrouw let op dit stuck.
Vriend'likheyt kan 't herte trecken
Vriend'likheyt kan liefd' verwecken
Vriend'lickheyt baert in de Trouw
Vreughde tusschen Man en Vrouw.
Uyt een soet en vriend'lik weesen
Kan men Vreugd' en wellust leesen:
Wat ghy doet in dit geval,
Vriend'lickheyt versoet het al.

Proverb. 15. 13.

Een vrolijck herte maeckt een vrolijck aengesichte.

Eccles. 26. 6.

Een vriendelijck wijf verblijt haren man/ ende haer wetenschap sal sijn gebeente vet maecken. Haer gemaniertheydt is een gave Gods. Een wijs en stil-swygende vrouwe is een gave des Heeren.

Genesis 2. verss. 6, 7, &c.

Ende Godt de Heere maeckte den mensche van den stof der Aerden. Ende blies hem in sijn neuse eenen levenden adem/ ende alsoo werdt den Mensche een levende Ziele. Ende Godt de Heere plantede eenen Lusthof in Eden tegen het Oosten/ ende sette den mensche daer in/ die hy gemaeckt hadde. Ende Godt de Heere sprack: 't En is niet goet dat den mensche alleen zy/ ick wil hem een hulpe maecken/ die hem by stae. Als Godt de Heere gemaeckt hadde van der aerde allerley Dieren op den velde/ ende allerley Vogelen onder den Hemel/ bracht hyse tot den mensche/ dat hy sage hoe hyse noemen soude: want so den mensche alderley levendige zielen noemen soude/ so soude hy heeten. Ende den mensche gaf een yegelijck Vee/ ende Vogel onder den Hemel/ ende de Dieren op den Velde sijnen naem/ maer men vandt den mensche geen hulpe/ die hem by stonde. Doe liet Godt de Heere eenen diepen slaep vallen op den mensche/ende hy ontsliep/ende hy nam een van sijnen Ribbe/ende sloot de steede toe met vleesch. Ende Godt de Heere maeckte een Wijf van die Ribbe/ die hy van den mensche nam/ ende bragtse tot hem. Doe sprack de mensche/ dat was een been van mijnen been ende vleesche van mijnen vleesche/ men salse Manninne heeten/ daerom dat sy van den Man genomen is. Daerom sal een Man sijnen Vader ende Moeder verlaten/ ende sijnen Wijve aenhangen/ ende sy twee sullen een vleesch zijn.

WIE dat den Echten-Staet wil als onnoodigh ſtellen,
Die miſt het regte ſpoor, die gaet hem ſelven quellen,
Al wie de Trouw misprijſt, die breeckt des Heeren Wet,
Die in het Paradijs van Godt is in-geſet.
De Trouw, een noodigh dingh, is nut tot alle ſaecken,
En kan den ſwacken menſch ſeer bly en heughlijck maken,
Soo langh als Adam was op aerden ſonder Vrouw,
En dat hy niet genoot de vruchten van de Trouw,
Soo was hy ſonder vreught, en gingh eenſamigh dwalen,
Nu door het groene Velt, dan door de diepe dalen,
Waer dat de goede Man oyt gingh, of waer hy ſtondt,
Geen hulpe noch geen trooſt, geen by-ſtant dat hy vondt,
Maer als des Heeren gunſt (na 't God'lijck wel-behagen)
Op Adam neder quam, en ſchiep na weynigh dagen,
Alleen om ſijnen 't wil, een Beelt, een aerdigh Beelt,
Dat noch op deſe uur het Mannen herte ſteelt.
Wiens wonderlijcke kracht, inwendigh is gebooren,
Een ſoete vreughde teelt, en Mannen kan bekooren,
Soo ras Godt deſe twee te ſamen hadt gevoeght,
Soo was den eerſten menſch volkomentlijck vernoeght;
Een heughlijck Paradijs beſloot het in ſich ſelven,
Schoon of hy door de ſond' moeſt ſpitten ende delven,
Noch was hy evenwel te vreden en geruſt,
Om dat hy in den Echt noch vondt een ſoete luſt,
Den Echt is ingeſtelt om ſonden te vermijden,
Om Godt een ſuyver hert voor offer toe te wijden,
Om ſteeds in reyne tucht te leven ſtil en wel,
Te ſchouwen overdaedt, en 't ſchendigh overſpel.
De vrucht van d' Echte-Staet en zijn geen kleyne gaven,
Daer is een eygenſchap van binnen in begraven,
Die baert alſulck een luſt, en ſulck een ſoet geneught,
Het welcke Man en Wijf tot in de ziel verheught,
Wegh dan ghy ſnood gebroedt, die noyt en willen leven
Geruſtigh in den Echt: maer gaet u ſtaegh begeven,
Alleen tot oogen-luſt, tot overgeven quaedt,
Waer door ghy menigh brenght tot ſchanden en tot ſmaet,

Wegh

Weeh haters van de Trouw, en van het Echts versamen,
Die in het duyster smuygt, en voor het ligt moet schamen;
Die op een snoode wijs u geyle brandt verkoelt,
En met een soet vermaeck vast in de Sonde woelt:
Ja houd het voor een vreught, en leeft als ongebonden,
Hoewel het veel geschiet, 't zijn dapper grove sonden.
Wat is een Jongh Gesel, als hy Ontuchtigh leeft,
Wanneer hy door de Trouw geen Echte Vrou en heeft?
Voor my, ik schuw die weg, en wil geen sond nog schande,
't Is beeter na my dunckt, te Trouwen als te brande.

Ephes. 5. verss. 22, 23, 24, &c.

De Vrouwen sullen hare Mannen onderdanigh zijn/ als den Heere: want den Man is des Wijfs hooft/ gelijck Christus dat Hooft van der Gemeynte is/ende hy is sijns Lichaems behoeder. Maer gelijck de Gemeynte Christo onder-worpen is: alsoo oock de vrouwen hare mannen in alle dingen. Ghy mannen hebt lief uwe Huys-vrouwen/ gelijck als Christus lief gehad heeft de Gemeynte/ ende heeft hem selven voor haer overgegeven / op dat hyse heylighde / ende heeftse gereynight door dat water-badt in het Woordt. Op dat hy hem selven daer stellen soude een heerlijcke Gemeynte/ die eerlijck ware/ die geen vleck of rimpel en heeft/ ofte yet diergelijcke. Alsoo zijn de Mannen schuldigh hare eygene Vrouwen lief te hebben/ gelijck haer eygene Lichamen. Die sijn eygen Vrou lief heeft / die heeft hem selven lief. Want niemant heeft opt sijn eygen vleesch gehaet / maer hy voedt het ende onderhout het / gelijckerwijs ooch de Heere de gemeynte/ Want wy zijn leden sijns Lichaems van sijnen vleesche ende van sijnen beenen. Daerom sal een mensche sijnen Vader ende Moeder verlaten/ ende sijn Wijf aenhangen: ende sy twee sullen een vleesch zijn. Dese verborgentheydt is groot: doch ick segge dit / siende op Christum / ende op de Gemeynte. Soo dan oock ghy-lieden/ elck in 't

beson-

besonder/ een yegelijck hebbe sijn eygen Vrouwe alsoo lief als hem selven: ende de vrouwe [sie] dat sy de man vreese.

1 Corinth. 11. versf. 7, 8, &c.

De Man is Gods Beelt ende heerlijckheyt: maer dat Wijf is een eere des Mans. Want den Man is niet van den Wijve/maer dat Wijf is van den Man. Ende de Man is niet geschapen om des wijfs wille/ maer dat wijf is om des Mans wille. Daerom sal dat Wijf een decksel op dat hooft hebben / om der Engelen wille; nochtans en is de Man niet sonder dat Wijf/ noch dat Wijf niet sonder den Man / in den Heere. Want alsoo dat / dat Wijf van den Man komt / alsoo komt oock den Man door dat Wijf; maer al van Godt.

Hebreen 13. 4.

Het Houwelijck is by allen eerlijck / ende een onbevleckt bedde: maer de hoereerders ende overspeelders sal Godt oordeelen.

Psalm 128.

Wel dien den Heere vreest/ en op sijne wegen gaet. Gy sult u geneeren met uwer handen arbeyt. Wel u/ gy hebbet goet: U Wijf sal zijn als eenen vruchtbaren Wijnstock aen den wande uwes huys/uwe kinderen gelijck Olijf-tacken rontom u tafel. Siet alsu wort de Man gezegent/die den Heere vreest.

1 Timoth. 2. versf. 8, 9, 10, &c.

Daerom will ick dat de Mannen sullen bidden in alle plaetsen/ende opheffen heylige handen/sonder gramschap ende tweedracht. Desgelijcken de Vrouwen/ dat sy in bequaeme kleederen met schamelheydt en eerbaerheydt haer ver-

vercieren/ niet met gevlochten hayr/ met Gout/ of Peerlen / of ander kostelijck gewaed: maer dat den Vrouwen betaemt / die daer Gods-dienstigheydt bewijsen door goede wercken. Een wijf leere in stilheydt / en met alder-onderdanigheyt. Ick en late een Wijf niet toe dat sy leere/ noch niet dat sy des Mans Heere zy maer dat sy stille zy. Want Adam is eerst gemaeckt/daer na Eva: Ende Adam wert niet verleydt / maer dat Wijf wert verleydt / ende heeft de overtredinge ingebracht. Sy sal nochtans salighworden in kinder-baren. Is 't dat sy blijft in 't Geloove / ende in der Liefde / ende in der Heylighmakinge / met eerbaerheydt.

WAnneer als Man en Vrouw te samen zijn gepaert,
En in de vreese Gods uyt Liefde zijn vergaert,
Wanneer het lieve Jock des Heeren wordt gedragen,
Als yder in het zijn bevindt een wel-behagen:
Dan beraet de Trouw geneught, dan is het paren soet,
Vermits dat elck sijn plicht met vrolijckheydt voldoet.
De Man als Opper-heer, en hoeder van sijn Vrouwe,
Besorger van het Huys, tot voorstant van de Trouwe,
Gelijck een wijse Vorst sijn Rijck alsoo regeert,
En door een kloeck beleydt tot nut het alles keert.
De Vrouwe neffens dien tot vreedsaemheydt bewogen,
Is zeedigh ende stil, leeft nimmer op-getogen,
Buyght haer gewilligh neer, na Godes reyne wet,
Dewijl de Man als Hooft is over haer geset,
Want sy gehoorsaemheyt haer Huys-heer moet betoonen,
En door een deughtsaem hert het Echte-bedde kroonen.
Den Huys-standt na den eysch, na regel en na maet,
Besorgen op het best, een yder na sijn Staet,
Malkander soo 't betaemt in 't minste niet ontrecken,
Maer hert en sinnen eens, 't welck Liefde doet verwecken.

Gebedt voor Christelijcke Gehouwde Luyden.

Al stelt men 't licht, het weeght doch swaer,
Gelackigh is een Deughtsaem Paer.

Stem: O Saligh Heyligh Bethlehem.

O Heyligh Godt! ghy die den Echt
Hebt In-gesteldt naer U behagen/
Geeft dat wy ons daer in oprecht
Altoos naer uwen wille dragen.

2. Ghy wilt/ O Heer/ dat Man en Wijf
In rechte Liefde t' samen Woonen/
In al haer doen en haer bedrijf/
Den Echten-staet met eendracht kroonen.

3. Wy bidden u wilt alle quaet
Genadelijck van ons nu weeren/
Het Boose Twist/ Onvredigh Zaedt
Uyt onse herten altoos keeren.

4. Geeft dat de Liefd' in volle kracht
In d' Echte-staet magh by ons bloeyen/
En t' allen tijdt soo wort betracht;
Dat wy in Liefden altoos groeyen.

5. Op u/ O Heer/ in alle noodt
Ons oogen slaen/ en 't quade schouwen/
In 't midden van de bleecke doodt/
Op u Beloften ons vertrouwen.

6. Bedwinght den boosen Vyandt doch/
Dat hy door Twist of Tegenhede/
Noch door geen ander snoodt bedrogh/
Maeckt tusschen Man en Wijf onvrede.

7. Bewaert ons Heer voor Overspel/
Voor grove sonden ende schanden/
Voor haet en nijdt/ of boos gequel/
Neemt onse Ziele in u handen.

8. Dat wy met vreught hier al gelijck
In d' Echte-staet u eer bewijsen/
En namaels in het Hemelrijck
In eeuwigheyt u Glory prijsen.

Gebedt om den Geest der Genaden.

Geen hooger deught,, Noch meerder vreught,
Magh voor een Christen wesen,

Die na den geest,, Sijn Schepper vreest,
Werdt Saligh en gepresen.

Stemme: O Schoone Personagie.

O Eeuwigh Heer der Heeren!
Nadien geen Mensch
Op aerden kan af-meten /
Noch grondelijck ons leeren /
Het wonderlijck geheym
Van u secreten;
Terwijl geen Mensch
Met lust na wensch /
Kan bidden ende smeecken;
Ten zy u goedtheydt /
En goddelijcke soetheydt /
Ons leert spreecken.
Maer ghy door u genade /
Kunt wonderbaer
Het steenen hert bewegen /
Wy bidden vroegh en spade/
Aen u alleen
Om Goddelijcke zegen /
Ontsluyt daer door /
U schoon Thresoor /
Den schat van u goedtheden.
O Godt eerweerdigh!
Maeckt onse herten veerdigh
Tot Gebeden.
Heer doet mijn lippen open /
Dat ick u roem
Met vreughden magh verkonden/
Mijn heyl/ mijn troost / mijn hopen/
Geeft dat mijn Ziel
Aen u blijft vast verbonden /
Dat mijn begeert
Hem wendt en keert /
Alleen naer u behagen /
U tot een eere /
En my tot vreughts vermeere /
Al mijn dagen.

Verleent my vast vertrouwen /
Dat my geen twijffel
Noch wanhoop en quelle /
Noch in mijn zwaer benouwen /
Aen u om hulp /
Geen tijdt noch maet en stelle:
Maer goede Godt /
Op u Gebodt
Zy lijdtsaem en geduldigh /
En my begeven
Om naer u wil te leven /
Gantsch sorghvuldigh.
Geeft Heer dat wy niet treden /
Hoovaerdighlijck
Door u met onse wercken /
Maer wilt ons hier beneden /
Door u genaed'
En goedigheyt versterckenl /
Dat wy al t' saem
In Christi naem /
Vrymoedigh sonder schromen /
Verciert met deughden /
Door u met hert en vreughden
Mogen komen.
Sterckt ons/ O Godt! seer goedigh
Dat wy van u
Nopt af-gekeert en werden;
Maer dat wy gantsch demoedigh /
In het Gebedt
Standvastelijck volherden /
Dat waer wy staen /
Of henen gaen /
Opheffen Heyl'ge handen /
En steedts verlaten
't Geen ghy gebiedt te haten /
Sond' en schanden.

Gebedt om Oprechte Liefde.

Al staet de Liefde naeckt en bloot/
't Is stercker als de felle doodt.

Stem: O Kars-nacht schoonder dan, &c.

O Soone Gods! O Heyligh Weesen!
In eeuwigheyt zijt ghy gepresen/
O Spiegel van Godts Majesteyt!
U goedtheydt blinckt gelijck de Sonne/
Van Liefde zijt ghy overwonnen:
En duurt tot in der eeuwigheyt.
De Saligheydt hebt ghy verworven/
En zijt aen 't Kruys uyt Liefd' gestorven
Voor ons/ op dat wy door u doodt
Vry souden zijn van d'Helsche pijnen/
En voor u Majesteyt verschijnen/
Verheught! en vry van alle noode.
Wy bidden u door u goetheden/
Ach Hemel-Vorst! wilt hier beneden/
Door 't Godtlijck vyer in 't aerdtsche dal/
Het koude hert in ons ontsteecken/
Op dat ons niet en magh ontbreecken
U Lief te hebben boven al.
Dat wy met woordt noch met gepeynsen/
Met hert en tongh oock nimmer veynsen/
Maer leven eerbaer en bequaem/
Ons naesten met der daet beminnen/
En haer uyt Liefden overwinnen/
Tot prijs van uwen Heyl'gen Naem.
O Soone Godts! wilt van ons weeren
De haet en nijdt/ en wilt oock keeren
Uyt onse hert wraeckgierigheydt/
Dat wy malkander in dit leven
Uyt 's herten grondt het quaedt vergeven/
En leven in oprechtigheydt.
Geen soeter vreught en wordt bevonden
In 's Hemels Throon/ of 's wereldts gronden/
Dan als in Liefd' te leven vry:
Want Godt die is de Liefd' alleyne/
Sy vloeyt uyt des Hemels Fonteyne/
O Liefde Godts! hoe soet zijt ghy.
Niet sal ons van de Liefde scheyden/
Wanneer Gods Geest ons sal geleyden/
Geen aerdtsche vreught noch tegenheydt/
Geen Vorstendom soo hoogh geresen/
O Heyl gh Choor! drievuldigh wesen:
U Liefde duurt in eeuwigheydt.

Gebedt om Christelijcke Ootmoedigheyt

Het is een Spreeck-woordt over al/
Hoe hooger moet/ hoe lager val.

Stemme: Psalm 116.

DES menschen hert vol van hoovaerdigheyt/
Is voor u Heer een gruwel boven maten/
't Welck ghy aen niemandt ongestraft sult laten/
Naer u Goddelijcke rechtveerdigheyt.
Een hoogh gemoet komt dickmael voor den val/
Ghy maeckt/ O Heer/ d' hooveerdige tot schanden/
Den ootmoedigen helpt ghy in den Landen/
Den nedrigen verheft ghy over al.
Ick bidd' u Heer geeft my een nedrigh hert/
Dat ick oprecht ootmoedigh voor u wandel:
En vroomelijck my draegh in al mijn handel/
Niet hoogh in voorspoet/ noch versaeght in smert.
Want hy die rijck was ende Godt gelijck/
Is om onsent wil slecht en kleyn van waerden/
Ja geworden als niet geacht op aerden;
Op dat wy souden gaen in 't Hemelrijck.
Leert my (O Heer!) mijn troost/ mijn toeverlaet/
Dat ick uyt aardt en slijck ben op-getoogen/
Wat wil dan aardt en asch hem doch verhoogen/
Want al de pracht en schoonheyt haest vergaet.
Voor op-geblasentheyt behoedt my Heer/
Voor hoovaerdy in geestelijcke saecken/
Al wat wy doen of kunnen maecken/
Komt doch van u/ u zy alleen de eer.
Voor de Roem-spreeckers stout vol spot en spijt
Bewaert my doch/ dat sy my niet vertreden/
Geeft dat wy ons verned'ren hier beneden/
Tot dat ghy ons verhooght ter rechter tijdt.

LOF-ZANGH. Daniel 3.

Stemme: Ach treurt nu mijn bedroefde Schapen.

DES Heeren Naem die hoort men loven
In 't midden van de felle brandt/
In 't midden van den vyer'gen Oven/
Doet Godt de vroomen onderstandt;

Met sijn genade
Is hy steeds verept /
Met sijn weldaden
Hy de vrome legt /
Na sijn gerechtigheyt.
Den Koningh laet een
Beelt op-rechten /
Dat yder een aenbidde moet
Het zy dan Heeren ofte
Knechten
Elck buyght hem neder met
ootmoet /
Soo ras sy hooren
De Trompetten slaen/
Des Koninghs tooren
Soeckt elck te ontgaen
En bidt den Afgodt aen.
Die Mannen uyt 't ge-
slacht der Joden
Staen vast geset op haren
Godt /
Sy buygen haer voor geen
Afgoden /
Sy breecken des Koninghs
Gebodt.
Ach! wat elende
Volgt terstont hier naer
Siet al de Bende
Staen gereedt aldaer/
En die verdoemen haer.
Den Koningh werdt seer
gram ontsteecken /
En toont aen haer een fel
gelaet:
En spreeck terwijl dat ghy
durft breecken
Mijn strengh Gebodt / en
my versmaet /
Soo sult ghy heden
Nae de felle brandt /
Want ick met reden /
Door het gantze Lant
U brengen sal tot schandt.
Den Oven werdt door
felle tooren /
Gemaeckt wel sevenmael
soo heet /
Als oopt gedaen is van te
vooren /
Men bindt de Mannen
Gods seer wreet.
De boose Boeven /
Och! die staen bereydt/
Om sonder toeven /
Uyt een bitterheydt
Te doen dit wreede feyt.
Maer God bewaert door
sijn genade
Haer midden in de heete
vlam /
Den Koning siet dees groote
daden /
Die selven voor den Oven
quam.
Zijn niet gebonden
Drie hier in gedaen?
'k Sie ongeschonden /
Met mijn oogen aen/
Wel vier daer binnen gaen.
De vierde blinckt gelijck
de Sonne /
Die mede inden Oven gaet/
De

De Koningh wert als over-
wonnen /
En stracks verandert sijn
gelaet /
Begint te prijsen
Gods Almogentheyt/
En wilt bewijsen
Sijn goetgunstigheyt/
En roept met vrind'likheyt
Komt Sadrach/ Mesach
en Abednego
Ghy Mannen Gods treedt
uyt de brandt /
Wy sullen t' samen met
u oock soo
Den Heere dienen door het
Landt /
Wy sullen prijsen
Sijn grootmogentheyt
En eer bewijsen
Aen sijn Majesteyt /
Tot in der eeuwigheydt.

Nieuwe - Jaers - Liedeken.

Stemme : Den Lof - Sangh Maria.

KOmt laet ons nu den Heer
Lof-singen/ en sijn eer
Uytbreyen en vermelden /
Hier is een hooge stof /
O ! singht den Heere lof /
Met d' Herders op den Velde/
Waeckt op mijn Zieltje bloot/
De vreught die is seer groot.
Den Hemel is ontslooten /
De Aerd' die is voorwaer /
Van Godes goetheydt klaer /
Seer heerlijck overgooten /
Een soete melody
Vertoont hem hier seer bly /
Van hemelsche heyrscharen /
Die Godes groote macht /
Sijn heerlijckheyt vol kracht/
Ons wonderlijck verklaren.
Den Schepper hoog vermaert/
Van Hemel/ Zee en Aerdt /
Dat Heyligh eeuwigh Weesen :
Dat daelt uyt 's hemels throon
En wort eens Menschen soon /
Gelijck wy kunnen leesen.
Gedenckt/hoe 't Hemels Hof/
Vol glory en vol lof
Beroert was/ en vol schromen/
Dat sulck een Ambassaet
Ja Godt selfs in der daet
Tot ons soud' neder-komen.
O wonderlijck besluyt !
Ach Christen Ziel ! roept uyt /
Mijn Heylandt vol genaden /
Mijn troost/ mijn Bruydegom
Heer Jesu wellekom /
Want wy zijn seer beladen.
Lof zy u Majesteyt /
O Heer in eeuwigheyt !
Wilt ons voortaen bewaren
Voor leedt/ of ziels-gebaer /
En in dit Nieuwe-Jaer
Tot saligheydt ons sparen.

Nieuwe - Jaers - Liedt.

Stemme: Jonckheydt den Tijdt is hier.

WAekt op gy Christens al /
Waekt op wilt u verblijde/
Ghy die in 't aertsche dal
U Bruydegom verwacht/
Men hoort met bly geschal/
Veel vreught aen alle zijde/
Veel Eng'len in getal
Verschijnen in de nacht/
En singen bly /
Met Hemels melody/
Tot lof van Godes lieve Soon:
Eere zy God in d'hoge Throon/
En vreed' op aerdt hier naer/
Al in dit Nieuwe-Jaer.

Een licht is op-gegaen/
Een Kint is ons geboren/
Een Star is op-gestaen/
Gelijk Gods Woort ons leert:
Den Heer neemt nu weer aen
Sijn Bruyd/sijn uyt-verkoren/
En maeckt dat sy voortaen
Weer na den Hemel gaet.
O Bethelem!
O soete blijde Stem:
Die d'herders hoorde op dat pas
Dat heden haer gebooren was
De Salighmaker klaer/
Al in dit Nieuwe-Jaer.

Sy hebben in der nacht
Tot Bethlem in de Stede
Gesocht / en onverdacht /
Al wat haer was geseydt/
Het woordt dat is volbracht/
Sy vonden daer in vrede
Een Kindt seer kleyn geacht/
In een Kribbe neer geleydt/
Slecht van gewaet.
Van 's werelts pronck en staet.
O ChristenZiele! denkt hier aen
En wilt te Bethlem binne gaen/
Laet 's werelts pronk voorwaer
Al in dit Nieuwe-Jaer.

Het woort dat is verbreydt/
De Wijsen zijn gekomen/
Die hebben ooch geseydt/
Dat haer van 't Oosten klaer
Een Starre heeft geleydt/
Die hebben sy vernomen/
En sochte recht bescheyt/
Wie dese Koningh waer.
De Starre fijn
Die wees haer 't Kindekijn/
Sy vonden dese Koningh soet/
En off'ren hem haer schatte goet
Aenbaden hem eenpaer
Al in dit Nieuwe-Jaer.

Staet op O soete Bruyt!
Gaet uyt nu te gemoete/
Met zangh en soet geluyt
U lieve Bruydegom/
Van bloem en jeugdigh kruyt
Vlegt kransjes/wil hem groete/
Met weer-liefd' tot besluyt/
En hiet hem wellekom/
Niet door de kracht
Van 's werelts staet en pracht /
Maer in een nedrig hert en geest
In Liefd'/Geloove aldermeest/
Dat zaligt ons hier naer
Al in dit Nieuwe-Jaer.

Nieuwe-

Nieuwe-Jaars-Liedt.

Stemme: Een Kindeken is ons geboren.

Singht lof ghy Hemelse Scharen/
Singht lof met soete vreughte/
Verheught u ghy Godts dienaren/
Mijn hert en Ziels geneught/
Hier is een melody/
Een oversoet accoort/
Een Hemels Hermonye
Werdt over al gehoort.
De Herdertjes op den Velde
Verschreen dees heerlijckheydt/
Haer hertjes haer seer ontstelde/
Van vrees en anghstigheyt/
Een helder licht dat scheen
Hier in de duysternis/
Een Engel vol van klaerheyt
Die geeft getuygenis.
En vreest niet gy kleyn vermaerde
Ghy Herders ongeacht/
Want siet/ u werdt hier op aerden
Een blijde Maar gebracht/
Dat heden is geboren
d'Heer der heerlijckheyt/
In doeckjes is gewonden/
En in de Kribbe leydt.

Dit sal u een teecken wesen/
Gelijck u is geseyt/
Godts Lof moet zijn gepresen
Tot in der eeuwigheyt.
Hier mee verdwijnt het licht/
Met al het soet Musijck/
De hemelsche Heyrscharen/
Die gaen na 't Hemelrijck.
De Herdertjes die verhoegen
Haer strackx na Bethlehem/
Verwondert en vol vernoegen/
Van dese soete stem:
Sy vinden 't kleyne Kindt
Gelijck haer was geseyt/
Sy loven en sy prijsen
Godts groote mogentheyt.
Komt nu ghy uytverkooren/
Komt nu ghy soete Bruyt/
U Bruydegom is geboren/
Singht nu met vreughden uyt/
U Salighmaker reyn/
Die siet ghy hier voorwaer/
Wilt hem uyt Lief d'omhelsen/
Hier in dit Nieuwe-Jaer.

Nieuwe-Jaers-Liedt.

Stemme: O Schoone Personagie.

O Mensch! ghy zijt geschapen
Van stof en aerde/
Doch heerlijck boven allen/
U Beeldt dat is het wapen
Van Godes Lof/
En wonder wel-gevallen/
U Edele Geest/
Blinckt aldermeest/
Boven alle Creaturen:
Maer zijt geschonden
In 't Paradijs/ de sonden
Doen u treuren.
Door hovaerdye prachtigh/
Hebt ghy dat Heyligh Beelt
Van Godt verlooren:
Hoe droevigh en hoe klachtigh
Was Adam/ doen hy
Godes stem most hooren:
Wanneer Godt sprack/
Hy hem verstack/

Zijn Ziele was vol pijne/
Hy sagh sijn naecktheyt/
En dorst door sijn mismaecktheyt
Niet verschijnen.
Daer was het al vol treuren/
Den Hemel selfs
En stondt niet als voor desen/
Ach! Adam kon bespeuren
Al wat hy saogh
't Was vol van anghst en vreese/
Wat lieflijck scheen
Seer haest verdween/
Het was niet als te voren/
De doot uytwendigh/
Seer schrickelijck en ellendigh
Is geboren.
Waer sal nu Adam vluchten?
Waer sal den naeckten Mensch
Hem nu verbergen?
Want alle dinck moet suchten

Om

Om sijnen 't wil/ de doodt
Die komt hem tergen /
Hy weet geen raed' /
Maer om genaed' /
Soo smeekt hy met verlangen
Heer hebt medogen
Eylaes! ick ben bedrogen /
My is bangen.
Gods goethe yt en sijn trouwe
Die troost den Mensch /
En stelt hem weer te vreden/
Het Edel Zaet der Vrouwe
Dat sal (spreeckt hy)
Den slang sijn kop vertreden/
En siet hier naer /
Soo menigh Jaer /
Soo langen tijdt geleden /
In 't laest der dagen
Komt Godt naer sijn behagen
Met sijn Vreden.
Wel op gy Christen menschen
Singht nu met vreught /
U Heylandt is gebooren /
Wat wilt gy meerder wenschen
Gaet uyt / ghy kundt
Die blijde boodschap hooren/
Want in der nacht /
Als op de Wacht
In 't velt de Herders stonden/
Met haer soo waren /
Veel Hemelsche Heyrscharen/
Die 't verkonden.
Den grooten Heer der heeren
Leydt in een Krib
Verschoven by de Beesten /
Gantsch sonder lof en eeren/
Als niet geacht
Van al de Hoofsche Geesten:
Maer d' Herders gaen /
En doen vermaen /
Met vreugden sy weer scheyden
Al wat sy sagen
Met wonder groot behagen/
Sy 't uyt-breyden.
De Wijsen die getuygen /
Dat Christus oock
Was op die tijdt gebooren /
Sy neygen / en sy buygen /
Met groot geschenck
Soo komen sy te vooren.
Een Star heeft haer
Uyt 't Oosten klaer
Geleydt / alsoo wy lesen /
Dat de Koningh
In sulck een slechte woningh
Soude wesen.
Veel klagens en veel weenen/
Is oock gehoort
In Bethlem weemoedigh /
Veel suchten en veel steenen/
't Was over al
Elendigh en seer bloedigh /
Een Kinder moort /
Noyt soo gehoort /
Herodes socht te dooden /
Godts uytverkooren /
Den Koningh nieuw-gebooren
Uyt te rooden.
Wilt nu met soete Zangen/
Des Heeren lof
Uytbreyden t'allen tijden /
En wilt met vreught ontfangen
U Heylandt soet /
Die door sijn bitter lijden /
De Salighe ydt
U heeft bereydt /
Na 't Hemels Koningrijcke.
Heer vol genaden /
Wy roemen u weldaden /
Eeuwighlijcken.

GEBEDT.

Stemme: Psalm 9.

O Heere/ eeuwigh machtigh Godt/
Leert my recht houden u Gebodt
Dat ick doch in mijn kruys en lijden /
In geenen dingh en ga bezijden.
Leert my/ O Heer/ te recht verstaen/
Dat al mijn dagen licht vergaen /
Dat ziel en lichaem haest verscheyden
Daer toe wilt my doch recht bereyden.
Geeft my/ O God/ den Heyl'gen geest
Op dat ick niet en zy bevreest /
In druck / O Heer / of tribulatie /
Selfs in de dood geeft my de gratie.
Dat ick magh sien dat dees elendt/
Een Doden-mate vreughde sendt /
Die by u Heer seer hoogh gepresen/
In eeuwigheydt altoos sal wesen.
Een vast geloove geeft my doch /
Oprecht en goedt/ sonder bedrogh.
Wilt my door u genaed' ooch sterken
Dat ick 't vercier met goede werken.
Geeft Heere dat mijn hert niet staet
Op ydelheyt / die haest vergaet /
Leert my/ O God/ van grooter waerde
Dat ick niet ben dan stof en aerde.
Dat hier het alles moet vergaen/
En dat'er een Bazuyn sal slaen /
Staet op ghy dooden al in 't leven/
Voor 't oordeel Gods wilt u begeven.
O Heer / geeft my uyt uwen Throon
Om Christum uwen lieven Soon
Dat ick op aerden magh be-erven /
Een leven vroom / en saligh sterven;
En namaels hoor de stemme fijn/
Komt ghy gezegende wilt zijn
Nu in het vroolijck eeuwigh leven /
Dat God my/en elk mensch wil geven.

KLACH-LIEDT.

Stemme: De Thien Geboden.

ACH! wat is doch des werelts vreughde!
Niet meer (eylaes!) als enckel schijn /
Het geen hier yemandt oopt verheughde /
Werdt hem daer na droefheyt en pijn.
Vol schoon vermaeck is het verkiesen
Een soet Beminde tot een Vrouw:
Maer hoe bedroeft is het verliesen /
In eener uur / Liefd'/ Gunst en Trouw.
't Luck heeft na wenschen ons bey omschenen /
Godt maeckt ons een Ziel/ een Hert /
Doch het brenght nu niet aen als weenen /
Hoe grooter vreught/ hoe grooter smert.
Den tijdt is wegh/ dien tijdt geprefen /
Wanneer wy beyd' door Liefde groot /
Elckander trouwe Min bewesen /
O soete vreught! O felle doodt!

Waer yder gaet met vreught om trouwen /
Gantsch vrolijck / bly en onbezwaert /
Daer siet men my (lacy!) vol rouwe /
Want daer is 't dat men stopt in d'aerdt.
Mijn tweede Ziel / mijn hooghst gesinde /
By wien ick staegh de Liefde vondt.
O soete Trouw / ach mijn beminde!
Hoe is het herte nu doorwondt?
't Is nu gedaen / 't is aldaer henen /
't Is ydel / want het haest vergaet /
En 't brenght op 't endt niet aen als wenen /
Hierom niemandt daer op verlaet.
Ick sie 't gaet aldaer henen drijven /
Wat yemandt opt eerst vreughde gaf.
Ach Lief te recht mach ick wel Schrijven
Een droevigh Veersjen op u Graf.

Scheydt-Liedt, tusschen Man ende Wijf.

Stemme: O Schoone Personagie.

O AL te strenge wreker!
Wiens Angel scherp
Niemandt en kan ontvluchten /
O Liefd' / O Echte-breker!
Waer dat ghy komt
Vervult ghy 't kruys met suchten
U fel gelaet
Soo schrickelijck staet /
Dat yder een moet beven /
Aen alle zijden
Gaet ghy seer strengh af-snijden
's Menschen leven.
U Pijl (O ghy Verrader!)
Is vol vergift /
Door twee vreemde Zielen /
O strenge doodt! noch nader /
Vreught-Moorder /
Want ghy gaet het al vernielen /
Ghy scheydt van een /
Dat t'saem gemeen
Door Liefd' is vast verbonden /
In sulcke herten
Steeckt met droeve smerten
Diepe Wonden.

Hoe sterck / hoe schoon van leden /
Hoe rijck / hoe trots
Hoe edel / en hoe machtigh /
Hoe wijs / hoe kloeck van reden /
O strenge Prins!
Ghy valt se al te krachtigh /
Hoe dat men spreeckt /
Of bidt en smeeckt /
Niemandt kan troost verwerven:
Het is / O Mensche!
Wat wilt ghy doch hier wensche?
Ghy moet sterven.
O droevigh lot op aerden!
Voor die syn tweede
Ziel nu moet verlaten /
Wiens Trouw van grooter waerden
Gebroocken werdt /
Daer niets (eylaes!) kan baten /
Geen droef gesteen /
Of naer geween /
Geen Liefde tusschen beyden:
O droevigh treuren!
Het herte schijnt te scheuren /
Door het scheyden.

Het

Het Vierde Deel.

Aen de

AENDACHTIGE.

Vergeleeken by den Avont-stond.

Lucæ 24. vers 29.

DEN Dagh die is gedaelt
Den Avond staet voor handen,
Heer JESU blijft ons by,
Hoed ons voor Sond' en Schanden,
Wijst ons den Rechten Wegh,
En Reynight ons Gesicht,
En gunt ons lieve GODT
Hier Na het Eeuwigh Licht.

Hoe Rijck, hoe Edel, en hoe Groot, In 't End' soo is 't de Nare Doodt.

O Mensche! aenschouwt my die het eynde ben van alle vermakelijcke werelts vreughde, door-siet mijn gedaente, seght my wiens Beeltenisse dat ick gelijck ben? want even als mijn gedaente geen gelijckenisse heeft, soo is oock niemandt op Aerden van soo groote macht ende mogentheyt als ick, mijn Rijck dat geduurt tot des werelds eynde, ick ben een gestrenge Vorst, ick door-wandele de Wereldt, ick doe schricken en beven, selfs die in hoogheydt gezeten zijn. O Mensche! kendt ghy my niet? soo vraeght heden aen my, wat voor een onverwinnelijck Prince dan ick ben? mijn Naem is de Doodt, mijn oorspronck is uyt de sonde, ick ben gebooren in het Paradijs, mijn Wooninge is in het donckere nare Graf, mijn Geselschap zijn de Wormen, mijn Geraemte dat ghy siet is een af-beeldinge des doodts, mijn wapen is een vergiftige pijl, ick drage in de handt het Uur-glas des Levens, ick domineer onder alle soorten van Menschen, van de Geboorte af tot den hoogen Ouderdom. O ghy soete Jonge Jeught! kent ghy my niet; aenschouwt my alhier, leert met my conversatie houden, want ick ken u soet vermaeck seer wel, sterckheydt, u schoonheydt, aengename soetheydt, u aenkomende Jeught. u veelvuldigh Lief-koosen ende soete Vryagie, u overvloedige vreughde, die gy in desen kunt scheppen, ick kenne u, daerom leert my oock kennen, want ick ben geduurigh by u in Geselschappen, in Bruyloften, Maeltijden, by Gezangen ende Vrolijckheden, ick sie menighmael de Nieuw-getroude (op haer Bruylofts-feest) over de schouderen henen, en sny in 't korte alle vreughde tusschen hun beyden af, ick spare noch Schoone, noch Rijcke, noch Trotse, noch Jonge, noch Oude, ick ga recht door, sonder aensien van Persoonen, daerom leert my kennen. O Jonge Jeught! waer 't dat ghy dickmael des Doodts gedachtigh waert, hoe soude de Vreughde gematight zijn? Hoe soude de Wereldtsche Ydelheden van u af-wycken? Het soude u kostelik gewaed u uytheemsche drachten, u goude keetens, u overvloedige vercieringe, in 't hayr-krullen, in't blincken van u aengesicht, u Peerlen en diamanten, u geyle aenlockselen tot ontsteekinge van wellust des vleeschs verre van u af-gescheyden zijn. Leert my doch kennen, want ick ben een gestrengen Vorst. Van achteren vervolg ick de jonge Jeught, en bespringh de selve eer sy meenighmael des doodts gedencken. De getrouwde, en die in het beste van haer leven zijn, met sulcke wandel ick geduurigh aen haer zyde, ende leere haer dickmaels des Doodts gedencken: Maer de Oude ende de Bedaeghde, koome ick seer Mannelijck van vooren, want sy gaen gebogen, ende sien het graf te gemoete, ende gedencken altoos op den Christelijcke Lesse: Mensche ghy moet sterven.

HET VIERDE DEEL.

Het is de Wijste die men vindt,
Die Godt alleen van herten mindt.

HET ware een geneughlijke sake/ dat yder sijn wegh soo konde bestieren/ dat dese wereldsche Koninginne geen plaets in het herte en verkrege / en dat de Liefde der menschen alleene wierde uytgestort op haer lief-hebbende Salighmaker. Dit soude een soete vreughde veroorsaken/ ja schier wesen een melodye van het eerste Paradijs: want de Geestelijcke Liefde soude alle distelen ende doornen (welck zijn de sonden) wederom bedecken. Maer ach! den mensche tot wellust genegen/ wordt met de wereld soo gemeen/ dat hy is gelijck een Dryer / die in het gros gaet te Dryen/ en wordt soo beslommert/ dat hy in 't eynde niet en weet / aen wien hy sijn oprechte Liefde sal betoonen/ het welcke meenige Ziele als verlaten/ en troosteloos in dese verganckelycke Woestijne doet doolen.

Wiens herte dat na Rijckdom kleeft,
Geen smaeck hy aen het Hemels heeft.

MEN vint geschreven Lucæ 18. Och! hoe swaerlijck sullen de Rijcke in dat Koninckrijcke der Hemelen ingaen / het is lichter een Kabel ga door den ooge van een naelde / dan dat een Rijcke in dat Hemelrijck kome. O droevige! en beswaerlijcke saecke / voor die gene/ die op der aerden rijkdommen besitten: nogtans is dese spreucke niet te verstaen / als of geen Rijcke in dat Hemelse Paradijs soude mogen ingaen / geensins: maer onsen Heylant geeft daer mede te kennen / hoe aentreckende dat de Rijckdom is / waer op den mensche soo licht sijn herte stelt / ende souden veel liever met den Jongelingh den Hemel missen/ al-eer hy sijn Rijckdom soude verlaten. Een saecke / wel aenmerkens w... edigh / niet sonder reden van dien volkomen Leer-Meester gesprooken.

Geen hooger Prijs te winnen staet,
Als dat men na den Hemel gaet.

GEduurigh te loopen op den wegh des Heeren / ende in sijn geboden te wandelen / dat is een seer kostelijcke sake. Wel hem die den Heere vreest / ende niet af en laet om hem te dienen. Den seer uytmuntenden ende geleerden Apostel Paulus / vergelijckt den schoonen Hemel by een uytsteeckende prijs / die men door geduurigh loopen moet verkrijgen/ en wie dat die gewint/ voor die is wech geleyt een onverderffelijcke Kroon/ die in de eeuwige glorie wort bewaert / tot de verschijninge des grooten Herders. Och! hoe gelucksaligh is die mensche / die voor des Heeren Throon sal verschijnen met eene Kroone / wiens cieraet is Liefde / Geloove ende Hoope / door-gevlochten met alderleye Godsalige deugden/ op welcke cieraet sal volgen die Hemelsche Kroone / die eeuwigh duurt / en in eeuwigheydt niet sal verdwijnen.

Men

Men vindt op aerd' geen hooger Deught,
Als Godt te dienen in sijn Jeught.

DEN Prediker Salomo segt: Eccles. 12. 1. Gedenckt uwes Scheppers in uwer jonkheyt/ eer dat de quade dagen komen/ ende de Jaren genaecken/ wanneer ghy sult seggen: sy en bevallen my niet. Het is een groot ende heerlijck werck/ wanneer den Alderhooghsten vroegh ende van der Jeught aen wordt gedient. Het is een lieffelijcke melodye/ ende soete Offerhande voor den Heere/ wanneer de jonge luyden met den sachtmoedigen Abel/ een ootmoedigh ende deughdelijck herte met hare offerhanden vermengen/ welck zijn de hertgrondige gebeden/ die met de Offerhande van Abel door de Wolcken tot in den Hemel dringen. Op wiens Gebedt den grooten Schepper van den Hemel is neder gekomen/ en heeft den boosen Cain op der aerden vermaledijt/ Genesis 4. 14.

Wie vast op dese Wereldt bouwt,
Sijn Huys hy op het Zant vertrouwt.

ONsen Salighmaker seght/ Matth. 7. 24. Wie mijn Woort hoort ende doet/ dien sal ick gelijcken by eenen wijsen Man/ die sijn huys op een steenrotze timmert. Ende wie dese mijne woorden hoort/ ende niet doet/ die is eenen sotten man gelijk/ die sijn huys op 't zant getimmert heeft: op welcke huys dat de regen gevallen is/ende stroomen daer aen gekomen zijn/en de winden hebben gewaeyt/ ende stieten tegen dat huys/ende het is ter neder geworpen. Voorwaer een seer nodige lesse! want met recht zijn sulke menschen sot/die op den zantgront van wereltse ydelheden haer vertrouwen stellen: maer gelückig zijn de voorsigtige/ die niet op wereltse steenrotzen/ maer op den geestelijcken Hoecksteen Christus bouwen/ op welcke de zaligheydt des menschen is gefondeert/ wiens huys in eeuwigheyt niet en sal vervallen: maer tegen alle de listige stormen des Satans/ en gen-loop der Boosen sal konnen bestaen.

'tIs voor de Ziel een goeden raedt,
Onnoosel zijn in 's Werelds Quaet.

HET was te wenschen / dat een yder onnoosel ware in 't quade / en niet in 't goede. De Deught is als een Kroone / en blinckt als de Morgenstarre. Het Goet doen wort in de H. Schrifture seer ernstelijck een yder geboden. Het wereldische quaet verlockt den mensche tot alderleye ongerechtigheyt. De werelt is als een opgepronkte godin/ vol arghlistigheydt en bedrogh/ sy toont ons seer lieffelijck de lust des vleeschs / en de lust der oogen / en hooghmoedt des levens / 1 Joan. 2. 16. waer na de mensch seer begeerlijk is / en met een subtijle voorsichtigheyt die weet na te jagen/ 't welck voor de Ziele seer schadelick is; want de wereltse hovmoedigheydt verdruckt de eenvoudige onnooselheydt: Maer eyndelijck seght Joannes / Dat de werelt vergaet met alle hare lusten/ daer en tegen wie de wille Gods doet die blijft in der eeuwigheyt.

Wat Hemels is, en neemt geen endt,
Het is een Vreugd' die niemant kendt.

DEN Propheet Esaias seght / Cap. 55. 6. Soeckt den Heere dewijle hy te vinden is / roept hem aen terwijl hy na-by is. Het soecken na Hemelsche dingen/ dat is een kostelijke medicyne voor de ziele. Van den opgang tot den nedergang der Sonne en kan geen kostelijcker saecke uytgevonden worden; want sy brenght alleen geen tydelijke nuttigheydt aen / maer een eeuwige en oneyndige geluckzaligheydt. O Hemelsche Vreughde! die alle verstandt te boven gaet / by dewelcke dat dese aerdsche blijtschap veel minder te gelijken is als een ydele droom/ die den mensche voor een weynigh tijt in sijn slaep bespeurt: maer wacker geworden zijnde / bevindt maer een nietigheydt / ende een ydele bedenckinge. O geluckzalige Ziele! hoe geluckigh sult ghy zijn / als ghy in dese Volmaeckte ende Eeuwige Bruyloft altijt sult vrolijck zijn.

Hy leeft geruft, en wordt ge-eert,
Die met den Vroomen Conferceert.

DE Mondt der Rechtveerdigheyt heeft gesprooken: Waer dat twee ofte drie in mijnen Name sullen vergadert zijn / daer sal ick in 't midden wesen. Seer heugelijck en seer troostelijck zijn dese woorden voor alle die gene die het Goddelijck Geselschap beminnen / en daer by Conferceeren. Waer dat gy gaet / 't zy met de twee Discipelen na Emaus / ofte met Petrus op de Zee; het zy in Oosten ofte Westen / ten Zuyden ofte ten Noorden / waer dat ghy heylige handen opheft / over al is de Heere in 't midden onder u. Sijn oogen sien op de rechtveerdige / en op hare wegen; gelijck geschreven staet Apoc. 2. Ick sie ende weet uwe wercken / wie overwindt / die sal ick met onverderflijckheyt kroonen.

Hy is de Wijfte die men vindr,
Die Godt alleen van herten mindt.

EEN mensche die boven alle dingen den Heere soeckt te behagen / die sal standtvastigh wesen op sijne wegen. Wijsheydt sal tot sijner rechter-handt staen / ende Voorsichtigheydt aen sijn slincker-zijde. Wel den genen die des Heeren getuygenisse behouden / die hem van gantscher herten soecken: Psalm 119. Het wel-behagen des Heeren / dat is / dat den Mensche hem in alle Godtsalige Deughden oeffent / dat hy met Liefde Geloove ende Hoope hem verciert / dat hy met een ootmoedigh hert voor sijnen Schepper neder-buyght / en ongeveynst met sijn Naesten omme-gaet. Geluckigh is de mensche die met sulcke oeffeninge dagelijcks besigh is / want hy gaet op den wegh des Heeren / ende sal eyndelijck door de enge poorte tot den Hemel in-dringen.

Wie 's Werelts schoonheyt recht verstaet,
Die soeckt liefst 't geen dat niet vergaet.

EEN onverganckelijcke Schoonheydt en kan op der aerden niet gevonden werden / maer sal in toekomende eeuwe aen alle Regtveerdigen werden geopenbaert. Den Apostel Petrus heeft op den Bergh in een gesichte dese onverganckelijcke Schoonheyt gesien / daer de Propheten Mose ende Eliam wierden vertoont / welke verschijninge soo heerlijck is geweest / dat Petrus het scheyden wilde ter zijden stellen / ende lust hadde om daer te blijven. Dit heeft den Apostel Paulus oock vernomen: wanneer hy in den derden Hemel dese onverganckelijcke Schoonheyt heeft aengeschouwt / ende sulcke dingen gesien die met geen menschen tongen konde uyt gesprooken werden; daerom (O mensch!) grijpt na het onverganckelijcke / ende niet na dese soet-vertoonende Schoonheydt van dese werelt / die haer voor een kleyne tijdt als een Bloem seer lieffelijck vertoont / maer wordt haestigh af-gemaeyt / en vergaet gelijck een schaduwe.

De Liefde Gods staet eeuwigh vast,
Sy lijdt geen ramp noch overlast.

HET is een seer aengename ende lieffelijcke sake voor een Jongelingh / die sijn rechte weergade bemint / die hem door de bestieringe des Heeren tot een Huys-vrouwe is toegepast / hy sal by soodanige bevinden oprechte Liefde ende Trouwe / een toe-genegen ende gunstigh herte / volkomen affectie / en een stantvastigheyt in haer weder-liefde / want hy bemint soodanige / niet die in de schijn van Liefde haer vertoont (als menigmael gebeurt / wiens voornemen misluckt) maer hy bemint sijn rechte liefde / dewelke hem tot sijn Bruydt is toe-gepast / diens trouwe dat niet feylt: alsoo gaet het oock met den genen die den Heere van gantscher herten lief hebben / en beminnen / die de werelt als een

vreem-

vreemdeling ter zijden stellen/ende op des Heeren geboden acht nemen / ende daer in wandelen: die beminnen haer rechte Bruydegom / wiens herte van wederliefde bran-dende is / diens liefde ende trouwe stercker is als de dood/ die sijn Bruydt in eeuwigheydt niet sal verlaten / die haer sal leyden in de eeuwige Bruyloft des Lams/daer vreugde in volheydt wesen sal/ ende een lieffelijck wesen sonder eynde / in dat nieuwe Jerusalem / daer geen droevige nacht de Godtsalige sal overvallen/ Apoc. 21.23.

Wat Werelt is, het Werelts mint,
En wert op 't lest van 't aerdsch verslint.

DE jonge Jeught werdt des werelts vreughde toege-schreven/wel te verstaen/in 't gene dat niet ongodde-lijck is: maer een Oude moet met Simeon opwaerts in den Tempel gaen/ ende omhelsen daer sijn Heylandt ende Salighmaecker/ Luce 2. 27. Wanneer als een oudt ende bedaegt Persoon de werelt wil navolgen/dat is voorwaer als of men een jonge Dochter met een stock-out Man te samen trouwt / het welcke geen genoegen kan geven; geestelijcker wijse / soo is het een verderffelijcke saecke / want als een oude die met sijn beenen in het graf staet / will grijpen na een handt vol vliegen / ende na een haest voor-by-gaende glory/ dat wil op 't eynde een ongeluckige uytgangh maecken.

Van sulck een Mensch wordt lof geseyt,
Die niet met alle Winden dreyt.

ONgestadigh en wispeltuur in het geestelijck gelove te wesen / dat is een seer mispreysende conditie / nu den eenen Religie / ende dan den anderen toe te vallen/ na dat de gelegentheydt sich openbaert / ende hem te drayen met veelderleye winden/ gelijck de weerhanen doen/ dat is een gewis teecken van een wanckelbaer geloove/ sulcke men-schen die zijn gelijck als den Apostel seydt / Heb. 10. 25.

als de ruyssende baren van de Zee / die met alderleye winden heen ende weder worden gedreven / sulck een wanckelbaer geloove is seer periculeus voor de ziele / overmits de Saligheydt daer door in een waegh-schale wordt gestelt / daerom oock den Apostel soo sorghvuldighlijck een yeder hier over vermaent / seggende: Siet wel toe / dat ghy u vergaderinge niet en verlaet / als sommige gewoon zijn te doen / want sulcks te plegen / dat geeft een oorsaecke tot twist en tweedracht / en leydt den mensche in een Dool-hof van veelderleye dwael-wegen.

De Vriend'lijckheyt van onsen Heer
Staet vast, en eyndight nimmermeer.

O Mensch! let op de vriendelijkheyt van uwen Schepper / en de luystert na de lieffelijke woorden van uwen Saligmaker / noyt is'er soeter stemme op aerden gehoort / noyt vriendelijcker aengesicht gesien / noyt sachtmoediger geest by yemandt gevonden. O Heyligh! onnosel / rechtvaerdigh ende Goddelijck Lam / die de deure der Zaligheydt hebt op-gesloten / die de wegh tot het Hemelsche Paradijs hebt ge-effent / ende bereyt gemaeckt / gepresen zijt ghy in der eeuwigheyt. Treet uyt / O nietige mensche / treet uyt / ende aenschouwt met u geestelijcke oogen dat alder-vriendelijkste aengesichte / ende hoort die lieffelijcke stemme / die daer spreekt: Komt alle tot my die belast ende beladen zijt / ik sal u moede ziele verlustigen. Gaet uyt alle ghy die den Heere vreest / soeckt hem / omhelst uwen Bruydegom met een herte vol liefde ende geloove / op dat ghy met vreugden hier namaels meught op-genomen werden in de eeuwige heerlijckheyt hier boven / Amen.

Wie spreeckt en swijght ter rechter tijdt,
Die leeft Gerust, en is Verblijdt.

WIE voor sijnen tijdt spreekt / die sal beschaemt werden: Maer wie dat zwijgen kan / die sal het berispen niet

niet onderworpen zijn. Swijgen en spreken heeft sijne bysondere tijden / een woort tot sijnder tijdt gesproken / is als een rijpe vrucht / ende een gulden Appel in een silveren schael / wie dat al te haestigh in het spreken is / sal menighmael feylen. Een verstandige wordt hier door bekent / om dat hy spreeckt op sijn behoorlijcke tijdt. Het is een schadelijck fenijn / dat yemant sijn tonge by alle gelegentheden gebruyckt / om alle dingen uyt te tellen / ende veel van toekomende saken spreeckt / al eer den tijdt gebooren is / daer nochtans verscheyden dingen wel anders uyt vallen / dan sy haer in 't beginsel vertoonen / waer door de pratende tonge ten eynde noch met schaemte moet swijgen.

Een Valsche Tongh dat is het lit,
Daer op den boosen Nicker sit.

DEN Wijsen Salomon seyt / Prov. 4. 24. Doet van u den verkeerden mont / ende laet de laster lippen verre van u zijn. En Cap. 11. 13. Een blameerder verraet al wat hy heymelijck weet. Wel te rechte zijn sulcke verraders / want wie een valsche en blamerende tonge in sijnen mondt heeft / ende sijnen naesten daer mede steeckt / en blameert / die magh verseckert zijn / dat den boosen Nicker op sijn tonge zit / daer kan geen erger fenijn noch booser quaet uyt-gevonden werden / dan een helsche tonge / die dikwils in schijn van vriendtschap den mensche verraet. Schoon yemant de name van een Christen draeght / ende hy steekt sijn naesten met het valsche fenijn van sijn vileyne tonge / hy is een stooke-brant van der hellen / hy is een instrument ende dienaer van de Nicker / veel meerder moet men hem schouwen als een adder ende slange / hy is een kancker in de ziele van sijnen naesten / een doodelijk fenijn / daer is geen quaet op aerden / daer men hem by gelijcken magh / ende sal daerom hier namaels het loon van sijn verraderye / een on-eyndige helsche glorie wesen.

De Zeedigheyt die baert geneught,
Sy is al vry een hooge Deught.

WIE dat sijn geloove met een Zeedige Wandelinge bekleedt / dat is eene stichtinge voor een gantsche Gemeente. Alle menschen passen seer wel de Deught van Zedigheyt / maer insonderheyt de gene / die de Zedigheyt andere sullen leeren. Geen vermaninge kan soo krachtigh bewegen als het leven selve. Schoon dat yemant Leeren en Vermanen konde met sulck een lieffelyckheyt als of hy een Engel uyt den Hemel ware / ende sijn Leven dat is ergerlyck / soo sal doch alle het Goet door het quade leven om verre gestooten worden. Hierom heeft een yder wel toe te sien / dat hy geen ergernis door sijn leven en veroorsake: Want hoe grooter dat den Persoon is / hoe aenstootelijker dat oock de ergernisse zy: Want wie veele betrouwt is / van die sal ooch veele ge-eyscht werden / Luc. 12. 48.

Gods Woordt te draeijen na sijn sin,
Daer steecken groote Sonden in.

GODS Woordt uyt te leggen en te draeijen na sijn believen / dat is een gruwelijke sonde. Als een mensch de H. Schriftuure na sijn goet-duncken ende maniere van leven / als met geneughte / tot sijn voordeel weet Uyt te Leggen / dat wil een groote Plage bedieden. Het is voorwaer een seer groote stoutigheyt / die 't Woort des Heeren durven heen ende weder draeijen / sonder achter dencken / even als of den Autheur gantsch niet ontsachelijck ware / die nochtans met een jaloerschen yver niet ongestraft sal laten / die sijn Woort of Name misbruyckt / Exod. 20.

Wanneer als Godt den mensch verlaet,
Wat baet den mensch dan al sijn Staet.

GEestelijcke Hoveerdigheydt gaet verre boven de Wereldtsche / ende is oock een groote sonde voor het aengesichte

gesichte des Heeren. De wereltsche hoveerdighept bestaet in tijdelijcke opgeblasentheyt / 't zy in kledinge / trotsheyt ende hoogmoet des levens of diergelijcke: maer de geestelijcke hoveerdighept betreft oock geestelijcke saken. Door een geestelijcke hoveerdigheydt moest Adam uyt den Paradijse / ende heeft de Doodt over alle menschen gebracht / Gen. 3. 23. want hy wilde sijnen Schepper gelijck wesen. Door geestelijcke hoveerdigheydt verheft de mensch hem selven / en beeldt hem in veel groote saken O sonde! die veele sonden te boven gaet: Want dat de onrechtveerdige met den rechtveerdigen Godt hem wil vergelijcken / dat is een Barbarische en straf-weerdige sonde.

De Morgen-Star, die ons beschijndt,
Is 't Eeuwigh Licht, dat noyt verdwijndt.

WIE de duysternis bemint / die wandelt inde duysternis: maer die 't licht lief heeft / die sal in 't licht wandelen. Het licht heeft geen gemeenschap met de duysternisse / de duysternisse heeft het licht oock niet begrepen. De kinderen des lichts die wandelen in den lichte / gelijck als haer beroepinge betaemt / want de nacht die is voorby / den dagh die is aengekomen ende de Sonne der gerechtigheyt is op-gestaen. Wel zaligh is hy / die van dese Sonne met sijn gulde stralen also wort verlicht / dat hy alle wereltsche duysternissen soeckt te vlieden / op dat sijn ziele geen schipbreucke door de donckerheydt des nachts op eenige blinde klippen van wel-lustighept en kome te lijden.

De Geestelijcke Eerbaerheydt,
Den Mensch tot alle Deughden leydt.

GEEN schoonder cieraet bevint men by de Menschen als Eerbaerheydt / onder alle uytterlijcke Deughden munt sy dat uyt als een Lely onder alle bloemen / en blinkt gelijck de Sonne. Hierom soo wert oock insonderheyt dese

deught

deught soo hoog gerecommandeert aen de vrouwen: want hoe dat een saeck gevaerlyker is/ hoe dat men sijn naesten daer voor te ernstiger moet waerschouwen. De schoonheyt van een Vrouwe doet ligt een herte branden in ontugtige lusten/ daerom eerbaerheyt dient voor al by een Schoone. In alle gelegentheden is de eerbaerheyt prijselijk/ eerbaer in 't spreken / eerbaer in eten en drincken / eerbaer in handel en wandel / dat is loffelijck voor de menschen / ende behagelijck voor den Almachtigen.

Uyt alles wat men siet omtrent,
Men Godes Macht en Wond'ren kent.

ONder alle tijt-verdrijven is dese de beste/ ende de profijtelyckste. Ten eersten / dat men ondersoeckt / hoe wonderlijck ende seltsaem dat alle dingen in de werelt voortkomen/ de Bloempjes op den Velde / de Boomen in den Woude / de vliegende Vogeltjes onder den Hemel / de zwemmende Visschen in de Zee / de Menschen voor een tijdt op der Aerden / hoe dat alles werdt gevoedt en onderhouden. Ten tweeden / dat men geduurigh met inwendige ende geestelijcke overdenckinge na-speurt / om recht te kennen dien Almachtigen Schepper / die het alles soo wonderbaerlijck in ordre heeft geschapen / dit sal alle tijdt-verdrijven verre overtreffen / ende eyndelijck den mensche een oorsaeck aen brengen / om den vriendelijcken Schepper voor alle sijne weldaden te loven en te danken.

Een listigh mensch vol schoone praet,
Sijn Naesten, eer hy 't weet, verraet.

VRiendelijck te spreecken/ en anders te meenen/ dat is een geveynsde bedriegerye. Och ! hoe veele werden door een schijn van vriendtschap bedrogen / die haer vertrouwen stelden op een vriendelijck aengesichte/ onder vele

de

de goede upt-genomen / die een dubbelt lof waerdig zijn/ siet men dit geschieden / die met een schoone praet sijnen naesten weet te paeyen/ maer een andere meenige hebben/ als sy met hare woorden te kennen geven ; welcke groobe ende verachtelijcke foute soo in dese bedroefde eeuwe is door-gebroocken / dat by na alle Man schier kan veynsen/ soo wel als de beste / ende met een schijn van vriendtschap haer kunnen behelpen/ het welcke voor-boden zijn van een verderffelijcken ondergangh.

Geen rijcke Schat, noch Geldt of Goedt,
De Poort des Hemels open doet.

RYCK te zijn in Godt / dat is een Schat voor de Ziele / seer lieffelijck en gerustigh is het voor een Godtsaligh mensche / dat hy geestelijck rijck is. De geestelijcke rijckdom die leydt den mensche op sulck een wegh aen/ wiens eynde is de Hemelsche vreugde pael ; Daerom seydt den Apostel Paulus/ Colloss. 3. 2. Besorght dat boven is / en niet op der aerden is. Och ! dat dese geestelijcke rijckdom wel ter herten wierde genomen / veele souden oock met den Apostel Pauli seggen : Ick achte het alles voor dreck ende schade te wesen / om Christum te gewinnen ; ja souden veel liever met Petrus het alles verlaten/ om de weerdigheyt van haren Salighmaker/ wiens vergeldinge sal wesen den schoonen Hemel hier boven / Marc. 10. 30.

't Fenijn der Tongh is wonder fel,
Het doet geen Mensch op aerden wel.

HET is een oudt spreeckwoordt / heus van mondt/ en trouw van handen/ die mach gaen door alle Landen. Ende wederom : Hoort/ siet/ zwijght en verdraegt/ so weet niemandt wat ghy jaeght. Het is een Christelijck werck/ dat men sijn tonge bedwinght / ende tot geen klappernye

gewent/ want daer staet Prov.20. 3. Het is den Man een eere van den twist te blijven: maer die geerne kijven/ zijn al-te-mael sotten. Prov. 15.4. Een heylsame tonge is een Boom des Levens: maer een valse bedroeft dat gemoet. alle goede saecken kunnen geinfecteert werden door het fenijn der tonge. Een deughtsaem mensche kan door een lasterende tonge al sijn goede name / die hem veel kostelijcker is als Gout/ verliesen: schande ende leugentael sit op de lasterende tonge/waer door hy sijn naesten van sijn eere berooft. Voorwaer dit ambacht past geen recht Christen/ want haer munt die sy slaen / is van een valsch en bedriegelijck Alloy.

'tIs dickmael niet gelijck het schijnt,
Soo als men 't in der daet bevijndt.

ALS men aensiet de glorie vande werelt/al het schoone/ al het vermakelijke / al het gene dat onder de Sonne is / haer gedaente is in alle deelen soo lieffelijck / ende soo lustigh om aen te sien / dat het schijnt een Hemel op der aerde te zijn. Het is voorwaer oock een seer uytsteeckent en heerlijck werck / 't welck wy met onse oogen aenschouwen/ gelijck in allen desen uytmunt de groote mogentheyt des Almachtigen Scheppers: so leert/ O mensche! hier uyt/ dat door de wijsheyt des selven Scheppers/ alle dese heerlijckheydt met een glans van nietigheydt is bekleedt/ ende voor-by gaet als een schaduwe: maer dat ghy tracht na de onverderffelijcke schoonheyt hier boven.

Wanneer men 't Quaet voor oogen siet,
Met recht men voor het Quaet dan vliet.

WAnneer de menschen de afgrijsselijcke tormenten van de Helle konden openbaerlijck aenschouwen / hoe onverdragelijcke Pijne daer moet geleden worden; voorwaer het soude een af-keer maecken / om de Wereldtsche

Staet-

Staet-Juffer / die soo veel belooft / ende niet als met smerte loont / gehoort te geven. Het soude veel zielen van het verganckelijck af trecken: want niemant soude gaern ter Bruyloft gaen / daer weeninge der oogen ende knersselinge der tanden is. O schrickelijcke plaetse! die elck by hem selven wel magh imagineeren / ende als een Spiegel voor hem stellen / op dat de sonde tot geener tijdt de overhandt en neme: maer door een schrick onder de voetsoolen werdt gehouden.

Geen booser quaedt is oyt gehoort,
Als spotten met Gods Heylig Woordt.

DEN Apostel Petrus seyt/ 2 Petri 3. Dat in de laetste dagen sullen spotters op staen / die na haer eygen begeerlijckheden sullen wandelen / ende seggen: waer is de belofte sijnder toe-komste; want van dat de Vaders ontslapen zijn / blijft alle dingh als van den beginne der Scheppinge aen. Maer wanneer men let op het vervolg/ soo sal bevonden werden / dat'er geschreven staet: Dat de aerde wordt gehouden tot den vyere in den dagh des oordeels/ ende verderbinge der goddeloose menschen. O schrickelijcke ende beklaegelijcke saecke! waer sal den moetwilligen Sondaer dan vluchten; wanneer als dien dagh sal komen dat hem geen heuvelen / noch geen bergen sullen kunnen bedecken: waer dat sy alle voor den Vierschare Christi sullen moeten verschijnen / om loon na hare boose wercken te ontfangen.

Een Mensche, die Godtsaligh leeft,
Veel Geestelijcke Deughden heeft.

EEN geestelijck Persoon die moet oock verciert wesen met geestelijcke Deughden/ de geestelijcke Deughden die hebben een groot onderschepdt met de wereltsche / een mensche kan de wereltse Deugden wel oeffenen/sonder dat de geestelijcke daer onder zijn: maer yemant die geestelijk

leeft/

leeft/ en kan sonder de wereltsche deughden niet zijn/ want in de oeffeninge der Godtsaligheyt bestaen alderley deugden/ niet eene uyt gesondert. De Burgerlijke deugden die hebben oock de Heydenen/ als Paulus seyt/ Rom. 2. 14. die de Wet van naturen doen/ maer geschiet uyt een ydele glorie van eygen lof. De geestelijcke deughden dat is een ciersel van het geloove: al wat geestelijcker wijse gedaen wort dat geschiedt uyt den geloove/ ende door het geloove. Geestelijck lief hebben/ geestelijck rechtvaerdigh zijn/ geestelijcke sachtmoedigheydt te gebruycken/ ende soo voorts/ dat siet alles op het eynde van het geloove/ op den Beloonder/ die het uyt genade met eeuwige glorie sal vergelden.

Ey lieve Vriendt, eer datje gaet,
Op 't lest u doch bewegen laet.

WAnneer als een Mensche de Wereldt lange Jaren heeft gedient/ en werdt eyndelijck door veel beweeg-redenen daer toe vermaent/ dat hy de boosheydt niet wil verlaten/ en keeren hem tot een beter leven/ die moet (soo hy begeert Saligh te werden) niet hals-sterck daer tegen opposeeren/ noch de goede vermaninge verwerpen/ maer gewillig consenteeren/ en seggen met Paulo/ Actor. 9. 6. Heere/ wat wilt ghy dat ick sal doen? en soecken met een vierigheyt des herten/ door den geloove/ in alle Godsalige deughden te wandelen/ soo sal daer op volgen een onwankelbare hoope/ die als een ancker der Zielen wesen sal. Een hoope die niet beschaemt en maeckt/ Rom. 5. Want daer is geen verdoemenisse in den genen die na den Geeste wandelen/ Rom. 8. 1. Ende saligh zijn sy/ die het Woordt Godts hooren/ ende dat bewaren. Daerom soo is het een seer noodige ende profijtelijcke saecke/ op een goede en salige raedt te consenteeren: want het kan een eeuwige welvaert door des Heeren genade veroorsaecken.

'T Gaet haest tot niet, 't zy Vreugt of Druk,
Een Saligh eynd' is groot Geluck.

GEen grooter geluck / noch meerder rijckdom kan voor een Menschen uyt-gebonden werden / dan dat hy geluckigh ende voorspoedigh is in het werck van sijne Saligheydt. Hemel ende Aerde sal vergaen: maer dat Woordt des Heeren blijft in der eeuwigheyt. De hoope / die de Werelt geeft / neemt een eynde: maer de hoope / die Geestelijck is / en maeckt niemandt beschaemt / want sy geeft een eynde die seker is. Het grootste geluck dat is een saligh eynde. Welgeluckfalig is de Mensche / die uyt dit tegenwoordige dal der tranen (daer niets bestendigh is) vertrekt / ende voorsien is met een geestelijcke Schat / met den welcken hy voor de Vierschaer ende Throon Godts sal verschijnen / ende als dan verciert is met dat rechte Bruyloftsg-kleedt. Geluckig zijn sulcke / want den dagh des Doodts haer beter is als den dagh haerder Geboorte / tot wien hier na sal gesproken werden met een lieffelijcke stemme / Matth. 25. vers 34. Komt ghy gezegende mijns Vaders / besit dat Koninckrijcke der Heerlijckheydt / dat u bereydt is van den beginne der Wereldt / ende sullen gekroont werden met eeuwige Bruylofts-Kroon / wiens cieraet in eeuwigheyt niet en sal vergaen. Dit gun ons al te samen de Almachtige ende On-eyndige Regeerder tot sijnder eeren / Amen.

Eenige aendachtige Liedekens.

Voor-gestelt

In Gebeden ende Danck-seggingen.

Danck-segginge voor de Scheppinge.

Wat Aerde is, tot aerde keert:
O Aerden-vat! u broosheyt leert.

Stemme: Psalm 9.

O Heer! wiens Goddelijcke kracht
Van eeuwigheydt is voort-gebracht/
Niet geschapen noch oyt gebooren/
By u selfs eeuwigh uyt-verkooren.
2. Ick bid u aen uyt 's herten grondt/
Ick loove u met Ziel en mondt/
Ick wil u dancken ende eeren/
Voor u weldaden / Heer der heeren.
3. Dat ghy den Hemel hebt bereydt/
De aerde met haer cierlijckheydt/
De Son en Maen 't licht hebt gegeven/
En alles onderhoudt in 't leven.
4. U wijsheydt / die het al regeert/
Werdt eeuwighlijck van my ge-eert/
Want ghy al u geschapen wercken
Onderhoudt / gelijck men kan mercken.
5. Oock danck ick u mijn Heer/ mijn Godt/
Dat ghy de aerd' door u gebodt/
En alles / hebt tot dienst verbonden/
Van den sterffelijcken mensch vol sonden.
6. Maer boven al mijn Schepper goedt/
Ick loof en danck u met ootmoet/
Dat ghy (O Heer) my hebt na wensche
Geschapen tot een reed'lijck mensche.
7. Na u/ O Heyligh Even-beeldt/
Niet van het domme Vee geteelt/
Bewaert ons Ziel en Lichaem beyde/
Doe ghy my tot het licht geleyde.

8. O Heer

8. O Heer mijn herte spreeckt seer bly/
Groot is u wonder-werck aen my/
Dat ghy niet in mijn Moeders Lijve
My ontijdigh hebt laten blijven.
9. Dat ick niet gantsch berooft van sin/
Blindt / stom / noch doof gebooren bin/
Noch sonder Ziel / verstandt noch gaven/
Ellendigh als het Vee tot slaven.
10. Wie kan sijn wonder-werck verstaen/
Wie kan in Godts secreten gaen /
Wie kan sijn daden al uyt spreecken?
Niemandt / 't sal ons aen macht ontbreecken.
11. Al kan ick u tot deser tijdt
Niet loven als ghy weerdigh zijt/
Ick sal daerom niet stille zwijge/
Maer doen na ick genaed' verkrijge.
12. Soo langh als mijn aessem sal gaen/
En als mijn oogen open staen/
Sal mijn tongh die ghy hebt gegeven/
U prijsen / soo langh als ick leve.
13. En seggen Heer in eeuwigheydt/
Gelooft zy uwe Majesteyt/
Ick danck den Heer vol van genaden/
Ick prijs hem in sijn groote daden.
14. Al 't gene wat hier aessem heeft/
Al wat op aerden roert en leeft/
Dat moet den Heer vroegh en spade/
Lof-singen voor al sijn daden.

GEBEDT,

Om Vergevinge van onse Sonden.

Wanneer als uyt genaed' de sonden zijn vergeven,
Dan kan den mensch gerust, verheugt en vrolijk leven.

Stemme: Al wat men hier in dese, &c.

O Heer mijn Godt! mijn zonden zijn seer groot
Voor u (eylaes) ontdekbaer naeckt en bloot/
Want van der Jeught heb ick u Wet versmaedt:
Mits in mijn vleesch niet woont als alle quaedt.

Wie merckt (O Heer!) hoe dickmaels dat hy dwaelt /
Hoe meenigh-werf het sondigh herte faelt.
Voor u alleen beken ick mijn misdaet /
O reyne Godt! die sond' en schanden haet.
Voor u heb ick seer jammerlijck misdaen /
Wilt in 't gerecht met my (o Heer) niet gaen /
Want 's menschen hert is vol van duysternis /
Geen mensch op aerd' voor recht u vaerdigh is.
Wilt ghy de sond' toe-reeckenen voorwaer /
Geen sondigh mensch op aerden voor noch naer /
Kan voor u staen / noch spreecken als 't behoort.
Ach ach / niet een / op duysent niet een woordt.
O boose sond'! O schricklijcke vloeck!
Die ons bevleckt als een onreyne doeck /
Wy zijn maer stanck / al ons gerechtigheydt
Is niet als dreck voor uwe Majesteyt.
Ick sucht en treur / ontfermt u over mijn /
Laet mijn misdaedt by u vergeven zijn;
Maeckt my doch reyn / en schelt mijn sonden quijt /
Om uws Naems wil mijn droevigh hert verblijdt.
Och Heer! weest my genadigh / en geneest
Mijn krancke Ziel / die voor u is bevreest /
Ick ben benauwt / de sond' heeft my verleydt /
O Godt gedenckt aen u barmhertigheydt.
Doet wegh / vergeeft de sonden mijnder Jeught /
Geleydet my door liefd' in ware deught /
Gedenckt dat wy van vleesch en bloede zijn /
Slechts als een windt / een korte Sonne-schijn.
Stort uwen toorn noch u verbolgentheyt /
Niet over my naer u rechtveerdigheydt.
Heer goedertier / ick roem u groote daedt /
Niet onse werck: maer alles uyt genaedt.
Ghy zijt mijn troost / mijn toevlucht in de noodt /
O Godes Soon; U lijden en u doodt
Dat laeft mijn Ziel / u uytgestorte bloedt /
Het sondigh hert de sond' vergeven doet.
Op dese hoop ick saligheydt verwacht /
En roep tot u met Ziel en gantsche kracht /
Vergeeft u Volck / haer sonden doch bedeckt /
Op dat u Bruydt magh leven onbevleckt.

Geest

Geeft dat mijn hert niet meer en zy verschrickt /
Maer vrolijck is / en na den Geest verquickt.
Neemt wegh van my het sondigh quaedt fenijn/
Met al het geen dat mach verborgen zijn.
Want Heer ghy zijt barmhertigh / vol genaedt /
By u is Heer vergevingh van het quaedt /
Verhoort mijn stem / mijn Schepper weest niet stil /
Neemt my doch aen om Jesu Christi wil.

GEBEDT.

Om onderhoudinge der Christelijcke Kercke.

Het Landt in zeegen overvloeyt,
Daer Godes Kerck in vreeden bloeyt.

Stemme: Van den 42. Psalm.

O Mijn Schepper groot van waerden
Die hier door u Woort en Geest
Een Gemeente op der aerden
Hebt vergadert / die u vreest.
Heer ick bid u met ootmoet/
't Arme hoopken bystandt doet/
Dat u woordt heeft aengenomen/
En de waerheyt heeft bekomen.
Houdt doch by de reyne Leere /
By 't recht gebruyck hoog van waerd' /
Uwer instellingh (o Heere)
O liebe Kerck hier op aerd' /
Dat noch duyvel/ doodt of hel /
Noch geen ander boos gequel/
In dees droeve Zee vol baren/
Nimmermeer haer komt bezwaren.
Hoedt u Schipken voor de golven
Van de woeste Zee seer stout/
Dat het niet en wordt verdolven
Door de baren menigfout/
Laet het niet te gronde gaen/
Maer als onbeweeghlijck staen/
Op den grondtsteen/ daer 't op bouwet
En van herten vast vertrouwet.
Wilt u lieflijck aenschijn keeren
Tot ons Heer die eeuwigh leeft/
O Godt Sebaoth/ vol eeren/
Uwen wijn-stock wasdom geeft/
Die u liebe rechterhandt
Selfs op aerden heeft beplant/
Maeckt haer vruchtbaer/rijk in deugden
Als een Lusthof vol van vreughden.
Neemt den schildt o Heer in handen/
En beschermt het Vaderlandt/
Dat ons niemant brenght tot schanden/
Noch geen ander Leer en plant/
Dat hier geen Afgodery
Door u reyne oogen zy/
Maer u liebe woordt mach lichten/
En ons eeuwigh onderrichten.
Doet doch bystandt Heer der heeren /
Aen u Lief beminde Bruyt/
Wilt u booshept van haer weeren/
Bluft het Hemels licht niet uyt/
Laet op dese droeve aerdt
Altijdt zijn met u gepaert.
't Tortel-duyfken/ dat u prijset/
U aenbidt en eer bewijset.
Onse misdaet wilt vergeven/
O mijn Godt vol vriendelijckheydt/
Laet ons niet in sonden sneven/
Want ghy hebt genaed' bereydt:
O mijn Salighmaker soet/
Komt vertroost ons/ en behoedt/
Uwe Christenheydt op aerden/
Gy mijn Koningh groot van waerden.
Laet de Poorten van der Hellen/
Noch het vyer / of helsche pijn/
U Gemeynte nimmer quellen/
Noch haer overweldigh zijn.
Weest met ons in aller noodt/
Blijft by ons tot in der doodt.
Wilt ons nimmermeer beschamen/
Om u liebe Soons wil/ Amen.

GEBEDT voor de Dienaers des Goddelijcken Woordts.

Wanneer als Godt sijn Kerck sijn goedtheydt wil betoonen,
Soo sal hy sijn Gemeent' met suyv're Leeraers kroonen.

Stemme: Sal ick noch langer met, &c.

ALmachtigh Godt vol heyl en zegen/
Bekleedt met heerlijckheydt en eer/
Laet ons Gebedt u doch bewegen/
Door Jesum Christum onsen Heer/
Die ons al t'saem / in sijnen Naem/
Seer goedigh hebt verhooringh toe-geseydt/
O groote Vorst vol van barmhertigheydt.
Het is vergeefs al wat wy planten/
Sendt ghy in uwe Christenheydt
Oprechte Dienaers en Gesanten/
Wiens Leer dat ons den wegh bereydt/
Door druck en kruys / na 't Hemels huys/
Bevochtight haer met Goddelijck verstandt;
Geeft dat den Geest magh nemen d'overhandt.
Dat sy u Woordt ons recht verklaren/
Niet valsch door opgeproncke schijn/
Haer Schaepkens voor den roof bewaren/
Voor 't helsche vyer vol smert en pijn/
Laet het gehoor / ons zijn een spoor/
Geeft door 't gehoor 't geloof sijn volle kracht;
Vermits 't geloof werdt door 't gehoor gebracht.
Sendt over al naer u behagen/
O soete troostelijcke Godt/
Getrouwe Herders / die haer dragen
Oprecht en vroom na u Gebodt;
Met deught bekleedt / niet straf noch wreedt/
Die door u Geest en liebe Godd'lijck Woordt/
Die u Schaepkens teer soo weyden als 't behoort.

Dat altoos tot u Heyl'ge eere
U Woordt op d'aerdt verkondight wert/
En dat de sondaers haer bekeeren/
Door een berouw / boetveerdigh hert;
Den zwacken mensch / van u naer wensch
Gesterckt in noodt / in kruys en tegenspoedt/
En zijn getroost wat haer de wereldt doet.
Dat oock de Schapen mogen hooren
De stemmen van haer Herders goedt/
Dat sy geduurigh mogen stooren
Des Satans Rijck / dat boos gebroedt/
En dat geen quaedt / in raedt noch daedt/
By d'Herders werdt gesien of daer toe streckt/
Op dat het niemandt van 't geloof en treckt.
O Godt vol van Barmhertigheden/
En sendt doch nimmermeer in 't Landt/
Om onse snoo ondanckbaerheden/
Een honger / die de Ziel afbrandt/
Om dat u Woordt / niet werdt gehoort:
O Heer! u Volck voor d'Huurlingh doch bewaert/
Die 't verteert / en 't Schaepken niet en spaert.

MORGEN-GEBEDT.

Geen soeter lust, als vreed' en rust, O mensch! wilt dit bedencken,
Bidt Godt met vlijt, dat hy altijdt, u vreed' en rust wil schencken.

Stemme: Psalm 8.

HEer uwen Naem moet gebenedijt wesen/
U Goddelijcke kracht seer hoogh gepresen/
Uwe grondeloose barmhertigheydt
Die moet gelooft zijn in der eeuwigheydt.
Want ghy hebt my bewaert door u genade/
En na den Geest versterckt met u weldaden/

Mijn Lichaem hebt ghy vreed' en rust bereydt/
En my behoedt voor veele zwarigheydt.
Ghy hebt my onder u vleug'len genomen/
Geen leedt noch droef heydt is my toe-gekomen/
Ghy hebt my dese nacht gesondt gespaert/
En voor des vyandts listigheydt bewaert.
Daerom wil ick u altijdt eer bewijsen/
Mijn mondt die sal u goetheydt eeuwigh prijsen:
Myn Ziel die sal (O Heer) roemen altijdt
Uw' Naem/ die heyligh is/ breedt ende wijdt.
U goedtheydt sal ick nimmermeer vergeten/
U groote Liefd' en kan ick niet af-meten.
Heer laet mijn Lof-sangh u doch wel-behage/
Die ick des morgens u te vooren drage.
Ick roep tot u met gantscher gemoede/
Wilt my oock huyden desen dagh behoeden/
Sendt uyt u liebe Eng'len/ my bewaert
Na Ziel en Lichaem reyn en onbezwaert.
Den boosen vyandt wilt die van my keeren/
Mijn vleesch en bloedt ten besten soo regeeren;
Dat ick tot sonde niet en wordt verleydt/
En u vertoorn door mijne ydelheydt.
Regeert my voort/ en maeckt mijn wegen veyligh/
Met uwen Geest/ die suyver is en heyligh/
Dat ick niet voor en neem noch denck gewis/
Al 't gene dat voor u behaeghlijck is.
O Heer mijn Godt/ mijn Ziel en gantsche krachten/
Draegh ick u op/ Heer laet my niet versmachten.
Hoort doch mijn stemme/ en verqwickt my nu/
Want seer vroegh sal ick my schicken tot u.
Des morgens vroegh sal ick u altijdt loven/
En 's avondts laet u dancken Heer hier boven/
Mijn Ziel sal altijdt verbreyden u eer/
Alleen door Jesum Christum onsen Heer.

Gebedt

Gebedt wanneer men wil gaen tot het gehoor van Gods Woordt.

Het Schepsel met sijn Schepper spreeckt,
Wanneer hy Godt om hulpe smeeckt.

Stemme: Psalm 1.

O Eeuwigh Heer/ Almachtigh Hemels Godt!
Op u genaed' en Goddelijck gebodt
Treed ick nu toe / vrymoedigh sonder schromen/
Vermits mijn Geest tot u is op-genomen/
En bid u aen in uwen Tempel reyn/
Daer elck u prijst en looft u in 't gemeyn.
Leydt my/ O Heer/ in u gerechtigheydt/
En over my u vleugelen uytspreyt/
Leydt my (O Godt!) eeuwigh in u voet-paden/
Ghy zijt mijn troost/ mijn Heylandt vol genaden/
Want ick heb lust tot uwe wooningh schoon/
Ghy/ ghy O Heer/ ghy schenckt des levens kroon.
Uw' Wooningh is seer lieffelijck en soet:
Rontom verciert met volle overvloet/
Heer Sebaoth! mijn Ziel die moet u loven/
Want my verlanght na u schoone Voor-hoven;
Komt laet ons al t'saem voor Godt met ootmoet
Neder-knielen / en vallen hem te voet.
Hy is de Heer die ons dit alles schenckt /
Die 't mocde Schaep in varsche Weyden brenght /
Aenbidt dien Godt ghy volckeren al te same/
Verheft dien Heer: want heyligh is sijn name.
Ick roep u aen met een oprecht gemoedt/
Door u genaed' mijn trouwe hulpe doet.

Dankſegginge voor de Verloſſinge.

STEMME: O Schoone Perſonagie.

W A T Loffelijcke daden /
Wat heyl en trooſt
Heeft Chriſtus ons verworven /
O menſch! wilt niet verſmaden
U Heylandt / die
Soo bitter is geſtorven /
Voor u aen 't Kruys /
Op dat ghy 't huys
Sijns Vaders ſult bewonen /
In 't huys hier boven /
Om Godt altijdt te loven /
In Perſoonen.
Danckt Godt den Heer van herten
Ghy al ſijn Heyl'gen
t Saem hier op aerden /
Die u heeft vry van ſmerten
Gemaeckt / doen 't pack
Der ſonden u beswaerden:
Soo ſeer dat ghy /
Gantſch waer onvry /
Verdreemt van Godts belofte /
O goedtheydt goede!
Want niet ſijn eygen bloede
Hy ons hochte.
Singt lof / ſingt lof met vreughde /
Singht lof den grooten Godt
Van Eeuwigheden /
Singht lof / ſinght met geneughde /
Singht lof den Soon
Die ons brenght tot den Vreden /
Singht onbevreeſt /
Lof Heyl'gen Geeſt /
Die ons heeft weer-geboorten /
Looft vroegh en ſpaden:
Want Godt ons uyt genaden
Heeft verkooren.

TRIUMPH-LIEDT.

Op het verdrencken van Pharao / met ſijn Macht In de Roode Zee / Exod. 15.

Wanneer Godt ſelfs ten Strijde gaet,
Met Water, Windt, en Vuur hy ſlaet.

STEMME: Pſalm 100.

I C K wil den Heer met Lof-ſang ſoet
Prijſen / die groote wond'ren doet /
Hy is mijn ſterckt / mijn zaligheyt /
Mijns Vaders Godt vol goedigheyt.
De rechte Krijghsman die is Godt /
Siet / Pharo met ſijn gantſche rot
Laet hy verſincken in de Zee /
En brengt op haer een droevigh wee.
Sijn Hooft-Lieden vol ſtaet en eer
Verdroncken in de roode Meer /
Sy zijn al t'ſaem te gronde gegaen /
Die u volck meenden neer te ſlaen.
Heer u rechterhandt is vol macht /
Ghy hebt verſlagen door u kracht /
De ſtoute hebt ghy om gekeert /
U gramſchap heeft het al verteert.
Door u Winden deed ghy ſeer haeſt
De wateren op-ſtaen en verbaeſt /
d'Afgrondt hem van malkander dee /
Tot midden in de groote Zee.
De Vyandt in ſijn hooghmoet dacht
Ick ſalſe grijpen door mijn kracht /
Ick ſalſe dooden met mijn zweert /
Dat oock niet een te rugge keert.
Maer als u Geeſt / O Heere blies /
Door Pharo was 't een groot verlies /
U handt hebt ghy maer uyt-geſtreckt
De Zee die heeft haer overdeckt.
O Heere! wie is u gelijck /
Wie is ſoo machtigh en ſoo rijck /
Soo krachtigh en vol heerlijckheyt?
Vol wonder is u Majeſteyt.

Ghy

Ghy hebt door u barmhertigheyt
U Volck verlost / en uyt-geleyt /
U groote macht heeft haer verblijdt/
O Heer ons oock genadigh zijt.
Den Philistijn quam anghste aen/
U vreese die is door gegaen /
De Vorsten Edoms beefden al /
En Moab vreesde voor den val.
Want Pharo die leydt in de Zee /
Met ros en wagens/ Ruyters mee/
En Israel die wordt geleydt
Na 't Landt dat haer is toe-geseydt.
Een Land daer alles groeyt en bloeyt
Daer melck en soete hooningh vloeyt.
Heer geeft ons oock 't beloofde Landt
Het Hemels Cana seer playsant.

Gebedt om een Zaligh Eynde.

STEM: O Zaligh Heyligh Bethlebem.

O Heer! ghy zijt vol van genaedt /
Barmhertigh ende vol van Trouwen /
Vol vriend'lijckheydt en vol weldaedt /
Den genen die de sonden schouwen.
Ghy hebt den Mensch / O Heer geset
Een mate van sijn nietigh leven /
't Getal der dagen dat staet net
By u seer klaer als op-geschreven.
De Jaren zijn gelijck als roock /
Die voor het oogh op aerd' wat schijnen /
Maer zijn gelijck een yd'le smoock /
Die als een Bloem op 't veldt verdwijnen.
Daerom leert my bedencken recht /
Het eynde van mijn yd'le dagen /
En dat mijn leven is door vlecht
Met veel verdriet / vol smert en klagen.
Leert my / O Heer mijn toeverlaet /
Laet my die troost van u verwerven /
Dat ick leer sterven vroegh en spaet /
En sterven kan/ als ick moet sterven.
Bewaert my voor een felle doodt /
Dat ick niet snel word' wegh genomen /
Voor 't eeuwigh lijden in de noodt /
Heer / wilt my doch te hulpe komen.
O Godt! wanneer ick scheyden sal
Uyt dit seer broos en nietigh leven /
Uyt dit bedroefde jammerdal /
Wilt my een Zaligh Eynde geven.
Een Zaligh afscheydt is het best /
Wat is aen al het aerdtsch bedreven /
Als wy maer op het alderlest
Verkrijgen 't Zaligh Eeuwigh leven.

Wegh aerdtsche vreught / vol pracht en Staet /
Mijn Ziele tracht na 't Eeuwigh leven /
Ach Heer wilt my door u genaed' /
Het Hemelrijck hier namaels geven.

GEBEDT voor MISTROOSTIGE.

STEMME: Blijdtschap van my vliet.

Vriendelijcke Godt /
Vol Barmhertigheden /
Ick heb u Gebodt
Dickmael overtreden /
Mijn bedroefde Geest
Is daerom verslagen /
Och! ick ben bevreest /
En moet treurigh klagen.
Mijn gemoet dat knaeght /
Ick ben seer versaeght /
Ach ick weet my geenen raedt /
't Schijnt ick wordt gedaeght /
Daer men my beklaeght /
Over al mijn booshe yt quaedt.
Wee my ick ben geschonden /
Siet al mijn stoute sonden
Tegens my seer hoogh opstaen /
Wie kan dit quaedt doorgronden /
Ach / ach / ghy stoute sonden /
Waer sal ick nu henen gaen.

Vriendelijcke Godt /
Vol Barmhertigheden /
Leert my u Gebodt
Houden hier beneden /
Want ick ben in noodt /
Ende seer kleynmoedigh
My doch niet verstoot /
Maer / O Godt seer goedigh:
Sterckt my met u Geest /
Dat ick onbevreest /
My fondeere op u woordt /
Want ghy / als men leest /
Sulck een Ziel geneest /
Die in sonden leydt versmoort /
Die met berouw komt klagen /
Ende voortaen sijn dagen
Wil besteden Goddelijck:
Want sulck een Ziel verslagen
Die kan u behagen /
En belooft hem 't Hemelrijck.

Vriendelijcke Godt /
Vol Barmhertigheden /
Och wat droevigh lot /
Mijn Geloof is heden
Swack en wonder teer /
Daerom Heylige Vader /
'k Roep tot u (O Heer!)
Ende koom noch nader /
Sterckt my in de noodt /
Dat ick in de doodt
Niet wanhoope noch mistrouw /
Maer in tegenstoot
Op u goetheydt groot
En genade my vertrouw /
Want u seer bitter lijden
Is my t'allen tijden /
Een gantsch soete Medecijn.
Ach! door u droevigh lijden
Kunt ghy ons Heer verblijden /
Wilt ons doch genadigh zijn.

Vriendelijcke Godt /
Vol Barmhertigheden /
Gunt ons tot een slot /
Liefd' / Geloof en Vreden.
Christi Godes Soon /
O ghy Heer der Heeren /
Wilt uyt uwen Throon /
Ons Geloof vermeeren /
Laet u soet gesicht /
Als een helder licht /
Over ons soo vriend'lijck gaen;
En ons reyne plicht
Daer door onderricht /
Als ghy Petrus hebt gedaen /
Dat is seer droevigh weenen /
Suchten klagen en steenen /
Over onse sonden quaedt /
Ende gedurigh kermen /
Heer wilt my ontfermen /
Neemt my weer aen in genaedt.

TRI-

TRIUMPH-LIEDT,

Over Elias Op-vaert ten Hemel.

STEMME: Psalm 68.

WIE kan Godts wonder Werck verstaen?
Wie kan tot in den Hemel gaen?
Geen mensch leeft hier op aerden/
Schoon of hy trots is ende stout/
Of dat hy rijck is/ ende oudt/
Niets kan hy doch aenvaerden.
Al 't geen wat Hemels is/ dat staet
In Godes maght 't is sijn weldaet/
't Hemels Hof op te sluyten/
Dat sijn Beminde daer in gaen/
En laten de Godtloose staen
In eeuwigheydt daer buyten.

Want siet/ hoe Godt met heerlijckheydt
Den Wegh na 't Hemelrijck bereydt/
Voor die hem oprecht vreesen:
Een vier'ge Wagen hy uytsendt/
Met vier'ge Paerden daer omtrent/
Dat sal den Ruyter wesen:
Daer sit de knecht des Heeren in/
Dit is sijn troost en soet gewin/
En reyst alsoo met vreden:
En scheydt van dees bedroefde aerdt/
En wordt soo na den Geest gepaerdt
Met Godt in eeuwigheden.

Wel op/ ghy die den Heere vreest/
Dient hem oprecht/ en na den geest/
Wilt hem u saeck betrouwen;
Hy laet hem gaen niet ongeloont/
Met saligheydt op 't lest hy kroont:
Daerom wilt op hem bouwen.
Dit leven dat is kranck en broos/
Hier duurt het maer een kleyne poos/
Tot Godt wilt u begeven;
Op dat ghy namaels door de doodt
Meught rusten/ vry van alle noodt
In 't saligh eeuwigh Leven.

Den Auteur tot hem selven.

STEMME: Psalm 38.

ALS ik/ O Heere Almagtig
Seer aendachtigh
My aenschou/ en wie ick ben/
Ach! ick vind my heel geschonde
Door de sonde/
Ick my selven niet en ken.
O goethept seer hoog verhebe
Dat ick lebe/
Die met sonden ben belaen/
Waert gy/ O God niet genadig
En weldadigh/
Heer waer sou ik henen gaen?
Wie kan sijn sonde verbergen
En u tergen/
Ghy die alle dingen weet?
U oogen als vlammen stralen
Niet en falen/
En doorsien mijn Ziels-secreet.
Veel sonden aen alle zijden/
Nu ter tijden/
Drucken my gelijck een last/
Met haet/ nijt en korselheden/
Vol onvreden/
Is mijn Ziel geschakelt vast.
Onvolmaekt is mijn geloven
En daer boven
Met geen liefd' en hoop bekleet:
Dat drukt my seer boven maten
'k Schijn verlaten/
Als of Godt niet van my weet.
Heer ik buyg my voor u neder
En kom weder/
'k Soeck aen u barmhertighept
Wilt mijn sonde doch vergeven
Laet mijn leven/
Na u groote vriend'lijckhept.

Wilt met my/ o Heer niet trede
Hier benede/
Nog hier namaels in 't gerecht/
Want gy kent mijn brosse leven
Hoe ick zweven/
Och het is met my te slecht.
Maek mijn vast gebonde herte
Vol van smerte/
Vry van 's werelts lasten nu/
Vader der barmhertigheden/
Wilt toe treden/
Want mijn ziele wacht op u.
Wech gy wereltse wellusten/
Die daer rusten
Op een los en yd'le schijn/
Werelt ick wil u verlaten/
Wat kan 't baten/
Als ick maer een Lijk sal zijn.
Al de glory van de menschen
Die daer wenschen/
Om veel rijkdom staet en pragt
Is seer nietigh als wy lesen/
Wat sal 't wesen/
Alsment voordeel Gods verwagt
Vol van schrik so is mijn leven
Heer wilt geven/
Dat ick my doch selven ken/
Wat is al dees werelts glory/
En Victory/
Daer ick stof en aerde ben.
Heer als ik van hier sal schepde
Wilt my leyde
In dat Hemels Paradijs/
Laet my na dit tijdlijk sterven
Doch verwerven/
Uyt genaden dese prijs.

In Liefd' / Geloof en Hoop /
Aen Godt te zijn verbonden /
Kan oyt wel soeter vreught
Op aerden zijn gebonden?
Bedenckt dit / O mijn Ziel /
Kan 't Aerdtsch het Eeuwigh geven?
Och laey! wat soud 't aerdtsch /
Een broos en nietigh leven /
Niet als met schijn bekleedt /
Recht als een handt vol vliegen /
Alleen maer los cieraedt /
Een mensche te bedriegen.
Te leven na Godts Woordt /
Sachtmoedigheydt t'aenvaerden /
Een deughtsaem hert vol liefd' /
Noyt beter standt op aerden.
Mijn Schepper zegent doch
Al wat ick neem voor handen /
Ick bidde my behoedt
Voor sonden en voor schanden.
O Heer door u genaed' /
Gunt my een saligh sterven /
En na dit tijd'lijck
Laet my het eeuwigh erven.

R E G I S T E R.

Van de Vermaeckelijcke Liedckens.

Re-

Register van de Bruylofts-Liedekens.

Register van de Aendachtige Liedekens.

FINIS.